NCIAL

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

TOLEDO

BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala Reserva

Número S 30

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

TH 147448
C 1195311

R 375845

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sala M. Est. T. 4.

+

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Malleus maleficarum maleficas et earum beresim vt phramea potentissima cõterens.

✠

Dela cõpanja de Jesus de Toledo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

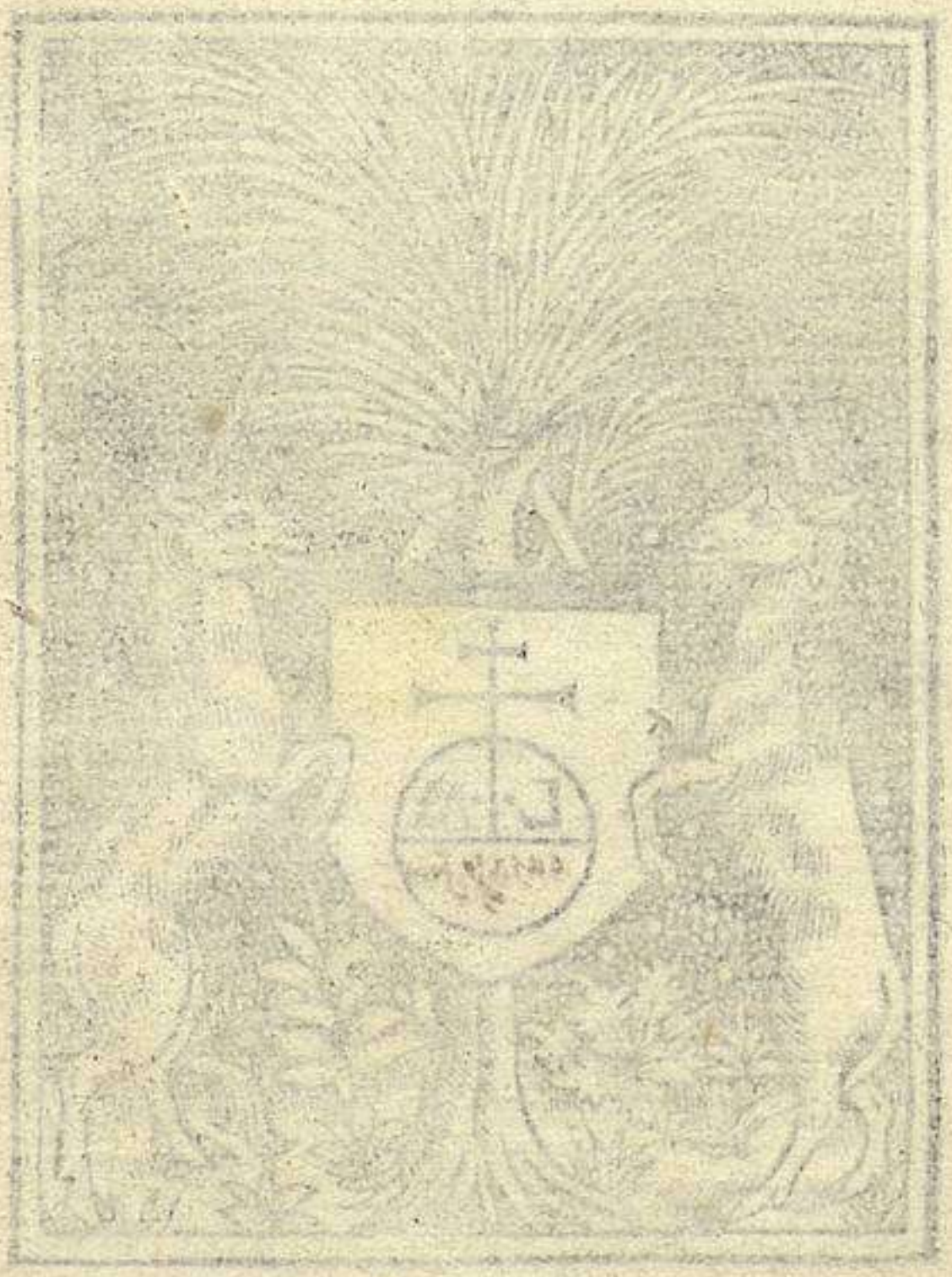

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶Apologia authoris in malleum maleficarum.

CUm inter ruētis ſeculi calamitates quas pro dolor nō tam legim⁹ q̄ paſſim expimur vet⁹ oriēs dāno ſue ruine irrefragabili diſſolut⁹ eccleſiā q̄ nou⁹ oriēs hō xp̄s ieſus aſpſione ſui ſanguinis fecūdauit licet ab initio varijs hereſum ꝓtagionib⁹ inficere nō ceſſat: illo tñ p̄cipue in tpe his conat̄. qñ mundi veſpere ad occaſum declināte ⁊ malitia hoīm excreſcēte: nouit in ira magna: vt ioannes in apoca. teſtat̄. ſe modicū tp̄s habere. Quare ⁊ inſolitā quādā hereticā prauitatē in agro dñico ſuccreſcere fecit hereſim inquā maleficarū. a p̄cipaliori in quo vigere noſcitur ſexu denotādo. Que dū innumeris machinat̄ inſultib⁹ hoc tñ in ſingulis q̄ cogitatu terribile deo nimiū abominabile ⁊ oīb⁹ xp̄i fidelib⁹ odibile cernit̄: opibus expletur. Ex pacto em̄ cū in inferno ⁊ federe cū morte fetidiſſime ſuituti: p earū prauis explēdis ſpurcitijs ſe ſubiūciūt. Preterea ea q̄ in quotidianis erūnis hoīb⁹ iumētis ⁊ terre frugib⁹ ab eis deo p̄mittēte ⁊ ꝑtute demonū concurrēte inferūtur. Inter q̄ mala nos inq̄ſitores Jacob⁹ ſprēger: vna cū chariſſimo ab aplica ſede in exterminiū tā peſtifere hereſis ſocio deputato. lz̄ iter diuinoꝝ eloq̄oꝝ p̄feſſores ſub p̄dictoꝝ ordine militātiū minimi. Pio tñ ac lugubri affectu pēſantes q̄d remedij: q̄d ve ſolaminis mortalib⁹ ipis p̄ ſalutari antidoto foret adminiſtrādū. huic operi p̄re cūctis alijs remedijs pios ſubmittere humeros dignū iudicauim⁹ ꝓfiſi de melliflua largitate illi⁹. q̄ dat oībus affluenter: ⁊ q̄ calculo ſumpto de altari forpice tāgit ⁊ mūdat labia impfectoꝝ in finē optatū cūcta p̄ducere. Uerū cū in opibus hoīm nil fiat adeo vtile ⁊ licitum cui nō poſſit aliqua pernicies irrogari. Jngeniola etiam noſtra ad acumē nō p̄ueniūt veritatis: niſi lima alterius prauitatis plurimum fuerint abraſa. Jdeo q̄ de nouitate opis nos redarguēdos eſtimat ad certamē illi⁹ confidēter accedim⁹. Sciat tñ hoc ipm opus nouū eſſe ſimul ⁊ antiquū breue p̄iter ⁊ plixū: antiquū certe materia ⁊ authoritate: nouū vero p̄tiū cōpilatione earūq̄ aggregatiōe: breue p̄pter plurimoꝝ authoꝝ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

in breuē pstrictionē:longū nihilomin⁹ ꝓpter immēsam ma-
terie multitudinē ꝛ maleficarū impscrutabilē malitiaꝫ. Nec
hoc dicim⁹ ceteroꝝ authoꝛū scriptis p̄sumptuose derogādo
nostrūq; opus iactāter ꝛ inaniter extollendo cum ex nostro
ingenio pauca ꝛ quasi nulla sint addita. Uñ nō nostruꝫ op⁹
sed illoꝝ potius censetur quoꝛum ex dictis fere sunt singula
contexta. Qua simul ex causa nec poemata cōdere nec subli-
mes theoꝛias cepimus extendere:sed exceptoꝛum moꝛe pro
cedendo ad honoꝛē summe trinitatis ꝛ indiuidue vnitatis
super tres partes principales oꝛiginē:ꝓgressuꝫ ꝛ finē. Ma-
leficarū malleū tractactū nūcupādo aggredimur recollectio
ne opis socio executionē vero his q̄b⁹ iudiciū duriſſimū im-
minet:eo q̄ in vindictā maloꝝ laudē vero bonoꝝ ꝓstituti cer
nunt a deo:cui oīs honoꝛ ꝛ gloꝛia in secula ꝛc.

¶ Tenoꝛ bulle apl'ice aduersus heresim maleficarū cum ap-
probatiōe ꝛ subscriptione doctoꝝ alme vniuersitatis Colo-
nien̄.in sequentem tractatum. Incipit feliciter.

Anocētius ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei. Ad futuraꝫ rei
memoꝛiā. Summis desiderātes affectib⁹ pꝛout
pastoꝛalis sollicitudinis cura req̄rit:vt fides ca-
tholica nostris potissime tp̄ibus vbiq; auq̄eat
ꝛ floꝛeat ac oīs heretica pꝛauitas de finib⁹ fide-
liū ꝓcul pellat ea libēter declaram⁹ ac etiā de nouo concedi-
mus ꝙ que hmōi piū desideriū nostrū votiuū soꝛtiat effectuꝫ
cūctisq; ꝓpterea ꝙ nostre opatiōis ministeriū quasi ꝙ puidi
opatoꝛis sarculū eꝛꝛoꝛib⁹ extirpatis:eiusdē fidei zelus ꝛ ob-
seruātia in ip̄oꝝ coꝛda fideliū soꝛti⁹ imp̄imat. Sane nuper
ad nostrū nō sine ingenti molestia ꝙuenit auditū q̄ in nōnul
lis p̄tib⁹ Alemanie sup̄ioꝛis necnon in Magūtinen̄. Colo-
nien̄. Treuꝛen̄. Saltzburgen̄. ꝛ Bꝛemen̄. pꝛouinc̄ns ciuita-
tib⁹ terris locis ꝛ dyocesib⁹ cōplures vtriusq; sexus p̄sone
ꝓp̄rie salutis immemoꝛes ꝛ a fide catholica deuiātes cū de-
monib⁹ incubis ꝛ succubis abuti ac suis incantatiōib⁹:car-
minib⁹ ꝛ cōiuratiōibus alī̄sq; nephādis supstitī̄s ꝛ soꝛtile-
gijs excessib⁹ cr̄iminib⁹ ꝛ delictis mulieruꝫ partus aialium
fetus:terre fruges:vineaꝝ ꝙuas ꝛ aꝛboꝝum fructus:necnon

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hoīes mulieres:iumenta pecora pecudes ⁊ alia diuersorum
generum aialia. Uineas quoq; pomeria prata pascua: bla-
da frumenta ⁊ alia terre legumina perire suffocari ⁊ extin-
gui facere ⁊ ꝓcurare:ipsaq; hoīes:mulieres iumenta pecora
pecudes ⁊ animalia diris tam intrinsecis q̄ extrinsecis do-
loribus ⁊ tormentis afficere ⁊ excruciare ac eosdem homi-
nes ne gignere ⁊ mulieres ne concipere virosq; ne vxorib⁹:
⁊ mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant impe
dire. Fidem preterea ipsam quam in sacri susceptiōe baptis-
mi susceperunt ore sacrilego abnegare. Aliaq; quamplurima
ma nefanda excessus ⁊ crimina instigante humano generis
inimico committere ⁊ perpetrare non verētur:in animarum
suarum periculum diuine maiestatis offensam ac pernicio-
sum exemplum ac scandalū plurimorum. Quodq; licet di-
lecti filij Henrici institoris in predictis partibus Alemanie
superioris in quibus etiaz prouincie ciuitates:terre dyoce.
⁊ alia loca huiusmodi comprehensa fore censentur: necnon
Jacobus sprēger per certas partes linee rheni ordinis fra-
trum predicatorum ⁊ theologie professores heretice prauis-
tatis inquisitores per literas apostolicas deputati fuerint
prout adhuc existunt:tamen nonnulli clerici ⁊ laici illarum
partium querentes plura sapere quam oporteat pro eo q̄ in
literis deputationis huiusmodi prouincie ciuitates dyoce.
terre ⁊ alia loca predicta illarumq; persone ac excessus hu-
iusmodi nominatim ⁊ specifice expressa non fuerunt:illa sub
eidem partibus minime contineri:⁊ propterea prefatis in-
quisitoribus in prouincijs ciuitatibus dyoce. terris et locis
predictis:huiusmodi inquisitionis officium exequi non lice
re:⁊ ad personarum earundem super excessibus ⁊ criminib⁹
antedictis punitionem incarcerationem ⁊ correctionem ad-
mitti non debere pertinaciter asserere non erubescunt. Pro
pter quod in prouincijs ciuitatibus dyocesibus:terris ⁊ lo-
cis predictis excessus ⁊ crimina huiusmodi non sine anima-
rum earundem euidenti iactura ⁊ eterne salutis dispendio
remanent impunita. Nos igitur impedimēta quelibet que
per ipsorum inquisitorum officij̄ executio:quomodolibet re

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tardari posset de medio submouere: & ne labes heretice pra-
uitatis aliorumq; excessuum huiusmodi in perniciem alio-
rum innocentum sua venena diffundat oportunis remedijs
prout nostro incumbit officio prouidere volentes fidei zelo
ad hoc maxime nos impellēte: ne ꝓpterea contingat. Pro-
uincias: ciuitates: dyoce. terras & loca predicta sub eisdem
partibus Almanie superioris debito inquisitiōis officio ca-
rere eisdē inquisitoribus in illis officium inqsitionis hmōi
exequi licere & ad psonarum earūdē sup excessibus & crimi-
nibus p̄dictis correctionē: incarcerationez & punitionem ad-
mitti debere. Perinde in oībus & per oia ac si in literis p̄-
dictis prouincie: ciuitates: dyoce. terre & loca ac psone & ex-
cessus hmōi nominatim & specifice expressa forent authori-
tate aplica tenore p̄sentium statuimus. Proq; potiori caute
la literas & deputationem p̄dictas ad ꝓuincias: ciuitates:
dyoce. terras & loca necnō psonas & crimina hmōi extēden-
tes. p̄fatis inqsitoribꝰ qō ipsi & alter eorū accersito secū dile-
cto filio. Joanne gremper clerico Constañ. dyoce. magistro
in artibus eox moderno seu quouis alio notario publico ꝑ
ipsos & quēlibet eox ꝑ tēpore deputando in ꝓuincijs: ciui-
tatibꝰ dyocesb. terris & locis p̄dictis cōtra quascūq; psonas:
cuiuscūq; cōditionis & p̄eminētie fuerint hmōi inqsitionis
officiū exequi: ipsasq; psonas quas in p̄missis culpabiles re
pererint. iuxta eax demerita corrigere: incarcerare: punire &
mulctare. Necnō in singulis ꝓuinciarū hmōi parrochialibꝰ
ecclesijs ꝙbū dei fideli ppło quotiens expedierit ac eis visuz
fuerit ꝓponere & p̄dicare oīaq; alia & singula in premissis &
circa ea necessaria & oportuna facere & similiter exequi libe-
re & licite valeant plenam ac liberaz eadē authoritate de no
uo concedimus facultatē. Et nihilominus venerabili fratri
nostro. Episcopo Argentinensi per apostolica scripta māda-
mus. quatenꝰ ipse per se vel aliū seu alios premissa vbi q̄ñ &
quotiens expedire cognouerit fueritq; ꝑ parte inquisitoruz
hmōi seu alterius eox legitime requisitus solenniter publi-
cans non ꝓmittat eos ꝑ quoscūq; sup hoc ꝓtra predictaruz
& presentiū literarū tenorē quauis authoritate molestari seu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

alias quomodolibet impediri molestatores ꝛ impediētes ꝛ contradictores quoslibet ꝛ rebelles cuiuscūqz dignitatis status gradus ꝑeminentie nobilitatis ꝛ excellētie aut ꝯditionis fuerint: ꝛ quocunqz exemptionis priuilegio sint muniti. ℙer excōmunicatiōis: suspēsionis ꝛ interdicti ac alias etiaz formidabiliores de q̄bus sibi videbit sentētias: censuras et penas: omni appellatiōe postposita cōpescēdo ꝛ etiā legitimis sup his per eū seruandis ꝓcessibus: sentētias ipsas quotiēs opꝰ fuerit aggrauare ꝛ reaggrauare authoritate nostra ꝓcuret. Jnuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis. ℙō obstantibꝰ ꝑmissis ac cōstitutionibꝰ ꝛ ordinationibus apl'icis cōtrarijs q̄buscūqz. Aut si aliquibus cōmuniter vel diuisim ab apl'ica sit sede indultū: q̄ interdici suspēdi: vel excōmunicari nō possint: per literas apl'icas nō faciētes plenā ꝛ exp̄ssam ac de ꝟbo ad verbū de indulto hmōi mentionē ꝛ qualibet alia dicte sedis indulgētia generali vel speciali cuiuscūqz tenoris existat per quā p̄sentibꝰ nō expressam vel totaliter nō insertā effectꝰ hmōi gr̄e impediri valeat quomolibet vel differri. ꝛ de qua cuiusqz toto tenore habenda sit in nostris literis mētio specialis. ℙulli ergo omnino hominuz liceat hāc paginā nostre declarationis: extensiōis: concessionis ꝛ mandati infringere: vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si q̄s aūt hoc attētare p̄sumpserit indignationē omnipotentis dei ac beatorū ℙetri ꝛ ℙauli apl'oz eiꝰ se nouerit incursurū. Datū ℝome apud sctm̄ ℙetrū. Anno incarnationis dn̄i ce Millesimo quadringentesimoquarto. non̄. ℍDecembris. ℙontificatus nostri. Anno primo.

¶Sequitur in sequentem tractatum approbatio ꝛ subscriptio doctoz alme vniuersitatis Coloñ. iuxta formam publici instrumenti.

IN noīe dn̄i nostri ihesu xp̄i. Amen. Nouerint vniuersi p̄sentes publicum instrumentū lecturi: visuri ꝛ audituri. Quod anno a natiuitate eiusdez dn̄i nostri. M.cccclxxxvij. Jndictione quinta. Die vero sabbati. decimanona mēsis Maij. hora quinta post meridiem vel quasi. pōtificatꝰ Sanctissimi in

a iiij

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

xpo patris ⁊ dñi nostri dñi Jnnocentij diuina puidétia pa-
pe octaui. Anno tertio. Jn mei notarij publici ⁊ testiū infra-
scriptoꝝ ad hoc specialiter vocatoꝝ ⁊ rogatoꝝ ꝑsentia pso-
naliter ꝯstitutus. Uenerabilis ⁊ religiosus frater Henricus
institoris sacre theologie pfessor ordinis ꝓdicatoꝝ heretice
prauitatis inqsitor. A sancta sede aplica vna cuz Uenerabi-
li ⁊ religioso fratre Jacobo sprēger etiā sacre theologie pfes-
sore ac cōuentus ꝓdicatoꝝ Coloñ. priore collega suo specia
liter deputat⁹ ꝑ se ⁊ dicto collega suo ꝓposuit atqz dixit mo
dern⁹ sum̄⁹ pontifex. s. dñs Jnnocētius papa prefatus per
vnā patentē bullā cōmisit ipsis inqsitoribus Henrico ⁊ Ja-
cobo ordinis ꝓdicatoꝝ ⁊ sacre theologie pfessorib⁹ ꝓdictis
facultatez inqrendi aplica authoritate sup quascunqz here-
ses ꝑcipue aūt sup heresim maleficarum modernis tēporib⁹
vigentē ⁊ hoc ꝑ quinqz ecclesias Metropolitanas videli-
cet Magūtiñ. Colonien̄. Treuereñ. Saltzburgeñ. ⁊ Bre-
meñ. eū omni facultate cōtra tales ꝓcedēdi vsqz ad vltimuz
exterminiū: iuxta tenorē bulle aplice quam suis habebat in
manibus: sanā: itegrā: illesam: ⁊ non vitiatā: sed omni pro-
sus suspitioñ. careñ. Cui⁹ quidē tenor bulle sic incipit. Jnno
centi⁹ eps seru⁹ seruoꝝ dei. Ad futurā rei memoriā summis
desiderātes affectib⁹: prout pastoralis sollicitudinis cura re
quirit vt fides catholica nostris potissime tempor ib⁹ vbiqz
augeat̄ ⁊ floreat re. Finit autez sic. Datum Rome apud san-
ctū Petrum Anno incarnatioñ. dñice Millesimo quadrin-
gentesimo octuagesimo quarto nonas decēbris. Pontifica-
tus nostri Anno ꝑmo. Et quia nōnulli animarū rectores et
verbi dei ꝓdicatores publice in eoꝝ sermonib⁹ ad populuz
asserere ⁊ affirmare non verebantur maleficas non esse aut q̄
nihil in nocumētū creaturarū quacūqz opatiōe efficere pos-
sent ex quib⁹ incautis sermonib⁹ nōnunqz seculari brachio
ad puniendum hmōi maleficas amputabat̄ facultas ⁊ hoc
in maximum augmētū maleficarū ⁊ cōfortationē illi⁹ here⁹.
Jdeo prefati inqsitores totis eoꝝ viribus cūctis piculis ⁊ in-
sultibus obuiare volētes tractatuz quēdā nō tā studiose qz ⁊
laboriose collegerūt. Jn q̄ nō tā hmōi ꝓdicatoꝝ ignorātiaz

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pro catholice fidei ꝓseruatione repellere nisi sunt ꝯtum etiã in exterminiũ maleficaꝝ debitos modos sentẽtiandi ꝛ easdẽ puniẽdi. iuxta dicte bulle tenorẽ ꝛ sacroꝝ canonũ istituta laborarũt. At qm̃ ꝓsonum rõni est vt ea que ꝑ cõi vtilitate fiũt etiã cõi approbatione doctoꝝ roborent̃. Ideo ne ꝑfati rectores discoli ꝛ ꝑdicatores [sacrarũ literaꝝ ignari estimarẽt ꝑdictum tractatum sic premittitur collectum minus bñ doctoꝝ determinationibus ꝛ ibidem fulcitũ. eundem alme vniuersitati Coloñ. seu nonnullis obtentis sacre pagine professoribus ad discutiendũ ꝛ collationandũ se tulerunt: vt si qua reprehensibilia. ꝛ catholica veritate dissona reperirent̃ eoꝝ iudice sic refutarentur. qõ tñ ꝓsona catholice veritati approbarentur. qõ sub scriptis modis factũ fuit. ¶ In primis. Egregius dñs Lambertus de Monte manu sua ꝓpria se subscripsit: put sequit̃. Ego Lambertus de monte. sacre theologie humilis pfessor. Decanus ꝑ tpe facultatis sacre pagine eiusdẽ studñ Colonien̄. fateor ac manu mea ꝓpria istũ tractatuz tripertitũ per me lustratũ: ꝛ diligẽter collationatũ quo ad eiꝰ ptes primas nihil ꝓtinere saltim meo humili iudicio qõ sit ꝓprium aut sententys non errantiũ philosophoꝝ: aut ꝓverita tem sancte catholice ꝛ aplice fidei: aut ꝓ doctoꝝ determinationes a sancta ecclesia approbatoꝝ aut admissoꝝ. Tertia ẽt pars vtiqz substinenda ꝛ approbanda quo ad illoꝝ hereticorũ punitiones de q̃bus tractat̃ ꝯtum sacris canonibus nõ repugnat. Iterũ ꝓpter experimenta in hoc tractatu narrata que vtiqz propter famam tantorum viroꝝ precipuoꝝ etiam inquisitoꝝ credunt̃ esse vera. Cõsulendũ tñ videtur: qꝓ iste tractatus doctis ꝛ viris zelosis qui ex eo sana variaꝛ matura cõsilia in exterminiũ maleficarum conferre possunt cõicetur simul ꝛ ecclesiaꝝ rectoribus timoratis ꝛ conscientiosis dũtaxat ad quoꝝ doctrinam subditoꝝ corda in odium tam pestifere heresis incitari poterunt ad cautelam bonoꝝ pariter et maloꝝ inexcusabilitatẽ atqz punitionem: vt sic misericordia in bonis ꝛ iustitia in malis luce clarius pateat: ꝛ in omnibus deus magnificet̃ ipso ꝑstante cui laus ꝛ gloria. Deide ad idẽ venerabilis magister Jacobus de straten etiam ꝓpria manu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

sua se subscripsit in hunc modum. Ego Jacobus de stralen sacre theologie pfessor minimus postvisitationem tractatus memorati sentio conformiter per oia his que per venerabilem magistrum nostrum Lambertum de monte decanum sacre theologie superius ānotata sunt: qō attestor hac scriptura manus mee ad laudem dei. Pariformiter eximius magister Andreas de ochsenfurt. etiam ppria manu se subscripsit vt infra de materia oblati tractatus: qtum prima facie appa ruit qō ptestor manus mee scriptura ad finē in eodem exprēssum pmouendū. Consequenter aūt egregius magister Tho mas de scotia silr se ppria manu sua subscripsit put sequitur Ego thomas de scotia sacre theologie doctor lz immerit⁹ cō formiter sentio per oia venerabilib⁹ magistris nostris p̄cedē tib⁹ in materia p̄fati tractat⁹ p me examinatiq attestor manu ppria mea. Subsequēter ꝛ scōa subscriptio contra p̄fatos p̄ dicatores incautos sic acta fuit. In primis positi fuerūt arti culi prout sequitur. Primo inquisitores heretice prauitatis deputatos authoritate sedis aplice iuxta formam canonum cōmendāt magistri sacre theologie subscripti ꝛ hortātur qō dignetur prosequi cū zelo eor officiū. Scōo q̄ malefícia pos se fieri pmissione diuina ex cooperatione dyaboli per malefi cos aut maleficas non est cōtrarium fidei catholice sed ꝓso num dictis sacre scripture: immo necessarium est: iuxta sentē tias sanctor doctor illa qñq posse fieri admittere. Tertia p̄ dicare erga maleficia nō posse fieri erroneū est: qz sic p̄dican tes impediunt qtuz in eis est opus pium inquisitor in preiu dicium salutis aīarum secreta tñ que quandoq ab inquisito ribus audiuntur non sunt omnibus reuelanda. Ultimo ex hortandi veniunt oēs principes ꝛ quicunq catholici vt assi stere dignent tam p̄ijs votis inquisitorum pro defensione san cte catholice fidei. Demum vero subscriptiꝛ suprascripti do ctores p̄dicte facultatis theologie manibus ppr̄ijs se subscri pserunt: put ego Arnoldus notarius infrascriptus ex reuela tione honesti Joannis vorda de Mechlinia almevniuersita tis Colonien̄. bedelli iurati qui mihi hoc retulit audiui: ꝛ ex manibus etiam supra ꝛ infrascriptis apparuit vidi in hunc

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qui sequitur modum. Ego Lambertus de monte sacre theo-
logie humilis pfessor: ita sentiovt prescribitur: teste hac ma-
nu mea ppria. Ego Udalricus kriden visde eßlingen sacre
theologie pfessor nouissimus vt prescriptum est ita sentiēdū
hac manu ppria scriptura cēseo. Et ego Cōradus de cāpis sa
cre theologie pfessor hūillimus put supra cū maiorib⁹ meis
in idem concurro iudicium. ¶Ego Cornelius de breda mini
mus pfessor ita sentio vt p̄scriptū est: qō testificor manu mea
ppria. ¶Ego Thomas de scotia sacre theologie pfessor licz
immeritus ꝯformiter sentio venerabilibus pfessoribus p̄scri
ptis teste manu mea ppria. ¶Ego Theoderic⁹ de bummell
sacre theologie humillimus pfessor: ita sentio sicut scriptum
est p magistros meos prescriptos qō testor manu mea ppria
¶In assertione articulo⁊ prescripto⁊ conformis iudicij sum
cum venerandis magistris nostris p̄ceptoribus meis. ¶Ego
Anstreas de ochsenfurt sacre theologie facultatis pfessor. ac
theologorum vniuersitatis Coloñ. collegij minimus. Nouis
sime aut finaliter iam dictus venerabilis ⁊ religiosus frater
Henricus institoris inquisitor habuit ⁊ tenuit in suis mani-
bus quandam aliam literam pergamenam Sereniſſimi re-
gis Romanorū sigillo suo rubeo rotūdo in capsa ceree glau
ce impressa. impressula pergameni inferius impendeñ. sigil-
lam sanam ⁊ integram nonvitiatam non cancellatam: neq⁊
in aliqua sui parte suspectam. sed omni prorsus vitio ⁊ suspi
tione carente. Ita quod in faciliorem expeditionem huius
negocij fidei idem Sereniſſimus dominus Romanorum rex
p̄fatus ipam eandē bullam aplicam supra tactā. tanq⁊ xpia-
nissimus princeps tueri ⁊ defendere voluit atq⁊ vult ⁊ ipsos
inquisitores in suam oīmodam ptectionem suscipit. Man-
dans ⁊ p̄cipiens oībus ⁊ singulis Romano imperio subdi-
tis vt in executione talium negocio⁊ fidei ipsis inquisitorib⁹
oēm fauorē ⁊ assistentiā exhibeāt ac alias faciāt: put in eadē
lra plenius ꝯtinetur ⁊ habet. Cuius q̄dem lre regalis princi
pium ⁊ finis hic infra annotantur in hunc modum. Maxi-
milianus diuina fauente clementia Romanorum rex semper
Augustus Archidux Austrie: dux Burgūdie, Lothar, Bra

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

bātie. Lymburgie ⁊ Belrie. Comes Flandrie. ⁊c. Finis deo Datū in oppido nr̄o Bruxelleñ. nr̄o sub sigillo mensis No uembris die Sexta. Anno dñi Millesimo quadringetesimo octuagesimo sexto. regni nostri Anno primo.

¶ De supmissis oībus ⁊ singulis iam dictis: venerabilis ⁊ religiosus frater Henricus inquisitor p̄ se ⁊ collega sua ante dicto ipsis a me notario publicū seu publica instrumentū ⁊ instrumēta in meliori forma petyt. Acta sunt hec Coloñ. in domo habitatioñ. venerabilis magistri Lamberti de mōte p̄dicti infra emunitatem ecclesie sancti Andree Coloñ. situr. in camera negocioz̄ study eiusdem magistri Lamberti inferius Sub anno dñi. indition̄. mensis die horis. ⁊ pontificatus q̄bus supra p̄nt̄ibus ibidem p̄dictis magistro Lāberto ⁊ Johanne bedello. Necnon honestis viris Nicolao cuper de Uēroide. venerabilis curie Coloñ. notario iurato. ⁊ Christiano Uintzen de enßkirchē clerico. Coloñ. dyoceß. testibus ad p̄missa fide dignis rogatis ⁊ requisitis. ¶ Et ego Arnoldus kolich de Eußkirchē clericus. Coloñ. iuratus. Q̄ p̄missis oībus ⁊ singulis dum sic vt p̄mittit̄ fierent ⁊ agerēturvna cū p̄enoiatis testibus p̄ñs fui. Eaq̄ sic fieri vidi ⁊ vt p̄fert̄ ex relatione bedelli audiui. Jccirco p̄ñs publicū instrumentum manu mea propria scriptū ⁊ ingrossatū exinde ꝯfeci subscripsi publicaui. ⁊ in hanc publicam formā redegi. Signoq̄ ⁊ noie meis solitis ⁊ ꝯsuetis signaui rogatus ⁊ requisitus in fi nē ⁊ testimonium omniū ⁊ singuloz̄ p̄missorum.

¶ Sequitur tabula subsequentis operis seu tractatus.

Uper bullam ergo Jnnocenty octaui aduersus heresim maleficaz̄ nouissime emanatam qōnes quadragītaocto discutiende tria principalr̄ hñt declarare. Primo originem. scōo p̄gressum. tertio finale remediū. Originē quo ad multiplicationez finale remedium quo ad illius hereß exterminiū. Prima pars super tria que ad maleficialem effectum cōcurrūt vt sunt demon. maleficus ⁊ diuina permissio. cōtinet in numero qōnes decē ⁊ octo. quaz̄ quatuor super potentiam demonis relique super eoz̄ opera. Est aūt primatotius operis ītrodu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ctoria. An asserere maleficas esse ita censetur catholicū ꝙ eiꝰ oppositum ꝓtinaciter defendere oīmodo sit hereticū. Scōa an catholicum sit assererecꝙ ad effectum maleficialē semp habeat demon cū malefico cōcurrere. vel qō alterū sine admiculo alterius talē effectū possit ꝓducere. Tertio an catholicū sit afferere: ꝙ hmōi effectus per incubos ⁊ succubos demones: sic ꝓcurantur ꝙ etiam veri hoies in multiplicationem ⁊ originē maleficoꝝ ꝓ tales demones ꝓcreantur. Quarta questio: an catholicū sit afferere ꝙ actus incuboꝝ ⁊ succuboꝝ demonū ⁊ tm̄modo infimis spiritibus ꝓueniat. Quinta: an quo quo modo possit catholice censeri: ꝙ origo ⁊ multiplicatio maleficoꝝ opeꝝ ex influētijs ꝓcedat corpoꝝ celestiū absq; ad miniculo demonū. Seu a substantys separatis vt sunt motores orbiū celestiū. Seu etiā a malicia hoim cōcurrente advoces ⁊ verba quācunq; virtute stellaꝝ. Sexta: an heresis maleficaꝝ oēs alias sub quo ad maleficos cū demonibus cōcurrē tes. Cur mulieres amplius inueniunt ac heresi infecte q̄ viri Cuiusmodi etiam mulieres ꝓe ceteris sunt inuolute declaratur per quinq; sequentes questiones. Septima: an malefice virtute demonum mentes hoim ad odium vel amorē inordinatum incitare valeant. ⁊ de mō ꝓponendi hmōi materiaꝝ in sermonibus ad ppl'm. Octaua: an gn̄atiuam potentiā seu actum venereū impedire ⁊ maleficiare possunt cum quadam incidentali qōne. cur interdū actus ille impedit respectu vniꝰ ⁊ non respectu alteriꝰ psone. Nona: an p̄stigiosa illusione mē bra virilia quasi sint a corpibꝰ euulsa auferre solent cū ceteris alijs ānexis difficultatibꝰ. Decia an hoīes i bestiales formas possint transmutare cū incidētali alia difficultate. Undecima de obstetricibus maleficis cōceptus in vtero ⁊ extra diuersimode interimentes. Duodecima sup ꝓmissionem diuinā que ad demonē ⁊ maleficam hz concurrere. An diuinam ꝓmissionem in his opibus maleficaruz comendare ita sit catholicū ꝙ eius oppositum. s. illam redarguere oīno sit hereticū. Tredecima etiam incidētalis super duas diuinas ꝓmissiones circa casum dyaboli ⁊ primoꝝ parentū ex q̄bus cuncta maleficoruz opera iuste ꝓmittuntur. Quartadecima: an p̄missis nō

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

obſtantibus: peccata maleficoꝝ grauioꝛa ſint peccatis malo
rū angeloꝝ ⁊ primoꝝ parentū: ⁊ eſt tota materia ꝑdicabilis
cū declaratiõe ꝙ grauiſſimas merentur penas: etiã in ꝓtiv l
tra oẽs flagitioſos mundi. Quintadecima: an ꝓpter peccata
maleficoꝝ innocy ſepe maleficiant. Sextadecima ꝓſtitionis
ſpẽs excedat. Decimaſeptima eſt declaratiua quartedecime
grauitatẽ criminis in maleficis ad peccata quecũq; demonũ
cõparando. Decimaoctaua ꝓtra quinq; argumẽta laicoꝝ ꝙ
deꝰ nõ ꝓmittat tantã ptãtẽ diabolo ⁊ malificis ⁊ in hac mate
ria ꝓiungit finis ſuo principio: dũ hecvltia qõ annectit prime

Ecũda pars opis ꝓtinet ſedeci capla ſub duabꝰ
qõnibus quaꝝvna in principio ⁊ altera in fine po
nit. ⁊ prima ſup remedia ꝓſeruatiua altera ſup re
media maleficia amouẽtia. capla aũt intermedia
modũ ꝓcedẽdi maleficoꝝ in maleficis inferẽdis
ꝓtractat. ¶ Prima qõ. An q̃s poſſit ꝑ bonos ãgelos ita bñfi
ciari ꝙ a maleficis ⁊ demonibꝰ nõ poſſit maleficiari. Capm
primũ de diuerꝭ medijs q̃bus demones ad augmentũ illius
ꝓfidie allicĩũt ꝓ maleficas inoxios ⁊ honeſtas puellas. Scõz
capm de mõ ſacrilege ꝓfeſſiõis eaꝝ cũ declaratiõe omagñ ꝓ
ſtãdi diabolo. Tertiũ ſup modũ quo de loco ad locũ corpaliꝛ
trãſferunt. Quarto de mõ quo ſe icubis demonibꝰ ſubijciũt
in quo ẽt tractaꝫ qualꝛ ex his multiplicant: ⁊ an ſemp cũ deci
ſiõe ſeminis incubꝰ maleficaz aggredit: ⁊ an potiꝰ vno tpe ꝙ
altero ⁊ ſiliꝛ de loco. ⁊ an viſibiliꝛ illas ſpurcitias agitãt. cũ ma
ioꝛi vel minoꝛi venerea delectatiõe. ⁊ an incubi tñmodo mu
lieres ex eaꝝ ſpurcitijs ꝓcreatas aggrediunt. Quintũ capm
de mõ gñali quo ꝑ ſacra eccle ſua maleficia exercẽt. ⁊ de ſex
modis q̃bus oĩbus creaturis corpalibꝰ. dẽptis corpibus ce-
leſtibus veras ĩfirmitates ꝛ nõ veras ſanitates virtute natura
li inferre pñt. Sextũ de mõ quovim gñatiuam impedire ſo-
let. Septimũ de mõ q̃ mẽbꝛa virilia auferre ſolẽt: qꝛ ea que in
prĩa ꝓte tacta ſunt ſup potentiã faciendi: iã ꝑ modos opandi
declarant. vñ non eſt eadẽ vtrobiq; materia. Octauũ de mõ
quo hoĩes in beſtiales formas trãſmutãt. Monũ de mõ quo
demones intra corpoꝛa ſine leſione exiſtunt q̃ preſtigioſas

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

opantur trāſmutatiōes. Decimū de mō quo demones ſubſtātialiter p maleficarū opatiōes hoīes inhabitant. Undecimū de mō quo oīne genꝰ infirmitatis inferre pñt hoc tū in generali tractaī. In ſpeciali vero ſequēti duodecimo capō. quo grauiores infirmitates iferūt. Tertiūdecimū ſup modū quo malefice obſtetrices pre oibꝰ alijs maiora dāna inferūt ifantes aut interimēdo: aut demonibꝰ offerēdo. Quartūdecimū ſup modū quo iumētis varia nocumēta iferūt. Quintūdecimū ſup modū quo grandines ⁊ tēpeſtates cōcitare ac fulgura fulminare ſolēt. Sextūdecimuz ſup tres modos quo viri reperiūtur maleficijs ifecti ⁊ nō mulieres. Et ꝑmo de maleficis ſagittarijs. Scōo de icātatoribꝰ q̄ per carmina ſacrilega arma leſiua contra quēcunqz nocumēta incātare ſciūt. ⁊ hoc perverba. Tertio qui per breuia ſcripta.

Sed quo ad remedia maleficia amouētia. qō eſt ſcōz ꝑncipale huiꝰ ſcōe partis. Prīo ponit q̄ſtio. Utruz ſit licitū maleficia p alia maleficia: aut p illicita tollere: ⁊ hz capla noue. Primū ſup remediū ecclīaſticū ꝯ incubos ⁊ ſuccubos demones. Scōz ſup remedia ꝯvim gñatiuā maleficiatā. Tertiuz ſup remedia ꝯtra maleficiatos ſup amorē vel odiū inordinatū. Quartū ſup remedia vbi ꝑſtigioſa arte mēbra virilia auferūtur: ⁊ vbi hoīes ī beſtiales formas trāſmutātur. Quintū ſup remedia ꝯtra obſeſſos ex maleficis. Sextū ſup remedia ꝯtra quaſcunqz infirmitates a maleficis illatas. ⁊ hoc p licitos exorciſmos. Septimuz ſup remedia ꝯtra grādines ⁊ fulmīna. ac etiā ſup iumēta maleficiata. Octauū ſup remedia quedā occulta ꝯtra quaſdā occultas demonū ifeſtatiōes. Nonū ſup remedia p illis q̄ ſe demonibꝰ intuitu alicuiꝰ cōmodi tēporalis totaliter deuouiſſent.

Tertia pars opis ſup remedia vltima nō tā cōtra earū opa q̄ ꝑſonas maleficarū ſup ipſoz extermiū ꝯtinet tres ptes ꝑncipales: ſcz modū ichoandi: pceſſum iudicij. ⁊ modū ꝯtinuandi: ⁊ moduz ſententiandi: puniendi: ⁊ plectendi queſtiones. Et prima pars continet queſtiones quinqz. Scōa duodecim Tertia viginti. Et prima: ⁊ oīm ſequentiū queſtionū intro-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ductoria eſt. Utrū malefice ꝛ eaꝝ fautores receptatores ꝛ defenſores ita ſubꝫciuntur tam eccleſiaſtico ꝙ ciuili iudicio ꝙ ab eaꝝ inquiſitione valeant heretice prauitatis inquiſitores eſſe onerati. Demū ſup modum incohandi ꝓceſſum. Prima queſtio. Quis ſit modus cōpetens iudici ad incohandū ꝓceſſum fidei ꝫ maleficas. Scōa queſtio de numero teſtium. Tertia quotiēs poſſit examinari. Quarta de ꝫditione. Quīta inimici capitales ad teſtificandum admittuntur. Super ſecundam partem qualiter ꝓceſſus talis eſt continuandus eſt queſtio ſexta. Et primo qualiter teſtes ſunt citandi ꝛ interrogādi. Scōo qualiter interrogatoria gñalia ꝑ primo actu maleficis ꝓponuntur. Tertio qualr interrogatoria particularia. Queſtione ſeptima varia dubia ſuper rñſiones negatiuas maleficarū declarant. ꝛ qñ pōt incarcerari. qñ etiā ꝑ manifeſte deꝓhenſa in hereſi maleficaꝝ ſit habenda. ꝛ eſt actus ſcōs. Queſtio octaua quō ſit capiēda ꝛ icarceranda. erit actꝰ tertiꝰ. Nona queſtio an deponentiū noīa ſint eī poſt captionem manifeſtanda. actus quartus. Decima qualr defenſiones ſunt ꝓcedende cum deputatione aduocati. actus quintꝰ Undecima q̄d faciet aduocatus cū ſibi teſtium noīa nō publicantur. actus ſextus. Duodecima magis declaratiua quō ſit capitalis inimicitia inter delatam ꝛ teſtes inueſtigāda. et eſt actus ſeptimus iudicis. Tredecima q̄d faciet iudex vbi delatus vult eū recuſare. actus octauus. Quartadecima de his que iudex hz aduertere ante locum carceris ꝛ in torture. ꝛ ꝙ non ſit facilis ad exponendū maleficam tormētis ꝑpter maleficium taciturnitatis. actus nonus. Quindecima de modo ſententiandi delatam ad qōnes ꝛ qualr prima die ſit queſtionāda. Sextadecima quō qōnes ſunt ꝓtinuande. Et de ſignis ex quibus malefica cognoſcit. ꝛ quō ſunt abrādende. ꝛ de varijs cautelis ſup maleficium taciturnitatis. ꝛ eſt actus vndecimus iudicis. Decimaſeptima de tpe ꝛ de ſcōo modo ītergandi. ꝛ de cautelis extremis a iudice obſeruandis.

Super modos vero ſententiandi viginti numero eſt prima queſtio an ſuper examen ꝛ iudiciū candētis ferri vbi ad illud appellant poſſint ſentētiari. De-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cunda de his q̃ generaliter iudex debet obseruare tã circa sententias interlocutoria quam diffinitiua. Tertia. Quot modis iudex pót delatũ habere suspectũ: ꝛ sup q̃bus pót ferre sententiã. Quarta. Quõ fit sentẽtia ferenda sup personã: sed immunẽ totaliter. Quinta. Qualiter fit ferẽda super delatã ꝛ diffamatam generaliter. Sexta. Qualiter super delatã diffamatam q̃stionibus tñ ꝛ tormẽtis exponẽdã aliqualiter. Septima. Qualiter sup suspectã de illa heresi leuiter. Octaua. Qualiter super suspectã vehemẽter. Nona. Qualiter super suspectã violenter. Decima. Qualiter est ferenda super diffamatã ꝛ suspectã insimul ꝛ cõmuniter. Undecima. Qualiter sup ꝓfessam illã heresim sed nõ relapsam ꝛ penitentem. Duodecima. Qualiter sup cõfessam heresim ꝛ penitentẽ: sed relapsam ꝑbabiliter. Tredecima. Qualiter super ꝓfessam ꝛ impenitentẽ ꝫ relapsam realiter. Quartadecima. Qualiter sup ꝓfessam heresim ꝛ impenitẽtem atq; relapsam certitudinaliter. Quintadecima. Qualiter super nõ confessam ꝫ ꝓuictã de heresi legitimis testib⁹ ꝛ alias iudicialiter. Sextadecima. Qualiter super conuictã: sed fugitiuã vel se absentantẽ cõtumaciter. Decimaseptima. Qualiter super delatam ad alia malefica incinerata: sed non confessam. Decimaoctaua. Qualiter super delatã non malefica inferentẽ sed tollentem. Decimanona. Qualiter super sagittarios maleficos armorum incantatores ꝛ quoscunq; nigromanticos. Uicesima: super obstetrices maleficas omnes alias in maleficijs excedentes. Concludendo de remedio appellationis: vbi delata quecunq; ad illud confugeret quid iudici ecclesiastico seu ciuili sit faciendum.

¶ Prima questio in ordine.

Utrum asserere maleficos esse sit adeo catholicuꝫ q̃ ei⁹ oppositũ ptinaciter offendere oino sit hereticũ. Et arguit q̃ nõ sit catholicũ q̃cq̃ de his asserere. xxvj. q. v. epi. Qui credit posse fieri aliquam creaturã aut in meli⁹ deteriusve trãsmutari: aut in aliã spẽm vel filitudinẽ trãsformari q̃ ab ipo oim creatore pagano ꝛ infideli deterior est. Talia aut cũ referũtur fieri a maleficis: ideo talia asserere nõ est catholicũ sed hereticũ. Preterea

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nullus effect⁹ maleficialis est in mundo. Probat. Quia si esset operatione demonū fieret. Sz asserere q⁹ demones p̄nt corpales trāsmutationes aut impedire aut efficere nō videt catholicuz: qz sic primere posset totū mūdū. Preterea oīs alteratio corpales puta circa infirmitates aut sanitates p̄creādas reducit in motū localē: ptz ex. vij. phyſicoy. Quorūcūq; est motus celi. Sed demones motū celi variare nō p̄nt. Dionyſi⁹ in epla ad Poli carpū. Qz hoc soli⁹ dei est: ergo videt q⁹ nullā trāsmutationez ad min⁹ verā in corpib⁹ causare p̄nt: ꝛ q⁹ necesse sit hmōi trāsmutationes in aliquā cām occultā reducere. Preterea sicut corpus dei est fortiꝰ q̄; opus diaboli ita ꝛ ei⁹ factura. Sz maleficiū si esset in mūdo eēt vtiq; op⁹ diaboli ꝟtra facturā dei: ergo sicut illicitū est asserere facturaz supstitiosam diaboli excedere opus dei: ita illicitū est credere vt creature ꝛ opa dei in hoīb⁹ ꝛ iumētis valeāt vitiari ex opib⁹ diaboli. Preterea id qō subiacet' ꝟtuti corpali: nō hz ꝟtutē imprimēdi in corpa. Sed demones subdūtur ꝟtutib⁹ stellarū qō ptz eo q⁹ certi incantatores ꝟstellatiōes determinatas ad iuocādū demones obꝟuāt. ergo nō habēt ꝟtutē iprimēdi aliq̄d in corpa: ꝛ sic multomin⁹ malefice. Itē demones nō opant̄ nisi p artē. Sz ars nō pōt dare verā formā. vñ i ca. de mineris dr. Sciāt authores alchimie spēs trāsmutari nō posse. g̃ ꝛ demōes p artē opantes veras q̄litates sanitatis aut ifirmitatis inducere nō p̄nt: sz si vere sunt habēt aliquā aliā cām occultā absq; ope demonū ꝛ maleficiorū. Sz ꝟtra i decre. xxxiij. q. j. si p sortiarias atq; maleficas artes nonūq; occulto iusto dei iudicio pmittēte ꝛ diabolo ꝑparāte ꝛc. loq̄tur de impediméto maleficiali quo ad act⁹ ꝟiugales tria ꝟcurrere. s. maleficā diabolū ꝛ dei pmissionē. Preterea fortius agere pōt i id qō ē min⁹ forte. Sz ꝟt⁹ demonis est fortior ꝟtute corpali. Job. xl. Nō est ptās sup terrā q̄ ei valeat cōparari q̄ creat⁹ est: vt neminē timeret. Rñsio. Hic impugnādi sūt tres errores hereticales: qb⁹ reprobatis veritas patebit. Mā q̄dā iuxta doctrinā scti Tho. in. iij. di. xxiij. vbi tractat de impediméto maleficiali conati sunt asserere maleficiū nihil esse i mūdo nisi in opinione hoīm: q̄ naturales effect⁹ quoy essentie sunt occulte maleficijs iputabāt. Alij q̄ maleficos cōcedūt: sed

opus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ad maleficales affectꝰ illos tm̃mō imaginare ⁊ fantastice cō currere asserūt. Tertij q̄ effectꝰ maleficales oīno dicunt esse fantasticos ⁊ imaginarios. Iz demō cuz malefica realiter ꝯcurrat. Hoꝛ errozes sic declarant̄ ⁊ reprobant̄. Mā prīo oīno de hereſi notant̄ p doctozes in. iiij. pfata di. pcipue p sctm̃ Tho. i. iij arti. ⁊ in corpe. q. dicēs illā opinionē esse oīno ꝯtra authozitates sctōꝝ ⁊ pcedere ex radice infidelitatis. Quia vbi authoritas scripture sacre dicit q̄ demones habēt ptātē supza corpalia ⁊ supza imaginationē hoīm q̄n a deo pmittunt̄: vt ex multis scripture sacre passibꝰ notat. Ideo illi q̄ dicūt maleficiū nihil esse in mūdo nisi i estimatiōe hoīm. Etiā nō credūt esse demones nisi i estimatiōe vulgi tm̃ vt errozes quos hō sibm̃ps facit ex sua estimatiōe iputet demoni. Et q̄ etiā ex imaginatiōe vehemēti aliq̄ figure apparēt in sensu tales q̄les hō cogitat q̄ ⁊ tūc credunt̄ demōes videri dicamꝰ vl̄ etiā malefici. Et qm̃ hec vera fides repudiat: p quā angelos de celo cecidisse ⁊ demōes esse credimꝰ. Ideo ⁊ fatemur ipos ex subtilitate nature sue multa posse q̄ nos nō possumꝰ. Et illi q̄ eos ad talia īducūt faciēda malefici vocant̄ hec ibi. Qz vo infidelitas i baptisato hereſis noiat̄. iō tales de hereſi reph̄ēdūt. Alij duo errozes demones ⁊ coꝝ naturalē potētiā nō negātes sz īter se q̄ ad effectū maleficialē ⁊ ipam maleficā dissidentes īquātū vnꝰ ꝯcedit maleficaz realiter cooperari ad effectū: nō tm̃ veruz: sz fantasticū. Alter vo p ꝯtrariū effectū realē in leso ꝯcedēs: sz maleficā fantastice putat cooperari. Fundamētū errozis ex duobꝰ passibꝰ canoñ. q̄ habent̄. xxvj. q. v. epi sumpserūt. vbi prīo reph̄ēdunt̄ mulieres q̄ credunt se cū diana vel herodiana nocturnis hozis equitare. Inspiciat̄ ibi canō. Et qz sepe fantastice ⁊ imaginarie talia solūmodo fiūt: ideo ⁊ illi errātes de oībꝰ alīs effectibus ita fieri iudicāt. Scdo qz ibi ꝯtinet̄ q̄ q̄ credit vel asserit posse fieri aliq̄ creaturā aut in melius deteriusve immutari aut transformari in aliā spēm vel sīlitudinē q̄ a deo oīm creatoze infidelis est ⁊ pagano deterioz. Uñ ꝓpter hoc qō ibi ꝺr deteriusve immutari dicūt illum effectū nō esse realē in maleficato: sz tm̃modo fantasticū. Sz q̄ hi errozes hereſim sapiūt: ⁊ ꝯtra sanū īntellectū canonis militāt, ostēdit prīo tā p legē diuinā q̄ etiā eccle

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſiaſticā ꝛ ciuilē:ꝛ hoc ī gñali.demū ī ſpeciali ꝟba canonis exꝓ primēdo:ꝫ etiā in ſeq̄nti q̄ſtione clariꝰ hoc deduceret. Mā lex diuina i pleriſq; locꝭ ꝓcipit maleficas nō ſolū eē vitādas:ſz ēt occidēdas.cuiuſmōi pēas nō iponeret ſi nō veraciter ꝛ ad reales effectꝰ ꝛ leſiōes cū demonibꝰ ꝯcurreret. Aliqs em̄ corpaľ nō infligit ſine corpali ꝛ graui pctō:ſz aliud de morte aie q̄ ex fātaſtica illuſiōe ſeu ēt tētatiōe oriri pōt. Hec ē ſnia ſcti Tho. in.ij.diſ.vij.i q̄ſtiōe.An vti auxilio demonū ſit malū.nā Deut. xviij.ꝓcipit oēs maleficos ꝛ icātatores interfici.Leuitici etiaz xix.dr.Alia q̄ declinauerit ad magos ꝛ ad ariolos ꝛ fornicata fuerit i eis:ponā faciē meā ꝯtra eā:ꝛ īterficiā eā de medio ppłi mei.Et itez.xx.Vir vel mulier i qbꝰ phitonicꝰ vł diuinꝰ ſpūs fuerit moriat:ꝛ lapidibꝰobruēt eos.Et dīr phitones in q̄bus demō opat miros effectꝰ. Preſea hec ſūt q; ꝓpt hō pctm̄ ochozias īfirmꝰ mortuꝰ fuit.iij.reg.j.ꝛ ſaul.j.paralipo.x.Diuinoz deniq; eloq̄oz tractatores q̄d aliō ī eoz ſcriptis ſūt.ij.di.vij.ꝛ viij.tradiderūt de ptāte demonū ꝛ magicis artibꝰ eoz ſcripta īſpiciant cuiuſcūq; doctoris ſup ſcō̄m lib.ſen.ꝛ inueniet nullo diſcrepāte magos ꝛ maleficos ꝟtute demonū ꝓmittēte deo miros effectꝰ nō fantaſticos poſſe ꝓducere. Taceo de varijs alijs locis in q̄bꝰ ſctūs Thomas diffuſe de hmōi opibus ꝓtractat: vt in ſumma ꝯtra genti.lib.iij.ca.j.ꝛ.ij.i prima parte queſti. cxiij.arg.iij.Et in ſcōa ſecunde.q.xcv.ꝛ.xciij. Inſpiciātur deniq; poſtillatores ꝛ gloſatores de magis pharaonis.Exo.vij. Inſpiciant̄ ꝛ dicta Auguſtini.xviij.de ciuitate dei.ca.xvj.Et i ſcōo de doctrina xp̄iana. Silr alioz doctoz q̄bus oībus ꝯtra dicere valde abſurdū eſt:nec a vitio hereſis excuſari pōt.imo in iure hereticꝰ cenſet q̄cūq; errat in expoſitione ſacre ſcripture xxiij.q.j.hereſis.Et q̄cunq; aliter ſentit de his q̄ fidē ꝯcernūt q̄z romana tenet eccl̄ia.e.c.ꝛ.q. Hec eſt fides q; deniq; ꝯtra ſanū ītellectū canonis militāt oſtēdit ꝑ legē eccl̄iaſticā. Mā ꝛ canones doctores ſup.c. Si ꝑ ſortiarias ꝛ maleficas artes.xxiij. q.j.ꝛ extra de frigidis ꝛ maleficiatis:q̄d aliō ꝑtēdūt niſi de maleficiali īpedimēto circa actꝰ ꝯiugales declarare quō dirimit ꝯtractū aut ꝯtrahēdū mr̄imoniū.Dicūt em̄ ſicut ꝛ Tho.i.iij. vbi ſupra.q; ſi maleficiū ſupueniat mr̄imonio añ carnalē copu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lā:tūc ſi eſt ꝓpetuū impedit ⁊ dirimit mr̄imoniū ꝯtractum cuiuſmodi ſnīa nō daret ſup illuſoriū ⁊ fantaſticū effectū:vt de ſe ptz. Videat hoſti.in ſumma copioſa:ſil'r Gotfri.⁊ Raymū.q̄ etiā nullibi legunt difficultaſſe. An talis effectus poſſet cenſeri imaginari⁹ ⁊ nō real'.ſz hoc tanq̄ꝫ ꝓ ſe notū relinq̄bant.⁊ quō poſſet cēſeri ꝓpetu⁹ vel tpalis declarāt ſi poſt triēnium dura ret:nec dubitabāt an imaginarie ꝓ maleficā ſeu illuſorie ītromitteret. Sz q̄ vere ⁊ realiter pōt talis defect⁹ ꝓcurare ꝑtute demonis ꝓpt̄ pactū cū eo initū.vel etiaz ꝓ ipm demonē abſq̄ꝫ malefica:lz hoc rariſſime fiat in eccl'ia vbi ſacr̄m mr̄imonij meritoriū exiſtit.ſz q̄ iter ifideles hoc ꝯtingat hoc eſt qz iuſto titulo illos poſſidere ſecernit:vt petr⁹ de palude i ſuo q̄rto recitat de ſpōſo q̄ deſpōſauerat idolū:⁊ nihilomin⁹ ꝯtraxerat cuz q̄dā iuuēcula:quā tñ cognoſcere nō potuit ꝓpt̄ diabolū q̄ ſēꝑ ſe i corpe aſſūpto iterpoſuerat:cū tñ i eccl'ia diabol⁹ conat̄ potius ꝓ maleficas ꝓpter ſuū lucrū i pditionē aiarū tales effect⁹ ītromittere:⁊ qual'r ħ facere pōt:⁊ q̄b⁹ mediꝭ īferi⁹ declarabit̄.vbi de ſeptē modis nocēdi hoīb⁹ ꝓ ꝯſil'es effect⁹ tractabit̄ Ex aliꝭ etiā q̄ſtiōib⁹ q̄s theologi ⁊ canoniſte circa hāc materiā mouēt ħ idē ptz diſcutiētes quō poſſit tolli:⁊ an licitū ſit ꝓ aliō maleficiū tollere.⁊ q̄d ſi malefica mortua ſit ꝓ quā maleficiū eſt īmiſſū.de quo caſu Gotfri.in ſua ſūma mētionē facit.de q̄b⁹ in q̄ſtiōib⁹ tertie ptis patebit.cur deniq̄ꝫ tā diligēter canoniſte varias penas ꝑmulgaſſent diſtīguēdo de occulto ⁊ manifeſto pctō maleficoꝝ ſeu poti⁹ diuinatoꝝ cū noxia ſupſtitio varias habeat ſpēs:vt ſi notoriū ſit euchariſtia deneget̄. Si occultū pnia.xl.dierū.de ꝯſe.di.ij.ꝓ dictiōe. Itē,ſi cleric⁹ q̄ deponēd⁹ ⁊ i monaſterio detrudēd⁹. Si laic⁹:excōicād⁹.xxvi.q.v. Nō opz. Itē q̄ tales īfames debeāt cēſeri:⁊ q̄ ad eos cōcurrūt īmo nec ad accuſationez debēt admitti.ij.q.viij.q̄ſq̄s nec. Sz ꝓ legē ciuilē hoc idē oſtēdit̄. Nā azon i ſumma ſup.ix.li.codicis.rubrica de maleficis.l.poſt corneliā de ſiccarijs ⁊ homicidijs dicit. Sciēdū q̄ oēs illi q̄s vulg⁹ maleficos vocat:⁊ etiaz illi q̄ artē diuinādi ſciūt patiūt̄ capitalē penā vt.l.nemo.C.de maleficis. Itē īferūt penā.l.culpa.l.null⁹. De eñ leges his vtbis vtūt̄, Nemī ꝑmittit̄ diuiare.alioq̄n ſuppliciū capit̄ gladio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vltoꝛe ferꝫ ꝓſtratꝰ: ⁊ ſubdit. Sūt ⁊ alij q̄ arte magica vite in-
nocētū inſidiant aīos mulierū ad libidinē flectūt. ⁊ hi beſtijs
obijciunt vt. e. C. l. multi. Decernūt etiā leges ꝙ ad eoꝝ accu-
ſationē q̄libet admittat ſicut ⁊ canonū in. c. in fauoꝛē fidei. li.
vj. de here. vñ ſubdit ibidē. Ad hāc accuſationē q̄libet admit
tit q̄ſi in crimine leſe maieſtatis. Jp̄am em̄ ꝓpe modū pulſant
maieſtatē diuinā. Jtē ꝙ q̄ſtionibꝰ in iterrogādū ſubijciantur.
ſubdit ⁊ q̄libet nulla dignitate obſtāte q̄ſtiōi ſubijcit ⁊ q̄ cōuin
cit vel ſi detegat facinꝰ ſuū ſit eculeo dedit⁹ vngulisq; ſulcāti-
bus latera ꝓferat penas dignas ſuo facinoꝛi: vt. e. C. l. ſi ex ⁊c.
Nota ꝙ olī duplici pena tales plectebāt capitis ⁊ vngulis ad
dilacerationē coꝛpis ſeu ad deuoꝛāduꝫ beſtijs obijciēdo. Jam
aūt cremant foꝛte ꝓp̄t femineū ſexū. Jtē phibēt ꝓticipationē.
Uñ ſubdit. ſꝫ nec ꝓmittant tales ad limē alteriꝰ accedere alio-
quin cōcremant bō a. nec aliqs dꝫ eos ſuſcipe vel ꝯſulere. alio
quin deꝓtant in inſulā: ⁊ oīa bona publicant. Hic notat pe
na exilij cū amiſſiōe oīm bonoꝝ q̄ tales cōſulūt aut ſuſcipiūt.
Has penas vbi p̄dicatoꝛes ꝓp̄lis ⁊ rectoꝛibꝰ terrarum publi
cāt. plus aduerſus maleficas q̄ꝫ ex alijs ſcripturarū allegatiōi-
bus marceſcūt. Preterea ⁊ ꝙ leges cōmēdant q̄ eoꝝ maleficijs
obſtāt. Uñ vbi ſupꝛa. l. eoꝝ. Alij aūt q̄ faciūt id ne laboꝛes ho-
minū vētoꝝ grādiniſq; lapidatiōe ſternunt: non pena ſꝫ p̄mio
digni ſunt. Qualiter aūt ſit licitū talia īpedire inferi⁹ patebit
vt ꝓius tactū eſt. Oīa aūt hec negare aut friuole illis reſiſtere
quō pōt ſcrupulo heretice ꝓauitatis carere. Judicet vnuſq̄ſ-
q̄ꝫ: niſi fortaſſis eū ignoꝛātia excuſabit: ſꝫ cuiuſmodi ignoꝛan-
tia excuſat ſtatim inferius patebit. Cōcludēdo ex oīb⁹ p̄miſſis
catholicā ⁊ veriſſimā aſſertionē ꝙ malefici ſunt q̄ demonū au
xilio ꝓpter pactū cū eis initū maleficiales reales effect⁹ ꝓmit-
tēte deo ꝓcurare p̄ñt nō excludēdo quin ⁊ p̄ſtigioſos effect⁹ ⁊
fantaſticos etiā ꝙ media p̄ſtigioſa ꝓducere valeāt. Sꝫ qꝛ p̄ñs
ſpeculatio ſup maleficiales effect⁹ ꝟſatur q̄ plurimuꝫ ab alijs
differūt: iō ꝙ hoc nihil ad ꝓpoſitū: cū tales poti⁹ ſoꝛtilegi vel
incātatoꝛes dicunt q̄ꝫ malefici. Demū qꝛ fundamētū ſui erro-
ris capiūt ex ꝟbis canonis: p̄cipue duo vltimi erroꝛes non lo
quēdo de ꝓmo q̄ ſeip̄m ꝯdēnat dū nimiū ꝟtra veritatē ſcripture

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

re exorbitat. Ideo ad sanū intellectū canonis est ꝓcedēdum: t
prio ꝙtra ꝑmū errorē dicētis mediū esse fantasticuz sz extrema
esse realia. Ubi notādū ꝙ duz q̄tuordecim sunt spēs capitales
in gñe supstitiōis. q̄s recitare cā breuitatis nō expedit: qr clare recitantur ab Isiō. viij. Ethimol'. t scōa scōe p sctm̄ Tho. q.
xcij. Tū etiā qr īferi⁹ vbi de grauitate huius hereſis tractabit de ipis mētio erit. t h̄ q̄stiōe vltima hui⁹ prieptis. Et spēs sub
q̄ hmōi mulieres ꝙtinent vocat spēs phitonū: i q̄b⁹ demō vel
loq̄tur vl' mira opat. Et est sepi⁹ pria in ordine. Spēs aūt sub
q̄ malefici ꝙtinēturvocat spēs maleficoꝝ. Et qr iter se plurimū
distāt nec opz ꝙ q̄ in vna specie laborat ꝙ etiā sub alijs cōphē
dat. Iō sicut canō de illis mlierculis mētionē facit t nō de maleficis. Ita falsē canonē interptat q̄ hmōi imaginarias deductiōes corpoꝝ ad totū gen⁹ superstitiōis p oēs spēs ei⁹ reducere velint vt sic ille mulieres imaginarie solū ita t oēs malefice trāsferant t pampli⁹ canonē falsificant q̄ ex illo arguere vellet maleficiā solūmō imaginarie ad effectuz maleficialē egritudinis vel morbi ꝙcurrere. Preterea tales sic errātes pampli⁹ resprehēdunt: dū extrema ꝙcedūt realia. s. demonē opantē t effectū morbi realē. mediū aūt instri. s. psonā maleficā dicūt fantastice ꝙcurrere cū tñ mediuz semp naturā participat extremoꝝ. Nec valet si dicat ꝙ ēt fantasia sit q̄d reale: qr sicut fantasia vt talis nil pōt efficere nec ꝙcurrere ad demonis opationē nisi p pactū initū cū demone. in quo pacto malefica se totā obtulit t astrinxit diabolo vere t realr t nō fantastice t imaginarie solū ita etiā opz ꝙ cooperet diabolo vere corpaliter. Nā t ad h̄ sūt oīa maleficoꝝ opa vbi semp aut p visū aut p locutionē seu alicui⁹ maleficij instri repositi sub limine dom⁹ opatiōe sua maleficia exercēt: put ī seq̄nti q̄stiōe patebit. Preterea si q̄s ꝓba canonis diligēter īspiciet ꝙsiderabit q̄tuor q̄ p̄dicatores t sacerdotes p ecclias sibi cōmissas oim cū istātia ppl'o p̄dicare debe rēt. s. ꝙ extra vnū deū nemo arbitret aliq̄d eē numinis vel diuinitatis. Scdo ꝙ cū diana vl' herodiade eq̄tare est cū diabolo q̄ se ita fingit t noīat transmeare. Tertio ꝙ talis eq̄tatura fit tūc fantastice qñ diabol⁹ mētē p īfidelitatē sibi subiectā agitat taliter vt ea q̄ solo spū fiāt corpalr fieri credunt. Quarto ꝙ tas

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

li dñi habeãt in oĩb⁹ obedire. Uñ ad maleficiales act⁹ hec verba extẽdere est absurdũ.cum sint diuerse spẽs. An autẽ maleficii etiã localiter trãsferãtur in sua specie supstitiõis vel solũ imaginarie sicut phitones: tractabit̃ de illo in ca.ñ.ptis.ca.ij. q⁹ vtroq; mõ. Et sic scõs error cũ prio elidit̃ quo ad fundamẽtũ ꝛ sanuz itellectũ canonis. Tertio ĩsup q̃ ex ꝓbis canonis effectũ maleficialẽ asserit fantasticũ ex ꝓbis canonis etiã elidit̃. Nã ĩ eo q⁹ dicit q̃ credit posse fieri aliquã creaturã aut in meli⁹ deteriusve trãsmutari.aut ĩ aliã speciez vel silitudinẽ trãsformari ꝯ ab ipo oĩm creatore ꝛc.ifideli deterior est. He tres partes sĩ nude itelligant̃ sunt ꝫ pcessuz scripture ꝛ determinationẽ doctoꝝ. Nã posse fieri aliquas creaturas a maleficis vtpote vera ãialia impfecta: ĩspiciat̃ sequẽs canõ nec mirũ post allegatũ canonẽ.epi: q̃d augu. determinat de magis pharaonis q̃ virgas in serpẽtes ꝓterũt inspiciat̃ glo.sup illõ Exo.vij. Uocauit pharao sapiẽtes.ĩspiciat̃ ꝛ alia glo.strabi.q⁹ demones discurrũt p mũdũ qñ p incãtationẽ maleficii p eos aliq̃d efficere conant̃ et colligũt diuersa semina ꝛ ex eoꝝ adaptiõe pũt prũpere diuerse species. Inspiciat̃ ꝛ alber.in de ãialib⁹. Inspiciatur et san. Tho.j.pte.q.cxiij.ar.iij. Quoꝝ dicta breuitatis cã obmittũtur.solũ hoc supest vt itelligat̃ ibi fieri ꝓcreari. Scõm etiã q⁹ ĩ meli⁹ deteriusve valeat trãsmutari itelligat̃ solũmõ a deo authoritate ꝛ ad correctionẽ seu etiã punitionẽ: sepi⁹ tñ ista ministerio demonũ exercent̃. ꝛ sicut de prio dr dñs pcutit ꝛ ipe medet̃. ꝛ ego occidã ꝛ ego viuere faciã. Ita de scõo dr ĩmissionẽ p angelos malos: vt.s.tactũ est. In ꝑfato deniq;.c.nec mirũ. inspiciatur ꝓba aug.q̃ dñr maleficii ꝛ cuiusmõi eoꝝ opatiões qñ hoib⁹ iterdũ nõ solũ ĩfirmitatẽ sz etiã mortẽ iferũt. Tertiũ etiã sane itelligere expedit cũ moderni maleficii sepi⁹ ope demonũ trãsformãtur ĩ lupos ꝛ alias bestias. Sz canon loquit̃ de reali transformatiõe ꝛ essentiali ꝛ nõ de ꝑstigiosa q̃ sepi⁹ fit: de q̃ etiã Aug.xviij.de ci.ca.xvij. multa refert vt de famosissima maga circes ꝛ de socijs diomedis ꝛ de patre ꝑstãtij. De qua materia in capl̃is scõeptis patebit. Et an semp sunt presentes vel absentes maleficii. ꝛ an illam formã diabolus assumat vel ipse homo per se videatur talis.cap.vj.ꝛ.vij.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sed qr scōa ps qōnis dixitq; his oppositū asserere pti naciter sit hereticū. Querit. an tales debeāt habere tā q̄manifeste dep̄hensi in heretica prauitate. vel solū vt de heresim vehemēter suspecti. tvr̄ q; prio mō. nā Bern̄. i glo. ordinaria i. c. ad abolendā. §. p̄ñti. t ℣. deprehēsi. extra de he re. Pñti nihilomin⁹ ordinationē sancimus: vt q̄cunq; manife ste fuerint in heresi dep̄hensi tc. declarat q; trib⁹ modis q̄s cē set manifeste dep̄hensus: facti vcz euidētia: qr publice p̄dicat heresim: vel legitima p̄batione p testes vel ex sua ꝯfessione. Et qr tales publice p̄dicant seu temere ꝯ p̄fata oīa se opponūt asse rētes maleficas nō esse: aut q; nullo mō valeāt hoībus nocere. iō tanq̄ manifeste dep̄hensi in tali prauitate sub dist. cōtinent Ad eundē etiā sensum est eiusdē Bern̄. glo. in. c. excōicamus. se cūdo. sup ℣bo dep̄hensi publice. Ad idē etiā facit. c. sup q̄busdā. extra de ℣. sig. Inspiciat ibidē lector ca. t repiet veritatem Sed ꝯ: qr hoc nimis durū vr̄: tū p̄pter penā annexā que notat in ca. ad abolendā. §. in p̄ñti extra de her. vbi in clerico ponit degradatio. t q; scl'aris reliquat arbitrio p̄tātis secularis aīad uersione debita puniendus: tū etiā p̄pter ignorantiā t multitu dinē eor̄ que culpabilis in tali errore cernit. Et ex multitudi ne tali rigor iustitie est tp̄andus dis. xl. vt ꝯstitueret. Rñ. Cū nr̄a sit intētio poti⁹ a vitio heresis hmōi p̄dicatores p posse excusa re q̄ incusare. cū vt dr̄ extra de p̄sump. c. lr̄as. §. quo circa mā damus quaten⁹ cū p̄pter solā suspitionē q̄uis vehementē nolu mus illū de tā graui crimine ꝯdemnari tc. vbi gl. sup ℣. ꝯdem nari. Procedi pōt ꝯ talē sic vehemēter suspectū: sz nō dz p̄pter ea ꝯdemnari: nisi adsit. vt ibidē declarat violenta suspitio: attn̄ qr suspitionē excludere nō possumus t hoc p̄pter friuolas eor̄ assertiones ꝯ fidei veritatē t cū hoc triplex sit suspitio. leuis: ve hemēs: t violēta: de q̄bus in. c. accusatus t. c. cū ꝯtumacia li. vj. de here. t p notata per archidiaconū. t Jo. andree sup ca. ac cusatus t vbo vehemens. t de p̄sump. ca. lr̄as Bē violenta etiā loquit canon. di. xxiiij. quorūdam. Jdeo querendū cuiusmodi suspitione talia p̄dicans subiacet. Et quidē cū talia dogmatizā tes nō equal'r se ad hmōi errores habere noscunt. eo q; aliqui ex simplici ignorātia iuris diuini, aliqui etiā sufficienter infor-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mali adhuc fluctuāt vacillādo ⁊ plene assentire nolūt: ⁊ cū er/
ror in mēte hereticū nō faciat nisi adsit ptinacia volūtatis: op3
etiā dicere q3 ad suspitionē sup crimē heresis non se equalr ha
beāt. Attn̄ qr per ignorantiā putāt se posse euadere. Aduertāt
paululū & grauiter peccant q̄ ex hmōi ignorātia delinquunt.
Nam lz multiplex sit ignorātia: tn̄ in rectoribꝰ aiaꝝ ignoran/
tia quecūq3 sit nō pōt dici ignorātia inuincibilis seu ignoran/
tia pticularis scōm philosophos: que a iuristis ⁊ theologis dr
facti. Sed censet in eis ignorātia vniuersalis que est ignorātia
iuris diuini: qr est eoꝝ que q̄s de iure ex lege diuina scire tenet
di. xlij. Nicolaus papa. Dispēsatio celestis seminis nobis in/
iūcta est. Ue si non asperserimus. Ue si nō tacuerimus. Tenent
em̄ habere sciētiā sacre scripture. di. xxxvj. p totū. Et ad hoc ad
subditoꝝ aīas informādas eadē di. c. ñ. §. ecce. ⁊. §. si q̄s vult. lz
ꝯm Ray. Hosti. Tho. nō requirat q3 hēat sciam eminentē lz q3
hēat cōpetētē. i. sufficientē ad suū offm̄ exequēdū. Attn̄ p eorū
aliquali ꝯsolatiōe dūmō dāna p̄cedētia lucris sequētibꝰ dein
ceps recōpēsant/est eis aduertēdū. q3 hec ignorātia iuris lz di/
cat iterdū affectata ⁊ supina. dr̄ tn̄ affectata. i. volūtaria dupl'r
Qr interdū cū scīa ītentiōis. Interdū cū ignorātia intētionis.
Prima. lz in nulla excusat: sz dānat. De q̄ Psal. Noluit itelli/
gere vt bn̄ ageret. Scōa tn̄ diminuit volūtariū ita ⁊ pctm̄. Qr
fit qn̄ q̄s tenet aliq̄d scire: sz nescit qō teneat. Que ēt fuit ī pau
lo. j. Thi. j. Misericordiā ꝯsecutus sum: qr ignorās feci in īcre
dulitate. Qr tn̄ dicit affectata indirecte. qr ꝓpter alias occupa
tiōes negligit addiscere ea que scire tenet. nec vult laborare in
studio ad sciendū illa: ⁊ excusat nō a toto sz a tāto. Et ēt iuxta
Ambro. sup illud Ro. ij. An ignoras q3 benignitas ei ad pen/
tētiam te adducit. dicit. Grauissime peccas si ignoras grauissi/
me. i. valde periculose. Ideo p̄sertim iā in tpibus ad succurren
dū aiaꝝ piculis oēm ignorantiā repellamus: ⁊ duriss imū iudi/
ciū qō nobis imminet sup districta rōnē ⁊ talētū nobis creditū
semp p̄ oculis habeam9: ne ipa ignorātia etiā in nobis notetur
crassa vel supina p̄ metaphorā hois crassi vel supini q̄ nō videt
etiā ea que corā ipo sunt. Dicit em̄ cācellarius in floribꝰ regu/
lariū moraliū: ⁊ in scōa regula, q3 culpabilis ignorantia iuris

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

diuini nō cadit in facientē qđ in se est. Rō est: qz spūssanctus tā
lē hoiez de necessarijs ad salutē quevires eiꝰ excedūt docere im
mediate paratus est. Ad primū argumentū solutio ptz p sanuz
intellectū canonis. Ad scōm dicit Pe. de tharā. perimeret vti
qz ex magna sua inuidia qua aduersus hoiem agitat: si a deo p
mitteret. Qđ aūt deꝰ pmittit sibi aliqua t aliqua nō. hoc cedit
in maiorē ipsius dyaboli ꝓtumeliā t displicentiā qđeus in oī
bus vtit eo ꝑ suamvolūtatē ad manifestationē glorie sue. Ad
tertiū dī: qđ alte rōnē egritudinis aut alteriꝰ effectus maleficia
lis semp p̄cedit aliqs motus localis: inq̄tum demon p̄ maleft
cā colligit determinata actiua quevcz ledere pñt t apponit de
terminatis passiuis ad iferendū doloremvel nocumētū: aut actū
aliquē spurcissimū. Et si queritꝫ an motus ille rex a demone lo
calis reducat in motū celestē. Dicendū est qđ nō. Qz nō mouent
exvirtute naturali: sz mouent ex obediētia naturali qua subjici
untvirtuti demōis: q hz hoc exvirtute nature sue qđ p̄ōt supra
corpora. Hoc dico nōqđ possit influere rebꝰ materialibꝰ aliquā
formā: vel substantialē: vel accidentalē absq̄ amminiculo alte
rius rei naturalis. Sed qz p̄ōt deo pmittente res localr moue
re: t ex rebus ꝓiunctis doloremvel aliquā qualitatē p̄ducere. Uñ
effectus maleficialis nō subjicitꝫ motui celi: sicut nec ipe demō
z rex ille t instra subjciantꝫ. Ad quartū dicēdū. Opus dei p̄ōt
opere dyabolivitiari: put ad pñs loquimur de effectu malefi
ciali. Sed qz hoc non p̄ōt: nisi diuina permissione. Ideo non
sequitꝫ qđ dyabolus fit deo fortior. demū qz nō vitiat opa dei p̄
violentiā: cū sic etiā destruere posset. Ad quintum simplr notū
est qđ corpora celestia non habentvirtutē imprimendi in demo
nes: cū nihil agant vltra suamvirtutem: sed qđ a magis aduoca
ti sub certa ꝓstellationeveniunt duplici ex causa hoc facere vi
dentur. Primo qz sciunt virturē illius ꝓstellationis iuuare ad
effectū quē magi optāt. Scōo faciūt vt hoies inducāt ad vene
randū aliqō numē in stellis: ex qua veneratione etiā añ tpa ri
tus idolatrie p̄cessit. Advltimū q̄tum ad terminos argumēti
sup aurū alchimicū. dicendū ꝟm Tho. in. ij. di. vij. in solutione
vnius argumētivbi declarat de ꝟtute demonū in opando. Qđ
licet quedā forme substātiales per artez ,induci possint virtute

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

naturalis agētis: vt qñ forma ignis inducit p artē ī lignū. hoc tñ nō pōt fieri vniuersalr eoq; ars nō pōt inuenire semp seu ꝯiū gere ꝓpria actiua ꝓprijs passiuis: pōt tñ facere aliqd sile: ⁊ sic alchimiste faciūt aliqd sile auro: qz tū ad accidētia exteriora: sz tñ nō faciūt vez aurū: qr forma substātialis auri nō est p calorē ignis quovtunt alchimiste: sz p calorē solis in loco determinato: vbi vigetvirtus mineralis. ⁊ iō tale aurū nō hz opationez ꝯsequentē spēm: ⁊ sile est de alijs eoz opationib⁹. Ad ꝓpositū Demones opant ptē circa effect⁹ maleficiales: ⁊ iō absq; āminiculo alteri⁹ agētis nullā formā substātialē vel accidētalē īducere pñt: ⁊ qr nō dicimus q; maleficia inferāt ptez absq; ammiculo alteri⁹ agētis: iō etiā cū tali āminiculo pōt veras q̄litates egritudis aut alteri⁹ passiōis īducere: sz q̄liter hec āminicula seu administratiōes instroz hñt ad effectū maleficialē cū demonib⁹ ꝯcurrere: vel nō patebit p sequētia. ¶ Scōa questio.

Ā catholicū sit asserer q; ad effectū maleficialē semp hēat demō cū malefico ꝯcurrere: vel q; vn⁹ sine altero vt demō sine maleficovel ecōuerso talē effectū possit ꝓducere. Et arguit ꝓrio q; demō sine maleficō. Aug. in li. lxxiij. q. Oīa que visibiliter fiūt: ēt p inferiores ptātes aeris fieri posse credunt. Sed oīa nocumēta corpalia nō sunt inuisibilia: sz potius sensibilia: igit ēt a demonib⁹ fieri pñt. ꝓterea ex scriptura nocumēta Job illata vbi ignis de celis cecidit: ⁊ familiā cū gregib⁹ pecoz vno īpetu ꝯsumpsit ⁊ turbo domū deijciens liberos occidit: demō p se absq; maleficis ꝯcurrēte tm̄mō diuina pmissiōe opatus ē: ergo a filī ī alijs q̄ maleficis ascribūt: pz ⁊ ḋ. vij. viris sare ꝙgis quos demō occidit. ¶ Dreterea q̄cq̄d pt virt⁹ īferior absq; āminiculo ꝙtutis supioris pt ⁊ ꝙtus supior absq; āminiculo ꝙtutis īferioris. sz ꝙtus īferior pt ꝯcitare grādines ⁊ īducere īfirmitates absq; auxilio ꝙtutis supioris. Dicit em̄ Albertus de ꝓprietatib⁹ rez q; saluia pt refactis modis vt ibidē ponit si ꝓtecta fuerit īsontez mirabiles ꝯcitabit ī aere tēpestates. ¶ Dreterea si dicat q; demō vtit maleficio nō ꝓpter indigētiā: sz ꝓpter ei⁹ quā q̄rit ꝓditionē. Cōtra Aris. iñ. ethi. Malitia est volūtariū. qđ ꝓbat p hoc q; nullⁿ operat iniuste volūtarie nō velle iniustū eē ⁊ volūtarie stu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

prantē nōvelle incōtinentē eē: ⁊ p hoc etiā legislatores puniūt malos quasi volūtarie mala opantes. Demon ergo si opat per malefica opat tanq̄ p instrm: ⁊ cū instrm dependet a voluntate principalis agētis ⁊ nōvolūtarie agit si ꝯcurrit nō erit ei actio imputāda nec per ꝯns puniēda. Sz ꝑ q̄ nihil possit inficere in inferioribꝰ absq̄ maleficis. Primo de gnatione oīs actio est p ꝯtactum. Et q̄ nō est aliqs ꝯtactus demōis ad corpa cū nihil hēat cū eis cōe: ergo vtit aliquo instrō illi influēdo vtutē ledē di p ꝯtactū. Juxta hoc ét q̄ maleficia possint fieri absq̄ope de monū p bat p textū ⁊ glo. ad. Gal. iij. O insensati gallate quis vos fascinauit veritati nō obedire. glo. q̄dam hñt oculos vrentes q̄ solo aspectu ificiūt alios ⁊ maxime pueros. Est ad hoc ét Auicē. vj. naturaliū li. iij. c. vl. ita dicēs. Multotiēs āt aīa opatur in corpe alieno sicut i ppio: quēadmodū est opꝰ oculi fascinātis ⁊ estimatiōis opantis. Et eādē sniaz ét ponit Algazel. li. v. suo phȳsicoꝝ. c. ix. Putat etiā auicēna lz nō teneat in illo q̄ vtus imaginatiua ét absq̄ visu possit extranea corpa immutare vbi nimis extēdit vtutē imaginatiuā ⁊ capimꝰ hic vtutem imaginatiuā nō inq̄tū distinguit ꝑ alias vtutes sensitiuas īteriores: vt est sensus cōis ⁊ fantasia ⁊ estimatio: sz inq̄tum īcludit oēs illas vtutes īteriores. Sz bñ vez q̄ talis vtus imaginatiua ꝑt trāsmutare corpꝰ ꝯiunctū. s. illō i quo est sicut hō ꝑt ābulare supra trabē q̄ est in mediovie. Si vo posita fuerit sup aquā ꝓfundā nō audebit ābulare sup eā: eoq̄ imaginabit i eiꝰ aīa forma cadēdi vehemēter impssa cui obedit materia eiꝰ ⁊ vtus mēbroꝝ eiꝰ ⁊ nō obediūt eiꝰ ꝯrio. s. ad directe ābulādū. In hoc ergo ꝯuenit hec īmutatio cū oculo fascinātis inq̄tū immutat corpꝰ ꝓprium prio sz nō corpꝰ alienū de qua īmutatiōe iaz loq̄mur. Preterea si dicat q̄ talis imutatio cātur a corpe viuo mediāte aīa in aliud corpꝰ viuū. Cōtra. q̄ ad pūtiā interfectoris manat sanguis exvulneribꝰ occisi, ergo ét absq̄ vtute aie corpa pūt mirabiles effectus ꝓducere. Jté hō viuēs ⁊ ppe cadauer hois occisi trāsiens etiā nō sentiēdo illō adhuc terrore cōcutit. ꝓterea sicut res naturales hñt quasdā vtutes occultas q̄rū rō ab hoīe assignari nō pōt. sicut q̄ adamas trahit ferrū et multa que Augustī. enumerat. xx. de ci. dei. Jta mulieres ad im-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mutatiões faciẽdas in corpibus alienis certis rebꝰ vti pñt absq; auxilio demonũ: que etiã nostrã rõnem excedũt. Et qz excedũt nõ debemꝰ ppterea demonibꝰ quasi ex maleficis insimul ꝙuersantes ascribere. Preterea malefici vtunt imaginibꝰ ꝛ rebꝰ instrãlibus quas iterdũ ponũt sub limine ostij domꝰ: aut ad certa loca vbi pecudes ꝙueniũt: aut etiã hoies q̃ malefician̄t et iterdũ moriunt. Sz qz hmõi effectꝰ pñt euenire ex imaginibꝰ illis inq̃tuz hñt quasdã influctias a corpibꝰ celestibꝰ receptas pbat. Nã sicut corpa naturalia subdunt corpibꝰ celestibꝰ: ita ꝛ artificialia. Sz corpa naturalia pñt recipere quasdã ỽtutes occultas: ergo ꝛc. ꝛ artificialia. vñ vt det q̃ eoꝝ opa possent p tales impressiões practicarit nõ p demones. Preterea sivera miracula possint fieri ex ptãte nature in eo que operat. Ita ꝛ mirãda ꝛ horribilia ꝛ stupẽda opa ex ỽtute nature pbatur. Nam Bre. dicit. ij. dyal. Scti miracla faciũt aliqñ ex pce: aliqñ ex potestate. exemplũ dat de vtroq;. Petrꝰ orãdo suscitauit thabitã mortuã. Ananiã ꝛ saphirã mentiẽtes morti increpãdo tradidit absq; pce: ergo ꝛ hõ per virtutẽ sue aie poterit materiã corpalẽ in altero etiã trãsmutare seu immutare de sanitate in infirmitatẽ ꝛ ecõuerso. Preterea corpus humanũ est nobilius q̃ alia corpora iferiora: sz ppter apphensionẽ aie hũane imutat corpꝰ humanũ ad calorẽ ꝛ frigꝰ vt pz in irascẽtibꝰ ꝛ timẽtibꝰ. imo ẽt hec immutatio ptingit qñq; vsq; ad egritudinẽ ꝛ mortẽ: ergo multomagis põt sua virtute materiã corporalẽ immutare. Sed ꝯ est. Substãtia spũs non põt imprimere aliquã formam nisi ammiculo alterius agentis vt supra tactũ est. Vñ ꝛ Augu. in p̃sato li. Non est putandũ istis trãsgressoribus angelis ad nutũ seruire hãc visibiliũ rerum materiam. sed soli deo: ergo multo minus hõ ex ptãte naturali efficere põt effectus maleficiales. Rñdendo qz nõ desunt errantes in hac materia maleficas excusantes: ꝛ demones tñmõ aut inculpãtes aut q̃busdã naturalibꝰ trãsmutatiõibꝰ eaꝝ facta ascribẽtes. Ideo hoꝝ falsitas oñdit primo p descriptionẽ maleficaꝝ, ỏ qua Isi. viij. ethimo. ca. ix. Malefici dicunt ob facinoꝝ magnitudine: sz mala p̃ cunctis malefactoribus efficientis, vñ subdit hi elemẽta ꝙcutiunt ope sz demonũ ad grãdines ꝛ tempestates ꝙcitandas. Itẽ di-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cit mentes hoim turbāt intellige ad amentiā odiū ⁊ amorem inordinatū. Jtē subdit. Ac sine vllo veneni haustu. violentiam tm̄ carminis aias interimūt. Ad idē. xxvj. q. v. ca. nec mirum. ⁊ sunt ꝓba Augustini in de ci. dei. vbi declarat qui dicunt magi ⁊ malefici. Magi sunt qui vulgo dicunt malefici ⁊ ob facinoꝝ magnitudinē sic nuncupant. hi sunt qui ꝑmissu dei elemēta cō cutiūt: hoim turbāt mētes minus ꝯfidentiū in deo: ac sine vllo veneni haustu violentiá tm̄ carminis interimūt hoies. Unde Lucan⁹. Mēs hausti nulla sanie pollutaveneni incātata petit demonib⁹ em̄ accitis audēt vētilare: ⁊ quousq; suos ꝑimant malis artib⁹ inimicos. Ex q̄bus ꝓz q; in hmōi opibus semp hñt demones cū maleficꝰ ꝯcurrere. Scdo q; cū q̄druplices effectus penales assignare possumus. s. ministeriales: noxiales: maleficiales: ⁊ naturales. Et ministeriales dr̄ qui ministerio boꝝ noꝝ angeloꝝ sicut noxiales maloꝝ spirituū immittunt. Moyses em̄ egyptū in. x. plagis ministerio bonoꝝ ꝓcussit: vbi magi in. ix. tm̄ ꝑ malos spūs ꝯcurrerūt: ⁊ triduā pestem ꝑpter pctm̄ dauid circa nūerationē ꝑpli cōmissum. ⁊ de. lxxvj. milib⁹ hoim vna nocte ꝑstratis ꝑ exercitu sennacherib vtiq; hic ꝑ angelos dñi. i. ꝑ bonos dñm venerātes ⁊ cognoscētes pacta fuerūt. Noxiales vero effectus cū in scripturis noīatur. Jnmissiones per angelos malos ꝑm quas ꝑplis ille in deserto sepe ꝓcussus fuit. Et maleficiales effectus dr̄ qñ demon ꝑ maleficos ⁊ per magos opat: sicut ⁊ naturales qui ex influentiꝫs coꝝpoꝝ celestiū in istis inferioribus circa mortalitates sterilitates terraꝝ ⁊ grādines ⁊ his similibus causant. Et inter hos effectus magna fit differentia. Jdeo cū Job noxiali plaga fuit a demone ꝓcussus ⁊ non maleficiali: ideo nihil ad ꝓpositum. Si quis vero curiosus istaret: sicut plerūq; hec materia curiosas patit a maleficarum defensoribꝰ instantias semp in cortice ꝟboꝝ aerem ꝟberantes. ⁊ medullā veritatis nunq; penetrātes. Cur Job nō maleficiali effectu per demonē sicut noxiali ꝓcussus fuit. His curiose etiá rñderi pōt. q; Job fuit ꝓcussus a dyabolo solū: ⁊ nō mediante maleficovel malefica. Qz hoc genus supstitionis vel nōdū erat inuētū. diuina tñ puidētia voluit vt ptās demōis mūdo ad ꝓcauendū eius insidias ꝑ de glīa inotesceret: cum nihil

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nisi a deo permissus efficere potest. Et de tempore quidez quo primum genus superstitionis inuentum fuit. Et dico primum genus quo ad demonum inuocationem: non quo ad purā idolatriam. Dicit Vincentius in speculo historiali allegans plures doctores: q primus inuētor artis magice ⁊ mathemathice fuit zoroastes qui dī fuisse Chā filiꝰ Noe: hic ꝑm Augu. de ciuitate dei solus risit nascendo: ⁊ hoc non nisi opere dyaboli Hic etiam cum esset rex superatus est a nino filio beli qui edificauit niniuem. vel amplius sub quo cepit regnum assyriorum tempore Abrae. Hic etiam ninus ob inordinatum amorez patris fecit fieri imaginem patri mortuo: ad quam quicunqz confugiebant malefactores: liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc ceperunt homines imagines adorare: vt deos: sz hoc post primam etatem: qr sub illo tempore nō erat idolatria propter recentem memoriam creationis mūdi. vt dicit sanctꝰ Tho. ñ. y. q. xcv. ar. iiy. vel etiam incepit a Nembroth: qui cogebat hoies ignem adorare: ⁊ sic in secunda etate incepit idolatria que est primum genus superstitionis: sicut diuinatio secundum: ⁊ obseruantia tertium. Maleficorum autem ritus reducitur ad secundum genus superstitionis. scz ad diuinationē que fit per expressam demonum inuocationem: cuius etiā sunt tria genera. scz nigromantia: planetarij seu potius mathematici: ⁊ diuinatio per somnia: hec ideo posui: vt prius lector intelligat noxiales illas artes non subito sed processu temporis fuisse inuentas nec absonum esse asserere maleficas tpe Job nō fuisse. Sicut enim per incrementa temporum: vt Gregorius in moralibus dicit: creuit scientia sanctorum: ita ⁊ noxie artes demoniorum. Et sicut iam repleta est terra scientia dñi. Esaie. xi. Ita iam mundi vespere ad occasum declinante ⁊ malitia hominum excrescente ⁊ charitate refrigescente superabūdat omnis maleficiorum iniquitas. Ipse tamen zoroastes cum esset intentus illis actibus ⁊ solummodo consideratione astrorum a dyabolo succensus est. Hec vbi supra. De tpe autez quo malefici leguntur cum demonibus ad maleficia inferenda conuenisse tactum est supra. Et habetur. Exodi. vij. quo ad magos pharaonis qui in plagis super egyptum demonū assistentia sicut moy

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ses ministerio bonoꝝ angeloꝝ signa plurima ꝓpetrarunt. Uñ cõcludit veritas catholica videlicet ꝙ ad effectũ maleficialez lz nõ ad effectũ noxialẽ semp hz maleficus cũ demone concurrere. Et ꝓ hec ptz rñsio ad argumẽta. Ad primũ nõ negat quin effectꝰ noxiales qui visibiliter cernunt sup hoies iumẽta terre fruges ꝛ q̃ etiã ex influẽtijs corpoꝝ celestiuz sepe pueniũt etiã a demonibꝰ deo ꝑmittẽte inferunt. Dicit em̃ Augu. iij. de ci. Demonibꝰ subsunt ignis ꝛ aer quãtũ eis a deo permittit. ptz ꝛ ꝓ glosam sup illud. Immissiões ꝑ angelos malos q̃ dicit. Deꝰ punit ꝑ malos angelos. Ex quibꝰ etiam ptz rñsio ad scõm de Job: ꝛ ex his q̃ prius tacta sunt de initio artis magice. Et ad tertiũ de saluia putrefacta ꝛ in puteũ ꝓiecta dicit. Qõ licet sequat effectus noxialis absq; auxilio demonis. licet non absq; influentia corpis celestis. Loquimur aũt de effectu maleficiali vñ nõ est simile. Ad quartum dr verũ esse ꝙ demones vtunt maleficis tm̃mõ ꝓpter eoꝝ pditionẽ. Et cũ infert ꝙ nõ essent puniẽdi. qr ꝯcurrũt tanq; instrumenta q̃ mouent ad nutum nõ ꝓprium sed principalis agẽtis. Rñdet ꝙ sunt istrumẽta aiata ꝛ libera agẽtia. ꝛ licet post expressum pactuz initũ cum demonibus nõ iam sint sue libertatis. qr vt ex earũ fassionibus accepimus: ꝛ loquor de mulierculis cõbustis ad plurima maleficia coacte si verbera demonum subterfugere volunt cooperantur. prima tñ professione qua sponte se demonibus subiecerunt manẽt ligate.

Ad alia ꝙo argumẽta in quibus ꝓbatur maleficales effectꝰ posse absq; ope demonũ a vetulis procurari. Dicẽdũ ꝙ ex vno particulari concludere vniuersale est dissonũ rõni. Et cuz in tota vt videt scriptura sacra nõ inuenit tale. nisi hic vbi agit de fascinatiõe seu inuultuatione vetularũ. Ideo nõ valet ꝓ hoc ꝯcludere ꝙ semp habeat ita euenire. Insup est etiã dubium per glosam. An absq; opere demonũ talis fascinatio fieri possit: eo ꝙ ex glosis ibi elicit ꝙ fascinatio capit tripliciter. Uno mõ dr ludificatio sensuum q̃ fit ꝑ artem magicam: ꝛ sic põt fieri ministerio demonũ. nisi ꝓhibeant a deo immediate mediãte vel ministerio sctõꝝ angeloꝝ. Scdo modo põt dici inuidia: vt ibi apls dixit. Quis vos

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

faſcinauit.i.tanto odio perſecutus eſt. Tertio ꝙ ex tali odio fiat imutatio ad malū in corpore alicuius per oculos alterius aſpiciētes in eum. Et de faſcinatiōe hoc modo dicta cōiter loquuntur doctores: ſm quē modum etiā Auicēna ⁊ Algazel vt in argumētis deducit locuti ſunt. Mā ⁊ ſctūs Tho. hanc faſcinationē declarat prima pte. q. cxvij. ꝙ hunc modū. Et forte inquit imaginatiōe aīe immutat ſpūs corpis ꝯiuncti. Que quidē immutatio ſpiꝰ maxime fit in oculis ad quos ſubtiliores ſpūs pueniunt. Oculi eñ inficiunt aerē ꝯtinuum vſq; ad determinatū ſpacium ꝙ quez modum ſpecula: ſi ſint noua ⁊ pura cōtrahunt quādā impuritatem ex aſpectu mulieris menſtruate. vt Ariſto. dicit in lib. de ſomno ⁊ vigilia. Sic igit cū aliqua aīa fuerit vehementer commota ad maliciā: ſicut maxime vetulis ꝯtingit: efficit ſm modum p̄dictū. Aſpect⁹ eius venenoſus ⁊ noxius: ⁊ maxime pueris q̄ habēt corpus tenerū ⁊ de facile receptiuuz impſſionē. Subdit tñ ꝙ poſſibile eſt etiā ꝙ dei permiſſione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas demonū: cum q̄b⁹ ſortilege vetule pactū aliq̄ habēt.

¶ Eſt ergo queſtio ſuper influentias corpoꝝ celeſtium: in qua tres alij errores reprobant̄: ⁊ eſt quinta in ordine. Sed ꝙ ampliorum premiſſoꝝ declaratione etiā obuiandum quibuſcunq; pretenſis obiectionibus. Querit̄ de maleficorum operibus quo ad quintuplicem cauſam quatuor ex illis reprobando ex quibus influere non poſſunt. quintam vero cōcludendo: ſcilicet virtutem intellectiuam ex qua fluere habent: que ⁊ licet bona ſit ſm naturam: eſt tamen mala ſm voluntatem: quatuor autem cauſe reprobantur contra illos: qui aut maleficas: aut eorum opera eſſe negant: ⁊ ſunt corporuz celeſtium influentie illorum corporum ⁊ orbium motores mouentia hominuz excreſcens malitia: ⁊ imaginum ac caracterum ⁊ verborum efficacia. Preterea cōrpora celeſtia mouentur a ſubſtantijs ſpiritualibus ſm theologos ⁊ philoſophos omnes. Sed illi ſpiritus ſunt ſuperiores animabus noſtris: ſicut ⁊ corpora celeſtia corporibus noſtris: ergo ambo inſimul habent imprimere in animam ⁊ corpus hominis ad cauſandum quoſcunq; actus humanos.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sed ꝑ ampliorí intellectu ſolutionū alíq̄ dubía mouetur ex q̄rū ſolutiõe veritas magis patebit. Videt eñ obſtare prío illõ qõ ſupꝰ dictū eſt. Qõ ſubſtãtie ſpũales nõ pñt trãſmutare corpa ad aliquam naturalẽ formã: niſi amminiculo alteriꝰ agẽtis: ꝯ multominꝰ hoc poterit efficere imaginatio quãtũcũq̄ fortis i aĩa. Preterea eſt articulꝰ cõdẽnatꝰ ĩ pleriſq̄ vniuerſitatibꝰ ꝑcipue tñ pariſiẽſi. ꝙ ĩcãtator aliq̄s pñcit camelũ ĩ foueã ſolo viſu: eo ꝙ ſicut intelligẽtie ſupioris ipримũt iferioris: ſic aĩa ĩtellectiua imprimit ĩ aliã: et etiã ĩ aĩam ſenſitiuã. Jtẽ ad hoc eſt articulꝰ ꝯdẽnatꝰ: ꝙ materia exterior obedit ſubſtãtie ſpũali ſi itelligat ſimplr ⁊ ſm omnẽ modũ trãſmutatiõis. Qr ſic ſoli deo vt prꝰ patuit obedit. His viſis faſcinatio: de q̄ loq̃mur q̄lr fit poſſibilis ⁊ q̄liter nõ declarat. Nõ eñ eſt poſſibile hoĩ ꝙ ꝑ naturalẽ ꝟtutẽ aĩe ſue ꝓ oculos talẽ ꝟtutem emittat: q̄ nõ mediãte trãſmutatiõe ꝓpr̃ corpis: neq̄ medij nocumẽtũ iferre poſſit corpi hoĩs: qd aſpicit maxĩe cũ ſꝫ opinionẽ cõiorẽ videamꝰ ĩtra ſuſpiciẽtes nihil extra mittẽtes. Nõ eſt ẽt poſſibile hoĩ ꝙ ꝑ ꝟtutẽ naturalẽ aĩe ſue ꝑ voluntate ſua trãſmutationẽ faciat imagĩãdo in oculis ſuis: q̄ mediãte trãſmutatione medij. ſ. aeris: poſſit corpꝰ hoĩs quẽ aſpicit in aliquã trãſmutare q̄litatẽ ſm ꝙ ſibi placuerit. ⁊ qr ſꝫ hos duos modos ꝓdictos nõ põt vnꝰ hõ aliũ faſcinare: cũ nulli hoĩm põt ineſſe talis ꝟtꝰ ꝑ naturalẽ ꝟtutẽ aĩe ſue. Jõ velle ꝓbare ꝙ maleficiales effectꝰ poſſent ꝓdiri ex naturali aliqua ꝟtute ſup ad infringẽdũ opa maleficioꝝ q̄ ꝟtute demonũ fiũt eſt plurimũ alienũ a veritate. Qr etiã ſꝫ hos duos modos faſcinatio ⁊ maleficatio reprobant̃: ſicut ⁊ ꝓfati duo articuli. Qualr tñ ſit poſſibilis ſꝫ ſupꝰ tactum ſit: tñ clariꝰ ſic deducit. Põt eñ ꝯtingere ꝙ hõ vl mulier aſpiciẽs corpꝰ alicuius pueri moueat ipm mediãte viſu ⁊ imaginatiõevel aliq̄ paſſiõe ſenſibili. Et qr paſſio ſenſibilis eſt cũ q̄dã imutatiõe corpali ⁊ oculi ſũt tenerrimi. ꝓpter qõ ſũt ipreſſiõis multũ receptiui. Jdeo q̃q̄ ꝯtingit ꝙ ꝑ aliquã paſſionẽ iteriorẽ trãſmutant̃ oculi in aliquã malã q̄litatẽ maxĩe coopante ad hoc aliq̄ imaginatiõe cuiꝰ impſſio cito redũdat ĩ oculos: ⁊ ꝓpr̃ eoꝝ teneritudinẽ. et ꝓpr̃ vicinitatẽ radicl ſẽſuũ ꝑticulariũ ad imagĩatiõis organũ.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Cū aūt oculi sunt trāsmutati in aliquā q̄litatē nocivā ꝯtinge re pōt qđ trāsmutēt: ac rē sibi cōtiguā aliquā qualitatē malā: t illa pars aliq̄: t sic vsq; ad aerē cōtiguū oculis pueri q̄ aspi citur. t ille aer ꝯtiguus poterit q̄nq; in materiā dispositā quā nō dispositā cui ꝯvonat trāsmutare oculos ipsi⁹ pueri in aliaz qualitatē malā: t mediātib⁹ oculis ipsius pueri aliquas alias ptes interiores. Ūñ nec cibū digerere: nec in mēbris fortificari aut augmētari poterit. Experimētū hui⁹ rei manuductiuz est: qr videm⁹ hoiem patiētē in oculis q̄nq; ex aspectu suo ledere oculos eū aspiciētis qđ ꝯtingit ex hoc qđ oculi mala q̄litate infecti inficiūt aerē mediū: t aer infect⁹ inficit oculos directos ad oculos infirmos: eo q; ꝑm rectā lineā infectio illa derivat in directū ad oculos inspicientiū: coopante ad hec multū imaginatiōe ei⁹ q̄ aspiciēdo oculos infirmos imaginat se ledi Plura possent exēpla manuductiua adduci q̄ breuitat⁊ cā obmittunt. Cōcordat his q̄dam glosa sup illud psal. Qui timent te videbūt me t le. dicēs. Magna virt⁹ in oculis est: qđ in naturalib⁹ apparet. aial eñ visum ꝑdest itericis prior vidēs lupus vocē aufert: vel sic Basiliscus si prior vidit occidit: si ꝑior videt occidit. Et rō quare basiliscus vidēdo occidit hominē: nisi q; ex aspectu t imaginatiōe excitat in eius corpe materia venenosa ꝑ quā oculi prio inficiunt: t demū aer ꝯtiguus: t sic alia t alia pars aeris vsq; ad aerē homini ꝯtiguū: quē aerē ꝑ aspiratiōnē: cū hō attraxerit itoxicat t morit. Prior aūt visus ab hoie vbi hō volēs basiliscū occidere circūmunit t speculis ex q̄bus dū basiliscus inspicit ex reuerberatiōe aer inficit: t sic vsq; ad basiliscū ꝓtingit t occiditur. Sed dubiū. Cur hō occisor bestie nō morit̄: t hic occultā quandā causam opinari necesse est. Hec sine ꝓiudicio t temeraria assertiōe dicta sunt tñ modo dictis sanctoz inherētes catholicam veritatem ꝯcludamus: q; ad maleficiales effectus de q̄bus ad ꝓsens loq̄mur malefici cū demonib⁹ semp ꝯcurrere: t vnū sine altero nihil posse efficere. Ad arg. ptz rñsio de fascinatiōe ad primum. Ad scōm dr iuxta vicē. in spe. naturali. c. xiij. Qđ vulnus infectū spiritibus interficiētis ex forti imaginatiōe illud vulnus trahit aerē infectū trāseūtē ia interfectore sanguis ebulliens extra manat:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qr ad p̄sentiam interfectoris aer inclusus in vulnere: sicut ab interfectore intrauit. Ita ad eius p̄tiā cōmouetur. ex qua cōmotione sanguis erūpit. Sunt q̄dam alias causas allegantes quasi illa ebullitio sanguinis sit eius clamor de terra super homicidā p̄sentē: ꝛ hoc ꝓpter maledictionē p̄ie homicide cayn ad illud de horrore dicendum: ꝙ hō trāsiens ꝓpe cadauer hominis occisi horrore ꝯcutitur. ſz illud nō sentiat: hoc fit ex spū quātūcunq; infectionē recipiēte: ꝛ eā aīe representāte. Sz hec nihil ꝯcludūt aduersus opa maleficoꝝ: cū oīa illa naturaliter (vt dictū est) fieri valeāt. Ad tertiū sicut dictū est supra: maleficoꝝ ritus deducunt ad scōm genꝰ superstitiōis q̄ dr diuinatio: rebus ꝺo superstitiose in obseruātijs q̄busdā reducitur ad tertiū genus: ideo argumētū nō est sil̄e: demū etiā qr reducunt non ad quālibet diuinationē: ſz ad illā q̄ fit per exp̄ssam demonum inuocationē. ꝛ hoc etiā cū multis modis fieri possit. ſ. p nigromātiam: geomantiā: ꝛ hydromātiā ꝛc. Inspiciat se. se. q. ar. v. Ideo hec diuinatio maleficoꝝ vbi maleficijs sunt intēti. sicut suprem̄ gradū in flagitijs tenet: ita ꝛ aliud iudiciū de eo exigit. vñ q̄ arguitur ꝙ qr occultas rerū virtutes cognoscere nō possumus: ꝛ malefici etiā occultis rebus intēdūt. Dicit ꝙ si intēderēt rebus naturalibꝰ ad aliquos effectꝰ naturales ex naturali virtute p̄cedēdos: hoc licitū foret: vt de se p tz. Vel etiā cōcedēdo ꝙ si intēderēt superstitiose rebus naturalibus: vtpote rebꝰ hmōi certas caracteres vel aliqua noīa ignota inscribēdo ꝛ illis p acq̄rēda sanitate vel amicitia: ꝛ p aliqua vtilitate: et nō p nocumēto aliquo inferēdo vterent. tūc tz absq; expressa demonū inuocatiōe: tz non absq; tacita ista fieri possent ꝛ illicita iudicant. qr tñ hec ꝛ his sil̄ia reducunt ad tertiū genꝰ superstitionis. sz ad obseruantiā vanitatum: vt dictū est. ideo nihil ad ꝓpositum sup heresim maleficoꝝ fortificatur. Etiā solutio ꝙ huic tertio generi quatuor assignātur spēs. qr vel vtitur q̄s obseruātijs ad sciam acq̄rēdā: vel ad ꝯiecturas sumēdas fortunioꝝ vel infortunioꝝ. vel ad suspēsiōes sacroꝝ ꝺboꝝ: vel ad corpa immutāda in melius. Vñ ꝛ notāter sctūs Tho. in ti. illo q̄stionis vbi q̄rit. An obseruatiōes ordinate ad corpoꝝ immutationē sint licite. q. xcvj. in summa p̄fata ar. ij. addit puta ad

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

sanitatem. obseruatiões ergo maleficoꝝ cum hic locuꝫ habẽt: sꝫ vt dictũ est sub scdo genere ꝓtinent superstitiõis: ideo nihil ad ꝓpositum. Ex his etiã ad quartum argu. rñdet. q; qz dupli ces in his obseruãtijs fieri possunt imagines nigromantice t astronomice. t inter hec talis est differẽtia. Qđ in nigromãti cis semp fiũt exp̃sse iuocatiões demonũ: ꝓpter exp̃ssa pacta cũ eis inita. Inspiciat solutio scdi arg. p̃fate q̃stiõis. In astrono micis ꝙo sunt pacta tacita. t ideo nulla iuocatio nisi fortassis tacita. puta figurarũ t caracterum signa q̃ eis ĩscribunt: t ite rum imagines nigromãtice: vel fiunt sub certis cõstellatiõib⁹ ad recipiẽdum certos ĩfluxus t impssiones coꝛpoꝝ celestium. etiaꝫ certis figuris t caracterib⁹ insigniti. vt in ãnulo: lapide: vel aliq̃ p̃cioſa materia. vel siũt simpl̃r absqꝫ obseruãtia ꝓstel lationũ: sꝫ idifferẽter ex q̃cũqꝫ materia: etiã vili ad iferẽdũ ma leficia vbi t qñ ad aliqua loca reponunt: t de his effectib⁹ cũ suis imaginib⁹ iã sermo est t non de alijs. Jdeo argumẽtũ nõ facit ad ꝓpositu. Qualiter deniqꝫ certe imagines supsticioſe de q̃b⁹ tactũ est nullã habẽt efficaciã inquãtuꝫ sunt artificialia solũ: sꝫ forte materialia in eis ꝓsiderata pñt hr̃e efficaciã: t nõ inquãtũ haberẽt naturalẽ aliquã ꝙtutẽ ex ipzessiõe coꝛpoꝝ ce lestiũ. si cui placet doctoꝛẽ ibidẽ ĩspiciat. Semp tñ dicit eẽ illi citũ imaginib⁹ vti. Jmagines ꝙo maleficaruꝫ absqꝫ naturali aptitudine ad effectũ fiũt. solũmodo aũt ex iussu demonuꝫ re ponunt t applicãt vt manualiter ad affectũ ꝓcurrãt in maioꝛẽ cõtumeliã creatoꝛis: vt t perãpli⁹ irritatus malaqꝫ fieri in fla gitioꝝ taliuꝫ vindictã ampli⁹ ꝑmittat. Uñ t sacratioꝛib⁹ anni ꝛsib⁹ hmõi fieri ꝑcurãt. Ad quintũ dicẽdũ q; Sꝛeg. ibi ĩtelle xit ptãtez gr̃e nõ nature. Uñ t ibidẽ subdit. Qui filij dei ptãte sunt: vt Jo. dicit Quid mirũ si signa ex ptãte faciunt. Ad vlti mũ dicẽdũ q; filitudo nõ valet qz alia est actio aĩe circa coꝛp⁹ ꝓpꝛiũ: t alia circa coꝛpus alienum. Nã qz coꝛpi ꝓpꝛio vnitur aĩa vt forma. t appetitus sensitiuus est actus alicuius oꝛgani coꝛpalis. Jdeo ad appr̃hẽsionẽ aĩe humane põt çmoueri ap petitus sensitiu⁹ cũ aliqua imutatiõe coꝛpali caloꝛez t frigus: vel etiã vsqꝫ ad moꝛtẽ. Ad exteꝛioꝛa ꝙo coꝛpa imutãdo nulla appꝛehẽsio aĩe humane sufficit: nisi mediãte imutatiõe ꝓpꝛij

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

corpis:sicut de fascinatiõe dictũ est. Uñ ⁊ malefici ex nulla ptã te naturali:sz solũmõ auxilio demonũ ⁊ ipi demones ammicu culo alicui⁹ alteri⁹ rei:vt p spinas:ossa:crines:ligna:ferrum:⁊ hmõi qñ intromittũt aut instrumentum aliquod reponũt:vt successiue patebit:maleficiales effectus procurant.

Einde magis in spũali tenori bulle aplice inheren dũ cõsideradũ est de origine maleficoz ⁊ eoz ope rũ multiplicatiõe:⁊ pmo de ipsis maleficis.secun do de eoz opibus. Ubi notãduz ꝙ quia ad hmõi effectũ tria habẽt cõcurrere.scz demon : malefica: ⁊ diuina pmissio.xxiij.q.j.si p sortiarias. Augustinus etiã di cit ꝙ ex pestifera sacietate hoim ⁊ demonum hec superstitiosa vanitas adinuẽta est. Jdeo origo ⁊ multiplicatio hui⁹ heresis ex pestifera hac sacietate sumit ꝙ etiam ex alys elicit. Uã attẽ to: ꝙ hec heresis maleficoz nõ solum differt ab alijs heresib⁹ in hoc ꝙ ipsa per pacta nedum expssa:verumetiam placita ac federata in omnem creatoris ac sue creaturarum contumeliaz ⁊ nocumentum insanit:cũ tamẽ omnes alie simplices hereses per nullum pactum tacitum vel expssum:cũ demonibus initũ licet nõ absqz instinctu satoris omnis insidie erroribus ppter difficultatem credendorum assentiũt. Uerumetiam differt ab omni noxia ⁊ superstitiosa arte in hoc ꝙ sup oia genera diui nationum ipsa maleficorum heresis supremũ attinet gradum malicie:qõ etiam nomẽ a maleficiendo seu :.ale de fide sentiẽ do sibi vsurpat vt prius tactum est. Attento etiaz ꝙ inter alios actus habent pro augmento illius perfidie quatuor exercere. videlicet fidem catholicam in toto vel in parte ore sacrilego abnegare seipsos in corpore ⁊ anima deuouere. Jnfantes nõ dum renatos ipsi maligno offerre spurcitijs diabolicis p car nales actus cum incubis ⁊ succubis demonibus insistere que omnia vtinam aliena ab omni veritate ⁊ figmenta forent dicẽ da:dummodo eccleſia a tanta labe infectionis existeret immu nis:cui tamen heu obstat ⁊ apostolice sedis p bullam determi nato verum ⁊ experiẽtia rerum magistra q̃ nos ex ppriis corũ fassionibus ac flagitijs ppetratis intim̃ certificauit ꝙ absqz di spendio proprie salutis iã ab eorum inq̃sitiõibus desistere ne-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quim⁹. Ideo de eox origine ⁊ multiplicatiõe pestifera tracta/turi: qr laborioſũ exiſtit iõ legẽtib⁹ ſic ſumma cũ diligẽtia ſin/gula ſunt ꝓſcrutãda ꝙ ⁊ admittẽda q̃ rõni ꝯſona ⁊ ſcriptura/rũ traditiõib⁹ nõ diſſona ĩueniunt. Et qr iter oẽs act⁹ ad mul tiplicationẽ eox deſeruiẽtib⁹ duo eox plurima coopant ſcz i/cubi ⁊ ſuccubi demones ⁊ infantiũ ſacrilege oblatiões. Ideo de ipſis ſpecialr tractabim⁹: ita tñ vt ꝓrio de ipis demonib⁹: ſcõo de ipis maleficis: ⁊ tertio de ipa diuina ꝓmiſſiõe mentio habeat. Et qr demões ꝓ itellectũ ⁊ voluntatẽ opant: ⁊ potius ſub vna ꝯſtellatiõe q̃ ſub altera ad hoc vt ſemẽ ad prolis pro creationẽ vigoret. Inqrendũ erit de ipis ꝯſtellatiõibus a de/monib⁹ obſeruatis. Et ita ꝑncipaliter q̃runt tria. Prio an hec hereſis ꝓ cõparationẽ ad demones icubos ⁊ ſuccubos poſſit originaliter multiplicari? Scõo An nec ꝓ cõpationẽ ad corpa celeſtia q̃ etiã cauſe ſũt hũanox actuum eox opa ꝑñt vigorari? Tertio an nec ꝓ oblatiões ſacrilegas infantes demonib⁹ offe/rẽtes poſſit ipa hereſis augmẽtari: tñ ifra ſcõam ⁊ tertiã tra/ctabit ſcõa q̃ſtio ꝑncipalis ſcz de ifluẽtiis corpox celeſtiuz ⁊ hꝫ ꝓpter decẽtẽ ꝯtinuationẽ ſup opa maleficox. Circa primum tres erũt difficultates. Una gñalis de icubis illis demonib⁹. Altera ſpãlis: a q̃b⁹ demonib⁹ hmõi act⁹ exercẽtur. Tertia ſin gularis quo ad ipſas maleficas ¦demonibus ſe ſubiicientes.

¶ Tertia queſtio prime partis.

AD primũ videt ꝙ nõ ſit catholicũ aſſerere ꝙ ꝓ in/cubos ⁊ ſuccubos demones poſſint hoies ꝓcrea/ri: ꝓcreatio hoim iſtituta eſt añ pctm̃ a deo i hoc ꝙ homini mulierẽ in adiutorium de coſta forma uit. Quibus ⁊ dixit. Creſcite et multiplicamini. Gen.i. Et iterum Adã inſpirat⁹ dixit. Erũt duo in carne vna. Gen.iij. Silr ⁊ poſt pctm̃ in lege nature dictũ eſt ad noe. Cre/ſcite ⁊ multiplicamini. Gen.ix. In tpe etiam noue legis a xpo hec ꝯiunctio confirmata. Mat.xix. Nõ legiſtis ꝙ ab initio q̃ fecit hoies maſculũ ⁊ feminã fecit eos: ergo alĩ modi hoies ꝓcreãdi nõ debẽt aſſignari. Si dicat ꝙ demones ꝯcurrũt: nõ vt ꝑncipia naturalia: ſz vt artificialia qñ ſtudioſe coopant ad naturales ꝯcept⁹ hoim ſemẽ recipiẽdo: ⁊ iterũ trãſfundendo.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Contra. Qz aut hoc posset dyabolus in omni statu vcz matri/
moniali ⁊ extra: aut in vno tm̃. Non primo modo: qz tunc op9
dyaboli esset fortius ꝯ opus dei: qui quemlibet statum istituit
aut confirmauit: puta continentium ⁊ coniugatoꝝ. Nec secun
do modo: qz de hoc nullibi legitur in scripturis: vt ex vno sta/
tu non ex altero huiusmodi hominum fieret procreatio. Pre
terea procreare hominem est actus viui corporis: sz demones
assumptis corporibus non dant vitam: qz illa tm̃modo forma
liter fluit ab anima: que est actus corporis physici organici po
tentia vitã habentis. ij. de aia: ergo per huiusmodi assumpta
corpora opera vite exercere nõ pñt. Si dicatur ꝙ assumũt cor
pus non vt vitam tribuat: sz vt semen naturale retineant ⁊ trã/
fundant. Contra. In operibus angelorum bonoꝝ ⁊ maloꝝ si/
cut nihil est superfluum: nec etiam in opibus nature. Sed cũ de/
mon naturali virtute qua etiã oẽm virtutem corporis excedit
possit inuisibiliter ⁊ semen colligere ⁊ iterum applicare. Igitur
aut rõ dabitur ꝙ non possit inuisibiliter hoc facere. aut si põt
alterũ erit/superfluum. fortificatur rõ. Nam in libro de causis dr̃
ꝙ virtus intelligẽtie est infinita inferius ꝯ cuius sit finita superi9
sed oia corporalia sunt infra intelligentias: ergo ex infinitate
suevirtutis potest ea qualitercunqz vult immutare. Sed intel/
ligentie sunt angeli siue boni siue mali: ergo possunt absqz hoc
ꝙ corpora assumant transmutatiões in seminibus facere. Pre
terea semen recipere a vno ⁊ transfundere in alium fieret per
motum localem: sed demones non possunt corpora mouere lo
caliter: probatur. Anima est substãtia spũalis sicut ⁊ demon: sz
anima non pót localr̃ mouere corpus: nisi a se viuificatũ. Uñ
si aliqꝺ membrum mortificet̃ reddit̃ immobile: ergo ⁊ demo/
nes aliquod corpus mouere localiter: nisi ab eis viuificatũ nõ
possunt. Dictum est aũt ⁊ quasi per se notum ꝙ demones nõvi
uificant aliquod corpus ergo nec semen poterunt mouere lo/
caliter de loco ad locum. Preterea oĩs actio est per ꝯtactuz: vt
dr̃ primo de gñatione. Nonvidet̃ aũt ꝙ possit esse aliquis cõ/
tactus demonis ad corpora cũ nihil habeat cũ eis cõe. Cũ er/
go semen immittere ⁊ mouere localiter sit quoddam agere: vr̃
ꝙ demones illa facere non possint. Preterea demones nõ pñt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mouere corpora magis ꝓpinquiora eis in ordine vt sunt celestia: ergo nec alia magis distãtia. Antecedens probat. Qr cum mouens ꝛ motũ sunt simul: scõo physicoꝝ Sequeret ꝙ demones mouẽtes corpa celestia essent in celo: ꝙ neq; ꝑm nos neq; scõm platonicos hz veritatẽ. Sed ẕ. Augustinus. iij. de trinitate. Demones colligũt semina que adhibẽt ad corpales effectꝰ hoc aũt sine motu locali fieri nõ põt: ergo demones pñt semina recepta ab aliq̃bus alios trãsfundere. Jtẽ glosa strabi sup ssto Exodi. vij. Uocauit pharao sapiẽtes ꝛc. Dicit ꝙ demones discurrũt ꝙ mundũ ꝛ colligũt diuersa semina: ꝛ ex eoꝝ adoptione pñt prorumpere diuerse species. Uideat etiã glosa ibidẽ super illa ꝑba. Uocauit pharao. Jtem Genesis. vj. sup illud. Uidẽtes filij dei filias hoim ꝛc. glosa duo facit. Primo ꝙ ꝙ filios dei filij seth intelligunt: ꝛ per filias hoim filij Cayn. Scõo dicit ꝙ nõ est incredibile nõ ab hoibus: ẕ a quibusdam demonibus qui mulieribus sunt improbi hmõi hoies. i. gygãtes esse ꝓcreatos de q̃bus in litera dicit. Gygantes aũt erãt sup terrã Quia ꝛ post diluuiũ corpora non solum viroꝝ: sed etiã mulierum incredibilis pulchritudinis extiterunt. ¶ Responsio. Qr de potestate ac opibus dyaboli circa maleficiales effectus plura oportet cã breuitatis omittere: iõ pio lectori tanq̃ ꝙ se noĩa relinquunt: vel ad minus si noscere velit in scriptis doctoꝝ sup ij. sentẽ. di. v. singula advnguẽ elucidata iueniet. Cõspicier em ꝙ cuncta opa sua per intellectũ ꝙ voluntatẽ demones exequũtur. Jtẽ ꝙ hec data naturali nõ sunt immutata. Sz iuxta Dionysiũ quarto ca. de di. no. manserunt integra ꝛ splendidissima q̃uis eis vti ad bonũ virtutis nõ valeãt: inueniet etiã q̃tum ad intellectũ ꝙ triplici acumine sciẽtie vigẽt. s. subtilitate nature experientia temporꝝ: ꝛ reuelatione supnoꝝ spirituũ: inueniet ẽt in q̃bus ꝛ qualr ꝯditiones ꝛ naturales hoim impressiones ex influentijs corpoꝝ celestium prediãntes agnoscũt: vñ ꝛ elitiũt aliquos magis esse dispositos ad maleficia exequẽda. q̃ alios quos etiaz pre ceteris ad hmõi exequenda infestãt. Quantum vero ad eius volũtatem reperiet ipam immobiliter malo inhe rere semꝙ peccare peccatis supbie inuidie ꝛ summe displicẽtie qõ deus ꝙ sua gloria coytit ẕ suã voluntatẽ. Cognoscet qualr

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ex his duobus.s.intellectu ⁊voluntate mira operat.ita ꝙ non est potestas in terra que eis pōt cōparari.Job.xlj.Non est sup terra ptās que ei valeat cōparari :q̄ factus est vt neminē timet. vbi glosa.Et lz neminem timet:meritis tñ sanctoꝝ subiacet.in ueniet etiam qualr cognoscet cogitationes cordium nostrorū qualr etiā possit trāsmutare corpa adminiculo alterius agētis substantialiter ⁊ accidentalr:qualr etiam possit mouere corpa localiter immutare sensus exteriores ⁊ interiores ad aliqd cogitandū:qualr etiam possit immutare hois intellectū ⁊voluntatē lz indirecte que oia lz ad pñtem nostram deseruient speculationem:volumus tñ ex illis solūmodo eoꝝ pprietates ꝯcluderevt ad qōnis discutionem ꝓcedatur.Sunt aūt pprietates theologis assignate ꝙ sunt spiritus impuri:lz nō immundi ex natura:q: in eis ꝑm Dionysium inest furor naturalis : amens cōcupiscentia:fantasia pterua:intellige quo ad peccata eorum spiritualia.s.superbiam:inuidiam:⁊ iram.Unde sunt humani generis inimici mente rōnales :absq̄tñ discursu intelligētes in nequitia subtiles nocendi cupidi semp in fraude noui : immutāt sensus:inquināt affectus:vigilantes turbant: dormiētes ꝙ somnia inquietāt:morbos inferūt:tempestates cōcitant:in lucis angelos se transformant:semp infernū secū portāt:erga maleficos diuinū cultū sibi vsurpant:magice artes per eos fiunt: sup morbos dñari appetūt: ⁊ amplius ꝙ posse infestāt electis ad exercitiū dant:semp fini hois insidiant.Et lz mille nocendi habeant modos:⁊ artes.xvj.q.y. vtpote qui conant a principio ruine sue vnitatē ecclesie rescindere charitatēvulnerare sanctorum operum dulcedinez inuidie felle inficere oībus modis humanum genus euertere ⁊ pturbare:potestas tñ eius in lumbis ⁊ vmbilico manet.Job penū.Quiavez per luxuriaz carnis multum dominantur hominibus : sedes em̄ luxurie in viris est in lumbis : quia inde deciditur semen sicut mulieribus ab vmbilico.His presuppositis ad intellectum questionis de incubis et succubis demonibus dicendum : quod asserere per incubos et succubos demones homines interdum procreari intantum est catholicum quod eius oppositum est asserere nedum dictis sanctorum . Sed et traditioni sacre scripture

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tōtrariū qđ sic deducit. Nam Augustinus hanc qōnem nō qui dē quo ad maleficos: sz q̄ztum ad ipas opatiões demonū z ad fabulas poetaz in vno loco monet z sub dubio reliquit. Licet postea q̄ztum ad ꝓcessum sacre scripture determinat. Nā libro tertio de ci. dei capło. ñ. dicit. Utrū poterit venus ex cōcubitu anchise: eneam parere in medio relinquamus. Naz pene talis questio in scripturis oritur: qua queritur. Utrum preuaricatores angelicum filiabus hoim concubuerunt. Unde natis gigātibus. i. nimiū grandibus z fortibus viris tūc terra repleta est Sed libro quinto capło. xxiñ. qōnem determinat in hec verba Creberrima fama est multiq̄z se expertos vel ab eis qui experti erāt de quoz fide dubitandū non est se audisse confirmāt silvanos z faunos quos vulgus incubos vocat improbas extitisse mulieribus: ac earum appetisse ac peregisse concubitum. Et quosdaz demones quos dusios galli nuncupant assidue hanc immundiciam z tēptare z efficere pluries talesq̄z asseuerant: vt hoc negare impudentie videatur. Hec ille. Postea ibidem determinat secundam questionem videlicet q̄ illud Ben. Videntes filij dei. i. seth filias hominum. i. Cayn non de incubis solum intelligitur. Quod aūt incubos esse non sit credibile. Ad illud ibidem est glosa que sic dicit: vt prius tactum est. Nō est incredibile non ab hominibus sed ab angelis vel quibusdam demonibus qui mulieribus sunt improbi eiusmodi hoies. i. gigantes esse procreatos de quibus in lra dr. Gigantes autez erant super terram qui z post diluuium zc. vt supra. Ad idem est glosa Esaie. xiij. vbi prophetа desertionem babilonice ciuitatis predicit z monstra in ea habitanda. Ibi inquit habitabunt strutiones z pilosi ibi saltabunt. Demones intellige ibi loco pilosi. Unde dicit glosa. Pilosi sunt silvestres homines: hispidi qui incubos vel satyri certa genera demonum z Esaie. xxxiiij. super illo vbi prophetat desolationez terre idumeoz q̄ persequebantur iudeos. Erit inquit cubile draconum z pascua strutionum z occurrēt demonia. Glosa interlinealis. i. mōstra demonum adinuicem. Et Glosa beati Gregorij ibidem. Qui alio pisosi noie figurant non his quos greci panos: latini vero incubos vocant. Ad idem est beatus Isidorus libro octauo ca-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pitulo vltimo sic dicens. Pilosi qui greci:panisci:latine incubi appellantur. Unde ⁊ incubi dicuntur ab incubando: hoc est stuprando. Sepe enī improbi existunt etiam mulieribus et earum peragunt concubitum quos demones galli dusios nūcupant: qr assidue hanc peragunt immundiciā. Quem aūt vulgo incubonem vocant: hunc romani faunum ficarium dicunt. Ad quē Horatius dixit. faune nimpharum fugientium amator per meos fines ⁊ aprica rura lenis incedas. Insuper illud apostoli. j. Corin. xj. Mulier dz habere velamen super caput suū propter angelos. Multi catholici exponunt quod sequit propter angelos id est incubos. Ad idē est Beda in hystoriis angloruū. Item Guil. in libro de vniuerso: pte vlti. tracta. vj. multiplicet. Preterea hoc determinat sanctus doctor prima parte q. xv. Et in scdo scripto di. viij. Et quolibe. vy. q. x. atq; super Esaiam capitulis. xiij. ⁊. xxxiij. Unde talia negare dicit Thomas imprudentie est. Id enī qd multis videt non potest oīno falsum ee: ꝑm philosophum in de somno ⁊ vigilia in fine. ⁊ in. ij. Ethicorum. Sileo de hystoriis multis ⁊ autenticis tam catholicoꝝ q; ethnicorum: qui incubos esse palam asseuerunt. Cā aūt quare demones se incubos faciūt vl succubos non delectatiōis est causa: cum spiritus carnem ⁊ ossa non habeat. Sed hec est potissima vt per luxurie vitium vtriusq; hominis naturam ledāt corporis vcz ⁊ anime: vt sic ad omnia vitia homines ꝓniores existant. Nec dubium quin sub certis constellationibus semina vigorare sciunt sub quibus hoīes etiam concepti semp malitys existunt deprauati. Unde ⁊ enumeratis per altissimū multis luxurie vitys: a quibus suum populum mūdum esse voluit ⁊ quibus infidelis irretiti erant ait. Leuitici. xviij. Nec pollua mini in omnibus his: quibus contaminate sunt gentes: quas ego eīciam ante conspectum vestrum e quibus polluta est terra: cuius scelera ego visitabo. Dicit glosa. super verbo gentes. Demones inquit qui propter multitudinē dicuntur gentes vniuerse: qui cum omni peccato gaudeant: precipue tamen fornicatione ⁊ idolatria: qr in his corpus ⁊ anima maculatur: ⁊ totus homo qui terra dr. Omne enī pctm qcunq; fecerit hō extra corpus est: qui aūt fornicatur in corpus suū peccat. Si cui

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

libet intueri hystorias de incubis ⁊ succubis inspiciat vt supra Bedam in hystoriis anglor. ⁊ Guilhelmum Thomā deniq; brabantinū in libro qui d apibus intitulat. Ad argumēta. Ad primū de naturali ppagatione instituta a deo iter marē ⁊ femi nam dr. Qd sicut dei pmissione sacramentū matrimonij potest ope dyaboli vitiari p maleficia: vt supra patuit. Ita a fili ⁊ for tiori in quolibet alio actu venereo inter marē ⁊ feminā. Sed si queriť. Quare potius in actu ⁊ sup actū venereum dyabolo per mittitur maleficia exercere ꝙ̄ super alios humanos actus. Di citurq; multiplex cā assignatur a doctoribus: de q̄bus inferius sub illa parte vbi de permissione diuina discutitur. Ad pns suf ficit causa que prius tacta est: scz ꝙ potestas demonis est in lū bis hominum. Quia inter oia certamina durioza sunt prelia certaminis: vbi ptinua pugna ⁊ rara victoria. Nec valet vbi di citur ꝙ tunc opus dyaboli esset fortius opere dei: cum actus matrimoniales a deo institutos posset vitiare: qz non vitiat p violentiam: immo cū nihil valeat inficere: nisi a deo permissus Ideo magis per hoc eius impotentia ꝯcluditur. Ad scd̄m ve rum est ꝙ pcreare hoiem est actus viui corporis. Sed cum dici turq; demones non possunt dare vitam: qz illa fluit formaliter ab aia. Iterum verum est: sed qz materialiter discinditur a semi ne ⁊ demon incubus illud immittere potest deo pmittente per coitum ⁊ non tanq̄ ab eo desciscum: sed per semen alicuius ho minis ad hoc acceptum vt dicit sanctus Thom̄. iiij. parte. q. lj. ar. iij. vtpote qd̄ idem demon qui est succubus ad virum fiat in cubus ad mulierem: sicut etiam aliarum rerū semina assumūt ad aliquarum rerum generationē. vt Aug. dicit. iij. de trinitate Unde si queritur: cuius filius sic natus existit. Patet ꝙ non est filius demonis: sz filius hois cuius est semen acceptum. Sed cū instatur: qd̄ nihil est superfluum in opibus angelor sicut et nature conceditur. Sed cum infertur ꝙ demon pōt inuisibili ter semen ⁊ recipere ⁊ infundere. verum est: hoc aūt potius opa tur visibiliter: vt succubus ⁊ incubus vt sic per talē spurcitiā in ficiat corpus ⁊ animam. ⁊ in vtroq; hoie mulieris. s. ⁊ viri: vt in corpore. q. tactum est. Preterea plura possent demones inuisi biliter qui tñ nō permittunť; etiā si vellent exercere, permittunť

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aũt visibiliter: vel in exercitiũ bonoꝝ vel correctionẽ malorum
Posset deniqꝫ ꝯtingere qꝫ loco demonis succubi alter semẽ re
ciperet ab eo: ⁊ icubum loco alterius demonis se faceret. ⁊ hoc
triplici ex causa. Puta qꝛ demon deputatus mulieri reciperet
semen ab altero demone deputato viro: vt sicvnusquisqꝫ circa
sibi a principe demoniorꝫ comissum habeat maleficiũ exercere
cumvnicuiqꝫ pprius deputet̃ angelus etiã a malis vel ppter se
ditatem actus: quã demon vnus facere abhorreret: cũ in sequẽ
ti qõne patebit certi demones ex nobilitate nature certos act⁹
⁊ spurcitias facere abhorrerent: vel qꝫ inuisibiliter loco viri se
minis: suũ semen. i. qꝫ incubus recepit inuisibiliter se interpo
nendo mulieri intromittat: quam interpositionẽ facere nõ est
ꝫ eius naturam aut virtutẽ: cum etiã in corpore assumpto inui
sibiliter ⁊ incõtrectabiliter se interponere potest: sicut supra de
illo iuuene qui idolũ desponsauerat patuit. Ad tertiũ hoc qõ
dr̃ qꝫ virtus angeli est infinita respectu superiorꝫ: hoc est qꝛ eius
virtus cõprehendi non põt ab inferioribus: quin semꝫ supꝫ ex
cedit eã: ita qꝫ non limitatur ad vnũ effectũ tm̃. Et hoc ideo: qꝛ
supꝛema in entibus habent virtutes maxime vniuersales. Un̄
ppter hoc qꝫ est infinita superius non põt dici qꝫ possit indiffe
renter in oẽm effectum illũ adꝓducendum: qꝛ sic etiã diceret̃ in
finita inferius sicut superius. Demum qꝛ inter agens ⁊ patiẽs
dꝫ esse ꝓportio: ⁊ nulla põt esse proportio inter substantiã pu
re spiritualem ⁊ corporalem: ideo nec ipsi demones possent in
aliquem effectũ nisi mediante aliquo alio principio actiuo. In
de est qꝫ seminibus reꝫvtuntur ad effectus ꝓducendos. Juxta
augustinum. iij. de trinitate. Unde hoc argumentũ redundat
in precedens: nec per illud fortificatur nisi quis vellet declara
tionem eius habere: quare intelligentie asseruntur habere vir
tutes infinitas superius ⁊ non inferius: ⁊ daretur sibi ex ordi
ne rerum corporalium ⁊ corporum celestium: qui ꝑm se in plu
res ⁊ infinitos effectus influere possent. Hoc autem nõ fit pro
pter debilitatem inferiorꝫ. Concluditꝫ qꝫ demones ꝛ absqꝫ hoc
qꝫ corpa assumãt possint trãsmutatiões in seminib⁹ facere: hoc
nihil arguit cõtra hoc qꝫ hic intenditur de incubis ⁊ succubis
quoꝝ actus exercere non pũt: nisi in assumptis corporibus ꝑm

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

q̄ supra tactum est. ¶Ad quartū. q̄ demones non possunt mo
uere corpora localiter: vnde nec semen ꝛc. p̄batur q̄ ibi de aia
per similitudinem. Dicendum q̄ aliud est loqui de substantia
spūali ipsius angeli aut demonis: ꝛ aliud de ipsa aīa. Hoc em̄
q̄ aīa non potest mouere corpus localiter nisi viuificatum ab
ea: vel per contactum corporis ad aliud corpus non viuificatū
hoc est q̄ tenet infimum gradum in ordine substantiarum spi
ritualium: ex quo etiam contingit q̄ illud corpus quod h̄z mo
uere etiam per contactum: opz̄ q̄ sit proportionatum: non sic
aūt est de demonibus: quorum virtus omnino corporalem vir
tutem excedit. ¶Ad quintum dicendum: q̄ cōtactus demonis
ad corpus seminis: vel cuiuscunq̄ alterius: non est ꝯactus cor
poralis sed virtualis: ꝛ fit ꝑm ꝓportionem conuenientem tam
mouenti q̄ mobili: ita q̄ illud corpus quod mouetur non ex
cedat proportionez̄ virtutis demonis: vt sunt corpora celestia
ꝛ etiam tota terra vel elementa mundi. Et quare illa excedunt
dicere possumus: vt dicit sanctus Thomas in questionibus de
malo. q. x. de demonibus. Quod hoc est: vel propter conditio
nem nature vel propter damnationem culpe. Est enim ordo re
rum sicut ꝑm naturam ipsarum: ita ꝛ ꝑm motum. ꝛ sicut superio
ra corpora celestia mouentur a superioribus substantijs spiri
tualibus: vt sunt angeli boni: ita in inferiora corpora moueri
possunt a substantijs spiritualibus inferioribus: vt sunt demo
nes. Et si quidem hoc contingit eis ꝑm conditionem nature.
ꝑm q̄ aliqui ponebant demones non esse ex illis superioribus
angelis. Sed ex illis que perficiuntur a deo huic terrestri ordi
ni: vt erat philosophorum opinio: vel etiam si contigit ex pe
na peccati: vt theologorum sententia est: tunc a celestibus sedi
bus detrusi in hunc aerem tanq̄ ad penam non possunt ipsum
aut terram commouere. Hec addita sunt propter duo argu
menta: que tacite soluuntur: scilicet de corporibus celestibus:
q̄ illa etiam possent mouere. Si possent corpora localiter mo
uere: q̄ sunt eis magis ꝓpinqua: vt etiam vltimum argumen
tum pretendit. Respondetur enim q̄ nonvalet: q̄ illa corpora
proportionem virtutis eorum si quidem prima opinio locū ha
bet. Si vero non: sed secunda: tunc iterum non possunt mou

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

re propter penam peccati. Est etiam ad argumētum: vbi quis obiiceret: q̄ idem est motus totius ⁊ partis: sicut totius terre ⁊ glebe: in quarto physicorum. Unde si demones possent mouere partem terre: possent etiam mouere terram non valet: vt patet intuenti distinctionem. Colligere autem semina rerum et applicare certos effectus non excedit eorum virtutem naturalem deo eis permittente: vt de se patet. Summarie concludatur: q̄ non obstante quod quidam dicunt demones in assumptis corporibus nullo modo posse generare: ⁊ q̄ per filios dei significentur filii seth: ⁊ nō angeli incubi. sicut ⁊ per filias hominum: ille que de stirpe Cayn descenderant. Q̄ tamen ꝓtrarium a multis: vt patuit asseritur: ⁊ quod multis videtur non potest omnino esse falsum: ꝑm philosophum in. vii. Ethicoꝝ. Et in fine de somno ⁊ vigilia. Jam etiā modernis tēporib⁹ attestat̄ facta ⁊ dicta maleficarū talia vere ⁊ realiter exequentiū ideo dicimus tria. prīo q̄ tales demones spurcissimi actus venerei non delectatiōis sed infectiōis aīe ⁊ corporum q̄bus succubūt aut incubunt causa exercent̄. Scdo q̄ tale actū cōpleta ꝯceptio ⁊ generatio a mulieribus fieri pōt: inquātum semen humanū apponere possunt in loco ꝯueniēti vētris mulieris ad materiā ꝓportionatā ibidez preexistentē. A simili: sicut semina aliarū rerū colligere pnt ad cōplendū aliquos effect⁹. Tertio q̄ demonib⁹ attribuit in taliū generatiōe illud tm̄ qđ est mot⁹ localis nō aūt ipsa generatio cui⁹ principiū nō est virtus demonis aut corpis ab eo sumpti: sz virt⁹ illius cui⁹ semē fuit. vñ ⁊ genitus nō demonis sz alicuius hoīs filius est. Et ꝑ hec ptz rnsio ad argumenta vbi quis arguere vellet q̄ demones generare nō possent ꝓpter duo. Primo q̄ generatio cōplet̄ per virtutē formatiuā q̄ est in semine corpe viuo resoluto. Et corp⁹ a demonib⁹ assumptū quia non est tale: ergo ⁊c. Ptz rnsio quia demon virture seminis formatiuā reponit ad locuz debitū ⁊c. Scdo si dicat̄ q̄ semē nō hz virtutem generādi: nisi ꝙdiu calor aīe in eo retinet̄: quē tm̄ exalare necesse est ꝑ magnā distantiā delatā. Est enim rnsio q̄ demones pnt aliqua reponere ad cōseruationē seminis: ne calor vitalis euaporet. Uel etiā qz velocissime mouentur propter victoriā mouētis super rem motam. Ideo non poterit euaporari tam feliciter.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Quarta questio quib⁹ demonibus huiusmodi exercentur.

Vtrum catholicū sit asserere ꝙ actus incuborū ⁊ succuborum demonū conueniāt oībus spiritibus īmūdis indifferenter ⁊ equaliter. Et videt ꝙ sic: qr oppositū assererent ordinē quendam bonū inter eos affirmare ꝓbatur. Sicut ad rationē boni pertinet modus ⁊ ordo. Augustinus in libro de natura boni ita ad rationē mali ptinet inordinato. Sed in angelis bonis nihil est inordinatū: ergo ⁊ in malis nihil potest esse inordinatuz. Uñ indifferenter hmōi actibus habent insistere. Inde etiam illō. Ubi nullus ordo sed sempiternꝰ horror inhabitat in terra: videlicet miserie ⁊ tenebrarum. Job. x. Preterea si non omnes indifferēter his actibus insistūt hoc eis competit vel ex natura vel ex culpa vel pena. Non ex natura: qr post peccatuz omnes indifferēter: vt in p̄cedenti questione tactum est: sunt in natura ipsoꝝ spiritus impuri: lz non immūdi quantū ad diminutionē naturalium bonoꝝ. In nequitia subtiles nocendi cupidi per supbiam tumidi ⁊c. ergo cōpetit eis quo ad culpaz vel penam. Tunc sic. Ubi est maior culpa: ibi maior pena: sed superiores angeli magis peccauerūt: ergo in eoꝝ penam magis bis spurcitijs habēt insistere. Si hoc non est dabit ratio alia: cur nō illis actibꝰ indifferenter insistant. Preterea vbi non est subiectio ⁊ obediētia: ibi oēs indifferenter operant: sed in demonibus nulla est subiectio ⁊ obedientia probatur. Quia illa fine concordia haberi nō possunt: sed in demonibꝰ nulla est concordia. Prouerb. xiij. Inter superuos semper sunt iurgia. Preterea sicut equaliter oēs ꝓpter culpā post diem iudicij in infernū detrudentur: ita ⁊ ante illud tēpus in aere caliginoso ꝓpter officium eoꝝ detinent: nec legit esse equalitas ex causa mācipationis: ergo nec equalitas ex parte officij ⁊ tēptatiōis. Sed ꝯtra glosa. ſ. ad Loꝝ. xv. Quādiu durat mundus: angeli angelis: homines hoibus: demones demonibus presunt. Itē Job. xl. ōr de squamis leuiathan: ꝙ quas membra diaboli significant: ꝙ vna vni adheret: ergo inter eos est diuersitas: ⁊ ordinis: ⁊ actionis. Incidētaliter q̄ritur. Vtrum a bonis angelis ipsi demones ad hmōi eoꝝ spurcitys exequendis interdū impediant vel non. Et dicendum ꝙ qr potestas dicuntur angeli:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quorum ditiõi virtutes aduerse subiecte sunt: vt Grego. dicit. ⁊ Augusti. iñ. de triñ. Spūs vite desertor atq; peccator regit p spm̃ vite rõnalẽ piũ ⁊ iustũ. Et sicut ille creature sup alias influentiã habent que sunt pfectiores ⁊ deo ppinquiores eo qꝫ totus ordo prelationis primo ⁊ originaliter est in deo: ⁊ ptici patur a creaturis: ꝑm qꝫ ei magis ppinquãt. Ideo etiam boni angeli q̃ maxime appropinquãt deo ppter eius fruitionẽ: qua demones carẽt sup ipsos demones habẽt ꝓlationẽ ⁊ p eos regunt̃. Et cũ instatur qꝫ demones premissis medijs multa mala faciunt: aut ergo non impediuntur: quia nó subsunt bonis angelis: qui eos impedire possent: aut si subsunt tunc cum ad negligentiam presidentis pertinere videnṫ: ea que per subditos male fiunt. Uidetur qꝫ in angelis bonis sit aliqua negligẽtia. Respondetur qꝫ sancti angeli sunt ministri diuine sapiẽtie. Unde sicut diuina sapientia permittit aliqua mala fieri p malos angelos: vel homines propter bona que ex eis elicit: ita ⁊ boni angeli: non totaliter cohibent malos a nocendo siue homines siue demones. Responsio. catholicum est asserere quẽdam ordinem actionũ interiorum ⁊ exterioꝝ: etiam per quandam prelationem esse in demonibus. Unde ⁊ quedam spurcitie ab aliquibus infimis perpetrantur: a quibus superiores propter nobilitatem nature secluduntur. Et declaratur: hoc primo generaliter ex triplici congruentia: qua talia congruunt eorum nature diuine sapientie ⁊ proprie nequitie. Primum magis in speciali. Ex natura quidem. Nam constat qꝫ a principio creationis semper quidam alij superiores fuerunt ex natura cũ inter se differãt specie: nec duo angeli vnius speciei existant communiorem opinionem sequendo: que etiaz dictis philosophorum concordat: ⁊ Dionysius qui ponit. x. ca. celestis hierarchie in eodem ordine esse primos: medios: ⁊ vltimos: cui etiã necessario oportet assentire: tamẽ ex immaterialitate eorũ: tũ etiam ex incorporalitate. Inspiciat qui vult dicta doctoris in ij. di. ij. Et quia peccatũ naturam nõ tollit: ⁊ demones post casum data naturalia nõ amiserunt (vt supra tactũ est) ⁊ operationes rerum sequuntnr naturales earum conditiones: ideo sicut in natura: sic ⁊ in operationibus sunt varij et multiplices.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Congruit etiam hoc diuine sapiētie: vt ea que ab ipso sint: ordinata sint. Romanorū. xiij. que a deo sunt ordinata sunt. Et quia demones sunt a deo deputati ad exercendum homines: ꝛ ad puniendum dānatos. Ideo in exercitꝰs eoꝝ ab extra quo ad hoīes sunt vary ꝛ multiplices. Congruit etiam ꝛ nequitie ipsoꝝ. Quia eñ humano generi aduersantur: ideo cum ordinate impugnāt: ideo magis hominibus nocere estimant: sicut faciunt. vnde cōstat spurcitꝰs in nephandissimis nō equaliter insistunt: qō etiam magis specificatur tali rōne. Nam cum operatio sequitur naturā rei vt dictum est: quorūcunqꝫ sunt nature subordinate: oportet etiam ꝙ operationes sibiꝫnuicē subordinantur: sicut patet in rebus corporalibus. Quia eñ inferiora corpora naturali ordine sunt infra corpora celestia: actiōes ꝛ motus eoꝝ subduntur actionibus ꝛ motibus celestiū corporum: ꝛ qꝛ vt dictū est demones naturali ordine īter se differūt. Ideo etiam naturalibus actionibus intrinsecis ꝛ extrinsecis: pśertim in huiusmodi spurcitꝰs peragendis. Ex quibus concluditur ꝙ qꝛ huiusmodi spurcitie plurimum pꝛeter nobilitatem angelice nature exercentur: cum etiam in actibus humanis infimi ꝛ fediſſimi actus in se quidem ꝓsiderando: nō quantum ad officiū nature ꝛ procreationis reputantur. Demones cum de quolibet ordine aliqui cecidisse creduntur: non est inconueniēs asserere ꝙ illi demones q̄ de infimo choro ꝛ iterum illi q̄ infimi in illo existunt: in his spurcitꝰs ꝛ aliꝰs deputantur ꝛ insistunt. Hoc etiam plurimum est aduertendum: ꝙ licet de incubis ꝛ succubis mulieribus infestos scriptura tradit: tamē nusq̄ꝫ legitur in vitꝰs quibuscūqꝫ contra naturam loquendo: non solum de sodomitico: sed etiam de quocūqꝫ alio peccato extra vas debitum perpere agendo se incubos ꝛ succubos fecisse. In quo maxima illorum peccaminum enormitas ostenditur: cum indifferenter omnes demones cuiuscūqꝫ ordinis illa peragere abhorrent ꝛ verecundum estimāt. Et hoc videtur velle glosa super Ezechielem. xix. vbi dr. Babo te in manus palestinorum: id est demonū: qui etiam erubescunt de via tua scelerata vitium contra naturam intelligens: ꝛ intuenti patet ꝙ de demonibus oportet authoritatem intelligere. Nullus eñ peccatum tam sepe deus reproba morte in multis condē-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nauit. Bicūt etiā nonnulli ꝛ veraciter creditur ꝙ nullus talis vitiꝫ postꝯ tps mortalis vite xp̄i qđ ad ānos. xxxiij. extēditur in hoc scelere pseuerans excesserit: nisi speciali gratia redemptoris poterit liberari: quod ex eo patet ꝙ octogenariꝫs ꝛ cētogenariꝫs isto crimine inueniuntur sepe irretiti quibus tēpus xp̄i qꝛ vite morum disciplina fuit: ꝛ ideo illo spreto vix vnꝯ sine difficultate per maxima ad hoc scelere continebit. Sed et ꝙ ordo sit inter eos: etiam ad officia exteriora quo ad impugnationes demonstrant eorum nomina. Nam licet vnum et idem nomen: scilicet diabol⁹ multipliciter exprimatur in scripturis: ꝛ hoc propter eoꝝ diuersas proprietates. Tamen his immundis operibus vnus presidere in scripturis traditur: sicut etiaz ꝛ certis alijs vitijs. Est enim vsus scripture locutiōis ꝙ quemlibet immundum spiritum nominare diabolum a diaqđ est duo: ꝛ bol⁹ qđ est morsell⁹: qꝛ duo occidit: scz corp⁹ ꝛ aīmā: ꝛ ꝑm etymologiā licet greci interptantur diabol⁹ clausus ergastulo: ꝛ hoc sibi cōuenit: cū nō permittitur sibi nocere quātum vellet. Uel diabolus quasi defluens: qꝛ defluxit id est corruit specialiter ꝛ localiter. Nominatur etiam demō: id est sapiens super sanguinem vel sanguineus: scilicet super peccata que sitit ꝛ procurat triplici scientia qua viget: scilicet subtilitate nature: experientia temporum: ꝛ reuelatione bonorum spirituum. Nominatur etiam belial quod interpretatur absqz iugo vel absqz domino: qꝛ pro posse pugnat contra eum: cui deberet esse subiectus. Uocatur etiaz beelzebub: quod interpretatur vir muscarum. i. animarum peccantium: que reliquerunt verum sponsum christum. Item sathanas. i. aduersarius. Unde. j. Pe. ij. Aduersarius vester diabolus circuit ꝛc. Item behemoth. id est bestia: qꝛ facit homines bestiales. Item tamen demon fornicationis: ꝛ princeps illius spurcitij dicitur asmodeus: quod interpretatur factura iudicij: qꝛ propter huiusmodi vitium factum fuit terribile iudicium super sodomam: ꝛ q̄tuor alīs ciuitatibus. Sicut ꝛ demon superbie dicitur leuiathan: quod interpretatur additamentum eorum: quia ꝛ lucifer tentans primos parentes de superbia promisit eis additamentum diuinitatis. De quo ꝛ per Esaiam dominus. Uisitabo super leuiathan serpentem veterem ꝛ tortuosum: et demon

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

auaricie ⁊ diuitiarum dicitur Mamona:quem ⁊ christus in euangelio expressit. Mat.vj. Nō potestis deo seruire ⁊c. Ad argumenta ad primū:ꝙ quia bonum pōt inueniri sine malo: sed malum nunqꝫ inuenitur sine bono:quia fundatur sup creaturam:que in se bona est. Et ideo demones inquantum habēt naturā bonā:ordinati sunt in naturalibus:⁊ in eorum actionibus ad illud Job.x.pōt dici.ꝙ demones ad exercitiū deputati non sunt in inferno:sed isto aere caliginoso. Unde hic habent ordinē inter se:quē tunc in inferno non habebunt. Unde etiam dici pōt:ꝙ etiā iam oīs ordo in eis cessat:quo ad ipsam beatitudinem consequendam:cum a tali ordine irrecuperabiliter ceciderunt. Et dici pōt:ꝙ etiam in inferno erit inter eos ordo potestatis:⁊ penarum afflictionis:inquātum aliq ad affligenduz aīas deputabuntur:⁊ nō alīj. Sed hic ordo magis erit a deo:quā ab ipsis:sicut etiā ⁊ eorum tormenta. Ad tertiū cum dicitur:ꝙ superiores demones:qz magis peccauerunt et magis puniunt:etiam ab his actibus immūdis amplius debetur insistere. Rñdetur:qz culpa ordinatur per penam:⁊ non p nature actum seu operationē:ideo non insistunt illis immūditijs ꝓpter nobilitatē nature:non propter eoꝝ culpā:aut penam. Et licet oēs sint spūs impuri ⁊ ad nocēduz cupidi:tñ vn⁹ ampli⁹ altero inquātum potiora naturalia sunt obtenebrata. Ad quartū dicitur:ꝙ est cōcordia inter demones:nō amicitie sed nequitie:ex qua hoīes odiūt:⁊ dei iusticie repugnāt:quantū pñt. Talis em̄ ꝯcordia inter impios reperit:vt eis se adiūgant ⁊ subijciant ad ꝓpriam nequitiam exequēdam:quas potioribus viribus videt. Ad quintum lz carceralis mancipatio omnib⁹ equaliter deputet:ia in aere:⁊ post in inferno: non tñ ex hoc naturalia in eis sunt equaliter ad equales penas:⁊ officia equalia ordinata:immo quāto sunt nobiliores in natura: ⁊ potiores in officio:tanto ⁊ grauiori subiecti tormēto. vnde sap̄.vj. Potentes potenter tormenta patiuntur.

Nā possit quomō catholice cēseri:ꝙ origo ⁊ multiplicatio maleficoꝝ operum processerit ex influentijs corporum celestium seu superabundanti malicia hominum:si non ex spurcitijs incuboruz ⁊ succuborum demonum:⁊ videtur ꝙ ex propria mali-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cia. Nam Augu. in. li. lxxxiij. q. dicit q̄ ad hoīs voluntatē causa deprauationis eius redit siue aliquo siue nullo suadente deprauata sit. Sed maleficus deprauatur per peccatū: ergo causa illius non est diabolus: sed voluntas humana. Ad idem dicit de libe. arbi. q̄ quilibet causa sue malicie quod etiam p̄batur ratione. Peccatum hominis ex libe. arbi. procedit: ſz̄ diabolus non potest libe. arbi. mouere: hoc enim libertati repugnaret: ergo diabolus non potest esse causa: nec illius cuiuscūq̄ peccati. Preterea in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicitur Non omnes cogitationes nostre male a diabolo excitantur: sed aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt. Demū q̄ ex influentijs corporum celestium possint oriri ꝛ non a demonibus probatur. Sicut oīs multitudo reducitur ad vnū: ita omne multiforme reducitur ad aliquod vniforme principiū. Sed actus humani sunt varij ꝛ multiformes: tam ad vitia q̄ advirtutes: ergo videtur q̄ reducantur in aliqua principia vniformiter mota ꝛ mouentia. Sed talia non possunt assignari: nisi ex motibus celestium: qui sunt vniformes: ergo illa corpa sunt talium actionum cause. Preterea si celestia corpora non essent humanorum actuum ad virtutes ꝛ vitia cause astrologi: non adeo frequenter vera predicarent de bellorum euentibus: et alijs humanis actibus: sunt ergo aliquo modo causa. Preterea corpora celestia possunt imprimere in ipsos demones ad causandum certa maleficia: ergo a fortiori in ipsos homines. Assumptum probatur ex tribus. Naz certi homines qui lunatici dicūtur: infestant a demonib⁹ plus vno tpe q̄ alio qō non facerēt: ſz̄ potiꝰ omni tpe molestarent: nisi ex certis lunationibus etiam ipsi demones inqetarent ad infernum hmōi p̄batur etiam ex nigromanticis q̄ certas constellatiōes obseruant ad inuocandum demones: qō non facerēt nisi scirent illos demones corpibus celestibus esse subiectos: probatur etiam ex illo q̄ demones ꝑm Aug. in. x. de ci. dei. quibusdam corpibus inferioribus exercentur. s. herbis: lapidibus: animantibus et sonis quibusdam certis ꝛ vocibus ꝛ figurationibus sed cum corpora celestia sint virtuosiora q̄ corpora inferiora. ideo multomagis actionibus corporum celestium. Et iterū amplius malefici subijciunt vt eoꝝ opa ex influentijs illoꝝ corporum ꝛ nō

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ex assistentia spirituum maloꝝ pueniãt. Fortificatur argumentum ex. j. Regũ. c. xvj. vbi saul vexabatur a demone: alleuiabatur qñ dauid cythară pcutiebat coram eo: ⁊ ꝙ recedebat spiritus malus. Sed ꝓtra. Impossibile est effectuꝫ sine causa sua ꝓducere: sed opa maleficoꝝ sunt talia ꝙ non pñt nisi opere demonum fieri: ptꝫ ex descriptione operum maleficoꝝ. ex Isido. li. viij. ethi. Malefici dicuntur ob magnitudinẽ fascinoꝝ. Hi enĩ elementa ꝓcutiunt: mentes hoĩm turbant: ⁊ absqꝫ vllo veneni haustu sola vi carminum animas intereũt ⁊c. Hmõi autẽ effectus nõ pñt ex influentijs corporum celestium mediãte hominum causari. Preterea philosophus ethi. Difficile inquirit q̃d sit principiuꝫ opationis in anima. Et ostẽdit ꝙ oportet esse aliquod extrinsecum. Omne enĩ qđ incipit de nouo habet aliquam causam. Incipit eniꝫ homo operari qꝛ vult. Incipit autem velle: qꝛ conciliatur: si aũt pręcõciliatur ꝑpter aliquod concilium precedẽs: aut ergo est ꝓcedere in infinituꝫ aut oportet ponere aliquod principium extrinsecũ ꝙ primo mouet hominem ad ꝓciliandum: nisi forte aliquis dicat ꝙ hoc est a fortuna: ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos: qđ est absurdum. Principiuꝫ ergo in bonis ad bona dicit esse deum q̃ non est causa peccati. In malis aũt cum homo incipit agere velle ⁊ conciliari ad peccandum: oportet ꝙ huius etiaꝫ sit aliqua causa extrinseca: ⁊ non potest esse alia ꝑ nisi diabolus ꝑsertim in maleficis: vt supra patuit: quia corpus celeste nõ potest ad tale actus influere: ergo patet veritas. Preterea cuius potestati subiacet motiuum eius potestati subiacet ⁊ motꝰ q̃ a motiuo causatur. Motiuum autem voluntatis est aliquid apprehensum per sensum vel intellectum: quoꝝ vtrumqꝫ subiacet potestati diaboli. Dicit enim Augustinꝰ in libro. lxxxiij. q. Serpit hoc malum. s. quod est a diabolo per omnes aditus sensuales dat se esse figuris: accomodat se coloribus: adheret sonis: latet ira ⁊ in fallacia sermonibus: odoribus se subijcit: infundit saporibus: ⁊ quibusdaꝫ nebulis: implet omnes meatus intelligentie: ergo videtur ꝙ in potestate diaboli est mouere voluntatem que est directe causa peccati. Preterea omne qđ se habet ad vtrumlibet indiget aliquo determinante ad hoc vt exeat in actum; sed libe. arbitri. hominis ad vtrumlibet se

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

habet.s.ad bonum ꝛ malum:ergo ad hoc quod exeat in actuꝫ peccati indiget ꝙ ab aliquo determinetur ad malum. Maxime autem hoc videtur fieri a dyabolo:presertim in operibus maleficorum cum eius voluntas est determinata ad malum:ergo videtur ꝙ mala voluntas dyaboli est causa male voluntatis precipue in maleficis:ꝛ potest fortificari ratio:per hoc ꝙ sicut bonus angelus se habet ad bonum:ita malus angelus ad malum. Sed ille reducit homines ad bonū :ergo iste ad malū est eñ qō. dicit enim Dionysius lex diuinitatis immobiliter stabilita. vt ima a summis perficiantur. Responsio. quia questio quo ad originem maleficorum operum fundatur super influẽtiam luminarium celestium:ostẽditur per reprobationem triū errorum qui hoc asserere conantur. scilicet planetariorum genethliacorum ꝛ fatalium ordinem ponentium hoc nō esse possibile quo ad primum. Naz si queritur an ex impressione lumīnarium celestium causetur in hominibus vitium maleficorum tunc ad diuersitatem morum attendendo ꝛ veritatem fidei saluando oportet sub distinctione differe videlicet ꝙ mores hominū a syderibus causari potest intelligi dupliciter. Aut necessaria ꝛ sufficienter:aut dispositiue ꝛ contingenter. Si dicatur primo modo:tunc non solum est falsum:immo hereticum eoꝙ xp̃iane religioni a deo repugnat:ꝙ etiam veritas fidei in tali errore saluari non potest. Ratio. Dum enim ponit oia a syderibus necessario euenire iam tollit meritum. ꝛ per ꝫsequens demeritum. Tollit ꝛ gratiã ꝛ per ꝫsequens gloriã. Tum qꝛ honestas moꝛ per hunc errorẽ preiudicū patitur dū culpa peccãtis in sydera refundit licentia maleficiendi sine reprehensione cōceditur:ꝛ homo ad orandum ꝛ colendum sydera incuruat. Si autem dicatur mores hoīm a dispositionibus syderū variari dispositiue ꝛ ꝫtingenter sic potest habere veritatẽ: qꝛ nec rōni nec fidei repugnat. Planum eñ est ꝙ dispositio corporis varia multum facit ad variationez affectionum ꝛ moꝛ anime. vt plurimum eñ aīa cōplexiones corporis imitatur: vt dr̃ in sex principijs. Unde ꝛ cholerici sunt iracundi:ꝛ sanguinei sunt benigni:ꝛ melancolici sunt inuidi: flegmatici pigri. hoc aũt non est necessarium. Anima enim dominatur suo corpori : ꝛ maxime quando est adiuta per gratiã. Multos eñ videmus cho-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lericos mãsuetos: ⁊ melancolicos benignos. Qm̃ ergo virtus corporum celestium operat: ad mixtionem ⁊ qualitatem complexionũm. Hinc est ꝙ per consequens quodammodo operat ad qualitatem morum: valde tñ de longinquo. Plus enim facit ad qualitatem complexionũ. Hinc est ꝙ per ꝯsequens quodammodo operat ad qualitatẽ mor: valde tñ de longinquo. Plus em̃ facit ad qualitatẽ cõplexionis virtus nature inferioris: ꝙ virtus syderis. vñ Augu. v. de ciui. dei. in solutiõe cuiusdam qõnis de duobus fratribus: qui simul infirmabant ⁊ curabant. cũ querebat vñ hoc esset: magis cõmendat rõnem hypocratis ꝙ astronomi. Hipocras ei rñdit: ꝙ hoc erat ꝓpter filitudinẽ cõplexionis. Et astronomus rñdit: ꝙ erat ꝓpter idẽptitatẽ cõstellatiõis. Melius em̃ rñdit physicus: qr cãm reddit magis ꝓpriam ⁊ magis ꝓpinquã. Sic ergo dicendũ: ꝙ impressiones syderũ aliquo modo disponũt ad malitiam maleficor: siquidez alíqua influentia in eor corporibus ꝑdominat potius ad huiusmodi nephanda: ꝙ ad alia opa quecũq; vitiosa seu virtuosa: que tñ dispositio non dz dici necessaria ꝓxima ⁊ sufficiẽs sed remota ⁊ ꝓtingens. Nec valet si quis obyceret philosophũ li. de ꝓprietatib⁹ elementor: vbi dicit ꝙ regna vacua facta sunt ⁊ terre depopulate apud coniunctionẽ iouis ⁊ saturni: arguendo quasi: qr talia ex libero arbitrio deprehendebant hoim: ergo etiam influentie luminariũ sup. li. ar. haberent efficaciam. Rñdetur em̃ ꝙ phũs semp hoc dictũ nõ vult innuere: ꝙ hoies illi nõ poterant resistere illius influentie cõstellationis: ad dissentionẽ inclinantis: sed qr noluerũt: qr sicut ptolomeus in almagesti. Sapiens homo dominabitur astris: cuius em̃ cõiunctio iouis ⁊ saturni: eoq; saturnus habet influentiam melancolicam ⁊ malam: ⁊ iuppiter valde bonam: potest ad rixaz vel discordiam hoies inclinare: illi tamen inclinationi homines per libertatem arbitrij possunt resistere: ⁊ valde faciliter cum adiutorio gratie dei. Nec iterum valet si quis obyceret: dictũ Damas. li. y. c. vj. vbi dicit ꝯstituuntur multotiens comete: ⁊ signa quedam mortis regum. Respondetur enim ꝙ etiam sequendo opinionem Damas. qui fuit: vt patet in predicto libro contrarie opinionis vie philosophice: siue non nihil per hoc concluditur quo ad necessitatem actuum humanorum: opinatur em̃

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Bamaſ.q cometa nec naturaliter generatur:nec eſt vna de ſtellis in firmamento poſitis:vnde nec eius ſignatio eſt naturalis nec influentia. Dicit enim quod comete non ſunt ex his que a principio genita ſunt aſtra:ſed diuina iuſſione ſecundum tempus conſtituuntur:et rurſus diſſoluuntur. Hec Bamaſ. Pronunciat autem deus per tale ſignum mortem regis quam aliorum.tum quia eſt perſona communis.tum quia poteſt ex hoc oriri turbatio regni. Be cuius cuſtodia magis ſollicitantur angeli propter commune bonum:quorum etiam miniſterio ⁊ generantur ⁊ diſſoluuntur. Sed nec philoſophorum opinio obſtat:qui dicunt quod ſtella cometa ſit impreſſio calida ⁊ ſicca: generata in ſuperiori parte aeris prope ignem ex cuius vapore calido ⁊ ſicco globus illius vaporis adunatus apparet corpus ſtelle. Partes autem illius vaporis diſcontinuate circa illum globum : et longum protenſe in ſuis extremitatibus illi globo coniuncte ſunt:quaſi eius come:⁊ ſecundum hanc poſitionem ſignificat:⁊ cauſa non per ſe ſed per accidens mortalitatem prouenientem:ex infirmitatibus calidis ⁊ ſiccis . Et qz vt plurimum:diuites nutriuntur calidis⁊ ſiccis. Ideo illo tempore multi diuites moriuntur:inter quos mors regum ⁊ principum eſt magis notabilis:⁊ hec poſitio nec diſtat a poſitione Bamaſ.ſi quis bene conſiderat:niſi quo ad operationem ⁊ cooperationem angeli:quam nec philoſophi excludere poſſunt immo vbi vapores nunq̄ in ſua ſiccitate ⁊ caliditate ad generandum cometam currerent:adhuc operatione angeli ſepe cō currere habent cauſis predictis ſicut ⁊ ſtella que ſancti Thome doctoris tranſitum indicauit:que vtiq̄ non ex ſuperis in firmamento poſitis proſilyt:ſed operatione angeli ex materia aliqua preiacente formata : et officio peracto iterum reſoluta fuit. Undevidemus quod ſecundum quamcunq̄ iſtarum opinionum nullum penitus habent celi luminaria dominium ſuper liberum arbitrium. Unde nec conſequenter ſuper malitiaz ⁊ mores hominum. Nota inſuper quare aſtronomi vt ſepius vera predicunt:⁊ quod eorum iudicia vt plurimum ſuper vnā prouinciam aut gentem vnius terre eueniunt. Huius ratio eſt quia enim ſua iudicia ſumunt ex aſtris:que etiam habent maiorem influentiam capiendo probabiliorem non neceſſitātē in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

actibus tã nature ⁊ voluntatis ⁊ in actibus hoim gñalibus sic
cut vni⁹ gentis vel puincie ⁊ in pticularib⁹ vnius psone: qz ma
ior effectus stellarum imprimitur in totam vnam gentez ⁊ in
vnum hoiem: ⁊ qz maior pars gentis vnius magis sequit effe
ctus naturales corporis ⁊ vnus singularis homo: ideo ⁊c. sed
hoc incidentaliter est tactum. Secũda via per quã prefata no
stra catholica assertio declaratur est per reprobationem erro
genethliacorum ⁊ deam fortune colentium mathematicorum.
De quibus Jsi. viij. ethi. ca. ix. genethliaci dicunt ppter nata
lium consideratione3 syderũ: qui vulgo mathematici dicuntur
Fortuna verovt ibidem dicit. ca. ij. fortunis nomen habere de
quasi deam quandam res humanas varijs casibus ⁊ fortuitis
illudentem. Unde ⁊ cecam appellant eo ꝙ passim in quoslibet
incurrens fine vllo examine merito ⁊ ad bonos ⁊ ad malos
venit. hec Jsidorus. Sz tale3 deã credere aut ꝙ lesiones in cor
poribus ⁊ creaturis que ex maleficorum opibus inferunt non
ab ipsis maleficis: sed ab ipsa dea fortune puenirent: sicut est
idolatria: ita ⁊ asserere maleficas ipsas ad hoc esse natas vt ta
lia per eas in mundo exerceri possint: similiter a fide alienum
existit immo ⁊ a communi philosophorũ tradition: si cui pla
cet inspiciat doctorem sanctum. li. iij. summe fidei ꝫ gentiles.
q. lxxxvij. ⁊ sequentibus: ⁊ inueniet plura: licet hoc vnicum p
pter eos qui fortassis copiam librorum non habent non videt
omittendũ: ꝙ qz in hoie tria sunt vt ibi notatur: que a tribus
celestibus causis diriguntur: voluntatis actus: itellectus actus
⁊ corporis actus quoꝝ principium a deo tantum ⁊ immediate
secundum ab angelo: ⁊ tertium a celesti corpore dirigitur. Nã
electiones ⁊ voluntates immediate a deo in bonis opibus di
riguntꝫ: dicẽte scriptura. puer. xxj. Cor regis supple quod ma
ioꝛi potentia videtur posse resistere eo minus alij non possunt
quia in manu domini ⁊ quocunqz voluerit inclinabit illud. Et
apostolus. Deus qui operatur in nobis velle ⁊ perficere pro
bona voluntate. Cognitio vero humana intellectiua a deo me
diantibus angelis ordinatur. Ea vero que ad corporalia per
tinent siue sint exteriora siue interiora in vsum hominis venien
tia a deo mediantibus angelis ⁊ celestibus corporibus dispẽ
santur. Dicit enim beatus Dionysius. iiij. de. di. no. ꝙ corpo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ra celestia sunt cause eorum que in hoc mundo fiunt: non tamē necessitatem inferentia. Et cum homo sit ordinatus secundum corpus sub corporib⁹ celestibus secundum intellectum vero sub angelis: secundum voluntatem autem sub deo potest contingere quod homo spreta inspiratione dei ad bonum ꝛ illuminatione boni angeli ducatur affectione corporali ad ea ad que influentia luminarium celi inclinant: vt ꝛ sic tam voluntas q̄m intellectus malitia ꝛ erroribus inuoluantur. Non est autem possibile huiusmodi erroribus: quibus malefici irretiti sunt ex influentijs luminarium celi inuolui licet ad fundendum sanguinem vel furta aut latrocinia: vel etiam incontinentias pessimas perpetrare possit quis ex illis inclinari: sicut etiam alia quedam naturalia. Etiam vt Guill'. in de vniuerso dicit. q̄ per experientiam habetur si meretrix nititur plantare oliuam non efficitur fructifera: que tamen per casta plantata fructifera effi citur. Et aliquis etiam medicus in sanando: ꝛ agricola in plā tando: ꝛ miles in expugnando aliqua ex impressione celestis corporis efficiunt: que alij etiam easdem artes habentes efficere non possunt. Tertia via sumitur ex reprobatione fatalium effectuum. Ubi notandum quod factum esse aliquid vno modo catholice asseritur. Alio modo asserere est omnino hereticum. Si enim factum estimetur esse secundum estimationē quorundam gentilium et etiam quorundam mathematicorum: qui putabant quod ex vi positionis syderum causaretur infallibiliter diuersitas morum: ita quod talis efficeretur necessario maleficus vel virtuosus in moribus: quia talem eū esse causaret vis que in dispositione syderum sub qua talis vel conceptus vel natus esset comprehenderetur. Et istam vim vocauerunt nomine fati. Sed quia ista opinio non tantum est falsa: immo heretica ꝛ omnino detestanda propter inconuenientia que necessario sequerentur: vt supra tactum est circa reprobationem primi erroris: quia videlicet toleretur ratio meritī ꝛ meriti: immo gratie ꝛ glorie: ꝛ q̄ deus malor̄ nostror̄ author esset ꝛ plura alia. Ideo factum sic oīno refutat̄ q̄ nihil est: ꝑm quā acceptationem etiā Grego. dicit in Omel'. epiph. Absit a fidelium cordibus vt fata aliquid esse dicant: ꝛ l̄z hec opinio vt deat̄ eadem esse cum prima que est planetarior̄: ꝛ hoc ꝓpter ea

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dem inconuenientia quevtrobiqz cernuntur:tamē sunt diuerse quantum inter se diuersificantur vis syderum ꝛ influxus generalis septem planetarum. Si aūt estimetur factum esse ꝑm quādam dispositionem siue ordinationem causarum secundarum ad producendum effectus diuinitus prouisos. Hoc modo factū vere est aliquid:eo ꝙ puidentia dei per causas medias exequitur suos effectus. In illis videlicet que secundis causis subduntur lz in alys nonvt est creatio aiarum glorificatio :ꝛ gīe collatio. Licet etiā angeli ad gīe infusionem cooperari pñt intellectū ꝛvoluntatis capacitatem illuminando ꝛ disponendo: ꝛ sic quedam ordinatio effectuum vna ꝛ eadem dicit puidentia ꝛ etiam fatum. Sic eñ consideraturvt est in deo sic dicitur puidentia:si autem ꝑm ꝙ est in causis medys ordinatis a deo ad effectus aliquos ꝓducendos sic habet rōnem facti:ꝛ hoc modo Boetius loquens de fato.iiij.de consol.dicit. Fatū est rebus mobilibus inherens dispositio:per quam prouidentia suis queqz nectit ordinibus. Sed tamen sancti doctores hoc nominevti recusauerunt propter eos qui illud advim positionis syderum retorquebant. Unde Augustinus ca. quinto de ci.dei dicit. Si propterea quisquam res humanas fato tribuit quia ipsam dei voluntatem vel potestatem fatum vocat:sententiam teneat ꝛ linguam corrigat. Patet etiam ex premissis tacita respōsio ad questionem. An omnia fato subdantur:ꝛ an etiā maleficorum opera illi subdantur. Quia si fatum dicitur ordinatio causarum secundarum ad effectus diuinitus prouisos. id est vbi deus disposuit per causas secundas producere effectꝰ tales:sic inquantum subduntur fato. ideſt subduntur causis secundis sic a deo ordinatis vt sunt influentie corporum celestium. Ea vero que a deo immediate fiunt vt est creatio rerū glorificatio substantialium spiritualium et alia huiusmodi non subduntur. Et hoc est quod dicit Boetius vbi supra:quod ea que sunt prime deitate propinqua fatalis ordinis mobilitatez excedunt. Unde maleficorum opera quia non subsunt secundis causis cum talia preter cursum communem ꝛ ordinem nature eueniunt. Ideo nec fato sed causis alijs quo ad eorum originem necessario subduntur.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Consequenter q nec hmõi maleficoꝝ opera pñt oꝛi
ri aut causari a substantijs separatis que sunt mo
toꝛes oꝛbium seu coꝛpoꝛibus celestium: cuius opi
nionis fuit Auicenna ⁊ sui sequaces hac ratione
moti: qꝛ eñ substantie ille separate altioꝛis sunt vir
tutis aiabus nostris ⁊ ab ipsa anima interdum cũ fuerit in sua
imaginatione ad solam quandam appꝛehensionem interioꝛeꝫ
circa aliquod extrinsecum immutat coꝛpus ꝓpꝛium: interdum
etiam alienum seu extrinsecum verbi gratia. Aliquis ambulãs
supꝛa trabem in alto positam cadit de facili: qꝛ imaginatur ca
sum ex timoꝛe: non aũt caderet si esset trabes illa posita super
terram vbi casum timere non posset. Item ad solam appꝛehen
sionem aie incalescit coꝛpus vt in concupiscentibus vel iratis
aut etiam infrigidatur sicut in timentibus: põt etiam immuta
ri ad aliquam egritudinem puta febꝛem vel lepꝛã ex foꝛti ima
ginatione ⁊ appꝛehensione ad tales egritudines: ⁊ sicut circa
coꝛpus pꝛopꝛium ita ⁊ circa alienum. vt illud immutetur ad sa
nitatem vel egritudinem ⁊ hic ponit causam etiam fascinatio
nis de qua superius tactum est. Et quia ꝑm istam positionẽ esse
ctus maleficarum haberent reduci ad motoꝛes oꝛbium ꝛ non
pꝛecise ad ipa coꝛpoꝛa celestia. Ideo vltra illaque ibi tacta sunt
Dicamus adhuc q talia sic contingere est impossibile: quia cũ
motoꝛes oꝛbium sint substantie intellectuales ⁊ bone non tam
ꝑm naturam q̃ꝫ ⁊ scõm voluntatem: quod patet ex earum ope
rationibus ad bonum totius vniuersi. Illa autem creatura cu
ius ope magice operationes fiunt ⁊ si sit bona scõm naturam
non tñ põt esse bona ꝑm voluntatem. Ideo non põt esse idem
iudicium de ambabus substantijs. Et q põt esse bona ꝑm volũ
tatem: pꝛobatur. Nam pꝛestare patrocinium aliquibus in his
que fiunt contraria virtuti non est alicuius ĩtellectus bñ dispo
siti: talia aũt fiunt in hmõi operationibus maleficoꝝ: fiũt enꝫ
vt in scõa ꝑte operis patebit plurima homicidia: fornicatiões
pueroꝝ ⁊ iumentoꝝ occisiones ⁊ alia maleficia ꝓcurantur: vn
devtentes his artibus malefici a maleficiendo vocantur: non
est ergo bñ dispositta ꝑm virtutem talis ĩtellectualis natura cu
ius auxilio hmõi artes maleficarum innitunt̃: licet sit bona ꝑm
naturam: qꝛ habet esse ⁊ illud oia appetunt: vt cuilibet intuẽ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ti patet. Jtē nō est intellectꝰ bñ dispositi familiarē eē sceleratis
t eis patrocinīū exhibere t nō quibuldā virtuosis. Huius aūt
opibus maleficoꝝ vtunt hoīes sceleratiꝰ qz a fructibꝰ eoꝝ co-
gnoscūtur. Auxilio aūt substantiaꝝ orbes mouentiū : in bonū
quelibet creatura inclinat a natura: lz corrumpat per accidens
sepe ergo ille subst̄atie non pñt esse originalis cā maleficarum.
Preterea intellectus bñ dispositi: est reducere hoīes in ea que
sunt homini ppria bona: que qdem sunt bona rōnis abduce-
re ergo ab istis t pertrahere ad alia minima bona est intellectꝰ
indecenter dispositi. Per huius autez artes non adipiscuntur
homines aliquem pfectum in bonis rōnis: que sunt scientie t
virtutes: sed in quibusdam minimis: vt sunt deprehensiones t
exercitia latronum t mille nocumentoꝝ : ergo orīgo non est a
substantijs separatis sed ab aliqua virtute non bene dispositā
fm virtutem. Preterea non est bene dispositus fm intellectum
qui per aliqua scelera commissa prouocatur ad auxilium ali-
cui ferendum. Hoc autem fit in istis artibus maleficorum: naz
vt patebit in ꝓcutione haꝝ fidem abnegant innocentes pue
ros occidunt. Substantie enim separate que sunt orbium mo
torez ꝓpter suam bonitatem: non his maleficijs auxilium pre
stant. Concludēdo ergo qꝫ huiusmodi artes sicut non possunt
a corporibus celestibus: ita nec ab eoꝝ motoribus orīri: t cum
necesse habent orīri ex aliqua virtute alicui creature collate: t
illa etiam non potest esse bona fm voluntatem : licet sit bona
fm naturam: t huiusmodi creature sint ipsi demones: relinq-
tur qꝫ eorum virtute huiusmodi fiant: nisi fortassis adhuc ob-
stat friuola estimatio: qꝫ ex hominum malicia concurrente sup
malificoꝝ verba comminatoria t imagines repositas ad certū
locum virtute quadam stellarum sequerentur: vt verbi gratia
quando maleficus diceret imaginem aliquam reponendo: fa-
ciam te cecam aut claudam: t hoc eueniret. Tunc ideo eueni-
ret: qꝫ talis a sua natiuitate ex virtute stellarum sortiretur : pre
ceteris hominibus talem virtutē quantumcunqꝫ aly talia ver-
ba ꝓferrent t essent instructi per disciplinam ad proferendum
adhuc tamen efficaces in huiusmodi operibus esse nō possent
Ad que singula respondendo declarabitur. Primo qꝫ ex mali
cia hominum huiusmodi effectus causari nō possunt. Secūdo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝙ nec ex vocibus quozũcũqꝫ hominum concurrente quacũqꝫ conſtellatione etiam ad quaſcunqꝫ imagines.

Et primo: ꝙ non ex malicia quãtũcũqꝫ ex humana poſſint oziri hmõi maleficoꝝ opera ſic declaratur. Nã malicia hoꝝ ſiue ſit habitualis inquantũ qs ex frequentatis actibꝰ acquirit habitũ inclinãtem ad ꝓpetrãdũ pctã: nõ ex ignoziãtia nec ex infirmitate. vñ cenſet peccare ex malicia. Uel ſic actualis malicia que dz ipſa mali electio q̃ etiã ponitur peccatũ in ſpiritũ ſctm̃: nũqꝫ põt circa ipm maleficum tantum efficere ꝙ talia opera vt ſunt immutatiões elementoꝝ: ⁊ leſiones circa coꝛpoꝝ indifferenter hominum ⁊ iumentoꝝ abſqꝫ aſſiſtentia alicuius altioris virtutis ꝓueniant: quod declaratur primo ex parte cauſe: ſecundo ex parte effectus maleficialis. Nam hoc qđ nõ poteſt hõ efficere abſqꝫ malicia: puta per ſua naturalia ĩminuta. minus poteſt ꝑ ipſa naturalia iam diminuta. Patet. cũ iã ſit virtus actiua etiã diminuta. Sed homo per pctã qualitercũqꝫ ꝑ maliciaꝫ cõmiſſa diminuitur in bonis naturalibus. probatur authoꝛitate ⁊ rõne. Nam dio. iiij. c. de di. no. dicit. Malus eſt effectꝰ naturalis habitudinis: ⁊ loquitur de malo culpe. Uñ ⁊ nemo noſcens malũ operaꝫ illud quod ſi operatur: ex defectu operaꝫ. Ratio ſic. Sicut ſe hꝫ bonũ gratie ad malũ nature: ita ſe hꝫ malũ culpe ad bonũ nature: ſed ꝑ gratiã diminuit maluꝫ nature vt fomes q̃ eſt inclinatio ad culpã: ergo ꝑ culpam a foꝛtiozi diminuitur bonũ nature. Nec obſtat ſi dicaꝫ de faſcinatione q̃ interduꝫ ꝓcuratur ex inuultuatione ſeu inſpectione alicuius vetule malicioſe puerũ aſpicientis: vnde puer immutat ⁊ faſcinaturtqꝛ ſicut ſupꝛa tactũ eſt: hoc tantũmodo ꝓtingere põt circa pueros: ꝓpter teneram cõplexionẽ. Hic aũt loquimur de coꝛpoꝝ quozũcũqꝫ hoim: ⁊ iumentoꝝ: ac etiã elemẽtorum ad grãdines immutatiões. Si quis velit latius intellige re inſpiciet doctoꝛẽ ſanctum in q̃ſtionibꝰ de malo. Utrũ pctm̃ poſſit coꝛrũpere totũ bonum nature ⁊c. Ex parte veniqꝫ effectuum maleficialiũ declaraꝫ. Nam ex effectibus deuenitur in cognitionẽ cauſe. Uñ ſicut illi effectꝰ quo ad nos q̃ fiũt ꝓter ordinẽ nature create nobis note: ꝑ virtutẽ create nobis ignote: ꝫ nõ ſint ꝓpꝛie miracula: ſicut illa que fiũt ꝓter ordinẽ to

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tius nature create:qualia ſm ptātem operatur ille q̄ eſt ſupra oēm ordinē totiꝰ nature create:q̄ eſt deꝰ bñdictus ſm quā acceptationē dr. Tu es q̄ facis mirabilia magna ſolus:ita ⁊ maleficiales effectꝰ dicunt miraculoſi.īquātū fiunt ab aliqua cauſa nobis ignota:⁊ pꝛeter ordinem nature create nobis note. Ex quibus elicit̄ qꝺ virtꝰ corꝑalis hoīs ad hmōi opera cauſanda nō ſe extēdere pōt:q̄ ſemꝑ hoc habet vt cauſa cum ſuo effectu naturali nota ſit naturaliter abſqꝫ admiratiōe:⁊ qꝺ effectꝰ maleficiales pñt aliquo modo dici miracula inquātum noticiam humanā excedūt:patet ex ſeipſis cū naturaliter non fiunt:patet ⁊ ꝑ oēs doctores:pſertim Auguſtinū in libro.lxxxiiij.q.vbi dicit. Qꝺ magicis artibus fiūt miracula plerūqꝫ ſimilia illis miraculis q̄ fiūt ꝑ ſeruos dei. Et iterū in eodē dicit. Magi faciūt miracula ꝑ priuatos ꝓtractus boni xp̄iani ꝑ publicam iuſticiam:mali chriſtiani ꝑ ſigna publice iuſticie q̄ oīa ſic declarant̄. Naꝫ iuſticia diuina eſt in toto vniuerſo ſicut lex publica in ciuitate. Virtꝰ aūt creature cuiuſlibet in ſtuoſo ſe habet:vt virtus alicuiꝰ priuate pſone in ciuitate. Ideo boni xp̄iani inquātū ꝑ diuinā iuſticiā miracula faciūt dicunt̄ facere miracula per publicā iuſticiam. Magus aūt qr operatur ex pacto inito cū demone dicit̄ opari ꝑ priuatū ꝓtractū:qr operatur ꝑ demonem qui ſua naturali virtute pōt facere aliq̄d ꝓter ordinez nature create nobis note:per virtutem creature nobis ignote:⁊ erit miraculum quo ad nos ſed non ſimpliciter:qr non poteſt operari pꝛeter ordinem totiꝰ nature create:⁊ per oēs virtutes creaturarum nobis ignotarū. Sic em̄ ſolus deus dicitur facere miracula. Juxta illud. Tu es deus qui facis mirabilia magna ſolus. Mali autem chriſtiani faciunt per ſigna publice iuſticie.ſicut inuocando nomē xp̄i: vel exhibendo aliqua ſacramenta:ſi cui placet inſpiciat ſanctum Thomam in pꝛima parte.q.cxj.arti.quarto.poteſt etiam attendere ea q̄ in ſcḋa parte operis.ca.lexto deducentur inferius. Conſequēter qꝺ nec per voces ⁊ verba concurrente virtute ſtellarum.

Emū qꝺ non ex vocibus quorūcūqꝫ hoīm concurrēte:quacūqꝫ ꝓſtellatione ſuper quaſcunqꝫ imagines. Nam cū intellectꝰ hois huiꝰ diſpoſitiōis eſt: qꝺ eiꝰ cognitio ex rebus cauſatur:cū intelligentem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

neceſſe ſit fantaſmata ſpeculari. Mō eſt eius cōditio: q̄ ex ſua conceptione ſeu intellectuali operatione intrinſeca: vbi illā ſolā per ꝟba exprimeret: res ab extra habeat cauſare: aut q̄ conceptio intellectus expreſſa per verba haberēt corpora immutare. Tales em̄ hoīes qui talem haberent virtutem non eſſent nobiſcum vnius ſpeciei: ſed equiuoce dicerētur homines. Preterea ſi dicatur: q̄ illa efficiunt' per verba concurrente virtute ſtellarum a natiuitate. Unde contigit q̄ pre ceteris hominib⁹ dum proferunt verba q̄ per illa aliquid efficiunt: cum tamen alij etiam proferentes eadem non poſſent aliquam tranſmutationem efficere. qr virtus ſtellarum a natiuitate eis non deſeruit. Patet ex precedentibus illa eſſe falſa ex reprobatiōe triuꝫ errorum planetariorum genethliacorum ⁊ fatalem ordinem ponentium. Preterea cum verba exprimunt mentis conceptū ⁊ corpora celeſtia non poſſunt imprimere intellectum nec etiā eorum motores: niſi per ſe abſq̄ motione corporum celeſtium intellectum vellēt illuminare: ⁊ hoc ſolummodo fieret ad opera bona. quia ad mala perpetranda non illuminatur intellectus: ſed obumbratur q̄ non eſt officium bonorum ſpirituum ſed malorum. Ideo patet q̄ ſi verba eorum aliquid efficiunt. hoc non eſt vigore alicuius corporis celeſtis: ſed aſſiſtentia alicuius virtutis intellectiue que etiam ⁊ ſi ſit bona ſm̄ naturaꝫ: non tamen poteſt eſſe bona ſm̄ voluntatem inquantum ſemper ad malum machinatur. ⁊ talis erit demon vt ſupra oſtenſum eſt. Et q̄ nec per imagines poſſint talia efficere quaſi corpora celeſtia ſuper ipſas aliquid influerent. quia huiuſmodi imagines quantuncunq̄ caracteribus ⁊ figuris ſunt inſignite ſunt effectus hominis operantis per artem. Celeſtia autez corpora effectus cauſant naturales cuiuſmodi non ſunt effectus maleficoꝝ qui dicuntur maleficales vtpote in malū creaturarū preter conſuetum ordinem nature proſilientes vnde nihil ad ꝓpoſitum. Preterea ſupra oſtenſum eſt etiam q̄ duplices ſunt imagines aſtrologice ⁊ magice que etiam ad bonum aliquod priuatum obtinendum ⁊ non ad corruptionem ordinantur. Maleficoꝝ aūt imagines ſunt oīno alterius: cum ſemper ad nocumētum creaturarū ⁊ ex demonū iuſſu ad aliquem locum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

occulte reponunt: vt desup ambulãtes aut dormientes ledan/
tur vt ipse malefice fatẽtur. vñ ⁊ ab ipsis demonibus efficiunt
quicqd causant ⁊ nõ ex corpoꝝ celestiũ influẽtijs. Ad argumen
ta. Ad primũ dictum Augustini est intellectũ. qꝫ cã deprauatio
nis hois redit ad hois volũtatẽ sicut ad causam effectũ pficiẽ
tem: q̃ ꝓprie dr esse causa: nõ sic aũt est cã effectũ pmittentẽ vel
disponẽtem vel ꝯsilianté: aut ꝑcipientẽ q̃bꝰ modis scz ꝯciliati
ue: dispositiue: ⁊ ꝑceptiue diabolus dr causa pcti ⁊ deprauaꝫ
tiõis. Beꝰ aũt solũmodo pmissiue q̃ mala pmittit ꝓpter bona
Juxta augustinũ in ench. Diabolus aũt disponit interiꝰ sug/
gerẽdo pluadet interius ⁊ exteriꝰ acrius stimulãdo. Precipit
aũt his q̃ ei totaliter subdiderũt: vt sunt malefici: q̃bus nõ est
opus interiꝰ instigari: sz tm̃ exterius ⁊c. Et ꝓ hoc etiã ad ꝟm qꝫ
quilibet est cã sue malicie directe intelligẽdo: ⁊ ad probatiões
ptz eadẽ rõsio: qr licet repugnat libero arbitrio moueri ꝓ mo/
dum ꝑcipiẽtis: non aũt ꝓ modũ disponẽtis. Ad tertiũ. Dꝰ
ad virtutes aut ad vitia dispositiue possunt causari ab influẽ/
tijs corpoꝝ celestium ⁊ capit̃ motus pro quadã naturali incli/
natione ad ꝟtutes hũanas ⁊ vitia: opa aũt maleficoꝝ quia ex/
cedũt cõmunẽ ordinẽ nature: iõ illis influẽtijs subiacere non
põt. Ad quartũ idẽ ptz: qr sunt cause hũanoꝝ actuũ corpa cele
stia: sz illa opa nõ sunt humanitꝰ adinuẽti. Ad quintũ qꝫ moto
res orbiũ possint imprimere in aĩas si intelligat̃ immediate sic
imprimunt illuminandũ ad bonũ ⁊ non ad maleficia vt supra
tactũ est. Si aũt intelligat̃ mediãte. tũc iuxta influẽtiã corpoꝝ
celestiũ imprimũt indirecte ⁊ dispositiue. Ad sextuz: hoc qꝫ de/
mones ad certa augmẽta lune hoĩes vexãt ꝯtingit ꝓpter duo
Primo qdem ad hoc vt infamẽt creaturã dei. scz lunã. vt Hie/
ro. ⁊ Chrisosto. dicunt. Scõo qr nõ possint opari nisi mediãti/
bus naturalibus virtutibꝰ vt supra dictũ est. Jdeo cõsiderant
corpoꝝ aptitudines ad effectus inducẽdos. ⁊ qr cerebrum est
humidissimũ oĩm partiũ corporis: vt Aristo. dicit ⁊ naturales
oẽs Jdeo maxime subꝯcit̃ opationi lune: q̃ ex suaꝓprietate ha
bet mouere humores. Jn cerebro aũt perficiũtur vires aĩales:
⁊ ideo demones ꝟm certa augmẽta lune perturbãt hoĩs fanta
siã qñ considerãt cerebrũ ad hoc dispositum. Ad aliõ qꝫ demo
nes aduocati in certis cõstellatiõibus adueniũt, faciunt ꝓpter

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

duo. Primo: vt hoīes in hunc errorem inducant q̄ credūt aliquod numen esse in stellis. Scō: q̄ ꝓsiderāt ꝑm aliquas ꝓstellationes materiā corporalem magis esse disposita ad effectū p quibus aduocant. Ad tertiū: q̄ sicut dicit Aug. xxxvj. de. ci. dei. Per varia genera lapidum: herbarū: lignoꝝ: aialium: carminum ⁊ instrumētoꝝ musicorum demones alliciūtur: non vt aialia cibis scz spūs signis inquātū. s. hec eis exhibentur in signū diuini honoris cuius ipsi sunt cupidi. Tñ q̄ sepe obiicit q̄ demones pñt impediri p herbas ⁊ armonias a vexatiōe hominū vt in argumēto allegat de saul p armoniaz citharis. vñ nitunt defendere q̄ aliq̄ possent effectus maleficiales pducere p certas herbas ⁊ occultas causas absq̄ auxilio demonū tm̄ modo ex influētia corpoꝝ celestiū: que plus pñt imprimere in hmōi res corporales ad effectū corpales q̄z in ipsos demones ad pducendum hmōi effectū maleficiales. Ideo latius cū sit tr̄ādendū est aduertendum q̄ herbe vel armonie nō pñt sua naturali virtute totaliter excludere vexationē qua diabolus possit hoiem vexare si sibi pmitteretur a deo vel angelis bonis. pñt tñ illā vexationem mitigare: ⁊ ita parua posset esse vexatio illa q̄ possent eā penitus excludere. sz hoc facerēt non agēdo in ipsum demonē cū sit spūs sepatus in quem nō pōt naturaliter agere quodcūq̄z corpus: sed agēdo in ipm vexatum a demone. Dis em̄ causa limitate virtutis pducere pōt effectum intēsiorem in materiā dispositā q̄z nō dispositam: cui ⁊ ꝓsonat illud phi. ij. de aia. Actus actiuoꝝ sunt in patiēte p̄dispōsito. Demō aūt est agēs limitate virtutis. ergo vexationē intensiorē facere pōt diabolus in hoīe dispōsito ad illā vexationem siue ad illud ad qđ diabolus intēdit adducere q̄z in hoīe dispositiōis cōtrarie. Puta diabolus pōt vexare intēsius passiōe melācolica hoiem dispositū ad illā quā hoiem ꝓtrarie dispositionis. Certū est aūt q̄ herbe ⁊ armonie multū pñt immutare dispositionem corpis: ⁊ ex ꝓsequēti motū sensualitatis: hoc ptz de herbis cū q̄dā inclināt ad leticiam: q̄dā ad tristitiaz ⁊ sic de alijs. Hoc etiā ptz de armonijs p phm. viij. polit. vbi vult q̄ diuerse armonie habēt puocare diuersas passiōes in hoīe. Hoc etiā refert Boetius in musica sua. ⁊ author de ortu sciētiarum: vbi loquēs de vtilitate musice dicit q̄ valet ad curādū vel alleuian-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dum diuersas infirmitates. ⁊ ita patere pōt ꝙ ceteris partib⁹ fit vexatio debilior. Nō autem video quō herbe vel armonie possint in hoīe dispositionem aliquā causare: ppter quam hō nullo modo posset a demone vexari si tñ permitteretur: qr dia bolus mouendo solum motu locali vapori ⁊ ipsos spūs inor dinato motu posset hominem multū vexare. Herbe aūt vel ar monie nullā dispositionē causare possent in hoīe sua naturali virtute: per quam prohibetur demon predictam cōmotionez facere. Contingit tamē qñqz ꝙ diabolo non permittitur ho minem vexare nisi vexatione ita parua ꝙ ꝑ aliquā fortē dispo sitionem ad ꝯtrariū tolleret totaliter. ⁊ tunc aliq herbe vel ar monie possent corp⁹ hoīs ita ad cōtrariū disponere ꝙ illa ve xatio totaliter amoueret: verbi gr̄a. Diabol⁹ qñqz posset ho minē vexare vexatiōe tristicie: ita debiliter ꝙ per aliquas her bas vel armonias q̄ haberēt causare dilatationē ⁊ diffusionez spirituū q̄ sunt mot⁹ contrarij tristicie totaliter amoueret illa tristicia. Qd aūt Aug. li. ij. de doctrina xp̄ia. cōdēnat ligatu ras. ⁊ q̄daz alia de qb⁹ ibi diffusi⁹ scribit hoc attribuens arti magice. hoc est q̄stū ad illud ꝙ nō pñt sua naturali ⁊tute: qd ptz ex hoc qd dicit sic. Ad hoc gen⁹ pertinent omnes ligature atqz remedia q̄ medicor ꝯdēnat disciplina. In quo satis pa tet ꝙ illa ꝯdēnat q̄stū ad vsum respectu cui⁹ nō habēt aliquaz efficaciā ex sua naturali virtute. Quātum aūt ad illud quod. j. Regū. cap̄. vj. habet. Quod saul q̄ vexabat a demone alleuia batur qñ dauid cytharam pcutiebat coram eo: ⁊ ꝙ spūs mal⁹ recedebat ⁊c. Sciendum ꝙ bñ verum est ꝙ ꝑ tactum cithare virtute naturali illius armonie alleuiabat aliquātulum affli ctio saulis inquantum illa armonia aliqualiter dulcorabat ap petitum eius per auditū: ꝑ quam dulcorationem reddebatur nimis aptus ad illam vexationem. Sed ꝙ spūs malus recede ret qñ dauid cytharizabat hoc erat propter vim crucis quod satis expresse dr in glosa: vbi sic dr. Erat dauid in canticis mu sicis eruditus diuersorum sonorum rationabilis moderatusqz contentus. Unitatem essentie significat que varijs modis quo tidie resonat. Dauid malignum spñ in cythara compescuit: non qr tanta esset vis in cythara: sed in signo crucis qui in li gno crucis ⁊ cordarum extensione, i. venarum gerebatur que

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

iam tunc demones effugebat.
¶Sequitur quo ad ipsas maleficas demonibꝰ se subijcientibus. Et est sexta quo ad q̃stionē ⁊ secundum membrum.

QUo tertia ⁊ annexa difficultate quo ad ipsas maleficas demonibus se subijcientibꝰ plura sup modū aggrediēdi hmōi spurcitias pñt difficultari. Primo ex pte demonis ⁊ corpis ab eo assumpti: ex quo elemento si illud formatum. Secundo ex parte actus: an semp cū infusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte tpis ⁊ loci. an potius in vno tēpore ꝙ in altero exerceat. Quarto an visibiliter quo ad circunstātes se agitat. Ex parte mulierum: an tātūmodo ille que ex hmōi spurcitijs procreatur a demonibus frequentantur. Secundo an ille que ab obstetricibus tempore partus demonibus offerūtur. Tertio an remissior sit in talibus ipsa venerea delectatio. Ad que omnia ad p̄sens cū non sit rñdendum: eo ꝙ tm̃modo generalitati studemus. ⁊ in secunda parte operis illa singula ꝙ eorum opera explanantur. vt patebit in quarto capitulo vbi de singulis modis fiet mentio. Ideo ad secundum principale tēdamus. Et primo cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius quā in viris. Et erit questio prima generalis quo ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiose et malefice. Tertia singularis quo ad ipsas obstetrices que omnes alias in malicia excedunt.

QUo ad primū: cur in sexu tam fragili mulierum maior multitudo maleficarum reperitur ꝙ inter viros: ⁊ quidē in contrariū argumenta deducere nō expedit: cū ipsa experientia preter verboꝝ ⁊ fide dignoꝝ testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum non despiciēdo in quo deus semper magna fecit fortia: vt confundet ꝙ diuerse a diuersis super hec assignātur rationes. Semper tñ in principali concordātes. vñ ⁊ pro mulierum auxilio ipsa materia bene est predicabilis affectantq; audire vt experientia sepe docuit. dummodo discrete proponatur. Nā aliqui doctores hāc rōnē tradūt. Dicūt eñ tria esse in rerū natura. lingua: ecclesiasticus: ⁊ femina. q̃ me-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dium in bonitate aut malicia tenere nesciūt: ꝫ vbi limites sue cōditionis excedūt. vbi quēdam apicē ⁊ supremum graduꝫ in bonitate aut malicia vendicāt. Jn bonitate quidez qñ a bono regunt spū vnde ⁊ optima sunt. Jn malicia vero quādo a malo spiritu regūtur vnde ⁊ pessima efficiūtur. De lingua eñ patet cum eius ministerio plurima regna fidei xp̄iane sunt subiugate. vñ ⁊ ap̄lis xp̄i in eis linguis spiritussanctus visus est. ¶Patet ⁊ in alijs sapientibus p̄dicatoribus quotidie lingua canuꝫ vulnera ⁊ vlcera languētis lazari lingentes. Juxta illud. Lingua canum tuorum ex inimicis aīas eripientes. Unde ⁊ dux ⁊ pater predicatorum ordinis in figura catuli latrantis ⁊ accensam faculam in ore gestātis premonstratus est: vt suo latratu vsqꝫ ad presens habeat lupos hereticos arcere a gregibus ouiuꝫ xp̄i. ¶Patet ⁊ ex̄ quotidiana experiētia. qꝫ vnius viri prudētis lingua interdum infinitoꝝ hoim strages p̄peditur propter quē nō immerito in eius commēdationem. Salo. prouer. x. plura cecinit. Jn labijs sapiētis inuenitur sapiētia. Et iteruꝫ Argentum electum lingua iusti: cor impioꝝ p nihilo. Jterum. Labia iusti erudiūt plurimos. q autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Cuius causa ibidem. xvj. subditur: qr hominis est p̄parare animum ⁊ deum gubernare linguā. De mala vero lingua inuenies. Eccli. xxviij. Lingua tertia multos cō mouit ⁊ dispersit illos a gēte in gētem: ciuitates munitas destruxit ⁊ domos magnatoruꝫ effodit. Et dicitur lingua tertia eoꝝ qui inter duas partes cōtrarias incaute vel maculose loquitur. De scō. s. ecclesiasticis: intellige clericos ⁊ religiosos in vtroqꝫ sexu. Criso. super illud. Eiecit vendentes ⁊ ementes de templo. Sicut omne bonum a sacerdotio: ita omne maluꝫ ab eo egreditur. Hiero. in epistola ad Nepotianum. Negociatorem clericum ex inope diuitem: ex ignobili, glorioſum: quasi quandam pestē fuge. Et beatus Bernar. Omel. xxiij. super Canti. loquens de clericis dicit. Si insurgeret apertus hereticus: mitteretur foras ⁊ arescere? si violentus inimicus? absconderent se forsitan ab eo boni. Nunc vero quō abijciēt aut quomodo abscondēt se Omnes amici: ⁊ tamen omnes inimici ⁊ oēs domestici: ⁊ nulli pacifici: oēs proximi: et oēs que sua sunt querunt. Et alibi, nostri prelati facti sunt pilati: nostri pa-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

stores facti sunt tonsores. Et loquit etiam de platis religiosoꝝ qui onera grauia inferioribus imponunt. digito autem suo mi nimo non tangerent. Et grego. in pasto. dicit. Nemo amplius in ecclesia nocet ꝙ qui peruerse agens nomēvel ordinē sanctita tis habent. delinquentē namqꝫ hunc redarguere nullus presu mit: ⁊ in exemplū culpa vehementer extendit qñ p reuerentia ordinis peccator honorat. De religiosis etiam dicit beatꝰ Au gu. ad Uincentiū donatistam. Simpliciter fateor charitative stre coram dño deo nostro: qui testis est sup aiam meaz. ex quo deo seruire cepi: quoniam difficile expertus sum peiores: sicut ⁊ non meliores: ꝙ qui in monasteriis defecerūt aut pfecerunt. De mulierum vero malitia disserit. Eccles. xxv. Non est caput nequius super caput colubri: ⁊ non est ira super iram mulieris. Commorari leoni ⁊ draconi plus placebit ꝙ habitare cū mu liere necꝙ. Et inter plura que sequunt ⁊ pcedebunt. ibidem de muliere necꝙ concludit. Breuis est ois malitia sup malitiā mu lieris. Hinc Crisosto. super Math. xix. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitie inimica: ineffugabilis pe na: necessarium malum: naturalis tēptatio: desiderabilis cala mitas: domesticū periculum: delectabile detrimentū: malū na ture: bono colore depicta: ergo si dimittere illaz peccatū est. cū oportet tenere: iam vero tormentum necessarium est vt aut di mittētes adulteria faciamus: aut quotidianas pugnas habea mus. Tullius deniqꝫ .ij. rhetorice dicit. Uiros ad vnūquodqꝫ maleficū singule. id est plures cupiditates impellunt mulieres ad oia maleficia: cupiditas vna ducit: muliebrium enim vitio rum omniū fundamentum est auaritia. ⁊ Seneca in suis trage dijs. Aut amat: aut odit mulier nihil tertiū dedisse ē. flere femi nam est mendacium. Duo genera lacrimarū habent in oculis feminarum. veri doloris vnum: insidiaꝝ aliud: mulier cū sola cogitat: mala cogitat. De bonis aūt mulieribus tanta laus est vt etiam beatificasse viros legantur: ⁊ saluasse gentes terras ⁊ vrbes. Patet de Judith Belbora ⁊ Hester. Hinc apostolus. j. Corꝝ. vij. Si qua mulier habet virū ⁊ hic consentit habitare cū illa non dimittat virum. sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem. Ideo Eccle. xxvj. dicitur. Mulieris bone beatus vir numerus enim amorum duplex. Multa ibi narrat

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

laudabilissima per totum pene capitulū de excellentia bonarū Et puer. vlti. Ue mulieri forti que omnia etiam in nouo testamento in feminis claruerunt: vt in virginibus ⁊ alijs sanctis feminis que per fidas gētes ⁊ regna ab idolatrie cultu ad christianam religionem deduxerunt. Si quis inspicere velit Uincē. in speculo hysto. li. xxvj. ca. ix. de regno vngarie per gillā xp̄ianissimam. Et de regno francorum per clotildem virginem et clodoueo desponsatam inspiciat: ⁊ mira inueniet. Unde quecū q̄ vituperationes leguntur in concupiscentiam carnis interp̄tari possunt vt semp mulier pro carnis cōcupiscentia intelligatur. Juxta illud. Jnueni amariorem morte mulierem: ⁊ bona mulier subiecta carnis concupiscentia. Sunt ⁊ alij alias rationes assignantes cur in maiore multitudine reperiantur femine superstitiose q̄ viri: ⁊ dicunt esse tres causas. Prima est: qr pro ne sunt ad credendum. ⁊ qr principaliter demon querit corrum pere fidem: ideo potius eas aggredit. Unde ⁊ Eccle. xix. Qui cito credit leuis est corde ⁊ minorabitur. Secunda causa est qr a natura p̄pter fluxibilitatē cōplexionis facilioris sunt impressionis ad reuelationes capiendas per impressionē separatorum spirituū: qua cōplexione etiam cum bene vtuntur multe bone sunt: cum male peccatores sunt. Tertia cā qr lubricam habent linguā ⁊ ea que mala arte sciunt eis cōparibus feminis viri celare p̄nt seq̄ occulte cum vires non habeāt per malefica vindicare querūt facilr: vñ eccli. vt. s. Cōmorari leoni ⁊ draconi plus placebit q̄ habitare cum muliere neq̄: breuis ois malitia sup malitiā mulieris. Jtē pōt ⁊ addi illa: cū fluxibiles sunt sicut et tertij alias rōnes assignantes. quas predicatores caute debent p̄ponere ⁊ dicere: q̄ lz in veteri testamento scriptur evt plurimū mala loquantur de mulieribus ⁊ hoc p̄pter primam preuaricatricē mulierem. s. euam: ⁊ imitatrices eius tñ ex post in nouo testamento p̄pter mutationem nominis vt eua in aue. Et vt ait Hiero. Totum qō intulit mali maledictio eue: totum abstulit bñdictio marie. Unde plurima ⁊ semp laudabilia sunt de ipsis p̄dicanda. Sed qr adhuc modernis tpibus hec p̄fidia amplr in mulieribus q̄ in viris inuenit: vt ipa experientia doceat curiosr cām inuestigando vltra p̄missa dicere possumus q̄ in omnibus viribus tam aie q̄ corporis cū sint defectuose non mirū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſi plura maleficia in eos quos emulant fieri ꝓcurant: ꝙtum em̄ ad intellectū ſeu ad intelligendū ſpūalia alteri⁹ vident eſſe ſpēi viris cui authoritas ⁊ rō cum varijs ſcripture exemplis alludit Terētius ait. Mulieres ferme vt pueri leui ſnia ſunt. Et lactā tius. iij. inſtitutionum. Nunq̄ aliquam mulierē philoſophiā ſciuiſſe niſi temeſtes. Et ꝓuer. xj. quaſi deſcribens mulierē di cit. Et circulus aureus in naribus ſuis mulier pulchra ⁊ fatua. Ratio naturalis eſt q⁹ plus carnalis viro exiſtit: vt patet i mul tis carnalibus ſpurcitijs: qui etiam defectus notant in forma tione prime mulieris cū de coſta curua formata fuit. i. de coſta pectoris que eſt torta ⁊ quaſi ꝓria viro. Ex quo defectu etiaz ꝓ cedit q̄ cū ſit animal impfectum ſemp decipit. Propter qđ ſem per decepit. Cato inſtruit inſidias lacrimis ⁊c. Et illud. Dū fe mina ploꝛat virum decipere laboꝛat. Patet in vxoꝛe Sāſonis que multum infeſtans eum ad declarandum ſibi probleuma propoſitum ſodalibus ab eo expoſitum eis reuelauit: ⁊ ſic de cepit. Patet in praua muliere q̄ ex natura minoꝛem habent fi dem: cum dixit ſerpenti interrogāti quare non ederent de om ni ligno paradiſi: rñdit de omni ⁊c. ne forte moꝛiamur. in quo oñdit ſe dubitare ⁊ fidē non habere adverba dei. que oīa etiaz etymologia nomis demonſtrat. Dicitur enim femina fe. ⁊ mi nus: q⁹ ſemper minoꝛem habet ⁊ ſeruat fidem. ⁊hoc ex natura q⁹ ad fidelitatem. licet ex gratia ſimul ⁊ natura fides in beatiſſi ma virgine nunq̄ defecerat: cum tamen in omnibus viris de feciſſet tpe paſſiōis chriſti. Mala ergo mulier ex natura cuz ci tius in fide dubitat: etiam citius fidem abnegat: qđ eſt funda mentū in maleficis. Quantū deniq̄ ad aliā potentiā aīe. ſ. volū tatem ex natura cū odit aliquē quem prius amauit: tūc eſtuat per iram ⁊ impatientiam: ⁊ ſicut maris eſtus ſemp bulit ⁊ cur rit: ſic talis eſt tota ipatiēs. Alluduit huic rationi authoꝛitas diuerſa. Eccleſi. xxv. Non eſt ira ſuper iram mulieris. Et Sene ca trageđ. viij. Nulla vis flamme: tumidiq̄ venti tanta nec teli metuenda toꝛti: quanta cum coniunx viduata tedis ardet ⁊ odit. patet in muliere que falſe accuſauit ioſeph ⁊ incarcera re fecit; quia noluit ſibi in ſcelus conſentire adulterij. Ge neſis. xxx. ca. Et reuera potiſſima cauſa deſeruiens in aug mentum maleficarum eſt doloꝛoſum duellum inter maritos

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nō maritatas feminas ꝛ viros. immo ꝛ iter ipsas feminas ēt sanctas. q̄d tunc de ceteris? Uides enim in Genesi: quanta fuit impatientia ꝛ inuidia sare ad agar postq̄ cōcepit. Genesis. xvj. Quanta rachel ad Lyam ꝓpter filios quos non habebat Rachel. Geneſ. xxx. Quanta anne ad fenennā fecundam ipsa sterili existente. j. Regum. j. Quanta Marie ad Moysen. Numeri. xij. Unde murmurauit ꝛ detraxit moysi. ꝓpter q̄ ꝛ lepra percussa. Quanta marthe ad magdalenam ip̄a sedente ꝛ martha ministrante. Luce. x. Unde ꝛ Eccle. xxxvij. Tracta cū muliere de his que emulat̄: quasi dicat: non est tractandum cū ea: q̄ semper emulatio. i. inuidia est in mala muliere. Et que inter se sic agitantur: quantom̄ magis aduersus viros. Quare etiam vt narrat Ualerius. Forroneus rex grecorum die qua mortuus est dixit Leoncio fratri suo: ad summā felicitatē nihil mihi deesset si mihi semp vxor defuisset. Cui Leoncius, Et quomodo vxor obstat felicitati. Et ille. Mariti hoc omnes sciunt. Et Socrates phūs interrogatus si ducenda esset vxor? Respondit. Si non capies solitudo arbitrans excipiet hic generis interius: hic heres alienus. Sed si ceperis illa perpetua sollicitudo con questus querulaꝫ dotis exprobatio affinium: graue superciliū garrula socrus lingua: successor alieni matrimonij: incertus liberoꝝ euentus. hec dixit vt expertus. Nam vt ait Hiero. cōtra Jouinianū. Hic socrates duas habuit vxores: quas ingēti patientia sustinens: non potuit tñ ab earum contumelijs clamoribus ꝛ vituperationibus liberari. Unde quadam die ipsis querulantibus ꝯ eum: vt ip̄e domum egressus vt earum molestias euitaret ꝛ ante domum sederet: piecerunt ille mulieres sup eū aquam immūdam: sup quo ipse non ꝓturbatus: q̄ phūs ait. Sciebam ꝙ post tonitrua pluuie sequerent̄. Et de quodā legit cuius vxor submersa erat in fluuio: ꝙ cū quereret cadauer eius ad educendū de aqua ibat per fluuiū contra aquam: ꝛ interrogatus cām cū res graues descendant infra ꝛ non supra: quare quereret ꝯ aquam? Rñdit. Mulier ista invita semp fuit ꝯria dictis ꝛ factis siue mandatis meis: ideo quero ꝯrio modo si forte etiam mortua ꝯriam voluntatem vltra consuetum tenuisset. Et quidam sicut ex primo defectu intelligentie ab negationez fidei facilius incurrunt. Ita ex secundo, s. inordinatis affectio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nibus ꝛ passionibus varias vindictas querunt: excogitant et
infligunt: siue per maleficia: siue alijs quibuscunqꝫ medijs. Un̄
non mirum tantam multitudinem maleficarū in hoc genere
existere. Quantū insuper defectum in memoratiua potentia: cū
hoc sit in eis ex natura vitium nolle regi: sed suos sequi impet⁹
sine quacunqꝫ pietate: ad hoc studet ꝛ cuncta memoria dispo⁊
nit. Unde theophrastus. Si totam domū ei cōmiseris seruien
dū: ꝛ si aliq̄d tuo arbitrio reseruaueris: ēt minimū vel magnuꝫ
fidem sibi adhiberi non putabit ꝛ iurgia concitet tibi: nisi cito
consuleris paratvenena aruspices ꝛ auriolos consulit: ecce ma
leficia. Sꝫ quale sit dn̄ium mulierꝫ: audi Tullium in paradoxa.
Nunq̄d ille liber est: cui mulier imperat leges imponit: p̄scri⊊
bit: iubet: vetat q̄ eivideē: nec illi imperanti aliq̄d negare p̄ot
vel audet. Ego istum non modo seruum: sed nequissimū seruo
rum appellādum puto: licet amplissima familia natus sit. Un
de ꝛ Seneca in persona furiose medee. quid amodo cessas se⊊
quere felicem impetum pars istavltionis qua gaudes quota est
ꝛc. vbi multa ponit ostendens q⁹ mulier non vult regi: sꝫ suo im
petu p̄cedere etiam in damnū suū sicut de multis legitur mu⊊
lieribus que ob vel amorem vel dolorē: q̄ vindictas facere nō
potuerunt: seipsas occiderunt sicut ꝛ de laodice narrat Hiero.
sup danielem que existens vxor regis Antiochi regis syrie: ze⊊
lans ne plus amaret beronicem quam etiam habebat vxorem
beronicem ꝛ filium eius ex dicto antiocho prius fecit occidi: ꝛ
post seipsam veneno occidit. Unde q̄ non vult regi ꝛ suo impe
tu p̄cedere. Jō Chriso. non immerito dicit. O malū omni ma⊊
lo peius mulier mala: siue illa paup sit siue diues. Si en̄ vxor
diuitis sit: non cessat nocte ꝛ die virū calidum stimulare sermo
nibus blanda nequiter ꝛ importuna violenter. Si vero paupe
rem virum hꝫ ip̄m quoqꝫ ad iracundiam ꝛ rixas incitare non
desinit. Et si vidua sit ip̄a per semetip̄am oēs despicit passim: ꝛ
ad omnē audaciam spū superbie inflammat̄. Queramus: inue
nimus fere oia mundi regna p̄pter mulieres fuisse euersa. Pri
mū enim q̄ fuit regnum felix. s. Troie p̄pter raptū vnius femi
ne. s. helene destructū est multis milibus grecoꝝ occisis. Regnū
iudeoꝝ multa mala ꝛ exterminia habuit propter pessimam re
ginam iezabel ꝛ filiam eius Athaliam reginam in regno inde

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

que occidi fecerat filios filiꝫ: vt eo mortuo ipa regnaret: ſz vtra
qꝫ occiſa. Regnū romanoꝝ multa mala ſuſtinuit ꝑpter Cleopa
tram reginam egꝛpti peſſimam mulierem. Et ſic de alijs. Uñ
ꝛ non mirū ſi mundus iam patiť ob malitiam mulierū. Demū
inſpiciendo corporis ipſius carnalia deſideria. Unde innume
ra nocumēta vite humane ꝓtingunt: vt merito cū Catone vti
ceñ. dicere poſſumꝰ. Si abſqꝫ femina poſſit eſſe mūdus ꝙuerſa
tio nra non eſſet abſqꝫ dijs. cū reuera ſi mulierū nō eſſent nequi
tie: etiā tacendo de maleſicis adhuc ab innumeris piculis mū
dus remaneret exornatus. Ualerius ad Rufinum. Chimeram
mulierē eſſe neſcis: ſed ſcire debes qꝛ monſtrū illud triſorme in
ſigni venuſteť facie leonis olentis maculeť ventre caprevirulen
te caudavipere armeť: vult dicere: qđ aſpectus eius pulcher: ta
ctus fetidus: cōuerſatio mortifera. Audiamus ꝛ aliam ꝑprieta
tem per vocē. Nam ſicut eſt mendax in natura: ſic ꝛ in loquela
Nam pungit: ꝛ tñ delectat. vnde ꝛ eax vox cātui ſyrenarū aſſi
mulatur que dulci melodia tranſeuntes attrahūt ꝛ tandem oc
cidunt. Occidunt q̄dem qꝛ ex marſupia euacuāt: vires auferūt
ꝛ deū perdere cogunt: Iterū Ualerius ad Rufinū. Hec loquēs
plz delectatio ꝛ pungit delictū flos veneris roſa eſt: qꝛ ſub eiꝰ
purpura multi latitant aculei. Prouer. v. Nitidius oleo guttur
eius. ideſt locutio nouiſſima eius amara quaſi abſinthium. Au
diamus ꝛ aliaz in eius inceſſu ſtatu ꝛ habitu: ibi eſt vanitas va
nitatum. Non eſt homo in mūdo qui tñ ſtudet placere deo be
nigno q̄ꝫtum mulier etiam mediocris ſuis vanitatibus ſtudet
hominibus placere. De quo exemplum invita pelagie qñ de-
dita mundo diſcurrebat per antiochiam ornata nimis: quam
ſanctus pater nomius noīs videns flere cepit ꝛ dicit ſocijs qđ
toto tempore vite ſue tantam diligentiā nunqꝫ adhibuerat deo
placere ꝛc. que demū orationibus eius conuerſa eſt. Hec eſt de
qua Eccle. vij. ꝛ de qua iam eccleſia lamentatur ꝑpter ingentez
multitudinē maleficax. Inueni amariorem morte mulierē que
laqueus eſt venatorum ſagena cor eius vincula ſunt manus eiꝰ
qui placet deo fugiet illam. qui autem peccator eſt capietur ab
ea. Amarior eſt morte. id eſt dyabolo. Apocal. vj. Nomen illi
mors. Nam licet dyabolus duxit euam ad peccandum: eua tñ
ſeduxit adam, Et ſicut peccatū eue non induxiſſet nobis morte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

anime ⁊ corporis nisi subsecuta fuisset culpa in adam ad quaꝫ induxit eua ⁊ non dyabolus:ideo amarior morte. Iterū amarior morte:quia hec naturalis ⁊ interimit tantum corpus: sed peccatum a muliere incohatum occidit animam priuandogratiam:⁊ corpus similiter in penam peccati. Iterū amarior morte:quia mors corporalis est inimicus manifestus ⁊ terribilis sed mulier inimicus blandus ⁊ occultūs . Et ideo amarior et periculosior laqueus iam non dicitur venatorum:sed demonū quia iam capiuntur homines:non solum per carnalia desideria eas videndo:audiendo:cum earum facies sit ventus vrens ⁊ vox serpentis sibilus. Juxta Bernardum. Uerum etiam innumeros maleficiendo homines ⁊ iumenta. Sagena dicitur cordis ei⁹.i.inscrutabilis malitia que in cordib⁹ eaꝫ regnat. Et manus sunt vincula ad detinēdū vbi manū ad malefaciēdū creaturā apponūt:tūc dyabolo coopante hoc efficiūt qđ ptendūt. Cōcludamus. Omnia per carnalem concupiscentiam que qr in eis est insatiabilis. Prouerbiorum penultimo . Tria sunt insatiabilia ⁊c.⁊ quartum quod nunqꝫ dicit sufficit:scz os vulue. Unde ⁊ cū demonibus causa explende libidinis se agitant. Plura hec deduci possent:sed intelligentibus satis apparet . non miruꝫ qꝫ plures reperiuntur infecti heresi maleficoꝝ mulieres qꝫ viri. Unde ⁊ consequēter heresis dicenda est non maleficoꝝ sed maleficarum vt a potiori fiet denominatio. Et benedictus altissimus qui virilem speciem a tanto flagitio vsqꝫ in presens sic preseruat in quo vtiqꝫ cum pro nobis nasci ⁊ pati voluit:iō ⁊ ipsum priuilegiauit.

¶ Cuiusmodi mulieres āplius inueniunt supsticiose ⁊ malefice

Quo ad scām cuiusmodi mulieres pre ceteris inueniunt supsticiose ⁊ maleficijs infecte. Dicendum qꝫ ex precedenti qōne patuit. qꝫ qr tria generalia vitia. scilicet infidelitas. ambitio. ⁊ luxuria : pcipue in malis mulieribus regnare videtur . Ideo ille p ceteris maleficis intendūt:que p ceteris illis vitijs dedite sunt Iterū:qr illa inter illa tria vltimū amplius pdominatur : iō qr insatiabile ⁊c. ideo ⁊ ille inter ambitiosas amplius infecte sunt que p explendis suis prauis ꝯcupiscentijs amplius inardescūt vt sunt adultere fornicare ⁊ magnatorum concubine:et hoc ex-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſeptēplici maleficiovt ī bulla tangit venereū actū ⁊ ꝯceptus in vterovarijs inficiendo maleficis. Primo mentes hoim ad inordinatū amorē ⁊cetera immutādo. Scdo vim gñatiuā impediēdo. Tertio membra illi actui accōmoda auferendo. Quarto hoies ꝑstigioſa arte in beſtiales formas mutando. Quinto vim generatiuā quo ad femellas deſtruendo. Sexto abortſum ꝓcurando. Septimo infantes demonib⁹ offerendo abſq; alijs animalibus: ⁊ terre frugibus quibus varia nocumenta inferūt de quibus in ſequentibus tractabit̄: ſed ad preſens de nocumētis hoīm demus rōnes. Et prima concluſio ſup eos quos maleficiunt ad amorem vel odium inordinatū. ⁊ poſt eadem materia ꝙ maiorī intelligentia ſub difficultate eſt diſcutienda. Cōcluſio autem hec eſt. Nam ſanctus Tho. in. iiij. di. xxiiij. de impedimēto maleficiali pertractans ſicut oſtendit quare permittit̄ dyabolo a deo maior poteſtas maleficij ſup actus venereos hoīs q̄ ſup alios: rōnes aſſignando. Ita dicere a ſimili opz ꝙ he mulieres amplius infeſtant̄: que his actibus amplius deſeruiunt. Dicit em̄. ꝙ qr corruptio peccati prima per quā homo factus eſt ſeruus dyaboli in nos per actū generantez deuenit. Ideo malefici poteſtas permittit̄ dyabolo a deo ī actu magis q̄ in alijs: ſicut etiam in ſerpentibus magis oſtenditur virtus maleficoꝝ vt dicit̄ q̄ in alijs animalib⁹. qr per ſerpentem dyabolus tanq̄ per ſuum inſtrm mulierem temptauit. Unde etiaz vt poſtea ſubdit. lz matrimonium ſit opus dei tanq̄ ab eo inſtitutū adhuc per opera dyaboli interdū deſtruit̄. Non q̄dem ꝑ violentiā: qr cenſeretur fic fortior deo. Sed ex diuina ꝓmiſſione ꝓcurando impedimentū ¦act⁹ cōiugalis vel tpale vel perpetuum. ex q̄bus hoc quod experientia docet dicamus ꝙ ꝓpter hmōi ſpurcitias explendas tam erga ſe q̄ ⁊ ſeculi potentes cuiuſcunq; etiam ſtatus ⁊ conditionis innumera maleficia ptractant eoꝝ aīos ad mortem hereū vel philocaptionē adeo immutādo vt nulla ꝓfuſione aut ꝑſuaſione ab eis deſiſtere valeāt Ex q̄bus etiā ⁊ exterminiū fidei ſeu periculū intolerabile quotidie imminet ꝙ eoꝝ aīos immutare taliter ſciunt ꝙ eis nullu nocumentū ſiue per ſe ſiue ab alijs fieri permittant ſicq; quotidie creſcūt. Et vtinam experientia nos minime edocuiſſet: īmo ⁊ odia talia etiā in ſacr̄o mr̄imonij ꝓiunctis ſuſcitata per male

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ficia:ꝛ fiſr p infrigidatiões gñatiue potẽtiue:vt nec redditionẽ nec exactionẽ debiti mr̃imonialis locũ ꝑ ple hr̃e valeant. Sz qr amor ꝛ odiũ i aia exiſtũt quã etiã demõ itrare neqt ne alicui hec quaſi incredibilia videantur ſub q̃ſtione ſunt diſcutienda:cum etiã opoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt.

¶ Queſtio an malefici mentes hoim ad amorẽ vel odium valeant immutare.Et eſt ſeptima in ordine.

Queriť an demones p ipſas maleficas mẽtes hoim ad amorẽ vel odiũ inordinatũ imutare,ꝛ incitare valeãt.ꝛ arguiť qꝫ nõ ſm p̃miſſa.Tria ſunt in homine.volũtas:itellectꝰ ꝛ corpꝰ.Primũ deus ſicut hz p ſe regere:qr cor regis in manu dñi ita ſm per angelũ illuſtrare:ꝛ ſp̃m corpꝰ p influxꝰ celeſtiũ corporũ dirigere.Preterea intra corpa demones nõ p̃ñt eſſe illa imutãdo:ergo minꝰ infra aiam eiꝰ potẽtijs odiũ vel amorẽ imittẽdo.Patet ꝯſequẽtia.qr ex natura maiorẽ habẽt ptãtẽ ſupra corpalia q̃ꝫ ſupra ſpũalia:ꝛ q̃dem qꝫ nõ p̃ñt imutare ſupra patuit i pleriſq; locis:qr nullã formã ſubſtãtialẽ vel accidentalẽ inducere p̃ñt niſi adminiculo alicuiꝰ alteriꝰ agentis:ſicut etiã quilibet aliꝰ artifex.eſt etiã ad idẽ.c.xxvj.q.v.epi in fine.Qui credit aliquam creaturã poſſe tranſmutari in melius vel in deteriꝰ: niſi ab ipſo oim creatore infideli ꝛ pagano deterior eſt.Preterea omne agens ex ꝓpoſito cognoſcit ſuũ effectũ.Si igiť diabolus poſſet mẽtes hoim immutare ad odium vel amorẽ:poſſet iternas cogitatiões aĩe videre qõ eſt ꝯtra illõ qõ in li.de eccleſiaſticis dogmatibus dr.Diabolus internas cogitatiões non poteſt videre.Et iterum ibidẽ.Non oẽs cogitationes noſtre male a diabolo excitanť:ſed aliquotiẽs ex noſtri arbitrij motu emergũt.Preterea amor ꝛ odiũ ſunt circa volũtatẽ q̃ radicať in aia:ergo nõ p̃ñt cauſari a diabolo quacunq; arte:tenet cõſequentia:qr illabi aĩe vt dicit Auguſti.Illi ſoli eſt poſſibile q̃ eã creauit.Preterea ſi dicať qꝫ põt mouere ſenſitiuas interiores,ꝛ ſic ꝯſequẽter voluntatẽ non valet:qr vis ſenſitiua eſt dignior q̃ꝫ vis nutritiua.Sz diabolꝰ non põt formare actum virtutis nutritiue vt formet carnẽ aut os:ergo etiã nõ põt cauſare aliquẽ actũ interiorẽ virtũ aĩe. Sed ꝯtra. Diabolꝰ nõ ſolũ viſibiliter ſed etiã inuiſibiliter homines tẽtare dr:hoc autẽ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

falsum esset nisi interius circa animam ꝛ eius potentias aliqd cãre posset. ¶Preterea Damascenus in suis sententijs. Omnis malicia ꝛ omnis imundicia a diabolo excogitata sunt. Et dionysius. iiij. ca. de diui. no. Multitudo demonum causa omniũ malorum ꝛ sibi ꝛ alijs est. ¶Responsio hic primo danda est distinctio de causa: ꝛ secundo qualiter potest interiores potẽtias aĩe immutare dicuntur sensitiue interiores. ꝛ sic tertio concludetur propositum. Quo ad primũ considerandum est ꝙ causa alicuius potest aliquid dici dupliciter. Uno modo directe. Alio modo indirecte. Indirecte quidem sicut cum aliqđ agẽs causat aliquam dispositionem ad aliquem effectũ: dicitur esse occasionaliter ꝛ indirecte causa illius effectus: sicut si dicat ꝙ ille qui secat ligna est occasio combustionis ipsorũ: ꝛ hoc modo dicere possumus ꝙ diabolus est causa omnium peccatorũ nostrorum: quia ipse instigauit primum hominem ad peccandum: ex cuius peccato consecuta est in toto genere humano q̃dam pronitas ad omnia peccata. Et sic intelligenda sunt verba Damã. ꝛ Dioñ. Directe autem dicitur aliquid esse causa alĩ cuius inquantum operatur directe ad illud: ꝛ hoc modo diabolus non est causa omnis peccati. Non enim omnia peccata committuntur diabolo instigante: sed quedam ex libertate arbitrij: ꝛ carnis corruptione. Quia vt origenes dicit. Etiam si diabolus non esset homines haberent appetitum cibi ꝛ venereorum ꝛ hmõi. circa que inordinationes multe contingunt: nisi per rationem talis appetitus refrenetur. ¶Refrenare autez in ordine hmõi appetitum subiacet li. ar. super quẽ etiam diabolus minus habet potestatem. Sed qz per hanc distinctionẽ non possumus discernere qualiter interdum amor hereos seu philocaptio procurari potest. Est vlterius aduertendũ ꝙ diabolus licet non possit esse causa illius inordinati amoris directe cogendo hominis voluntatem. potest tñ esse per modũ persuadentis. Et hoc iteruz dupliciter. s. visibiliter ꝛ inuisibiliter. Uisibiliter sicut cum in aliqua specie hominis sensibiliter etiã apparet ipsis maleficis: ꝛ eis sensibiliter loquitur ꝛ persuadet peccatum: sicut tentauit primos parentes in paradiso in specie serpentis: christum in deserto in aliqua specie ei visibiliter apparens. Et qz non est putandum ꝙ solum sic persuadeat bo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

minem:qz sequeretur qꝫ nulla alia pcta fierent ex instructione diaboli:nisiq̄ diabolus visibiliter apparens persuaderet. Jō dicendum est qꝫ etiam inuisibiliter instigat hominem ad peccandū:qō quidem fit dupliciter p modum persuasionis ⁊ per modum dispositionis. Per modū psuasionis :sicut cū ꝓponit aliq̄d virtuti cognitiue vt bonū:⁊ hoc pōt fieri tripl'r.quia vel proponitur quantum ad intellectum : vel quantum ad sensum interiorem:vel quantum ad sensum exteriorem. Quantum ad intellectum quidem:qz intellectus humanus potest adiuuari ab angelico intellectu bono vel aliquid cognoscendum p modum illuminatiōis cuiusdam:vt Dio. dicit. Ratio qz sicut intelligere ſm philosophum est quoddam pati. Jdeo pōt imprimere in intellectum aliquā speciem:vnde actus intelligēdi elicitur. Et si dicatur qꝫ diabolus etiam hoc facere posset sua virtute naturali que non est diminuta:vt patet ex preced. Dicēdū qꝫ nō pōt per modū illuminatiōis :sed p modū persuasionis. Ratio.qz intellectus hois est istius cōditionis:qꝫ ꝙto magis illuminatur tantomagis cognoscit verum:tantomagis pōt sibi cauere a deceptione. Et qz hanc deceptionē diabolus finaliter intēdit:ideo quecūq̄z eius psuasio non pōt dici illuminatio:lz possit dici reuelatio:inquantum p impressionē quādam in vires sensitiuas interiores aut exteriores vbi visibiliter persuaderet:aliq̄d imprimeret:vñ intellectualis cognitio persuaderetur ad aliquem actū exercendū:qꝫ qualiter fieri pōt:videlicet vt in vires interiores aliquid imprimere possit. Aduertēdum est qꝫ qz corporalis natura nata est naturaliter mouere localiter a spirituali. Patet hoc in corporibus nostris q̄ ab animabus mouentur:similiter in corporibus celestibus. Non est aūt apta nata formari ab ea immediate:⁊ loquimur precipue de formis a foris manendo:nō ab informando.vñ oportet qꝫ cōcurrat aliquod corporale agēs:vt pbatur in.vij. metaphysice. Materia corporalis naturaliter obedit bono vel malo angelo ad motum localem.quo stāte:qz demones sic p motuz localē semina colligere possiunt:⁊ ꝓtingere seu adhibere aliq̄bus effectibus mirabiliter faciendis.vt de magis pharaonis contigit vbi pduxerunt serpentes ⁊ vera animalia:vbi debita actiua debetis passiuis cōiungebāt. Jdeo q̄cunqz ex motu lo-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cali materie corporali accidere pñt:nihil ꝓhibet ꝙ demones fieri:niſi diuinit⁹ impediant. Quo iterū ſtate ſi volumus intel ligere quō pōt fantaſiā hoīs ⁊ interiores potentias ſenſitiuas incitare ad apparitiōes ⁊ impetuoſos actus ꝙ motū localem. Notādum ꝙ ſicut pbus in li. de ſom. ⁊ vigil. aſſignat cauſam apparitiōis ſomnioꝝ ꝙ motū localē: ex eo ꝙ cum aīal dormit deſcēdēte plurimo ſanguine ad principiū ſenſitiuuz: ſimul deſcēdunt mor⁹ ſiue impreſſiōes relicte ex ſenſibiliuz motionib⁹ preteritis: ⁊ q̄ cōſeruate fuerunt in ſpiritibus ſiue virtutibus ſenſibilibus interiorib⁹: q̄ ſunt fantaſia ſeu imaginatio q̄ idez ſunt ſm ſctū Tho. vt patebit. Eſt em̄ fantaſia ſeu imaginatio quaſi theſaurus q̄dā formarum ꝙ ſenſum acceptarum. Unde ꝯtingit ꝙ ita mouent principium apprehēſiuū. i. potētiā conſeruatoriā ſpecierum ꝙ apparent in fantaſijs ita recenter: ac ſi tunc principiū ſenſitiuum a reb⁹ ipſis exterioribus recēter immutaret̄. Uerum eſt ꝙ nō oēs hec intelligunt: ſz ſi qs ſe occupare vellet: cōſiderare haberet numerum ⁊ officium ſenſuum interiorum: q̄ ſm Auicēnam in lib. de aīa. lz dicat eſſe quinq; ſczſenſuz cōem: fantaſiā imaginatiuāeſtimatiuā memoriā. Tamen ſm btū Tho. in. j. parte. q. lxxix. dicit eſſe quatuor tm̄: eo ꝙ potentiam imaginatiuam ⁊ fantaſiam ponit vnam. timetur prolixitas: ideo omittit̄ declaratio: eo ꝙ etiā qr in pleriſq; locis de his ꝓtractat̄. tātūmodo hoc quod dictum eſt fantaſiam eſſe theſaurum formarū: ⁊ alicui videretur memorariuam eſſe hmōi: diſtingue qr fantaſia eſt theſaurus ſeu ꝯſeruatoriuz formarum ꝙ ſenſum acceptarū: memoria aūt theſaurus intētionū que ꝙ ſenſum non accipiuntur. Quis em̄ videns lupum fugit non ꝓpter indecētiam coloris aut figure q̄ ſunt forme recepte a ſenſibus exterior⁹ ⁊ repoſite in fantaſia: ſed fugit quia inimicus nature: ⁊ hoc habet ꝙ quādā intentionem ⁊ apprehenſionem ex eſtimatiua q̄ apprehendit vt nociuum ⁊ canem vt amicum: ſed ꝯſeruatoriam illarū intētionū eſt memoria: qr recipere ⁊ retinere in corporalibus reducuntur ad diuerſa principia: nā humida bene percipiunt ⁊ male retinent: econtrario aūt eſt de ſiccis. Ad propoſitum hoc quod ꝯtingit in dormiētibus de apparitionibus ſomnioꝝ ex ſpirituū. i. ſpecierū in cō ſeruatoriꝭs repoſitarum: ⁊ hoc ex naturali motu locali ꝓpter

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

commotionē ſanguinis ⁊ humorum ad principia illa.i.advir tutes ſenſitiuas interiores ⁊ dicim⁹ motu locali intrinſeco in capite ⁊ in cellulis capitis. Hoc etiā pōt accidere ex conſimili motu locali per demones p̄creato. Et nō tm̄ in dormientibus ſed ⁊ vigilātib⁹:in q̄bus demones p̄ñt admouere:⁊ cōmoue re interiores ſpūs ⁊ humores:vt ſpecies ꝓſeruate in ꝓſeruato rijs educātur de theſauris ad principia ſenſitiua.i.ad virtutes illas imaginatiuā ⁊ fantaſticā vt res aliquas habeat talis ima ginare ⁊ talis dicetur interior tētatio:⁊ non mirum q̄ demon hoc poſſit ſua naturali virtute:cum q̄libet hō p̄ ſe vigilans ⁊ vſum rōnis habēs p voluntariā commotionē ſpecierū conſer uatarū educere pōt de ſuis theſauris.ſ.ꝓſeruatorijs hmōi ſpe cies vt res aliquas ad ſuum placitū imaginet̄ quo ſtāte vt iam clare intelligit̄ materia de amore hereos. Nā q̄ demones vt dictum eſt cōmouere p̄ñt hmōi ſpecies ⁊c.faciunt iſta duplici ter. Aliq̄ñ abſq; ligamine vſus rationis:vt de tētatione dictū eſt:⁊ p exemplū de volūtaria adheſione q̄ interdū fit:aliq̄ñ au tem q̄ totaliter vſus rōnis ligetur ⁊ hoc etiā poſſumus exem plificare per naturales quoſdā defect⁹ vt in freneticis ⁊ ebrijs ergo nō mirum q̄ demones ſic ligare p̄ñt deo pmittēte vſum rōnis:⁊ tales dicunt̄ arrepticij ⁊ inde arrepticius ab arripio pis.q̄ arreptum a demone ⁊ hoc dupliciter vel abſq; maleñ ca ⁊ maleficio vel cum ea abſq; maleficio.q̄ vt pl̄us in p̄reſa to libro dicit q̄ aliquis in paſſione exiſtens a modica ſimilitu dine amari ⁊ ſic odium habēti.ideo demones q̄ per actus ho mínum experiunt̄ quibus paſſionib⁹ magis ſubduntur:illos ad hmōi amorem vel odium inordinatū inſtigant eo fortiꝰ in eoꝝ imitationem efficaciꝰ imp̄rimēdo hoc quod contendunt quanto etiam id facilius p̄ñt. Facilius autem poſſunt: quanto etiā amans facilius ſpeciem reſeruatā ad p̄rincipiū ſenſitiuum id eſt imaginationē educit ⁊ in eius cogitatiōe delectabilius moratur. Cum maleficio vero q̄ñ talia p̄ maleficas ⁊ ad male ficarum inſtantiā ꝓpter pactū initū cum eis p̄curat:de quibus enumerare p̄e multitudine tā in ſpūalib⁹ q̄ ſecularibus non eſt poſſibile. Quod em̄ adulteri pulcherrimas vxores dimittē tes in fetidiſſimas alias inardeſcunt. Nouimus vetulam tres ſucceſſiue abbates vt publica oīm fratrum fama in illo mona

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

sterio etiã in hodierñ diẽ refert:non solũ diem in his malefi-
ciasse:sed ꝛ interemisse quartum iã silꝫ modo dementasse qõ ꝛ
ipsa publica voce fateꝫ:nec vereꝫ dicere feci ꝛ facio:nec desiste-
re a meo amore poterũt:qꝛ tm̃ de meis stercoribꝰ comederunt
quãtitatẽ ꝑ extensum brachiũ demonstrãdo. Fateor aũt qꝛ no
bis non aderat vlciscẽdi ꝛ inquirẽdi sup eã facultas:ideo ad-
huc supereſt. Et qꝛ dictum fuit in principio distinctionis ꝙ in-
uisibiliter instigat diabolus hoiem ad peccandum:nõ solum
ꝑ modum psuasionis:vt dictum est. immo etiã per modum di
spositionis:licet non deseruit ad propositũ tm̃ sic declaratur.
Per ꝙsimilem em̃ admonitionem spirituũ ꝛ humoꝝ facit ali-
quos magis dispositos ad irascendũ:vel ꝙcupiscendũ:vel ad
aliqd huius. Manifestũ est em̃ ꝙ corpore aliqualiter disposi-
to est hõ magis pronus ad cõcupiscẽtiam ꝛ irã ꝛ hmõi passio-
nes:quibus insurgẽtibꝰ homo disponitur ad ꝙsensum. Sed
qꝛ precedentia difficile est p̃dicare:ideo facilioꝛi modo ꝑ po-
puli auisamẽto sunt declaranda:ꝛ quibus remediꝭ possint ta
les maleficiati liberari tractatur in tertia parte.

¶ Modꝰ ꝓponẽdi p̃missa de amore hereos ī hmõibꝰ ad ppꝫ

Predicator de supradictis sic mouet q̃stionẽ. An ca-
tholicũ sit asserere ꝙ malefice valeãt ad amorẽ alie
narũ feminarũ inordinatũ mẽtes hoĩm immutare
ꝛ eoꝝ corda sic succẽdere vt nulla confusione pla-
gis verbis aut factis ad desistẽdum valeãt cogi et
silꝫ ad odiũ inter mr̃imonialiter coniũctos incitare:vt nec red
ditiõis nec exactiõis debiti matrimonialis locũ pro ꝓle habe
re valeãt:quinimmo interdũ eos opꝫ currere ad amasias intẽ-
peste noctis silentio ꝑ multa terrarũ spacia. Sup q̃ si voluerit
argumẽta aliqua exꝫ precedenti questione sumat:si nõ dicat tã-
tũmodo ꝙ questiones iste patiũtur difficultates ꝓpter amorẽ
ꝛ odiũ:qui cum fundanꝫ in voluntate:q̃ in suo actu semꝑ libe-
ra est:nec cogi põt ꝑ aliquam creaturã nisi a deo:qui eã rege-
re põt:vnde nec demõ vel malefica eius virtute ad amorꝫ vel
odium voluntatẽ cogere videꝫ. Item:quia volũtas sicut ꝛ in-
tellectꝰ subiectiue existunt in aĩa:ꝛ illabi aĩe illi soli est possibi
le q̃ eam creauit:ideo difficultatem patitur questio quo ad ve-
ritates enucleãdas in suis partibꝰ:his tm̃ nõ obstãtibꝰ dicen-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dum est: primo sup philocaptionē ⁊ odium: scdo super malefi-
cum generatiue potētie. De primo q licet in intellectū ⁊ volū-
tatē hois immediate de modo nequeant opari tñ ꝑm oēs do-
ctores theologos in. ij. senten. de virtute demonis in opando
in corpus ⁊ in potentias corporis siue corpori alligatas: siue
sint sensus interiores: siue exteriores permittentes deo agere
valent. Hoc probatur authoritate ⁊ ratione ex precedēti que-
stione si placet inuenit si non dicat authoritatem ⁊ rationem.
Job. ij. Demoni dixit deus. Ecce in manu tua. id est potestate
est Job. ⁊ hoc erat quo ad corp⁹ qđ ptz: qz in aīam noluit da-
re. vñ dicit: verūtñ animam eius serua illesam. Ratio qz enim
dedit in corp⁹ dedit etiā super oēs potētias corpori alligatas
vt sunt quinq exteriores ⁊ quatuor interiores: scz sensus cōis:
fantasia siue imaginatiua estimatiua: ⁊ memorariua si nō pōt
aliter declarari: deī de porcis ⁊ ouibus exēplū vbi porci per
memorariuā redire sciūt: ⁊ oues lupum ⁊ canem discernunt ex
naturali imaginatione vnū tanq̄ inimicum: alterū tanq̄ ami
cum sue nature. Consequēter cum oīs nostra cognitio intelle-
ctiua ortum habet a sensu cū intelligentem iuxta philosophū
in. ij. de aīa necesse sit fantasmata specularī. Ideo sicut demon
potest interiorem fantasiam immutare: sic etiam intellectū ob-
tenebrare. Et hoc quidem nō erit immediate agere in aīam sz
mediantibus fantasmatibus. Itē qz nihil amatur nisi cogni-
tum dentur exēpla ad placitum de auro qđ amat auarus qz in-
telligit ei⁹ virtutem ⁊c. Ideo obtenebrato intellectu obtene-
bratur ⁊ sua volūtas in suis affectionibus. Hoc aūt potest fa-
cere demon ⁊ absq̄ malefica ⁊ cum malefica: immo ⁊ accidere
possunt ex sola incautela oculoꝝ: ⁊ de singulis trademꝰ exem-
pla. Nam vt Jaco. j. dicit. Unusquisq̄ tentat a cōcupiscentia
sua abstractus ⁊ illectus. Deinde cupiscētia cum conceperit
parit pctñ: pctñ vero cū consummatuz fuerit generat mortē.
Sic sychem cū vidisset Dinam exeuntē ad vidēdum mulieres
regionis adamauit eā ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cuz illa ⁊ congluti-
nata est aīa ei⁹ cum ea. Genesis. xxxiiij. ⁊ ꝑm glo. Infirme aie
fic accidit qñ postpositis ꝓprijs vt dina aliena negotia curat
seducitur consuetudine et fit vna vnitate sensus cum illicitis.
De secundo q etiam absq̄ maleficis oriatur interdū ⁊ tētatio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ne demonū principaliter sic declarat. Mā amō sororē suā tha-
mar speciosissimā adamauit ⁊ depierat in eā valde ita vt ppt
eius amorē egrotaret. ij. Regū. xiij. Mō em in tm facinus stu-
pri quis psiliret nisi in toto corrupt⁹ ⁊ a diabolo grauiter tē-
tatus. Un̄ glosa ibidē. Hoc mouet nos ⁊ ideo de⁹ permisit vt
semp caute agam⁹ ne vitia in nobis dñentur: ⁊ princeps pctī
q̄ falsam pacē periclitātib⁹ spōdet: nos paratos inueniēs im-
prouise trucidet. De hoc scdo genere amoris refertus est liber
sanctor patrū q̄ refert q̄ licet oēm tēptationē carnalis ꝯcupi-
scētie sibi subtraxissent tm̄ vltra quā credi pōt, tētabantur ali-
quotiēs amore mulierū. Un̄ ⁊. ij. Corinth. xij. apl's dicit. Da-
tus est mihi stimulus carnis mee angel⁹ sathane qui me colla
phiset: vbi glosa. Tentando per libidinem datus est mihi. Tē
tatio autem cui non consentitur non est pctm̄ sed materia exer
cendi virtute: ⁊ hoc intelligit de tētatiōe q̄ ab hoste non a car
ne q̄ semp est ad minus pctm̄ veniale etiā si ei nō consentiatur
Preterea predicat aliqua exēpla deducere si placuerit. De ter
tio q̄ amor hereos ꝓueniat ex maleficijs demonuz discussum
est supra: ⁊ de hac loq̄mur tētatiōe. Et si q̄s diceret quō posset
discerni q̄ nō ex diabolo sed solū ex maleficio talis amor inor
dinatus ꝓcedit. Dicēdum q̄ ex multis. Primo si taliter tenta
tus pulchrā ⁊ honestam habeat vxorē ⁊ oppositum constat de
altera ⁊c. Secundo si iudiciū rationis oīno ligat q̄ nullis pla
gis seu verbis aut factis aut etiā confusionibus ad desistendū
ab ea induci valeat. Et tertio potissime qñ se continere nō po-
test: quin interdū inopinate se etiā per longū spacium nō ob-
stāte asperitate itineris: prout ex talium confessiōe q̄sq̄ senti-
re pōt se transferre habeāt siue de die siue de nocte. Naz sicut
dicit Chrisosto. super Matheum. xx. de asina quam xp̄s eq̄-
tauit: q̄ cum demon voluntatem hoīs pctō possidet quasi ad
libitum trahit quo placet. exemplū dans de naui in mari per
dito gubernaculo: que ad libitum venti proȝcitur. ⁊ sicut qui
equo potenter insidet ⁊ rex tyrāni habens possessionē. Quar-
to discernitur in eo q̄ inopinate ⁊ subito vehuntur ⁊ immu-
tantur interdum: vt nihil eis obstare possit. Elicitur etiam ex
ipsius persone infamia: ⁊ anteq̄ ad vlteriorem questionez de
maleficijs circa potentiam generatiuam procedamus: q̄ etiam

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

annexa est. primo soluenda sunt argumenta.

¶ Sequuntur solutiones argumentorum.

AD argumenta aũt rñdendo. Ad primũ. q̃ volũtas bois regat a deo sicut intellectus ab angelo bono Pz solutio. Intellect⁹ eñ sicut tñmodo illustrat ab angelo bono ad cognitionem veri. vnde sequit amor boni: q̃ verũ ⁊ ens conuertunt̃. ita etiã intellectus põt a malo obtenebrari in cognitionẽ veri apparentis. ⁊ hoc per ꝯfusionem specierum principijs sensitiuis. i. virtutibus ⁊ potentijs sensitiuis interioribꝰ repꝛesentatis. vñ sequitur amor inordinatus apparẽtis boni: puta corporalis delectationis: quam etiã tales querũt. Ad scõm argumentũ. q̃ intra corpora non pñt esse illa immutando: partim est verũ ⁊ partim nõ ⁊ hoc quo ad triplicẽ immutationẽ. Non eñ pñt ille immutare quo ad eductionẽ alicuius forme: siue substantialis: siue accidentalis. que etiã potius dicẽda est ꝓductio q̃ immutatio sine adminiculo alicuius alterius agẽtis. aut etiã sine diuina pmissione. Si aũt loquamur de immutatione qualificatiua vt de sanitate ⁊ infirmitate: sic: vt ex p̃cedentibus ptz pñt varias infirmitates etiã vsq̃ ad ligamẽ rõnis immittere: ⁊ sic odiũ ⁊ amorẽ inordinatũ ꝓcurare. Põt etiã addi tertia immutatio: que fit q̃ñ angelus bonus vel malus illabit̃ corpori: sicut dicimus q̃ deus tñmodo illabit̃ aïe. i. essentie aïe. Sed vbi dicim⁹ q̃ angelus illabit̃ corpori: p̃cipue malus: vt in obsessis. ibi nõ illabitur infra terminos essentie corpis: q̃ sic ille solũmodo qui dat esse. s. deus creator illabi põt. ⁊ continetur tanq̃ qui hz intrinsecã operationẽ aïe. Dicit tñ illabi corpori q̃ñ aliq̃d operat̃ circa corpus: q̃ ibi est vbi operat̃: vt dicit Damascenus: ⁊ tũc opatur infra terminos corporalis q̃titatis: ⁊ infra terminos essentie corpis. Unde elicit̃ q̃ corpus hz terminos duplicis rõnis q̃titatis ⁊ essentie. Et est distinctio sicut iter suppositũ ⁊ naturã Unde sicut corpori illabi pñt: ita ⁊ potẽtijs affixis organis corporalibus. ⁊ per ꝓsequens pñt impressiões facere in potẽtias vnde per accidens talis operatio ⁊ impressio resultat in intellectum: cum eius obiectum sit fantasma: sicut color: visus: vt dictum: cum eius obiectum sit fantasma: sicut color: visus: vt dictum: in. iij. de anima. ⁊ ꝓsequenter per accidens vsq̃ ad voluntatẽ: q̃ volũtas suum obiectũ recipit ab intellectu sub rõne boni. ſm

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

q̄ intellectus ap̄hendit aliquid:in rōne boniverit apparētis
Ad tertiū argumentum cognoscere cogitatiōes cordis est du-
pliciter:vel in suo effectu: vel vt sunt in ītellectu. Primo modo
nō solū angelus:z etiā homo cognoscere pōt:z angelus subti
liusvt patebit. Naz interdū cogitatio cognoscitur:non solum
per actum exteriorem:sed etiam per immutationem vultus.et
etiam medici aliquas affectiones animi per pulsum cognosce-
re p̄nt. Unī Aug.in li. de diuinatione demonū dicit.q̄ aliq̄ ho
minū dispōsitiones:non solū voce platas:sed etiā cogitatione
ꝯceptas.signa quedam ex aīo exprimunt in corpore tota faci-
litate pdiscunt q̄uis in libro retractationū hoc dicat nō esse
asserendū.quō hoc fiat:estimoq̄ retractat. Si qs diceret eū sen
sisse q̄ cogitationes demon cognosceret in intellectu. Alio mo
do p̄nt cognosci cogitationes:put sunt in intellectu: z affectio
nes put sunt in voluntate. z sic solus deus cogitatiōes cordiū
z affectiones voluntatū cognoscere pōt. Cuius rō est:q̄ volun
tas creature rationalis soli deo subiacet. z ipse in eā solus ope-
rari pōt qui est principale eius obiectū z vltimus finis. z ideo
ea que in voluntate sunt:vel ex volūtate sola dependēt.soli deo
sunt nota. Manifestum est autem q̄ ex sola voluntate depen-
dent.q̄ actu aliquis aliqua ꝯsideret:q̄ cum aliquis hz habitū
scientie.vel spēs intelligibiles in eo exītes vtitur eis cum vult.
Probat etiam ex his que dicta sunt:q̄ angelus non pōt illabi
aīe:ergo non pōt per naturā videre ea que sunt in aīa. z q̄diu
sunt in intimo aīe. Unī q̄ arguit. Demon nō pōt videre cogita
tiones cordiū:ergo nō pōt corda seu mētes hoīm ad amorē vel
odiū incitare. Dicit q̄ sicut cognoscit.s.per effectus z subtilio
rimodo q̄z homo.ita etiā subtiliori mō pōt immutare ad odiū
vel amorem cōmouendo fantasmata z intellectum obtenebrā-
do. Est etiā aliquid timorosis ꝯscientijs z virtuosis pro eoq̄ cō
solatione aduertenduz:q̄ immutatio sensibilis exterior z cor-
poralis que cōcomitat cogitationes hoīs q̄ est ita exilis z in-
determinata q̄ dyabolus per eam in certā cognitionem cogi-
tationis venire nō pōt:p̄sertim q̄ studijs aut bonis opibusva
cant interpellatim z tales tunc in somnis plus vexat: experien
tia hoc docet. Q̄ est ita fortis z determinata q̄ per illā pōt co
gnoscere cogitationē q̄tum ad spēm:vt q̄ cogitat de inuidia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vel de luxuria: ſz an per eã poſſit certitudinaliꝛ cognoſcere q̃ztũ ad oẽs circũſtantias vtvcz ſup talẽ vl talẽ ſub dubio dimittam ſicut ꝛ reperimus niſi qđ vex eſt q̃ tales circũſtantias ex actibus poſtmodũ cognoſcere põt. Ad quartuz: qꝛ lz illabi aĩe tm̃ cõueniat deo: tm̃ illabi coꝛpoꝛi ꝛ per ꝓñs potẽtiꝭ affixis coꝛpi modo ſupꝛatacto: hec põt cõuenire angelo ſiue bono ſiue malo. vnde amoꝛ ꝛ odium in tali hoĩe cauſari pñt. Ad illud q̃ virtus ſenſitiua ſit dignioꝛ q̃z nutritiua que tm̃ non põt immutari ab eo Dicendũ q̃ immo ſupvim nutritiuã etiã poſſet ita vt aliquid citius vel tardius dirigiť in os vel in carnẽ: ſz ad illđ nõ cooperať ſicut ad impediendũ vel agitandũ vires ſenſitiuas interioꝛes vel exterioꝛes: ꝛ hoc ꝑpter ſuũ lucrũ qđ ex ſenſuũ decepꝯione ꝛ intellectus illuſione plurimum pꝛocurat.

¶ Queſtio octaua an generatiuã potentiaz ſeu actum venereũ malefici impedire pñt qđ maleficium in bulla continetur.

SEcundo eadẽ veritas. ſ. q̃ adultere foꝛnicarie ꝛc. amplius exiſtunt malefici oñditur per impedimentũ maleficiale ſuper actum gñatiue potentie ꝛ vt veritas magis eluceſcat arguitur pꝛimo q̃ non ſit poſſibile: qꝛ ſi tale maleficium eſſet poſſibile poſſet etiam maritatis ꝓtingere qđ ſi cõceditur tunc cũ matrimonium ſit opus dei ꝛ maleficiuz opus dyaboli foꝛtius erit opus dyaboli ope dei. Si vero cõceditur q̃ tantummodo foꝛnicaꝛiꝭs ꝛ non maritatis: tunc redibit opinio quod maleficium nihil ſit in re: ſed tãtum in opinione hominũ: cuius oppoſitum in pꝛima qõne tactum eſt: aut dabitur ratio cur iſtis ꝛ non illis ꝓtingere pñt: ꝛcum nonvidetur ſubeſſe alia ratio: niſi quia opus dei matrimoniy exiſtit. Et illa ratio ſecundum theologos non concludit: vt patet in. iiij. diſt. xxxiiij. de impedimento maleficiali manet adhuc argumentuz quod opus dyaboli erit foꝛtius opere dei: ꝛ cum hoc ſit inconueniens aſſerere: ergo etiam inconueniens eſt aſſerere ꝑ maleficium poſſe impediri actum venereum. Item dyabolus non poteſt impedire actus aliarum virium naturalium: vt comedendi: ambulandi: erigendi: quod videtur eſſe verum ex eo quia interimere poſſent totum mundum. Preterea cum actus venereus equaliter ſe habet ad omnem mulierem ſi impeditur: impeditur etiam ad omnem mulierem: ſed hoc eſt falſum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ergo ꝛ primū ꝙ falsum sit docet experientia cū tales qui dicūt se maleficiatos sunt potētes ad alias ꝛ non ad illas ꝙs cognoscere non pōt: qrvꝛ nonvult vñ nihil pōt in re. In ꝓrium ꝛ p veritate est. ca. Si per sortiarias. xxxiij. q. viij. Itez oim theologoꝝ ꝛ canonistaꝝ sñia vbi tractant de maleficiali impedimēto matrimonij. Itez rō alludit cum maior sit potestas demonis ꝗ hois ꝛ homo impedire pōt potentiā generatiuam: siue p herbas frigidissimas siue per alia impedimenta ꝛc. vt quisꝗ imaginari pōt: ergo ꝛ demon qui acutioris scientie existit hoc facere peramplius pōt. Rñsio ex duobus que supra tacta sunt: veritas satis patere pōt licet modus impediendi nō sit speculatiue declaratus Nam tactum est ꝙ maleficium non est solum in opinione hoīm: quasi nihil in re: immo effectus innumeri maleficiales accidere pñt: vere ꝛ realiter deo permittente. Ostensum est etiam ꝙ deus amplius permittit sup vim generatiuam ppter maiorez eius corruptionē ꝗ sup alios actus humanos Sed de modo quo tale impedimentum ꝓcuratur est aduertēdum: ꝙ non ꝓcurat solū circa vim gñatiuam: sed etiā circa vim imaginatiuam seu fantasiam: ꝛ sup hoc notat pe. de pallude in suo. iij. di. xxxiiij. quinqꝝ modos. Dicit em̄ ꝙ qr demon ex hoc qđ est spūs hz potestatē sup creaturā corporalem ad motū locale ꝓhibendum: vel faciendum. Ideo pōt corpora impedire: ne sibi appropinquāt directe vel indirecte: interponendo se qñqꝝ in corpore assumpto sicut accidit sponso qui despōsauerat idolum: ꝛ nihilominus ꝓtraxerat cuꝝ iuuencula: nec ppter hoc poterat eam cognoscere. Scđo modo hoiem inflāmare ad actū illū: vel etiā refrigerare ab actu illo adhibendo occultevirtutes rex quas optime nouit ad hocvalidas. Tertio modo turbādo estimationē ꝛ imaginationē: qua reddit mulierē exosaꝝ: qr pōt vt dictū est in imaginationē imprimere. Quarto reprimēdo directe rigorē mēbri fructificationi ꝓgruenti: sicut etiā motū localē reprimere pōt. Quinto ꝓhiberi missionē spūum ad membra in qbus est virtus motiua. quasi intercludēdo vias seminis ne ad vasis gñationis descēdat: vel ne ab eis recedat: vel ne excidat: vel emittatur: ꝛ multis alijs modis. Et subdit de hoc qđ supra tactum est ab alijs doctoribus ꝓcordando dicēs. Plus em̄ permittit deus sup hunc actū per quē primū peccatū diffun

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ditur: ꝯ sup alios actus humanos: sicut ⁊ sup serpentes: q̄ magis incantationibus deseruiunt ꝯ alia aīalia. ⁊ post pauca dicit. Idez etiam de muliere est: qz potest imaginationez eius sic dementare: vt exosum habeat virum ꝙ ꝓ toto mundo non ꝑmittit se cognosci. ℙ Post vult dare rōnem quare plus maleficiuntur viri circa talem actum: ꝯ mulieres. ⁊ dicit ꝙ qz tale impedimentū fit interdum per obstructionem vasis. vel etiam per motum localem reprimendo (rigorē membri: que potius ⁊ facilius in viris contingere pōt. ideo plures viri maleficant ꝯ mulieres. ℙ Posset etiam quis dicere ꝙ ideo qz plures mulieres. vl etiam in despectum hoc faciunt mulieres coniuncte: vt vtrobi ꝙ faciant occasionē adulterandi. dum vir alias cognoscere potest: ⁊ nō ꝑpriam ⁊ similiter vxor etiā alios habeat querere amatores. Addit etiam ꝙ deus ꝑmittit amplius seuire peccatores ꝯ in iustos. Unde angelus dixit thobie. In illos qui libidini vacant accipit demonum potestatē: ʒ etiā aliqñ in iustos: sicut in iob: sed non circa vim generatiuam ꝓpter que debēt facere ꝓfessiōes ⁊ alia bona ne ferro manēte in vulnere frustra sit medicinam apponere. Hec ℙ e. sed de amotione talis effectus patebit in tertia parte operis.

¶ Incidentaliter aliqua dubia declarantur.

Accidentaliter vero si querit. Quare actus ille aliqñ impeditur respectu vnius mulieris: ⁊ nō respectu alterius: ℝ ñsio ꝛm ℬonauenturā hec est: vel qz sortileg⁹ seu malefica ad hoc respectu ꝑsone determinate dyabolū immutauit. vel qz deus respectu ꝑsone cuiuslibet impedire nō permittit. Occultum em̄ dei iudicium hic latet. vt patet in vxore Thobie. Et addit. si querit quō dyabolus hoc facit? Dicendū ꝙ impedit gñatiuam: non impedimento extrinseco ledendo organū: sed extrinseco impediendo vsum. vñ qz est impedimentū artificiale nō naturale. iō pōt impedire ad vnā qō non ad alias: vel tollendo excitationē ꝯcupiscētie ad illam ⁊ nō aduersus aliam. ⁊ hoc per virtutē propriam vel herbam: vel lapidē: vel per aliquā naturam occultā. Et hec cōueniunt cū dictis ℙ e. de palu. ℙ reterea cū in potētia talis actus beneq̄ ex frigiditate nature seu naturali defectu cōtingit. Si querit quō pōt discerni ꝙ ex maleficio vel non male

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ficio ꝓtigerit? Rñdit Ho. in summa. lz hoc nō sit p̄dicandū pu blice qñ virga nullaten⁹ mouet. ꝛ nunq̄ potuit cognoscere. ꝛ h̄ est signū frigiditatis: sz qñ mouet ꝛ erigit. pficere aūt non pōt est signū maleficij. Notādū insup q̄ nō solū fit maleficiū ne qs actū illū exercere valeat: sz etiā aliqñ fit ne mulier ꝓcipiat vel vt abortsum faciat. Sz nota ꝑm canonū sanctiones. q̄ quicūq̄ p̄ ptervindicte libidinē explendā: vel ꝑpter odiū aliq̄d fecerit vi ro vl mulieri: ꝑpter qđ nō posset gñare vel ꝓcipere: reputat̄ ho micida. extra de homi. si aliqs. Et nota q̄ cōiter loquitur ca. de amatorib⁹ seculi. qui suis amasijs per pocula ne ꝓfusionem in currant talia p̄curant. vel etiam per certas herbas naturā ni miū infrigidātes absq̄ auxilio demonū. vñ penitētes sicut ho micide sunt puniendi. Maleficī aūt per maleficia talia p̄curā tes sunt ꝑm leges vltimo supplicio puniende. vt. s̄. in. j. q. tactū est. Et p̄ solutione argumentor̄ vbi difficultat̄ an matrimonia liter ꝓiunctis talia ꝓtingere possint. Est vlterius aduertendū q̄ lz ex his que tacta sunt nō pateat sup hoc veritas. tñ vere ꝛ rea liter illis in matrimonio: sicut ꝛ extra ꝓtingere p̄nt. Et prudēs lector qui copiam librorum hz inueniet: tā apud theologos q̄ ca nonistas: p̄cipue extra. ꝛ in materia de frigidis ꝛ maleficiatis. ꝛ in. iiij. di. xxxiij. mutuo ꝓcordantes: ꝛ duos errores reprobā tes. p̄sertim circa matrimonial̄ ꝓiunctos: qui sentire videban tur q̄ tale maleficium non posset ꝓtingere inter matrimonial̄ ꝓiūctos motis illis rōnibus q̄ dyabolus nō posset opa dei de struere. Et primus error qui ab eis reprobat̄ est ꝯ illos qui dice bant maleficiū nihil esse in mundo: sed tm̄ esse in opinione ho mīnum. qui ex ignorantia cārum occultarum: ꝛ quas etiaz nul lus hoīm scire pōt aliquos effectus naturales maleficijs impu tabāt: quasi illos efficerent non occulte cause: sed demones per se: vel maleficos: ꝛ hic error: lz ab oibus alijs doctorib⁹ sub sim plici falsitate reprobat̄. tñ a sancto Tho. acrius impugnatur. vbi ipsum tanq̄ heresim condemnat dicens. q̄ hic error ex ra dice infidelitatis procedit. ꝛ qr infidelitas in xp̄iano heresis di citur: ideo tales vt heretici merito suspecti sunt. De qua mate ria etiam in. f. q. tactū est. lz ibi non taliter sit declaratum. Naz si quis alia dicta doctoris sancti in alijs locis considerat. ratio nes inuenit, quare asserit talez errorē ex radice infidelitatis p̄

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cedere. Naz in qõnibus de malo vbi tractat de demonibus: t
in.q.j.an demones habeãt corpora naturaliꝝ sibi vnita. Inter
alia que ibi recitantꝫ: mẽtio de illis qui singulos effectus ad vir
tutes celestium corpoꝝ. quibus t subesse dicebãt occultas cãs
effectum inferioꝝ dicens. Considerandũ est qꝫ peripatetici ari
stotelis sectatores non posuerũt demones esse: sed ea que attri
buunt demonibus dicebant prouenire ex virtute celestium cor
porũ t aliarum naturalium rerum. Unde Aug. dicit x. de ciui.
dei. porphirium visum fuisse. qꝫ herbis t lapidibus t animãti
bus: ac sonis certis t vocibus: ac figurationibus atqꝫ figmen
tis. quibusdam etiam obseruatis in celi cõuersione motibus si
derum fabricari in terra ab hominibus ptãtes syderũ idoneas
varijs effectibus exequendas. Ex quibus apparet error qꝫ oĩa
reducebãt in cãs occultas syderum: t demones tm̃modo fabri
carent ex opinione hoim. Sedqꝫ hec positio sit falsa: manifeste
ꝓbat sanctus Tho. ex hoc ibidem. qꝫ reperiunt aliqꝫ opera
tiones demonũ: que nullo modo pñt ex aliqua naturali cã ꝓce
dere: puta qꝫ aliquis obsessus a demone loquat linguã ignotã
t multa alia inueniuntur opera demonũ. tam in arrepticys qꝫ
nigromanticis artibus: que nullo modo pñt: nisi ex aliquo ĩtel
lectum ꝓcedere ad minus bona ꝑm naturam. lz mala ꝑm volũ
tatem. Et ideo coacti fuerũt ꝓpter incõuenientia tacta: alij phĩ
losophi ponere demones eẽ lz post in varios errores ĩciderũt:
alijs putantibus aĩas hoim a corporibus exeuntibꝰ demones
fieri. Unde t multi aruspices pueros occiderunt: vt aĩas eoꝝ
suos cooperatores haberent. t plures alij errores recitantur.
Unde ptz qꝫ non immerito doctor scũs dicit talem opinionem
ex radice infidelitatis ꝓcedere. Si cui plz legat Aug. in. vij. t
ix. de ciui. dei supervarios errores infidelium circa naturaz de
monum: quare etiam communis ratio omnium doctorum que
in prefata distinctione allegatur contra huiusmodi errantes.
scilicet qui maleficium aliquid esse negantes magne est effica
cie in sententia: licet breuis sit in verbis. vbi dicunt quod qui
maleficiuz nihil esse in mundo asserunt: contrariant omniũ do
ctorum sententijs: t sacre scripture declarantes demones esse:
t demones habere ptãtem supra corpora t supra imaginatio
nes hoim deo permittente. vnde t per eos maleficiꝝ ra ope

rari pñt circa creaturas. Uñ ⁊ merito ipsoꝝ demonū instīa: ⁊ ad quoꝝ instantiā demones interdū ad creaturaꝝ nocumenta operantᵉ malefici dicuntᵉ. Et quidē ꝙ per reprobationē huius primi erroris a doctoribus non fit mētio de matrimonialr cōiunctis: tñ per reprobationē scōi erroris hoc ptz. Dicunt eñ ꝙ alioꝝ error erat. ꝙ lz maleficiū esset ⁊ abūdaret in mūdo: etiā ꝑ carnalē copulā. tñ qr nullū tale maleficiū pōt censeri ppetuum ideo nunqᵭ dirimeret matrimoniū iam ꝓctum. Ecce ꝙ mentio fit de matrimonialr ꝓiunctis. Improbando aūt hunc errorem lz declarare hoc non deseruiat ad ppositum: tñ ppter eos qui copiā libroꝝ nō habēt. Notandū ꝙ improbāt per hoc ꝙ talia asserere dicūt esse ꝑ experimentū ⁊ ꝑ iura antiqua ⁊ noua. Uñ dant talē catholici doctores distinctionē: ꝙ impotentia ex maleficio ꝓcreata: aut est tpalis: aut ppetua. Si tpalis: tūc nō impedit. Tūc aūt ꝓsumitur esse tpalis qñ infra spaciū triū annoꝝ cohabitātes: ⁊ qᵭtum pñt operam dantes: siue per ecclesiastica sacramenta: siue per alia remedia sanari pñt. Si vero nō sanētur aliquo remedio: extūc presumiᵗ esse ppetua: ⁊ tunc aut precedit matrimonij cōtractionem ⁊ ꝓsummationē: ⁊ sic impedit matrimoniū ꝓhendum: ⁊ dirimit iam contractū aut sequiᵗ matrimonij ꝓtractionem: sed non ꝓsummationē. ⁊ sic etiā vt dicūt aliqui dirimit matrimoniū iam ꝓtractum. dī enī. xxxij. q. j. c. j. ꝙ ꝓiugium confirmaᵗ officio. s. carnis: vt dicit glo. aut sequiᵗ matrimoniū ꝓsummatum: ⁊ tunc vinculū matrimoniale nō dirimit. plura ibi notantᵉ. extra de frigid. ⁊c. per hosti. ⁊ gotfre. ⁊ docto. etiā theologos vbi. s. Ad argumēta. Ad primū. satis ptz ex his que dicta sunt. Nam primo ꝙ dei opa pñt destrui ꝙ opa dyaboli si maleficium posset inter ꝓiugatos ꝓtingere. nō valet instantia. immo oppositū ptz: cū nihil possit dyabolꝰ nisi deo permittente. Item qr nō perviolentiā destruit vt i tyrannus: sed ꝑ quandā artē extrinsecā. vt. s. patuit. Ad scōm. patuit s. quare potius deus permittit super hunc actum venereum qᵭ super alios actus. potest etiam super alios quando deus permittit. Unde non valet ꝙ perimat mundum. Ad tertium. similiter patet ex dictis.

¶ Questio. ix. An malefice ꝓstigiosa illusiōe operantᵉ circa mēbra virilia quasi illa oīno sint a corporibus evulsa.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Tertio eadē veritas declarat̄ p diabolicas opatiōnes circa mēbrum virile cuius rei veritas vt magis eluceſcat q̄rit̄. An malefice valeant mēbra virilia virtute demonū vere ⁊ realiter vel ſolūmō p̄ſtigioſa apparitiōe auferre: ⁊ arguit̄ q̄ vere ⁊ realr̄ p argumentū a fortiori. Maiora p̄nt demones vt hoīes occidere vel localiter trāſferre: vt ſupra patuit de Job. ⁊ thobie. vij. viris occiſis: ergo etiā p̄nt mēbra hoīs vere ⁊ realr̄ auferre. Preterea gloſa ſup illō ps. Immiſſiōes p angelos malos. Deus punit p malos angelos ſicut pp̄m iſraeliticū ſepe puniuit varijs lāguoribus vere ⁊ realiter corpib⁹ immiſſis: ergo ⁊ hmōi infirmitates circa mēbrū tale immittere pōt. Si dicat̄ q̄ pōt diuina p̄miſſiōe: tūc ſic in p̄cedētib⁹ dictū eſt q̄ deus ampli⁹ p̄mittit vim generatiuā maleficiari ꝓpter p̄mā corruptionē peccati: q̄ p actū generātē in nos deuenit: ergo etiā ampli⁹ p̄mittit ſuper mēbrū illi⁹ potentie generatiue vt ip̄m totaliter auferat. Preterea maior fuit ꝓuerſio vxoris loth in ſtatuā ſalis. Gen. xix. q̄ auferre mēbrū virile: ſz illa fuit vera ⁊ realis ⁊ nō apparēs cōuerſio: q⁹ adhuc viſibiliter vt ōr ſupeſt illa ſtatua. Et factū fuit p malū angelū vt coacti a bonis qui p̄ius cecitate eos p̄cuſſerāt vt oſtiū dom⁹ inuenire non poſſent. ſicut etiā alie punitiones ſodomitarū: q⁹ ⁊ gloſa ibidē aſſerit ip̄az etiā illo vitio infectā: ergo ⁊ iſta facere p̄nt. Preterea q̄cunq̄ pōt inducere formā naturalē pōt ⁊ illaz auferre. Sz demones formas naturales pluries induxerunt: vt p̄z de magis pharaonis: q̄ virtute demonū ranas ⁊ ſerpētes fecerūt. Item Augu. in li. lxxxiij. q. dicit q̄ oīa q̄ viſibiliter fiunt etiaz per inferiores p̄tātes aeris. Nec nō abſurdi fieri poſſe creduntur: ſz hoc p̄nt facere hoīes vt aliq̄ arte vel inciſiōe mēbrū auferat̄: ergo ⁊ demones iſta facere inuiſibiliter q̄ō alij viſibiliter p̄nt: ſed ꝓtra Augu. xviij. de ci. dei. Nō eſt credēdū etiā hoīs corp⁹ demonū arte vl̄ poteſtate in beſtiali liniamēta poſſe ꝓuerti: ergo etiā a ſimili non pōt auferre hoc q̄ō ad veritatē corpis humani deſeruit. Itē. iij. de tri. dicit. Nō eſt putādū iſtis trāſgreſſoribus angelis ad nutum ſeruire hāc viſibiliū rerū materiā ſz ſoli deo. Riſio. Nulli dubiū quin malefice q̄dā mira opant̄ circa mēbra virilia: vt ex viſis ⁊ auditis plurimoꝝ immo ⁊ ex ip̄a publica fama ꝓſtat de

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hoc per ſenſum viſus aut tact⁹ viritas illi⁹ mẽbri cognoſcebatur.qđ qualiter fieri pōt. Dicendum ꝙ licet dupliciter fieri poſſit:ſcilicet vere ⁊ realiter vt argumenta prima tetigerunt ⁊ preſtigioſa operatione:ea tamen que a maleficis fiũt circa huiuſmodi non fiunt niſi preſtigiola illuſione:que tamen illuſio non habet locum in imaginatione patientis: quia imaginatio eius poteſt vere ⁊ realiter eſtimare aliquem rem non eſſe p̄ſentem:licet per nullam operationez ſenſus exteriozis ſcilicet viſum aut tactum percipit eſſe preſentem. Unde poteſt dici vera ablatio membri ex parte imaginationis patientis:licet nō ex parte rei ꝙ qualiter fit ſunt plura notãda. Primo duo modi quibus iſta fieri poſſunt. Nō mirum ꝙ diabolus ſenſus humanos exteriozes decipere pōt:q̄ interiozes de quibus ſupra tactũ eſt illudere pōt fozmas reſeruatas educẽdo ad principalia ſua ſenſitiua:decipit aũt eos in ſua naturali opatiõe vt qđ viſibile eſt fit illi inuiſibile:tãgibile:intãgibile:audibile inaudibile:⁊ ſic de alijs. Dec autez veritas illa nihil ponit ex parte rei ꝙ oĩa fiunt ex immutatione oꝛganoꝝ deſtruentium ad viſum auditũ ⁊c. vt ſunt oculi ⁊ man⁹ q̄bus immutatis iam fallitur ſenſus iudicium. Poſſumus iſta ex naturalib⁹ quibuſdam demonſtrare:nã ſicut vinum dulce ꝓpter infectionẽ lingue in febzicitãte videtur amarum:vñ guſtus decipitur nō ex parte rei ſed ex parte humoꝛuz. Ita ⁊ ibi nulla deceptio ex parte rei quin ibi ſit virga adherens:ſed deceptio ex parte oꝛgani ſenſus. Iterum ſicut ſupza dictum eſt de vi generatiua illam impediendo per impoſitionez alicuius alterius coꝛpoꝛis eiuſdem coloꝛis ⁊ apparentie:ita ⁊ aliquod coꝛpus planum figuratuz coloze carneo interponere poſſunt inter vſum aut tactum oculoꝛum ⁊ manuum:⁊ inter ipſum verum coꝛpus patientis ita ꝙ ſuo iudicio nihil valeat videre ⁊ ſentire niſi coꝛpus planuz ⁊ nullo membzo interruptum. Uideãtur dicta ſancti Thome in.ij.di.viij.arti.v.de preſtigioſis illuſionibus:⁊ ſimiliter ſecunda ſecunde.q.xcj.⁊ in queſtionibus de malo:frequenter allegans illud Auguſt.in lib.lxxxiij.q.ſerpit hoc malum demonis per omnes additus ſenſuales dat ſe figuris:accommodat ſe coloꝛibus.adheret ſonis:odoꝛibus ſe ſubijcit:infundit ſe ſapoꝛibus. Preterea alludit ratio:ꝙ non ſolũ per interpoſitio-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nem alicuius corporis plani non membrato talis illusio pre-
stigiosa in vidente ⁊ tangēte fiat: īmo ⁊ p modū quo certi spūs
seu species reseruati educunt ad sua principia sensitiua interio
ra. s. ad imaginationē ⁊ fantasiaz. vñ ꝯtingit aliquid imagina
ri: ac si primo eliciat ex sensu interiori. Nam vt in precedenti
questione tactū est. Demones virtute ppria possunt localiter
corpa mutare: ex trāsmutatiōe aūt spirituum ⁊ humorū: etiaz
ꝑm nature opationē cōtingūt. aliqua ꝑm imaginationem vel
sensum videri naturaliter dico: quia ⁊ pūs in de som. ⁊ vigil.
assignans causam apparitiōis somniox dicit. q cum aīal dor
mierit descendente plurimo sanguine ad principiū sensitiuum
simul descēdunt motꝰ siue impressiōes relicte ex sensibiliū mo
tionibus: q̄ in spiritibus sensibilibus cōseruant. Termini fue
runt superius declarati: ita q tūc aliqua appareant: ac si tunc
primo a rebꝰ exteriorib⁹ sensus immutarent. Et qz hoc natu
ra facere pōt a fortiori diabolus formas seu species corporis
plani ⁊ non mēbro virili organisato educere pōt ad vim fan-
tasticam ⁊ imaginatiuā: vt inde sensus iudicent: ac si in rerum
veritate ita esset. Per hūcetiā modū vt patebit inferius homi
nes videntur aīalia: cum tñ non sint in rerū veritate.

Ecūdo notādi sunt alij modi faciliores ad intelli-
gendum ⁊ predicandum. Nam qz prestigiuz nihil
aliud est ꝑm Isido. viij. etymol. ca. ix. q̄ꝫ sensuum q̄
dam delusio: ⁊ p̄sertim oculorum. Unde ⁊ dr a pre
stringo: qz aciem oculorum prestringit: ita vt res vi
deantur aliter esse q̄ꝫ sint. Et vt alexāder de ales dicit parte. ij.
Prestigium proprie sumptum est illusio demonis: que nō ha-
bet causam ex parte mutationis rei: sed solūmodo ex parte co
gnoscētis q̄ deluditur: siue quantum ad interiores sensus: siue
quantum ad exteriores. Unde in genere: loquendo etiam de
humana p̄stigiosa arte dicam⁹. Tribus modis pōt fieri. Una
absq̄ demonibus: ⁊ illa potius dr delusio: quia artificialiter
fit agitatiōe hoim ostendētium vel occultātiuz aliquas res. si-
cut fit in traiectionib⁹ p ioculatores vel per mimos. Ali⁹ mo-
dus fit etiam sine virtute demonum: vtpote naturaliter virtu-
te corporum naturalium: vel etiam mineralium. q̄ qui habent
pñt ꝑm quādā ꝛtutē hmōi reb⁹ inditā rē ostendere vel facere

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

apparere nō ſicut eſt. Uñ Tho. pria parte. q. cxiiij. ar. iiij. ⁊ ſm alios plures q̄dā herba ſuccēſa ſeu accenſa fumigās facit tra/bes apparere ſerpētes. Tertiꝰ modus deluſiōis eſt q̄ fit p de/mones: deo tñ pmittēte. Habēt em̄ demones ex natura: vt pa tuit quādā ptātē ſup quaſdā res inferiores: quas pñt exercere circa illas qñ deꝰ finit: vt tūc etiam res appareāt aliter q̄ſ ſint. Pro quo notādū tertio q̄ demon pōt quinq; modis illudere aliquē q̄ iudicat rē aliter q̄ſ eſt. Primo artificiali traiectione: vt dictū eſt: q; quicquid hō ſcit: p artē melius ipſe ſcire poteſt. Scdo modo: naturali applicatiōe alicuiꝰ rei: put dictū eſt per interpoſitionē alicuiꝰ corporis vt alterū occultet: vel etiam ex fantaſiꝫs hoīm illas pturbando. Tertio modo: vt qñ in aſſum pto corpore oſtēdit ſe eſſe aliquā rem q̄ nō eſt. ſicut Bregorius in primo dialogoruꝫ narrat de moniali: q̄ comedit lactucā: q̄ tñ vt ipſe demon faſſus fuerat: lactuca nō: ſed demon in lactu ce ſpecie: aut in ipſa lactuca erat. vel etiaꝫ contigit Antonio in maſſa auri: quā in deſerto repperit. vel etiaꝫ qñ hoīem verum tegit ⁊ facit vt brutuꝫ aial videatur: prout iam dicet. Quarto modo: vt qñ turbat organum viſus: vt videat̄ res nubiloſa q̄ eſt clara: vel econuerſo: vt vetula appareat iuuencula. Nam ⁊ poſt fletū apparet aliter lumen q̄ſ ante. Quinto mō vt in ima/ginatiuā potentiā operādo ⁊ trāſmutationē ſpecierum ſenſi/biliū p cōmotionē humoꝝ: vt ſupra tactum eſt faciēdo. vt tunc quaſi recentes ⁊ noue apparitiones in ipſis potentiꝫs ſenſiti/uis cauſent̄. Et ſic tribꝰ vltimis modis demon illudere poteſt preſtigioſa arte ſenſus hoīs. ⁊ etiā ſcdo modo. Uñ nulla diffi/cultas quin membrū virile occultare p̄ſtigioſa arte velit. Eui/dens iudiciū ſiue experimētum q̄ nobis in officio inquiſitio/nis exiſtētibꝰ reuelatum fuit infra ponet̄: vbi de his ⁊ aliꝫs fa/ctis plura recitantur in ſecunda parte tractatus.

¶ Quomodo maleficiū a defectu naturali pōt diſcerni.

Accidentalis q̄ſtio cū certis aliꝫs difficultatibus. q̄ ſequitur. Petro ablatū eſt membrum. ignorat autē an p maleficium ſeu alꝫs diuina permiſſiōe p demo/nis potentiam ſit ablatum? ſunt ne modi cognoſcē di ⁊ diſcernendi inter iſta? Rñderi pōt q̄ ſic. Prīo q̄ tales quibus accidunt vt plurimū ſunt adulteri: ſeu alꝫs for/

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nicarñ. Uñ dum amaſñs non ad nutum ſeruiunt: ſeu eas relin quere volunt alīs adherendo: tunc in vindictam talia procu rāt: aut aſs potentiam illius mēbri amputant. Scōo cogno ſcitur per hoc q̄ non eſt durabile. Nam ſi non ſit ex maleficio tūc non eſt durabile ſed qñq̄ redibit. Sed hic iterum ſuborit dubitatio. an hoc ſit ex natura maleficiī q̄ nō ſit durabile. Re ſpondetur q̄ poteſt eſſe perpetuū ⁊ durare vſq̄ ad mortem: ſi cut etiam de impedimento maleficiali in matrimonio. Judi cant canoniſte ⁊ theologi q̄ reperitur tpale perpetuū. Nā di cit Goffre. in ſumma Maleficiū non pōt ſolui ſemp per illum q̄ fecit: vel q⁹ eſt mortuus: vel q⁹ neſcit delere ip̄m: vel q⁹ male ficium eſt perditū. Uñ a ſimili dicere poſſum⁹ q̄ maleficiū pe tro illatum erit perpetuum: vel q⁹ illa malefica q̄ fecit non po teſt eū ſanare. Sunt em̄ malefice in triplici genere. Nā quedā ſanant ⁊ ledunt: q̄dam ledunt ſz ſanari nequeunt. Quedā tā tūmodo ſanare videntur: id eſt leſiones amouere vt inferius pa tebit. Sic enim nobis contigit. Nā due malefice mutuo rixā tes dum vna alteri improperaret: vna dixit. Non ſum tā peſſi ma ſicut tu: q⁹ quos ledo ſanare ſcio. Uel etiā durabit vbi an te eius ſanationem malefica diſcederet vel locum mutādo: vel ab hac vita diſcedendo. Nam ⁊ ſanctus Tho. dicit Maleſi ciū quodlibet ita pōt eſſe perpetuū q̄ nō pōt habere humanū remediū: q⁹ ⁊ ſi habet remediū nō eſt tñ hoc homini notuz vel licitum: licet deus poſſit preſtare remedium per ſanctuz ange lum demonem: licet non maleficā cogēdo. Uerūtamē ſummuz remedium ꝯtra maleficium eſt penitentie ſacramētū: extra de frigid. Nā ⁊ infirmitas corpalis ſepe puenit ex pctō: extra de pen̄i. cum infirmitas qualiter etiam maleficia ſint auferenda: patebit in tertia parte tractatus. ⁊ in ſecunda parte, capitulo. vj. tres alie differentie tanguntur.

¶ Solutiones argumentorum.

Datet ad primum q̄ nulli dubium quin ſicut deo pmittēte occidere poſſunt hoīes: ita vt mēbruz illud ſeu alia auferre p̄ūt vere ⁊ realiter. Sz tūc demones nō operant̄ per maleficas: de quibus iā mentio habet̄. Et per hec etiā ad ſecūdum pa tet ſolutio. Sed ad illud q̄ q⁹ deus amplio⁹ per

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mittit vim generatiuā maleficiare ꝓpter ꝛc.ergo etiā ꝑmitti tur vt illō mēbrū vere ꝛ realiter auferat. Non valet vt ſemper hoc fiat. Qr non eſſet ꝑ modū maleficij hoc fieri:nec etiā male fice hoc affectāt dum talia opant:ꝙ nō habeāt poteſtatē reſti tuēdi mēbrū qñ volūt ꝛ ſciūt. Ex quo ptz ꝙ nō vere ſz ꝑſtigioſa arte auferūt. Ad tertiū de ꝙueſtione vxoris loth dicim⁹ vera fuit ꝛ nō ꝑſtigioſa arte:nūc aūt loq̄mur de arte ꝑſtigioſa. Ad quartū ꝙ demones ꝓnt inducere aliquas formas ſubſtātiales ergo etiā auferre. Dicit quātum ad magos pharaonis ꝙ fece rūt veros ſerpētes ꝛ ꝓnt demones circa aliq̄s impfectas creaturas adminiculo alicui⁹ alteri⁹ agētis aliquos effect⁹ ꝑducere q̄ nō ꝓnt circa hoīes:de q̄bus deo magis eſt cura. Juxta illud. Nunq̄d deo cura eſt de bobus. Pñt tñ ſemꝑ vt dictuz eſt deo ꝑmittēte hoīb⁹ etiā nocere vere ꝛ realiter aut etiā ꝑſtigioſa arte:ꝛ ꝑ hec etiā ptz ſolutio ad vltimum argumentum.

¶ Queſtio decima An malefice opant circa hoīes in beſtiales formas preſtigioſa arte illos tranſmutando.

Quarto ipſa veritas declarat:vbi etiā hoīes trāſformāt in beſtias qđ ꝗliter fiat arguit ꝙ non ſit poſſibile hoc fieri. xxvj. q. v. Epi ex ꝯſilio acquirenſi. Quiſq̄s credit poſſe fieri aliquā creaturaz aut melius aut deteri⁹ immutari aut trāſformari in aliā ſpeciem vel aliā in ſilitudinem:niſi ab ipſo creatore q̄ oīa fecit ꝛ ꝑ quē oīa facta ſunt:ꝑculdubio infidelis eſt ꝛ pagano deterior:ꝛ vtamur argumētis ſancti Tho. in. ij. ſentē. di. viij. An demones poſſunt ipꝛimere in ſenſus corꝑales preſtigijs deludendo. Ubi primo arguit ꝙ non. Naz illa forma beſtie q̄ videtur oportet ꝙ ſit alicubi ſz non pōt eſſe tm̄ in ſenſu: qr ſenſus nō hz aliquā ſpeciem niſi a reb⁹ acceptā:ꝛ ibi nō eſt vera beſtia ꝑ authoritatē can̄. allegatā nec iterum pōt eſſe ī re q̄ videt: ſicut ꝙ mulier videat beſtia qr due forme ſubſtātiales non ꝓnt eſſe in eodē ſimul ꝛ ſemel:ergo cuz illa forma beſtie q̄ videt nullibi poſſit eſſe:ideo nulla preſtigioſa illuſio in oculo videntis fieri pōt:cū viſio ꝑ aliquaz formā neceſſario habeat terminari. Preterea ſi dicat ꝙ forma illa ſit in aere circūſtante hoc nō pōt eſſe:tū qr aer nō eſt ſuſceptiuus alicuius forme ſeu figure;tum etiā qr nō ſemꝑ vnus ꝛ idē aer circa illā ꝑſonam ꝓ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pter fluxibilitatem manere potest:precipue qñ mouetur:tum etiam quia sic videretur ab omnibus talis transformatio qđ tñ non fit:qr demones nō videntur ad minus sanctoꝝ virorũ visiones decipere. ¶Preterea sensus visiuus seu potentia visiua est potentia passiua.sz omne passiuum mouetur ab actiuo sibi proportionato:actiuum autem proportionatum sensui est duplex. Unum quasi originans actum.s.obiectum. Aliud autem quasi deferẽs sicut medium:sz forma illa que videtur non põt esse obiectũ sensus:neqz etiam mediũ quasi deferens. Be primo.s.q̃ non põt esse obiectum:qr a nulla re sumi põt.vt in p̃cedenti argumẽto tactũ est cum nō fit in sensu a re accepta nec in ipsa re nec etiã in ipso aere quasi in medio differentevt prius tactum est in tertio argumento. ¶Preterea si demõ mouet vim cognitiuam interiorem aut hocfacit se obiciendo virtuti cognitiue:aut hoc facit immutando ipam.non autẽ hoc facit se obiciendo:qr oporteret q̃ vel assumeret corpus:ꝛ sic nõ posset interius ingredi ad organum imaginationis:cuz duo corpora nō sint simul in eodẽ loco neqz in assumendo fantasma. quod etiã esse non põt:qr fantasma non est sine quãtitate. Similiter etiam non põt hoc facere immutando quia aut immutaret alterando:quod videtur non posse facere:quia omnis alteratio fit per qualitates actiuas quibus demones carent:aut immutaret transmutando siue localiter mouendo:qđ videtur esse incõueniens duabus rõnibꝰ. ¶Primo qdem qr transmutatio organi nō posset fieri sine sensu doloris. Scõo qr ꝑm hoc demon nō ostẽderet hmõi nisi nota.cũ tñ Augu.dicit:q̃ ostẽdit hmõi formas ꝛ notas ꝛ ignotas:ergo videt q̃ demones nullomõ possunt imaginationẽ vel sensuz hois decipere. Sz contra Augu.xviij.de ci. dei dicit q̃ transmutatiões hoim in aialia bruta q̃ dicuntur arte demonũ facte non fuerũt ꝑm veritatem:sed solũ ꝑm apparẽtiam. Hoc aũt fieri non posset si demones humanos sensus trãsmutare non possent. ¶Preterea alludit ꝛ authoritas Aug.in li.lxxiij.q.q̃ etiam prius allegata fuit:serpit hoc malum demonis ꝙ omnes addit sensuales ꝛc. Responsio si lector voluerit sup modum trãsmutandi inspicere inueniet in.ij.parte operis.c.vj.varios modos. Ad presens tãtũmodo scholatice ꝓcedendo:dicamꝰ triũ doctoꝝ sentẽtias

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

concordãtes in eo q̃ diabolus põt fantasiaz hoīs decipere vt hõ verus aial videat: inter quas etiã vltima subtilior ceteris q̃ sancti Tho. est. ꝛ prima est dñi Antonini. j. parte summe ti. v. c. §. v. declarãtis q̃ diabol⁹ fantasiã hominis ad decipiẽdũ qñq̃ opatur. ꝛ p̃cipue circa illusionẽ sensuũ: ꝛ declarat natura li rõne canonis authoritate ꝛ expimẽtoꝝ multiplicitate. Primũ sic. Corpa naturaliter subdunt ꝛ obediunt nature angelice ꝓtum ad motũ localem. Angeli autem mali etiã si amiserũt gratiã nõ tñ virtutem naturalẽ: vt sepius supra tactum est. Cũ autẽ potentia fantastica siue imaginatiua sit corporalis id est affixa organo corporeo naturaliter subditur etiam malis: vt possint eam transmutare causando varias fantasias ex descensione humorum ꝛ spirituum ad principium sensitiuum procurata ab eis: hec ille: ꝛ subdit. Patet ꝛ ex hõ canone. xxvj. q. v. epi. Illud non est omittendum q̃ quedam scelerate mulieres post sathan retro conuerse demonum illusionibus ꝛ fantasmatibus seducte credunt se ꝛ profitentur cuz diana horis nocturnis dea paganorum: vel cum herodiade ꝛ cum innumera mulierum multitudine equitare super quasdam bestias et multa terrarum spacia intempeste noctis silentio pertransire ꝛ infra. Quapropter sacerdos predicare debet populo dei: vt nouerint omnino falsa esse ꝛ non a diuino sed a maligno spiritu talia fantasmata mẽtibus fidelium interrogari. siquidem ipse sathanas trãsformat se in diuersarum personarum species atq̃ similitudines: ꝛ mẽtem quam captiuã tenet in somnis deludẽdo per deuia queq̃ deducit. Et quidem intellectus huius canonis in prima questione tactus est quo ad quatuor q̃ predicãda sunt. Sed q̃ non valeãt etiam vbi vbi hoc affectant ꝛ nõ impediuntur diuina virtute. sic non esset verus intellectus qz sepissime homines inuiti ꝛ non malefici per multa terrarũ spacia corporaliter transferantur. Sed quia vtroq̃ modo potest fieri sequitur in prefata summa. ꝛ in. c. nec mirum ea. q. Augu. narrat q̃ in libris gentilium legitur de quadam maga dicta circes: que socios vlyxis mutauerat in bestias q̃ magicis prestigijs potius fingebatur: q̃ in rerum veritate compleret alterando fantasias hoīm. patet hoc etiam per plura exẽpla. Legitur enim in vitaspatrum q̃ quedam iuuẽcula quia assentire

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

noluit cuidaz iuueni de turpitudine eã sollicitanti: ipe iuuenis turbatus ex hoc a quodam iudeo procurauit maleficium fieri ꝑ illam: quo peracto mulier conuersa est in equam: que quidem non fuit ꝑm reiveritatẽ: sed ꝑm ludificationẽ demonis immutãtis fantasiã ꝛ sensum ipsius mulieris ꝛ aspicientiũ eã vt videret equa que erat vera mulier. vnde ducta ad beatũ Zacchariũ nõ potuit dyabolus ita opari ꝙ illuderet sensus eius sicut aliozũ ꝓpter suã sanctitatem: nam sibi videbat mulier vera non equa cuius tandem oratione liberata est ab illa illusione: dicens hoc sibi accidisse: qz non vacabat diuinis: nec frequẽtabat sacra vt dicebat. ió dyabolus ptãtem habuerat sup eã: ꝛ si alꝫ esset honesta. Põt igit dyabolus p cõmotionẽ interioꝝ spũum ꝛ humoꝝ opari ad immutandũ actũ ꝛ potẽtiam nutritiue: sensitiue: ꝛ appetitiue. ꝛ cuiuscũqz potentie corpalis: organo vtentis ꝑm beatũ Tho. j. ꝑte. q. xcj. Sicut credi põt fuisse gestum super symonẽ magũ in incantationibus suis: que de eo narrant. Sz nihil hoꝝ põt dyabolus facere nisi deo permittente. qui cum angelis suis bonis frequenter reprimit malitiam eius decipere nos ꝛ nocere querentis. vñ dicit Aug. loquẽs de maleficis. Hi sunt qui ꝓmissu dei elementa ꝯcutiunt: hoim mentes ꝑturbant minus ꝯfidentiũ in deo. xxvj. q. v. nec mirũ. Hoꝝ etiã opatione ꝑ maleficam artẽ fit qñqz: vt vir non possit videre vxorem ꝛ econuerso. ꝛ hoc per immutationẽ fantasie: repñtando ei talẽ: vt rẽ odibilẽ ꝛ horribilẽ. Ipse etiã dyabolus vigilantibꝫ ꝛ dormiẽtibus suggerit repzesentationes turpium fantasie ad decipiendũ ꝛ inducendum ad malũ. Uerũ. qz peccatũ non ꝯsistit in imaginatione: sed in volũtate. ideo ex hmõi fantasijs per dyabolũ suggestis ꝛ alterationibus varijs homo nõ peccat: nisi volũtate ꝓpria peccato assentiat. Scda snia: ad idẽ modernoꝝ doctoꝝ declarantes. primo q̃d sit ꝑstigium: ꝛ quot modis demon põt hmõi illusiones causare? Hic nota ꝙ Antonius allegat ea que in ꝑce. q. ix. tacta sunt. vnde non est opus illa renouare. Tertia sententia est sancti Tho. ꝛ est responsum sup argumentum quo queritꝫ. vbi sit illa forma bestie que videt? Aut in sensu: aut in re aut in aere circunstante. ꝛ est talis. ꝙ illa forma bestie que videtur non est nisi in sensu primo interiori: ꝛ per fortem imaginationẽ resultat in sensum exteriorez quodãmodo. ꝛꝙ ibi sit põt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

per demonis opationem ꝓtingere dupl'r. Uno mō: vt ſpēs aīa
lium dicamus que ſunt in theſauro imaginationis reſeruate
fluant opatione demonum ad orgāna ſenſuum interiorꝝ. ſic ēt
in ſomno ꝓtingit: put ſupra declaratū eſt ⁊ ideo qñ ille ſpēs cō
tingunt orgāna ſenſus exterioris: puta viſus videnť: acſi eſſent
res p̄ſentes extra ⁊ actu ſentirenť. Alius modus pōt eſſe ex im
mutatione orgānoꝝ interioꝝ: quibus mutatis fallit̄ ſenſus iu
dicium: ſicut patet in eo qui hz̄ guſtum corruptum: cui oīa dul
cia videnť amara. ⁊ parum differt a primo. Hoc aūt facere p̄ñt
etiam hoīes virtute quarūdam reꝝ naturaliū: ſicut ad vapora
tionē cuiuſdā fumi trabes domus videnť ſerpētes: ⁊ multa ex
perimenta huius inueniuntur: vt ſupra tactum eſt.

¶ Solutiones argumentorum.

AD argumenta. ptz̄ ad primū q̄ textus ille ſepe alle
gatur: ⁊ male intelligit̄. Nam quo ad hoc q̄ loqui
tur de tranſformatione in aliam ſpēm vel ſimilitu
dinē: declaratum eſt qualiter hoc fieri pōt p̄ſtigio
ſa arte. Sed quo ad hoc qō dicit q̄ non poſſit fie
ri aliqua creatura virtute demonis, ſi capit̄ fieri ꝑ creari. mani
feſtum eſt q̄ non. ſi vero capit̄ fieri ꝑ naturali ꝓductione: ſic cer
tum eſt q̄ non p̄ñt facere aliquas creaturas imperfectas: quod
qualr̄ ſit declarat ſanctus Tho. vbi ſupra. Nā dicit q̄ oēs trāſ
mutationes corporaliuz reꝝ que p̄ñt fieri per aliquas virtutes
naturales ad quas ptinent ſemina que in elementis huius mū
di inueniuntur: puta in terra: vel aquis: ſicut relinquunt ſua ſe
mina ſerpentes ⁊ rane: ⁊ his filia p̄ñt fieri per opationes demo
nū hmōi ſeminib⁹ adhibitis: ſicut cū aliqua res tranſmutat̄ in
ſerpentes vel ranas que per putrefactionem generari p̄ñt. Ille
vero tranſmutationes corporalium reꝝ: que nō p̄ñt virtute na
ture fieri nullo modo opatione demonum ſm rei veritatē pfici
p̄ñt: ſicut q̄ corpus humanū mutet̄ in corpus beſtie: aut q̄ cor
pus mortui reuiuiſcat: quod ſi fieri videatur: apparentia eſt p̄
ſtigioſa: aut dyabolus in aſſumpto corpore ſe agitat cora hō
minibus: fortificanť iſta. Nam albertus in li. de aīalibus vbi
querit. An demones ſeu etiam dicamus malefici poſſint facere
vere animalia? Rñde q̄ ſic: deo pmittente. ⁊ hoc quo ad imper
fecta aīalia: ſed non p̄ñt in inſtāti: ſicut de⁹ facere: ſz motu quo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dam:lz subito:sicut ptz de maleficis.Exo.vij.super ista.Uocauit pharao sapientes:dicit.Demones discurrunt per mundū: ⁊ colligunt diuersa semina:⁊ eoꝝ adaptione possunt ꝓrumpere diuerse species.Et glosa ibidem sic dicit. Dum per incantationem demonum malefici aliquid efficere conant discurrunt per mundum:⁊ semina subito eoꝝ de quibus hoc agitant afferunt:⁊ sic ex illis permittente deo nouas spēs ꝓducunt. Dec etiam superius tacta sunt.Ar vbi si difficultas suboziretur.An talia facta demonum essent opera miraculosa dicenda? Rñsio patuit ex p̄cedentibus:q̄ etiam demones aliqua vera miracula facere p̄nt:ad que virtus nature pticularis se extendere potest Et lz talia sint vera non tñ ad veri cognitionem ab eo fiūt:ꝑm quē sensum opa antixp̄i p̄nt dici signa mēdacia:qz ad seductionem hoim fiunt. Ptz ⁊ solutio ad alium argumentum de subiecto forme dicamus Bestie forma que videt nō est in aere nec in ipsa re vt patuit sed in ipso sensu:put ex sententia sancti tho. vt superius declaratum est.Ad illud q̄ omne passiuum mouet ab actiuo sibi proportionato conceditur.Et qñ subinfertur q̄ forma illa que videtur non potest esse obiectuz oziginans actū seu eliciens eo q̄ a nulla resumatur.Dicitur q̄ immo a re: qz a specie sensibili in imaginatione reseruata ꝗ educere pōt ⁊ imaginationi seu etiam sensitiue potentie offerre potest vt dictum est supza Advltimum dicendum q̄ demon non immutat potētiam sensitiuam ⁊ imaginatiuā se ei obyciendo vt ostensum est sed eum transmutando.non q̄dem alterando nisi ꝗtum ad motum localem qz non pōt de se imprimere nouas speciesvt dictū est:immutat autem transmutando id est localiter mouendo. et hoc iterum facit non substantiam organi diuidendo.vt sic consequatur sensus doloris.sed mouendo spiritus ⁊ humores.q̄ autem vlterius obȷ̄citur.q̄ sequeretur q̄ ꝑm hoc demon non possit aliquid noui homini demonstrare ꝑm imaginatiuam visionem . Dicendū est q̄ nouum aliq̄d pōt intelligi dupl̄r.Uno modo totaliter nouum.⁊ ꝑm se⁊ ꝑm sua principia.⁊ꝑm hoc demon non potest aliq̄d nouum hōi ꝑm visionem imaginariam demonstrare.non em̄ pōt facere q̄ secus natus imaginetur colores.vel q̄ surdus natus imaginetur sonos.Alio modo dī aliquid nouum ꝑm speciem totius,puta si dicamus esse nouum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

in imaginatiõe ꝙ aliqs imaginet mõtes aureos quos nũqꝫ vidit qr tñ vidit ⁊ aurũ ⁊ montem põt naturali motu imaginari fantasmata aurei mõtis ⁊ hoc modo põt demõ aliqd noui imaginationi offerri.

¶ Quid de lupis interdũ hoies ⁊ pueros ex cunabulis rapiẽtes ⁊ comedẽtes sentiẽdũ sit an ẽt pstigiosa arte p maleficas.

Tacidẽtalis qõ de lupis interdũ hoies ⁊ pueros e domibus rapiẽtes ⁊ comedẽtes: ⁊ cũ magna astutia discurrẽtes: ita vt neqꝫ aliqua arte aut potẽtia ledi aut capi valeãt. Dicendũ est ꝙ hoc interdũ hz naturalẽ cãm: interdũ ↄ̃ o pstigiosam artẽ dũ p maleficas ↄtingũt. De primo Albertus in de aialibꝰ dicit: ꝙ ex qn qꝫ causis ꝓuenire põt. Aliqñ ꝓpter famis augmentũ: sicut ⁊ cervi. aliqñ ⁊ alie bestie hoibꝰ appropinquãt. Aliqñ ꝓpter ferocitatẽ viriũ: ⁊ hoc in regionibꝰ frigidis: ⁊ etiaz qñ hñt catulos. Sz qr de his nihil ad ppositũ dicimus: ꝙ demonũ illusiõe fiũt qñ deus ꝓpter pctã punit aliquẽ ppm. Juxta illud Leui. xvj. Si nõ feceritis mãdata mea: mittã in vos bestias agri: q cõsumentvos ⁊ pecora vra. ⁊ Deutero. xxxij. Dentes bestiaꝝ immittã in eos cũ furore ⁊c. Per quẽ aũt modũ. An sint veri lupi vel demones in formis sic apparẽtibꝰ dr ꝙ sunt veri lupi: sz obsidẽtur a demonibꝰ: vel agitant duplici mõ. Uno mõ absqꝫ malefico ꝓpatione: sicut quadraginta duobꝰ pueris ↄtigit a duobꝰ vrsis de silua exeũtibus quos iugulauerũt ꝓpter irrisionẽ factã heliseo ꝓphete dicẽdo: ascende calue ⁊c. Et de leone q ꝓphetã dei iussum nõ iplentẽ occidit. iij. Re. xiij. Et historia de epo vienẽsi: q letanias minores instituerat añ ascensionẽ dñi: eoq lupi ciuitatis intrãtes hoies vorauerũt publice. Alio mõ etiã male ficoꝝ illusiõe. Sicut Guil. vbi supra narrat de quodã viro: q se ↄuerti putabat in lupũ certis tpibus: qbus in antris latitabat Illuc eñ certo tpe ssuit: ⁊ sibi interim cũ fixus maneret: videbat ꝙ lupus ipe factus circũiret pueros deuorãdo ⁊ cũ illõ realr solũ demõ quẽdã lupũ possidẽs faceret putabat falso se somniãs circũire: ⁊ sic tãdiu demẽtatus fuit quousqꝫ inuẽtus est iacere in silua raptus. Delectat in his demõ vt paganoꝝ errorẽ: q hoies ⁊ vetulas mutari credebãt inducat. Unde discernit ꝙ ex singlari dei ꝓmissione ⁊ demonũ opere talia eueniũt: ⁊ nõ ex naturali

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aliquo defectu:qñ nulla arte aut potẽtia ledi aut capi pñt:ficut etiã Uincẽ.in spec.histo.li.vj.ca.xl. narrat. In gallia inquit añ xpi incarnationem:z añ bellum puncum lupus vigili vagina gladium abstulit.

¶Questio nona:q obstetrices malefice ꝯceptus ī vtero diuersis modis interimũt:aborsum ꝓcurant:z vbi hoc nõ faciũt demonibus datos infantes offerunt.

Quinto sexto z septimo insimul veritas supradicta ꝓbatur per quatuor horrendos actus:quos circa infantes in vtero z extero matris exercẽt:que cuz ꝑ mulieres demones exercere hñt:z nõ per viros: iõ potius mulieres ꝙ viros sibi associare ille īsatiabilis homicida satagit:z sunt hmõi opa. Nam canoniste plus ꝙ theologi de maleficiali impedimento tractantes: vbi supra dicunt q maleficium fit nõ solum ne quis actũ carnalẽ exercere valeat:de quo supradictũ est. Sed etiã fit ne mulier ꝯcipiat: vel si cõcipit:q tũc aborsum faciat. Et addit tertius modus cũ quarto. q vbi aborsum nõ ꝓcurant:q tũc infantẽ ꝯsumunt vel demoni offerũt. De primis duob⁹ modis nõ est dubiũ: cũ per naturalia hõ absq demonũ auxilio vt per herbas vel alia impedimẽta ꝓcurare posset q mulier nõ posset gñare vel ꝯcipere vt supra tactũ est. Sed de alijs duobus q etiã a maleficis ꝓcurantur. differendũ est:nec opus est argumẽta deducere: vbi euidentissima iudicia z experimenta hec reddunt credibilius. Et de primo q certe malefice ꝫ humane nature inclinationẽ: imo aduersus oim bestiaz ꝯditiones:lupina dũtaxat spẽs excepta infantes deuorare z comedere solent. Est inquisitor cumanus: de quo supra mentio habita est. qui hec nobis retulit: q ea de cã ab incolis comitatus burbie vocatus ad inquisitionẽ faciendam:eo vez q quidam cũ puerũ ex cunis amisisset: zexplorãdo conuentionẽ mulierũ nocturno tpe vidisset z ꝓpendisset infantẽ occidi:z liquore ebibito deuorare. Ideo vt prius tactũ est vno anno:qui z fuit annus ꝓxime elapsus. xl. zvnam:maleficas igni tradidit certis alijs ad dñiuz archiducis austrie Sigismũdi fugam capientibus. assunt pro confirmatione huius scripta quedã Joh. nider in suo formicario:cuius vtiq z eoz. que scripsit recens memoria supest. vñ non incredibilia; sicut apparẽt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

existunt:sed ꝛ hoc ꝙ maiora damna in his omnibus obstetrices malefice ꝓcurant:ꝓout malefice penitentes nobis ꝛ alijs sepius retulerunt: dicentes. Nemo fidei catholice amplius nocet ꝙ obstetrices. vbi enim pueros non interimunt. tunc quasi aliquid acturi foris extra cameram infantem deferūt. ꝛ sursum in aere eleuantes demonibus offerunt. Modus aūt in hmōi flagitijs qui obseruatur in scōa iam ꝓte patebit. ꝛ ca. vij. quam ꝛ aggredi necesse est prius vnicam duntaxat decisiōe qōnis de permissione diuina premissa. Dictuꝫ est em̄ a principio tria necessario ad maleficalem effectum concurrere demonem cū malefica ꝛ diuinam permissionem.

QEinde considerandum est de ipa ꝓmissione diuina circa quam quatuor requirunt̄. Primo. an necessarium sit ipsaꝫ permissionē ad maleficialē effectum ꝓcurrere? Scōo ꝙ deus iuste ꝓmittit creaturaꝫ ex natura peccabilē. etiā actū maleficalē ꝛ alia horrēda flagitia ꝓpetrare alijs duabus ꝓmissionibus p̄suppositis. Tertio ꝙ maleficoꝝ flagitia cūcta mala que deꝰ fieri ꝓmittit excedūt. Quarto qualr hec materia sit populo publicanda.

QIrca tertiū principale huius prime partis tangēs diuinā ꝓmissionem querit̄. An diuinam ꝓmissionē in his opibus maleficoꝝ commēdare ita sit catholicum ꝙ eius oppositum. s. redarguere illam oīno sit hereticū? ꝛ arguitur ꝙ non sit hereticū asserere ꝙ deus tantam ptātem non ꝓmittat dyabolo in hmōi maleficijs. refutare em̄ illa que in contumeliam creatoris p̄nt credere est catholicum ꝛ non hereticum. Sed asserere ꝙ dyabolo non permittatur talis potestas nocendi hoibus est catholicum. ꝓbatur qꝛ oppositum asserere videt̄ cedere in ꝯtumeliam creatoris. Nam sequit̄ ꝙ non oīa sint subiecta diuine ꝓuidentie. eoꝙ oīs sapiēs ꝓuisoꝛ excludit defectum ꝛ malū ꝗtum pōt ab his quorum curam gerit. Cum autem ea que per maleficia fiūt. si a deo permittunt̄. ab eo non excludunt̄. ꝛ si ab eo non excluduntur. non erit sapiens prouisoꝛ ipe deus. ꝛ sic nō subsunt oīa sue ꝓuidentie. quod quia falsum est. ideo hoc falsum ꝙ deus ꝓmittat. Preterea ille aliquid permittit fieri quod posset impedire

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fi vellet. aut ꝙ non potest impedire etiam si vellet: sed neutrum illorum deo potest conuenire. Non primum: qr talis iudicatur inuidus. non secundum: quia talis iudicatur impotens. Tunc queritur incidentaliter. hoc maleficium petro accidit: ꝛ deus potuit impedire ꝛ non fecit: ergo deus est inuidus. seu non hz curam de omnibus. Si vero non potuit impedire etiam si vellet, tunc non est oipotens. que omnia sicut incōueniens est asserre. s. deum non habere curam omnium ꝛc. ergo ꝛ hoc ꝙ maleficia ex dei permissione contingunt. Preterea quicunqz permittitur sibi ꝛ est dns actuum suoꝝ non subest permissioni aut prouidentie alicuius gubernantis: sed homines sub ipsis dimittūtur a deo secundum illud Eccl'. xv. Deus ab initio constituit hominē ꝛ reliquit eum in manu consilij sui: specialiter etiam malī in suis operibus relinquuntur ꝟm illud. Dimisit eos secundū desideria cordis eorum: igitur non omnia mala diuine ꝓmissioni subduntur. Preterea Aug. dicit in Enchiri. sicut etiā phūs in. ix. meta. Melius est quedam nescire: q̄ scire vt vilia: sed omne quod est melius est deo attribuendum: ergo deus non impedit se de illis vilissimis maleficorum operibus: vt illa permittat vel non. Ad idem apl's, ij. Cor. ix. Non est deo cura de bobus: ꝛ eadem ratione de alijs irrationalibus creaturis. vnde quando maleficiatur vel non: non est deo cura: nec etiam eius permissioni: que ex eius prouidentia procedit subdūtur. Preterea que ex necessitate contingunt prouidam permissionez nō requirunt: sicut nec prudētiam. patet hoc per phm in. vj. ethi. Prudentia est recta ratio contingentium: de quibus est consilium ꝛ electio: sed plures effectus maleficiales ex necessitate cōtingunt: puta quando ex aliqua causa ꝛ influentia corporum celestium accidunt infirmitates vel aliqua alia que nos iudicamus maleficia. vnde non semper subduntur diuine permissioni. Preterea si permissione diuina homines maleficiantur. tūc queritur. Cur potius super vnum q̄ super alium. Si dicaturꝙ ppter peccata que magis abundant in vno q̄ in altero: hoc videtur esse falsum: qr tunc maiores peccatores amplius maleficiarentur. cuius contrarium dum apparet eo ꝙ minus in mundo sicut puniuntur. Juxta illud. Bene est omnibus qui p̄uarī cant̄; ita etiā maleficiant̄. Plz deniqz ex eoꝙ innocentes pueri

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

talij iusti amplius maleficiunt. Sed ℨ. deus ꝑmittit: lz nō velit malū fieri: t hoc ꝓpter ꝓfectionem vniuersi. Dionysius. iij. ca. de di. nominibus. Erit malū ad oēs. i. ꝓfectionē vniuersi conferens. Et Aug. in enchi. Ex oibus bonis t malis cōsistit vniversitatis admirabilis pulchritudo. Inquantum etiam illud qđ malum dicitur bene ordinatum: tin loco suo positū eminentiꝰ cōmendat bona: t illa magis placeant t laudabiliora sint duz comparant malis Item sanctus Thomas improbat opinionē illoꝝ ꝙ lz deus nonvelit mala: qr neqz creatura aliqua appetit malum: siue appetitu naturali: siue aiali: siue intellectuali que est voluntas cuius obiectum est bonum. vult tñ mala esse vel fieri. hoc dicit esse falsum: qr deꝰ neqz vult mala fieri: neqz vult mala non fieri: sed vult permittere mala fieri: t hoc est bonum ꝓpter ꝓfectionem vniuersi. Quare aūt sit erroneū dicere. Deus vult mala esse vel fieri ꝓpter bonum vniuersi: dicit. Quia nihil est iudicandū bonum: nisi ꝑm id qđ competit ei per se t nō per accidēs: sicut virtuosus iudicat bonus in intellectuali creatura t non animali. Malum aūt non ordinatur ad bonū per se: sed per accidēs: qr ꝑter intentionē eoꝝ qui malū operant ꝛesultat bonū: sicut ꝑter intentionē maleficoꝝ: aut ꝑter intentionē tyrā noꝝ fuit ꝙ ex eoꝝ ꝓsecutione clarescceret patientia martyrum? ℜñsio. Questio quanto vtilior ad ꝑdicandum: tanto etiam difficilior ad intelligendum exist. Est em̄ inter argumenta hoc principium. nō tam laicoꝝ: ꝫ t quorūdaz sapientū. Maleficia tam horrenda: vt superius tacta sunt non ꝑmittit a deo causas diuine ꝓmissionis huius ignorantes. ex qua etiam ignorantia qr malefice non supprimuntur per vltionem debitam. iam totā xp̄ianitatem depopulare vident: vt ergo ad vtranqz viā iuxta theologoꝝ sententiā doctor indocto satisfiat per discussiones duarum difficultatum est respondendum: t primo. Quod mū dus diuine ꝓuidentie ita subiacet ꝙ ipe immediate oibus ꝓuidet. Scō. ꝙ vniuersitatem maloꝝ que fiūt: sive in malis culpe: sive pene: sive damni. ex duabus primis permissionibus circa casum angeloꝝ t primoꝝ parentū iuste permittit. Unde t patebit ꝙ in his diffidere pertinaciter heresim sapit cum erroribus infidelium talis se implicat. Quo ad primum notandum quod ꝓsuppposito illo ꝙ prouidentia deo conueniat. Juxta il

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lud Sap̃.xiiij. Tu autem pater gubernas oĩa ꝓuidentia.opoꝛ tet etiam aſſerere ꝙ oĩa ſunt ita ſubiecta ſue ꝓuidentie:ꝙ etiã omnibus immediate ꝓuideat quod vt pateat oſtẽdamus.pri mo per repꝛobationem cuiuſdã contrarij erꝛoꝛis.Mã ſup illõ Job.xxij.Nubes latibulum eius:ꝛ circa cardines celi peram bulat:nec noſtra cõſiderat.Quidam opinati fuerunt iuxta do ctrinam ſancti Tho.j.parte.q.xxij. Ponere tãtũmodo incoꝛ ruptibilia ſubiacere diuine ꝓuidentie:ꝓout ſunt ſubſtãtie ſe parate:ꝛ coꝛpoꝛa celeſtia cum ſpeciebus rerum inferioꝛũ:que etiam ſunt incoꝛruptibilia.Indiuiduavero ſpecierum:qꝛ ſunt coꝛruptibilia dicebãt non ſubiacere.Unde ſic diuine ꝓuiden tie dicebant ſubiacere omnia inferioꝛa q̃ in mundo agunt:in vniuerſali tm̃:ꝛ non in particulari ſeu ſingulari.Sed qꝛ hoc alijs videbatur inconueniẽs:vt de homine non eſſet amplioꝛ deo cura:q̃ de alijs animalibꝰ:ideo rabbi moyſes volẽs me dium tenere dixit cõcoꝛdãdo cum pꝛimis.Coꝛruptibilia om nia ſicut ſunt indiuidua rerum oĩno non ſubiacere diuine gu bernatiõi:ſed tm̃modo vniuerſalia ꝛ alia q̃ tacta ſunt: homi nem vero ab illa generalitate coꝛruptibilium excepit.hoc ꝓ pter ſplẽdoꝛẽ intellectꝰ quo participant cum ſubſtãtijs ſepara tis:ꝛ ſic ſm̃ iſtam opinionẽ q̃cquid hoĩbus accideret in male ficijs eſſet ex ꝓmiſſiõe dei:nõ aũt quicq̃d aĩalibꝰ aut alijs terre frugibꝰ eueniret.Et hec opinio lz ſit veritati ꝓpinquioꝛ q̃ illa q̃ omnino ꝓuidentiã dei de rebus mundi negabat:aſſerens mundũ caſu eſſe factũ:ſicut fuerunt Democritus ꝛ Epicuri.tm̃ etiam nõ caret magna falſitate:eo ꝙ neceſſe eſt dicere oĩa diui ne ꝓuidẽtie ſubiacere nõ in vniuerſali tm̃:ſed etiã in particu lari.vt nõ ſolum maleficio hoĩm:ſed ꝛ iumẽtoꝛum ꝛ terre fru gum ex diuina ꝛ ꝓuida permiſſione eueniunt.qõ ſic patet.Ad tm̃ ſe extendit ꝓuidentia ꝛ ordinãtia rerum in finẽ:quãtũ ipa cauſalitas ſe extẽdit:ſicut a ſili i rebꝰ alicuius dño ſubiectis:q̃ intm̃ ſubiacent eiꝰ ꝓuidentie inquantum ſibi exiſtũt ſubiecte. Cum aũt cauſalitas dei qui eſt pꝛimum agẽs extẽdit ſe ad oĩa entia.non ſolũ quantũ ad pꝛincipia ſpeciei:ſed etiã quantũ ad pꝛincipia indiuidualia:ꝛ nõ ſolũ incoꝛruptibiliuz.Ideo ſicut oĩa habẽt eſſe a deo:ita oĩa ſunt ꝓuiſa ab eo.i.ad aliquẽ finez ordinata,Et hoc tãgit apl̃s ad Rom̃.xiij,Que a deo ſunt:oꝛ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dinata sunt: quasi dicat. Sicut oia a deo sunt: ita etiaz oia ab ipso ordinata sunt: ⁊ p consequens prouidētie eius subiecte qz prouidētia dei nihil aliud noscitur q̄z ratio. i. causa ordinis rerum in finē. Oia ergo inquantū participant de esse: intātū etiā subduntur diuine puidētie. Item deus oia cognoscit: nō solū in vniuersali seu vniuersalia: immo ⁊ in particulari seu particularia. Et cum dei cognitio comparatur ad res creatas: sicut cognitio artis ad artificiata. Ideo sicut omnia artificiata subduntur ordine ⁊ prouidentie artis: ita omnia subduntur ordini ⁊ prouidētie dei. Sed qz per hoc non satis fit vt intelligaī q̄ deus iuste permittat mala fieri ⁊ maleficia in mundo: lz intelligamus hoc q̄ ipse sit prouisor omnia gubernans. quod qz conceditur: ideo etiā deberet omne malū ab his quoruz curam gerit excludere. Inter homines ēvidemus ita fieri q̄ sapiens prouisor excludit defectuz ⁊ malū quantū potest ab his quorum curam gerit. ideo ad intelligēdum ista: cur nō omnia mala deus excludit. Notandum q̄ aliud est loqui de puisore particulari: ⁊ aliud de prouisore vniuersali. Prouisor eī̄ particularis necesse habet malum excludere quantuz potest: quia non potest ex malo elicere bonum. Deus aūt cum sit vniuersalis prouisor totius mundi: ⁊ potest ex particularib⁹ malis plurima bona elicere. sicut ex psecutione tyrannorum. patientiam martyrum: ⁊ ex operibus maleficoz purgationem seu probationem fidei ⁊ iustorum vt patebit. Ideo non habet deus oia mala impedire. ne multa bona deesse contingat vniuerso. Ūñ Augustinus in enchi. Adeo misericors est omnipotēs deus q̄ non fineret aliquod malum esse in operibus suis. nisi adeo eēt omnipotēs. ⁊ bonus ⁊ vt benefaceret etiam de malo. Et hui⁹ exemplum etiam habemus in actionibus rerum naturalium. Nam corruptiones ⁊ defectus qui accidunt in rebus naturalibus. licet sint contra intētionem nature particularis illi⁹ videlicet cui talis corruptio contingit vt q̄ fur suspendatur. vel q̄ animalia in cibum hoīs occidantur. sunt tī̄ de intentione nature vniuersalis. vt videlicet ꝑseruantur hoīes in vita et in bonis. vt ⁊ sic bonū vniuersi ꝑseruet̄. vt eī̄ species rerum conseruantur oportet vt corruptio vnius sit conuersatio alterius. Occisiones eī̄ aīalium conseruat vitam leonum.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶Declaratur super permissionē diuinam q̄ deus non potuit conferre creature vt ex natura esset impeccabilis.

Quo ad secundum q̄ vniuersitatem malorum siue in culpis siue in penis iuste deus permittat: ꝛ presertim iam refrigescente: ꝛ mundo ad occasum declinante declaratur ex duabus proportionibus necessario presupponendum. Quarum prima: q̄ deus non potest siue melius vt cum timore dei loquamur nō est possibile vt natura creata: vt est homo vel angelus haberet hoc q̄ ex conditione sue nature peccare non posset. Secunda q̄ deus iuste permisit hominem peccare vel tentari: quib⁹ stantibus cum ad diuinam prouidentiam pertineret: vt vnaquaq̄ creatura in sua natura relinquetur dicere oportet q̄ ex premissis impossibile est q̄ deus non permittat maleficia fieri virtute demonum. Et primum quidem q̄ non fuit possibile creature communicare: q̄ peccare non posset ex conditione nature: ostenditur a doctore sancto: in. ſ secunda distinctione. xxiij. ar. primo: quia si hoc fuisset communicabile alicui creature deus vtiq̄ communicasset: eo q̄ omnes alie communicabiles bonitates ꝛ perfectiones creaturarum sunt communicate: saltez in genere: vt vnio personalis duarum naturarum in xp̄o. maternitatis ꝛ virginitatis in maria. vnio gratuita in viatoribus. vnio beatifica in electis: ꝛ sic de alijs. Cur ergo non legimus hoc alicui creature communicatum? q̄r nec homini nec angelo. Juxta illud. Et in angelis suis prauitatem: certū est: q̄r hoī a deo nō pōt cōicari hoc qđ ex natura sit impeccabilis: ꝫ hoc p gratiā inueniāt. Scđo ad idē. q̄ si esset cōmunicabile ꝛ non cōmunicaret de vniuersum nō esset pfectū. cuius pfectio ī hoc consistit: vt oēs bonitates creaturarū cōmunicabiles in genere sint cōmunicate. Nec valet argumētū. q̄ deus cū sit summe potēs ꝛ alias ad suā similitudinem hoīes ꝛ angelos creauit. q̄ etiam hoc cōferre potuerit: q̄ creatura ex cōditione sue nature haberet q̄ peccare non posset. Vel etiā q̄ faceret vt habitus ille gratie q̄ confirmationē in bono causat. esset pars essentialis nature angeli vel hoīs: vt sic ꝑm naturale suū principiuz ꝛ naturalē cōditionē haberet confirmationez in bono: vt pec-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

care nō posset. Nam primum argumentū non concludit: qr ly deus sit summe potēs sicut ꝛ summe bonus: non tñ hoc cōferre potest nō ex impfectione sue potētie: sed ex impfectione creature. q̄ impfectio cōsideraī. primo. qp hoc recipere nō pōt nec potuit homo vel angelꝰ. Ratio: qr cum sit creatura: esse suum dependet a creatore: sicut causatum a causa sui esse. ꝛ creare est aliquid ex nihilo facere. ideo si sibi relinquitur deficit. conseruatur autem q̄diu cause influentiā recipit. Exemplū si vis de cādela que tādiu lucet q̄diu hz ceram. Quo stante notū est qp deus creauit hoīem ꝛ reliquit eum in manu consilij sui. Eccli. xvij. Et similiter angelum a principio creatiōis. Et hoc factuz est p liberum arbitrium: cuius sicut ppium est facere vel omittere. ita proprium est a suo casu recedere: ꝛ qr non recedere. Et hoc est posse peccare. posse ex libertate arbitrij a deo recedere. ideo non potuit hoc homo vel angelus recipere: nec ei potuit a deo communicari: vt ex natura haberet libertatem arbitrij. ꝛ etiam ex natura haberet non posse peccare. alia imperfectio ex qua hoc nō potuit homini vel angelo communicari est. qr implicat contradictionem. que qr in se non sunt factibilia dicimus: deus non potest illa facere. Sed potius dicēdum qp creature nō possunt ista recipere: vt videlicet aliquid sit viuum et mortuum simul ꝛ semel. Ita etiā implicat vt aliq̄s habeat liberum arbitrium ex quo possit cause sue inherere: ꝛ qp possit non peccare: qr si non potest peccare: non pōt cause sue inherere cū pctō̄ sit spreto incommutabili bono rebꝰ mutabilibus inherere. Spernere autem vel nō spernere est ex libertate arbitrij. Secundum etiā argumentum non valet: qr si gratia confirmationis verteretur creature in naturaz: ita qp ex principijs essentialibus haberet nō posse peccare: tunc nō haberet ex aliquo dono accidētali ꝛ gratia non posse deficere ꝛ peccare: sed haberet hoc p naturam: ꝛ tūc esset deus: qō est absurdū. Hāc solutionem tāgit sanctus Tho. vbi supra in solutiōe vltimi argumenti cū dicit: qp q̄ncūq̄z alicui creature ꝙuenit aliqō accidēs: qō ex influētia superioris tō̄modo inest: nō pōt inferior natura illud accidēs p se habere: nisi efficeret nature superioris: sicut si aer illuminaī in actu per ignē non pōt esse qp sit de natura sua lucidus in actu; nisi fiat ignis. Dico ergo qp cuz ꝙfirma-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tio insit creature rōnali solum p gr̄am q̄ est quoddā spirituale lumē: t filitudo increati luminis non pōt esse q aliqua creatura ex natura sua ꝯfirmationē habeat vel gr̄am: nisi efficeretur diuine nature p esse dicam⁹ eiusdē nature: qđ est oīno impossibile. Concludamus q non posse peccare p naturā: deo tm̄modo ꝯuenit. eo q sicut ab esse deficere nō pōt: cum dat oīb⁹ esse. ita nec a rectitudine bonitatis deficere: cum hoc ei cōueniat p conditionem sue nature. Omnib⁹ aūt alīs q̄ hoc habēt vt peccare nō possint: confert ex hoc q ꝯfirmantur per gr̄am in bono: ex quo filij dei efficiuntur. t quodāmodo diuine nature cōsortes. Declarat̄ questio sup duas pmiss:ōes diuinas quas de⁹ iuste pmisit: videlicet diabolū authorē oīs mali peccare: simul t primos parētes cadere: ex quibus maleficorū opera iuste pmittuntur: t est tertiadecima in ordine prime partis.

Secūda q̄stio simul t ppositio q de⁹ iuste permisit quasdā creaturas angelicas q̄s aliter ꝯcedere nō potuit: nisi q peccare possent: etiā actu peccare. Et q̄sdā silī modo creatas p gr̄az p̄seruare: t h̄ absq; preuia tēptatione. hoiem ꝯo iuste pmisit t tētare t peccare: q̄ oīa sic declarant̄. Mā ad puidētiā diuinā ptinet: vt vnūquodq; in sua natura reliquat̄: t in suis naturalib⁹ operib⁹ non oīno impediat̄: q; vt Dionysi⁹ dicit. iiij. ca. de di. no. Prouidētia nō est corruptiua nature: sz saluatiua quo stāte cū manifestū sit q sicut bonū gentis diuinius q̄z bonum vnius. s. ethico. Ita t bonū vniuersi excedit bonū pticulare cuiuscūq; nature creati in particulari. Ideo etiā attēdere opz: q si pctm̄ oīno impediret̄ per hoc multi gradus tollerent̄ pfectiōis: tolleret̄ em̄ natura illa q̄ pōt peccare t nō peccare: q si dicat̄: tm̄ habuisset hō ex ꝯditiōe nature: vt pri⁹ tactū est. Rñdet̄ si nullū pctm̄ fuisset subiectuz in actu: sed statim ꝯfirmatio tūc semp lateret: quid gratie deberet̄ in bonis erga deū: t q̄d potestas peccādi potuisset t plura alia q̄b⁹ ablatis vtiq; vniuersi multuz detraheret̄. Decuit etiam vt nullo suggerēte ab extra peccaret sed occasionem peccandi ex seipso susciperet q̄m t fecit vbi deo equalis esse voluit qđ est intelligenduz non simpliciter t directe nec indirecte sed solū ꝑm quid: t hoc declaratur ppter authoritatem, Esaie. xiiij. In celo ascēdam t similis ero altissimo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nō em̄ simpliciter ⁊ directe qz sic habuisset intellectū ligatū ⁊ erroneū appetendo aliqd qđ sibi erat impossibile. Cognouit em̄ se esse creaturā ⁊ a deo creatuz: ⁊ ideo equalē fieri creatori cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec etiā indirecte quia cuz totum bonum angeli ⁊ creature est in hoc: ꝙ deo subest. sicut tota claritas aeris est in hoc: ꝙ subm̄cit radys solis: iō hoc ab angelo nō potuit appeti: qz appetyisset ꝓtra bonū nature: sed appetyt dei equalitatē non absolute. sed ꝑm q̄d. hoc sic est cuz deus habet per naturā suam duo: btitudinem ⁊ bonitatem. ⁊ aliud ⁊ qđ ab ipso oīs creature btitudo ⁊ bonitas transfundi tur: videns angelus dignitatem nature sue q̄ creaturis cūctis preeminebat: voluit ⁊ appetyt a se in oīa inferiora beatitudi nem ⁊ bonitatē deriuari: ⁊ hoc per sua naturalia: ita ꝙ ipse pri mo illa ex natura haberet. ⁊ sic alie creature ex nobilitate sue nature acciperēt. Et quia etiā illa appetyt a deo ⁊ sub deo vo lēs esse dummodo ista haberet ⁊ ideo nec etiā quātū ad modū habendi deo equiparari voluit. sed tm̄modo ꝑm quid. Nota insuper: ꝙ qz suū desiderium attētauit: vt ad actum ꝓduceret: ideo subito suum desiderium alys exposuit. Et qz subito etiaz fuit alioz angelorum visio desideryj ⁊ consensus peruersus sui desideryj. Ideo peccatum primi angeli alioz peccata excessit ⁊ ꝓcessit quātitate culpe ⁊ cālitate: non tm̄ duratione ita qđ illđ Apocal. xij. Draco de celo cadēs traxit tertiam partē stellarū. Et in figura leuiathā habetur. Ipse est rex sup omnes filios su perbie. ⁊ rex ꝑm ph̄m. v. meta. ꝺr principiū inquantum mouet ꝓ suam volūtatem ⁊ imperiū sibi subiectos. Ideo ⁊ suū pecca tum alioz occasio peccandi fuit: ita ꝙ ipse primus a nullo ex trinseco tētatus alios extrinsece tētauit. Et quidem qđ dictum est ꝙ instātanea opatio in oībus illis fuit exēplificatur hoc ex sensibilibus. Nā simul tpe sunt illuminatio aeris. visio colo ris: ⁊ discretio rei vise. Hec ad longū posui: vt ꝓsiderando taz stupendam ꝓmissionē diuinam sup nobilissimas creaturas p pter vnum dumtaxat pctm̄ ambitionis quō non particulares ꝓmissiones sup maleficoz opa ꝓpter maiora pctā quātum ad aliquas circūstātias admittet. Nā maleficoz pctā in varys cir cūstantys pctm̄ angeli ⁊ primoz parētū excedūt: vt iā in scđa q̄stione patebit. Sed ⁊ hoc ꝙ puidētia dei iuste ꝓmisit primū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hoiem tentari ⁊ peccare ex his q̃ dicta sunt de transgressoribꝰ angelis satis patere potest. Sicut enim ad eundē finem homo ⁊ angelus creati fuerunt ⁊ in libertate arbitrij relicti. Ideo vt beatitudinis premium non absq; merito perciperent. ideo sicut angelus a casu non fuit preseruatus: vt potestas peccandi ex vno ⁊ potestas gratie confirmationis ex altero ad decorez vniuersi patesceret ita ⁊ circa hominem seruari oportuit. Unde ⁊ sanctus Tho. in. ij. di. xxiij. ar. ij. Illud ex quo deus appa ret laudabilis non debet penitus impediri: sed in pctō etiam deus apparet laudabilis cum p misericordiam parcit ⁊ p iusti ciam punit. vnde non debuit pctm̃ impedire: tm̃modo breui ter ⁊ recapitulando ad ppositum redeamus: dicamus q̄ iusta dei puidentia homo in his pmissus est multis rōnibꝰ. Prima vt ostendatur dei potentia qui solus inuertibilis est omnis au tem creatura mirabilis. Secunda autem ratio vt declarēt dei sapientiam que ex malo scit elicere bonum: quod non potuit fieri nisi deus creaturam peccare permisisset. Tertia vt manife stetur dei clementia in qua xp̄s per mortem suam hominē per ditum liberauit. Quarta vt ostendatur dei iustitia que non so lum reddit bonis premia: sed ⁊ malis supplicia. Quinta vt ho mo non sit peioris conditiōis q̄ alie creature quas omnes sic deus administrat: vt eas agere proprijs motibus sinat. Unde ⁊ hoiem pp̄rio arbitrio relinquere debuit. Sexta est laus hu mana: laus em̃ viri iusti qō potuit ⁊ nō est trāsgressus. Septi ma est decor vniuersi: qr sicut triplex malum culpe: pene: ⁊ dā ni inuenitur. ita ex opposito triplex bonum. s. honestū bonū: delectabile: ⁊ vtile decoratur. Nam culpa decoratur honestas per penam delectabilitas: per damnum summa vtilitas. Et p hec patet responsio ad argumenta.

¶ Solutiones argumentorum.

Am ad primū vbi dr asserere q̄ diabolo permitta tur potestas nocēdi hominibus sit hereticū. Op positum potius patet: qr sicut asserere q̄ deus nō pmittat hoiez ex libertate arbitrij peccare qñ vult est hereticū. ita asserere q̄ deꝰ pctm̃ dimittat inul tū: hoc aūt fit p ptātē nocēdi hoibꝰ in vindictā maloꝝ ⁊ deco rem vniuersi: iuxta illud Aug. in li. solliloquioꝝ. Iustisti dñe ⁊

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ita est vt nunq̄ dedecus culpe sit sine decore vindicte. Proba/
tio deniq̄ argumēti non valet de sapiēte prouisore q̄ excludit
defectum ⁊ malū quātum pōt. qr aliud est de deo q̄ habet curā
particularē ⁊ de puisore vl̄i. Mā prius ex malo non pōt elice/
re bonum sicut vniuersalis puisor facit: vt p̄ p̄cedentia patuit
Ad secūdum patuit: q̄ tam potentia q̄ bonitas ⁊ iusticia diui
na patescūt in hoc q̄ mala p̄mittit. vñ q̄ñ dr. Aut deus potest
mala impedire aut nō. Dicitur q̄ pōt impedire. sz non debuit
rōnib⁹ p̄tactis. Neq̄ valet instātia si dicat: ergo vult mala fie/
ri cum pōt impedire ⁊ non vult: qr vt in argumētis p̄ veritate
tactū est. Deus non potest velle mala neq̄ vult mala fieri neq̄
vult malum nō fieri: sed vult permittere malū fieri: ⁊ hoc pro/
pter p̄fectionem vniuersi. Ad tertium Aug. ⁊ pl̄us loquuntur
de cognitione humana cui melius est non cognoscere mala ⁊
vilia duplici de causa. Primo qr p̄ ea impeditur interdū a con
sideratione maloꝝ ⁊ hoc contigit: qr nō possumus simul mul/
ta intelligere. Etiam ⁊ ea de causa q̄ cogitatio malorum per/
uertit interdum voluntatem in malum. Hec autem in deo lo/
cum nō habēt q̄ intelligit oīa opera hoīm ⁊ maleficoꝝ absq̄
aliquo defectu. Ad quartū apl̄s curam dei a bobus remouit:
vt ostendat q̄ qr creatura rōnalis habet p̄ liberum arbitrium
dñiū sui actus vt dictum est. Ideo vt ei imputetur aliquid ad
culpam vel ad meritum ⁊ reddat ei iuxta hoc pena vel p̄miuz
habet deus specialem de eo puidentiā ꝑm q̄ irrationabilia nō
puidentur. Uelle aūt asserere q̄ in diuidua irrōnabiliuz crea/
turarum ex illa authoritate non p̄tinerent ad diuinam puidē
tiam esset hereticum qr esset asserere q̄ non oīa subiecta essent
diuine puidentie contra scripture sacre commendationem su/
per diuinam sapiētiam que attingit a fine vsq̄ ad finem forti/
ter ⁊ disponit omnia suauiter: ⁊ esset error rabbi moyses vt in
argumētis p̄ veritate patuit. Ad quintum: qr homo nō est in/
stitutor nature: sed vtitur naturalibus opibus artis ⁊ ꝟtutis
ad suum vsum. Ideo puidentia humana nō se extendit ad ne/
cessaria q̄ ex natura pueniunt: vt q̄ cras sol oriatur. Ad q̄ tñ se
extendit puidentia dei: eo q̄ ipse est actor nature. Unde ⁊ defe
ctus naturales: etiā si ex cursu rerum naturalium prouenirent
adhuc diuine puidentie subiacerent: quare ⁊ democrit⁹ ⁊ alī

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

philosophi naturales errauerunt.attribuentes soli necessitate materie quicquid inferioribus accideret.Ad vltimum licet omnis pena infligitur a deo ꝑpter peccata.non tñ semper maioribus peccatoribus maleficia infligũtur.vel quia dyabolus nõ vult vt illos affligat ⁊ temptat quos iusto titulo possidere secernit.vel ideo vt non a deo accelerant.Juxta illud.Multiplicate sunt infirmitates postea accelerauerũt ⁊c.Et ꝙ omnis pena infligit a deo ꝑpter peccata ptz ex sequentib⁹.qz iuxta Hiero.Quicquid patimur peccatis nostris meremur.

¶Declaratur ꝙ peccata maleficorum grauiora sunt peccatis malorum angelorum ⁊ primorum parentum.Unde sicut innocentes puniuntur ex culpis parentum.ita etiam plures innoxij damnificantur ⁊ maleficiuntur ꝑpter peccaca maleficorum.

¶Questio decimaquarta ⁊ est tota materia p̃dicabilis.

SEd super enormitatem criminum queritur. an maleficorũ flagitia cuncta mala que deus fieri finit.⁊ vsqꝫ in pñs a principio mundi fieri permisit taz in culpis ꝙꝫ in penis ⁊ damnis excedunt.Et videtur ꝙ non precipue quo ad culpam.Nam peccatum ꝙquis committit quod faciliter vitare potuisset excedit peccatum quod aliter committit:quod ita faciliter vitare non potuit.Patet per Augustinũ in de ciui.dei.Magna est in peccando iniquitas vbi est tanta in non peccando facilitas.Sed adã ⁊ plures qui ex aliquo statu perfectionis seu etiaz gratie peccauerunt.Facilius propter assistentiam gratie peccata vitare potuissent:presertim adam qui in gratia creatus fuerat quam plures malefice qui huiusmodi dona non perceperunt:ergo illorum peccata omnia maleficorum flagitia excedunt.Preterea quo ad penam maiori culpe maior pena debetur:sed peccatum ade grauissime punitum fuit in hoc quodvt patet in omnes posteros eiuspena cuz culpa ostenditur in transfusione originalis peccati:ergo eius peccatuz grauius est omnibus alijs peccatis.Preterea quo ad damnum.Nam iuxta Augustinum.Ex hoc aliquid est malum quia adimit bonum:ergo vbi plus de bono amittitur ibi maior culpa precessit:sed peccatum primi parentis maius damnum:tam in naturalibus quam in gratuitis intulit:vbi nos innocentia ⁊ immortalitate priuauit,quod nullũ aliorum sequẽ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tium peccata intulit: ergo ꝛc. Sed econtra. id qđ plures rōnes mali includit magis est malum: sed peccata maleficaꝝ sunt huius. Nam omnia mala in bonis nature ꝛ fortune ꝓcurare posſunt deo permittente: vt ex bulla pape deducit̄. Preterea adā peccauit solummodo faciendo illud quod est vtroqꝫ modo malum: qꝛ prohibitum: ꝛ quod non erat malum ꝑm se. Sed malefici ꝛ alij peccatores peccant faciēdo illud quod est vtroqꝫ modo malum ꝛ ꝑm se est prohibitum vt homicida ꝛ alia multa inhibita. Unde eorū peccata grauiora sunt alīs peccatis. Preterea peccatum quod est ex certa malitia: est grauius peccato quod est per ignorantiam: sed malefice ex magna malitia contemnunt fidem ꝛ sacramenta fidei: prout plures confesse sunt. Responsio ꝙ mala que a modernis maleficis perpetrantur cūcta alia mala que deus nunqꝫ fieri permisit: ꝑm ꝙ in titulo questionis tangitur excedunt: ꝛ hoc quo ad peccata que cōtingūt in peruersitate morum: licet secus sit de peccatis que opponūtur alīs virtutibus theologicis. potest ostendi triplici via. Primo. in generali: comparando eorum opera indifferēter ad que cunqꝫ flagitia mūdi. Scđo. in speciali comparando ad spēs superstitionis ex quocūqꝫ pacto cum demonibus inito. Tertio. comparando illa ad peccata maloꝝ angelorum: aut etiam primoꝝ parentū. Primum sic. Nam cum triplex sit malū: videlicet culpe: pene: damni: eo ꝙ triplex sit bonum cui illa opponunt̄. scilicet honestum: delectabile: ꝛ vtile. Et culpe opponitur honestum. Pene: delectabile. Damno vtile. Qđ culpa maleficarum excedit cūcta alia peccata sic apparet. Naz iuxta doctrinam sancti Tho. in. ij. di. xxij. ar. ij. Licet in peccato multa posſint ꝯsiderari: ex quibus peccati grauitas vel etiā leuitas trahi potest. Unde ꝛ contingit ꝙ idem peccatū quod ꝑm vnum eorū est grauius: ꝑm aliud leuius inueniat̄: put dicere possumus In fornicatione iuuenis peccat. senex insanit. Tamen illa simpliciter grauiora sunt: que plures ꝛ potentiores hñt: non dico circūstantias solum: sed in spē ꝛ ꝗtitate peccati essentiali. peccati grauitatē. Et sic dicere possumus ꝙ lz peccatū ade ꝗtum ad aliquas circūstantias grauius sit oībus alīs peccatis ꝗtū ad hoc ꝙ minori tentatione pulsat̄ cecidit: qꝛvcz tm̄ ab intrinseco. Et etiam qꝛ facilius resistere potuisset ꝓpter originalē iust.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tiam in qua creatus erat. Tamen ꝯtum ad ſpēm ⁊ ꝯtitatem peccati: ⁊ etiā ꝯtum ad alias circūſtātias: que pctm̄ magis ag grauant: ſicut multa grauiora peccata ſunt ſecuta: ita ⁊ inter illa oīa maleficoꝝ excedūt. quod etiā clarius ex duobus deducitur. Nam ſicut vnū peccatū dicit maius altero: vel cauſalitate: vt pctm̄ luciferi: vel gñalitate: vt pctm̄ ade. vel deformitate: vt pctm̄ iude. Uel difficultate remittendi: vt pctm̄ in ſpm̄ ſanctuꝝ vel periculo: vt pctm̄ ignorantie: vel inſeparabilitate: vt pctm̄ cupiditatis: vel ꝓnitate: vt pctm̄ carnis. vel diuine maieſtatis offenſione: vt peccatū idolatrie ⁊ infidelitatis: vel expugnādi difficultate vt ſuperbia: vel mētis cecitate: vt ira. Ita ⁊ poſt peccatū luciferi omnia alia pctā maleficoꝝ opera excedūt: tam in deformitate crucifixū abnegātes: ꝯ ⁊ pronitate ſpurcitias carnis cum demonibus exercentes. Ac mentis cecitate in omne nocumentū: tam animarū ꝯ corpoꝝ hoīm ⁊ iumentoꝝ: toto malignitatis ſpiritu debachātes prout ex ſupradictis patuit. Qđ etiā ſcōm Iſidoꝝ nomen oſtendit. Dicuntur enim malefici: ob facinorum magnitudinem ⁊c. vt. ſ. patuit. Deducitur ⁊ ex iſto Nam duo ſunt in peccato: auerſio: ⁊ cōuerſio. iuxta illud Aug. Peccatum eſt ſpreto incommutabili bono rebus mutabilib⁹ inherere. Et ipſa etiam auerſio a deo ſit tanꝯ formale: ſicut ipſa conuerſio tanꝯ materiale. Ideo tanto aliquod pctm̄ eſt grauius ꝯtomagis homo per ipſum a deo ſeparat. Et q̄ per infidelitatem homo maxime a deo elongat: ideo ⁊ maius oībus peccatis maleficij infidelitatis exiſtit. Et hoc declaratur ꝑ nomen hereſis: qđ eſt etiā apoſtaſia a fide ſimul: ⁊ ꝙ tota earū vita pctm̄ eſt. De primo. nam cum pctm̄ infidelitatis conſiſtit in renitēdo fidei. Et hoc pōt dupliciter fieri: vel q̄ renitit fidei nō dū ſuſcepte: aut ſuſcepte. Si primo modo: tūc eſt infidelitas paganoꝝ ſeu gentiliū. Si ſcōo modo: tūc iterū dupl'r: q̄ aut renitit xp̄iane fidei ſuſcepte in figura: aut in ipſa manifeſtatione veritatis. Primo modo eſt infidelitas iudeoꝝ. Scōo modo infidelitas hereticoꝝ. Unde ptz ꝙ hereſis maleficaꝝ inter tres ſpecies ifidelitatis grauiſſima exiſtit: qđ etiam rōne ⁊ authoritate cōprobat. Nam. ñ. Petri. ij. dr̄. Melius erat illis viā veritatis nō cognoſcere: ꝯ poſt cognitā retrorſum conuerti. Rōne. Nā ſicut grauius peccat qui non implet quod promiſit: ꝯ ille q̄ nō

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

implet hoc qđ nunq̃ promisit. Ideo infidelitas hereticoꝝ qui profitent fidem euangelij: ꝛ tamen ei renituntur corrũpentes ipsam grauius peccant q̃ iudei ꝛ pagani. Et iterũ. Judei grauius peccant q̃ pagani: qꝛ suscepervt fidei christiane figuram inveteri lege quam male interpretantes corrũpunt: quod pagani non faciunt ideo etiam eoꝝ infidelitas est grauius peccatũ q̃ infidelitas gentilium qui nunq̃ fidem euangelij susceperunt. De secũdo qꝫ ꝛ apostate nũcupantur. Nam ꝑm Tho. scđa ij. q. xij. Apostasia importat quandam retrocessionem a deo et religione: que fit per diuersos modos quibus homo coniũgitur deo: vel per fidem: vel per subiectam ad obediendum volũtatem: vel per religionem ꝛ clericatũ. Scđm qꝫ etiã dicit Raymũdus ꝛ Host. qꝫ apostasia est temerarius a fidei statu vel obedientie vel religionis excessus. Et cũ remoto priori: remouetur posterius: sed non econuerso. Ideoꝛ prima alias duas excedit scilicet apostasia a fide precedit a religione. de qua. xlvij. dist. q̃tumlibet. ꝛ. xxj. q. j. legi non debet. Tamen ꝑm Raymundũ non iudicat apostata seu fugitiuus: etiam si ad longinqua diu euagetur. nisi postq̃ sic viuit qꝫ animum redeundi se deposuisse ostendit. ff. de re mili. l. desertorem. Et hoc fieret si vxoꝛez duceret: vel simile tale. Similiter ꝛ apostasiam inobedientie: vbi quis sponte contemnit precepta ecclesie ꝛ prelatorum. de qua. ij. q. iiij. alieni. Qui etiaz infamis efficitur: repellitur a testimonio ꝛ debet excommunicari. xj. q. iij. Si autem. Undeꝛ apostasia de qua loquimur super apostasiam maleficarũ dicitur apostasia perfidei: que ꝛ tanto grauioꝛ quãto ꝛ cũ inimico fidei rõnis salutis per pactum expressum peragitur. Hoc em̃ habent facere malefice ꝛ hoc inimicus ille exigit in toto vel in parte. Reperte sunt enim per nos inquisitoꝛes que omnes fidei articulos abnegauerant: quasdam vero certos in numero semp tñ confessionem veram vel sacramentalem habeant abnegare. Uñ ꝛ Juliani apostate perfidia non videt tanta fuisse: licet in alios aduersus ecclesiam maioꝛa exercuisset: de qua ꝛ. ij. q. vij. non põt. Si quis vero incidentaliter quereret. Quid si mente ꝛ coꝛde ꝛ fidem tenerent quoꝝ scrutatoꝛ solum deus est: ꝛ non quecunq̃ angelica creatura: vt supꝛa patuit facerent tñ reuerentiã ꝛ obedientiã dyabolo per actus exterioꝛes. Dicendum videturq̃ cũ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

apostasia perfidei dupliciter potest fieri per actus infidelitatis exteriores absq; expresso pacto cum demone inito sicut qui in terris christianorum cum expresso pacto ⁊c. Primi vbi mente retinent fidem actu tamen exteriori negant: licet non sint apostate nec heretici: tamen mortaliter peccant. Sic enim salomō dys suarum vxorum reuerentiam exhibuit. Nec enim aliquis excusatur si ex metu hoc faceret: quia ꝺm Aug. Sanctius est mori fame q̄ vesci idolaticis. aliqui habent. Satius. xxxiij. q. iij. Satiꝰ. Malefici autem quātumcunq; fidem retinent corde et abnegant ore apostate tamen iudicantur eo q̄ fedus cum morte: ⁊ pactum cum inferno pepigerunt. Unde ⁊ sanctus Tho. in ij. di. iiij. ar. vl. Loquens de similibus operibus magicis. Et q̄ quocunq; modo auxilium petunt a demonibus dicit. In omnibus est apostasia a fide propter pactum initum cum demone vel verbotenus si inuocatio interfit vel facto aliquo. etiam si sacrificia desint: non enim potest homo duobus dominis seruire. Ad idem albertus vbi supra dist. viij. vbi queritur. Utruz magicis ⁊ mathematicis intendere sit peccatum apostasia a fide. Ita respondit. In talibus est semp apostasia verbi vel operis. Si enim inuocationes fiant: tunc apertum pactum initur cum demone: ⁊ tunc est aperta apostasia verborum. Si autē nō fit nisi opere simplici: tunc est apostasia operis. Et quia in his omnibus semper est fidei contumelia: quia expectatur a demone quod expectandum est a deo: ideo semper apostasia iudicatur. Ecce q̄ clare duplicem apostasiam ponunt tertiam subintelligentes scilicet cordis que si desit: tamen malefice ꝓbis operibus apostatrices iudicantur. Penis ergo vt patebit ⁊ hereticorum ⁊ apostatarum subiacere debent. Et est tertia criminis enormitas pre cunctis alijs heresibus in eis. Nam si iuxta Augustinum omnis infidelium vita peccatum est. xxviij. q. j. §. ñ. ⁊ est glosa super illud Romanorū. xiij. Omne quod non est ex fide peccatum est. Quid iudicandum est de tota vita. i. de oibus alijs operibus maleficaꝫ: que tñ non ad cōplacentiā demonū fiant: sicut ieiunare. ecclesia frequentare: cōicare: ⁊ sic de alijs. In oibus enim peccant mortaliter: quod sic declaratur. Tāta est eñ labes huius peccati. q̄ facultatē resurgendi licet non ex toto amputant, eo q̄ peccatum non corrumpit totum bonum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nature ꝛ lumen naturale in eis remaneat. Tamen propter pre
stitum homagiuꝫ nisi ab illo absoluant̃.omnia eoꝝ opera etiã
de genere bonorum sunt potiꝰ de genere maloꝝ:quod in alijs
infidelibus non cernitur. Nam secundũ Thomam secũda secũ
de.q.x.An omnis actio infidelis sit peccatũ?dicit ꝙ ꝗuis opa
infidelium:que sunt de genere bonorum:vt ieiunia.elemosine
ꝛ huiusmodi non sint eis meritoria propter infidelitatem:que
est grauissimũ peccatoꝝ:tamen qꝛ peccatũ non corrumpit totũ
bonum nature:sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non
ois actus eoꝝ est mortale peccatũ:sed actus procedens ex ipsa
infidelitate:vel relatus ad ipsam:etiam si sit de genere bonoꝝ:
puta sarracenus ieiunat vt seruet legez Mahumeti de ieiunio
mandantez. Judeus seruat suas festiuitates : ꝛ hmõi in his est
mortale.Et sic intelligit̃ illud Augustini supra allegatum. Dis
infidelium vita peccatum est.

¶Quod malefice grauissimas merentur penas vltra omnes
flagitiosos mundi.

Eniꝫ flagitia cũcta alioꝝ peccata excedũt : ꝗtum
ad demeritũ pene declarat̃. Primo quo ad penam
hereticis infligendam. Scõo.quo ad penam apo
statis inferendam. Haꝫ heretici quadruplici pena
puniuntur scõm Raymun . s. excommunicatione:
depositione: reꝝ ablatione ꝛ corporali morte. De quibꝰoĩbus
lector inueniet super primũ de senten.excõ. Mouerit . ꝛ super
secundum.xxiij.q.j. Qui contra pacem.ꝛ tertium di.vij.quo
iure.xxiij.q.vj̃.c.j.ꝛ sequen.super quartum.eo.ti.scilicet de he
reticis.Excommunicamus.j.ꝛ.j̃.immoꝛ grauissimas incurrũt
penas. Credentes receptores:fautores:ꝛ defensores. Nam vl
tra penam excommunicationis illis inflictam:heretici cum fau
toribus ꝛ defensoribus suis ꝛ receptatoribus:ꝛ ipsorũ filijvsqꝫ
ad secundam generationem per lineam paternam . per lineam
vero maternam vsqꝫ ad primum gradũ ad nullũ beneficiũ vel
officiũ ecclesiasticũ admittunt̃.vt eo.ti.quicũqꝫ. ꝛ.c.statutũ. li.
vj. Sed sup tertiam penã si heretici habent filios catholicos
priuant̃ paterna hereditate in detestationem criminis. ꝛ super
quartam penã:si post deprehensionem erroris continuo non
velit reuertiꝛ heresim abiurare,subito debet comburi si laicus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

est. Falsarij em̃ pecunie statim morti tradunt. ꝙtomagis falsarij fidei. Si vero clericus post solemnem degradationem relinquitur curie seculari occidendus. Si autem reuertantur ad fidem detrudi debent in perpetuum carcerem. de hereticis. Excommunicamus primo ⁊ secundo. ⁊ hoc de rigore iuris. Abitius tamen agit cum eis post abiurationem quã ad arbitrium epi ⁊ inquisitoris facere debent ꝑ ut in tertia parte operis patebit. vbi de varijs modis sententiandi tales tractatur. q̃s etiã dicatur deprehensus ⁊ conuictus seu etiam relapsus. His aũt modis mulctare maleficas non videtur sufficere: cum non sint simplices hereticę: sed apostatę ⁊ vltro hoc ꝙ in ipsa apostasia: non hominibus propter metum aut carnis oblectamenta fidẽ abnegant: vt supra tactum est. Sed ipsi demonibus vltra abnegationem: etiam homagium: corpora ⁊ animas offerendo prestant. Ex quibus satis probabile videtur: ꝙ quantũcunq; peniteant: ⁊ ad fidem reuertantur non debent sicut alij hereticí carceribus perpetuis manciparí: sed vltimo supplicio puniri: ⁊ hoc etiam propter damna temporalia hominibus ⁊ iumẽtis varijs modis illata leges imperant: vt patet. C. de maleficis. l. nullus. l. nemo. ⁊. l. culpa. Et est similis culpa prohibita discere ⁊ docere. Et loquuntur leges super sortilegos quanto magis super maleficos: vbi dicunt quod pena illorum est bonorum publicatio et decapitatio. Et si quis tali arte mulierem ad luxuriam prouocauerit: vel econuerso bestijs exponitur: vt dicitur ibidem: lege multi. Et de his in prima questione tactum est.

¶ Questione decimaquinta declaratur ꝙ propter peccata maleficarum innoxij sepe maleficantur: etiã interdum propter peccata propria.

Sed hoc ꝙ diuina ꝓmissione plures innoxij dãnificantur ⁊ puniunt̃ in ꝑmissis nocumẽtis ꝓpter alienа peccata maleficaꝝ: ⁊ non ꝓpter culpas ꝓprias Nec alicui hoc videatur inconueniens. ostẽdit sanctus Tho. scda scde. q. ca. viij. Hoc fieri iuste a deo loquẽdo denis presentis vite triplici ratione. ¶ Primo quidem. ꝙ vnus homo est res alterius. ⁊ sicut quis punitur in rebus: ita ⁊ in penam ꝙ alterius aliquis puniri ꝑt, Nam filij ꝑm

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

corpus sunt quedam res patris.ꝛ seruiꝛ aialia res dñorum:et sic filij puniunt̃ qñq; pro parentibus.sicut filius natus ex adulterio dauid:mortuus fuit ocitius:ꝛ animalia amalechitarum iussa sunt interfici:quis ꝛ in huiusmodi sit ratio mistica:vt ha bet̃.j.q.iiij.§.paruulos. ¶ Scdo. qr peccatū vnius deriuatur in alterū:ꝛ hoc dupliciter. Per imitationem:sicut filij imitant̃ peccata parentum:ꝛ serui ꝛ subditi peccata dominorꝝ:vt audacius peccent:vt fit in rebus male acquisitis:in quibus filij succedunt.serui in latrociniis ꝛ guerris iniustis.Unde sepius interficiunt̃:ꝛ subditi prelatorꝝ audacius peccant:dum eos peccare cernunt.etiam si eadem peccata non committunt.vnde ꝛ iuste puniunt̃.Deriuatur etiã peccatū vnius in alterū per modū meriti:vt subditorꝝ in malū prelatum.i.q; peccata subditorꝝ merẽtur peccatorem p̃latum.ꝑm illud Job. Regnare facit hypocritam ppter peccata ppli. Deriuat̃ etiã peccatū:ꝛ consequenter pena per aliquem ꝙsensumvel dissimulationem. Hoc est qñ superiores peccata nõ redarguunt.tũc sepissime boni cuꝝ malis puniunt̃:vt dicit Aug.in primo de ci.dei.Exemplum vbi inter nos inquisitores vnus reperit quoddam oppidũ mortalitate hoim quasi destitutũ:ꝛ vbi fama volabat q; quedam mulier sepulta lintheamen in quo sepulta erat successiue deglutiret.ꝛq; pestis cessare non posset:nisi ex integro lintheamen deglutiendo adventrem consumpsisset. Habito consilio desuper scultetus cũ prefecto ciuitatis sepulcrum effodiẽtes:inuenerũt quasi dimidietatem lintheaminis per os ꝛ collũ vsq; inventrẽ immissam ꝛ consumptam. Quoviso motus scultetus gladium extraxit.ꝛ caput amputando extra foueam proiecit. sicq; subito pestis cessauit.Ex quibusvtiq; diuina permissione peccata illius vetule super innoxios propter dissimulationem preceden tium punita fuerunt. Naꝛ prehabita inquisitione repertũ fuit ipsam longo tempore vite sue sortilegã ꝛ magam fuisse.Exemplum de punitione dauid in enumeratione populi per pestem ¶ Tertio fit diuina permissione:vt humane societatis vnio cõmendetur.ex quavnus homo debet pro alio sollicitus esse vt non peccet:ꝛ ad detestationeꝝ peccati. dum.scilicet pena vnius redundat in omnes:quasi omnes sintvnum corpus. Exemplũ de peccato Achor Josue. vñ. Possumus adhuc addere duos

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

modos:prout puniuntur mali interdum p bonos. interdum etiam p alios malos. Nã vt Gratia. dicit. xxiij. q. v. §. vl. Aliqñ deus punit malos p legitimam potestatẽ gerentes ex mandato suo: ⁊ hoc dupliciter. Interdum cũ merito punientium: sicut puniuit pctã chananeorum per populum suum. Interdũ absq; merito punientium: sed etiã in ipsorum penam: sicut trĩbũ beniamin puniuit ⁊ deleuit vsq; ad paucos. Aliquãdo punit etiam p populos suos iussu seu permissione excitatos. non tamẽ intendentes deo obsequi: sed sue satisfacere cupiditati. ⁊ ideo cum sui dãnatione: sicut iam punit ppm suum p turcos: ⁊ sepius ante p alienigenas etiã in veteri lege. ¶ Sed nota qꝫ quacũq; de causa quis puniatur: si non sustinet patienter penas: tunc sunt flagella: non ad satisfactionem: sed ad vindictã tantuz. i. punitionẽ. Juxta illud. Deutero. xxxij. Ignis. s. pene temporalis succensus est in furore meo. i. in punitione: qr als non est in deo furor: ⁊ ardebit vsq; ad inferni nouissima. i. vindicta: hic incipiet ⁊ ardebit vsq; ad extremam damnationez. vt exponit August. Et habetur de peni. di. iiij. §. authoritas. Sed si patienter ferantur ipsa flagella: ⁊ sit patiẽs in statu gratie habent locum satisfactionis: vt dicit Tho. in. iiij. Etiam si quis puniretur a iudice propter maleficium commissum: vel etiam malefica ⁊ hoc ꝑm plus ⁊ minus: ꝑm deuotionem patiẽtis: ⁊ qualitatem criminis. Mors autem naturalis cum sit vltimum terribilium. non tñ est satisfactoria: qr p naturam inoleuit in penam originalis pctĩ. Licet ꝑm Scotum etiam volũtarie ⁊ cum deuotione expectata ⁊ deo oblata in sua amaritudine possit fieri aliquo modo satisfactoria. Mors tamẽ violẽta: siue quis eam meruit: siue non: semper est satisfactoria. si patiẽter sustineatur ⁊ in gratia. Et hec quidem quo ad penas propter aliorum peccata inflictas. Propter propria autem etiam deus flagellat in vita presenti: ⁊ specialiter circa maleficia inferẽda. Nam Thobie. vij. Super illos qui libidini deseruiũt diabolus accipit potestatem: qđ etiam ex precedẽtibus patuit declarando maleficia circa membra ⁊ potẽtias generatiue potentie: q̃ deus amplius permittit maleficiari. Attamẽ ad ꝓdicandum populo notãdum: qꝫ premissis punitionibus nõ obstantibns: ꝑm quas deus pro culpis alienis siue propriis pu-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nit.hanc regulam iuris pro fundamento teneat:⁊ populo pro ponit:q̄ dicit. Sine culpa nisi subsit causa non est aliq̄s puniē dus.extra de reg.iur.⁊ hec regula locum habet in iudicio po li.i.dei.⁊ in iudicio fori.i.in foro humano siue seculari siue ec clesiastico.Declara de iudicio poli.Nam cum de⁹ duplici pe na spirituali ⁊ tēporali punit.In prima inuenit ꝙ nunq̄ sine culpa.In scōa inuenit ꝙ interdū bñ sine culpa:sz non sine cā. De prima spirituali pena q̄ cū est triplex.s.subtractio gr̄e.vn de seqtur obduratio in p̄stitis:nō fit sine culpa propria.Scōa pena dāni.i.priuatiōis glorie.hoc etiā nunq̄ infligit sine cul pa propria:vt in adultis.vel ꝫtractavt in paruulis in origina li decedentibus. Tertia pena sensus.i.cruciatio ignis inferna lis.etiā p̄z.Vñ quod dr Exodi.xx.Ego dñs zelotes visitans peccata parentum in filios vsq̄ in tertiā⁊ quartā generationē intelligit de imitatoribus paternox scelerum.vt exponit Gra tianus.j.q.iiij.§.q̄bus.vbi etiā dat alias expositiones.De se cunda aūt pena tpali punit deus. ¶Primo si ꝓpter culpā al terius vt supra tactū est:triplici rōne.vel etiā sine culpa aliena ⁊ propria:sz non sine causa.vel etiā ex̄ culpa propria ⁊ nō alie na.quod si vis scire causas ꝓpter quas deus punit:⁊ tñ absq̄ culpa aliena ⁊ propria.videas quinq̄ modos quos ponit ma gister in.iiij.dist.xv.c.ij.Et recipe tres primas causas. Reliq̄s duas accipe ꝑ culpis propr̄ijs.Nā dicit quinq̄ de causis de⁹ hoiem flagellat in vita p̄nti:siue penas infert. ¶Primovt deus glorificetur.Et hoc fit q̄n miraculose remouetur pena siue fla gellum.Exempluz de ceco nato Joh.ix.de lazaro resuscitato. Joh.xj.Secundo si primum defit:immittitur tñ vt meritū cu muletur per exercitium patientie.Ac etiam vt virtus latēs in tus:alīs manifestetur.Exemplum in Job.j.⁊ Thobie.ij.Ter tio vt virtus conseruetur per humiliationem flagellorū.Exē plum in paulo qui de se dicit.ij.ad Cor.xij.Ne magnitudo re uelationum extollat me:datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane.qui stimulus ꝯm Remi.fuit hec infirmitas corporalis. Hec sunt sine culpa.Quarto:vt eterna damnatio hic inchoetur:vt sz aliqualiter ostendatur quid in inferno pa tietur.Exemplum in herode.Act̄.xij.⁊ in Antiocho.ij.Ma cha.ix.Quinto:vt homo purificetur:vel per expulsionem cul

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pe:scz ex flagellis conteritur. Exemplū de maria sorore aarō. Numeri. xiy. lepra infecta: ⁊ israelitis pstratis in deserto ꝯm Hiero. xxiy. q. iiij. quid ergo. Uel ad satisfactionem pene. Exē plum in dauid: qui post remissionem adulterij commissi: quo ad culpam in penā fuit expulsus de regno: vt ptz in. ij. Regū. quod notat Grego. de peñ. dist. j. si peccatum dauid. Posset etiam dici omnem penā quam patimur procedere ex culpa no stra: saltim originali cū qua nascimur. qz ipm est causa omniū causalitatum. ar. dist. v. ad eius. Sed ⁊ tertia pena q̄ ⁊ dāni lo quēdo de illa quo ad eternā dānationē quam in futuro susti nebunt: nemo ambigat quin super omnes dānatos in penis subsensibilibus cruciabunt: Sicut eñ gratie visio in patria: ita mortali culpe pena in inferno succedit. Et sicut gradꝰ bea titudinis in patria cōmensurantur iuxta gradus charitatis et gratie in via: ita ⁊ mēsura supplicioꝝ in inferno iuxta men surā criminū in via. Hoc est quod Deutero. xxv. dicitur. Pro mensura pctī erit ⁊ plagarum modus. Et sic hoc in alijs pec catis oibus: tū in speciali maleficis hoc conuenit quod ad He bre. x. tāgitur. Quātomagis putatis deteriora mereri suppli cia qui filium dei cōculcauit ⁊ sanguinē testamēti pollutū du rexit: in quo sanctificatus est. Hec sunt propria maleficaruꝫ fi dem abnegantium: ⁊ per diuinissimum sacramētum plurimꝫ maleficia vt iam in secunda parte patebit exercentium.

¶ Sextadecima: declaratur in speciali veritas premissa: cōparādo opera maleficaruꝫ ad alias superstitionis species.

Remissa deniq; veritas quo ad enormitatem criminum in maleficys pbatur per comparatio nem ad alia opera magorum ⁊ diuinatorum. Nam cū quatuordecim sint species circa opera superstigiosa ex triplici genere diuinationum. Quorum primum fit per manifestam demonuꝫ inuocationem. Secundum per tacitam solam considerationē dispositionis vel motus alicuius rei. vt syderum dierum ho rarum ⁊ huiusmodi. Tertium per considerationem alicuius actus humani ad inquirendū aliquid occultū q̄ sortiū nomen habent. Et spēs primi generis diuinationis: q̄ fit p expressam

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

demonum inuocationē.sint prestigium:diuinatio somniorū:
Nigromantia.Diuinatio phitonica.Geomātia.Idromātia.
Aeromantia.Piromantia.ꝛ ariolorum cultus.Tho.secunda
scōe.q.xcv.ꝛ.xxvj.q.iiij.igitur.ꝛ.q.v.nec mirum.Species de-
nicꝫ secundi generis genethlitici.auriſpices:augurus:omen.
seruantibus.cheiromantia.ꝛ spatulamantia.Species etiam
tertij generis variantur ſm oīa illa q̄ sortium nomen habent
ad inquirendū aliqd occultum.scz p consideratione punctoꝝ.
festucarū figurarū in plumbo liquefactarum.Et de his Tho.
vbi supra.ꝛ.xxvj.q.ij.ꝛ.q.iiij.p totum.Tamē hec oia crimina
maleficarū flagitia excedunt:qō de p̄stātioribus speciebus de
ducit.Cui ꝛ de minorib⁹non difficultatur.Nā in prima specie
vbi aliquid p̄stigiosis quibusdā apparitionibus sensus huma
nos decipiunt:vt res corporalis aliter sentiatur per sensum vi
sus:aut tactus:vt in p̄cedentibus tactum est de modo prestrin
gendi.Maleficē his nō cōtente circa membra generatiue po-
tētie:illa interdum p̄stigiosa apparitiōe auferēdo:ꝫ non in re
rum veritate.etiam ipsam generatiuam potētiam pluries aufe
runt:ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat.etiam
remanēte membro absq̄ p̄stigiosa illusione post conceptum.
etiam aborsum p̄curant:sepe procurant cum innumeris alijs
malis.in diuersis etiam formis bestiarū apparent:vt in supe-
rioribus patuit.In secunda deniqꝫ specie:q̄ ꝛ nigromātia dr.
ꝛ fit p mortuorum apparitionē vel locutionem:cū vt dicit ter-
tio libro etymo.Nigros grece:mors dicitur latine.mātis ve
ro diuinatio.faciunt aūt talia p sanguinem hoīs:aut alicuius
ālis super quibusdā caracteribus:scientes demonez sangui
nem amare.i.eius effusionez ꝛ pctā.Unde fit:vt vbi mortuos
ab inferis se vocare putāt ad respondendum ad interrogata:
demones in eorum similitudinibus apparentes talia exercēt.
Et hmōi artis erat illa maga ꝛ phitonissa. de qua.j. Regum.
xxviij.q̄ ad instantiam saulis samuelem suscitauit.Nec ex hoc
putat quis talia esse licita q̄ scriptura commemorat animam
iusti prophete ab inferis vocatam sauli euentum futuri belli:
etiam p mulierem phitonissam aperuisse.Quia vt Augu.dicit
ad simplicianum.Non est absurdū credere aliqua dispēsatio-
ne permissum fuisse.vt nō dominātē arte magica vel potentia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

sed dispensatione occulta. q̃ phitonissam et saulem latebat se iusti spiritus ostẽderet regibus aspectibus. diuina eũ sentẽtia percussurus. Uel nõ vere spiritus samuelis a sua requie est ex citatus. sed aliqd̃ fantasma ꝛ illusio demonũ imaginaria dia boli machinationib⁹ est facta: quá appellat samuelé scriptura sicut imagines solẽt suarũ rerũ nominib⁹ appellari. Hec ex re sponsione cuiusdã arguméti sup questionez. An diuinatio que sit inuocatiõe demonum sit illicita. ñ. scõe. q. xcv. ar. iiij. Ad se cundum. Sz si lectori placet videat rñsionẽ super vltimũ argu mentum q̃stionis. An gradus pphetie sint in beatis in eadem summa: q. clxxiiij. Inspiciat etiã dictum Augu. xxvj. q. v. Nec mirum. Sed hec parũ ad maleficarum opera q̃ nullã in se reti nent speciem pietatis: vt intuenti eorum opera ptz. sanguinẽ innocentẽ fundere non cessantes: occulta queqz diabolicis in structionibus manifestãtes: nec viuis aut mortuis parcũt: vbi aias cum corporibus interimunt. In tertia deniqz specie: que ꝛ somniorum diuinatio dr: dupliciter obseruatur. Primo. qñ quis vtitur somnijs vt valeat aliqd̃ occultum inuestigare ex re uelatione maloꝝ spirituum: cũ quibus habẽtur pacta exp̃ssa: quando scz ad hoc inuocant. Secundo vero quando quis vti tur somnijs ad cognoscendum futura ꝑm q̃ somnia procedũt ex reuelatiõe diuina: vel ex causa naturali intrinseca vel extrin seca: quantum potest se extendere talis virtus non erit illicita diuinatio. hec Tho. vbi supra. Pro cuius intelligentia vt pre dicatores nucleum ad minus habeant. Notandum ad primũ de angelis. q̃ cum angelus sit limitate virtutis efficacius re uelare potest aliquod futurorum anime dispositte q̃ indispos te. Dispositio autem fit post sedationem motuum exteriorum ꝛ interiorum: vt qñ silentes sunt noctes ꝛ sedati sunt motus fu mositatum: ꝛ hoc fit circa auroram qñ digestio est completa. ꝛ hoc dico de nobis peccatoribus similibus: quibus angeli ex diuina pietate ad prosecutionem officij̃ aliqua reuelant: aut tẽ pore studij̃ in aurora intellectum de occultis scripturarum in formante. Presidet enim angelus bonus intellectui: sicut de⁹ voluntati: ꝛ corpora celestia nostris corporibus. alijs autem perfectoribus quibuscũq̃ potest ꝛ quacunq̃ hora reuelare vi gilando ꝛ dormiendo: q̃uis ꝛ iuxta philosophum in de som.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝛ vigil'.sunt magis apte recipere revelationes vt dictū est vno tempore q̄ altero:prout ceteri magi facere consueverunt.Ad secundum nota.q̄ ex naturali sollicitudine nature de regimine corporis contingit q̄ quedam futura habent causam naturalem in hoīe somniante:ꝛ tunc illa somnia seu visiones sunt tātummodo signa ꝛ non cause:sicut ex parte angeli dictuz est. ꝛ hoc accidentium futurorum in hoīe:vt sanitatis vel egritudinis vel periculi ꝛc.Et hec est sententia Arist.vbi supra.quia natura representat in somnis aīe aliquas dispositiones q̄ sunt in corpore.ex quibus postea contingit infirmitas vel aliud:vt si quis somniat de occupationibus igneis signum est q̄ predominatur in eo colera.si de aeris:vt de volatu ꝛ hmōi signū est sanguinis.si aque vel alterius liquoris aquei signū est flegmatis.si de terreis:signum est melācolie.Et ideo per somnia quā doq̄ iuuantur medici ad cognoscendum dispositiones corporis:vt etiam dicit philosophus in eodem libro.Sz hec iteruz leuia sunt per comparationem ad somnia a maleficis superstitiose obseruata.Nam si corporaliter vt supra tactum est:nolunt transferre:sed tm̄ imaginarie cernere que a consodalibus maleficis perpetrantur:reponere se habent ad sinistrum latus in nomine sui diabolo ꝛ omnium demoniorum.Unde fit vt ei singula imaginaria visione representatur a simili. Si aliqua occulta scire pro se vel alīs hoībus volunt a demonibus per somnia destruuntur non per tacita:sed per expressa cuz eis pacta inita.Nec iterum p quodcunq̄ pactum quocūq̄ modo p aliquod sacrificium alicui⁹ aīalis seu sacrilege deprecationis: aut cultus etiam latrie exhibitionis:sz seipsas in anima ꝛ corpore demonibus offerentes:fidem penit⁹ sacrilego ore abnegando.Nec his contente etiam proprios aut alienos infantes demonibus offerunt aut interimūt.de quibus supra habitum est.In quarta deniq̄ specie q̄ p phitones a phiton apolline.Juxta Jsido.qui author diuinādi ꝺr fuisse:exercetur.nō per somnia aut p mortuoriū allocutionē:sed p viuos.vt in arrepticīs.qui sic arrepti a demonib⁹ vel volūtarie aut inuoluntarie ad predicandum tm̄modo futura:ꝛ non ad alia flagitia perpetrāda agitantur qualis fuit illa puella de qua Act.xvj. Clamando post ap'los q̄ essent vere serui dei.Unde indigna-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tus paulus imperauit spiritui exire ab ea. Patet q̄ modica sit cōparatio per respectum ad maleficas ꝛ eorum opera: q̄ vtiq; sic ob magnitudinem facinoꝝ ꝛ enormitatē criminum. Juxta Jsido. vt supra habitum est nuncupantur. vnde causa breuita tis de alijs minoribus speciebus diuinationū hec probare nō expedit: vbi maiores excedere noscuntur. nā vbi predicatore placet applicare alias species vt geomantiam: q̄ fit circa cor pus terrestre vt in vngue: vel in ferro: vel lapide polito. Jdro mantiam que fit in aqua vel cristallo. Aremantiā que fit in ae re. Piromātiam que fit in igne. Ariolorum que fit in viscerib⁹ aialium immolatoꝝ in aris demonū. Licet he oēs per expres sum demonū inuocationem fiant: nulla tñ est comparatio ad maleficia maleficarum cū ad nullum nocumentū hoim: iumen torum: ꝛ terre frugum tendunt directe: sed ad futurorum pre cognitionem. De alijs etiā speciebus diuinationum q̄ cum ta cita inuocatiōe ꝛ etiam per tacitum: vt sic pactum erga demo nes practicantur: vt sunt genethlitici seu astrologi sic dicti p̄ pter natalium considerationes. Aurispices qui dies ꝛ horas obseruant. Augures: qui gestus ꝛ garritus auium. ꝛ omen: q̄ verba hominum obseruant. Et cheiromantici qui ex lineamē tis manuum aut spatulis animalium diuinant. Si cui placet inspiciat preceptorium nider circa scōm preceptum: ꝛ plura in ueniet quomodo sint licita ꝛ quomodo non. Maleficaruꝫ ve ro opera nunq̄ꝫ sunt licita.

¶ Decimaseptima est declaratiua quaterdecime: grauitatē cri minis ad peccata quecunq̄ꝫ demonum comparando.

Sed ꝛ tanta est earum facinorū magnitudo: q̄ etiaꝫ malorum angeloꝝ peccata ꝛ ruinā excedunt. Et si in culpis quō nō etiam in ifernalib⁹ supplicijs. Et hoc quidā ad culpas demōstrare: nam est difficile varijs rōnibus. Primo. nam lz ei⁹ pctm̄ sit irremis sibile: hoc tñ non est ppter magnitudinē criminis habēdo re spectū ad eoꝝ naturalia: ꝛ p̄cipue ꝟm opinionē illoꝝ qui dicūt eos tm̄ i naturalib⁹: ꝛ nūq̄ꝫ i gratuitis fuisse creatos. Et q̄ bo nū gratie excedit bonū nature: ideo illoꝝ pctā q̄ a statu gr̄e ca dūt prout vt malefice fidē susceptam in baptismo abnegantes existūt: eoꝝ vtiq; pctā excedunt. Si vero dicamus eos in gra

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tia fuisse creatos:licet nō confirmatos.sic etiam malefice licet non creati in gratia.tñ a gr̄a sponte ceciderunt:sicut ꝛ ille volens peccauit.Scdo demonstraf:nam lz eiꝰ pctiñ sit irremissibile varijs de causis alijs puta ꝑm Augustinū:qz nullo suggerente peccauit:ideo nullo suggerente peccauit.ideo nullo reparēte redire debet.Uel ꝑm Damas.contra dei formā intellectu peccauit ꝛ cognitio quanto est nobilior tanto peior est error.Seruus eñ sciens voluntatem dñi sui ꝛc.Uel iterum ꝑm eundem Damas.qz non est susceptibilis pnie:ideo nec venie. ꝛ hoc ex natura sua:que quia spiritualis tantūmodo est semel vertibilis:eo ꝙ se totam conuertit:quod in homine nō fit vbi caro semp repugnat spiritui.Uel iterum:qz excelso loco peccauit vt in celo:hō autem in terra.His tñ non obstantibus eius culpa in multis alijs minoratur comparatiue ad maleficarum flagitia.Primo in hoc ꝙ ille iuxta Anselmum in quadaz oratione nulla p̄cedente delicti vindicta supbiens peccauit.Male fice vero post tantas penas sepe multis alijs maleficis inflictas immo ꝛ post penas quas percipiūt in ecclesia diabolo occasione sue ruine inflictas oīa hec conten̄unt ꝛ nō ad minima pctā mortalia vt ceteri peccatores qui ex infirmitate aut malicia absq; habitu malicie peccant.Sed ex pfunda cordis malicia ad horrenda flagitia pperant.Secundo qz licet triplex sit status mali angeli.Innocentie:Culpe et miserie seu pene. Ipse tamen sic ab innocentia semel tñ cecidit ꝛ ꝙ ad illā nūq; restitutus fuit.Peccator autem ad innocentiam per baptismum restitutus iterum ab illo cadens multum pfundatur.Et super omnes ipse malefice vt earum flagitia demōstrant.Tertio ille contra creatorem nos autem ꝛ super omnes ipse malefice contra creatorem ꝛ redemptorem ꝛc.Quarto ille derelict deum permittentem videlicet eum peccare ꝛ non ex pietate eū prosequentem:nos autem super omnes ipse malefice peccatis elongamur a deo permittente ꝛ ex pietate nos continuo prosequente et beneficijs plurimis nos preueniente.Quinto ille prestat in malicia deo reprobante ꝛ suam gratiam non apponenti nos miser̄i currimus in illam maliciam deo continue reuocante.Sexto ille manet obduratus ad punientem:nos obdurati ad blandientem.Et si ambo contra deum tñ ille cōtra

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

se requirentē. nos ꝫ pro nobis morientem. quē vt premissimus
sup oēs malifice deyonestantes offendunt.

¶ Solutiones argumentoꝝ etiā declarāt veritatē p cōpationē

AD argumenta. Ad primū patet rñsio per ea que in principio corporis qōnis tacta sunt. Undevꝫ aliquod pctm̄ dꝫ censeri grauius altero. ⁊ qūo pctā maleficarum grauiora cunctis quo ad culpam exīstunt. Et aliud quo ad penā Dicendū. ꝙ ficut culpa ade ita ⁊ eius pena dupliciter ꝯsideratur. vel quo ad psonā vel quo ad naturam totā. videlicet posteritatem ex eo secutam Primo modo. Sicut maiora peccata fuerunt post eū perpetrata qz videlz ipse solum modo peccauit faciēdo illud qđ erat malum non ꝼm se. sed qz prohibitum. Fornicatiōes vero adulteria a homicidia vtroqꝫ modo mala sunt. scilicet ꝼm se. ⁊ qz prohibita ideo etiam grauior pena eis debetur. Scdo vero modo ꝫ maxima pena primum peccatum secuta est. hoc tm̄ est per indirectum inqꝫtum vꝫ per eū tota posteritas originali peccato fuit infecta eo ꝙ ipe primus parens omnium ꝑ quibus oībus solus filius dei satisfacere potuit potētia ordinata. Pro suo autem psonali mediante diuina gratia penituit ⁊ saluatus post solutionem facta m per xp̄m incomparabiliter autem pctā maleficarum excedunt in grauitate non contente de suis personalibus pctis ⁊ perditionibus: cum etiam innumeras alias post se continue trahunt. Ad tertium dicendum ex prehabitis ꝙ hō fuit per accidens in pctō ade ꝙ maiorē lesionē intulit. Et hoc videlz ꝙ naturā integrā inuenit ⁊ ꝙ corruptam necessario non volūtarie transfundere habuit vñ non sequit ꝙ suum pctm̄ simpliciter grauius ceteris fuit. Tū etiam qz hec idē etiā sequentia peccata fecissent si talem naturā inuenissent. sicut ⁊ ꝼm mortale peccatū nō grauat gratiā. eo ꝙ illam non inuenit: priuaret aūt si illā īueniret. Hec est solutio sancti Tho. in. ij. di. xxj. arti. ij. in solutione secundi argumenti: quam solutionem si quis ad plenū vult intelligere habet ꝯsiderare ꝙ adam originalem iustitiā si ꝑstitisset nō transfudisset in posteros prout Anſel. opinabat: qz etiaꝫ aliquis post eum peccare potuisset: videbant dicta doctō. di. xx. An pueri mox nati fuissēt ī gr̄a ꝯfirmati. Itē quoli. cj. an idem qui nunc saluantur homines saluari fuissent si adaꝫ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

non peccasset.

¶ Sequitur modus predicandi ꝫ quinq; argumenta laycoꝝ q̄bus p̄barevidentur sparsim q̄ deus non permittat tantā potestatē dyabolo ꝛ maleficijs circa hmōi maleficia inferenda.

Sit deniq; p̄dicator puidus sup certa argumenta laycoꝝ: vel etiā peritoꝝ quorundā: qui intm̄ maleficasee negant q̄ lz malitiā ꝛ potentiā demonis ad inferendū ex suo desiderio hmōi mala ꝓcedant: diuinā tm̄ permissionē sibi condescendentē negāt: nec volūt q̄ deus talia fieri permittat. ꝛ lz modū arguendi non habeant: ꝛ in tenebris sicut ceci palpitant, iam vnum iam alterū mediū tangēdo: opus tm̄ est eoꝝ assertiones ad quinq; argumenta reducere. Ex q̄bus vtiq; oēs eoꝝ cauillationes p̄cedere p̄nt. ꝛ primo q̄ deus non permittat dyabolo sub tanta potestate seuire in homines.

Vtrum ad maleficialem effectum a demone per maleficam p̄curandum semp hz cōcurrere diuina permissio? Et arguit̄ quinq; argumentis q̄ deus non permittit. vñ etiam maleficiū nihil est in mūdo. Et primū sumitur ex p̄te dei. Scōm ex parte dyaboli. Tertium ex p̄te malefice. Quartum ex p̄te morbi. Quintum ex p̄te p̄dicatoꝝ ꝛ iudicū q̄ talia ꝫ eas p̄dicant ꝛ iudicāt vtiq; nūq; securi essent. Primo sic. Deus punire p̄t hoīez p̄pter peccata ꝛ punit gladio fame ꝛ mortalitate. Item diuersis alijs infirmitatibus varijs ꝛ innumeris quibus humana ꝓditio subiacet. vnde q̄ opus ei non est adiungere alias punitiones: iō non p̄mittit. Scōo sic. Ex parte dyaboli si vera essent que predicant q̄ vez vim gñatiuam impedire possunt. vt vez mulier non concipiat vel si ꝓcipiat q̄ aborsum faciat. vel si non aborsum q̄ ēt post partum natos interficiunt: vtiq; sic perimere possent totū mundum. ꝛ iterū posset dici q̄ opa dyaboli essent fortiora operibus dei. ſ. sacramēto matrimonij: qō est opus dei. Tertio. ex parte hoīs: nam videmus si maleficium dz esse aliq̄d in mūdo tunc aliqui hoīes plus alijs maleficiunt. De quo si queritur vtiq; dr̄ hoc esse p̄opter punitionez peccatorum: sed hoc est falsum ergo ꝛ illud quod maleficia sint in mundo. Falsitas autem p̄batur ex eo. q̄ tunc maiores peccatores amplius punirent: hoc est falsum cum minus puniant̄ q̄ alij/interdum iusti: qō etiam

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cernitur in pueris innocẽtibus qui asserunt maleficiari. Quar
to pot addi ꝛ aliud argumentũ ex parte dei hoc ꝙ quis impe⸗
dire posset ꝛ non impedit:sed fieri ꝑmittit:vtiꝯ iudicat ex sua
voluntate ꝑcessisse. Sed deus cũ sit summe bonus nõ pot velle
malũ:ergo non pot permitterevt fiat malum qõ ipse impedire
pot. Item ex parte morbi defectus ꝛ infirmitates qui dicuntur
maleficiales. similes etiam sunt defectibus ꝛ infirmitatibus na
turalibus. i. qui ex defectu nature ꝑcedunt:quod enim aliquis
claudicat. excecat: vel rõnem perdit:vel etiam moritur ex defe
ctu nature contingere possunt: vnde non ꝑñt secure maleficis
ascribi. Ultimo ex parte iudicũ ꝛ ꝑdicatoꝝ:qui cũ talia aduer
sus maleficas predicant ꝛ practicant vtiꝯ ꝑpter ingens odiũ
a maleficis contra eos conceptum nunꝯ essent securi:sed con⸗
tra argumenta sumantur ex questione prima:super tertium prĩ
cipale prime partis tractatus. ꝛ proponantur illa que sunt ma
gis ad populum:quomodo videlicet permittit mala fieri:licet
non velit malum fieri. permittit autem propter admirabilem ꝙ
fectionem vniuersi:que considerant in hoc ꝙ bona commen⸗
dantur eminentius ꝛ magis placent:ꝛ sunt laudabiliora dum
comparant malis:habentur ibi authoritates. Item profunda
dei diuine sapientie:iustitie:ꝛ bonitatis relucent:que alꝫ essent
occulta ꝛ breuiter pro decisione questionis possunt colligi ex
his que ibi tanguntur varia documenta pro informatione po
puli:videlꝫ ꝙ deus iuste duos casus permisit. i. angeloꝝ ꝛ pri⸗
morum parentum:qui cum sint maiores omnibus alijs casib⁹
Non mirum si alij minores permittantur. Qualiter autẽ sunt
maiores quo ad causalitatem:non quo ad alias circunstantias
ꝑm quas peccata maleficarum:vt in. q. tangitur. ꝛ malorum an
geloꝝ ꝛ primoꝝ parentũ peccata excedũt:ꝛ quare deus iuste ꝙ
misit illos primos casus tangitur. in. ij. q. ex quibus plurima
colligere ꝛ dilatare potest ad suum placitum. Sed ad respon⸗
dendum super argumenta. Nam ad primum cum dicitur. De⁹
sufficienter punit per naturales infirmitates mortales gladio
et fame. Respondetur ex tribus. Primo quia deus non limi⸗
tauit suam virtutem ad naturalem processum: aut etiam ad in⸗
fluentias corporum celestium: vt videlicet preter illa agere
non possit: ideo et preter illa sepissime egit in punitionem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

peccaminum:mortalitates ⁊ alia inferendo :preter omnem in/
fluentiã corpor:sicut in punitione peccati superbie:in dauid su
per mortalitatẽ inflictaz ppl'o:ppter populi numerationẽ ⁊c.
Scdo hocvtiqz ꝯgruit diuine sapiẽtie:que cũ rebus oĩbus sic
administrat.vt eas ꝓpꝛijs motibus agere finat. Jdeo sicut nõ
cõuenit malitiam demonis oĩno impedire:sz potius decet ip/
sam ꝓmittere:vt agat ꝯtum ad bonũ vniuersi spectare põt. lz
ꝯtinuo etiã refrenaẽ per bonos angelos:vt nõ tm̃ noceat ꝯtũ
nocere vellet. Jta etiam nõ cõuenit malitiã humanã refrenare
sup ea ad que ex libertate arbitrij põt:vt est fidẽ abnegare ⁊ se
ipm demoni reuouere:quevtiqz facere in ptãte sunt volũtatis
humane. Ex'q bus etiã duobus cũ deus maxime offendit:iuste
permittit ea que a malefica desiderant:⁊ ppter que fidẽ abne/
gauit ⁊ ad que dyaboli potentia se extẽdit:vt est hoĩbus: iumẽ
tis:⁊ terre frugibus posse nocere. Tertio .deus iuste permittit
illa mala fieri ꝙ que dyabolus etiã per indirectũ maxime tor/
quetur:⁊ summam recipit displicentiam:sed per illa mala que
a maleficis virtute demonũ fiunt per indirectũ dyabolus ma
xime torquetur:dum contra suam voluntatem deus oĩbus ma
lis ad gloriam sui nois:ad fidei cõmendationẽ:ad electoꝝ pur
gationẽ ⁊ cumulũ meritorium vtitur . Certum est em̃ ꝙ inter
oẽs displicentias quas dyabolus ex supbia que semp ꝯ deum
exigit.iuxta illud. Superbia eoꝝ qui te oderũt ascendit semp.
hec p̃cipua est qua sibi displicet ꝙ deus oĩa sua machinameta
in sui gloriã ⁊c.cõuertit. Juste ergo deꝰ cũcta ꝓmittit. Ad scõm
superius rñsum est:⁊ dz rñdere ad duo que includunt in argu/
mento.s.ꝙ non dr̃ dyabolus fortior deo:nec eius factura: imo
cernitur ꝙ minime virtutis existit:cũ nihil possit nisi ꝓmissione
diuina vñ eius virtus põt dici minima:cõparando ad diuinaz
ꝓmissionẽ.lz sit maxima cõparando ad virtutes corpales quas
naturaliꝝ excedit. Juxta illud sepe allegatũ. Non est ptãs super
terrã que eivaleat cõparari. Job.xlj. Alterũ ad qõ rñdendum.
Cur vcz deus potius supvim gñatiuam ꝓmittit maleficia fieri
ꝯ sup alios actus humanos. De q̃bus etiã supra tactum est in
materia de ꝓmissione diuina sub titulo.qũo malefícevim gene
ratiuã ⁊ actũ venereum impedire pñt. Est em̃ hoc ppter fedita
tem illius actus. Et qz originale pctm̃ inflictum ex culpa pri/

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

moꝛ parentum per illū actū transfundit:ꝛ exemplificaꝛ etiā de
serpēte qui primū instrm dyaboli fuit ꝛc.Ad tertiū.dicendum
ꝙ sicut intentio ꝛ appetitus dyaboli maioꝛ est ad tēptandum
bonos ꝙꝫ malos:lz ex parte tēptati magis tēptat malos ꝙꝫ bo
nos.i.ꝙamplioꝛ habilitas est in malis ad recipiendū tēptatio
nem demonis ꝙꝫ fit in bonis.Ita etiam plus affectat ledere bo
nos ꝙꝫ malos:lz maiozem habilitatē ledendi inueniret in ma
lis ꝙꝫ in bonis.ꝛ huius est rō.qꝛ ꝑm Gꝛego. quanto crebrius
qs dyabolo se subiicit:tanto intolerabiliozem sibi facit: vt ei
reluctari non possit.Sed cum mali crebrius se subiciant dya
bolo eis sit tēptatio magis intolerabilis ꝛ frequentioꝛ cū non
habeāt scutū fidei formate quo se tueanꝫ.De quo scuto aplus
Ephe. vj.In oibus sumentibus scutū fidei in quo possitis oīa
tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte magis et
acrius impugnat bonos ꝙꝫ malos.Et ratio:qꝛ cum iam possi
deat malos non aūt bonos. ideo magis conatur per tribula
tionem trahere ad sui dominium iustos quos non habeat ꝙꝫ
peccatoꝛes possessos:sicut aliqs princeps terrenus magis in
surgit ꝫ illum qui plus aufert de iure suo.vel qui plus nocet re
gno ꝙꝫ ꝫ illos qui non sibi ꝫriantur.Ad quartum ꝙ deus per
mittit mala fieri:nō vult tñ mala fieri vltra premissa que tacta
sunt:ꝑdicatoꝛ declarare potest per quinqꝫ signa voluntatis dī
uine que sunt.preceptum:ꝓhibitio:ꝯcilium:operatio:ꝛ ꝑmis
sio.vide sctm̄ Tho.precipue in prima parte:qꝛ ibi planius de
clarat.q.xix.ar.xij.Nam lz vna sit voluntas in deo que est ipe
deus:sicut ꝛ vna eius essentia:tamen per respectū ad eius opa
indicaꝫ ꝛ significatur nobis eius voluntas multiplr.ꝑm quod
Psal.dicit.Magna opa domini exquisita in oēs voluntates
eius.Unde voluntas in deo distinguitur non ex parte rei: sed
ex pte suoꝛum effectuum.ita vt volūtas proprie dicta dicatur
voluntas beneplaciti.voluntas metaphoꝛice dicta dicatur vo
luntas signi inqꝫtum videlicet per signa ꝛ metaphoꝛa iudicaꝫ
nobis deum hocvelle.A simili Sicut paterfamilias vnaz hñs
in se voluntatem,demonstrat illam quinqꝫ modis .s. per se ꝛ p
alium. Per se dupliciter.directe ꝛ indirecte.Directe cuz aliqd
operaꝫ.ꝛ tunc est operatio.Indirecte aūtqñ non impediꝫ ope
rantem sicut ꝛ in.iiij.phyſi.dr.Removens ꝛ ꝓhibens est mo

uens per accidens ꝛ ꝯtum ad hoc dr̃ signum ꝓmissio. ℙer aliũ aũt declarat se paterfamilias aliquid velle tripl'r. Uel in ꝯtum ordinat aliquem ad aliquid faciendum necessario ꝛ phibendo contrarium: ꝛ sic sunt preceptio in preceptis: ꝛ prohibitio in affirmatiuis ꝛ negatiuis preceptis. Uel inquantum ordinat aliquem persuasiue ad aliqua conciliatiue ꝛ hoc pertinet ad cõsilium: ꝛ sicut voluntas humana manifestatur per hec quinq; sic ꝛ ipsius dei. Quod enim preceptum phibitio ꝛ cõsilium dicatur voluntas dei. ptz per illud ℳathei. vj. Fiat volũtas tua sicut in celo ꝛ in terra. i. vt in terra impleamus eius p̃cepta: vitemus prohibita. ꝛ impleamus prio posse consilia. Et similiter ꝙ permissio ꝛ operatio dicatur dei voluntas. patet per Augustinum qui dicit in enchi. Nihil fit: nisi omnipotens deus fieri velit vel finendo vt fiat: vel faciendo. Ad propositum cum dicitur illud q̃ quis impedire posset: ꝛ nõ impedit. iudicat̃ ex sua voluntate pcessisse: verum est. Sed cum infert̃. Deus est summe bonus: ergo non potest velle mala fieri: verum est voluntate beneplaciti ꝛ per quatuor signa huius voluntatis: quia non põt operari mala: nec percipere mala: nec vt non phibeat mala ꝛ p suadeat bona supererogationis. potest autem velle permittere mala fieri. Ad aliud quomodo cernunt̃ infirmitates ab inuicẽ vt vna sit maleficialis: altera naturalis puta ex defectu nature. Respondet̃ ꝙ variis modis. Primo medicorum iudicio. xxvj. q. v. Non licet. ꝛ. q. ij. ca. Illud. vbi verba Augustini ex secũdo de doc. xp̃iana. Ad hoc genus superstitionis pertinẽt oẽs ligature ꝛ remedia: que medicorum disciplina condemnat in quibuscunq; rebus suspendendis: atq; ligandis. A simili: vbi medici ex circunstantys: videlicet etate: complexiõe sana: ꝛ subito quasi in ictu oculi immutata: ꝛ ꝙ non ex defectu sanguinis stomachi: aut labe infirmitas acciderit. Judicant illam: non ex defectu nature. ſz ab extrinseco accidisse. Et ab extrinseco. vbi nõ ex venenosa infectione. quia sic sanguis ꝛ stomachus malis humoribus esset repletus. tunc ex sufficienti diuisione iudicant effectum esse maleficialem. Item secundo. cum eis existit incurabilis. vt nullis medicaminibus eger potest releuari. immo potius cernunt ipsum aggrauari. Tertio. quia sic subito interdum accidit. ꝙ iudicium infirmi super hoc cõtingit. Res gesta

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vni ex nobis innotuit. Naz quidam de optimatibus ciuitatis Spirensis nimis ceruicosevoluntatis vxorem habuit intantū vt cum ipe libens in omnibus complacere studeret. tamen in cunctis fere suis affectionibus ei recalcitrabat. ⁊ verbis ꝯtumeliosis semper ipm molestare satagebat. Accidit inde vt domuz ingressus quadam die cum mulier solito more contra se brigā ti verbis opprobriosis. ⁊ ire locum dare ⁊ domum exire volebat ipsa hostium per quod exire habebat cursu veloci: anticipando obseruauit: ⁊ vociferando contestabatur: ꝙ nisi eā verberaret nulla probitas aut honestas sibi inesset. Ad que verba grauia ille manum: non aio ledendi extendit: ⁊ ipam expansis digitis super spatulam leuiter tangendo: subito ad terram collisus oem sensum perdidit: ⁊ per plures septimanas in lecto decumbens grauissima infirmitate detentus fuit. qua in re pē sari potest illam infirmitatem non ex naturali defectu: sed per maleficium mulieris sibi accidisse. Plura immo quasi innumera consimilia acta sunt: ⁊ multis innotuerunt. Sunt quidam qui per certam practicam experientiam rei capiunt per hunc modum. Nam plumbū liquefactum super infirmū tenent: ⁊ in scutellam plenam aqua infundunt: ⁊ si imago aliqua condensata cernitur: tunc infirmitatem ex maleficio accidisse iudicant. ⁊ quidam an talis imago opere demonum aut naturali virtute erūpat: vbi interrogant talia practicantes respondere solēt: ꝙ virtute saturni super plumbū: qz alis malus existit. sicut sol super aurum maleficium suavirtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendum sit. an videlz practica licita sit aut non? Circa tertium principale huius tractatus tractabitur. canonistis em videtur licitum vt vana vanis confundantur. licet theologis omnino contrarium videatur. cum non sint facienda mala vt eueniant bona. Ad vltimum. vbi diuersa querunt. Primo cur malefice non ditantur. Secundo cur principibus eisfauentibꝰ ad pniciem oim inimicoz ipsoz nō cooperantur. Tertio cur ꝑ dicatoribus ⁊ alijs eos persequentibus non nocere valeant. Ad primum dicendū. ꝙ ideovt plurimum malefice non ditantur: vt iuxta complacentiam demonis in contumeliā creatoris quantum possibile est provilissimo ꝓcio emant. Et secundo ne

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

in diuitijs notent. Ad scõm cur principibus nõ nocẽt causa est manifesta: qr ꝯtum in ipsis est: hoc fit vt ipos in amicitia retineant? Et si queritꝫ. cur eoꝝ inimicis non noceant? Rñdetur: qr bonus angelus ex altera parte hoc maleficiuz impedit. Juxta illud Danielis. Princeps psarum restitit mihi viginti vna diebus. Uide doctorem in secundo sententiarum an inter bonos angelos sit pugna ꝛ qualiter? Ad tertium dicitur ꝙ ideo nec inquisitoribus: aut alijs officialibus nocere possunt: qr publica iustitia vtuntur. Exempla varia ad hoc possent adduci: sed temporis plixitas non patitur.

¶ Incipit secunda pars huius operis.

Secunda pars principalis huius operis: qr est de modo ꝓcedendi: qui a maleficis pro maleficijs inferendis obseruaẽ. Et per decem ꝛ octo capla distinguunt cũ duabus dũtaxat difficultatibus. quaꝝ vna in principio sup remedia ꝑseruatiua: vt vcz quis maleficari non possit: altera in fine sup remedia mouentia, maleficia. ꝛ per que maleficati curari possunt. cum fm phm in. iiij. phys. remouens ꝛ prohibens coincidunt: ꝛ sunt cause per accidens. ideo vt per hec totale fundamentuz huius horrende heresis habeatur. Circa duo principaliter insistendum erit. Primo circa introitum earum: ꝛ ꝓfessionem sacrilegam. Scõo circa progressum in modo operandi: ꝛ horrendã obseruantiam. Tertio impedimẽta salubria ꝫ earum maleficia: ꝛ remedia ꝑseruatiua. Et qr in morali iam laboramus materia. Unde argumentis varijs ꝛ declarationibus vbiꝙ insistere opus non est: cum ea que per capitula sequenter sint per precedentes qõnes sufficiẽter discussa. Jõ precamur in deo lectorem ne demonstrationem in oĩbus quaerat: vbi accommodata sufficit ꝓbabilitas ea deducendo que constant; aut visus vel auditus ꝓpria experientia: aut fide dignoꝝ relatibus esse vera. Circa primum aũt duo principaliter tangentur. Primo diuersi modi ipsius demonis alliciẽdi. Secundo. diuersi modi ipsam heresim ꝓfitendi. Circa secundum vero sex per ordinem tangentur quo ad modum procedendi ꝛ curandi. Quia primo de his que a maleficis pro se ꝛ suis corporibus practicantur. Secundo de his que erga alios hoies

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

operantur. Tertio de his que erga bestias. Et quarto de his quibus terre frugibus nocent. Quinto de maleficio tantūmodo virorum: quibus videlicet maleficijs tantummodo viri: et non mulieres insistūt. Sexto de questione sup maleficia amouenda: ⁊ quibus modis curant maleficiati. Est ergo prima q̄stio p decem ⁊ octo capitula distincta cū totidē modis in suis ritibus variantur ⁊ multiplicantur.

Vtrum quis possit p bonos angelos ita beneficiari q̄ a maleficis p quoscūq; infra scriptos modos non valeat maleficiari? Et videtur q̄ non. Eo q̄ p̄cedentia declaratū est etiā innoxios: ⁊ innocētes ⁊ iustos pluries a demonib⁹ affligi: vt Job ⁊ plures pueri innocentes: qui cernunt maleficiati cuz alijs multis iustis: ꝛ non equaliter: vt pctōres: eo q̄ non in pditionē suarū animarum: quis bonis fortune ⁊ corporum affligant. In contrarium est maleficiarū fassio. q̄ videlicet nō oēs ledere valeāt sed tantūmodo illos quos cernunt ex ūformatione demonum diuino auxilio destitutos? Rñsio. Tria sunt genera hoim beneficiati a deo. quibus illud pessimū genus suis maleficijs nocere non pōt. Et primi sunt q̄ publicam cōtra eos iusticiā exercent: aut officio aliquo publico aduersus eos insistunt. Scōi. qui de ritibus ecclie seruatis ⁊ veneratis: vt p aque benedicte asperſionem: p salis consecrati sumptionē: per candelarum in die purificationis ⁊ frondium in die palmarum consecratorū vsum licituz: cum ad hoc talia eccl'ia exorcizat: vt vires demonis umminuāt se minuūt: de quibus modis patebit. Tertij sūt qui p sanctos angelos varijs ⁊ infinitis modis beneficiantur. De primis ratio datur: ⁊ p̄varia acta ⁊ gesta comprobatur: q̄ eiñ ois potestas a deo est: ⁊ gladium portat. Juxta ap'lm. In vindictā malorum ⁊ retributionē bonoz non mirum: q̄ tunc angelica potestate demones arcentur. qñ iusticia in vindictam illius horrēdi criminis exerceť. Notant ad idē doctores q̄ q̄ potestas demonis quinq; modis impedit: in toto vel ī parte. Primo p terminū sue potestati a deo impositum: sicut de iob primo ⁊ secundo tangit. Et de illo de quo in formicario nider legit: q̄ iudici fassus fuerat. q̄ dū quidā ip̄m inuocasset: vt inimicum suum vita priuaret: aut in corpore lederet: vel ictu ful-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

minis interimeret.cum vocassem demonem ait:vt cuius auxi/
lio talia perpetrarem?Rñdit mihi q neutrū facere posset. ha/
bet inquit fidem bonā:ꝛ diligēter se signo crucis munit:idcir
co non in corpore:sed in vndecima parte fructuū suoꝝ in cam
po:si libet ei nocere possum.Scōo impeditur p impedimentū
exterius adhibitum:vt in asina balaam.Numeri.xxij. Tertio
per miraculum impossibilitatis exterius factum. Et sunt q̄ ex
singulari priuilegio beneficiantur.De quo tertium genus ho
minum:q̄ maleficiari nō possunt iam inferi⁹ patebit. Quarto.
per dei iudicium singulariter disponentis per obstaculū boni
angeli:vt de asmodeo interficiente sponsos sare virginis.non
autem thobiam. Quinto.interdum per cautelam sup̄ius:qꝛ
non vult interdum diabolus ledere vt peius inde sequatur:
vt cum excommunicatos vexare posset sicut ꝛ corinthū quem
vexauit excōicatum. Ioꝝ.v.tñ nō facit vt fidē eccl'ie in clauū
ptāte eneruat. Ideo a sil'i etiam dicere possumus:q etiā si diui
na virtute non arcerentur quando publica iusticia exerceretur
adhuc tñ sepe manum seu ꝓtectionem a maleficis voluntarie
retrahunt.qꝛ vel timent earum conuersionē:vel qꝛ desiderant
ꝛ accelerant earum dānationem.Actis deniq; ꝛ gestis hec cō/
probantur.Nam ꝛ prefatus doctor refert q̄ malefici verbo ꝛ
experientia testimonium dederunt q̄ eo ipo quo per reipubli
ce iusticie officiales capiuntur statim oīs maleficorum enerua/
tur potestas.Unde ꝛ q̄dam iudex petrus nomine de quo ꝛ su
pra mētio facta est.cum quendam maleficuꝫ statim in nomine
per suos famulos capere voluisset:tantus tremor eorum ma/
nibus incussus fuit ꝛ naribus tam mal⁹ fetor illapsus:vt se fe/
re disperarent an maleficum inuadere auderent. Quibus ꝺuꝝ
iudex imperasset. Secure miserum iuadite:qꝛ publice tactus
omnes vires perdet sue nequitie.Et ita rei probauit effect⁹.nā
captus ꝛ incineratus fuit ꝓpter plurima ab eo perpetrata ma
leficia que sparsim hinc inde posita sunt ꝛ accōmodata diuer/
sis materijs. Sed ꝛ plura que nobis inquisitoribus in officio
inquisitionis laborantibus ꝓtigerūt si recitare expediret vtiq;
aīam lectoris in ammirationē verterent. Sꝫ qꝛ laus in ore p/
prio sordescit potius expedit silentio p̄terire:q̄ notam inanis
glorie incurrere:illis dūtaxat exceptis que a deo in lucem p/

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dierunt ꝙ celari non possunt. In oppido nempe rauenspurg dum a consulibus maleficè incinerande interrogarent: cur no bis inqsitoribus aliqua maleficia sicut alijs hoibus non intu lissent? Rñderunt. Licet pluries hoc facere attẽtassent: non ta men potuerunt. Et de causa inqrentibus rñdebant se nescire nisi ꝙ sic a demonibus informate fuissent: quotiens enim noc turnis ꝛ diurnis temporibus nobis infesti fuerunt enarrare non sufficimus: iam vt symee cum iam vt canes aut capre suis clamoribus ꝛ insultibus nos inqetarent, de nocte ad oratio nes lz indeuotas surgentibus iuxta fenestram loci que tñ in tã ta altitudine erat: ꝙ nisi per longissimas scalas quis adire po tuisset: ictu validissimo quasi ad caput de directo percutiebat. acus lintheo quo caput regebatur inserentes sic etiã a nobis surgẽtibus reperiebantur quasi illos capiti nostro immittere arte magica voluissent. Sed laus altissimo q̃ sua pietate absq; meritis nostris nos tanq; publicos iusticie fidei indignos fa mulos preseruauit. De scõis vero ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizant ꝛ ab eccl'ia oĩno sunt efficacissima remedia ad preseruandum se ab insultibus maleficarum. Quod si querit ꝙ quem modum quis se munire debet? Dicendũ primo de his que absq; allegationibus sacroꝝ verborum fuerit ꝛ demõ de ipsis sacris carminibus. Nã de primis licitum est aqua bene dicta etiam quecunq; honesta loca hoĩm ꝛ iumẽtorum cũ in uocatione sanctissime trinitatis ꝛ oratione dñica in saluatio nẽ hoĩm ꝛ iumẽtoꝝ aspergere: sic eñ in exorcissimo dr vt vbi cũq; aspersa fuerit careat omni imundicia libereť a noxa non illic resideat spũs pestilens ꝛc. Hoies eñ ꝛ iumẽta saluat dñs iuxta prophetam vnũquodq; pro modulo suo. Secũdo sicut primum de necessitate: ita hoc secũdum lz cereum bñdictũ ac cẽdere est de ꝯgruitate aspergere: videlicet cum tali cereo loca inhabitantia. Tertio herbas consecratas adiungere vel fumi gare cum illis habitabilis in aliquo loco occulto coniungere plurimum expedit. Sic eñ in ciuitate Spirensi anuo eodem quo hic liber est inchoatus ꝯtigit ꝙ dũ quedã deuota mulier cũ quadam suspecta malefica ꝟba habuisset iuxta morez mu liercularũ mutuo brigantiũ rixosa de nocte: tñ cuz paruulum lactantẽ cunis imponere voluisset; ꝛ mẽte reuoluẽs ea que de

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

die cū ſuſcepta malefica peregiſſet timēs de periculo pueri her
bas benedictas puero ſuppoſuit:aqua ſimili aſperſit:ſal exor
cizatum ori paruli immiſit:ſigno crucis muninit ⁊ cunabulꝫ
diligenter alligauit.Et ecce circa medium noctis vagientem
puerum audiuit ⁊ dum iuxta morē puerū contrectare ⁊ cuna
bulū in altū ꝑpe lectū poſitum mouere voluiſſet cunabulū qui
dem mouit:ſed puerum ꝓtrectare:quia aberat non potuit.tre
mēs pauperecula ⁊ de pueri amiſſiōe vehementer dolēs:lumi
ne accēſo paruulū vagantē ſub lectica ⁊ in angulo ſine tamen
leſione repperit. Qua in re perpendi pōt quāta inſit exorciſ
mis eccleſie aduerſus inſidias diaboli virtus.Liquet inſuper
oīpotētis dei clemētia ⁊ ſapiētia que attingit a fine vſqꝫ ad fi
nē fortiter diſponit etiā iſtoꝝ peſſimoꝝ hoim ⁊ demonū ma
leficia ſuauiter:vt vbi q̄rūt fidē imminuere ⁊ infirmare eundeꝫ
in multorū cordibus firmant ⁊ radicent validius. Utilitates
enim plurime fidelibus ex hmōi malis ꝓueniunt:vbi ſic fides
roboratur:demonis malicia inſpicit:dei miſericordia ⁊ pote
ſtas manifeſtatur.hoīes ad ſui cuſtodiam actuantur:⁊ ad reue
rendum xp̄i paſſionem ⁊ cerimonias eccleſie accendunt. Illis
etiā diebus ſcultetus cuiuſdaꝫ ville viſental:dum grauiſſimis
doloribus ⁊ torſionibus corporis eſſet maleficatus:⁊ q̄ per
maleficia ſibi contigiſſet:non tam ab alīs maleficis q̄ꝫtum et
per experientiam edoct⁹ fuit.dixit em̄ q̄ ſingulis dn̄icis dieb⁹
ſe munire cum ſumptione ſalis ⁊ aque benedicte ſolebat:et q̄
vno die propter cuiuſdam celebrandas omiſerat nuptias:eo
dem etiam die maleficatus fuit. Quid deniq̄ de illo in rauen
ſpurg cum a diabolo in formavnius mulieris ad carnalē actū
ſollicitaretur.ille plurimuꝫ anxius dum deſiſtere nollet diabo
lus illi pauperi in mente venit:vt ſumptione ſalis:prout in p̄
dicatione audierat ſe]munire deberet. vnde cum ad introitu
ſtube ſal benedictum ſumpſiſſet mulier toruo vultu eum inſpe
xit:⁊ quis diabolorum ipſum de hoc docuiſſet:imp̄roperādo
ſubito diſparuit vbi diabolus per ſe in effigie malefice:aut cū
preſentia corporali malefice affuerat:cum vtrunq̄ facere deo
permittente poteſt. Sed ⁊ illi tres ſocij per viam ambulātes.
duo eorum ictu fulminis percuſſi fuerāt.⁊ tertius territus cuꝫ
voces in aere clamantes audiſſet.percutiamus ⁊ illum. altera

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vox cum respondisset non possumus: qz hodie verbum caro factum est audiuit: intellexerat ꝙ ea de causa: qz missam audierat ⁊ in fine misse euangelium iohannis. In principio erat verbū ⁊c. audiuisset. ideo preseruatus fuisset. Sed ⁊ per sacra verba corpori alligata ꝙ miro modo sunt preseruatiua: dummodo septem conditiones in ipsis seruentur. De quibus ⁊ in vltima q̃stione huius secunde partis mentio fiet: eo ꝙ ibi de remedijs sanatiuis: sicut hic de remedijs preseruatiuis tractabitur. Et illa sacra verba nō solum ad ꝑseruandum: sed etiā ad curāduz maleficatos tendunt. Plurimum aūt sunt preseruatiua locoz: hoim: ⁊ iumentoꝝ verba tituli triumphalis nostri saluatoris, dum. s. p quatuor partes loci in modum crucis inscribuntur. Jesus † Nazarenus † Rex † Judeoꝝ † vel etiam iungēdo nomen virginis marie: aut euangelistarum: aut etiaz verba Johannis. Uerbum caro factum est. Tertiū vero genus quod a maleficis ledi nō potest est singulariſſimū: vtpote precipua angelica custodia munitum interius ⁊ exteriꝰ. Interius per gratie infusionem. Exteriꝰ per celestium virtutū id est per motores orbium celestiū ꝓtectionem. Et hoc q̃dem genus in duabus speciebꝰ electoꝝ diuersificaī: qz vel munitur cōtra oīa genera maleficoꝝ. ita ꝙ in nullo ledi pñt: vel ꝙ precipue circa generatiuā potētiam ita castificentī ab ipsis bonis angelis: sicut mali spūs quosdam malos hoies: vel inflāmant circa vnā vel infrigidant circa aliam p suaī maleficia. Primum de interiori ⁊ exteriori protectione quo ad gratiam: ⁊ quo ad influē tias corporum celestium sic declaratur. Nā licet deus p se gratiam infundat mēti nostre, ita ꝙ nulli creature potestas ad talem infusionē se extendere pōt. Juxta illud, Gratiā ⁊ gloriam dabit dñs: tñ dispositiue vt tradit sctūs Tho. in quodaz loco super tertium sentētiarum qñ deus aliquam notabilē gratiaz vult infundere angelus bonꝰ cooperatur. Et hoc est ad quod Dionysius ꝓtendit. iiij. ca. de di. nominibus. Hec est lex diuinitatis immutabiliter stabilita: vt ima a summis per media perficiantur, ita ꝙ quicquid bonꝝ a fonte totius bonitatis in nos emanat totuz per ministerium bonoꝝ angeloꝝuz. habemus exempla cū rōnibus. Nam ꝛz ad verbi dei cōceptionem in virgine beatissima. p quam deus hō factus est sola diuina virtus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

efficienter affuerit:tñ angelico ministerio mens virginis p̄ sa/
lutationem ⁊ per intellectus cōfortationem ⁊ informationem
multum excitata ⁊ ad bonū p̄disposita fuit. Rōne. nā ⁊ prefati
doctoris sententia est: q̄ in hoie sunt tria vt videmus. s. volun
tas: intellectus: ⁊ potentia. alie interiores ⁊ exteriores affixe:
membris ⁊ organis corporalibus. In primū solus deus age/
re valet: q̄r cor regis in manu dñi dispositiōe: angel⁹ bon⁹ in/
quātum intellectū ad veri ⁊ bont agnitionē: ampli⁹ illuminat:
ita q̄ in scōm ⁊ de⁹ ⁊ angelus bonus agere p̄t illuminando.
Et in tertium sil'r bonus angelus ad bonū: ⁊ malus angel⁹ ꝛ
deo permittente immissiōes malas imprimere p̄t. Tñ in po/
testate humane voluntatis est tales immissiōes factas accepta
re: vel refutare. quas etiaꝫ semper hō cum dei inuocata gratia
p̄t perpulsare. De exteriori etiā custodia. que p̄ motores or/
bium a deo cōicatur est communis traditio: magis consona.
tam sacre pagine q̄ philosophie naturali: q̄ omnia corpora
celestia mouentur virtute angelica: ⁊ dicuntur motores orbiū
a x̄po ⁊ ab ecclesia virtutes celorum vocantur ⁊ consequenter
a celestibus influentijs. omnia huius mundi corporalia regū/
tur. teste philosopho. j. methe. Quare ⁊ dicere possumus cum
deus singularem habet prouidentiam de suis electis. ꝛ quos/
dam malis huius vite: scilicet penalitatibus subiicit quosdaꝫ
tamen ita preseruat q̄ in nullo ledi possunt. Et hoc donum re
cipiunt vel ab angelis bonis ipsis ad custodiam a deo deputa
tis. Uel ex influentijs celestium corporum seu a motoribꝰ ip̄o
rum orbium. Insuper notandum: q̄ licet aliqui contra omnia
maleficia muniuntur. Aliqui vero contra aliqua ⁊ non contra
omnia: sunt tamen aliqui qui singulariter a bonis angelis su/
per vim generatiuam ita castificantur q̄ nullo modo a malis
maleficiari circa illam potentiam possunt: sed de his scribere
videtur in parte superfluum. licet in parte foret necessariū pro
pter hoc q̄ isti qui circa potentiam generatiuam maleficiātur:
ideo destituuntur angelica custodia: q̄ vel semper sunt in mor
tali peccato: vel nimis libidinoso affectu illis spurcitijs insi/
stunt. Unde etiam vt in prima parte operis tactum est: deus
amplius permittit potentiam illam maleficari: ne dum ꝓpter
eius turpitudinem quantum ⁊ propter hoc q̄ corruptio p̄/

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mi parentis sub originali cogitatione in totum genus humanum traducitur. Dicamus tamen pauca qualiter bonus interdum viros iustos ⁊ sanctos beneficiet: ⁊ precipue circa vim generatiuam. Nam ita factum est de sancto Sereno abbate. De quo refert Cassianus in collatione patrum collatio abbatis sereni prima. Hinc inquit pro interna cordis atq; anime castitate nocturnis diurnisq; precibus: ieiuniis quoq; atq; vigiliis infatigabiliter insistens cunctos estus carnalis concupiscentie tandem per diuinam gratiam in se extinxisse precepit. Deinde maiori zelo castitatis succensus prefatis vsus remediis a deo petijt vt interioris hominis castitas in corpus redūdaret dei dono. Postremo autem veniens ad eum angelus in visione nocturna eiusq; velut aperiens ventrem quandam ignitaz carnis strumam de eius visceribus euellens suisq; omnia vt fuerant locis intestina restituens. Ecce inquit incentiua carnis sue abscisa sunt: ⁊ obtinuisse te noueris hodierna die perpetuā corporis puritatem iuxta votū: quo poposciti vt ne ipse quidem naturali motu q̄ etiam in paruulis atq; lactētib⁹ excitat vlterius pulseris. Sic etiā de beato equitio abbate dicit beatus gregorius primo libro dialogoz. Hunc inq̄t cum iuuētutis sue tpe acri certamen carnis incētiua fatigarent: ipse sue tētationis angustie ad orationis studium solertiorem fecerunt. Cūq; hac in re ab oīpotenti deo remediū continuis precibus quereret: nocte quadā assistēte angelo eunuchari se vidit: eiusq; visione apparuit q⁹ omnem motū ex genitalib⁹ mēbris abscideret: atq; ex eo tempore ita fuit alienus a tentatiōe ac fi se tum non haberet in corpore ecce quale beneficiuz castificationis: q̄ virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio vt viris ante preerat: ita cepit postmodum feminis preesse. Ita in vitas patrum illorum quos sanctus Heraclides vir religiosissimus collegit in lib. suo: quem paradisum nominat: meminit cuiusdam sancti patris ⁊ monachi quem heliam vocat. hic mīa motus trecentas feminas in monasteriuz collegit: ⁊ regere cepit Trāsacto aūt biēnio iā. xxxv. annos habēs vite: tētatus a carne in heremū fugit: vbi biduo ieiun⁹ orans ait. Dñe deus: aut occide me. aut libera me ab hac tētatione. Uespere igitur som

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nus ei irrepsit: ⁊ tres angelos a se venire vidit. quibus quere-
tibus. Cur a monasterio virginum fugisset? nec ille pre verecū
dia respōdere auderet. Dixerunt angeli. Si liberaberis nū re-
dibis curam feminarū gerēdo? Respōdit ille ꝙ libens. Tūc il
li iuramentum ab eo excipientes quod exegerant eū eunucha
runt. Nam vnus manus: alter pedes: tertius nouacula testicu
los eius visus est abscindere: non ꝙ ita vere esset: sed quia ita
esse videbatur. querentibusqꝫ an ne remedium sentiret? Respō
dit ille se plurimum exoneratum. Ūñ quinta die ad lugentes
feminas redīt: ⁊ per. xl. annos quibus superuixit: nec pristine
tētationis deinceps scintillam sentit. Non minus beneficium
collatum esse legimus beato thome doctore nostri ordinis: q̄
a consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarcerat⁹
vt per meretricem seduceretur ad seculum tētatus est: que per
consanguineos immissa veste ⁊ ornatu compotissimo: cum do
ctor eam intuitus fuisset ⁊ materialē ignem cōcurrit titionem
ignitū arripuit ⁊ suggestricē ignite libidinis e carcere fugauit
⁊ orationi statim pro castitatis damno strat⁹ obdormiuit: vbi
duo angeli ei apparuerunt dicentes. Ecce dei ex parte cingi-
mus cingulo castitatis: ꝙ nulla possit decetero impugnatiōe
dissolui: ⁊ ꝙ humana virtute meritis nō acq̄ritur ex parte dei
conferī ex dono. Sensit igitur cincturam. s. tactus cincture: et
exclamando euigilauit. Deincepsqꝫ tāto numere castitatis se
dotatum sensit: vt ab eodē tpe omnem abhorreret luxuriam:
vt nec sine necessitate feminis colloqui posset: sed perfecta casti
tate polleret hec ex formicario nider. His igitur tribus gene-
ribus hominum dēptis nemo securus a maleficis: quin ex de-
cem ⁊ octo modis infrascriptis aut maleficiatur aut ad male-
ficium tentatur ⁊ incitaī: de quibus per ordinē primo est disse
rendū: vt post eo clarius q̄bus remediis maleficiati possint re
uelari discutiatur: ⁊ vt eo clarius pateāt ipsi decem ⁊ octo mo
di per totidem capitula deducētur: vt primo circa maleficarū
introitum pateant diuersi modi per quos ipse malefice inno-
xios iuuēculos in augmentum illius perfidei attrahunt. Se-
cundo de modo sacrilege professionis earum: vt ⁊ quedaz de-
claratio omagñ prestādi ipsi diabolo īducitur. Tertio: de mo-
do quo localiter transferuntur in corpe vel in spiritu. Et q̄rto

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quo in se incubis demonibus subꝫciunt. Quinto: de modo ge
nerali prout per sacramenta ecclesie sua maleficia exercent. Et
in speciali de modo quo demptis corporibus celestibus quas
cunqꝫ creaturas deo permittente inficere solent. Sexto. de mo
do quovim gñatiuā impedire solent. Septimo sup modū quo
mēbra virilia auferre ꝑstigiosa arte solent. Octauo: sup modū
quo homines in bestiales formas transmutare solent Mono:
sup modum quo demones intra capita sine lesione exīstunt qñ
prestigiosas apparitiones operant. Decimo: super modū quo
demones opatione maleficaꝫ hoies interdū substantialiter in
habitant. Undecimo: quo omne genus infirmitatis inferre so
lent: ⁊ hoc in gñali. Duodecīo de q̄busdā infirmitatibꝰ in spāli
Tertiodecimo: sup modū quo obstetrices malefice maiora dā
na inferūt dū infantes aut interimūt: aut demonibus execrādo
offerunt. Quartodecimo sup modū quo intuēs varia nocumen
ta inferunt. Quintodecimo: sup modū quo grādines ⁊ tēpesta
tes ꝯcitare ⁊ fulgura fulminare sup hoies ⁊ iumēta solēt. Sex
todecimo: decimoseptimo ⁊ decimooctauo super tres modos
quo tm̄viri ⁊ nō mulieres maleficijs istis intenti. Post hec se
quetur questio sup modos tollēdi hmōi maleficia. Hec estimat
quis funditus hoꝫ noticiā capere ꝑ eo q̄ hi varij modi sup va
ria maleficia inferenda recitant. Hoc em̄ ⁊ modicū vtile immo
fortassis ⁊ nocere posset neꝯ em̄ ꝓhibiti libri nigromātie hic
inferunt: cū hoc genus supstitionis non libris aut a doctis: sed
oīno ab imperitis practicat: vnū hñs fundamentum dū illud
non exprimit aut practicatur: impossibile sit aliquē maleficijs
vt maleficū insistere. Recitant aūt hic modi in superficie: vt eo
rū opera non incredibilia videant sicut hucusqꝫ in magnam fi
dei ꝯtumeliam ⁊ ipsoꝫ maleficoꝫ augmentū actum est: q̄ si ali
q̄s ex ꝑhabitis cū dictū est aliquos ꝑseruari per influētias coꝛ
poꝫ celestium vt maleficari nullo modo possint velit hoc etiam
attribuere illis influentijs duꝫ aliqui maleficiantur quasi que
dam necessitas ibi sit siue ad ꝑseruandum a maleficijs siue ad
inficiendum ab illis talis non recte mentez doctorum saperet
varijs respectibus. Primo: qꝛ em̄ tria sunt que a tribus celesti
bus causis dirigi pñt. s. voluntatis actus. intellectus actus: et
coꝛporalia. Et primum vt supra tactū est a solo deo ⁊ immedia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

te dirigit. Scōm vero ab angelo. Tertiū a celesti corpore: ꝫ dirigit non tñ necessitatur. Scōo qr em̄ exdictis manifestū est: ꝙ electiones ꝛ volūtates immediate a deo dirigunt. Juxta aplm Deus est qui operat in nobis velle ꝛ perficere pro bonavolun tate ꝛ cognitio humana intellectiua a deo mediantibus angelis ordinatur. Jdeo etiaz corporalia quecunqz siue sint interio ravt virtutes ꝛ scientie acquisite per corporales potentias exteriores siue sint exteriora: vt sanitates ꝛ egritudines a celestibus corporibus mediantibus angelis dispensant qō ꝛ Dionysius tangit. iiij. c. de di. no. ꝙ corpora celestia sunt cause eorum que in hoc mundo fiunt. tamen hec sunt intelligenda quo ad sanitates ꝛ egritudines naturales. De aūt egritudines cū sint supernaturales ꝓpter demonis potentiam: que illas deo permittente infert. ideo non possumus dicere ꝙ ex influentys corpoꝝ celestium contingat ꝙ aliquis maleficiat ficut bene dici pōt ꝙ ex influentꝫs corpoꝝ celestiū est ꝙ aliquis maleficiari nō pōt. Et si dicit ꝙ oppositorum habent fieri circa idē ꝛ sicut ꝓpositū in proposito ita oppositum in opposito? Respondet ꝙ vbi aliquis preseruatur virtute corpoꝝ celestium ab infirmitatibꝰ his supernaturalibus. hoc non fit virtute corpoꝝ celestium immediate: sed virtute angelica que illam influentiam confortare potest. vt inimicus suis maleficiꝫs non possit super eam preualere: ꝛ virtus illa angelica potest deriuari: vel a motori orbis celestis: vt si iam in puncto qs mori deberet super periodo naturali deus sua potētia qui semꝑ per medias causas hmōi operat: hoc immutare potest virtutem ꝓseruatiuaz ꝑ defectiua nature immittendo ꝛ eius influentie. itaꝛ dicere possumus de eo qui maleficiari posset. ꝙ etiam tali modo a maleficys preseruatur: vel fit talis p̄seruatio ab angelo ad custodiam deputato. q̄ etiaz precipua est inter oēs custodis. Et qō dr Hiere. xxij. Scribe virum iustū sterilem qui in diebus suis non prosperat. Hoc intelligit q̄tum ad electiones voluntatis in q̄bus homovnus ꝓsperatur: alius non. qō etiam ꝓtingere pōt ex influentꝫs corpoꝝ celestiū. verbigratia. aliqs inclinat ex impressione corpoꝝ celestium ad aliquas electiōes vtiles: vt de ingressu religionis vel huius. Et cū ex lumine illuminatur eius ītellectus ad eadē agenda ꝛ ex diuina operatione inclinat eius volūtas ad hocꝙ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

sequendū talis dicitur bene prosperari. vel etiam quando q̄s inclinat̄ ad aliquam artem vel ad aliquid vtile practicandum. Econtra dicetur male fortunatus. quando ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur. De quibus sententijs ꝛ multis alijs loquit̄ sanctus Tho. in summa ꝯ genti. li. iij. ꝛ in plerisq; alijs locis qūo differt dicere aliquem esse bene vel male natum. bene vel male fortunatum. bene vel male gubernatū ꝛ custoditum. Quia ex dispositione relicta a corpore celesti dicitur aliquis bene vel male natus: ꝛ sic etiam fortunatus. ꝑm vero q̄ ab angelo illuminatur dicitur bene custoditus ꝛ non male. vbi sequitur illuminationes. Sed ꝑm q̄ a deo in bonū: ꝛ illō ꝓsequit̄ dī bñ gubernatus. Que tñ electiōes hic nō hñt locū: q; de ipsis non intendimus. sicut de preseruatione a maleficijs inferendis. De qua ad presens sufficiat aggrediendo earū cerimonialia que ab eis practicantur. ꝛ primo q̄bus modis in noxios ad earum perfidiam alliciunt.

¶ De diuersis medijs quibus demones attrahunt ꝛ alliciunt innoxios per maleficas ad augmentum illius perfidie.

¶ Capitulum primum.

SUnt aūt tres modi p̄ ceteris q̄bus demones p maleficas innoxios subuertūt. Et ex q̄bus ꝯtinue illa pfidia augmentat̄. Et primus est p tediū ex importuna tpalium damnificatione. Nā sicut sctūs Gregorius dicit. Dyabolus frequenter tentat vt saltim tedium vincat. Intelligas tñ hoc infra vires tētati. vt sup diuinā pmissionē declaratq; deus pmittit ne hoīes ignauia torpeant. In cuius figura Judicū. ij. Das gentes non deleuit deus vt erudiret israel in eis. ꝛ loquitur de finitimis nationibus cananeoꝝ Jebuseis ꝛ alijs. Et iam hussite ꝛ alij heretici permittūtur vt delere non valeāt. Jta ꝛ demones per maleficas tātis afficiunt damnis in tpalibus vicinos ꝛ innoxios: vt quasi coacti maleficaꝝ suffragia primo habeant implorare: ꝛ demū earum ꝓsilijs se submittere. Experientia sepe nos edocuit. Nouimus in dioces̄ Augustiensi hospitē: cui infra annū. xliij. equi successiue dū fuissent maleficiativ ꝛor tedio affecta maleficas cōsuluit: ꝛ iuxta earum consilia vtiq; non salubria alios quos ex posemerat: quia vector erat a maleficijs preseruauit. quāte deniq;

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus conqueste fuerunt. q dum propter damna vaccis ex priuatiõe lactis ⁊ alis iumentis illatis suspectas maleficas consuluissent: etiam remedia oblata percepissent: dummodo aliquid vni spiritui promittere voluissent: ⁊ illis inquirentibus q̃dnam p̃mittendum foret: rñdebant parũ hoc esse; dũmodo informationibus illius magistri assentirent super certas obseruantias tpe diuinor in ecclesia: aut in confessionibus sacerdotibus faciendum: aliqua subticendo assentirent. Ubi notandũ q vt supra tactum est mille artifex a minimis ⁊ paucis incohat: vt q tpe eleuationis corporis xp̃i in terram spumant: aut oculos claudant q aliqua verba inutilia proferant: sicut ⁊ nouimus eã que adhuc supest seculari brachio defensa: qñ infra missarum solemnia sacerdos pplm salutat dicendo. Dñs vobiscum. Ita semper subiungit vulgari sermone, ker myr die zũgim arb. vmb. Aut q in confessione post absolutionem factã etiã filia p̃ferant: aut q nunqz er integro confiteantur: precipue mortalia peccata, ficqz ad omnimodam fidei abnegationem ⁊ sacrilegam professionem paulatim producuntur. Et hic modus seu etiam quicunqz cõsimilis obseruaf a maleficis erga honestas matronas vitijs carnalib⁹ minus deditas; magis aũt terrenis commodis inhiãtib⁹. Sz erga iuuenculas ambitioni ⁊ voluptatibus corporis magis deditas: alium modum obseruant, s. per carnalia desideria ⁊ voluptates corporis. Ubi notandum q sicut intentio ⁊ appetitus dyaboli maior est ad tẽtandum bonos qz malos: lz ex parte tentator magis tentat malos qz bonos, i. q amplior habilitas reperitur in malis ad recipiendũ tẽptationem demonis qz sit in bonis. Ita ⁊ dyabolus sanctiores quasqz virgines ⁊ puellas magis seducere conatur: cui experientia supereſt ⁊ etiam ratio Nam cum malos iam possideat nõ aũt bonos: ideo magis conatur seducere ad sui dñium iustos quos non hz qz possessos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illum qui plus aufert de iure suo; qz contra alios q non sibi contrariantur. Experientia. Nam in oppido rauenspurge duabus incineratis put etiam inferius patebit: vbi de modo quem obseruant concitando tẽpestates tangetur vna illa baleatrix inter alia que fassa fuerat: etiaz hoc recitauit se multas

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

a dyabolo fuisse perpessas iniurias:ea de causa q̄ virginē quā/
dam deuotam:ꝛ filiam cuiusdam prediuitis quem nominare
opus non est:cum ꝛ ipsa iam defuncta sit disponente diuina
clementia:ne malitia deprauaret cor eius:seducere deberet ta/
liter vt ipsam festiuo aliquo die inuitaret:vt ꝛ ipse demō in spe
cie iuuenis cum ea sua colloquia habere posset.Aderat etiaz q̄
licet sepissime hoc facere attentasset:semper tamen vbi iuuēcu
la fuisset:allocuta illa signo sancte crucis se muniuit.Et hꝫ vtiq;
ex instinctu sancti angeli ad effugandum opa dyaboli p̄cessisse
nemo dubitat.Est ꝛ alia virgo in dyocesi argentinensi constitu
ta:que ꝛ vni ex nostris confessa:asseruit q̄ die quadam domini
ca dum solitaria in domo paterna incederet: vetula quedam
illius oppidi ipsam visitandi gratia accessit ꝛ inter alia scurri/
lia verba que p̄tulerat:hec vltimatim subintulit vt eam si pla/
ceret ad locum vt iuuenes oibus hominibus oppidi incognitꝰ
morarentur deduceret.Et dum ait virgo assensum prebuissem
ꝛ ipsam subsecuta ad domum venissem:vetula subintulit. Ecce
per gradus ad cameram superiorem ascendimus vbi iuuenes
morantur:sed caueas ne signo crucis te munias.quod dum me
facturam asseruissem:illa precedente ego per gradus sequēdo
occulte me signo crucis muniui. Unde contigit q̄ in summita/
te graduum ꝛ ante cameram pariter constitute:illa vetula hor
ribili vultu ꝛ stomachato animo se vertendo ꝛme aspiciendodi
xit.En maledicaris signo crucis cur te signasti:abi hinc:in no/
mine dyaboli recedas:sicq; ad propria redy illesa. Qua ex re
colligitur quantis versutijs antiquus ille hostis in seductionez
animarum debacchatur. Prefata deniq; balneatrix incinera/
ta per hunc modum asseruit ab aliqua quadam vetula se sedu/
ctam:cum tamen eius consodalis differēti modo.qr vcz demo
nem invia in specie humana inuenisset:cum ꝛ ipsa intentionis
fuisset amasium suum fornicationis causa visitare.ꝛvbi a demo
ne incubo cognita fuisset ꝛ interrogata an eum agnosceret : et
ipsa se cum minime agnoscere assereret. Ille respondit.Demon
sum:ꝛ si volueris ad tuum beneplacitum semper ero paratus:
nec in quibuscunq; necessitatibus te deseram .Ad que illa que
dum annuisset decem ꝛ octo annis vsq; videlz ad vltimum vi/
te spurcitys illis dyabolicis inseruiuit cum fidei tñ oīmoda ab

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

negatione. Et est tertius modus alliciendi per viam mestricie ⁊ paupertatis. Nam corruptis iuuenculis ⁊ spretis ab amatoribus quibus se nubendi gratia ad eorum premissa impudicitie copulauerant vt iam omni frustrantur confidentia ⁊ se vndiqꝫ infamatos considerant etiam ad quecunqꝫ dyabolica presidia se conuertunt. aut ratione vindicte illum maleficiando amatorem seu illam cui se coniunxit: aut alias omnibus spurcitijs se submittendo machinant̄. Et sicut talium iuuencularum nō est numerus: vt heu experientia docet: ita nec numerus maleficaꝝ ex eis insurgentiū pauca ex multis referamus. Est locus in dyocesi Brixiñ. vbi iuuenis supervxorem sibi maleficatam talem casum deposuit. Nde enim tpe iuuentutis quandaꝫ ait adamādo dum ipsa iugiter instaret: vt eam matrimonio copularem: ⁊ ego eam spernendo aliam ex alio dñio duxissez in vxorem volens tamen amicitie gratia ei cōplacere ipsam ad nuptias inuitabam. Qua veniente dū alie mulieres honeste suas ꝓpinas seu oblationes presentarent: illa que inuitata fuerat manū eleuans ceteris mulieribus que circunstabant audientibus dixit paucos dies sanos post hanc diem habebis. Et sponsa territa cum eam non agnosceret eo vt p̄missum est ex alio dominio copulata fuerat dum interrogaret circunstantes quenā esset que ei hmōi minas intulisset. Alie ipsam vagam ⁊ dissolutam mulierem existere affirmabant. non minus tñ ea que p̄dixit: ⁊ eo ordine subsecuta fuerunt. Nam post paucos dies adeo maleficata fuit: ⁊ oībus membris destituta. ꝙ etiam vsqꝫ in pñs vltra annos decem in suo corpore maleficia cernuntur. si ea que in vno dūtaxat oppido illius dyocesis reperta sunt inferenda essent liber integer foret conficiendus. ꝙscripta autē stant: ⁊ reposita sunt apud eundem epiſcopum brixiñ. ⁊ vtiqꝫ stupenda ⁊ inaudita vt testis idem existit. Nec silentio pretereundū putamus rem stupendā ⁊ inauditam. Nam comes q̄dam preclarus gñe vestranensis territorij in confinibus argentinensis dyocesis iuuenculam simili genere preclaram duxit vxorem: quam tñ post celebratas nuptias vsqꝫ ad tertium annum carnaliter cognoscere non poterat maleficiali impedimento. vt rei probauit euentus prepeditus. Anxius ⁊ quid ageret ignorans ⁊ sanctos dei iugiter interpellans. Accidit vt ad ciuitatem metēsem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ob negocioꝝ quorũdam expeditionem applicaret. In qua dũ pervicos ⁊ plateas seruis ⁊ familia vallatus incederet quádaꝫ mulierem: que ante illos annos concubina sua fuerat obuiam haberet. qua visa dum super maleficia sibi illata minime cogitaret: improuise eam blande ex antiqua amicitia cõtracta alloquitur: ⁊ qualiter se haberet ⁊ valeret inuestigat. At illa cernẽs comitis pietatem viceuersa comitem de valitudine sui corporis ⁊ status diligenter inuestigauit. Quo respondente qꝺ bene ⁊ pspere cuncta sibi succederẽt. Illa attonita paululum siluit. Et comes cernens eam attonitam amplius verbis blandis eam aggreditur ad collationem inuitando. At illa de statu vxoris inuestigando simile responsum accepit. quod bene in omnib⁹ se haberet. Tunc illa. an nepueros generasset inquisiuit: ⁊ comes. tres mihi ait sunt pueri masculi. quolibet anno vnum genuit. Tunc amplius illa stupefacta paululum siluit. Et comes rogo te charissima. cur tam diligenter inquiris indica. nec eñ dubito quin mee felicitati congratularis. Tunc illa. Vere congratulor: sed maledicatur illa vetula que obtulit se corpus vestrum velle maleficare ⁊ carnalem actum cum vxore vestra exercere minime haberetis. In cuius signum puteus qui est in medio curie vestre continet in fundo ollaꝫ certas res maleficiales continentem. que ea de causa ibidem posita fuit: vt quamdiu ibidem contineret. tandiu coeundi impotentia vobis adesset sed ecce omnia vana sunt: de quibus gaudeo ⁊c. Hec comes diu distulit ad domum regressus puteum exhauriri fecit ollaꝫ reperit. ⁊ cuncta concremando potentiam illam perditam subito recuperauit. Unde comitissa denuo nobiles quasqꝫ ad nuptias nouas inuitauit affirmans se iam dominam illius castri ⁊ dominij: que tanto tempore virgo permansisset. Castrum ⁊ dominium propter honorem comitis non expedit nominatim exprimere. hoc enim ipsum recta ratio persuadet. ⁊ vt substantia facti in detestationem tanti criminis detegatur. Ex quibus patent varij modi a maleficis vsitati in augmentum sue perfidie. Prefata enim mulier: quia ab vxore comitis expulsa. hoc maleficium comiti ex alterius malefice informatione tulerat. Qua de causa innumeri effectus maleficiales sequuntur.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶Sequitur de modo sacrilege pfessionis.

¶Capitulum secundum.

MOdus aūt sacrilege pfessionis sup exp̄ssum pactuz fidélitatis cū demonibus varys exíſtit: vtpote cuz ꝛ ípſe malefice varijs exercitys circa maleficia infe/renda inſiſtūt. ¶Pro cuius ītellectu eſt primo aduertendū. ꝙ ſicut in gñe triplices apparent maleficevt in prima pte tractatus tactum eſt. ſ. ledentes: ſed curare nōvalē tes. Curantes ꝛ ex aliquo ſingulari pacto cum demone ínito non ledentes. ledentes ꝛ curantes ita ꝛ ínter ledentes vnū ge/nus exiſtit ſupremū: in quo genere exiſtētes oīa alia maleficia que alie ſparſim exercent ꝓpetrare valent. Unde pfitendi vbi deſcribit ſatis declarat de alijs ſpeciebus inferioribus. Sunt autem he que ꝫ humane nature inclinationem immo oim ferarū proprie ſpeciei infantes vorant ꝛ comedere ſolent. Et hec eſt ſuprema ſpecies in maleficijs exercendis. ſunt em̄ que ad innumera nocumēta alia tendūt. He em̄ grādines ꝛ auras leſiuas cū fulminibus exagitant ſterilitatem in oībus ꝛ iumentis procurāt. Infantes quos non deuorant demonibus: vt ſupra patuit offerūt: aut alīs occidunt. Sed hoc circa infantes non renatos fonte baptiſmatis. quos autem deuorant renati ſunt: vt patebit: ſed non niſi deo permittente. Sciunt ꝛ infantes ꝓpe aquas ambulantes in ip̄as nullo vidente in aſpectu parentum ꝓ̄cere equos ſub inceſſoribus freneticos facere de loco ad locum per aera: vel corporaliter: vel imaginarie tranſmeare iudicum ꝛ p̄ ſidentium animos: ne eis nocere valeant immutare taciturnitatem ſibi ꝛ alijs in tormentis procurare in ſe capientium manus: ꝛ animos tremorem magnum incurrere occultra alīs manifeſtare: ꝛ quedam futura ex demonum informatione: quevꝫ aliquam cauſaz poſſunt habere naturalem predicere. vide queſtionem an demones valeant futura prescognoſcere in. ij. ſentē. di. xij. abſentia velut preſentia conſpicere ad amorem vel odiuz inordinatum mentes hominum immutare. ictu fulminis non nunq̄ quem volunt ſeu etiam aliquos homines ꝛ iumenta interimere. vim generatiuam: aut etiam potentiam coeundi auferre: aborſum ꝓcurare: ifantes in vtero matris ſolo ex interiori tactu interimere, ſolo etiaz viſu abſq̄ tactu interdum hoies

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝛ iumenta maleficiare:ꝛ mortē inferre:pprios infantes demo⁹
nibus dedicare:ꝛ breuiter oīa vt p̄missum est pestifera:q̄ alie
malefice sparsim procurare sciunt qñ dei iustitia talia fieri per⁹
mittit. Heu in illo genere supremo existētes perpetrare sciūt:
non aūt ecōuerso.hoc tñ est cōmune oīm spurcitias carnales
cum demonibus exercere.ideo ꝛ ex illox modo p̄fitendi qui
in supremo genere exist̄ūt aliarū maleficarū modū faciliter q̄s
capere p̄ōt. Fuerunt aūt tales dudū ante triginta annos in cō
finibus sabaudie versus dñium bernēsium:vt recitat nider in
suo formicario.nūc autē in confinib⁹ lōbardie versus dñium
ducis austrie:vbi ꝛ inquisitor cumanus:vt in p̄cedente parte
tactū est vno anno quadraginta ꝛ vnam maleficas incinerari
fecit.ꝛ fuit annus dñi ꝛc.lxxxv.q̄ etiam adhuc continue inqui
rendo laborat. Modus aūt p̄fitendi duplex est. Un⁹ solēnis
p̄fimile ad votū solēne. Alius priuat⁹:q̄ seorsum demoni qua⁹
cunq; hora fieri p̄ōt. Solēnis inter eos fit vbi malefice incer⁹
tam contionem statuto die veniunt:ꝛ demonē in assumpta effi
gie vident hois:q̄ dum sup seruāda sibi fidelitate cum tēpora
lium p̄speritate ꝛ longitudine vite hortatur.ille qui assunt no
uitiam suscipiendam sibi commendāt. Et demon si de abnegā
da fide ꝛ cultu xp̄ianissimo:ꝛ de extensa muliere.sic eñ ꝛ bea⁹
tissimam virginem mariā nuncupāt:ꝛ de sacramētis nunq; ve
nerandis inuenerit nouitiū seu discipulum voluntariū. Tunc
demon manum extēdit.ꝛ viceuersa discipulus seu nouitia sti⁹
pulata manu illa seruare promittit:ꝛ demon habitis illis pre
missis statim subiungit hec non sufficere. Et vbi discipul⁹ que
nam vlterius sint facienda inquirit. Demon omagium petit
quod continet:vt in anima ꝛ corpore sibi eternaliter p̄tineat:
ꝛ p̄o posse alios quoscunq; vtriusq; sexus sibi associare velit.
Adiungit deniq; vt certa vnguēta ex ossibus ꝛ membris pue⁹
rorum:ꝛ p̄cipue renatorum fonte baptismatis sibi conficiant:
per que cunctas suas voluntates explere cum sua assistētia po
terit. Hunc modum nos inquisitores experientia teste percepi
mus in oppido brisiaco basilien. dioceſ.plenam informatio⁹
nem capiendo ad vna iuuēcula malefica:sed conuersa:cuius et
matertera in diocesi argentin.incinerata fuerat:que etiā addi
derat q̄ per modum quo eius matertera ipsam primitus sedu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cere tẽtasset talis erat. Quadam enim die secum p gradus ascẽ dere habebat ꝛ eius iussu camerã intrare: vbi cũ vidisset quin decim iuuenes in vestimẽtis viridi colorꝭ ad modum quoꝝ tberi incedere solent: matertera sibi dixit. Elige ex bis iuueni bus ꝛ eum quem volueris tibi tradã: ꝛ ipse te sibi in sponsam assumet: ꝛ cum illa nullum se velit habere asseruisset grauiter vulnerata tandem acquieuit modum exprimens premissum. asseruit etiam ꝙ sepius per longa terrarum spacia de nocte se cum translata fuerat etiam ab argentina vsqꝫ coloniã. Hec est illa cuius occasione in prima questione pmissum est nos velle declarare an malefice vere ꝛ corporaliter a demonibꝰ transfe rantur de loco ad locum. ꝛ hoc propter verbꝫ canonis. xxvj. q. v. epi. vbi textus sentit ꝙ solũmodo imaginarie. cum tñ in terdum etiã vere ꝛ corpaliter trãsferantur. Interrogata eñ an solum imaginarie ꝛ fantastice sic incederent p demones illuse: Respõdit ꝙ vtroqꝫ modo: prout etiã veritas se habet: vt infe rius de modo transferẽdi localiter declarabitur. Asseruit etiã ꝙ maiora dãna ab obstetricibus inferunt: qꝛ vt plurimuꝫ in fantes: aut habent interimere: aut demonibus offerre. ab ipsa etiam matertera asseruit se grauiter fuisse semel verberatã: eo ꝙ ollam quandam occultatam discooperando plurimoꝝ in fantium capita reperisset. Et plura alia retulit prius pstito pro dicenda veritate iuramento: vt decuit eius deniqꝫ verbis sup modum profitendi fides indubia. accommodatur etiam p ea que in suo formicario prefatus Jo. nider doctor precipuꝰ: qui etiam nostris tpibus mitis claruit scripturis recitat: ꝛ hoc ex relatu inquisitoris edueñ. diocesis q̃ etiam in ipa dioceſi mul tos de maleficijs reos inquisierat ꝛ incinerari fecerãt. dicit eñ prefato inq̃sitore mibi referente percepi: ꝙ in lausaneñ. duca tu quidam malefici proprios natos infantes coxerant ꝛ come derant. Modus autem discendi talem artem fuit: vt dixit ꝙ malefici in certam concionem venerunt ꝛ opere eoꝝ verisi militer demonem in assumpta imagine viderent bois cui di scipulus habeat necessario dare fidem de abnegando christia nismo de eucharistia nunqꝫ adorãda ꝛ de calcãdo super crucẽ vbi latenter valeret. Sequitur aliud exemplum ab eodẽ. Fuit insuper fama communis petro iudice in boltigem referente ꝙ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

in terra bernensium. xiij. infantes devorati essent a maleficis quãobrem etiam publica iusticia satis dure exerceat in tales perycidas. Cum autem petrus quesiuisset a quadaz capta male fica per quem modum infantes comederẽt. Illa rñdit. Mo dus iste est. Nam infantibus nondum baptizatis precipue insidiamur: vel etiam baptisatis: presertim quando signo crucis non muniuntur ⁊ orationibus. Lector aduerte qꝫ ideo non baptisatis: precipue insidiantur instinctu diaboli: vt non baptisetur: sequitur hos in cunabulis vel ad latera iacentes parentum cerimoniis nostris occidimus quos postꝫ putantur oppressi esse: vel aliunde mortui de tumulo clam futuro recipimus ⁊ in caldari decoquimus quousqz eunlsus ossibꝰ tota caro efficitur pene potabilis: de solidiore materia vnguentũ facimus nostris voluntatibꝰ ⁊ artibus ac trãsuectionibus accõmodis de liquidiori vero humore flasconem aut vtrẽ replembꝰ de quo is q̃ potatus fuerit additis paucis cerimoniis statiz cõscius efficitur ⁊ magister nostre secte. Sequitur ad idem modꝰ alius magis distinctus ⁊ clarus. Nam iuuenis quidam cũ vxore malefica captus in bernensium iudicio seorsum ab eadem ⁊ in distinctam turrim repositus dixit. Si meorum facinorũ veniam consequi possem omnia que de maleficiis scio libens patefacerem: mori enim video me oportebit. Cunqz per literatos circunstantes audisset omnimodam posse consequi veniam si vere peniteret: tunc lete se morte obtulit: ⁊ modos primeue perfectionis disseruit. Ordo inquit talis est quo etiam seductus suz. Oportet primo vt dominico die anteꝯ aqua benedicta consecratur discipulum futurum cum magistris ecclesiam introire ⁊ ibidem abnegare coram eis xp̃m eius fidẽ baptisma ⁊ vniuersalem ecclesiam. Deinde omagium p̃stare magisterulo. i. paruo magistro: ita enim demonem ⁊ non alter vocant. Vbi notandum: qꝫ iste modus cum alijs recitatis concordat. Nec obstet qꝫ demon interdum presens est: vbi omagium sibi prestatur interdum vero non. Dolose enim tunc operat̃ cernens dispositionem futuri discipuli: quem fortassis ab eiꝰ presentia tanꝯ nouitius retraheretur timoris causa. cum tñ alias per sibi notos et familiares facilius estimat eum assentire. Ideoqz eum ⁊ tunc magisterulum vocãt cum absens est vt mi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

noze terroze ex parua estimatione magistri concutiatur. Seq̃tur postremo. de vtre bibit supradicto: quo facto statim se interioribus sentit imagines nostre artis concipere ⁊ retinere super principales ritus huius secte. In hunc modum ait seductus sum. Et vxor mea quam tante pertinacie credo vt potius incẽdium sustineat: q̃ minimã fateri velit veritatẽ: sed heu ambo rei sumus: sicut dixit iuuenis ita veritas per oia reperta est Nam p̃cõfessus iuuenis in magna contritione mori visus est. Uxor vero testibus conuicta nihil veritatis nec in ipsa tortura fateri voluit. nec in morte sed incendio preparato per lictorem eidem verbis pessimis maledixit: ⁊ sic incinerata fuit. Ex quibus liquet modus pfitendi earum solẽnis. Alius vero modus priuatus fit diuersis medijs. Interdum eñ viris aut mulieribus. aut aliqua alia corporali seu tpali afflictione inuolutis demon astat interdũ visibiliter. interdum p medias alloquetur personas: ⁊ si ꝑm eius concilia agere velint oia pfutura pollicitetur ad nutum: a paruis tñ vt in primo capitulo tactum est inchoando vt ad maiora paulatim perducat. Uaria possent adhuc deduci acta ⁊ gesta per nos in inq̃sitione reperta: sed quia difficultatẽ hec materia non patitur breuitati studendum est cum vteriori declaratione.

¶ Pro declaratione omagy prestandi aliqua sunt aduertenda.

Erum super hoc q̃ diabolus omagium recipit aliqua sunt aduertenda: quel videlicet de causa et q̃ differenter hoc faciat ⁊ primo. Nam licet hoc faciat principaliter ad maiorem offensionem diuine maiestatis creaturam ei dicatam sibi vsurpãdo. et ob maiorẽ certitudinẽ future illius dãnatiõis: quã summe affectat. Tamen sepe repertũ est a nobis tale omagiũ ad certos accepisse annos simul cum pfessione. Interdũ pfessionẽ tantum ⁊ omagiũ ad certos annos distulisse. Et dicamus pfessionẽ cõsistere in fidei totali: aut partiali abnegatiõe. Totali: vt supra tactum est cum fides ex integro abnegatur. Partiali cũ ex pacto inito habet cerimonialia quedam cõtra statuta ecclesie obseruare: vt dñicis diebus ieiunare: aut sextis ferijs carnib⁹ vesci: aut certa crimina in confessione celare: vel aliquod simile

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

perpetrare. Omagium vero dicamus consistere in corporis ⁊ anime traditione. qua de causa autez talia practicantur possumus assignare quatuor causas ex parte demonis. Cum em̃ vt supra in prima parte tractat⁹ declarat̃ circa secūdū principale. An demones ad odium vel amorē mētes hoīm possint immutare: patuit. q̄ intima cordis nō possit penetrare: cum hoc soli deo cōueniat. Ex coniūcturis tū in illoz cognitionem deuenit vt etiā iam inferius patebit. Ideo versutus ille hostis si considerabit nouitiam in aggressu difficilē ad consensum: tunc blāde eam aggredit pauca exigens vt paulatim ad maiora perducat. Secunda causa. nā cum inter abnegātes fidem diuersitas credenda est cum quedam ore: sed nō corde: quedam ore ⁊ corde diabolus experire volens: an corde sicut ore sibi profiteat. certos annos deputat: vt eo in tempore ex operibus ⁊ conuersatione mentē eius inuestiget. Tertia causa. nā si q̄ tantum tēporis spatium cognoscet ipsam ad quacūqz exequēda minus voluntariam: ⁊ q̄ iam ore ⁊ nō corde sibi adhereat: p̄sumitqz diuinam misericordiā ei propter angeli boni custodiā quā demon in multis experiri pōt p futuruz: tunc ipsam abȳcere ⁊ tēporalibus afflictiōibus exponere conat̃: vt vel sic ex desperatione eius lucrū habere valeat. Hui⁹ veritas ptz: nā si cā q̄rit vñ sic q̄ certe malefice sub q̄buscūqz tormētis etiam maximis nec minimā veritatē fateri volūt. vbi tū alie faciliter ad quecūqz interrogata: sua crimina fatentur. Itē vnde hoc q̄ sibȳpsis postqz fasse sunt: vitā auferre suspendio conantur. Reuera em̃ dici potest q̄ sibi diuina coactio p sanctum angelū ad hoc nō concurrit: vt malefica cogat̃ fateri veritatem: ⁊ maleficiū taciturnitatis abscedere: q̄ tūc opere demonū fit quodcunqz euenit: siue taciturnitas siue criminum confessio. Primum fit sup illas quas ore ⁊ corde nouit fidem abnegasse: ⁊ silīmodo omagium prestitisse. De quarū etiaz pseuerantia certus est vbi per oppositum alias relinquet nō tuendo eo q̄ nouit illas sibi minime proficuas. Experientia nos sepe docuit cum oēs quas incinerari fecimus ex earū confessionibus patuit ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferēda. Nec hoc sub spe euadendi dicebant: cū ex plagis ⁊ verberibus eis a demonibus illatis vbi ad eorum nutū nō seruiebāt veritas constabat. sepissi-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

me vise cum faciebus tumidis ⁊ liuidis. Et sicr ꝙ post cōfessio nem criminū sub tortura semp seipsas vita priuare laqueo sa⁊ tagunt. veritas ex nostra practica habet: cū semp post criminū cōfessionē custodes deputantur singulis horis sup talia atten dentes: vbi etiaz ex negligentia interdū custodū ad correas vel peplas reperiebant suspēse. Inimico vtiqz vt dictū est hoc ꝓcurante p contritionē aut sacramentalē confessionē veniā cō sequerentur. Et quas corde allicere nunqz poterat. quo etiam facilime gratiam apud deum inuenissent. Jam vltimo p tēpo⁊ ralē confusionē ⁊ horribilem mortē in desperationem deduce re conatur: qꝫuis ⁊ per dei gratiam maior vt pie est credēdum veniam p veram contritionē ⁊ puram cōfessionem consecuta sit. vbi non voluntarie illis spurcitijs inheserūt. Patēt ex his que p dioceſim argētiñ. constantiēsem ⁊ oppidū hagenouie et rauēlpurg acta sunt vix annis trib⁹ euolutis. In primo nāqz oppido vna vili peplo et fragili se suspendit. Altera nomine ꝛvalpurgis de maleficio taciturnitatis miro modo fuit notata alias mulierculas informando qualiter talem taciturnitatem per puerū masculum ⁊ primogenitum in fornace decoctum ꝓ curare deberent. Acta ⁊ gesta adhuc pre manibus habentur: ⁊ similiter de alijs in scō oppido incineratis sparsim hincin⁊ de deducentur. Et est quarta causa cur demones omagium re⁊ cipere sup certas differūt. sup alias vero minime: eo videlz ꝙ cum periodum hois cognoscere subtili⁹ qꝫ astronomi possunt facilius eis terminū vite vel pfigere vel terminū naturalez per casualē modo quo dictū est puenire pōt. Hec breuiter peracta ⁊ gesta maleficarum declarant. Primo demonis astutiā in ta⁊ libus deducendo. Mā qr ꝝm Augu. in lib. de natura demonū assignantur septem cause. vnde etiā ꝓbabiliter coniecturāt fu⁊ tura contingētia. Non ꝙ illa scire certitudinaliter valeāt. Pri ma est qr vigent subtilitate naturali quo ad operationem in⁊ tellectus ipsorum. Uñ ⁊ sine discursu qui necessarius est in no⁊ bis rōnis intelligunt. Scōa quia propter experientiam tēpo⁊ rū ⁊ reuelationē supernoꝝ spirituum plura sciūt qꝫ nos. vnde ex Jsiō. allegatur sepius a doctoribus triplici acumine scire vigent demones: subtilitate nature: experientia tēporū: ⁊ reue latione supernorū spirituū. Quarta est ꝓpter celeritatez mot⁹

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vnde q̄ in oriente fieri habent p̄cedere p̄ot mira celeritate oc-
cidēte. Quinta: qr sicut sua potētia cū deus permittit possunt
inducere morbos: auarū inficere ꝛ famē inducere: ita possunt ꝛ
illa predicere. Sexta: quia per signa possunt subtilius predice
re mortem q̄ medicus videndo vrinam ꝛ pulsum. Nam sicut
ille p signa videt aliqua in infirmo que simplex non conside-
rat: ita ꝛ demō ea q̄ nullus homo videt naturaliter. Septima
qr ex signis q̄ precedunt ab aio hominis coniecturant ea que
sunt vel erūt in aīa astutius prudēti viro. Sciunt eiñ qui istin-
ctus sunt verisimiliter secuturi ꝛ ꝓsequēter cuiusmodi opera.
Octaua: qr acta ꝓphetarum ꝛ scripta noscūt melius q̄ homi
nes: ꝛ ex illis multa futura dependent. Ideo ex illis multa fu
tura p̄dicere p̄sit: etiam tā gūt. xxvj. q. iiij. sciēdum. Uñ non mi
rum si periodū hois scire p̄ot naturalem licet secus sit de ter-
mino cāli q̄ fieret per incinerationem quā demon finaliter pro
curat: qñ vt dictū est ipsas inuolūtarias repperit timens de ea
rum reditu ꝛ ꝓuersiōe: cū tñ alias quas nouit volūtarias rep-
perit timens de earū reditu ꝛ cōuersione cū tñ alias quas no-
uit voluntarias etiā ad naturalē: vt sic vsq̄ mortem defendit.
Demus ex vtraq̄ parte exēpla q̄ a nobis reperta sunt ꝛ acta.
Nam in bastlieñ. dioceſi villa supra rhenum situata nomine
oberrviler plebanum conuersatione honestum habuit: illius
tñ opinionis seu potius erroris q̄ maleficiū nihil esset in mū-
do: sed tamen in opinione hoīm q̄ hmōi effectus mulierculis
attribuebant quam taliter a suo errore deus purgare voluit
quod etiam ꝛ alia demonū super p̄fig̃duz terminis vite ma
leficis commercia patefierent. Nam dum festine pontē ob cu-
iusdam negocij expeditiōe pertransire vellet obuiam simili in
oportunitate quandam vetulā habuit cui dum in p̄tis acces-
su locū vt preiret dare noluisset sz importune incederet casu ve
tulā luto intrusit: vñ indignata in verba ꝓtumelioſa prorupit
eiq̄ dixit: paff. īpune nō trāsibis. Sz ille lz ꝛba parū aduerte
ret de nocte se īfra cingulū vbi surgere e lecto volebat se male
ficiatū sensit: ita vt brachḡs hoīm alioꝝ sustētari semp habuit
vbi eccl'iam visitare volebat. sicq̄ p triēniū mansit: sub cura tñ
domestica matris carnalis. Quibus expletis dum vetula illa
egrotaret quā etiā p ꝛba ꝓtumelioſa q̄bꝫ minata fuerat semp

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſuſpectā de maleficio ſibi illato habuerat. accidit tñ vt pro cō/
feſſionis audientia infirmata ad eum mitteret. Et ſacerdos lz
importune diceret: ꝓfiteaꝫ diabolo ſuo magiſtro. Ad iſtātiā tñ
matris ꝑ duos villanos ſuſtētatos inter brachia domum ac/
ceſſit ꝛ ad caput lecti in qua malefica iacebat ſedendo. Duo/il/
li villani ab extra auinculare volebant ꝑpe feneſtrā: ſic em̄ ſtu
ba in plano erat ſituata an maleficiū illatum plebano confite/
retur: vñ contigit vt lz infra ꝓfeſſionē mentionē nullā de male
ficio illato feciſſet ipſa tñ confeſſiōe peracta dixit. Scis ne tu,
paff. quis te maleficauit? Et dum blande ille rñderet ſe neſcire
illa ſubintulit. Tu habes me ſuſpectam ꝛ bene. Scias me tibi
intuliſſe tali de cauſa vt. ſ. tactum eſt. Et dū ille ꝓ ſua libera/
tione inſtaret dixit. Ecce tp̄s ſtatutum aduenit ꝛ mori habeo:
ſed ita diſponā vt paucis diebus euolutis poſt mortem meam
ſanaberis. ꝛ ita euenit. Nam illa iuxta ſtatutum a demone ter
minum obꝫt: ꝛ infra triginta dies quadam nocte ſacerdos ex
integro ſe ſanum repperit. Nomen ſacerdotis dicitur paffhe/
flin: iam in dioceſi argentinenſi. Simile in dioceſi baſilienſi
villa buchel prope oppidum gervyle contigit. Mulier que/
dam capta ꝛ tandem incinerata: ſex annis incubum demonez
habuerat etiam in lateri viri dormientis in lecto. Et hoc ter i
ſeptimana. Sabbatis quintis ꝛ tertijs ferijs aut alijs noctib⁹
ſacratioribus. Tale autem omagium preſtiterat diabolo vt
poſt ſeptimum annum in corpore ꝛ anime perpetue ſibi dedi/
cata eſſet. Pie tamen diſpenſauit deus. Nam in ſexta capta et
igni adiudicata vere ꝛ integre confeſſa veniam creditur a deo
percepiſſe. Plurimum enim voluntaria ad mortem exiſtit aſſe
rens: ꝙ ꝛ ſi liberari poſſet mortem tamē amplius preeligeret
dummodo poteſtatem demonis euaderet.

¶ De modo quo localiter tranſferuntur de loco ad locum.

Capitulum tertium.

QAm autem aggrediēdū eſt de earum cerimonijs ꝛ
quibus in ſuis operibus procedūt modis. Et pri
mo de his que erga ſe ꝛ proprias perſonas operā
tur. Et qꝛ tranſferri de loco ad locum corporaliter
eſt de precipuis earuz actionibus carnalib⁹ etiam
ſpurcitijs cum incubis demonibus inſiſtere. De ſingulis ali/

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qua deducemus ⁊ primo de eaꝝ corporali transuectione. Ubi notandū est:q̄ hec transuectio patitur difficultatē vt sepius tactum est exvno dūtaxat ꝓcessu scripture:puta.xxi.q.v.Episcopi Ubi dicitur ex ꝓfilio acquirenti. Illud non est admittendū q̄ quedā scelerate mulieres post sathan retro conuerse demonum illusionibus ⁊ fantasmatibus seducte credent se ⁊ ꝓfitentur cum'diana horis nocturnis dea paganoꝝ vel cum herodia de⁊ innumera multitudine mulierum equitare super quasdaꝫ bestias ⁊ multa terrarum spacia in tempestate noctis silentio ꝑ transire eiqꝫ tanq̄ꝫ domine in oībus obedire ⁊c. Quapropter sacerdotes dei p̄dicare debent pp̄lo:vt nouerint oīno hec falsa ⁊ non a diuino sed maligno spū talia fantasmata mentibus fidelium irrogari si quidem ipse sathanas transformat se in diuersarum ꝑsonaꝝ spēs atqꝫ similitudines.Et mentē quā captiuam tenet in somnis deducendo per deuia queqꝫ deducit ⁊c. Et ad hoc predicatur interdum a quibusdam exempla publice de sancto germano ⁊ de quodā alio qui filiā suam sup hoc obseruauit:quasi oīno hec sint impossibilia fieri.Et indiscrete applicantur ad maleficas ⁊ eoꝝ opera tanq̄ꝫ vt ⁊ singula eoꝝ facta in lesionibus hoim:iumentoꝝ:terre frugū non sint eis applicanda:eo q̄ sicut fantastice in transuectionibus : ita ⁊ circa creaturarum lesiōes illudūtur.queq̄dem opinio cum īn prima q̄one tanq̄ꝫ heretica sit reprobata:vtpote ꝑ diuinam permissionē sup dyaboli potentiam que ad maiora vt sic se extendere potest.militans similiter ⁊ ꝑ sacre scripture intentionē ⁊ ad ecclie sancte intolerabile damnum vbi iam multis annis impune ex hac pestifera opinione permanserunt seculari brachio punien do facultatem amputando. Unde ⁊ in immēsum sic creuerunt: vt iam non sit possibile eas eradicare. Ideo diligens lector ea que ibi posita sunt in destructionē illius opinionis ꝑsiderabit ⁊ ad p̄ns qualiter transferantur ⁊ quibus modis hoc sit possibile aduertet cum rn̄sionibus super exempla que ab eis in mediuꝫ deducunt̄. Quod igitur corporaliter possint transferriva rijs modis ostenditur.Et primo ex alijs magoꝝ operationibus Nam si non possent transferre hoc esset.vel q⁊ deus nō pmitteret:aut q⁊ dyabolus hoc facere non posset:eo q̄ creature repugnaret. Non primum:q⁊ vbi maiora ytiqꝫ ⁊ minora dei per

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

missione fieri possunt. Sed maiora tam in pueris q̄ in hoibus septissime facta sunt: vtpote iustis: ⁊ in gratia cōstituris pz. Vbi querunt an campsiones pueroꝝ opere demonum fieri possunt. Et an demon localiter possit transferre aliquez hoiem de loco ad locum etiaz inuitum. Ad primum rñdet q̄ sic. Nam ⁊ Guillermus parisiensis in vltima parte de vniuerso: dicit. Campsiones pueroꝝ fieri possunt: ita q̄ deo permittente demon vicem infantis gerere potest: vel etiam translationem facere. Tales etiaz pueri semp sunt miseri eiulantes. Et licet quatuor aut quinq̄z matres vix sufficerent ad lactandū: nunq̄ tñ impinguā tur: sed vltra modū ponderosi existunt. Mulieribus tñ ꝑpter nimiū terroꝛē quē ꝯcipere possent. nec affirmanda sunt nec negānda: instruende sunt vt literatoꝝ iudicia querāt. Permittit eñ deus ꝑpter peccata parentū: cū interdū viri impregnatis vxoribus maledicunt. Vellem inquiunt vt dyabolū portares: vel similia. Et similiter impatientes mulieres sepe similia proferunt. De alys etiam hominibus interdū iustis exempla plurima reperiuntur. Nam Vincentius in speculo hysto. li. xxvj. ca. xliij. ex recitatione Petri damiani refert de puero, quinquennij cuiusdam nobilissimi viri, qui puer pro tunc monachus factus a monasterio nocte illatus est pristino clauso: vbi mane repertus ⁊ interrogatus: dixit se per quosdam ad magnū conuiuium delatum: ⁊ vt comederet iussum. Et post per superiora pistrino immissum. Quid deniq̄z de his magis qui vsitato vocabulo a nobis nigromantici vocant̄: nuncupant̄: ⁊ per aera sepe a demonibus ad longinqua terrarū spacia vehuntur. Qui etiam alijs interdum hoc idem suadentes eos secū sup cabal-
lum: quivtiq̄z non verus equus sed demon in tali forma existit vehunt: ⁊ vt loquant̄ nec vt signo crucis se muniant hortantur Et licet duo simus hunc tractatū scribentes: vnus tñ ex nostris sepissime tales vidit ⁊ reperit. Nam scholaris quidam ꝑ tunc nuncvero sacerdos frisingeñ. dyocesis adhuc supereſſe credit: qui ⁊ referre solitus est semel se corporaliter a demone fuisse p aera subuectum: ⁊ ad remotas partes illatum. Supereſt sacerdos alius in oberdorff oppido prope lantzhutam qui ꝑ tunc consodalis illius existens oculis ꝑprijs illam subuectionem vidit. Et qualiter extensis brachijs in altum clamando ⁊ nō eiulā

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

do translatus fuit. Causa autem vt idem retulit hec erat. Nam conuenientibus quadam die multis scholaribus in potagijs ceruisie omnes in hoc consenserant: vt ille qui ceruisiam afferret nil exponere haberet: ⁊ sic vnus ex socijs dum pro ceruisia apportanda exire volebat hostium aperiendo nebulam densam ante hostium intuitus fuit. vnde territus redijt ⁊ q̄ potū afferre nollet causaz aperiendo eis insinuauit. Tunc idem qui illatus fuerat indignatus dixit. Et'si dyabolus adesset potum apportabo. Et sic exigens alijs omnibus videntibus per aera subuectus fuit. Uerum quidem q̄ non solum vigilantibus: sed dormientibus talia accidere possint fateri. necesse est vt videlicet dormiendo per aera localiter ⁊ corporaliter transferantur. Patet ⁊ de quibusdam qui super tegulas domoz ⁊ edificia altissima somniando incedunt. Nec quicq̄ eis obstare potest ad eorum transitum: tam in altum q̄ in profundum. Et si ppr̄ijs nominibus ab alijs circunstantibus vocantur: statim ad terrā quasi collisi ruunt. Hec vtiq̄ opere demonum fieri pluries arbitrantur: ⁊ non absq̄ ratione. Nam cum demones sint in multiplici differentia. Aliqui de inferiori choro angelorum qui etiam exiguis penis vltra penam damni: quam eternaliter patientur tanq̄ pro paruis delictis cruciantur. qui etiam neminem possunt ledere saltim grauiter. sed solum principaliter iocula-tiones exercere. Ubi etiam alij incubi sunt vel succubi punientes nocturno tempore homines vel peccato luxurie coinquinā tes eos. Non mirum si etiam his trufis insistunt. Potest deduci veritas ex dictis Cassiani colla. 1. vbi dicit tot esse immundos spiritus quot in hominibus studia non dubie comprobatur. Naz nonnullos eorum quos etiaz paganos vulgus appellat nos vero trollen. ⁊ abundant in regno norweye. aut schretel. Ita seductores ⁊ ioculatores esse manifestum est vt certa queq̄ loca vias iugiter obsidentes. Nequaq̄ tormentis pretereuntes ledere possunt derisu tantummodo ⁊ illusione contenti fatigare eos potius studeant q̄ nocere. Quosdā vero solūmodo innocius incubationibus hoim pnoctare. Alios ita esse furorific fruculentie deditos: vt non sint contenti illorum tantummodo corpora quos suppleuerint attroci dilatione vexare: ʒ etiā

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

irruere supereminus transeuntes atq; affligere illos seuissima cede festinent. Vult dicere quod non tantam obsident: immo etiam horribiliter cruciant quales illi in euangelio. Mathei viij. describuntur. Ex quibus concludere possumus primumq; non est dicendum maleficas non transferri localiter. eoq; deus non permittat. Si enim super iustos ⁊ innocentes: aut etiam super magos permittit quomodo non sup illas ex toto se dyabolo deuouentes. Et vt cum timore loquamur. Nonne dyabolus saluatorem nostrum sustulit ⁊ duxit ⁊ statuit hincinde: vt euangelium testatur. Nec etiam secundum suffragatur aduersarijs quasi dyabolus hoc facere nō possit: cui vt in supradictis patuit. tanta inest virtus naturalis omnia corporalia excedēs quod nulla ei virtus terranea ei comparari potest. Juxta illud Non est potestas super terram ⁊c. immo ipsi lucifero tanta naturalis inest potestas seu virtus: qua maior etiam inter angelos bonos in celo non existit. Sicut enim omnes angelos in naturalibus excessit ⁊ naturalia per casum non sunt imminuta: sz tantummodo gratuita. Ideo adhuc in eo remanent. licet obfuscata ⁊ ligata. Unde glosa ibidem super illud. Non est potestas super terram ⁊c. Et si omnia superat: meritis tamen sanctorum subiacet. Nec valet si quis duo obyceret. Primo. quod anima hominis posset resistere. ⁊ quod textus videtur sentire de vno in singulari: scilicet lucifero. cum in singulari loquatur. Et quia hic fuit qui christum in deserto tentauit. Et primum hominem seduxit. iam autem religatus sit ⁊ alij angeli nō sint tante virtutis cum ipse omnes excedat. Ideo alij mali homines transferre localiter per aera non possunt. Non valent instātie Primo dicamus de angelis. Nam minimus angelus omnem humanam virtutem incomparabiliter excedit. Rationes sumuntur ex pluribus. Primo. quia virtus spiritualis fortior virtuti corporali. sicut virtus angeli: aut etiam anime superior q̄ virtus corporalis. Secundo quo ad animam. Qr cum omnis forma corporalis est forma indiuidua per materiam ⁊ determinata per hec ⁊ nunc prout iam anima nostra existit forme autē immateriales sunt absolute ⁊ intelligibiles. Unde etiam potestatem habent absolutā ⁊ vniuersaliorem. Ideo aīa coniuncta non potest ita subito transferre corpus suū localiter nec in altū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

eleuare. Bene autem faceret cum esset separata deo permitten
te: que omnia a fortiori potest spūs omnino immaterialis put
est angelus tam bonus q̄ malus sicut etiam angelus bon⁹ trā
stulit abachuc in momento a iudea in chaldeam ⁊ ex hac rōne
etiam ꝯcluditur: q̄ illi qui de nocte in somnis per alta edificia
vehunt̄ non feruntur a propr̄ijs animabus: nec ex influentis
corporum celestium: sed ab aliqua excellētiori virtute vt supra
patuit. Tertio: quia sicut natura corporalis nata est moueri im
mediate a natura spūali ꝑm locum: tū q̄ motus localis est pr̄i
mus motuum. vij̄. phyſicoꝝ. tum etiam q̄ perfectiorem inter
oēs motus corporeos: vt ibidez probat ꝓs ea rōne: quia mo
bile secundum locum non est in potentia ad aliquid intrinsecū
inq̄ tum huius: sed solum ad aliquid extrinsecū: vnde etiaz nō
tam a doctoribus sanctis q̄ ⁊ philosophis concluditur q̄ sup̄
ma corpora supple celestia mouent̄ a substantijs spiritualibus
⁊ separatis bonis ⁊ ꝑm naturam ⁊ voluntatem: tum etiam q̄
videmus q̄ anima primo ⁊ principaliter mouet corpus motu
locali. Ideo dicere oportet: q̄ ratio corporis humani nec quā
tum ad ipsum corpus nec quantum ad ipsam animam obsta
re potest quin vtrunq̄ moueri possit subito deo permittente
de loco ad locum a spūali substantia bona ꝑm voluntatem ⁊ na
turam quando boni ⁊ in gratia constituti transferunt̄: aut bo
na secundum naturam non autem secundum voluntatem quā
do mali transferunt̄. Si cui placet videre sanctū thomā in pri
ma pte. q. xc. per tres ibidem articulos: aut etiā. q. de malo seu
etiam in. ij̄. sententiaꝝ di. vij̄. de potestate demonū sup effectus
corporales. Modus aūt transferendi talis est. Nam vt ex p̄
cedentibus patuit vnguentuz ex membris pueroꝝ precipue in
teremptoꝝ ab eis ante baptismum ꝯficere hīt ad demonis in
structionem sedile aliquod aut lignum inungere: quo facto sta
tim in aera ferunt̄: ⁊ hoc siue de die siue de nocte visibiliter seu
etiam si id volunt̄ inuisibiliter ꝑm q̄ demon ⁊ obstaculum ali
cuius corporis alterū corpus occultare potest: vt in prima par
te tractatus de prestigiosa apparitione operum demonum pa
tuit. Uerum licet demon per tale vnguentum vtplurimum hu
iusmodi practicat in finem vt baptismi gratia infantes priuat
⁊ saluatione: tñ ⁊ absq̄ his pluries efficere visus est: vbi per

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aialia que vtiqz non aialiavera sed demones sub formis illis
existétes ipsas trasuexerunt:aut etiaz a liquo sine exterioꝛi am
miniculo solūmodo demonis virtute visibiliter operante iter⸗
dum transferuntur. Res gesta de visibili ꝛ diurna transuectio⸗
ne. In oppido rvalzhut super flumen rheni ꝓstantieñ. dioceſ.
Maleſica quedaz oppidanis cum esset plurimum odiosa ꝛad
quasdā celebꝛandas nuptias nō fuisset inuitata:cū tū pene om
nes oppidani illis interessent ipsa indignata vindicare se esti⸗
mans:demonem aduocat sue tristicie cām aperuit vt grandinē
excitarevellet ꝛcunctos de chozea dispergere petijt:que annuē
te ipam subleuauit:ꝛ per aera ad montem ꝑpe oppidum vidē
tibus certis pastoꝛibus trasuexit:ꝛ vt postmodum fassa fuerat
cum aqua sibi deesset ad fundendam in foueam quē modum vt
patebit. vbi grandines excitant obseruant ipa in foueam quā
paruam fecerat vꝛinam loco aque immisit:ꝛ cum digito moꝛe
suo astante demone mouit: ꝛ demon subito illum humoꝛem
sursum eleuans grandinem vehementē in lapidibus sup choꝛi
zantes:tm̄modo ꝛ oppidanos immisit. Unde ipsis disperſis ꝛ
de causa illius mutuo ꝓferentibus malefica oppidum ingredi
tur:vī suspitio magis aggrauatur. At vero cū pastoꝛes ea que
viderant recitassent suspitio vehemens inuiolentem creuit. Ui
capta ꝛ fassa qō ea de causa qꝛ inuitata non fuerat talia perpe⸗
trasset ob multis etiam alīs maleficīs ab ea perpetratis inci⸗
nerata fuit. Et qꝛ publica fama de hmōi transuectionibus etiā
apud vulgares ꝓtinue volat non expedit plura ad hoc pꝛobā
dum de his hic inserere. Tantūmodo hec sufficiant aduersus
illos qui hmōi coꝛpoꝛales transuectionesaut oīno negant aut
ꝙ solūmodo imaginarie ꝛ fantastice fiant affirmare conantur
qui vtiqz in suo erroꝛe si relinquerent parum esset immo nec ad
uertendum:dummodo in fidei ꝓtumeliaz sponsoꝛum erroꝛ nō
vergeret. Attento aūt ꝙ illo erroꝛe non contenti:etiam alios in
ſerere ꝛ publicare in maleficarum augmentationem ꝛ fidei de⸗
trimentum non verentur. Dum asserūt ꝙ omnia maleficia que
eis iuste tanqz instrumentis demonum vere ꝛ realiter imputan
tur eis tantummodo imaginarie ꝛ illusoꝛie tanqz innoxys esse
imputanda secuti ꝛ ipsa transuectio fantastica. Unde ꝛ pluries
impune in magnam creatoꝛis contumeliam ꝛ grauissimum iā

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ipsoꝝ augmentum remanserūt. Hec argumēta etiam a princi-
pio eis adducta suffragari possunt. Nam primum cū allegant
capl'm epi. xxvj. q. v. vbi asseritur ꝙ tm̄ fantastice ⁊ imaginarie
transferant quis tam insipiēs quivelit ꝯcludere ꝙ non possint
etiam corporaliter transferre. Sicut em̄ ex fine illius capitulī
vbi ponitur. ꝙ qui credit posse hoīem in melius vel in deteri⁹
transmutari aut in aliam speciem transformari. Infideli ⁊ pa-
gano deterior sit censendus. quis possit ꝯcludere ꝙ nō possint
hoies in bestias prestigiosa illusione transformari: aut etiam
de sanitate in infirmitates tanꝯ meliori in deterius transmu-
tari. Jam talis qui sic in cortice verborum canonis laboraret.
vtiꝯ contra mentem omnium doctorum sanctorum: immo et
contra scripture sacre processum sentiret. Ex quibus multipl'r
oppositū ap petvt ex supradictis in pleriſqꝯ locis circa primaꝫ
partem tractatus deductum est. Oportet ergo ad nucleum ver
borum attendere. Juxta quod in prima questione prime par-
tis tractatus tactum est. Et hoc circa solutionem secundi erro-
ris inter tres qui ibi reprobantur. quod quatuor iniungun-
tur predicatoribus populo ad predicandum. transferuntur
enim ⁊ corporaliter ⁊ fantastice. Juxta quod ex earum pro-
prijs confessionibus patet: non tam illarum que incinerate fue
runt quam etiam aliarum que ad fidem ⁊ penitentiam redie-
runt. Inter quas ⁊ illa in oppido Brisiaco interrogata a no-
bis. an ne fantastice ⁊ illusorie aut corporaliter possent trans-
ferri? Respondit quod vtroꝯ modo. Si enim casu aliquo nol-
lent corporaliter transferri: scire tamen vellent omnia que in
concione illa ab earum consodalibus agerentur: tunc talis ab
eis seruaretur modus: vt illa in nomine omnium dyabolorum
ad latus finistrum se reponeret ad cubitum. extunc quasi va-
por quidam glaucus ex eius ore procederet. Unde singula
que ibi agerentur perlucide consideraret. si vero corporaliter
transferri vellet modum supradictum seruare necesse esset. Pre
terea in casu quo canon ille nude absꝯ omni declaratione in
telligendus esset quis tam stolidus: vt propterea omnia eorum
maleficia et no cumēta esse fantastica et imaginaria affirmaret
cum ad sensum omnibus appareat cōtrarium. eo precipue ꝙ
plures sint superstitionum species: vtpote quatuordecim. In-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ter quas maleficarum ſpecies ſuprемum in maleficijs ꝛ nocu/
mentis continet gradum ꝛ ſpecies phitonum ad quam reduci
poſſunt qui fantaſtice vehunt minime gradū. Demū nec exem
pla ex legenda ſancti Germani aut alioꝝ quorūcunqꝫ eis ſuffra
gantur. Utiqꝫ qꝛ poſſibile erat demonibus: vt ſeipſos ad late
ra viri dormientis tpe itermedio quo ſcrutiniū devꝛoribus fie
bat applicarent quaſi viris cōdormirent: qđ tñ factū fuiſſe pro
pter honorez ſancti nō aſſeritur. caſus tñ ponit vt nō credatur
eſſe impoſſibile. oppoſitū illius quod in legēda ponit. Et ſimili
reſpōderi pōt ad qualcūqꝫ alias obiectiones: qꝛ ſicut inueniū/
tur ꝙ quedā tm̄modo imaginarie. Ita etiam reperiūtur in ſcri
ptis doctorum plures fuiſſe corporaliter tranſlatas. Si cui pla
cet thomam brabantinum in lib. ſuo de lapidibꝰ inſpicere mi
ra: inueniet tam de imaginaria ꝗ etiam corporali hominum
tranſuectione.

¶ Sequitur de modo quo ſe incubis demonibus ſubĵciunt.

¶ Capitulum. iiij.

SEd ꝗtum ad modum quo malefice demonibus incu
bis ſe ſubyciunt ſex videnda. Aliqua ex pte demonis
ꝛ corporis ab eo aſſumpti. ex quo elemento ſit illud
formatum. Secundo ex pte actus. an ſemper cum in/
fuſione ſeminis ab altero recepto. Tertio ex parte tempoꝛis ꝛ
loci. an potius vno ꝗ altero tempoꝛe ſe exerceat? Quarto anvi
ſibiliter ſe agitat ex parte mulieris: ꝛ an tantummodo ille que
ex huiuſmodi ſpurcitys procreantur: a demonibus frequentā/
tur? Quito an ille que ab obſtetricibus tempoꝛe partus demo
nibus inferuntur? Sexto. an remiſſioꝛ vel intenſioꝛ ſit in talibꝰ
ipa venerea delectatio. ꝛ primo ſup aſſumpti corporis materia
ꝛ qualitate? Dicendum ꝙ aereum corpus aſſumit. ꝛ ꝙ aliquo
modo eſt terreſtre inquantum habet terre proprietatez per cō
ſiderationem: quod ſic declaratur. Nam quia aer in ſe non eſt
figurabilis: niſi ꝑm figurationem corporis alterius in quo in
cluditur. vnde etiam minime ſuis terminis terminatur: ſed tan
tummodo alienis. ꝛ vna pars aeris alteri continuatur. Ideo
ſimpliciter vt ſic non poteſt corpus aereum aſſumere. Attento
aūt ꝙ aer eſt maxime trāſmutabilis ꝛ vertibilis in qđcunqꝫ: cu
ius ſignū eſt, ꝙ quidā nitētes corpꝰa demone aſſumptū ſcidere

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

gladio vel pfodere:id efficere nō valuerunt:qz partes aeris di
uisi statim continuant de nouo. Jdeo patet.qꝙ in se aer est be
ne cōpetens materia. Sed qz non pōt figurari nisi aliqd aliud
terrestre sibi adiungat. Jdeo oportet qꝙ aer ille sit aliquo mo
do inspissatus ⁊ ad pprietatē terre accedēs.seruata tñ aeris ve
ritate. ⁊ hāc cōdensationē facere pñt demones ⁊ aīe separate
p vapores grossos ex terra eleuatos:⁊ p eorum motum localē
eos congregando ⁊ figurādo.in qbus manēt tanꝯ motores
tñ:⁊ non vt infōmatores vitaz illi corpori formaliter influen
tes:quia sic fuit ab aīa in corpꝰ cōiunctum. Sunt aūt in suis
sic assumptis ⁊ figuratis corporibꝰ:sicut nauta in naui quem
mouit. Unde qñ queritur quale sit corpꝰ quantū ad materiam
a demone assumptum? Dicendum qꝙ de eo aliud est loqui quā
tum ad principium assumptionis:⁊ aliud quantum ad termi
num:qz quo ad principium sic est aer. Quantum ad terminuz
est aer inspissatus ad pprietatē terre accedens. Hec autez oia
possunt demones deo pmittēte ex natura:cū natura spiritua
lis sit superior nature corporali. Uñ ⁊ necesse habet sibi obe
dire intelligēdo quo ad motum localē:non aūt quo ad forma
rum naturaliū tam accidētaliū ꝯ ⁊ substātialiū susceptio
nez:nisi in aliquibꝰ paruis creaturis:⁊ hoc ammiculo alicuiꝰ
alterius agentis:vt supra tactū est. Per motum autez localem
nulla forma ponitur in remota.vnde sic ad nutuz mouere pñt
cum alijs circunstantijs. Ex quibus tñ si quis incidentaliter q̄
reret.quid sentiendum vbi angelus bonus vel malus aliqua
opera vite exerceret per corpora vera naturalia ⁊ non aerea si
cut in asina balaam:per quam angelus loquebat:⁊ vbi demo
nes in obsessis corporibus agitant. Dicendum qꝙ illa corpora
non dicuntur esse assumpta:lz tñ occupata. Jnspiciātur dicta
doctoris in.ij.di.viij. An angeli corpora assumant? Sed ma
neamus in pposito. Demones in assumptis corporibus cum
maleficis loquuntur:vident:audiunt:comedunt:⁊ generant.
quomodo hec sunt intelligēda.⁊ hec est scōa pars huius pri
me difficultatis. Dicendum ad primum.qꝙ ad veram locutio
nem tria requiruntur.s.pulmo cum retractione aeris:que non
solum propter vocem:sed propter refrigerium est cordis.vñ ⁊
muti habent attractionē necessariam. Secundo requiritur qꝙ

m

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

formetur ex percussione corporis in aere: sicut cum quis ligna percutit in aere vel campana sonum facit magnuz vel paruū: qz materia in se sonorabilis. ⁊ percutitur cū sonabili instrumēto redditur sonus ꝑm quantitatē corporis ⁊ recipitur in aere ⁊ multiplicatur vsqz ad aures audientis: qui si est remote post spacium: vt videt̄ preuenire hz. Tertio requirit̄ vox ⁊ dici potest ꝙ sonus in corporib⁹ inanimatis dr vox in aiatis corporibus ⁊ ibi est linguā q̄ aerē respiratum ⁊ iterum emissum percutit in instrumento ⁊ vase fuso a deo ⁊ viuo naturaliter: qđ non est in campana. Ideo qz ibi sonus hic vox dicitur. Et hoc tertium p̄t exemplificari p̄ secundum: vt ptz: ⁊ hec ideo posui vt predicatores habeant modū tradendi populo. Quarto requiritur: vt ille qui vocem formar conceptum mentis vult alteri per vocem exprimere: ⁊ vt ipse intelligat. Ideo illam vocē organizat. i. distinguit successiue in ore per linguā: dētes percutiendo: ⁊ per labia claudendo ⁊ aperiēdo: percussum aerē in ore ad aerem extrinsecum emittendo: vt sic multiplicādo successiue vsqz ad aures audiētis: qui tūc intelligit cōceptum mētis. Ad propositum. Demones carent pulmone ⁊ lingua: quaz tamen artificiatam ostēdere possunt: iuxta corporis cōditionez: sicut ⁊ dentes ⁊ labia. vnde non vere ⁊ proprie loqui possunt. Sed qz intelligunt ⁊ intellectum mētis vbi exprimere volunt tūc non p̄ voces: sed per sonos qui habent quandam similitudinem vocum: aerē non respiratū ⁊ attractum: vt in hoīb⁹: sed inclusum in corpore assumpto p̄cutiunt ⁊ ad aerem extrinsecum articulatim emittūt vsqz ad aures audientis. ⁊ ꝙ absqz aere attracto ⁊ non respirato possit fieri vocis similitudo. patet per cetera aialia non respirantia: q̄ dicuntur vocare ⁊ certa alia instrumenta vt dicit ph̄s in. ij. de aia. Alec enī dum capit extra aquam subito vocē emittit ⁊ morit̄. possunt hec applicari: ⁊ ea que sequunt̄ vsqz ad vim generatiuam: exclusiue tamē ad bonos angelos. Si quis velit vlterius speculari de locutione demonum in obsessis corporibus. Ibi enim vtuntur corporalibus instrumentis veri corporis obsessu qz illis illabuntur sic intelligendo infra terminos corporalis quantitatis: ⁊ non infra terminos essentie: neqz corporis neqz anime. Da differētiam inter substantiam ⁊ quantitatem seu accidens: sed de his

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nihil ad propositum. Si cui autez placet inspiciat sctm Tho in.q.senten.di.viij.arti.v. Consequenter autē qualiter videt ꝛ audiunt dicēdū.ꝙ qz duplex est visio. Spiritualis ꝛ corporalis. Et prima in infinitum excedit alteram. tum qz penetrat: tū qz per distātiam nō impedit iuxta luminis facultatem qō sibi deseruit. Ideo dicēdū: ꝙ nullo modo videt angelus siue bonꝰ siue malꝰ p oculos corporis assumpti: nec aliqd corporale sibi deseruit sicut tñ in locutione deseruit sibi aer ꝛ percussio aeris ad sonum procurādum ꝛ vlterius ad multiplicādum vsqz ad aures audiētis. Unde oculi eoꝝ sunt oculi depicti. Libēter autem sub his similitudinibus hoibus se offerūt vt eis eoꝝ proprietates quas naturaliter habēt ꝛ loqui spūaliter per hmōi opera manifestent. Ideo em̄ ꝛ patribus sancti angeli sepe apparuerūt ex dei ordinatione ꝛ eius permissioe. Talis hoibꝰ sese manifestāt: vt hoies eorum pprietates cognoscentes illis se associēt: hic in culpis ꝛ alibi in penis. Un̄ dionysius celestis ierarchie in fine dicit. Ex oibus partibꝰ humani corporis docet angelus suas pprietates considerare. Concludēdo: ꝙ corporalis visio cum sit operatio corporis viuētis per organum corporale qbus demones in se carent. Ideo in assumptis corporibus sicut filitudines mēbroꝝ habent: ita ꝛ similitudines operationum. Et silr dicere possumus de eius auditu q̄ multū nobilior corporali: eo ꝙ conceptum mētis ꝛ aie locutionē subtilius cognoscere pōt ꝙ homo audiendo cōceptum mētis per verba corpalia expressum. Uide sctm Tho. in. ij. sentētiarū di. viij. Si em̄ in vultu hominis legitur secreta eius voluntas et motu cordis ꝛ qualitate pulsus a medicis passiones anime cognoscuntur. a fortiori per demones. Sed quo ad comestionez Dicamus ꝙ completa ratio comestionis quatuor dicit. Divisionem cibi in ore ꝛ traiectionē in corpus virtus corporis potentis dirigere ꝛ quartum cōuertere necessarium nutrimentū ꝛ superfluum excere. Angeli quicūqz prima duo in assumptis corporibus comedendo faciunt tertiū ꝛ quartum nō pñt: sed loco virtutis digestiue ꝛ eiectiue adest ei virtus: alia que cibis dissoluitur subito in p̄iacentē materiā. In xp̄o etiam fuit vera comestio in oībꝰ: qz habuit virtutē nutritiuā ꝛ ꝙuersiuam non autem conuertēdo in suū corpꝰ, qz ille ⁊tutes fuerunt glifica-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

te ſicut ꝛ corpus: vñ etiam' reſoluebatur cibus in corpe ſubito ſicut qui aquam in ignem proiiceret.

¶ Quomodo modernis tẽporibus malefice actus carnales cum incubis demonibus exercent: et qualiter ex his multiplicantur.

SEd quo ad actus carnales de qb⁹ ꝑncipaliter ītẽ dix quos etiã cũ maleficis tãq̃ incubi in aſſũptis corpib⁹ exercẽt nulla ſubeſt difficultas ex ꝑmiſſis: niſi fortaſſis qs dubitaret. An ꝑſentes maleficie hmõi ſpurcitys intẽderẽt: ꝛ an originẽ malefice ex his ſpurcitijs ſumpſerũt. Ad has duas dubitationes rñdẽdo. Dicam⁹ ad primam. Quicquid de ꝑcedẽtib⁹ maleficis añ annos incarnatiõis dñice Mille ꝛ quadrigentos vel circiter actum ſit. An videlicet his ſpurcitys inſeruiebãt ſicut ab illo tpe moderne malefice hoc ignoratur: eo ꝙ nuſq̃ hoc ꝙ experientia iã edocuit hiſtoria diſſeruit. Maleficos em̃ ſemp fuiſſe ꝛ ex eorum prauis opibus plurima nocumẽta hoĩbus: iumentis: ꝛ terre frugibus: eueniſſe ſicut ꝛ incubos ꝛ ſuccubos demones nemo qui hyſtorias peragrat dubitare põt: cum traditiones canonũ ꝛ ſacrorum doctorum plurima a multis cẽtenis annoꝝ de ipſis in poſterum reliquerunt ꝛ tradiderunt: licet in hoc ſit differẽtia: ꝙ incubi demones in retroactis tpibus infeſti fuerunt mulierculis ꝓtra ipſarum volũtatẽ prout in ſuo fornicario nider: ꝛ in libro de vniuerſali bono ſiue de apibus. Tho. brabantinus plurima recitat: huic aũt poſitiõi que aſſeritur preſentes maleficas huiuſmodi ſpurcitijs diabolicis eſſe infectas nõ noſtra ſnia intrñ adheret quãtũ ipſarũ maleficarũ experta teſtimonia q̃ cũcta illa reddiderũt credibilia: nõ iã vt hacten⁹ inuitis animis ſz ſpõte ꝑ volũtate refetidiſſima miſerabili ſeruituti ſe ſubñcientes. Quotquot em̃ a nobis ſeculari brachio ad puniẽdũ relicte fuerunt in varijs dioceſib⁹ ꝑcipue in ꝓſtañ. ꝛ in oppido Rauẽſpurg multis annis his inꝑſerũt ſpurcitijs certis ſub. xx. alijs ſub. xij. aut ſub. xxx. annis: ꝛ ſemp cũ fidei abnegatiõe in toto vel in parte teſtes ſunt ibidem oẽs incole. Bẽptis em̃ ſecrete penitẽtib⁹ ꝛ ad fidẽ reuerſis nõ minus q̃. xl. ꝛ octo in q̃nq̃ annis igne tradtte fuerũt: nec tñ illis accõmodata fides quãtũ ſponte reuerſis ad priam credulitas

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

adhibita fuit:oibus in hoc ꝯcordantibus ꝙ hmõi spurcitijs in augmẽtũ huiꝰ pfidie habẽt insistere. De qbus etiã figillatim in scõa parte opis vbi eoꝝ pticularia opera describẽt tractabitur:omittẽdo ea q̃ ꝛ socius noster inquisitoꝛ cumanus in comitatu burbie peregit qui ꝛ in spacio vnius anni q̃ fuit Millesimus quadringentesimus octuagesimusquintus. xl. ꝛ vnam maleficas cõburi fecit. Et oibus publice asserẽtibꝰ illis spurcitijs diabolicis inhesisse. Cõstat ergo oia:aut visus vel auditꝰ ppria erperientia:aut fide dignoꝝ relatibꝰ. Quo ad secũduz, vbi difficultatur an ipsi malefici ex his spurcitijs originẽ sumpserunt? Dicamus ꝟm Augustinũ hoc vtiqz verum esse omnes superstitiosas artes ex pestifera societate hoim ꝛ demonũ originem sumpsisse. Sic em̃ dicit libꝛo. ſ. de doct. xp̃iana. ꝛ habetur. xxvj. q. ij. illud qd̃ est. Omnes artes hmõi vel nugatorie vel noxie supstitionis ex quadam pestifera societate hominum ꝛ demonum:quasi pacta infidelis ꝛ dolose amicitie constituta penitus sunt repudiande. Illo attento manifestum est ꝙ sicut diuerse sunt species superstitionis seu magice artis. ita ꝛ diuerse sunt eoꝝ societates. ꝛ sicut species maleficoꝝ inter quas tꝛedecim illiꝰ artis species pessima exístit. qꝛ non ꝑ pactum tacitum:sed expꝛessum vltra hoc ꝙ cultum latrie ꝑ fidei abnegationem ipsius demonibus habẽt exhibere. Ideo ꝛ pessimã cum ipsis conuersando retinent societatẽ. Juxta mulieruz:que semper vanis delectantur conditiones. Attento insuper iuxta doct. san. Tho. in. ij. senten. di. iiij. ar. iiij. In solutione vniꝰ argumenti vbi querit. An geniti ex hmõi demonibus modis pactis sint maioꝝis virtutis ꝙꝫ alij homines? Respondit hoc verum esse:non solum ex textu scripture Genesis. vj. Isti sunt potentes a seculo ꝛc. Sed etiam ea ratione ꝙ demones possunt scire virtutem seminis decisi. Primo ex dispositiõe eius a quo decisum est. Secundo mulierem pꝛoportionatam ad seminis illius susceptionem. Tertio constellationem iuuantem ad effectum coꝛpoꝛalez. Et quartum addere possumus etiam ex suis verbis. ſ. ipsius geniti cõplexionem optimã ad effectus illi pꝛportionatos. ex quibꝰ oibus sic concurrentibus cõcluditur. ꝙ tales sic geniti sunt foꝛtes ꝛ magni coꝛpoꝛe. Ideo ad ꝓpositum cum queritur. An malefici ex his spurcitijs oꝛiginem sumpse-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

runt? dicamus. Originem sumpserũt vtiqz ex pestifera mutua societate: vt ex primo notabili patuit. Multiplicationem vero non sumpsisse ex illis spurcitijs nemo negare põt ex secũdo notabili cũ non delectationis: sed corruptiõis causa illius demones intendũt. Erit ergo talis ordo q̃ succubus demon ab homine scelerato semen decidat: q̃ si est pri illi homini deputatus ⁊ noluerit se incubum facere ad maleficam tradit illud semen demoni mulieri seu malefice deputatus: ⁊ ille sub certa constellatione sibi deseruiente: vt talis genitus vel genita fortis viribus ad peragenda maleficia pfistit se incubum malefice faciet. Nec q̃ illi de quibus textus loquit̃ non fuerint malefici: sed tãtummodo gigantes ⁊ viri famosi ⁊ potentes: qr vt superius dictum est. maleficia nõ fuerunt perpetrata tempore legis nature. ⁊ hoc ꝓpter recentem memoriam creationis mundi. Unde idolatria locum habere non potuit. Jam autem malicia hominum excrescente diabolus maiorẽ ad seminandum hoc genus perfidie repperit oportunitatem. Sed neqz illi termini in bonum virtutis intelligi possunt: vbi illi asserunt̃ fuisse viri famosi dicebantur.

¶An semper cum decisione seminis incubus demon maleficam aggreditur.

¶Ad illud etiã vbi querit̃. An semp cũ infusione seminis ⁊c. Rñdet̃. cum mille nocẽdi habeat modos ⁊ artes vtpote qui a principio ruine sue conat̃ ecclesie vnitatem rescindere ⁊ humanum genus oĩbus modis auertere. xvj. q. ij. Ideo de istis regula ifallibilis non potest dari. sed probabilis distinctio. videlz: q̃ aut malefica annosa est ⁊ sterilis aut non. Si sic: tunc vtiqz absqz seminis decisione. cum ad nihilum valeret: ⁊ demon in suis operibus etiam quantũ põt superfluitatem subterfugit: sicut ⁊ natura maleficam aggredit̃. Uel etiã si sterilis non sit: tñ delectationis causa ex parte malefice causande ipsam aggreditur. Si vero ad impregnationẽ dispositа: tunc si commode semen a viro decisum habere potest cũ illo ipam aggredere ob infectionem plis non differt. Uerũ si quis quereret an semen emissum per nocturnam pollutionem ita colligere posset sicut decisum ꝑ actum carnalẽ. Ad hec probabilis põt dari ratio: q̃ non li

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cet alīs videri post oppositum. Nam attento q̄ demones vt premissum est virtutē seminis generatiuā attendūt. ⁊ talis vis in semine per actum carnalem amplius effunditur ⁊ conseruatur. scindit̄ semen per pollutionem nocturnam emissam tantummodo ex superfluo humore: ⁊ non cum tanta vi generatiua descinditur. Ideo cum eo se minus exercere ad generationem prolis creditur: nisi fortassis vim illam adesse seminis intelligeret. Sed ⁊ hoc oīno negare nō possum⁹: q̄ malefica maritata ⁊ p maritum impregnata etiā p cōmixtionem alteri⁹ seminis incub⁹ demon cōceptū inficere potest.

¶ An potius vno tpe q̄ altero ⁊ fil'r de loco.

Aliud an obseruat tpa ⁊ loca. Dicēdū q̄ vltra obseruantiā tēpoꝝ quo ad ꝯstellatiōes quas obseruat quādo ad prolis infectionē opatur. Obseruat etiaꝫ certa tēpora quando nō infectionis: sed veneree voluptatis caula ex parte malefice exercende agitatur: ⁊ sunt sacratiora totius anni tēpora vt natalis xp̄i: paschalis: ⁊ pēthecostem solēnitatibus: ⁊ alīs festiuis diebus. Et hoc faciūt triplici ex causa. Primo vt sic malefici non solum perfidi per apostasiam a fide: verūetiā sacrilegij vitiū incurrunt in q̄bus ipsi demones vt ipse creator amplius offendat ⁊ grauius in proprijs aīabus malefice ꝯdēnent. Scōa causa: q̄ cū deus sic grauius offenditur eis maiorē ptātē seuiēdi in hoies ⁊ puniendi illos siue in reb⁹ siue in corpib⁹ etiā innoxios relinquant. Qō em̄ dr filij⁹ non portabit iniq̄tatē p̄ris ⁊c. intelligit ad eternaꝫ punitionē: tpali aut sep̄issime innoxij ꝓpter alioꝝ facinora afflictione puniunt. Unū ⁊ alibi de⁹ clamat. Ego de⁹ fortis ⁊ zelotes visitās pcta parentū in tertiā ⁊ q̄rtā generationē. Talis punitio patuit in filijs sodomitarum submersis ꝓpter parentum scelera. Tertia causa vt maiori oportunitate plures ruere faciant: p̄sertim iuuenculas que festiuis dieb⁹ ocio ⁊ curiositatibus dum ampli⁹ insistūt eo facilius a maleficis vetulis seducantur: prout in terra natiuitatis vnius ex his inquisitoribus cum duo simus hoc opus colligentes contigit. Nam iuuencula quedam et virgo deuota sollicitata festiua die ab vna vetula: vt secum per gradus ad cameram ascenderet: eo q̄ certi iuuenes pulcherrimi ibidem essent inclusi: ⁊ dum illa an-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nueret ascendentibus simul vetula precedente iniunxit iuuencule ne se signo crucis muniret. Et licet illa ānuisset occulte tamen signo illo muniuit: qua ex re contigit vt dum ascēdissent ꝛ virgo neminē ꝓspexisset: eo ꝙ demones ibidē existētes suaz presentiam in assumptis corporibus illi virgini nequibāt ostēdere. Uetula maledicēdo virgini dixit. Uadas in noīe omniū diabolorum cur te signasti? Hec ex confessione pura illius virginis collegi. Pōt ꝛ addi quarta causa: vt sic facilio homines seducant: q̄ dum sī ꝓsiderant ꝙ talia eis a deo sacratioribꝰ tēporibus fieri permittunt non estimēt illa tam grauia esse sicut si illis tēporibus nequirent facere. De loco vero an plus in locis certis se exercent. Dicēdū: ꝙ ex ℞bis factisq; maleficarum constat: ꝙ spurcitias illas omnino in locis sacris exercere non possunt. Qua in re perpēdit efficacia angelice custodie ob reuerentiā illius loci: ꝛ quod amplius est asserūt se nunq; habere pacem nisi tpe diuinorū cum presentes fuerint in ecclesia: et ideo citius ꝛ tardiꝰ īgrediunt ꝛ egrediunt lz alia pessima certa cerimonialia habēt ad instructionē demonuz obseruare. vt videlicet tpe eleuationis in terrā spuere: seu cogitationes nephādissimas ꝙ verba aut sine ℞bis ꝓponere: vt vtinā esses in tali vel tali loco ꝓut iam in scōa parte tāgetur.

¶An visibiliter sicut ex parte malefice: ita etiam quo ad circūstantes se mutuo agitant.

AD illō an visibiliter vel inuisibiliter hmōi spurcitias agāt mutuo dicendū quātū experientia nos edocuit: ꝙ licet semp visibiliter ex parte malefice demon incubus operet: ita ꝙ non est necessariū inuisibiliter ꝓpter federatū pactū ꝛ exp̄ssum ei appropinquare. Tñ quo ad circūstantes sepius ipse malefice supine iacētes in agris seu siluis vise sunt ꝛ denudate supra vmbilicum. Et iuxta dispositionē illius spurcitie coaptatis membris tibijs ꝛ cruribus se agitātes demonibꝰ incubis inuisibiliter ibidem quo ad circūstātes coopantibus: licet in fine actus vapor nigerrimꝰ in lōgitudine hois sursum a malefica in aerē eleuabatur: sed hoc rarissime. Et qua de causa nouit ille mille artifex vt iuuēcularū circunstantiā vel alioz hoīm mentes valeat aut allicere aut immutare de qbꝰ gestis ꝛ q̄liter i plerisq;

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

locis tam in oppido Rauēſpurg. q̄ꝫ etiam in dominio nobiliū de roppelſtei ꝛ certis alīs terris talia ſunt peracta in. ñ. parte patebit. Sed ꝛ hoc contigiſſe certum eſt q̄ maritis viſibiliter interdum cernentibus incubos demones: quos tñ non demones ſed viros putabant cum eorum vxoribꝰ talia peragere dū arma arriperent ꝛ tranſfodere volebant: ſubito demon diſparuit ſe inuiſibilem faciendo. vnde ꝛ mulieribus manus et brachia obiȳcientibus licet interdum leſi fuiſſent ipōs tñ viros ob iurgātes an ne oculos haberent aut ſi a demonibus obſeſſi forent deridebant. ¶ Quod non ſolum demones incubi mulieres ex eorum ſpurcitīs procreatis: aut eis obſtetricibus oblatas infeſtant: ſed quaſcunq; indifferenter cum maiori vel minori venerea delectatione.

Inaliter vero concludendo dici poteſt ipſos demones incubos: non tantum mulieribus ex eorū ſpurcitīs progenitis aut eis ab obſtetricibus oblatis fore infeſtos: ſed toto conatu in quaſcunq; ſanctiores virgines illius terre aut oppidi per ipas maleficas ſeductrices aut copulatrices anhelare. Hoc enim experientia rerum magiſtra edocuit: vbi in oppido rauenſpurg certe combuſte ante finalem ſententiam. Hinc ſimile aſſeruerunt quod eis ab earum magiſtris iniunctum fuiſſet omni conatu debere in ſubuerſionem ſanctarum virginum ꝛ viduarum laborare. Et de venerea delectatione an maior ſit vel minor cum incubis demonibus in corpore aſſumptis: q̄ꝫ ceteris paribus cum viris in corpore vero dicendum. Videtur q̄ licet naturalis ordo hoc minus excuſat quin maiori ſit vbi ſimile ſuo ſimili alludit: tamen mille ille artifex vbi debita actiua debitis paſſiuis licet non in natura tamen ſub qualitatibus in calore vel temperaneo aliquo cōiungit vtiq; non minorem excitare videtur concupiſcentiam: ſed de his in ſequentibus latius quo ad conditionem ſexus feminei declarabitur.

¶ De modo generali quo per ſacramenta eccleſie ſua maleficia malefice exercent. Et de modo quo vim generatiuam impedire ſolent ſeu etiam alios defectus ſuper quaſcunq; creaturas demptis corporibus celeſtibus.

¶ Capitulum quintum.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Am aũt qualiter illas creaturas invtroq; sexu⁊ terre fruges inficiunt plures sunt sup modos agendi aduertenda. Et primo qualiter hoīes: demum qualiter bestias. Tertio qualiter terre fruges. Ex parte hominis. Primo qualiter vim generatiuam seu etiam actū venereum: ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat maleficꝰ impediunt. Secundo qualiter actus ille impeditur respectu vnius mulieris interdum ⁊ non alterius. Tertio qualiter membra virilia auferūtur: quasi omnino sint a corporibus euulsa. Quarto quomodo si aliquid premissorum cōtingeret potentia demonis inferente per se: non per maleficaꝫ posset discerni. Quinto: quomodo malefice homines vtriusq; sexus in bestias prestigiosa arte transmutant. Sexto: quomodo obstetrices malefice conceptibus in vtero matris diuersis modis interimunt⁊ vbi hoc non faciunt demonibus infantes offerunt: ⁊ ne hec quasi incredibilia putarētur. Ideo in prima parte operis per questiones ⁊ argumentorum solutiones sunt decise. Ad quas si opus sit dubius lector pro inuestiganda veritate recurrere potest. Ad presens tantummodo acta ⁊ gesta p nos reperta: siue etiam ab alīs conscripta in detestationem tanti criminis sunt deducenda ad priores questiones si fortasis alicui difficiles ad intelligendum forent. Ex his que in hac secunda parte traduntur fidem capiat: ⁊ ab errore resiliat quo nullā maleficaꝫ esse aut nullū maleficium posse fieri in mūdo estimauit. Unde primo notandum: q̄ cum sex modis homines ledere possunt absq; modis quibus alias creaturas ledunt. Et vnus sit quo amorem malum ingerunt viro alicui ad mulierem vel mulieri ad virum. Alius est quo odium vel inuidiam in aliquo seminare procurant. Tertius in his qui maleficiati dicuntur. Ne vi generatiua vti valeant ad feminam vel viceuersa femelle ad virum: vel etiam alīs modis aborsum procurando. vt. ŝ. tactum est. Quartus cum in membro aliquo hominem egrotare faciunt. Quintus cum vita priuant. Sextus cum vsum rationis auferunt. Et fateri cum hoc oportet quod in vim genere rerum: demptis corporibus celestibus veros defectus ⁊ veras infirmitates ex virtute naturali inferre pñt: ⁊ hoc ex potētia virtute naturali ⁊ spūali qua corporali quacūq; eminēt virtute. Nul

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

la etiam infirmitas cum altera ꝯcordat: seu etiã defectus naturalis vbi infirmitas deſit: ideo diuerſis mediis vtiqꝫ ad diuerſas infirmitates ⁊ defectus ꝓcedunt. De q̃bus aliqua q̃tum neceſſitas poſtulat in medium ꝓducamus: prius tñ ſe animus lectoris maneat ſuſpenſus cur ſupra corpora celeſtia aliquã immutationem facere non ꝓñt. Dicemus triplicem eſſe cãm. Prima quia ſuper eas etiam quo ad locum penalem exiſtunt. quĩ locus eſt aer caliginoſus: ⁊ hoc propter ipſorum officium eis deputatus vide ſupra in prima parte tractatus in. q. ij. vbi dicĩtur de incubis ⁊ ſuccubis demonibus. Secunda cauſa: qꝛ corpora celeſtia mouentur a bonis angelis: vide in pleriſqꝫ locis de motoribus orbium: precipue ſanctum tho. in prima parte. q. xc. in quo concordant philoſophi cum theologis. Tertia cã propter vniuerſale regimen ⁊ commune bonum vniuerſi cui detraheretur in generali: ſi malis permitteretur ſpiritibus in illa corpora celeſtia aliquas immutationes cauſare. Unde ⁊ illi immutationes miraculoſe facte in veteri aut in nouo teſtamento a deo per eorum motores ſeu angelos bonos facte ſunt. vt in ſtatione ſolis ſub Joſue. Retrogradatione ſub ezechia: obſcuratione innaturali in paſſione xp̃i. In omnibus autem ex poſt elementis ⁊ elementatis ſua maleficia deo permittente. ⁊ per ſe abſqꝫ maleficis ⁊ cuꝫ maleficis exercere ꝓñt. Et de facto exercere non ceſſant. vt patebit. Scõo notandum ꝙ in oĩbus modis maleficandi: vt plurimum ſemꝑ maleficas informant: vt inſtrumenta ſue maleficie per ſacramẽta ſeu ſacramentalia eccleſie: vel per quecũqꝫ diuina ſeu deo cõſecrata efficiant: vt qñ imaginem ceream ſub palla altari ponit ad tempus ponit vel per criſma ſacrum filũ trahunt: vel ex quibuſcunqꝫ rebus conſecratis. Et hoc quidem triplici ratione: ſicut etiam quod ſanctiorĩbus anni temporibus: ⁊ precipue circa aduentum dñi: ⁊ feſta natalia ſua maleficia exercere ſolent. Primo. vt non ſolum homines per talia perfidi fiant: ſed etiam ſacrilegi diuina q̃tum in eis eſt contaminanda. ⁊ ſic plus deum creatorem ſuum offendant intimus animas proprias condemnent: ⁊ plures in pctã ruere faciant. Secundo. vt deus ſit grauiter per hoĩes offenſus demoni maiorem poteſtatẽ in homines ſeuiendi relinquat Sic etiam Gregorius dicit, quod ſmalis interdum iuxta eo-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

rum desideria ꝛ petitiones concedit:iratusq; alijs denegat p/
pitius. Tertio vt sic sub specie boni apparentis plures simpli
ces facilius decipiat:quando per tacta diuinis rebus putant
aliquid numinis a deo obtinuisse vbi solū peccata maiora sunt
commissa. Potest ꝛ addi quarta ratio sup sacratiora tēpora et
principium anni. Haz quia festa plus frangūtur peccatis mo
talibus:quam mechanicis operibꝫ. Juxta Augusti. in li. de de
cem cordis. Superstitio autem ꝛ maleficia de maximis seruili
bus operibus demonis est contra diuinam reuerentiam. Ideo
vt dictuz est homines profundius cadere facit ꝛ creatoz amplꝰ
offenditur. Et super principium anni dicere possumus. Juxta
Jsi. lib. viij. ethi. ca. ij. ꝙ sicut Janus a quo ianuarius mensis
dictus est:qui ꝛ in diem circuncisionis incipit:idolum fuit di/
uersis faciebus confictuz. vna tanꝯ esset finis anni precedētis
ꝛ alia tanꝯ esset principium futuri:ꝛ imminentis anni esset p/
tectoz. ꝛ fortunatus author in eius reuerentiam:sed potius de/
monis in idolo faciebant pagani varias commotiones luxu/
riosas ꝛ strennuas:ꝛ iocula sibi mutuo tradiderunt: choreas
varias duxerunt:mensas preparauerunt de quibus mentio fit
per beatum Augusti. in multis locis:ꝛ fere per totum recitan/
tur. xxvj. q. varijs. Et sicut iam mali christiani has corruptelas
imitantur:licet quo ad lasciuiam sint translata ab eis ad tem/
pora carnispriuij quando cum laruis ꝛ ludis ꝛ alijs superstitio
nibus discurrunt. Jta ꝛ nunc malefice his persuasionibus a de
monibus in ipsorum complacentiam circa principium anni:
qui ad diuinum officium ꝛ cultum:vt festum Andree ꝛ festa na
talia christi existunt sua maleficia exercent. Et quidem iam in
speciali qualiter per sacramēta primo. Demum qualiter per sa
cramentalia talia exercent aliqua nouiter facta. ꝛ a nobis per
inquisitionez reperta referamus oppidum quod nominare nō
expedit:qz ordo charitatis ꝛ rationis imperat ꝛ suadet. vbi
malefica corpus dominicum sumpsit. ꝛ declinans subito vt de
testabilis modus est mulierum peplum ori adhibuit:ꝛ in pāni
culum dominicum corpus extrahendo inuoluit. ꝛ in ollam in
qua bufo erat:sic ꝛ dyabolo informata proiecit:ꝛ sub terra in
stabulum prope horreum domus sue occultauit cum alijs plu
rimis rebus adiunctis: ex quibus sua maleficia exercere ha/

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

buisset. Sed assistente diuina pietate tantum facinus detectuz ad lucem peruenit. Ne sequente die mercennario quodam causa sui laboris prope stabulum iter faciente: vocem quasi cuiusdam infantis eiulantis audiuit ⁊ quanto propius accessit: vsqz dum ad pauimentum sub quo olla abscondita erat peruenisset tanto clarius audiuit: ⁊ estimans infantem aliquem a muliere subtumulatum cuitetum seu presidentem accessit. ⁊ rem gestaz sua estimatione a parricida perpetrataz narrauit. qui cito missis seruitoribus ita esse vt ille narrauerat repertum est. exhumare autem puerum nolebat: sed potius vt custodes a remotis positis si qua mulier accederet sano vsi consilio attendere haberent. Nec enim dominicum opus ibi absconditum esse nouerat. vnde ⁊ contigit vt eadem malefica locum accederet: et sub pallio alijs occulte cernentibus olla abscondit. Unde capta ⁊ questionibus exposita facinus detexit: asserens dominicum corpus cum busone in olla absconditum ex his pulueribus sua ad libitum nocumenta hominibus seu alijs creaturis inferre posset. Insuper aduertenduz: quod hanc obseruant maleficecommunicantes consuetudinem: vt si absqz nota efficere valeant dominicum corpus sub lingua ⁊ non supra recipiant rationibus his vt estimari potest: vt abnegationis fidei remedium nunqz percipere velint: nec per confessionem nec per sacramenti eucharistie perceptionem. Secundo: vt eo facilius ex ore dominicum corpus accipiatur pro earum vt dictum est vsibus applicandum in maiorem creatoris offensam. Quare ⁊ omnium ecclesie rectoribus ⁊ populum communicantibus semper iniungitur summam adhibere diligentiam. vt plurimum aperto ore ⁊ lingua bene extensa cum amotione pepli mulieres communicēt. Et quanto maior adhibetur diligentia tanto plures malefice per hunc modum notantur. De alys rebus sacramentalibus innumeras exercent superstitiones. Interdum imagines cereas quandoqz res aromaticas sub palla altaris: vt supra tactum est ponentes: et sub limine domus occultantibus vt per transitum ille pro quo positum est maleficiatur. Innumera possent deduci: sed hec minima per maiora maleficia approbantur.

¶ De modo quo vim generatiuam impedire solent.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Capitulum sextum.

Emodo aũt quo vim gñatiuaz impedire solent tã in hominibus q̃z iumentis etiam in vtroq̃z sexu. Potest lector ex his que supra tacta sunt in q̃one. An demones per ipsas maleficas mẽtes hoim ad amorem vel odium immutare valeant. Vbi post solutiones argumentorꝝ specialis fit declaratio de modo quo vim gñatiuam impedire valeant deo permittente. Vbi tñ notandum: qtale impedimentũ ab intrinseco practicatur. Intrinsece autem fit ab eis dupliciter. Primo: vbi rigorem membri p fructificatione accommoda directa reprimunt. Ne hoc videatur impossibile cum ꝛ motum alias naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundo: vbi missionem spũum ad mẽbra in quibus est virtus motiua phibent: quasi intercludendo vias seminis: ne ad vasa generationis descendat: vel ne excidatur vel emittatur. Extriniece procurant interdum per imagines vel ex herbarum comestionibus. Interdum per alias res exteriores: puta ex gallorum testiculis vel ex herbarum comestionibus. Non tamen credendũ est: q̃ virtute illarum rerũ vir impotens reddat̃: sed occulta virtute demonum illudentẽ huiusmodi maleficas per hmõi vim gñatiuam nevidelz vir coire aut mulier concipere valeãt maleficare p̃nt. Et huius ratio est q̃ plus permittit deus super hunc actũ per quẽ primum peccatum diffundit̃: q̃z sup alios actus humanos: sic ꝛ super serpentes qui magis incantationibus deseruiunt q̃z alia aialia. Unde ꝛ pluries a nobis ꝛ ab alys inquisitoribus repertum est: q̃ per serpentes aut per huiusmodi impedimẽta intulerunt. Nã quidam captus maleficus fassus fuerat q̃ multis annis sterilitatem tam in hominibus q̃z iumentis quãdam domũ inhabitantibus per maleficium intulisset. Nider insuper vbi. s̃. refert quendam maleficũ nomine stadlin. in dyoceſi lausanensi captũ qui ꝛ fassus fuerat q̃ in certa domo vbi vir ꝛ vxor simul permanebant per sua maleficia successiue in vtero vxoris viri septem infantes occidisse. Ita vt semper aborsuz fecerat femina annis multis. Simile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus ꝛ iumentis fetosis quorum nullum viuum partum edidit in eis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dem annis. Et cum maleficus questionaretur qualiter talia pcurasset: aut quomodo reus esse posset facinus apperuit: dicēs Subter limen hostij domus serpentem posui: qui si amouebitur fecūditas inhabitantibus restitueretur: ⁊ sicut predixit ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus: quia in puluerem redactus: terram tamen omnino asportabat. Et eodem anno vxori ⁊ omnibus iumentis fecunditas restituta fuit. Aliud deniq; factum in Rychhofen paucis ⁊ vix quatuor annis elapsis contigit famosissima quedam malefica erat: vtpote que solo tactu ⁊ omni hora maleficiare ⁊ aborsum procurare sciebat In quo dum vxor cuiusdam potentis impregnata esset ⁊ ob sui custodiam quandam obstetricem ad se recepisset: auisataq; ab eadem obstetrice fuisset nec castrum exiret: ⁊ quod precipue a colloquio ⁊ conuersatione illius malefice supra dicte se caueret. Post aliquas septimanas immemor illius auisamenti castrum exiens quasdam mulieres congregatas in quodam conuiuio visitandi gratia accessit vbi cum paululum resedisset: malefica superuenit: ⁊ ipsam dominam quasi saluatiōis gratia super ventrem ambabus manibus tetigit: ⁊ subito puerum se dolorose mouentem persensit. Unde territa vbi ad propria rediit ⁊ rem gestam obstetrici narrasset. Heu inquiens iam puerum perdidisti exclamauit: ⁊ vt predixit in partu contigit. Maz nec aborsum integrum: sed paulatim frustra iam capitis iamq; pedum ⁊ manuum peperit. Magnaviq; ex diuina permissione castigatio in penam eius: videlicet mariti. qui tales maleficas punire ⁊ iniurias creatoris vlcisci deberet. Fuit et in oppido merspurg constantiensis dyocesis quidam iuuenis intantum maleficatus quod nullum actum carnalem cum aliqua dempta vna: exercere poterat. Multis etiam audientibus retulit quod sepissime dum eam declinare et alias terras inhabitare: ⁊ fugam caperevolebat. Adhuc interdum nocturno tempore assurgere ⁊ festine cursu velocissimo iam per terram: iam per aerem quasi volando redirevolebat.

De modo quo membra virilia auferre solent.
Capitulum septimum.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sed ꝛ hoc ꝙ membra virilia auferre solent: nō quidem in rey veritate corpa humana illis spoliādo ſz ꝑstigiosa arte occultando. vt. ſ. in qōne desup tacta declaratum est aliqua gesta in mediū ꝓducamus. Jn oppido nāqꝫ rauēspurg iuuenis q̄dam iuuēcule adhesit: quā relinquere volens membrū virile ꝓdidit ꝑstigiosa vtiqꝫ arte: vt nihil videre aut tāgere ꝑter planū corpus posset. Anxius inde cellare quoddam adyt: vt vinum emeret ꝛ paululū residens mulieri: cui alteri supueniente causam tristicie sue aperiendo singula enarrauit: ꝛ ita esse corpore demonstrabat Astuta illa an ne aliquam suspectam haberet inquisiuit. Et ille vtiqꝫ: talem ipsam denominando: ꝛ rem gestam narrando manifestauit. Et illa. Expedit vt per violentiam aliquam vbi beniuolentia tibi non suffragatur: pro acquirenda sanitate ipsam inducas. At iuuenis in crepusculo noctis viam quam transire malefica solebat obseruauit. Et ipsam reperiens dum pro sanitate corporis sibi reddenda supplicaret. Et illa se innoxiaꝫ nec quicqꝫ scire assereret ipsam inuadendo manutergium quoddā ad collum fortiter cōprimendo strinxit: dixit. Nisi mihi sanitatem restitues e manibus meis peribis. Unde illa: qꝛ clamare non poterat: ꝛ iam facies tumefacta nigrescebat. Sine inquit me liberam: ꝛ te sanabo. Et iuuenis dum nodum ꝛ stricturaꝫ laxasset malefica manu ipm inter femora seu coxas tetigit dicens iam habes quod desideras. Et iuuenis vt postmodum referebat notabiliter persenserat: anteqꝫ visu aut tactu seipsum certificasset membrum sibi ex tactu duntaxat malefice fuisse restitutū. Simile. Uenerandus quidam pater honestate vite: ꝛ scientia preclarus in ordine ꝛ conuentu Spirensi referre solebat. Quadam inquit die dum confessionem audientie instarē. Juuenis quidam accessit: ꝛ inter verba confessionis membrum virile lamentabiliter se perdidisse asseruit. Ammirans ego pater ꝛ verbis suis faciliter credere nolens. eo ꝙ leuis corde qui facile credit: a sapiente iudicatur. Experientia didici per visum nihil cernēdo: dum iuuenis locum vestes detegendo demōstrasset. vnde in me sano qꝫ cōsilio vsus. An ne aliquā haberet suspectam: que ei tale maleficium intulisset inquisiui: ꝛ iuuenis vnaꝫ se habere suspectam; sed absentem ꝛ in ryzmacia residentem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

asseruit. Tunc ego hec tibi iniungo quanto citius ipsam acce-
das ⁊ promissionib⁹ ac blandis verbis pro posse ipsam emol-
lire studeas: quod ⁊ fecit. Nam post paucos dies reuersus est
gratias mihi referens se sanum ⁊ cuncta recuperasse asseruit:
⁊ sic verbis credidi, experientia tamen visus certificat⁹ denuo.
Sunt tamen ⁊ hic aliqua notanda ad intelligendum clarius
que supra de eadem materia tacta sunt. Primo. q̄ nullo mo-
do credendum est talia membra euelli aut segregari a corpo-
ribus, sed arte prestigiosa per demonem vt nec videri aut tan-
gi valeant occultari. Et hoc authoritate ⁊ ratione: ꝫ supra ta-
ctum fit: vbi Alexander de ales parte secunda dicit. Prestigiū
proprie sumptum est illa illusio demonis que non habet cau-
sam ex parte mutationis rei: sed solummodo ex parte cogno-
scentis qui decluditur: siue quantum ad interiores sensus: siue
q̄ctum ad exteriores. Super hec tamen verba notandū. q̄ hic
illuduntur sensus duo exteriores. s. visus ⁊ tactus ⁊ non inte-
riores: vt sunt sensus communis: fantasia imaginatiua estima
tiua ⁊ memoria. Licet sanctus Thomas tantummodo ponat
quatuor: vt supra tactum est. Eo q̄ fantasiam ⁊ imaginatiuam
ponit vnam ⁊ bene. pauca enim differentia est inter imagina-
ri ⁊ fantasiari. Tho. in p̄ma parte. q. lxxix. Et hi sensus immu-
tantur: ⁊ non exteriores solum quando nihil occultat̄: vel ma-
nifestatur vel vigilando: vel dormiendo. Vigilando: vt dum
res aliter videtur q̄ꝫ in se sit. vt cum quis videt aliquem equuꝫ
cum assessore deuorantem: aut in bestiam esse hominem trans-
formatum: aut seipsum bestiam esse: ⁊ cum bestiꝫ debere ince-
dere estimantem. tunc enim sensus exteriores deludūtur ⁊ oc-
cupantur per interiores: q̄ virtute demonum species sensibi-
les dudum reseruare in thesauro specierum sensibilium: vt est
memoria: non illa intellectiua in qua species intelligibiles cō
seruantur. sed memoria que est conseruatrix specierum sensibi
lium. que etiam est in posteriori parte capitis educuntur vir-
tute demonum. deo interdum permittente ad sensum comm-
nem imaginatiuam. Et tam fortiter imprimuntur q̄ sicut ne-
cesse habet imaginare equum vel bestiā per impetuosum actū
quo demon educit de memoria speciem equi vel bestie: ita ne-
cesse habet estimare se videre per oculos exteriores tantum ta-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lem bestiam.que in re ab extra non est bestia:sed per impetuo
sam demonis operationem mediantibus illis speciebus sicvi
detur.Nec mirum videatur q̄ demones possunt cum ꝛ natu
ra hoc facere potest etiam defectuosa vt patet in freneticis:me
lācolicis:maniacis ꝛ ebrijs aliquibus qui non possunt discer
nere.Et frenetici putant se mira vidisse ꝛ videre bestias ꝛ alia
horrenda:cum tamen nihil in rerum veritate. Vide supra in
questione.An malefice mentes hominum ad amorez vel odiū
possunt immutare vbi plura notantur.Est demon ꝛ ratio ī se
clara.Nam cum demon habeat quandam potestatem super
quasdaz res inferiores:excipiendo tātummodo animā. Ideo
potest ꝛ circa istas res aliquas immutationes facere quando
deus sinit vt res appareāt aliter q̄ sint.Et hoc vt dixi aut tur
bando aut illudendo organum visus vt res clara videatur nu
bilosa.sicut etiam post fletum propter humores collectos lu
men aliter apparet q̄ ante.Vel operando in imaginatiuā po
tentiam per transmutationem specierum sensibilium vt dictuz
est:vel humores varios mouendo vt appareant ignea vel aq̄a
que sunt terrestria vel ficca.vt quidam faciunt q̄ omnes in ha
bitatione aliqua habent se vestimentis exuere ꝛ denudare:pu
tantes se in aquis natare.Ulterius autem super modum pre
fatum si queritur.An huiusmodi illusiones indifferenter bo
nis ꝛ malis accidere possunt:sicut vt inferius patebit. corpo
rales alie infirmitates etiam in gratia existētibus inferri a ma
leficis possunt. Super quo inherendo verbis cassiani colla.ij.
abbatis firem.Dicendum est q̄ non. Unde omnes isti qui sic
illuduntur presumuntur in peccatis mortalibus esse.dicit em̄.
Ex verbis antony patet demonem nullatenus posse mentem
cuiuscūq̄ vel corpus inuadere:nec habere facultatem aliquaz
in cuiuslibet animam penitus irruendi:nisi eam primo desti
tueret omnibus cogitationibus sanctis:ac spirituali contem
platione vacuam nudamq̄ reddiderit.Concordat cum eo q̄
philosophia primo de consolatione ad Boetium tangit. Ta
lia tibi contuleramus que nisi prior abiecisses inuicta te firmi
tate tuerentur.Unde Cassia.ibidem refert de duobus malefi
cis paganis:qui differentes in malicia successiue per sua male
ficia demones miserunt ad cellam beati Antonij:vt eum tem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tationibus exinde fugarent odio viri sancti infecti: eo q̄ multitudo populi ad eum quotidie confluebat. Qui demones, licet a marissimis cogitationum stimulis Antonium pulsarunt. Illos tamen semper repulit signo crucis fronti ꝛ pectori impresso: ꝛ orationum incubationibus insistēdo. Ita dicere possimus q̄ omnes qui sic a demonibus ludificantur absq; alijs infirmitatibus corporalibus: vtiq; diuina gratia inhabitante carent. Unde ꝛ illud Thobie. vj. Qui libidini deseruiunt in eo diabolus accipit potestatem. Concordat ꝛ illud quod supra circa primam partem tractatus in questione. An malefice operantur circa homines in bestiales formas illos transmutando tactum est vbi iuuencula conuersa fuit in equam sua estimatione ꝛ omnium eam aspicientium: dempto sancto Macario: cuius sensus diabolus illudere non poterat: ad quem ducta pro sanitate cum iam veram mulierem ꝛ non equā aspiceret. Et ecōuerso omnes alij acclamarent q̄ equa eis videret. Ipse sanctus suis orationibus eam ꝛ alios a tali illusione liberauit: asserens hoc ei accidisse: quia diuinis nō vacasset: nec sacramenta vt dicebat. s. confessiois ꝛ eucharistie: vt decebat frequentasset. Unde iuuenis q̄ eam de turpitudine sollicitauerat. licet renuisset ex honestate: tamen iudeus maleficus quē iuuenis ea de causa vt iuuenculam maleficiaret accesserat virtute demonis eam in equam conuerterat. Summarie concludam⁹ q̄ in bonis fortune sicut sunt res exteriores: vt bona temporalia: fama: ꝛ sanitas corporis: licet boni per demones ꝛ sua mēbra ledi possint in eorum meritū ꝛ probationem: sicut de beato Job patuit qui in talibus per demonem lesus fuit. Tamen eius inuitis sicut in nullum peccatum per maleficia trahi possunt aut violentari: licet ab intra: ꝛ in carne ab extra valeant tentari. Item etiam nec huiusmodi illusiones fantasticas actiue ꝛ passiue inferre possunt. Actiue: vt eorum sensus haberent demones illudere: sicut aliorum in charitate non existentium. Passiue: vt eis eorum membra prestigiosa illusione haberent suferre. hec enim duo beato Job nunq̄ diabolus inferre potuisset: presertim passiuum nocumētū super actū venereuz: quitante cōtinentie erat: vt dicere posset. Pepigi fedus cū oculis meis: ne quidē cogitare de virgine. A fortiori de muliere alie-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

na:cum tñ ſuper pctõres demon magnã noſcit (ex verbis euã/
gelij Luce.xj. Cũ fortis armatus cuſtodit atriũ ſuum:in pace
ſunt oia q̃ poſſidet)habere potentiã. Uerum ex his ſi qs q̃re/
ret circa illuſiões membris virilis:q̃ lz illam illuſionem non
poſſet:demon exiſtẽti in gr̃a inferre paſſiue. An ne poſſet acti/
ue.vt.ſ.exiſtẽs in gr̃a illuderet in ſuo viſu:q̃ videret mẽbrum
annexum.cũ tñ ille q̃ ſibi exiſtimaret ablatum:non videret an/
nexum:nec etiã alij circũſtantes. qõ ſi conceditur videtur eſſe
contra predicta. Põt dici q̃ q̃ non tãta vis exiſtit in dãno acti
uo ſicut paſſiuo.capiẽdo actiuum non q̃ actiue intulit:ſed qui
dãnum ab extra videt:vt de ſe patet. Ideo exiſtẽs in gratia li/
cet poſſet videre dãnum alterius:z in illo demon ſenſus eius
illuderet. Non tñ poſſet ſibỹpſi tale damnum inferre paſſiue:
vt ſcz ſuo membro priuaretur cum libidini non deſeruit. ſicut
per oppoſitum vt angelus dixit Thobie. Qui libidini vacãt
demoniuz accipit poteſtatem. Quid deniq̃ ſentiendum ſuper
eas maleficas q̃ hmõi membra in copioſo interdum numero.
vt viginti vel triginta membra inſimul ad nidum auium:vel
ad aliquod ſcrinium includunt. vbi z quaſi ad viuẽtia mẽbra
ſe mouent:vel auenam vel pabulum conſumẽda prout a mul/
tis viſa ſunt z cõmunis fama refert. Dicendũ q̃ diabolica ope
ratione z illuſione cuncta exercentur:ſic eñ ſenſus videntium
illuduntur modis ſupra tactis. Retulit enim quidam q̃ dum
membrũ perdidiſſet:z quendam maleficam cauſe recuperãde
ſue ſanitatis acceſſiſſet. Illa vt quẽdam arborem aſcẽderet in/
firmo iniũxit:z vt de nido in quo plurima erãt membra ſi qõ
vellet accipere poſſet indulſit. Et cum ille magnum quoddam
accipere attentaſſet non ait malefica illud accipias;z quia vni
ex plebanis attineret ſubiunxit:hec oia vtiq̃ p̃ſtigioſa illuſio
ne fieri a demonib9 modis ſupra tactis organum viſus p trãſ/
mutationẽ ſpecierum ſenſibiliũ in imaginatiuam potentiã tur
bãdo. Nec eñ oportet aſſerere q̃ demones ſint in aſſumptis
ſic membris oſtendẽtes quẽadmodum ſolent in aſſumptis cor/
poribus ex aere maleficis:z interdum hominibus apparere:
z cum eis conuerſari. Ratio eſt:q̃ faciliori modovidelicet per
modum interiorem localẽ ſpecierum ſenſibilium ex conſerua/
toria ſeu memorativa potẽtia ad imaginatiuaz iſta facere p̃ſt.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Et si quis dicere vellet: q̄ etiam simili modo facere possent: vbi in assumptis corporibus asseruntur maleficis aut alijs hominibus conuersari: vt videlicet tales apparitiones facerent per transmutationem specierum sensibilium in imaginatiuam potentiam: vt homines dum putarēt demones in assumptis corporibus esse presentes: tunc non essent nisi tales specierum sensibilium in interioribus potentijs immutationes. Dicendum q̄ si nil altius demon ostendere vellet nisi tantūmodo humane effigie presentationem: tunc vtiq; opus nō esset ei in assumpto corpore apparere cum sufficienter per p̄fatam transmutationem hoc efficere posset. Nam autē quia altiora habet exercere puta loqui: conuesci: ⁊ alijs spurcitijs intendere. Ideo et ipsum presentem esse oportet ab extra visui realiter in assumpto corpore se obijciendo: quia virtus angeli ibi est: vbi operatur ꝑm docto. In questione vero qua queritur. Quid si demō per se absq; malefica membrum virile alicui auferret. An aliqua sit differentia inter vnam ablationem ⁊ alteram. Dici potest vltra illa que tanguntur in prima parte tractatus in q̄stione. An malefice membra virilia possint auferre: q̄ vbi demon per se membrum auferret: tunc vere ⁊ realiter auferret: et vere ⁊ realiter restitueret quandocūq; restituere haberet. In secundo: sicut non absq; lesione ita non absq; dolore auferret. Tertio: q̄ nunq̄ nisi coactus per bonum angelum hoc faceret: eo q̄ materiam sui lucri amputare haberet. nouit enim plura maleficia super illum actū exercere q̄ super alios humanos act⁹. sicut em̄ deus plus permittit illum actum maleficiare q̄ alios humanos actus: vt supra tactum est: que singula locum nō haberent vbi per maleficas deo permittente operatur. Et si dubitatur an demon plus affectat homines ⁊ creaturas per seipsum ledere q̄ per maleficas. Dici potest q̄ nulla est cōparatio. In infinitum enim plus affectat per maleficas ledere. Tum quia maiorem infert deo contumeliā creaturam sibi dicatam vsurpando. Secundo: quia cum deus amplius offenditur. amplius sibi nocendi hominib⁹ potestas permittitur. Tertio ꝓpter sui lucrum: quod in p̄ditionē statuit animarum.

¶ De modo quo homines in bestiales formas transformant.

¶ Capitulum. viij.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sed et hoc ꝙ malefice hoies in bestiales formas virtute demonū: qz talia principaliter operantur transformant. Licet in prima parte operis q̄stione. An talia malefice valeant efficere satis sit declaratum. qz tñ aliquibus illa q̄stio sub suis argumētis ꝛ solutionibus nimis posset esse obscura: presertim cuz acta ꝛ gesta super hec non sunt deducta. Modus etiam quo seipas sic transformant nō est expressus. Ideo presens addēda est declaratio p solutiones plurimoꝝ dubioꝝ. Et primo ꝙ canon ille. xxvj. q. v. Episcopi. non est sic nude intelligēdus circa hanc materiā: prout plures etiā docti: sed vti: nā bene docti decipiuntur. ꝛ qui publice in eoꝝ sermonibus afferere non verentur hmōi transmutationes prestigiosas. nullo mō etiam virtute demonū posse fieri. Et hoc vtiq; in magnum fidei detrimentum: vt sepe tactum est: ꝛ maleficarum confortationem que ꝛ multū de talibus cōgaudēt sermonibus. Contingit autem hoc hmōi predicatoribus eo ꝙ in cortice ꝛ nō in medulla verboꝝ canonis laborāt: vt. s. tactū est. Cuz eñ dicit. Quisqs credit posse fieri aliquā creaturam: aut in melꝰ aut in deteriꝰ trāsmutari: aut trāsformari in aliam speciem: vel in aliā filitudinem: nisi ab ipo creatore q̄ oīa fecit. proculdubio infidelis est. Hic plus lector attendat ad duo principalia. Primo sup verbum fieri. Scdo super verba in aliā similitudinē conuerti. Super primū sit resolutus ꝙ fieri capitur dupliciter: videlz p creari ꝛ pro naturali pductione alicuiꝰ rei. Primo modo soli deo cōuenit: vt notum est q̄ sua infinita potentia aliq̄d ex nihilo creare pōt. Scdo modo distinguendum est de creaturis: qz aut sunt creature pfecte vt hō asinus ꝛc. Aut sunt impfecte: vt serpētes: rane: mures ꝛc. q̄ ideo dicunt imperfecte: qz ex putrefactione generari etiā possunt. lz eñ semp de primis loquitur canon: nō de scdis: qd̄ pōt patere: eo ꝙ Albertus in lib. de de aialibus: vbi q̄rit. An demones possint facere vera aialia? Et rñdit ꝙ sic: sed hoc quo ad imperfecta aialia. Etiaz cum ea differētia: ꝙ non instāti: sicut deus operat̄: sed motu quodam: licet subito: sicut ptz de maleficis. Exo. vij. si placet. ꝛ vide aliqua que in notata q̄stione tangunt̄ circa primā partē operis: ꝛ in solutiōe primi argumēti. Sup scdm vbi tangitur ꝙ nō pōt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aliquã creaturam transmutare. Dicas q̄ est duplex transmutio. Substãtialis ꝛ accidẽtalis. ꝛ hec accidentalis iterum duplex. q̄ p formã naturalem ꝛ inherẽtem rei q̄ videtur: vel per formã nõ inherentem rei q̄ videt. sed inherentẽ organis ꝛ potentijs ipsius videntis. De primis loquit canon: ꝛ precipue de formali seu quiditatiua transmutatione: prout vna substantia in aliam trãsmutat: cuiusmodi solus deus q̄ taliũ quiditatum creator existit facere põt. loquitur etiam ꝛ de scõa: ꝫ illã demõ efficere possit inq̄ꝫ tum p infirmitates diuina permissione immissas aliqua forma accidẽtalis corpori inducit: vt vbi leprosa facies appareret vel huiꝰ sile: sed q̄ p prie de his nõ loquimur: ꝫ de p̄stigiosa apparitiõe ꝑm quã vident res trãsmutari in alias silitudines. Dicimus q̄ has trãsmutationes allegat ca. excludere nõ potest. qõ authoritate: rõne: ꝛ experientia insimul. ex his que supra certa experimẽta que Augu. li. xviij. ca. xvij. de ciuitate dei refert deducuntur. ꝛ p varias q̄stiones illas etiã declarando. nam inter alias p̄stigiosas transformationes refert q̄ famosissima maga circes mutauerit socios vlixis in bestias. Et q̄ quedam stabularie mulieres conuertissent hospites suos in iumẽta onera portãtia. Refert etiã socios Diomedis in aues conuersos: ꝛ q̄ postea longo tempore circa templum diomedis volassent. Et quod prestantius narrasset de patre suo veraciter. q̄ ipse pater dixisset se caballuꝫ fuisse ꝛ annona cum alijs animalibus baiulasse. De primo nanq̄ꝫ q̄ socijs vlyxis fuissent in bestias mutati. ibi vtiq̄ꝫ sola apparentia fuit ꝛ oculorum deceptio: ita q̄ forma illa bestialis educta fuit de conuersatorio seu memoria specierum ad ipsam vim imaginatiuam vnde ꝛ visio imaginaria causabatur: ꝛ ꝯsequenter ex forti impressiõe in potentias alias: ꝛ organa vidés estimabat se bestiaꝫ videre modo quo. s. in p̄cedenti ca. tactũ est: sed quõ ista fieri p̄sit virtute demonis sine lesiõe infra patebit. De secundo vero vbi hospites in iumẽta onera portãtia a stabularijs conuertebantur: ꝛ silr hoc q̄ p̄stantiꝰ pati se equum fuisse ꝛ bladum portasse narratur. Notãdum: q̄ ibi tres fuerunt deceptiões. Prima: q̄ illi hoies p̄stigiosa arte videbant cõuersi in iumẽta q̄ ꝯuersio facta fuit modo. s. tacto. Scõa: q̄ illa onera vbi excedebãt vires portãtiũ demones ĩuisibilr illa attule-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

runt. Tertia: ꝙ illi qui alijs videbant transmutati in species: sibijpsis etiã videbant se in bestias conuersos: sicut nabuchodonosor cõtigit vbi septem tempora sup eũ fuerũt immutata: vt fenũ quasi bos comederet. De illo autem ꝙ socij diomedis fuissent in aues ꝯuersi: ꝛ circa tẽplũ volasse. Dicendum: ꝙ ille diomedes qz in exitu grecoꝝ circa obsidionẽ ciuitatis Troie fuerat vbi ad ꝓpria redire volebat i mari cũ socijs submersus fuit. Ideo cũ suggestione cuiusdã idoli tẽplum sibi quasi inter deos annumeratꝰ esset ꝯstructum fuerat: demones in ꝯfirmationẽ erroris longo tpe tanq̃ aues loco eoꝝ volabãt: quare ꝛ aliud genꝰ supstitiõis a ꝑdictis ꝑstigijs ibi fuit: qz videlz non ꝑ reductionẽ specierũ sensibiliũ ad vim imaginatiuam: sed in assumptis corpibꝰ tanq̃ aues volãtes se oculis aspiciẽtiũ ingerebãt: ꝙ si q̃ritur An etiã ꝑdicto mõ ꝑ reductionẽ specierũ sensibiliũ aspiciẽtes illudere ꝓtuissent: vt demones nõ in assumptis corpibus ex aere tanq̃ volãtes aues se ingessissent? Dicẽduz ꝙ sic. Mã ꝛ opinio quorũdã fuit: vt recitat sanctus Tho. in. ij. sentẽ. di. viij. ar. ij. ꝙ ãgeli q̃cũq̃ siue boni siue mali nũq̃ assumerẽt corpa: sz qđ oĩa que de eoꝝ apparitionibꝰ leguntur in scripturis facta fuerint in ꝑstigijs vel secundũ visionez imaginariã. In q̃busverbis notat a doctore sancto differentia inter prestigiũ ꝛ imaginariam visionẽ. Quia ꝑstigium potest habere rem ab extra corpali visui se obijcientem. Licet aliter videatur q̃ fit. Imaginaria autem visio non hoc necessario req̃rit: vt videlicet res ab extra obijciatur sed potest fieri absq̃ illa exteriori obiectione: tantummodo per illas interiores species sensibiles vbi ad vim imaginariã reducuntur. Uñ illoruz opinionem sequendo socij diomedis non fuerũt repzesentati per demones in assumptis corporibꝰ ꝛ similitudinibus aliũ: sed tantummodo fantastica ꝛ imaginaria visione per illarũ videlicet specierum sensibilium reductionẽ ꝛc. vt. s. Sed qz doctor sanctus opinionem illam vt errorẽ ꝛ non vt opinionẽ simplicem reprobat lz non vt heresim forte vt pie creditur: cũ etiã tales apparitiones imaginarie interdum ꝛ a bonis ꝛ a malis angelis fuerint absq̃ corporibus assumptis vsitate. Ideo vt ibidem dicit: cum sancti communiter dicunt angelos etiã corporali visiõe apparuisse: ꝛ talis apparitio fit in assumptis cor-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

poribus. Textus etiam scripture sacre super tales corporales apparitiones plus ꝯcordat: ꝫ sup imaginarias aut ꝑstigiosas Ideo ex his ad pñs dicere possumus etiam sup quascūq; visiones ꝟsimiles illis de socijs diomedis ꝙ ꝛ illi socij imaginaria visione evidentiū potuissent opere demonū videri modo quo dictū est tñ potius ꝓsumit: ꝙ per demones in assumptis corporibus ex elemento aeris tanq; aues volātes fuerint visi: aut ꝙ alie aues naturales a demonibus agitata illos repītauerint.

¶ Qualiter demones intra corpora ⁊ capita existunt sine lesione qñ ꝓstigiosas operantur transmutationes.

¶ Capitulum nonum.

Quod si vlterius sup modū ꝑstigiose trāsmutatiōis querit. An intra corpora ⁊ capita tūc existant: ⁊ an tales sint tāq; obsessi a demonibus estimādi ⁊ qualiter fieri possit: vt absq; lesione potentiaꝝ ⁊ viriuꝝ interioꝝ possint species ab vna potentia interiori ad aliam deducere. Et vtrum tale opus debeat censeri miraculosum factum aut non. Ad primum opꝫ distinguere de ꝑstigiosa illusione: eo ꝙ vt dictū est. Illa illusio fit em̄ interdū sup sensus exteriores: interdū sup interiores vsq; ad sensum exteriorē Prima ergo ꝛ possit fieri absq; hoc ꝙ demones intrēt potentias exteriores illas occupādo: ꝟ tñ exterius deludēdo: vt vbi corpus aliqd occultare vellet ꝑ interpositionē alicui⁹ alteri⁹ corporis vel alio quocūq; mō. Aut vbi ꝑ se corpus assumeret ⁊ sevi sui obȝceret. Scda tñ nō pōt fieri nisi ipm caput ⁊ potētias principaliꝝ occupet. Et hoc oñditur authoritate ⁊ rōne. Nec obstare pōt: ꝙ duo spūs creati non pñt esse in vno ⁊ eodē loco: ⁊ aīa sit in qualibet ꝑte corporis. Est aūt authoritas sup hoc Damascen. Angelus ibi est vbi opat. Ratio scti tho. ij. sen. di. viij. ar. v. Oēs āgeli boni ⁊ mali ex virture naturali que ꝑstantior vtiq; est quacūq; corporali hñt ptātem trāsmutādi corpora nra. Ptꝫ hoc nedū ꝓpter ꝑstantiam ⁊ nobilitatē nature. Sꝫ ⁊ iō ꝙ tota machina mūdi ⁊ creatura corpalis amministrat per angelos. Sic. iiij. dialo. In hūc mundū visibilē nihil nisi ꝑ creaturā invisibilē dispoñi pōt: tñ oīa corpalia regunt per angelos sicut et motores orbiū asserunt non solum a doctoribꝰ sanctis: ꝟ etiaꝫ a ꝑhīs oībus. Ptꝫ: ⁊ ex eo ꝙ oīa corpora humana movent ab

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

animabus ſicut omnia alia ꝑ coꝛpoꝛa celeſtia ⁊ per ipſoꝛum motoꝛes. Si cui placet videat ſanctum Tho. in. j. parte. q. xc. ar. j. Ex quo concludiť ꝙ qꝛ demones vbi operanť ibi ſunt. Jō qñ fantaſias ⁊ ínteꝛioꝛes potentias ꝓturbant tunc etiaꝫ ibi exiſtunt. Jtē ſz illabi aie illi ſit tm̄ poſſibile qui eam creauit. tñ demones etiam illabi poſſunt deo permittente coꝛpoꝛibus nr̄is. Et qꝛ ꝓto tunc ꝑñt impꝛeſſiones facere in potentias interioꝛes affixas oꝛganis coꝛpoꝛalibus. Jdeoꝛ ⁊ per illas impꝛeſſiones ſicut immutanť oꝛgana ita immutanť operationes potentiaruꝫ modo quo dictū eſt. ꝙ educere ꝑñt ſpecies reſeruatas in vna potentias affixa oꝛgana ſicut ex memoꝛia que eſt in vltima ꝓte capitis educit ſpeciē equi localiter mouendo illud fantaſma vſqꝫ ad mediam partem capitis vbi eſt cellula virtutis imaginatiue ⁊ demum ꝯſequenter vſqꝫ ad ſenſum cōem cuius reſidentia eſt in anteꝛioꝛi ꝓte capitis. Et oīa ſubito ſic immutare ⁊ ꝓturbare ꝑñt: vt foꝛme tales neceſſario eſtimenť. Ac ſi exteꝛioꝛi viſui obj̄cerenť. Exempluꝫ patuit ex naturali defectu in freneticis ⁊ alijs maniacis. Quod ſi queriť: qūo hoc abſqꝫ doloꝛe capitis efficere poſſit facilis eſt reſponſio. Primo quia enim oꝛgana non diuidit nec immutat que ad ipſoꝛum ſubiectum: ſed tātummodo ſpecies mouet. Jtem ſcō o: qꝛ non alterat immittendo aliquam qualitatem actiuam: vnde neceſſario paſſio ſequatur cum ⁊ ipſe in ſe demon omni qualitate coꝛpoꝛali careat: ideo ſine alio ſalia operari poteſt. Jtem tertio qꝛ vt dictū eſt tm̄modo facit trāſmutationes per motū localem a vno oꝛgano ad aliud ⁊ non per alios motus ex q̄bus alterationes leſiue interdum cauſanť Illud ergo ꝙ difficultatem facit ꝙ qꝛ duo ſpiritus nō ꝑñt eſſe in eodem loco puta diffinitiue: ⁊ anima etiam exiſtit in capite qūo tunc demones ibidem exiſtere poſſunt. Dicendū: ꝙ reſidētia anime aſſignať centrū coꝛdis in quo vitaꝫ influendo oībus membꝛis cōicat. Et exemplū datur de aranea ī medio tele que ſentit tactum ex omni parte. Tamen qꝛ dictum Auguſtini in liboꝛo de ſpū ⁊ aīa ꝙ eſt tota in toto: ⁊ tota in qualibet ꝓte coꝛpis Jō dato ꝙ ſit in capite adhuc demō ibi operari pōt: qꝛ alia eſt eius opatio ab opatione aie cū opatio aie in coꝛpe eſt: vt infoꝛmat ⁊ vitā influat: vnde eſt ibi ſicut foꝛma in materia nō ſicut in loco. Demon aūt ſicut in tali ꝓte coꝛpoꝛis ⁊ tali loco immu-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tando ⁊ operando circa ſpecies ſenſibiles: vnde q̃ nulla confu
ſio operationum eſt inter eos. Ideo vtrunq; ſimul in eadē par
te corporis eſſe poſſunt. Ad illud. An tales ſint tanq̃ obſeſſi ⁊
arreptici id eſt a demonibus arrepti eſtimandi: q̃ ſpecialē hoc
vult habere declarationē. An videlicet hoc poſſibile ſit vt ope
re maleficorum aliquis vt obſeſſus a demone. i. q̃ demon eum
poſſideat vere ⁊ corporaliter. Ideo de tali materia ſpecialis
tractabitur modus in capitulo ſequenti: habet enim ⁊ hoc ſpe
cialem difficultatem. An operibus maleficorum id fieri valeat
Ad illud tantummodo An temporalia opera maleficorum ⁊
demonum ſint ad modum miraculorum operum cenſanda: ita
q̃ debeant opera miraculoſa eſtimari. Dicendum: q̃ ſic inquā
tum fiunt preter ordinem nature create nobis note per virtu
tē creature nobis ignote: licet non ſint proprie miracula ſicut
illa que fiunt preter ordinem totius nature create: qualia ſunt
miracula dei ⁊ ſanctorum. Vide que in prima parte operis ſub
quinta queſtione ⁊ reprobatione tertij erroris tacta ſunt vltra
que addenda ſunt hec propter eos qui huiuſmodi opera impu
gnare poſſent quaſi non debeant cenſeri opera miraculoſa: ſed
ſimpliciter opera dyabolica: eo q̃ cū miracula ſint data in cō
firmationem fidei non debent concedi fidei aduerſatio. Tum
etiam quia ſigna antixp̃i dicuntur ab apoſtolo ſigna menda
cia. Sed dicenduz ad primum quod miracula facere eſt donū
gratie gratis date. Vnde ſicut per malos poſſunt fieri homi
nes: ita ⁊ per malos ſpiritus in his videlicet ad que eorum vir
tus extendere ſe poteſt. Vnde etiam diſcernuntur miracula per
bonos facta ab illis que per malos fiunt ad minus tripliciter.
Primo ex efficacia virtutis operantis quia ſigna facta per bo
nos diuina virtute fiunt in illis etiam ad que virtus actiue na
ture ſe nullo modo extēdit: ſicut ſuſcitare mortuos ⁊ hmōi: que
demones ꝓm veritatē facere non pñt: ſed in preſtigijs tm̃: vt ſy
mon magus de mortuo cuius caput agitabat: que diu durare
nō pñt. Scōo ex vtilitate ſignorū: q̃ ſigna per bonos facta ſunt
de rebus vtilibus vt in curationibus infirmitatum: ⁊ hmōi. Si
gna aūt per maleficas facta ſunt de rebus nociuis vel vanis ſi
cut quod volant in aere vel reddant membra hominum ſtupi
da et huius. Et hanc differentiam aſſignat beatus Petrus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

in itinerario Clemētis. Tertia differentia est ꝯtū ad finē: qꝛ signa bonoꝝ ordinant ad edificationē fidei ⁊ bonoꝝ morum. Sed signa maloꝝ sunt in manifestū nocumentū fidei ⁊ honestatis. Etiam ꝯtum ad modū operandi differūt: qꝛ boni operantur mirabilia per inuocationē diuini noīs: pie ⁊ reuerēter. Sꝫ malefici ⁊ mali quibusdā deliramētis: ⁊ demonū inuocationibus. Aliud etiā nō obstat: ꝙ vꝫ apl̄s opera dyaboli ⁊ antixp̄i nominat signa mēdacia: qꝛ tūc illa mirabilia que fiēt ab eo diuina ꝓmissione sunt vera: ⁊ etiā falsa diuersis respectib⁹. Vera in illis que fiūt virtute demonis: ad que eius virtus se extēdere pōt. Falsa. qū faciet ea ad que sua virtus se non pōt extēderevt suscitare mortuos: illuminare cecos: qꝛ in primo vbi facere attentabit: aut intrabit corpus defuncti: aut illud amouebit. ⁊ loco illius ipse in assumpto corpore ex aere se p̄sentabit. ⁊ sic in secundo prestigiosa arte visum aufert: aut infirmitates alias: et subito sanabit a lesione cessando: non ꝯtitates interiores rectificando: sicut in legenda Barto. ponit. Possunt etiā oīa mirabilia opa antixp̄i ⁊ maleficaꝝ dici signa mendacia: in ꝯtum solummodo ad decipiendū fiunt iam: ⁊ tunc operabit antixp̄s. Hec thomas dist. viij. de virtute demonū in operando. Posset etiam hic adduci differentia miraculoꝝ que ponit in cōpendio theologice veritatis: ⁊ inter mirū ⁊ miraculū: qꝛ cū miraculum ꝓpꝛie quatuoꝛ requirat. s. ꝙ fit a deo: ⁊ ꝙ fit p̄ter existentiaꝫ nature: contra cuius ordinem fit. ⁊ tertio ꝙ fit euidens. ⁊ quarto ꝙ ad fidei corroborationem: qꝛ ergo in operibus maleficaruꝫ primum ⁊ vltimū ad minus deficiunt: ideo mira opera: nō aūt miracula dici possunt. Ea etiam rōne: qꝛ ⁊ si aliquo modo miracula dici possunt: quia tamen quedam sunt supꝛa naturam. quedam contra naturam: quedam pꝛeter naturaꝫ. Et supꝛa naturam sunt illa in quibus non est simile in natura: nec in eius potentia: vt virginem parere. Contra naturam: vt que fiunt vsu contrario nature. terminantur autem ad conforme nature vt ceci illuminatio. Et pꝛeter naturam vt que fiunt ordini simili nature: vt in mutatione virgarum in serpentes: quod natura facere potuisset per longam putrefactionem pꝛopter rationes seminales: sic etiam opera magoꝝ dicētur mirabilia. Rem gestam narrare expedit: ⁊ paululum eius declarationi insistere

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Est oppidum in dyoceſi Argentinenſi:cuius nomen occultare
ordo charitatis ⁊ honestatis postulat. In quo laborator quo-
daz die dum ligna ad comburendum dūtaxat in domo secaret
Latus quidem non parue q̄titatis ipsum molestare ei impor-
tune se obiiciendo nisus est:quem abiendo ecce alius maioris
q̄titatis simul cuz priori acrius ip̄m aggrediuntur:quos ite⁊
vbi repellere volebat ecce tres pariter:⁊ iam versus vultum sa-
liendo:iamq; inter tybias morsibus lacerando ipsum aggredi
untur. Perterritus inde:⁊ vt retulit maiori anxietate nunc̄
perplexus signo crucis se muniendo:⁊ opus pretermittendo q̄
incisa ligna catos ifestos:⁊ modo ad facie̅:modo ad guttur de
nuo saltantes iam vnam ad caput:iam alteram ad pedes: aut
super dorsum percutiendo vix abegit. Et ecce post horę spaciū
dum iterum suo opere insisterer:duo famuli oppidi consulum
tanc̄ malefactorem ipsum capientes:ad presentiam baliui seu
iudicis ducere volebant, qui iudex a longe ipsum aspicie̅s:nec
audientiam sibi prestare volens:imperat vt ad profundum cu
iusdam turris seu carceris vbi plectendi includebantur ad mor
tem proiiceretur. Eiulans ille:⁊ cur talia pateretur:cum in nul-
lo crimine se conscium agnosceret:per triduum custodibus car
ceris querulose lamentabatur. Et hi quidem quāto pro audie̅-
tia sibi prestanda amplius instaret. Tanto acrius iudex ira se-
niebat verbis cotumeliosis:asserens qualiter ⁊ quomodo tan-
tus maleficator adhuc reatum suum non agnosceret:aut quo-
modo se innocentem proclamaret:cum euidentia facti eius fla
gitia horrenda demonstrarent. Et cuz hi nil proficerent:tame̅
suasu aliorum consulum iudex inductus audientiam sibi pre-
stare habuit. Eductus itaq; de carcere:cum ante iudicem staret
⁊ iudex ipsum intueri renueret pauper genibus aliorūz circun
sedentium:prouolutus petiit vt causa sue calamitatis sibi aperi
retur. ficq; iudex hec verba prorupit. Tu scelestissimus hominū
quomodo tua flagitia non recognoscis? Ecce tali die ⁊ tali ho
ra tres matronas:precipuas huius ciuitatis vulnerasti: vt in
lectis decumbentes:nec surgere aut mouere se valeant. Refo-
cillatus pauper ⁊ de die ⁊ hora ac de euentu rei apud se rumi-
nans:dixit. En diebus vite mee mulierem nunc̄ percussi aut
verberaui:⁊ quod tali die ⁊ hora sectioni lignorū institi: testiū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

legitima productione probabo. Sed ꝛ vestri familiares sequē
ti hora huic operi me insistentem comparuerunt. Tunc iterum
furibūdus iudex. Ecce ait qūo scelera sua palliare nititur. Mu
lieres verbera deplangunt: demonstrant: ꝛ ꝙ eas percusserit pu
blice testantur. Tunc pauper amplius super euentum rei rumi
nans. Illa inquit hora creaturas me percussisse recolo: non au
tem mulieres. Attoniti circunsedentes: ꝛ vt cuiusmodi creatu
ras percusserit reserari cupiunt. Tunc ille rem gestam ꝛ prout
supra tactum est: omnibus stupentibus recitauit. Et intelligen
tes opus demonis fuisse: pauperem solutum ꝛ illesum abire: et
ꝙ negocium nulli reuelaret precipiunt. Sed nec a fidei zelato
ribus qui ꝛ interfuerant euentus occultari potuit. super quem
modum ali qua differendo. An ne demones in assumptis sic
effigiebus absq; presentia maleficarū apparuerunt. aut earum
corporalis presentia prestigioso artificio in bestiales illas for
mas transmutata fuerit. Respondendo concludere oportet ꝙ
licet vtrunq; virtute demonum fieri possit: ipsum tamen secun
dum fuisse amplius presumitur. Nam motum localem vbi de
mones in effigiebus catorum laboratorem inuaserunt: etiam
laboratoris ictus ꝛ verbera catis illata mulieribus in domo
residentibus subitoꝛ per aerem inferre potuisse: ꝛ hoc propter
pactum mutuo dudum initū nemo dubitat. Sic enim ꝛ lesionē
vel puncturam quam inferre volunt: sciunt alicui imagini depi
cto vel fuso: vbi aliquem maleficiare volunt: quod non illi ima
gini sed illum quem presentare habet iuxta puncturas super
imagines factas ledunt: varia super hunc modum gesta dedu
ci possent. Nec valet instantia si qs obiiceret illas mulieres sic
lesas fortassis fuisse innocentes: eo ꝙ per exempla tacta lesio
nes etiam innocentibus posse contingere patet. Dum aliquis
ignoranter per imaginem quomodo scelera sua pallare nititur
Mulieres verbera deplangunt: demonstrant: ꝛ ꝙ eas pcusse
rit publice testātur. Tunc pauper amplius super euētum rei ru
minans Illa inquit hora creaturas me percussisse recolor: nō
autem mulieres. Attoniti circunsedentes: ꝛ vt cuiusmodi crea
turas percusserit reserari cupiunt. Tunc ille rem gestam ꝛ put
supra tactum est omnibus stupentibus recitauit. Et intelligen
tes opus demonis fuisse pauperem solutum ꝛ illesum abire: et

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝙ negotium nulli reuelaret precipiunt. Sed nec a fidei zelato
ribus qui ꝛ interfuerant euentus occultari potuit super quem
modum aliqua differendo. An ne demones in assumptis sic
effigijs absq; presentia maleficarum apparuerunt: aut earum
corporalis presentia prestigioso artificio in bestiales illas for-
mas transmutata fuerit. Respondendo concludere oportet:
quod licet vtrunq; virtute demonum fieri possit: ipsum tamen
secundum factum fuisse amplius presumitur. Nam motum lo
calem vbi demones in effigiebus catorum laboratorem inua-
serunt etiam laboratoris ictus ꝛ verbera catis illata mulierib⁹
in domo residentibus subito ꝛ per aerem inferre potuisse: hoc
propter pactum mutuo dudum initum nemo dubitat. Sic em̄
ꝛlesionem vel punctura quam inferre volūt sciunt alicui ima-
gini depicto vel fuso vbi aliquem maleficiare volunt: quod nō
illi imagini sed illum quem presentare habet iuxta puncturas
super imagines factas ledunt. Varia super hunc modum ge-
sta deduci possent. Nec valet instātia si quis obīceret illas mu
lieres sic lesas fortassis fuisse innocentes eo: quod ꝛ per exem-
pla tacta lesiones etiam innocentibus posse contingere patet.
Dum aliquis ignoranter per imaginem artificialem a malefi-
ca leditur instantia non valet: quia aliud est a demone per ma
leficam ledi: ꝛ aliud per ipsum demonem absq; malefica: quia
demon per se in effigie animalis tunc verbera suscipit quando
alteri sibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius
consensu ad talem apparitionem sub tali forma ꝛ modo se in-
gessit. Unde sic tantummodo nocios ꝛ sibi per pactum con-
iunctos nocere potest: ꝛ nullo modo innocentes. Per malefi-
cas autem vbi demones ledere querunt tunc etiam innocentes
permissione diuina invltionem tanti criminis sepe affligunt:
verum quod etiam demones per se interdum deo permitten-
te ꝛ innocentes ledunt ꝛ dudum. Job sanctissimum leserunt ſꝫ
vbi non fuerunt nec vsus fuit dyabolus huiusmodi prestigio-
sis apparitionibus: prout in tali facto ꝛ per tale fantasma cati
q̄ aial pfidoꝝ est appropriatū signum: sicut canis p̄dicatoruꝫ
in scripturis. Unde semper mutuo sibi insidiantur. Et ordo
p̄dicatorum sub figura catuli latrantis in primo fundatore

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aduersus hereses ꝑmonstratus fuit. ¶Presumit aũt ꝙ per scdm modum malefice ille tres laboratorẽ inuaserũt: tum ꝙ primus modus nõ tñ eis placuisset: tũ qr scõs eaꝫ curiositati magis cõgruit. In quo etiã talis ordo circa tria seruatus fuit. ¶Prio quo ad demonũ instantiã sollicitate sup hoc fuerũt: ꝛ non demones ad ĩstantiã maleficaꝫ. Sic eñ sepissime ex eaꝫ fassionibꝫ reptũ est a nobis ꝙ ad instantiã demonum eas continue ad mala perpetranda infestantes: plura habent facere. Et verisimile ꝙ de se non cogitassent pauperez molestare. Causa aũt quare demones ad hoc sollicitabant fine dubio extitit: ꝙ qr bene noscunt vbi crimina manifesta impunita remanẽt amplius deus offenditur: fides catholica dehonestaꝫ: ꝛ ipsaꝫ numerus amplius augmentaꝫ. Scõo. habito eaꝫ consensu demones eaꝫ corpora localiter transtulerunt: ea facilitate: qua ꝛ spũalis virtus ꝑstantior corporali existit. Tertio. ꝙ ꝑstigiosa apparitione mõ. quo supra tactum est in formas illas bestiales conuerse ipm laboratorem inuadere habuerunt: nec defense a verberibꝫ: sicut vtiqꝫ ea facilitate: qua translate fuerant: eas defendere potuissent: ꝛ verberari ꝛ verberatorem manifestari permiserunt scientes illa flagitia per effeminatos viros nullum zelũ fidei habentes. remanere ob causas pretactas impunita. Alludit quod legiꝫ de quodam sancto viro: qui dum semel predicantem dyaboluz in forma sacerdotis deuoti in ecclesia repperisset: ꝛ per spiritum ipsum demonẽ agnouisset esse: verba sua obseruauit: ꝛ an bene vel male ppm informaret attendebat. Et dum ipsum irreprehensibilem: ꝛ potius criminum obiurgatorem perpendisset: finito sermone accersito dum causam super his quereret respondit. Ecce veritatem dico: sciens quod dum auditores sint verbi ꝛ nõ factores: amplius deus offendiꝫ: ꝛ lucrũ meũ augmentaꝫ.

¶De modo quo demones per maleficarum operationes homines interdum substantialiter inhabitant.

¶Capitulum nonũ.

QUia in ꝑcedenti capitulo tactum est qualiter demones etiã capita hoim aut alias ptes corporis occupare ꝛ intrare ꝛ spẽs ĩteriores de loco ad locũ mouere possunt. Dubitare quis posset. An ne ex toto hoies ad instantiam maleficaꝫ obsidere possent

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Et de diuersis modis obsidēdi absq; maleficarum instantia. Unde pro harum declaratione tria sunt declaranda. Primo. de diuersis modis possidendi. Scdo. q; ad instantiam maleficarum diuina permissione demones interdū omnib⁹ illis modis possidēt. Tertio. acta ⁊ gesta sup hec sunt deducēda. Quo ad primum: secluso illi generali modo quo diabolus hominez cum quolibet pctō mortali inhabitat. De quo modo sanctus Tho. quol. iij. q. iij. sub dubio. An diabolus semper substātialiter inhabitat hominem q̄ncūq; peccat mortaliter. Causa dubitationis eius fit: q; cū spūssctūs semp inhabitat hoiem cum gratia iuxta illud. j. ad Chorin. iij. Templum dei estis: ⁊ spūs dei habitat in vobis: ⁊ gratie opponit culpa: ⁊ oppositа habent fieri circa idem. Ubi etiam declarat q; q; inhabitare hominem pōt intelligi dupliciter. Uel q̄tum ad aiam: vel q̄tuz ad corp⁹, ⁊ primo modo cū non est diabolo possibile inhabitare aiam: eo q; solus deus menti illabitur. Hec iterū diabol⁹ ita est causa culpe: sicut spūssanctus efficit in aia p se operando Ideo silitudo non valet. Quantū vero ad corpus dicere possumus q; dupliciter diabolus pōt inhabitare hoiem: sicut etiaz dupliciter hoies pariuntur: vel in pctō vel in gratia exīstētes. Dño modo. dicere oportet q; quia ex quolibet pctō mortali homo seruituti diaboli additur: inquantum diabolus interdum exterius suggessit pctm̄. vel quantum ad sensum: vel quātum ad imaginationem. Ideo dicit inhabitare affectum hoiscum ad quēlibet motum tentationis mouetur: sicut nauis in mari sine gubernatione. Potest etiam diabolus hoiem substātialiter inhabitare: sicut patet in arreptis. ⁊ q; hoc magis pertinet ad rōnem pene q̄ culpe: vt patebit. Et pene corporales non semper consequuntur culpam: sed q̄nq; peccantib⁹: et non peccantibus inferūtur. Ideo ⁊ in gratia ⁊ extra gr̄am exīstentes ꝑm altitudinē incōprehēsibilium iudiciorum dei inhabitare substantialiter possunt. ⁊ hic modus possidēdi: lz non sit nostre speculationis: ponitur tamē ne alicui impossibile videatur: q; etiam dei pmissione hoies a demonibus ad instantiam maleficarum substātialiter interdum inhabitant. Possumus ergo dicere q; sicut quinq; modis demones per se absq; maleficis homines ledere ⁊ possidere possunt: ita ⁊ omnibus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

illis modis ad instãtiam maleficarum: cuz extũc sicut amplius deus offendit. ita ⁊ maioz seuiendi in hoies p maleficas demoni permittit facultas. ⁊ modi pfunctorie recitãdo. hi sunt dẽpto eo qp vexant aliqñ in bonis fortune exteriorib⁹ qp aliqñ etiam aliquos in pprijs ledũt tñmodo corpib⁹ aliqñ in corpibus simul ⁊ in potẽtijs interiorib⁹. Aliqñ solum tentant int⁹ ⁊ extra. Alios vsu rõnis ad tps priuãt. Alios velut bestias irrationales reddũt. De singulis dicam⁹. Sed prius quinqz causas ppter quas deus pmittit hoies possideri pmittam⁹: qz habẽt ordinẽ seruare materia postulat. Naz aliqñ quis possidet pro maiori suo merito. Aliqñ p alieno leui delicto: aliquando p suo veniali pctõ. aliqñ p graui pctõ alieno. aliqñ p magno facinore pprio. Et his oibus de causis nulli dubiũ quin ⁊ de⁹ ad instantiã maleficarum p demones etiam fiẽria interduz permittat: ⁊ singula ex scripturis: ⁊ non p noua gesta tñ pbare expedit: cũ semp noua p antiqua roborãtur. Nam de pmo patet in dialogo. Seueri beati martini charissimi discipuli. vbi fertur quendam patrem sanctissime vite tanto dotatuz in gratia expellendi demones: vt hi nedum verbis proprijs fugarentur: sed etiã eiusdem patris epistolis ⁊ cilicio. ⁊ cum coram mundo pater esset celeberrim⁹ se tentari sensit vana gloria cui vitio licet viriliter resisteret: tñ vt humiliaretur amplius totis precordijs deum pcabat. quaten⁹ quinqz mensibus a demone possideretur: qõ ⁊ factum est. Nã eum statim possessum vinculari oportebat: ⁊ oĩa applicare sibi demoniacis cõmunia. Finito autẽ quinto mense prorsus ⁊ ab omni vana gloria: ⁊ a demone liberatus est. Sed qp hac de causa qs p maleficiũ alterius posset a demone possideri: sicut factum fuisse non legitur Ita nec ad presens affirmatur: lz vt premissum est incõprehensibilia sint dei iudicia. De secundo autẽ. qp ex alieno leui delicto aliquis possidetur. ponit exemplum beatus Gregorius de beato eleutherio abbate viro simpliciss̃imo: q cum ppe monasterium virginum pernoctaret: ⁊ ignoranti ordinauerunt ad suam cellã poni paruulum puerũ qui omni nocte vexabatur a demone. Sed eadem nocte demone liberatus est ad patris psentiã. Dic cum rẽ didicisset gestã: ⁊ puer iam positus esset in monasterio sancti viri, ⁊ transactis multis dieb⁹ paulo immo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

derate letus de liberatione pueri: ait ad cōfratres suos. Diabolus sibi cū illis sororibus iocabatur. Sz vbi ad seruos dei venit puerum hūc accedere non pūsumpsit. Et ecce statim diabolus puerū vexare cepit. Et p lachrymas ⁊ ieiunia sancti viri ⁊ cōfratrum difficulter. sz eodē die liberatus fuit. Et quidā vbi ex alieno ⁊ leui delicto qs innocens possidet. Nō mirum si propter veniale pprium. aut ppter graue alienum peccatum aut etiā ppter pprium facinus aliq etiā ad maleficarū instantiam p demones possidētur. Nā ⁊ de pprio veniali pctō patet p cassianū collā. abba. sereni prima: dicentē de moyse. Moyses inqt in heremo cū singularis ⁊ incōparabilis vir esset ob reprehēsionē vnius sermonis qué cōtra abbatē macharium di sputās paulo durius ptulit quādā scz opinionē preuēt⁹ dico cō festim tradit⁹ est demoni: vt humanas egestiones ori suo ab eo supplet⁹ ingereret. Quod flagellū purgatiōis gīa dñs intulis se videt: ne. s. in eo vel momētanei delicti macula resideret: patuit ex miraculosa curatiōe. Nā cōtinuo abbate machario in oratione submissa citi⁹ nequā spūs ab eo fugatus abscessit. Sic̄ videtur huic qđ Gregorius primo dialo. refert de moniali: q̄ lactutam comedit: non priⁿ signo crucis se muniēs: ⁊ p beatuz Equitium patrem liberata. De quarto etiā: videlz pro alieno graui pctō aliquem possideri ibidem refert beatus Gregori⁹ de beato Fortunato epō: qui dum diabolum ab obsesso homine ppulisset fero: idē demon in specie peregrini p plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum fortunatum episcopū. Ecce de hospitio me peregrinuz piecit: nec vbi quiescam inuenio. Tunc q̄dā cū vxore sua ⁊ filio sedens peregrinū inuitauit suum ad hospitiū: ⁊ querendo causam expulsionis est gauisus super derogatione sancti viri: quaz a peregrino ficte audiuit. Exinde aūt diabolus puerum inuasit ⁊ prunis iniecit: ac animam eius excussit. Sicqz pater miser primum quem recepisset hospitio intellexit. Et de quinta causa proprij facinoris ⁊ magni communiter: tam in sacra scriptura q̄z in sanctorū passionalibus legimus. Naz ⁊ sic. j. Regū. xv. Saul inobediēs deo possessus est. Que omnia vt diximus tacta sunt ne impossibile cuiquā videatur: ne ob facinorū maleficarū vt aliqui etiā ad earum instantiaz possideantur. Sup quo vt diuersos modos

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

possidẽdi intelligere valeamus. quo ad scõam rem gestam in medium producamus. Tpe siquidem Pij pape secũdi ante iu nctũ inquisitionis officiũ vni e duobus inqsitoribꝫ talis accidit casus. Bohemus qdã de dachono oppido filiũ vnicum ꝛ sacerdotem seculare ob liberationis gram: qz obsessus erat. Romam vsqz perducit. A casu autem dum ego vnus ex inquisitoribꝫ hospitium refectionis gra intrassem cõtigit: vt tanqz cõmẽsalis idẽ sacerdos cum patre ad tabulá pariter mecũ cõsederẽt. Cõueniẽtes autem ꝛ mutuo vt moris forẽsium est conferentes. Idẽ pater pluries suspirãs. Et qꝫ prosperũ iter cõpleuisset a deo oipotẽti optabat: cui ex intimis cõpatiẽdo: qnaz sui itineris ꝛ cã tristicie esset inqrere cepi. Tũc ille filio audiẽte q ꝛ mihi collateralis in mẽsa erat rndit. Deu filiũ habeo a demone obsessum quẽ ob liberatiõis gram magnis laboribꝫ ꝛ impẽsis hucusqz pduxi. Et ego. Ubinã filius esset dñi inquireret: qꝫ mihi collateralis esset indicauit. Atterritus ego paululum ꝛ diligẽter ipm intuẽs: qꝫ cum tãta modestia cibũ sumeret: ꝛ ad queqz interrogata pie respõderet. Hesitare aĩo cepi qꝫ obsessus non esset: sed infirmitatis causa sibi aliqd accidisse obieci: tunc filius rẽ gestã p se narrans: ꝛ qualiter quãtoqz tpe obsessus fuisset indicauit. Mulier inquit qdam malefica hãc mihi infirmitatẽ contulit: briganti em̃ contra eã ratione cuiusdam discipline circa regimẽ curie cum eã durius increpassem qz ceruicose volũtatis erat dixit: qꝫ post paucos dies haberem intẽdere bis q mihi contingerent. Sed ꝛ demon in me habitans hoc idem refert: qꝫ maleficiũ sub quadã arboze positũ sit a malefica: qõ nisi amoueat nõ potero liberari: sz nec arbozez vult indicare. At ego nec minimã suis dictis fidẽ adhibuissez: nisi experientia me protinus edocuisset. Nam interrogatus a me de interuallo tẽporis: vt preter consuetum moduz obsessorum tante sue rationis esset capacitatis. Respondit: vsu rõnis tantummodo priuor qñ diuinis aut vacare aut sacra loca visitare voluero: precipue autem demon ex suis verbis per me prelatis dixit. Quod sicut maiorem displicentiam hactenus i sermonibus ad populum sibi feciset: ita vt nullo modo me predicare sineret: gratiosus enim ex relatu patris predicator extitit: ꝛ omnibus amabilis. At ego inquisitor cum de singulis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ertificari volebam.per quindenam ꝛ vltra ad varia ſanctoꝝ
limina ipſum deducere decreui. Precipue autem ad eccleſiam
ſancte praxedis virginis:vbi pars ſtatue marmoree cui in ſua
flagellatiõe ſaluator noſter alligatus fuerat:ꝛ ad locũ in quo
petrus apoſtolus crucifixus fuerat:i quibus locis horribiles
eiulatus dum exorcizabatur emittebat:iam aſſerens ſe velle
exire:poſt paululum vero minime. Et vt premiſſum eſt in om
nibus moribus manſit ſacerdos compoſitus ꝛ ſine omni no
ta:niſi dum exorciſmi incipiebantur:ꝛ illis finitis dum ſtola
de collo amouebatur:ex tunc iterum nec minimum irratione
bilem aut inhoneſtum motum demõſtrabat. Hoc dempto dũ
eccleſiam aliquam pertranſeundo genua pro ſalutatione vir
ginis gloriose flectebat. Tunc diabolus eius linguam in lon
gum extra os ſuum emittebat. Et interrogatus:an non ab il
lo ſe poſſet continere:reſpondit. Hoc facere minime valeo:ſic
enim vtitur omnibus membris ꝛ organis collo.lingua. pul
mone:ad loquendum vel eiulandum dum ei placet. Quod au
dio quidem verba que ſic per me:ꝛ ex membris meis loqtur:
ſed reſiſtere omnino non valeo:et quando deuotius oratione
aliqua inſiſtere affectarem:tanto acrius me impugnat linguã
emittendo. Et quoniam columna in eccleſia ſancti petri in tẽ
plo ſalomonis circunferrata exiſtit:per cuius virtutem plures
licet a demonibus obſeſſi liberantur:eo ꝙ ꝛ chriſtus predicã
do in templo illi ſe appodiaſſet:hic tamen occulto dei iudicio
liberari non potuit. Alium moduz pro ſua liberatione ſibi di
ſponendo:licet enim per integrum diem ꝛ noctem circa colũ
nam incluſus manſiſſet:tamen ſequenti die poſt varios exor
ciſmos ſuper eum perlectos dum circunſtaret populus:ꝛ ma
gnus fieret concurſus. Et interrogatus in qua parte columne
ſe xps appodiaſſet:tunc dentibus mordendocolumnam locũ
demõſtrabat eiulans. Hic ſtetit hic ſtetit. Ultimatim tamẽ di
xit, Nolo exire. Et cum interrogaretur.qua de cauſa. Reſpon
dit propter lombardos. Et interrogatus denuo, Cur propter
lombardos egredi nollet, Tunc rñdit in italica lingua cuz tñ
infirmus ſacerdos illud idioma ignoraret dicẽs. Oẽs faciunt
ſic ꝛ ſic nominando peſſimuz vitium luxurie. At ſacerdos poſt
hoc me interrogãdo dixit. Pater q̃d ſibi volunt hec ꝟba ita

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lica que ex ore meo protuli. Cui cum indicasset respōdit. Verba quedam audiui sed intelligere non potui. Et qr vt rei pbauit euētus hoc demonium erat de genere illo de quo saluator in euangelio. Hoc genus demoniorum non ejcitur nisi ī oratione r ieiunio. Ideo quidam venerabilis episcopus per turchos vt fertur a sede expulsus pie illi compatiēs per totū quadragesimale tempus in pane r aqua ieiunijs r orationibus et exorcismis quotidie insistens ipm per dei gratiam tandem liberauit: r ad propria cum gaudio remisit. Super quo lz sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter disserere quibꝰ r quot modis demon hoies possideat vel etiam ledat. Possumus tñ dicere ꝙ quinqz modis: dempto eo ꝙ in rebus fortune exterioribus: aliqñ tñ ledunt. Nā aliqui in ppijs tantummodo vexantē corporibꝰ. aliq in corpore simul r in potētijs interioribus. aliqui in potentijs tantummodo interioribus: aliqui castigatione eor ad tempus tantummodo vsu rōnis priuantur. Aliqui vero velut bestie irrōnales reddunt. Prefatuz sacerdotē quarto modo possessum fuisse declarat. Naz nec in rebꝰ fortune: nec in proprio vexatus corpore fuit: prout contigit beato Job vbi deꝰ demonem licētiasse manifeste scripturā super hoc tradidit: dicens ad sathā. Ecce vniuersa que habet in manu sua sunt: tñ in eo ne extēdas manum tuam: r hoc in res exteriores. In corpus vero postmodum ait. Ecce in manu tua est: verumtamen aīam eius serua. i. vitam eius ne auferas. Potest etiā dici ꝙ tertio modo. s. in potentijs aīe interioribus simul r corpore vexatus fuit cum dicebat: vt Job. xij. habetur Ad dominum si dicitur: consolabitur me lectulus meus r releuabor loquens mecuz in stratu meo: terrebis me per somnia: r per visiones horrore cōcuties demone: scilz procurante ꝑm Nicolaum de lyra r ꝑm Tho. Terrebis me ꝑ somnia: que scz dormienti apparēt: r ꝑ visiones ꝙ. s. apparent vigilanti ab vsu exteriorum sensuuz alienato. solent em̄ fantasmata informata diurnis cogitationibus esse in terrorem dormientiñ. Et hec reprobantur in eo ex infirmitate corporis. Unde sicut consolatione vndiqz secluſa nil remedij videbatur. Job euadendi tot angustias nisi ꝑ mortem: horrore inquit concuties. Quibꝰmodis r malefice homines ledere ꝑ demones nemo dubitat: put

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝛ in ſequentibus patebit qualiter per grandines in rebus fortune ꝛ in corpora aialiū ꝛ hominum leſiones inferunt. Et tertius etiā modus ledendi eſt in corpore: ꝛ in interioribus potētijs abſq; priuatione vſus rōnis. Patet ex earum opationib⁹ vbi vt ſupra tactum eſt adeo mētes hoīm ad illicitas affectiones incēdunt: q̄ neceſſario etiā nocturno tpe ad amaſias p longa terrarū ſpacia currere habēt: fiſco carnalis amoris nimis illaqueati. Poteſt adduci ꝛ illō quod i haſſia oppido margburck contigiſſe dicit de quodam obſeſſo etiā ſacerdote: dum in exorciſmis demon interrogaret quanto tēpore ſacerdotem inhabitaſſet? Rñdiſſe fertur ſeptē annis. Et cum exorciſta obij ceret. Cum vix per tres menſes eū vexaſti. reliquo tēpore vbi eras. Rñdit. In corpore ſuo me occultabā. Et ille. In qua parte corporis vbi inquirebat? Rñdit vt plurimum in capite. Et denuo: vbinam fuiſſet q̄ diuina celebraſſet ꝛ ſacramētū ſumpſiſſet requiſitus dixit. Sub lingua eius me occultaui. Et ille miſer. qua temeritate ad p̄ſentiaz creatoris tui non aufugiſti. Tunc demon. Nunq̄d ſub pōte ſe neq; occultare poteſt donec deſup vir ſanctus ptranſibit: dummodo greſſus non fixerit: diuina tñ cooperante gratia liberat⁹ fuit: ſiue verū ſiue ficticiuz protulerit cum mēdax ſit ꝛ pater eius. Quart⁹ modus applicatur ad prefatū poſſeſſum rome liberatū ſub hac declaratione: q̄ demon poſſit illabi corpori: lz non aīe. cum hoc ſoli deo ſit poſſibile: illa etiam corpori: non tñ infra terminos eſſentie corporis. hoc inq; declarat terminos eſſentie corpis. hoc inq; declarando haberur modus quo demones ſubſtantialiter interdum homines inhabitāt: ꝛ ad tēpus tm̄modo vſu rationis priuant. Et quidem hoc ſic declaratur. Nam dicere poſſumus q̄ corpus habet terminos duplicis rationis. ſ. quantitatis et eſſentie. Unde quando angelus quicūq; bonus vel mal⁹ operatur infra terminos corpalis quantitatis. Et ſic etiam illabitur corpori: operando circa potentias quantitatiuas: ſic etiaz boni angeli etiam imaginarias in bonis viſiones operantur. Nunq; autem dicuntur illabi eſſentie corporis: qr nō poſſunt illabi vt pars: neq; ſicut virtus. Non ſicut pars: quia alia et alia eſt eſſentia vtrobiq;. Non ſicut virtus quaſi dans eſſe: qr ſuum eſſe habet per creationez a deo. Unde ꝛ ipſe ſolus habet

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

intrinsecam essentie operationē ⁊ conseruationem q̄diu placi
tum fuerit sue pietati cōseruando. Unde ꝯcluditur q̄ alie oēs
perfectiones seu defectus loquēdo de bonis quo ad pfectiōes
scz de malis quo ad defectus quando opantur: si operātur cir-
ca corpus ⁊ partes eius: vt circa caput. illabuntur tali corpo-
ri super terminos: videlz quantitatis ⁊ quantitatiuas poten-
tias. Si vero circa aīam: tunc iterum vterq̄ extrinsece opatur:
sed modis diuersis. Et dicunt opari circa aīam fantasmata il-
la seu species intellectui repsentādo: ⁊ nō solum ad iudiciū sen
sus cōmunis ⁊ sensuū exteriorꝝ. Ex q̄bus operationibus sequū
tur tētationes a malis angelis: ⁊ affectiōes ⁊ cogitatiōes ma-
le per indirectum operando versus intellectū. A bonis autem
angelis sequuntur illustratiōes fantasmatum ad cognoscēdū
reuelādo ab eis. vnde ⁊ talis diuersitas est q̄ boni angeli etiā
directe possunt imprimere in intellectum fantasmata illustran
do. Mali autem neq̄ illustrare dicuntur fantasmata: sed pri⁹
offuscare. Item nec directe imprimere possunt: sed tantūmodo
indirecte: inquantum intelligentem necesse est fantasmata spe-
culari. Per hec tamen etiā angelus bonus nō dicit illabi aie:
lz eam illuminet. Sicut nec dicitur superior angelus illabi in
inferiorem: licet eā illuminet: sed tm̄modo extrinsece operat ⁊
cooperatur modo quo dictum est: vñ multominus malus illa-
bi potest. Et p hunc modum demon sacerdoti corpus in trib⁹
occupauit. Primo q̄ sicut illabi suo corpori potuit infra: vide
licet terminos corporalis quantitatis: ita caput suum occupa
uit substātialiter illud inhabitando. Secundo: q̄ circa animā
eius extrinsece operari potuit: offuscando intellectuz vt ratio-
nis vsum perderet. Ita etiam potuit vt sine intermissione vel
etiam interpellanti eum quo ad amissionem rationis vexaret.
Licet etiam dici potest q̄ ex dono dei hoc habuerit sacerdos:
vt non sine intermissione a demone vexaretur. Tertio: q̄ licet
omnibus membris ⁊ organis ad loquendum: ⁊ voces ad for-
mandum priuaretur: semper tamen ad verba lz nō ad sniam
verboꝝ aduertētiā habuit: q̄ mod⁹ obsidēdi plurimū ab alys
obsidēdi modis differt: cū cōiter obsessi legūt sine itermissiōe
a demonib⁹ affligi: vt ptz i euāgelio tā de lunatico cui⁹ pr̄ di-
xerat ad iesum. Dñe miserere filio meo: qz lunatic⁹ est ⁊ male

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

patif. Math. xvij. & etiã de muliere illa quã sathanas alligauerat. xviij. ãnis: ⁊ erat inclinata: nec oĩno poterat sursum aspicere. Luce. xiij. Quibus etiaz modis indubie demones diuina permissione ad instantiã maleficaz vexare possunt.

¶ De modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc in generali de grauioribus.

Sed ⁊ hoc q̄ nõ sit aliqua ifirmitas corpalis que a maleficis deo pmittẽte inferri nõ possit. Etiã si ad lepraz vel epilensiã se extendere hẽat. Probari põt p hoc q̄ per doctores nullũ genus infirmitatis excipit. Nã diligenter ea que superius tacta sunt tã de virtute demonũ & ad maliciam maleficaz considerant nullam patit hoc difficultatẽ Nam ⁊ nider tam in suo p̄ceptorio & etiã formicario: vbi querit. An malefici possint veraciter suis maleficijs hoies ledere. Et est qõ absq; exceptione alicuius infirmitatis etiã & tumcũq; incurabilis. Et vbi rñdit q̄ sic: q̄rit ꝑñr q̄bꝰ modis ⁊ q̄bꝰ rebꝰ. Et quo ad primũ rñdit vt. s. ex prima qõne prime ptis tractatꝰ patuit. Probat etiam per Isidoz describentẽ maleficaz opationes. viij. ethi. ca. ix. Malefici dicunt ob facinoz magnitudinẽ hi eñ elemẽta ꝓcutiunt. s. ope demonũ ad tẽpestates ꝓcitãdas mentes hoim turbãt modis vcz. s. tactis vsum rõnis vel oĩno impediẽdo aut grauiter offuscãdo subdit: ⁊ absq; vllo veneni hausturiolentia tm̃ carminis aias interimũt vitã vcz auferẽdo Probat etiaz per sanctũ Tho. in. ij. sen. circa dist. vij. ⁊. viij. Et in. iiij. di. xxxiij. Et cõiter per oẽs theologos ibidẽ scribentes q̄ malefici oibus modis p̄nt ꝓcurare lesiones in hoĩbus ⁊ eoz rebus coopante demone in q̄bus demon põt solũ ledere vel decipere vcz in rebus fama corpore, vsu rõnis ⁊ invita vult dicere q̄ in istis in q̄bus demiõ per se absq; malefica possit ledere possit etiam cũ malefica: immo ampliori facilitate ꝑpter maiorem divine maiestatis offensionẽ vt supra tactũ est. De rebus nãq; ptz Job. j. ⁊. ij. vt. s. patuit. De fama ptz in legenda beati Hieroni. vt refert. Jo. an. in hierominiano: q̄ dyabolus se trãsformauit in formã sancti siluani epi in nazareth amatoris hieronimi. Qui demon primo feminã nobilem nocte in lecto ꝓcare ⁊ puocare cepit ad luxuriam verbis: ⁊ deinde factis sollicitauit ad malũ: que cũ clamaret demon sub specie sancti epi sub lecto

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mſne ſe abſcondit: vbi requiſitus ⁊ inuentus per luxurioſa verba ſe mentitus eſt eſſe ep̄m ſiluanum. Jn craſtinum igitur ſanctus vir diſparente dyabolo diffamatus eſt grauiſſime que diffamia tandem circa ſepulchrum ſancti hieronimi ſauente dyabolo in obſeſſo corpore purgatus eſt. De corpore patet in beato Job. qui p̄cuſſus fuit a demone: vlcere peſſimo q̄d exponit̄ de lepra. Refert etiā Sigibertus ⁊ Vincentius in ſpec. hyſto. li. xxv. c. xxxvij. q̄ tpe Ludouici ſc̄di īpatoris ī prochia magūtina q̄dam demon p̄rio ſepe lapides iecit ⁊ quaſi malleo ad domos p̄cuſſit. Et deinde publice loquendo furta p̄dēdo ⁊ diſcordias ſeminando plures inquietauit. Deinde oēs ꝫ vnum irritauit cuius hoſpitium vbicūq; manebat incēdit. Et ob illius peccata oēs pati affirmauit. Unde tandē agros p̄ hoſpitio habere potuit ꝓpter q̄d cū p̄ſbyteri letanias celebrarent multos iactib⁹ lapidū demon vſq; ad cruentationem leſit aliq̄n̄ quieuit: aliq̄n̄ ſeuit: ⁊ per trienniū iſta ꝯtinuauit quouſq; oīa edificia ibi incēdio ꝯſumpta ſunt. Jt̄ē de nocumento vſu rōnis ⁊ vexatione interioꝝ ſenſuum probat̄ ex poſſeſſis ⁊ arrepticijs per euāgelicas etiam hyſtorias. Jt̄é de morte ⁊ q̄ devita etiam quoſdam p̄riuat. Vñ ⁊ Thobie. vj. de ſeptem viris ſare virginis occiſis quip̄ pter luxurioſum affectum ⁊ effrenem appetitū in virginē ſaram eiuſdē non erant digni matrimonio. Quare concludit̄: q̄ ſicut per ſe ita ⁊ amplius per maleficas in oībus nihil dempto hoī⁹ bus nocere p̄n̄t. Uerūvbi querit̄. An hmōi leſiones ſint potius demonibus aut maleficis imputande? Rñdetur: q̄ ſicut p̄pria ⁊ immediata actione demones operant̄ infirmitates immittē do: ita ⁊ ipſis principaliter ſunt imputande: ſed quia in contemptum et offenſam creatoris ſimul ⁊ in perditionem animarum querunt huiuſmodi per maleficas exercere: ſcientes quod per talem modum ſicut deus amplius irritatur: ita ⁊ amplius p̄mittit eis p̄tātem ſeuiendi q̄ ⁊ de facto innumera maleficia p̄petrantur que non p̄mitterentur dyabolo inferre hoībus ſup ſe ſolum affectaret hoīes ledere que tñ permittunt̄ iuſto ⁊ occulto dei iudicio per maleficas p̄pter eaꝝ perfidiam ⁊ catholice fidei abnegationem. Unde ⁊ eis iuſto iudicio talia maleficia imputant̄ ſecundario quātūcunq; dyabolus ſit actor p̄rincipalis Scopa ergo quam mulier intingeret aquꝫ vt pluat ⁊ ſurſum in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aerem aquaz ſpergendo lz in ſe nō cauſat pluuiā nec poſſet mu
lier inde reprehendi:qr tñ ex pacto cum demone ínito vbi iam
vt malefica talia facit:lz demon ſit qui pluuiam cauſat: ipa tñ
merito inculpaī:eo qp mala fide ꝛ ope dyabolo ſeruit:eius ob
ſequñs ſe tradendo. Sic etiam qñ imagínem ceream vel ſimile
ad maleficandum aliquem maleficus facitvel qñ maleficio alí
cuius in aquavel plumbo imago apparet quicqd moleſtie ifer
turtalí imagini cū tale experiī fieri imaginario.i.homini male
ficiato puta punctura vel alia leſura quecūqz. Licet leſio realr
inferaī imagini per maleficam vel alium hominem ꝛ inuiſibi
liter demon maleficiatum hominem eodem modo ledit merito
tamen malefice imputantur:quia ſine ea deus nunqz leſionem
inferre dyabolo permitteret:nec dyabolus per ſe ledere ipſum
attentaſſet. Sed qr dictum eſt de fama in qua demones p ſe ho
mines ledere pñt abſqz maleficarum cooperatiōe poſſet in du
biumverti. An etiā demones p ſe poſſent honeſtas mulieres in
famare:vt tanqz malefice reputarenī cū in eaz effigie ad male
ficandum aliquez apparerent:vñ ꝯtingeret talē innocenter in
famari? Rñſio. aliqua ſunt pmittenda. Primo: qr dictū eſt de
monē nihil poſſe efficere abſqz diuina permiſſione:vt in prima
pte operis circavltimam qōnem patuit:etiam tactū eſt qp nō eſt
tanta permiſſio ſuper iuſtos:ꝛ in charitate exiſtentes ſicut ſup
peccatorez in quos vtiqz ſicut maiorem hz ptātem iuxta illud
Cum fortis armatus cuſtodit ꝛc. Itavtiqz plura permittuntur
a deo in eorum afflictionem quam ſuper iuſtos. Demum licet
iuſtos in rebus exterioribus vt fama ꝛ ſanitate corporis ledere
poſſunt deo permittente:quia tamen ſciunt hoc eis cedere in
augmentum meritorum:ideo minus eos ledere affectant. Ex
quibus dici poteſt:quod ī hac difficultate reſpectus poteſt ha
beri ad diuerſa. Primo ad diuinam permiſſionem. Secundo
ad hominez qui ſenſetur honeſtus:cum tales non ſemper ſunt
in charitate exiſtentes ſicut ſunt ſub honeſtate reputati. Ter
tio ad facinus in quo innocens deberet infamari:quia illud ex
ſua radice cuncta flagitia mundi excedit. Ideo dicendum. Li
cet ex diuina permiſſione quiqz innocens ſiue in gratia con
ſtitutus:ſiue non.ledi poſſit in rebus fortune et fame: haben
do tamen reſpectum ad ipſum facinus et grauitatem criminis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cum malefici sic nuncupantur ob facinorum magnitudinem.
Juxta Jsidorum sepe allegatum. Dici potest quod hoc vt
aliquis innocens predicto modo a demone infametur fie-
ri non est bene possibile iterum multis respectibus. Primo:
quia cum infamare in vitijs que absq; peccato expresso vel ta-
cito inito cum demone perpetrantur: vt sunt furta latrocinia
actus carnales. Aliud sit ab infamia super vitia que nullo mo
do possunt homini imputari aut ab eo perpetrari nisi super pa
ctum expressum cum demone inito qualia sunt opera malefica
rum que nisi virtute demonuz a maleficis perpetrantur: vtvbi
hoies: iumenta. aut terre fruges maleficiantur. vnde z eis ali-
ter imputari non pñt. Jdeo lz demon possit hoiem de alijs vi-
tijs infamare: de tali tñ vitio infamare. q; sine eo non põt perpe
trari non videt bene possibile. Preterea hucusq; nunq; actum
est nec repertum vt aliqs innocẽs sit per demonẽ taliter infama
tus. z sic p̃pter talem infamiã morti fuisset adiudicatus. immo
vbi tm̃modo infamia laborat: talis nulla pena punitur: nisi q;
canonica purgatio sibi indicit: vt in tertia pte operis circa secu
dum modũ sniandi maleficas patebit. zlz ibi contineat q; in ca
su dũ in purgatione deficeret p̃ reo esset hñdus. adhuc tñ adiu
ratio sibi indiceret antecq; vlterius super penã relapsis debita
procederet. Sed qz circa ꝯtingentia laboramus: que actu nun
q; fuerunt ꝑpetrata. nulli dubiũ quin z in posterũ diuina pmis
sio fieri non pmittat. Preterea z a fortiori ꝑpter angelicam cu
stodiã que nõ permittit insontes in alijs criminibus minorib'
infamari: vt in latrocinijs z hmõi minus pmittet. immo forti'
sue custodie deputatum ab infamia talium flagitioꝝ p̃seruabit
Nec valebit si quis acta per sanctũ Hermanũ obyceret qñ de-
mones in assumptis corporib' z ad mensaz ꝯsedentibus alias
mulieres viris suis condormientibus representabãt hospitẽ il
ludentes: quasi ille mulieres in ꝓprijs corporibus semp eden-
tes z bibentes aduentarent. de qua etiam supra mentio habi-
ta est: qz nec ibi ille mulieres excusant quasi innocentes oino: sꝫ
ptalia mulieribus sepe accidunt. qđ iuxta ca. xxvj. q. v. epi. no
tatur. Ubi reprehendunt tales q; dum in imaginaria solũmo-
do illusione transferant putant se veraciter z corporaliꝫ trãsfer
ri: lz vt. ꝑ. tactũ est etiã interdũ corporaliꝫ a demonibus vehunt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sz q̄ corpales infirmitates alias oēs:nulla dempta diuina p̄
missione inferre p̄ñt. De illo est p̄ñs speculatio. Cōcludendo ex
p̄notatis q̄ sic:cū nulla fiat a doctoribus exceptio:cui⁊ rōnem
assentire opz:cū al's demones sua naturalivirtute cuncta corpo
lia excedunt:vt sepe tactum est. Acta deniq; ⁊ gesta per nos re-
perta hec affirmant. Nam lz maior difficultas fortassis circa
lepram aut epilensiā oriri possit, anvez talia inferre possent: eo
q̄ hmōi tm̄modo ex diuturnis prauis interior dispositionib⁹
⁊ defectibus solēt oriri. Nihilominus per maleficia interdum
esse illata repertū est. Nam in dioces̄ basilien̄. in ꝯfinibus par-
tium lothoringie ⁊ alsatie cū quidam honestus laborator que-
dam ꝑba dura ꝯ rixosam quādam mulierem ptulisset illa indi
gnata mīnas adiecit:quod in breui se de eo vindicare vellet. Et
ille:lz mīnas paruidendisset:eadem tn̄ nocte sibi pustulā collo
accreuisse sensit. fricando tn̄ paululum ⁊ tangens totā faciē in-
flatam ⁊ tumefactam cū collo ꝑsensit intantūvt horribilis spe-
cie lepre:etiam per totū appareret corpus qui non distulit:sed
ꝯtocitius amicis ⁊ ꝯsulibus accersitus rem gestā sup cōmina-
toria verba mulieris narrauit:⁊ q̄ sic mori ea fide ⁊ suspitione
vellet q̄ illa sibi arte magica eadem malefice intulisset. Quid
plura mulier capit̄:q̄nibus exponit:⁊ crimen fatet̄? At iudex
de modo ⁊ cā diligentius inq̄rere rn̄dit. Cū me verbis oppro-
briosis hō ille aggressus fuisset:ego ira succensa cū ad domum
venissem malignus spūs cām tristicie mee inquirere cepit: cui
cū singula enarrassem:⁊vt mevindicare possem eidē insinuādo
instarē. Ille inquisiuit dicēs. Quid ergo vis vt ei faciā? At ego
rn̄di. Vellemvt infiataz faciē semp retineret:⁊ sic ille abscessit⁊
illam infirmitatēvltra quā petꝝ homini intulit: ego eñ q̄ tali
lepra eū percuteret minime sperassem:vñ ⁊ incinerata fuit. In
dioces̄ deniq; ꝯstantien̄. inter brisiacū ⁊ friburg leprosa que-
dam mulier multis referre solet:nisi debitū vniuerse carnis iaz
ab annis duobus persoluerit. qōsimili de causa ꝯtrouersie qūe
inter ip̄am ⁊ quandam aliam mulierē mota fuisset:cū de nocte
domū egressa añ ostium quid operis agere tentasset: ventus q̄-
dam calidus a domo alterius mulieris que ex opposito dom⁹
sue fuerat eius faciem repente insufflauit. vñ ⁊ subito in lepraz
quam gestabat se incidisse asseruit. In dioces̄ deniq; eadem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

territorio nigre silue malefica: dum per lictorem super struem lignorum pro incēdio sibi parato a terra eleuaretur: dixit. Dabo tibi mercedem: ⁊ sic insufflando in eius vultū. statim lepra horribili per totuz corpus percussus paucis expost superuixit diebus. horrenda eius flagitia breuitatis causa omittuntur. sicut ⁊ alia quasi innumera super hec recitari possent. Epilensiaz namqz seu caducum morbum certis inflixisse per oua: cum mortuoꝝ corporibus subtumulata: precipue ex earū secta ex inhumatis cū alijs eaꝝ cerimonijs que recitanda nō sunt: vbi in potu vel cibo alicui prebuerunt sepius a nobis repertū est.

¶ Super modū quo alias consimiles infirmitates in spāli hominibus inferre solent. Cap'm. xij.

Lias deniqz infirmitates iflexisse vt cecitatē: vl' acutissimos dolores ⁊ torsiones in corporib⁹ hoīm qs enumerare pōt. Tū ex his que oculis nr̄is pspeximus: ⁊ que vni ex inquisitorib⁹ innotuerūt aliqua i mediū pducam⁹. Eo in tpe quo i oppido ysbruck inquisitio sup maleficas fieret: hic inter alios deductus fuit casus. Nam honesta quedā psona ⁊ vni ex familiaribus archiducis matrimonio copulata in pūtia notarij ⁊c. fm formam iuris deposuit. ⁊ cū tpe sue virginitatis cuidam ex ciuibus famularetur. Accidit vt uxor illius graui dolore capitis langueret. Pro cuius curatione cum quedam mulier accessisset ⁊ suis carminibus ⁊ certis praxis mitigare dolorez haberet. Ego eius practicam vbi diligenter obseruabam: perspexiqz ꝙ contra naturam aque fuse in scutellam quandam: ipa aqua in ollam aliam ascēdisset cum alijs cerimonijs que recitare opus non est ꝙsideransqz ex illis dolor capitis in dña non mitigaretur aliqualiter indignata hec verba ad maleficam ptuli. Nescio quid agitis vos non facitis nisi supstitiosa: ⁊ hoc ppter commodū vestrū. Tūc malefica statim subiunxit. An sit superstitiosa vel non: tertia die tu senties quod rei probauit euentus. Naz tertia die mane me sedente ⁊ fusum apprehendente: tantus dolor subito corpus meū inuasit. Primo in interioribus: vt non esset pars corporis in qua non pūctiones horribiles sentirez. Scōo: non aliter mihi videbat: nisi ꝙ ptinue igniti carbones capiti meo supfunderent. Tertio: in cute corporis a vertice vsqz ad plantas pedis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

non fuisset spaciū ad punctū acus vbi nō fuisset pustula alba sa-
nie repleta. Sicqz in his doloribus eiulando ꝛ tm̄modo mor-
tem postulando vsqz ad diem quartū ꝑstiti. Tandem maritus
dñe meevt stabulū quoddā intrarē mihi iniunxit. At ego pau
latim incedendo eo ꝓcedente: dum aū ostium stabuli eramus.
Ecce inquit ad me pecia panni albi sup ostium stabuli. At ego
Uideo bñ. Tunc ille. Quantū potes remoue: qz forte melius
habebis. Tūc ego ꝙtum potui vno brachio me ad ostiū tenen
te: cū altero peciā apprehēdi. Aperias inqt dñs: ꝛ ꝙsidera dili-
genter ibi reposita. Tūc vbi peciā solui plura ibidē inclusa rep
peri: precipue aūt grana quedam alba ad modū quo pustule in
erāt corpori meo: semina quoqz ꝛ legumina: quoꝝ filia nec ede
re poterā aut intueri: cū ossibus serpentū ꝛ aialium intuita suꝫ
Et sic stupefacta dū inquirerē a dño quidnā agendū foret: vt in
ignē cuncta p̄icerem iniunxit. Proieci. Et ecce subito non post
hore spaciū aut quartale: sed in momento vt in ignē res ille fue
rant piecte: oēm sanitatem pristinam recuperaui. Et qz plura ꝰ
vrorē illius cui famulabaī fuerunt deposita: per que suspecta
non tam leuiter ꝙꝫ ꝛ vehementer fuit habita: ꝛ p̄cipue ꝓpter
magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Unde presu-
mitur q̄ conscia de maleficio reposito hoc viro indicauit: ꝛ de
inceps modo p̄missō publicatum sanitatem ancilla recupera
uit. Insup aliud maleficium cuidam persone: etiam muliebri il
latum in eodem oppido referre in detestationem tāti criminis
expedit. Mulier quedam maritata ꝛ honesta accessit ꝛ iuxta iu
ris formam vt supra deposuit. Retro domum inquit habeo vi
ridarium: est ꝛ illi ortus contiguus vicine mee. Unde cum qua
dam die transitum fieri ex orto vicine ad viridarium meū non
absqz damno ꝑspexissem stans in ostio viridarij ꝛ apud meip-
sam conquerendo ꝛ querulando tam de transitu ꝙꝫ de damno
vicina subito superuenit: ꝛ an eam suspectam haberē inquisi-
uit. At ego territa ꝓpter malam eius famam nil aliud nisi hec
verba ꝓtuli. Gressus in germinibus dāna demonstrāt. Tūc illa
indignata qz ab eius fortassis bñplacitum mee litigiosis verbis
cū ea implicare nolebā. Abscessit cū murmure. Et verba que p-
tulit qz audirē tñ intelligere nō potui. Post paucos vo dies in
gens infirmitas mihi accidit cum doloribus ventris ꝛ acutiss

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mis torsionibus a latere sinistro versus dextrū ⁊ viceuersa quasi duo gladij aut cultri essent pectori infixi. Et sic die noctuq; clamoribꝰ oēs vicinos alios inquietaui. Et ꝯfluentibus hincinde ꝑ consolatione: accidit vt lutifigulus ꝑfatam vicinaz ⁊ malefi cā adulterino flagitio hñs in amasiā sil'imodo visitationis gra accedēs: ⁊ infirmitati mee cōpatiens post ꝟba ꝯsolatoria abcessit. Sequenti tñ die festine redijt: ⁊ inter alia ꝯsolatoria subiunxit. Experimentū capiā an ex maleficio hec vobis infirmitas acciderit: qđ si sic repertū fuerit sanitatē vobis recuperabo. Accepto ergo plūbo liquefacto ⁊ me in lecto decūbente plumbū in scutellā aqua plenā supra corpus meū appodiādo īfudit: ⁊ vbi quedā imago ⁊ figure diuersaꝝ rerꝝ ex plūbo ꝯgelato apparuissent. Ecce inquit ex maleficio hec vobis ꝯtigit infirmitas. Et sup limē ostū domus vna pars instrumentoꝝ maleficiū continet. Accedamus ergo ⁊ illis amotis melius sentietis. Sicq; maritus meus cū eo pariter ad tollendū maleficium accedunt. Et lutifigulus limē eleuans marito iniunxit: vt manum in foueam que apparuerat mitteret: ⁊ quecūq; inueniret extraheret Qđ ⁊ fecit. Nam primo imaginē quandā cereā in lōgitudine vnius palme vndiq; perforatā habentis duos acus ex aduerso per latera admodū quo ipa punctiones a sinistro latere vsq; ad dextrum: ⁊ econuerso ꝓfenserat extraxit. Demū pecias pānicu loꝝ diuersas plurimas res: tam in granis q̄ in seminibus ⁊ ossibus ꝯtinentes: ficq; illis in ignē ꝓiectis ego quidē cōualui: sz non ex toto. Nam lz torture ⁊ pūctiones cessassent: appetitusq; comedendi redijt ex integro: tñ pristine sanitati vsq; in ꝑs minime sum restituta. Unde hoc q̄ pristina sanitas non rediret. Rñdit. Sunt ⁊ alia instrā alibi abscondita: que inuenire nō valeo. Et qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset dū inquirerē. Rñdit. Ex amore quo amicus amico reueleare solet hec cognoui vnde dū adulteram ꝓcabat ⁊ mihi vicinā agnoui Ideo argumentū sup eā cepi suspitionis: hec egrota recitabat. Sed quid si singula: que in illo dūtaxat oppido reperta sunt: dum recitare vellem libervtiq; foret conficiendus. quāti em̄ ce ci. claudi: aridi: ⁊ diuersis irretiti infirmitatibus iuxta formaz iuris ex vehemēti suspitione sup maleficas eis hmōi infirmitates in genere vel in specie ꝑdicentes: ⁊ q̄ talia in breui sentire

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

haberēt:vel ad dies vite:vel ad mortē statim percipiēdam.Et qō ꝑm eorum auisamēta cuncta accidissent:vel ad specificatā infirmitatē:vel ad mortē alioꝝ:qr eñ terra illa vasallis ꝛ armigeris abundat:ꝛ ocia dant vitia vbi interdum mulieres pcabant:dum illas pcatas abīcere ꝛ alias honestas matrimonio sibi copulare dispositerūt:raro sine vindicta sup maleficiū inferēdū:aut viro:aut vxori dum se spretas cernebāt.thorus coniugalis pseuerabat:non aūt viris tātum quātum mulieribus.eo vt pie estimari pōt illis interēptis:aut arefactis priores amasias pcare haberent.Nam ꝛ cocus q̄dam archiducis: dum iuuēculam honestā ꝛ alienigenā duxisset malefica eiꝰ amasia in publica via alīs honestis personis audiētibus iuuēcule maleficium ꝛ mortem p̄dixit extensa manu dicens.Nō diu de tuo marito gaudebis.Statimqꝫ sequēti die lecto decubuit:ꝛ post paucos dies debitum vniuerse carnis psoluit in extremis contestando.En sic morior qō illa suis maleficijs deo permittente me interimit:ꝛ vtiqꝫ p meliori deo sibi alias nuptias in celis disponēte.Sic deniqꝫ p maleficia miles quidē vt publica fama testat interemptus fuit:sic ꝛ alij plures quos recitare omitto.Inter quos ꝛ domicellus q̄dā dum ad nutum amasie secum pnoctare nolebat:ꝛ p famulum suū quod ea nocte secuꝫ certis negocijs p̄peditus pnoctare non posset:ei indicasset.Illa indignata famulo iniūxit.Dicas domicello.Nō diu me vexabit.sicqꝫ ꝛ sequēti die infirmat:post paucos dies sepultus. Sunt ꝛ tales malefice:q̄ iudices solo aspectu ꝛ oculoꝝ intuitu maleficare sciūt qō etiā nullam molestiā eis inferre publice se iactātes:sed vt quibuscūqꝫ pro criminalibus causis detentis ꝛ grauissimis tormētis ꝑ dicēda veritate ꝛexpositis taciturnitatē inferre sciūt ꝙ nunqꝫ eoꝝ facinora detegere poterūt. Sūt ꝛ que imaginē crucifixi flagellis ꝛ cultris impingēdo ob maleficia perpetrāda cū turpissimis verbis cōtra gl̄iosissime virginis marie puritatē:ꝛ nostri saluatoris ex eiꝰ intemerato vtero natiuitatē dehonestauerunt verba illa ꝛ singulos actꝰ recitare nō expedit:cum nimis sint purioꝝ auriuꝫ offensiua.in scriptis tñ redacta ꝛ reposita sunt:prout baptizata q̄dā iudea ꝛ alias iuuēculas induxerat:quaruꝫ vna rvalpurgis noīe eodē anno in extremis posita;dum a circūstātibus ad cōfessionē peccami-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

num hortaret exclamauit. Corp⁹ ⁊ aiam tradidi diabolo: nec spes mihi adest venie: ⁊ sic defuncta. Singula hec nō ad ignominiā: sz ad laudem ⁊ gl'iam illustrissimi archiducis cōscripta sunt: cū reuera vti catholic⁹ princeps ⁊ p̄cipuus fidei zelator in exterminiū earū cum assistētia reuerēdissimi ordinarij Brixien. nō mediocriter laborauit. Recitata autē potiꝰ in detestatione ⁊ odiū tanti criminis: vt q̄ iniurias hoim vlcisci non desistūt: quō iniurias creatoris ⁊ fidei cōtumelias etiā nō habendo ad tpalia dāna respectū sufferre p̄nt. oim eñ eoz hoc p̄cipuū fundamētū fidei videlicet abnegatio existit.

¶ Super modum quo obstetrices malefice maiora dāna inferunt dum infantes: aut interimunt: aut demonibus execrādo offerunt. ¶ Capitulum. xiij.

Hec p̄tereūdum est de nocumētis a maleficis obstetricib⁹ pueris illatis. Et p̄mo quō interimūt. Secūdo quō demonib⁹ offerēdo execrāt. In dioces nāq; Argentinensi ⁊ oppido zabernio mulier q̄dā honesta: ac beatissime virgini Marie plurimum deuota hūc casum referre sibi accidisse singulis ei⁹ hospitiuz: qō publice tenet: nigrā habēs aquilā p' intersignio frequētantib⁹ cōmemorār. A viro inquit legitimo: sz iam defuncto impgnata. Ubi dies pariēdi appropinquarēt. Mulier q̄dā obstetrix: vt ipam ad obstetricandū puerū acceptaret īportune instabat. At ego ꝓscia de ei⁹ infamia: lz aliā mihi assumere decreuissem. Uerbis tñ pacificis q̄si suis annuere vellē: petitionib⁹ me simulabam. Aduenīēte aūt tpe partus cū aliā obstetricem cōduxissem. Illa prior indignata q̄dā nocte cameraz meā: euolutis vix octo dieb⁹: cum duab⁹ alijs mulieribus ingredit. Et lecto appropinquātes in quo iacebam. Cū maritū meū: qui in altera dormiebat camera vocare voluissem: singulis mēbris ⁊ lingua ita remāsi viribꝰ destituta: qō dempto visu cū auditu: nec pedicam mouere potuissem. In medio ergo illarū duaruz stans malefica: hec ꝛba ꝓtulit. Ecce hec pessima mulieruz: qr in obstetricem me recipere noluit: impune non trāsibit. Et cuz alie due a latere stātes p ea supplicarent dicētes: tñ nunq; alicui ex nostris nocuit. Malefica subiūxit. Hanc mihi: qr displicētiam fecit suis intestinis aliqua immittere volo. Sic tamen

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

q̄ infra dimidium annū nullos ꝑpter vos dolores sentiet: sed illo euoluto satis cruciabit. Accessit ergo: ⁊ vētrem cum manu tetigit. Ibiq; videbat quasi intestinis extractis certas res: quas tñ videre nō potui intromitteret. Illis ergo abeūtibus: cum vires ad clamādū recuperassem: maritū quam totius vocaui: ⁊ rem gestam denudaui. Cum aūt ille causam puerperio assignare vellet dicēs. Vos puerpere plurimis illusionibus ⁊ fantasiis laboratis: nec quoquo modo dictis meis fidē adhibere volebat adiūxi. Ecce spacium ꝑ anni dimidio mihi donauit: quo elapso: si nulli cruciat⁹ supuenient: dictis tuis fidem adhibebo. Cōsimilia deniq; verba filio clerico: q̄ ⁊ ꝑ tunc archidiaconus ruralis erat: ꝓtulit cum ⁊ ipse visitationis gratia illo die eam frequētasset. Quid plura fert mēsib⁹ ad punctum euolutis internox viscerum tortura subito ipam tam dire invasit: vt nec diebus nec noctibus a clamorib⁹ oēs inquietādo abstinere potuisset. Et q̄ vt ꝓmissum est deuotissima virgini ⁊ regine misericordie extitit: in pane ⁊ aqua singulis sabbatinis diebus ieiunando. Ideo ⁊ ꝑ ipsius suffragia credidit se liberari. Vñ ⁊ quadam die vbi opus nature perficere volebat: tunc oīs illa immundicia e corpore prorupit. Et aduocās maritum cum filio dixit. Sunt ne res iste fantastice? Nonne dixi post dimidij anni spaciū veritas cognoscetur? Aut quis vidit vnq̄ spinas: ossa: simul etiam ligna me comedisse? Erant enim spine rosarum in longitudine vnius palme cum alijs varijs in numero rebus immisse. Insuper: vt in prima parte operis ex illius famule reducte ad penitentiam in Brisiaco confessione patuit maiora damna fidei circa hanc heresim maleficarum ab obstetricibus inferuntur: quod etiam quarundam confessio: q̄ ⁊ postmodum incinerate] fuerunt: luce clarius demonstrauit. Nam in dioceſi basilienſi ⁊ oppido danni quedam incinerata fassa fuerat vltra. xl. pueros necasse per modum talē: vt quā do ex vtero egrediebantur. acum capitibus eorum per verticē vsq; in cerebrū infixit. Altera deniq; in dioceſi Argentinenſi: pueros absq; numero: puta q̄ de nūero nō cōstabat se interemisse fassa fuerat. Taliter aūt deprehensa. Nā vbi ex vno oppido in aliud cā obstetricandi mulierem quādā vocata fuisset officio suo cōpleto dū ad ꝓpria redire volebat vbi portaq; op-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pidi exiuit casu brachium pueri recenter nati ex lintheo quo p̄cincta erat:cui ⁊ inuolutū brachium fuerat ad terrā cecidit: quo viso ab his q̄ infra portā sedebāt dum illa p̄teriſſet leuatā e terra:vt putabāt peciā carnis cautiꝰ ītuebant̄:⁊ cū nō peciā carnis:ſz brachiū pueri p articulos mēbroꝝ agnouiſſent: conſilio cū p̄ſidētibus habito ⁊ inuēto q̄ infans ante baptiſmum deceſſerat brachioqꝫ careret:malefica capitur:q̄ſtionibꝰ exponit̄:⁊ crimē detegit̄.ſicqꝫ vt p̄dictū eſt abſqꝫ eius numero ſe infantes interemiſſe cognouit. Qua aūt de cauſa vtiqꝫ preſumēdum q̄ ad inſtātiā malignoꝝ ſpirituum etiā eis interduꝫ inuitis talia facere coguntˀ. Nouit em̄ diabolus q̄ ab introitu regni celeſtis ꝓpter penam dāni:aut originale pctm̄ tales pueri ſequerent̄. Ūñ etiam diutiꝰ finale iudiciū protrahit̄:ſub quo eternis cruciatibus deputabunt̄:cū eo tardius numerus electoꝝ complet̄:quo completo mūdus cōſummabit̄. Et vt in premiſſis tactū eſt ſuaſu demoniorū ex hmōi mēbris vnguēta earum vſibꝰ accomoda cōficere habēt. Sed ⁊ hoc horrēdum facinus ſilētio p̄tereūdum in deteſtationē tanti criminis nō eſt Mā vbi infantes nō interimūt:tñ illos demonibꝰ execrādo p hunc modū offerūt. Nato em̄ infante obſtetrix vbi puerpera malefica p ſe nō exiſtit:tunc quaſi q̄d opis p infantis refocillatione actura ip̄m extra cameram deportat:⁊ ſurſum eleuās p̄ncipi demonioꝝ.ſ.lucifero ⁊ oībus demonibꝰ immolāt:⁊ hoc loco coquine ſup ignem. Et vt q̄dā retulit cū perpēdiſſet vxor ſuā tpe partus:q̄ p̄ter conſuetū modum puerperatam nullaꝫ ad ſe ingredi mulierem permittebat niſi dūtaxat filiā propriā: q̄ obſtetricādi officium gerebat cām huiuſcemodi experiri volens latenter ſe illo tpe in domo occultabat. Ūñ ⁊ ordinem ſacrilegiꝫ ⁊ diabolice immolationis modo p̄dicto perpēdit cuꝫ eo:q̄ vt ſibi videbat̄ per appēdiculi inſtrumētū in quo olle ſuſpēdunt̄ infans non fultꝰ humano auxilio:ſed demonis ſurſū vehebat̄:vñ mente conſternatus cū ⁊ horrenda verba pro demonū inuocatiōe ⁊ alios ritus nephādiſſimos p̄ſenſiſſet ſubito vt infans baptizaret̄ acriꝰ inſtetit:⁊ cum ad aliaꝫ villam in qua parrochialis erat eccl̄ia deferendus eſſet:⁊ per pontē ſup flumē quoddam pertranſire haberent:ille euaginato gladio ſuper filiā que infantem gerebat irruit dicens alijs duobꝰ ſibi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

adiunctis audiētibꝫ. Nolo vt infantem ꝑ pontē deferas: quia aut per se pontē gradiet aut tu in flumine submergeris. Qua perterrita cum alijs q̄ aderāt mulieribus ⁊ an ne compos esset rōnis inquirētes. Res em̄ gesta cūctas alias latebat demptis duobus viris sibi coniunctis. Tūc ille Pessima mulierū arte tua magica scandere pendiculuz infantem fecisti. Fac etiam vt nullo deferēte pontē pertrāseat aut in flumine te submergam. Sicqz coacta puerū super pontē posuit: ⁊ arte sua demonem inuocās subito ex altera parte pōtis infans cernitur. Baptizato ergo puero ⁊ ad ꝓpria rediēs cū iam ꝑ testes filiā de maleficio conuincere poterat: prout primū facinus oblatiōis minime probare potuisset: eo ꝙ tpe vnicus illi sacrilego ritui interfuisset apud iudicē post tempus purgatiōis filiā cuz matre accusant ⁊ pariter incinerant̄ ⁊ facinꝰ de sacrilega oblatione qđ per obstetrices fieri solet detegit. Sed hic dubium oritur. Quid ne opis aut efficacie talis sacrilega oblatio ī hmōi pueri efficere valeat. Ad qđ dici pōt: ꝙ sicut triplici ex causa demones efficiūt: ita ⁊ ad tria nephādissima hec eis deseruiūt. Naz primo ex superbia eoꝝ: q̄ qz semp ascēdit. Juxta illđ: superbia eoꝝ q̄ te oderunt ascēdit semp: querunt quātū possunt diuinis rebus ⁊ cerimonijs se conformare: vt sic sub specie boni apparētis facilius decipiāt. Sic em̄ ⁊ virgines pueros mares vel feminas expetūt a magis vbi in speculis vel vnguibꝰ maleficorum furta sublata vel alia occulta habēt manifestare lz ꝑ corruptos idē ostēdere valerēt: sed tñ vt fingat se false castitatem amare quā tñ odit cum castissimā virginē summe odit: eo ꝙ caput eiꝰ contriuit. Ben. iij. Uñ sic aias maleficoꝝ ⁊ eius credentiū ꝑ infidelitatis vitiū sub specie virtutis decipiūt. Tertio: vt ipsa pfidia maleficarum amplꝰ in sui augmētū crescat dum a cunabulis sibi dicatas maleficas seruát. Ex his efficit hec sacrilega oblatio tria in puero. Primo: ꝙ sicut exterioz oblatio fit in rebꝰ sensibilibus deo: puta in vino: pane: terre frugibꝰ: ⁊ hoc in signuz debite subiectiōis ⁊ honoris: iuxta illud. Eccli. xxv. Nō apparebis in ꝯspectu dñi dei tui vacuus q̄ etiam res alijs postmodū ꝓphanis vsibus nullo mō applicari debēt neq; pñt. Uñ x. q. j. Damas. papa di. Oblatiōes q̄ intra ecclesiam offerūtur sacerdotibꝰ tñmodo ptinere: sic tñ vt nō solū eas in

ꝑ iij

ſuos vſus ꝙuertat: vt fideliter diſpenſent partim ad ea que ad cultū diuinū pertinet: ⁊ partim etiā in vſus pauperū cōuertat Ita ⁊ talē puerū diabolo in ſignū ſubiectiōis ⁊ honoris oblatum diuinis vſib⁹ applicari digne ⁊ fructuoſe ſubiectiōis cauſa ꝓ ſe ꝗ ꝓ alijs quō eſt poſſibile hoc a catholicis fieri. Quis eñ dicere pōt materna ſcelera ſeu aliena pctā quo ad punitionem nō redūdare in filios fortaſſis ille q̄ dictū ꝓphēticū attendit. Filius nō portabit iniq̄tatē patris. Sed q̄d de illo paſſu. Exo. xx. Ego dñs zelotes viſitās pctā patrum in filios vſq; in tertiam ⁊ quartā generationē. Eſt eñ hec vtriuſq; ſnīa: vt prima intelligat̄ de pena ſpūali in iudicio poli ſiue dei ⁊ nō in iudicio fori. Et eſt pena q̄ principaliter tangit aīam ſiue ſit pena dāni vt priuatio gl̄ie ſiue pena ſenſus. i. cruciationis ignis infernalis. His eñ penis nunq̄ punitur aliquis ſine culpa propria vel ꝙtracta quantū ad originale vel cōmiſſo quantuz ad actuale pctū̄. Secūda ꝝo authoritas: qz intelligitur de imitatoribus paternoꝝ ſcelerū vt Gratianus exponit. i. q. iiij. §. quibus. Uñ etiam dat alias expoſitiōes: ideo alijs penis quibuſcunq; in iudicio dei punitur quis non ſolū ꝓ culpa ſua cōmiſſa vel committēda: vt. ſ. euitet̄: ſed etiam ꝓ culpa alterius. Hec valet ſi dicat̄: ꝙ tunc punit̄ ſine cauſa ⁊ ſine culpa q̄ debet eſſe cauſa pene: qz iuxta regulā iuris: ſine culpa niſi ſubſit cauſa non aliquis puniendus. vnde ⁊ dicere poſſumus ꝙ ſemper ſupereſt cauſa etiā iuſtiſſima: lz nobis ignota. xxiiij. q. iiij. Auguſt. ⁊ ſi ſuper actionē facti ꝓfunditatē iudiciorum dei penetrare non poſſum⁹: verūtamen verū ſcimus eſſe: qđ dixit ⁊ iuſtum eſſe qđ fecit. Eſt tñ diſtinctio in pueris oblatis. Eo ꝙ loquendo de innocētibus: qui nō ꝓ matres maleficas: ſed ꝓ obſtetrices demonibus offerunt̄ ⁊ rapiunt̄ occulte: vt dictū̄ eſt ſupra ab amplexibus ⁊ vtero honeſte matris: ꝙ tales innocētes non adeo deſeruntur vt imitatores efficiant̄ tantoꝝ ſcelerum: ſed imitatores paternarum virtutum: hoc pie credendum eſt. Scđm qđ efficit: hec ſacrilega oblatio eſt. Quod ſicut in oblatione qua hō ſeip̄m deo offert in ſacrificiū recognoſcit deum ſuum principiū ⁊ finē. quodquidē ſacrificium dignius eſt omnibus ſacrificijs alijs exterioribus ab eo impētis: iuxta illud. Sacrificiuz deo ſpūs contri ⁊c. Et hoc quo ad principiū creā-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tionis ⁊ finem glorificatiõis:ita ⁊ ipsa maleficа puerũ offerẽs diabolo eius aiam ⁊ corpus tanq̃ suo principio ⁊ fini dãnationis eterne cõmẽdat.vñ ⁊ non nisi miraculose a solutiõe tãti debiti liberari poterit. Solet q̃daz hystoria immo ⁊ plures recitari de pueris ex materno vtero demonib⁹ improuise:⁊ ex aliqua passiõe ⁊ cõmotiõe mẽtis a matribus oblatis.⁊ qualiter cũ maxima difficultate in adulta etate a demonum iurisdictione:quã diuina pmissiõe sibi vsurpant liberari poterunt.de quib⁹ liber exẽplox beatissime virginis marie refertus nosciẽ. specialiter ⁊ de illo q̃ p summum põtificẽ dum liberari a vexationibus demonũ non poterat:missus tandẽ ad quẽdam virũ sanctum in oriẽtalibus partib⁹ degentem:cum magna adhuc difficultate p intercessionem ipsi⁹ glorioſissime virginis ab illa iurisdictiõe ereptus fuit.Vñ si in vltionem vnius improuise non dico oblatiõis:sed exhibitionis vbi mater ex indignatione:dumtaxat super copulam carnalem viro exhibendam: tum dixisset maritus spero inde fructum prouenturum :et illa replicans. Sit fructus ille diabolo datus.tanta seueritas diuine punitionis patuit quanta creditur seuire vbi tanta diuine maiestatis cernitur offensa. Tertium q̃ hec sacrilega oblatio efficit:est habitualis inclinatio ad hmõi maleficia homini bus:iumẽtis:⁊ terre frugibus inferenda. Huius ratio assignari põt ex his que ſm Tho.ij.ñ.q.cviij.super punitionem tẽporalem:qua aliq̃ pter alienas culpas puniuntur deducuntur. Dicitur eñ q̃ qz filij sunt ſm corp⁹ res quedam patris ⁊ serui: ⁊ aialia res dñorum.Et cũ aliquis sit puniendus in reb⁹ suis omnibus:ideo ⁊ filij puniuntur pluries p parentibus.Et differt hec ratio ab illa que supra tacta fuit de pctis patruz:quia deus visitat in filios vsq̃ in tertiam ⁊ quartam generationez: qz vt ibi tactum est hoc intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum. Hec autem ratio concludit de punitione filiorũ pro parentibus vbi non imitant̃ paterna scelera in actu p mala opera:sed ñ in habitu.sic enim ⁊ filius natus ex adulterio dauid mortuus fuit q̃ citius. Et aialia amalechitarum iussa sunt iterfici:q̃uis ⁊ hmõi sit rõ mystica.vt habetur.i.q.iij.§. paruulos.Ex quib⁹ oib⁹ non incõuenienter ꝺr q̃ hmõi pueri semp ad maleficia perpetranda vsq̃ in finem vite inclinantur.

p iij

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sicut eñ deus ſuam oblationē ſanctificat:vt ſanctoꝝ geſta demonſtrāt vbi parētes ſobolem ex eis ꝓcreandā deo dicaſſent:vtiqꝫ ꝛ diabolus ſuā oblationē inficere nō ceſſat ex veteri ꝛ nouo teſtamento quaſi innumera poſſent geſta deduci. Sic eñ plures patriarche ꝛ prophete:vt Iſaac:ſamuel:ſampſon: Sic etiā Alexius:Nicolaus:ꝛ alij innumeri gratijs plurimis ad ſanctitatē vite fuerūt prouenti.Experientia deniqꝫ demonſtrat ſemp filias maleficarum cū conſilibus tanqꝫ imitatrices maternoꝝ ſcelerū eſſe diffamatas:īmo ꝛ totā quaſi ꝓgenie eſſe infectā.Et huius quidē ꝛ oīm p̄cedentiū ratio:qꝛ ſupſtitez ſemp habēt relinq̄re:ꝛ in augmentū illius perfidie ſummis conatibus ex pacto cum demone inito tēdere.Uñ eñ cōtingere poſſet ꝙ ſepiſſime repertum eſt puellas impuberes:vt octo vl̄ decem annoꝝ tempeſtates ꝛ grādines ꝯcitaſſe:niſi ex tali pacto ſub tali oblatione ſacrilega diabolo per matrē maleficam infantē execraſſe:nec eñ per ſe pueri talia ex fidei abnegatiōe ꝓout adulte malefice a p̄ncipio facere habēt:efficere poſſent: cum nec alicuiꝰ fidei articuli fortaſſis noticiam habēt.Ē quibus geſtis aliqua in mediū ꝓducamus.In partibꝰ eñ ſueuie dum quidā villanus ſegetes in campis cum filia paruula vix octo annoꝝ conſpicere decreuiſſet ꝛ ꝓpter ſiccitatez terre pluuiam apud ſe ruminans ꝛ conferēs optaſſet:dicēs. Heu quādo veniet pluuia? Puella audiēs verba patris:ex ſimplicitate animi dixit. Pater ſi pluuiam deſideras faciam ꝙ cito veniet. At pater. Unde hec tibi.noſcis ne pluuiam procurare? Rñdit puella:vtiqꝫ.ꝛ nedum pluuiam ſed ꝛ grandines et tēpeſtates concitare ſcio.Et pater. Quiſnā te docuit? Rñdit mater mea: verum ꝙ mihi inhibuit ne alicui hoc indagarē. Tunc iterum pater.Et quō te docuit? Rñdit. Me cōmiſit vni magiſtro:qui omni hora ad q̄cunqꝫ petita habere poſſum. At pater. Uidiſti ne illum? Reſpondit. Uidi interdum viros introeūtes ꝛ exeūtes ad matrem:ꝛ cum interrogaſſem quidnam eſſent. Reſpondit. Sunt magiſtri noſtri q̄bus etiā te tradidi ꝛ commiſi: magni fautoꝝ ꝛ diuites. Tertio pater.An ne illa hora grandinem excitare poſſet inquiſiuit? Et puella. Utiqꝫ ſi modicū aq̄ habuero faciam. Tunc pater puellam p manum ad torrentez deduxit. Fac inquit:ſed tm̄modo ſuper agrum noſtrum. Tunc

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

puella manum in aquam misit: ⁊ in noīe sui magistri iuxta doctrinā matris mouit. Et ecce tm̄modo pluuia agruz illū pfudit qđ cernens pater. Fac inquit ⁊ grandinem: sed tm̄modo super vnū ex agris nostris. Qđ cum itez puella fecisset: pr̄ de experiē tia certificatus vxorē apđ iudicē accusauit. Que capta ⁊ ꝙicta incinerata fuit: ⁊ filia denuo baptizata ⁊ deo dicata amplius illa efficere non potuit.

¶ Sequit̄ super modum quo iumētis maleficevaria nocumenta inferunt. ¶ Capl'm. xiiij.

Viqz a fortiori cū apl's dicat. Nunqd deo cura est de bobus? volens per hoc innuere: qz oia subsint diuine prouidentie tam hoies q̄z iumenta vtroq̄z iuxta modulum suum seruans: vt psalmista ait. Filij tm̄ hoīm sub regimine ⁊ ptectione alarum amplius gubernantur. Si inq̄z hoies diuina permissione per maleficos affligunt̄: innocentes: iusti: ⁊ peccatores: parentes deniq̄z in filios qui res sunt pertinentes ad eos. Cum etiam iumenta: terre fruges: fil'r de rebus hoīm existunt. vtiqz ⁊ sup illos varia nocumenta posse a maleficis inferri nemo dubitare diuina permissione ꝙcurrente p̄sumat. Sic em̄ Job a dyabolo percussus cuncta iumenta perdidit. Sic deniqz nec minima repperit̄ villula vbi mulieres mutuo vaccas inficere: lac eas priuare: ⁊ sepissime interimere non cessant. A minimo autem nocumento incohando qđ de priuatione lactis estimari pōt. Si de modo quo id efficere valeant querit̄. Rn̄deri pōt qz qz ꝑm Albertum inde aīalibus. Lac de natura sit mēstrui in quolibet aīali: sicut etiā fluxus alius in femina: vbi non restringit̄ talis fluxus aliqua infirmitate: vel ex ꝙditione nature: vel ex accidentali infirmitate: tunc restringit̄ aut aufertur interdum maleficiali ope. Ex ꝙditione aūt naturali: lac restringit̄ post ꝙceptum fetū. Ex infirmitate vero accidentali sicut pluries ex comestione alicui⁹ herbe que ex natura lac regringere hz: ⁊ vaccā alterare. Ex maleficio aūt talia ꝓcurant variis modis. Quedā em̄ nocturnis tēporibus ⁊ sacratioribus vtiqz ex inductione dyaboli ob maiorem offensam diuine maiestatis in quocūqz angulo domus sue se collocant vr̄ceū inter crura hñtes. Et dū cultrū vel aliqđ instr̄m in parietē aut columna infigūt ⁊ manus ad mulgendum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

apponũt tunc ſuũ dyabolũ qui ſemp eis ad oĩa cooperatur in uocant: ꝛ quod de talivacca ex tali domo que ſanior ꝛ que magis in lacte abundat mulgere affectat ꝓponit tũc ſubito dyabolus ex mãmillis illius vacce lac recepit: ꝛ ad locum vbi malefica reſidet ꝛ quaſi de illo inſtrumento fluat reponit. Nec q̃dez populo prædicando nemo ꝓpterea ex eis informat: qr q̃ſtumcũ q̃ quas demonem inuocare ꝛ ꝑ nudam inuocationẽ hec ſe poſſe efficere eſtimaret ſeipm deciperet: qr caret fundamẽto illius perfidie qr ſcz omagium non preſtitit ꝛ fidem non abnegauit. Nec ideo poſui cũ plures hec ꝛ alia que poſita ſunt eſtimãt populo non eſſe proponenda propter periculum informationis cũ ſit impoſſibile aliquez per p̃dicatorem poſſe informari rõne tacta. Potius aũt ſunt in deteſtationem tanti criminis ꝛ vt indices invltionem tanti ſceleris. ſcilicet fidei abnegationis amplius inardeſcant ſunt prædicanda: licet non ſemper plus etiã ponderant ſeculares huiuſmodi temporalia damna cum magis terrenis implicantur affectionibus q̃ſ ſpiritualibus: vnde ꝛ cum eis talia poſſe fieri affirmantur in punitionem ipſorum amplius ſeuiunt: ſed tamen aſtutiam dyaboli q̃s explicare poteſt. Noui illos in quadam ſocietate conſtitutos qui dum tempore maij butyrũ maicũ comedere affectarẽt: eis in itinere exiſtentib⁹ ꝛ in prato circa torrentẽ ꝙſedentibus: vnus ex eis quo pacto cũ demone per antea ſiue tacito ſiue expreſſo inito dixit. Ego optimũ butyrũ maicũ ꝓcurabo. Et ſtatim depoſitis veſtimentis ꝛ torrentẽ intrans non ſtãdo: ſz ſedẽdo ꝙ aque fluxum deorſum vertebat. Et ceteris ꝙſpicientibus ipe dũ certa ꝛba ꝓtuliſſet ꝛ aquã manibus poſt tergũ mouiſſet poſt paululũ butyrũ formatũ ad modũ quo villane tpe maij vẽdere in foro ſolent in magna q̃ſtitate apportauit. Et alĩs guſtantibus optimum fuiſſe butirũ affirmarũt. Qua ex re colligit primo hunc de ſua practica fuiſſe certũ: vel qr mere maleficus per expreſſum pactũ cũ demone initũ. Vel qr per tacitum pactũ nouit ſibi dyabolũ advota affuturũ. Si quidem primũ tunc non indiget diſcuſſione quin verus maleficus fuerit. Si aũt ſcõm tuncvſus ſuffragio dyaboli fuit: eo ꝙ ſibi oblatus ꝛ execratus a matre vel obſtetrice fuerit. Quod ſi q̃s obĩceret dyabolũ forſtaſſe apportaſſe butyrum ſine aliquo pacto tacito vel expreſſo. Ac etiam abſq̃

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

oblatione aliqua: vt ꝑmitur facta fuisse. Respondeꝫ ꝙ nunꝙ aliqs vtitur suffragio dyaboli in ꝯsimilibus operibus sine eiꝰ inuocatione: qꝛ ipso facto cum quis demonis auxiliū petit ꝯ fidem vt apostata ait. Juxta determinationeꝫ doctoꝛis in. ij. sen. dist. viij. super difficultatē. Utrū auxilio demonū vti sic apostasia a fide. Nam cum alīs doctoꝛibus Albertus magnus lz cōcoꝛdat tn̄ magis expꝛesse dicit: ꝙ semp in talibus est apostasia verbi vel operis. Si eiñ inuocationes: coniurationes: fumigationes: ⁊ adoꝛatioſtes fiant: tunc apertū pactū initur cū demone absqꝫ hoc: videlicet ꝙ aliquis coꝛpus ⁊ animam cū fidei abnegatione in toto vel in ꝑte tradat: qꝛ per hoc ꝙ ipm inuocat iam committit apostasiam verboꝝ apertam: si autem non fit inuocatio verboꝝ: sed solummodo fit opere simplici: qꝛ scz tale opus facit qđ non nisi demonum auxilio effectum soꝛtire pōt. Tunc siue faciat illud incohando in nomine dyaboli siue per alia verba ignota siue absqꝫ omni verbo. Illa tn̄ intentione vt dictum est: tunc vt subdit Albertus est apostasia operis: qꝛ illđ opus expectaꝫ a demone. Cum aūt expectare aliquid a demone vel aliquid percipere per ipsum semper est fidei contumelia ⁊ ideo apostasia. Unde ⁊ hic concluditur ꝙ quocunqꝫ modo ꝑ fatus magus hoc pꝛocurauit: vtiqꝫ per pactum tacitum vel expꝛessum pꝛocurauit. Et verisimiliter si absqꝫ pacto expꝛesso qđ tunc vt malefice facere solent per tacitum ⁊ occultum pactū vel ex se vel a matre aut obstetrice initum talia effecit. Et dico ex se qꝛ tantummodo opus exercuit effectū a dyabolo expectās. Secundū: ꝙ colligitur ex illa vel ꝯsimili pꝛactica est ꝙ quia dyabolus nouas rerum species concedere non potest. Jdeo vbi tā subito naturale butyꝛū ex aqua pꝛoꝛupit: hoc virtute demonuꝫ non aquam in lac mutando: sed vel butyꝛum alibi ex loco reposito accepit ⁊ illi ad manus tradidit. vel ex lacte naturali hoc ex naturali vacca recipiendo et subito: vt sic coagulando in naturam butyꝛi: quia quod ars mulierum per spacium temporis efficit butyꝛum foꝛmando hoc ipse in bꝛeuissimo tempoꝛe efficere nouit: et tunc sibi obtulit. Ad idem reducitur modus quo aliqui superstitioſi vinum aut talia necessaria non habentes nocturnis tempoꝛibus tantummodo flasconem aut aliud vasculum recipiunt: ⁊ dum per vicum aliquem incedunt subi-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

to vas vino impletū reportāt. Tūc eñ dyabolus vinū natura
le ex aliquo vase recipiendo illi flasconem impleuit. Super mo
dū aūt quo aīalia ⁊ iumenta malefici interimūt. Dicere opz q̄
sicut hoies ita⁊ iumenta vel tactu ⁊ visu: vel visu tñ vel vbi sub
ter limen ostij ipsius stabuli. vel vbi solent adaquari maleficiū
aliq̄d seu instr̄m malefici reponūt. Sic eñ ⁊ iste in Rauēspurg
incinerate. De quibus ⁊ infra patebit semp ad instantiā demo
nū: vbi meliores equi aut pinguiora iumēta erant maleficiare
habebant. Et dū interrogate fuissent per quē modū talia effi
cerent. Respondit vna noie agnes: q̄ subter limen ostij ipsius
stabuli certas res occultarent. Et interrogata cuiusmodi res.
Rñdit. Diuersarum specierum aīalium ossa. Et vlterius. In cu
ius noie hoc facerent interrogata. Rñdit. In noie dyaboli et
omnium alioz̄ demonioz̄. Sed⁊ altera noie anna que dū ex ci
uibus successiue vigintitres equos maleficiasset q⁊ vector erat
Ultimatim dum vicesimumquartum emisset ⁊ iam ad extremā
paupertatē deuenisset vector stans in ostio stabuli dixit ad ma
leficam que ⁊ in ostio domus sue stabat. Ecce iam emi equum p
mitto deo ⁊ sue matri si equus ille morier̄ q̄ ego manib⁹ meis
propr̄ijs te interficiam. Sicq̄ territa malefica equum sibi inta
ctum reliquit. Dum autem capta ⁊ interrogata fuisset per quē
modum talia effecisset. Respondit se nil aliud nisi foueam feci
sse: qua facta dyabolus certas res ipposuisset sibi innotas. Qua
ex re colligitur q̄ tñmodo aut manum aut visum apponere ha
bent. Et hoc vt quoquo modo malefica cooperet̄. alias eñ dia
bolo seuiendi in creaturas facultas non permitteretur vbi ma
lefica non concurreret: vt prius tactum est. Et hoc contingit p
pter maiorem offensam diuine maiestatis. Sepissime etiā a pa
storibus visa sunt q̄ certa aīalia in campis dū tres aūt quatuor
saltus in aerem fecissent: subito in terram collapso interierunt.
Et hocvtiq̄ demonū ad instantiam maleficarū virtute in dio
cesi Argentinensi inter oppidum fiessen ⁊ montē ferreriū. qui
dem p̄dines asseruit sibi ⁊ alijs vltra quadraginta iumenta in
bobus⁊ vaccis in alpib⁹ fuisse maleficiata. Et hoc infra āni spa
cium: non peste aut aliqua infirmitate p̄cedente. Et pro intersi
gnio dixit: q̄ vbi peste aut alia casuali infirmitate moriunt̄: nō
subito: sed paulatim ⁊ successiue deficiunt. Illud autem malefi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dium subito: abstulit omnem vigorem: ita q̄ ab omnibus iudicabantur illa maleficijs fuisse interempta. Verum talem annotaui numerum. estimo tamen q̄ ampliorem expressit. hoc tñ verissimum q̄ in partibus: ⁊ precipue in alpibus plurimum iumẽta asserunt maleficiari. Qđ genus etiã maleficij vndiq̄ diffusum noscitur. Aliqua filia infra in capto de remedijs adhibendis ꝑ maleficia iumentoꝝ discutientur.

¶ Super modum quo grãdines ⁊ tẽpestates cõcitare ac etiam fulgura super hoies ⁊ iumenta fulminare solent.

¶ Capitulum decimumquintum.

Enim q̄ demones ⁊ sui discipuli talia maleficia in fulminibus: grandinibus: ⁊ tempestatibus ꝯcitare possint: ⁊ hoc accepta ptãte a deo quo ad demões seu eius pmissione: quo ad ipsius discipulos sacra scriptura. Job. j. ⁊. ij. testatur vbi accepta potestate a deo statim demon ꝓcurauit. vt sabei quingenta iuga boum ⁊ quingentas asinas auferrent, ⁊ deinde ignis de celo descẽdens septem milia camelorum consumeret. tandem etiam septem filij ⁊ tres filie per vehementem ventũ: ⁊ per lapsum domus occuberent. ⁊ semper pueri. i. famuli multi. vno qui nunciaret dempto interierunt. vtiq̄ vlcere pessimo sancti viri corpus percuteretur ⁊ vxor ⁊ tres amici eius vtiꝑm vexarent grauiter ꝓcurauit. vbi ⁊ sanctus Tho. in postilla sua super Job. ita loquitur. Necesse est cõfiteri q̄ deo permittente demones pñt pturbationem aeris inducere: ventos concitare ⁊ facere vt ignis de celo cadat: Cuius enim natura corporalis non obediat ad nutum angelis: neq̄ bonis: neq̄ malis ad susceptionẽ formarum: sed soli deo creatori. tñ ad motum localem natura corporalis nata est spũali nature obedire. cuius iudiciũ in hoie apparet. nã ad solum imperium voluntatis que subiectiue est in aia mouẽtur membra: vt opus a voluntate dispositum prosequant. quecunq̄ igitur solo motu locali fieri pñt. hec per naturalẽ virtutẽ non solũ boni: sed etiam mali facere pñt: nisi diuinitus phibeãtur. Venti autem ⁊ pluuie ⁊ alie hmõi aeris pturbationes solo motu vaporum resolutorum ex terra ⁊ aqua fieri possunt. vnde ad huiusmodi procreanda naturalis virtus demonis sufficit. hec Tho. Mala enim que nostris exigentibus in mundo fiũt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

deus velut per suos tortores iuste per demones solet infligere Unde ꝛ glo. super illud. ps. ciiij. Vocauit famē super terram: ꝛ omne firmamentum panis contriuit: dicit sic. Hec mala ꝑmittit deus per angelos malos qui talibus ꝓpositi sunt. Vocat ergo famē, i. angelum fame ꝓpositum. Possent ꝛ illa que supra notata sunt circa qōnem an semper malefici circa maleficia inferenda habent concurrere cum demonibus: vbi de triplici nocumento: ꝛ qūo interdū demones sine maleficis mala nocumēta inferunt: cū maleficis aūt demones plus affectant hoibus nocere. ꝙ eo cum deus amplius per hoc irritatur: inde eis maior facultas puniendi ꝛ affligendi conceditur. Deseruiunt ꝛ illa que doctores super. y. sen. di. vj. An locus sit conuenienter deputatus malis angelis in aere caliginoso mouent: qꝛ cum tria considerantur in demonibus. natura: officium: ꝛ culpa. Sicut nature corresponderet celum empyreum: culpe vero inferius: ita eorum officio cum tortores sint ꝛ ministri: vt supra tactum est in punitione malorum ꝛ exercitum bonorum competit aer caliginosus: ne videlicet nimis nos infestarent si in mundo inferiori circa nos habitarēt. vnde ꝛ in aere ꝛ circa speram ignis actiua passiuis coniungere sciunt vbi a deo permittunt̄: ꝛ ignē de celo cadere seu fulgora fulmina reprocurant. Narratur in formicario de quodam capto per iudicem: dum interrogaret quomodo grandines ꝛ tempestates concitandas procederent ꝛ an facile hoc eis foret ꝓcurare? Respondit. Faciliter grandines ꝓcuramus: sed ad libitum ledere non valemus. Nota custodiam bonorum angelorum. vnde addidit. Eos tantummodo ledere possumus qui dei destituti sunt auxilio: ꝛ qui signo crucis se muniunt: illos ledere non possumus. est autem hic noster modus. Primo verbis certis in campis principem omniū demoniorum imploramus: vt de suis mittat aliquem qui a nobis designatum ꝓcutiat. Deinde venie certo demone eidem in liuio pullum nigrum immolamus eundem in alto ꝓyciendo in aera quo a demone sumpto obedit: ꝛ statim auiam cōcitat: atramen non semper in loca destinata a nobis: sed iuxta dei volentis permissionem grandines ꝛ fulmina proiicit. Narratur etiam ibidem de quodam autore seu hereti arca maleficorum status dictus: qui in Bernensium territorio ꝛ locis adiacent

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

bus constitutus publice de hoc gloriari audebat: ꝙ quando-
cunqꝫ vellet ipse se in omnium emulorum oculis velut murem
facere vellet: ⁊ dilabi manibus inimicorum suorum letalium ⁊
ita etiam capitalium suorum inimicorum manibus sepius eua
sisse. Diuina tamen iusticia cum terminum sue malicie facere
voluit: per hostes suos in stupa quadam prope feneſtram quā-
dam sedere: dum caute explorabatur a sibi insidiantibus: gla
dys ⁊ hastis inopinate transfixus ob sua facinora miserabili-
ter obyt: superstitem tamen discipulum qui in hoppo vocaba-
tur relinquit: qui ⁊ supradictum stadio. de quo in capitulo sex-
to mentio fit: magistruꝫ fecit. Scinerunt hi duo quādo eis pla
cuit tertiam partem fimi: feni: vel frumenti: aut cuiuscunqꝫ rei
de vicino agro neminevidente ad proprium agrū deferre grā
dines vinaciſſimas ⁊ auras lesiuas cum fulminibus ꝓcurare:
in aspectum parentum infantes ꝓpe aquam ambulantes in ip
sam nullovidente proiȷcere sterilitatem in hominibus ⁊ iumen
tis efficere occulta alys manifestare in rebus ⁊ corporibus mo
dis quibuscunqꝫ ledere: ictu fulminis nonnunqꝫ quem vellent
interimere: ⁊ multa alia pestifera procurare: vbi ⁊ quando dei
iusticia hec fieri permisit. Ad ea tamē que per nos reperta sunt
expedit conuertere. In dioceſi namqꝫ constanꝯ. ab oppido ra
uenspurg ob vigintiocto miliaria teuthonicalia ꝓsus saltzburg
gam grando seuissimus excitatus: cunctas fruges: segetes: ⁊ vi
netas adeo in latitudine vnius miliaris contriuerat: ꝙ tertius
annus vix iudicabatur frugeferus invinetis. Unde res gesta
cum per notarium inquisitiōis innotuisset: ⁊ ꝙ propter clamo
rem populi inquisitione opus esset: dum certi per malefica: im
mo oēs pene oppidane talia cōtigisse iudicarēt: Quare ꝙsulibꝰ
an id consentientibus per quindenam iuxta iuris formam su-
per heresim duntaxat maleficarum a nobis inquiritur: non
ad duas duntaxat personas ꝓ alȳs: que tamen in paruo nu-
mero non erant diffamatas peruenitur. nomen vnius agne-
tis balneatricis: alterius anna de mindelheim: quibus ca-
ptis: et seorsum ad distinctos carceres positis: ignorante
penitus vna de altera: sequenti mane balneatrix queſtio-
nibus leuissimis a rectore seu ciuium magistro fidei zela-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tore gelte cognoīato: ⁊ ab alīs ex consulibus sibi adiunctis in
pītia notarij exponit: ⁊ lz maleficiū taciturnitatis indubie pe-
nes se habuisset: de quo ⁊ semp iudicibus timendū est: eo qp in
primo aggressu nō iam muliebri sed virili aio se innoxiā affir-
mat diuina tī fauente clementia ne tī facinus impune transi
ret: subito libere ⁊ a vinculis absoluet: lz in loco turture ⁊ can-
cta flagitia ab ea perpetrata detexit. Maz a notario inquisitio-
nis interrogata sup articulis ⁊ depositione testiū circa nocumē
ta hoībus ⁊ iumētis illata: ex quib⁹ iamviolenter reddebatur
tanq̄ malefica suspecta: cū nemo testis de fidei abnegatione ac
carnali spurcitia cū demone īcubo aduersus eā deposuisset: eo
qp illa secretissima: attīvbi post nocumenta animalib⁹ ⁊ homi
nibus illa vti rea respondisset: cetera oīa de fidei abnegatione
⁊ spurcitijs dyabolicis cū incubo demone peractis interroga-
ta publice fatebatur: asserēs sevltra decem ⁊ octo annos illi in
cubo cum omnimoda fidei abnegatione succubuisse: quibus
expletis vbi super grandinem prefatam an ne aliquid de illis
sciret inquireretur? Respondit qp sic. Et interrogata quomodo
⁊qualiter. Respondit. Jn domo eram ⁊ hora meridiei demon
me accersiuit: ⁊vt super campum seu planiciem kuppel sic ei no
minatur paululū aque mecum deferendo me transferrem iniū-
xit: ⁊ dum interrogassem quidnam operis in aqua explere vel-
let: pluuiam se velle causare rīdit: portam ergo ciuitatis exiēs
ipm demonem sub arbore stantem repperi. Jnterrogata enim
a iudice sub qua arbore respondit. Sub illa ex opposito illius
turris ipm denotando: ⁊ interrogata quid sub arbore egisset:
respondit demon vt foueam paruam foderem ⁊ illi aquam in-
fundere iniunxit. Et interrogata. an ne pariter ꝑsedissent. Re-
spondit me sedente ipe demonstrabat. Jnterrogata demum q̄-
bus neverbis aut modis aquam mouisset. Respondit digito
q̄dem moui: sed in noie ipsius dyaboli ⁊ omnium alioꝝ demo
nioꝝ. Et rursum iudex: quid actum fuit de aqua? Rīdit: dispa-
ruit. ⁊ rursum in aere dyabolus duxit: ⁊ demum an ne aliquaz
sociaz habuisset interrogata, respondit ex opposito sub tali ar
bore aliam captam maleficam annam: videlicet mindelheim
nominando consodalem habui q̄d autē egerit ignoro. ⁊ finalr
interrogata balneatrix de interuallo tpis ab aque assumptiōe

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vſq; ad grandinē. Rñdit. tanta dilatio fuit quouſq; ad domū
peniſſent. Sed ꝛ hoc mirabile cū ſequenti die: altera q̄ſtioni-
bus etiā leuiſſimis expoſita primo fuiſſet: vtpote digito vix a
terra, eleuata poſt libere ſoluta. p̄fata oīa nō diſcrepādo in mi
nimo: nec quo ad locū prout altera faſſa fuerat: qr videlz ſub
tali arbore: ꝛ alteram ſub alia. nec quo ad tempus: quia hora
meridiei: nec quo ad modum: qr per motionem aque in foueā
immiſſe in nomine diaboli ꝛ oim demonioꝝ. nec quo ad inter
uallum tpis: qr dū eius diabol⁹ aquā accepiſſet in ſublime ele
uando regreſſa ad domum ſupueniſſe grandinem affirmabat:
ſingula detexit. ficq; tertia die incineranť: ꝛ balneatrix cōtrita
ꝛ confeſſa plurimum ſe deo commendauit: aſſerens ſe libenti
ano mori: vt demonis iniurias poſſet euadere crucē in manib⁹
tenēdo ꝛ amplexando: quā tñ altera ſpernebat. q̄ etiā vltra vi
ginti annos incubū demonē cū oīmoda fidei abnegatiōe ha-
buerat: primā in multis maleficijs hoībus: iumētis: ꝛterre fru
gibus illatis excedēs vti proceſſus ad conſulatū repoſit⁹ de-
monſtrat. Sufficiant iſta: cū reuera quaſi innumera circa hu-
iuſmodi maleficia illata recitari poſſent. Sed ꝛ de ictu fulmi-
nis q̄ ſepiſſime aut hoīes ſolū: aut cū beſtijs: aut cū demonib⁹
ꝛ horreis cōſumpſerūt. lz occultiorem ꝛ magis ambiguam vi
deať habere cauſam: eo q̄ alia diuina pmiſſiōe ſepe ꝓtingant
abſq; maleficarū: videlz coopatiōe: tñ vbi ſpōte ex earū faſſiōi-
bus talia eas feciſſe ſeu p̄curaſſe reptū eſt. ſuper q̄ etiam varia
acta ꝛ geſta p̄ter ea q̄. ſ. tacta ſunt deduci poſſent. rō etiaz ſuf-
fragať cū ea facilitate que grādines. ſic ꝛ fulmina p̄curare p̄ñt
in mari ꝛ tēpeſtates: ideo oīs ambiguitas de medio tollitur.
¶ Sup tres modos quo viri ꝛ non mulieres repiunť maleſi-
cijs infecti p tria capl'a: ꝛ primo de ſagittarijs maleficis.

VLtimū ad p̄ſens gen⁹ maleficij quo viri inficiunť in
trib⁹ ſpeciebus. Notādū eſt prio de grauitate crimi
nis quo ad maleficos ſagittarios in ſeptē horrēdis
maleficijs. naz primo ſacratiori die dñice paſſionis
ſexta: videlz feria paraſceuen. vt ferť infra miſſaruz
ſolēnia habēt ſacratiſſimā crucifixi imaginē: tela quaſi ad me-
tam ſagittādo. O quāta crudelitas ꝛ iniuria ſaluatoris. Se-
cūdo. lz ſub dubio vertiť an aliam apoſtaſiā verbo vltra illaz

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

apostasiam operis habēt cum demonibus inire. tñ quocunqz modo fiat maior cōtumelia non pōt a xp̄iano irrogari fidei: cum certū sit qꝫ si infidelis cōsimilia perpetrarēt: nulliꝰ forent efficacie. in nullo etiā tāto complacere aduersario salutis opere potest. Unde miseri talis fidei catholice veritatē ⁊ efficaciā potius perpēdere deberēt. qua etiā de causa deꝰ hmōi flagitia iuste permittit. Tertio qꝫ tres aut quatuor iactus totidez tela hz infigere: ⁊ ex consequenti tot ꝑm eūdem numerū homines qualibet die poterit interimere. Quarto. qꝫ sic de p̄missis certificantur a demonibus: qđ tñ corporali visu illum occidendū prius habēt conspicere: ⁊ cordis volūtatē: vbi ex integro illū ad interimendū flectunt: talis quocunqz loco inclusus se tueri nō poterit: quin tela emissa ferat̄: ⁊ p diabolū ei infigat̄. Quinto. qꝫ sub tali certitudine sagittam emittere valent: vt in casum quo denarium a capite per sagittā deponere absqz capitis lesione voluerint hoc ipsum efficere valeant: silīmodo ⁊ p bombardā quātūcunqz magnam. Sexto. qꝫ super hec efficiēda homagium tale cum corporis ⁊ anime perditiōe diabolo p̄stare habent. sup quibus aliqua gesta in medium ꝓducamus. Maz princeps q̄dam rheni barbarus cognominatus: eo qr barbaz nutriebat cum ante annos. lx. adiunctis sibi terris imperialibus quoddā castrum lendēbrūnen ꝓpter rapinas quas castrē ses inde faciebāt obsidēdo circūuallasset habuit in suo comitatu quendam hmōi maleficū pūker noīe: qui intm̄ castrenses molestabat. qꝫ vno dēpto oēs successiue sagittis interimit. talēqz modum seruauit: vt cū quem intuitꝰ fuisset quocūqz se diuertisset ꝑmissam sagittam letaliter vulneraret ⁊ occideret: talesqz tractꝰ quolibet die tres dūtaxat in sua ptāte habebat: eo videlicet qꝫ tres sagittas imagini saluatoris infixerat. cur aūt diabolus ternarium numerum pre alijs eligit estimari pōt qꝫ in abnegationē sanctissime trinitatis hoc efficiat. illis autē tribus emissis tractibꝰ: non nisi in sortē vt ceteri sagittas emittebat. accidit demū vt cum q̄dam ex castrēsibus deridendo ad ipm̄ clamasset pūker. nonne circulum in porta pendentē illesum permittes? ⁊ rūdēte illo ab extra nocturno tempore: non sed ipm̄ die captiōis castri auferā. hoc idem qđ predixit adimpleuit. nā oībus vt p̄missum est; dēpto vno interemptis castrū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

capitur.⁊ ipse circulum domui sue in rorbac Normacie. doce.
appédit:⁊ sic appēsum in hodiernū diem cernit.q̄ etiaz post a
rusticis quibus plurimū molestus erat quodā sero cum fosso
rijs eoz instrumentis occiditur:⁊ in pctis suis morit. Fer
deniqz de ipso ꝙ q̄dam de optimatibus dum artis sue experie
tiam certam capere voluisset:eidē pprium filium paruuluz ad
metum posuit:⁊ p signo super byrretū pueri denarium sibiqz
mādauit:vt denarium sine byrrero p sagittam ammoueret.cū
autem maleficus id se facturum:sz cū difficultate assereret libē
tius abstinere:ne p diabolum seduceretur in sui interituz:ver
bis tñ principis inductus sagittam vnum collari suo circa col
lum immisit:⁊ alterum balliste superponēs denarium byrreto
pueri sine omni nocumēto excussit.quo viso dum ille maleficū
interrogasset.cur sagittaz collari imposuisset?rñdit.si decept⁹
per diabolū puerū occidissem:cū me mori necesse fuisset:subi
to cū sagitta altera vos transfixissem:vt vel sic mortē meā vin
dicassem.Et q̄dem lz diuina pmissa mala hmōi in p̄bationē ⁊
castigationem fideliū fieri finit:ex aduerso tñ in cōfortationez
⁊ gloriam fidei potiora miracula:clemētia saluatoris opatur.
Nam in dioces cōstātien.prope castrum hohenzorn.ac mona
sterium monialium ecclesia quedā iam de nouo cernitur con
structa.in qua hmōi imago saluatoris cū sagitta ifixa:ac cruo
re effuso cernitur:cuius miraculi veritas tali ordine patuit.
Miser em̄ quidam dum iuxta ordinem prenotatum sup tres
aut quatuor tractus balliste ad interiorum aliorum a diabolo
certificari cuperet in biuio quodam imaginem crucifixi sagit
ta petit ⁊ modo quousqz in presens cernitur transfixit:et dum
cruor miraculosus erumperet miser immobiliter diuina vir
tute gressu percussus figitur.⁊ vbi a pretereunte quodam cur
ibi fixus maneret interrogaret.miser caput agitabat:brachijs
qz ac manibus quibus balliſtam tenebat:ac toto corpore tre
mens nil rñdere poterat:⁊ alter hincinde circūspiciēs dū ima
ginē crucifixi intuet ⁊ sagittā infixam cū cruore effuso specula
tur:pessime inquit neqz imaginē dñi nostri transfixisti ⁊ alios
cōuocans attendite inqt ne fugam capiat:dum tñ vt p̄missum
est se de loco mouere nō poterat ad castrū cōcurrit:⁊ rē gestaz
narrauit q̄ cōscite descendūt:⁊ miserū in eodē loco psistentem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

reperiũt: ⁊ inq̃rentibus de casu: dũ crimen fassus fuisset ex con
tractu publice iusticie de loco moueť. ⁊ digná ꝑ cõmissis vltio
nem ꝑ miserabilẽ morte recepit. Sed heu ꝙ cogitatu horribi
le existit: nec his humana quersitas terretur vt a filiib⁹ flagi
tijs se cõtineat. Nam in curijs optimatum vndiqꝫ vt fertur ta
les sustentanť de suis flagitijs publice in cõtẽptum fidei ⁊ gra
uem offensionẽ diuine maiestatis ⁊ cõtumeliã nostri redẽpto
ris gloriari: ⁊ se iactari de talibus ꝓmittunť. vñ et tales vtiqꝫ
⁊ receptatores defensores ⁊ fautores nedum hereticorum: sed
apostatarum a fide iudicãdi sunt ⁊ penis plectẽdi subscriptis:
⁊ hoc est septimum. Nã primo ipso iure excõicati sunt. ⁊ fauẽ
tes clerici ab omni officio ⁊ bñficio deponunť ⁊ priuanť: nec
ad illa restituũtur absqꝫ speciali apostolice sedis indulto. Jtẽ
prefati receptores postqꝫ fuerint publicati si in excõicatiõe ste
terint ꝑ annum aĩo pertinaci: velut heretici sunt condẽnandi:
q̃ singula sic ꝓbanť. Nam in ca. vt inquisitiõis. §. prohibem⁹
li. vj. tangiť de nõ impediẽdo directe vel indirecte ꝓcessum iu
dicium diocesanoꝝ ⁊ inq̃sitorum in causis fidei: vbi tangitur
põdicta pena infligenda post annum. nam ỏr primo. Prohibe
mus districtius potestatibus dñis tpalibus ⁊ rectorib⁹ eorũ
dem officialibus ⁊c. si cui placet capitulum ꝓlegat. Deniqꝫ ꝙ
⁊ ipsi malefici cum eoꝝ receptatoribus sint ipso iure excõica
ti. ꝓz de ipsis hereticis maleficis in ca. ad abolendã. in prin. ⁊
in. ca. excõicamus primo ⁊ ꝑsertim: ⁊ breuius in. c. excõicam⁹
ij. de here. vbi sic dicitur. Excõicamus ⁊ anathematizam⁹ vni
uersos hereticos catharos: paterinos: ⁊ infra. ⁊ alios quibus
cũqꝫ nominibus censeanť ⁊c. Et nota super quibuscũqꝫ nomi
nibus. de credentibus autem ⁊ receptoribus ⁊ ceteris supra
dictis habetur in. c. excõicamus. j. §. credentes. vbi sic dicitur
Credentes preterea receptatores: defensores: ⁊ fautores taliũ
excommunicationi decernimus subiacere. ⁊c. ⁊ in capitulo ex
communicamus. ij. tanguntur plures pene: quas incurrunt
infra annum cum ipsis clericis vbi sic ỏr. Receptatores: fauto
res: ⁊ defensores: excommunicationi decernimus subiacere: vt
postqꝫ quilibet talium fuerit excommunicatione notatus si sa
tisfacere cõtẽpserit infra annum: extũc ipso iure sit infamis nec
ad publica officia seu ꝯsimilia: nec ad eligendos aliquos ad

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hmõi nec ad testimonium admittantur: sint etiam intestabiles vt nec testã di liberã habeãt facultatem nec ad hereditatis successionem accedat: nullus preterea ipsi sup quocũqz negotio rñdere cogatur. Quod si forte iudex extiterit eius sentẽtia nullã obtineat firmitatẽ: nec cause alique ad eius audiẽtiam proferãtur: si fuerit aduocatus nullatenꝰ eiꝰ patrociniũ admittat. Si tabellio instrumẽta confecta nullius sint momẽti: sed cum authore dãnato dãnent: ⁊ in filibus idẽ ꝑcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit ab omni officio ⁊ bñficio deponat: vt in quo grauior est culpa maior exerceatur vindicta. Si qui tales aũt postqz ab ecclesia fuerint denotati euitare contẽpserint excõicationis sentẽtia vsqz ad satisfactionẽ idoneam percellãtur. Sane clerici non exhibeant hmõi pestilẽtibus ecclesiastica sacramẽta nec eos xp̃iane presumant tradere sepulture: nec elemosinas aut oblationes eorum recipiant: alioquin suo priuentur officio ad quod nequaqz restituantur absqz indulto sedis aplice speciali. Sunt deniqz alie pene qꝑplures super p̃dictos etiã si non pfistant per annum oĩno pertinaci super eorũz videlicet filios ⁊ nepotes qui ab epõ ⁊ inquisitori possunt priuari seu priuatos denunciari dignitatibus: personatibꝰ: ⁊ omnibus honoribus ac beneficijs ecclesiasticis ⁊ officijs publicis quibuscunqz iuxta ca. vt commissi. §. priuandi. de here. li. vj. Intelligitur tñ si impenitentes extiterint. vt in ca. statutum felicis. e. li. ⁊ ti. Item qꝑ etiam ipõrum filij vsqz ad secundaz generationem sunt priuati omni beneficio ecclesiastico ⁊ officijs publicis vt in ca. quecũqz. §. heretici. eo. li. Intelligendum tñ qui p̃ paternã ⁊ nõ per maternam lineã descẽderunt ⁊ etiã de impenitentibus vt in alle. c. statutum. Item qꝑ illis supplecredentibus: receptatoribus: defensoribus: ⁊ fautoribus eorũ fit appellationis ⁊ proclamatiõis beneficium interdictum patet in ca. vt inqsitionis eo. li. vbi tamen archidyaconꝰ super. c. eo. intelligit. vt postqz per sententiam esse tales sunt declarati: tũc non possunt: ante autem sniam si in aliquibus aggrauantur seu indebite fatigãtur appellare p̃nt. plura alia possent deduci: sed ista sufficiant. ¶ Pro ampliori tamen premissorum intelligentia aliqua sunt discutiẽda. ¶ Primo qd si princeps vel secularis potestas iuxta prenota gesta ad deuastationem alicuius

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

castri iusto bello aliquem hmõi maleficum secum recipiat ꝛ eiꝰ assistentia tirannidem malorum cõpescat nunqd totus exercitus vt fautores ꝛ receptatores talium sunt iudicandi ꝛ predictis penis mulctandi. ℜespondendum videtur ꝙ qz propter multitudinez rigor iusticie est temperandus. di. xl. constituere tur. Ideo licet principalis ꝛ eius accessores ꝛ consiliarij talia fouentes: omnino sint ipso iure penis prefatis innodati. vbi moniti ab eorum ordinarijs non destituerint cum iam vti receptatores fautores iudicantur. vnde ꝛ ipsis penis subiiciuntur: reliquus tamen exercitus cum absq; eorum consilio ꝛ fauore talia fiant: immo pro defensione rei publice sua corpora exponere sunt parati. licet fortassis in factis maleficis complacentiam habeant: tamen censuram illam excommunicationis euadunt. licet reatum illum in eorum confessiõe agnoscere habeantur debita cautione accepta super omnimoda huiusmodi detestatione in perpetuum a confessore absolui: ꝛ quantum in ipsis est ab eorum finibus huiusmodi maleficos expellere. Si vero queritur a quibus possint presidentes vbi resipiscant absolui: an ab eorum ordinarijs aut inquisitoribus? ℜespondetur vtiq; absolui possunt: ꝛ ab inquisitoribus ac alijs inquisitoribus si resipiscant habere in ca. vt' officium in prin. de here. li. vj. vbi sic dicitur. vt officium ꝛ infra contra hereticos credentes: receptatores: fautores: ꝛ defensores eorum: necnon cõtra infamatos de hereſi vel suspectos secundum sanctiones canonicas hominum metu diuino timore postposito procedatis. si vero aliquis ex predictis heretica labe primitus abiurata redire voluerit ad ecclesie vnitatem iuxta formam ecclesie absolutionis beneficium impendatis. Si deniq; instatur quando dicetur princeps vel alius respicere. ℜespondeꝯ quãdo maleficium propter iniuriam creatori illatum preueniendum tradit: vnde ꝛ vt ipsum a domino tantummodo expellat non est malefici seu heretici manifeste deprehensi in hereticа prauitate. vt. s. patebit pena debita: ꝛ vt de preteritis doleat: ꝛ tales nunq; decetero fouere vti catholicum decet principem firmiter in aio suo statuat. Quod si queritur cui tradendus ꝛ quo ordine puniendus: ꝛ an vt manifeste deprehẽsus in hereſi sit iudicandus? Ad primum specialis tangetur difficul-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tas in principio tertie partis.an videlz eorum punitio tãtum modo ad iudicem secularẽ ꝛ nõ ecclesiasticũ ptineat? Manifestum est em̃ per ca.vt inquisitionis.§. phibemus.li.vj.q̃ potestatibus ꝛ dñis tpalibus interdicitur:ne de crimine heresis quoquomodo iudicẽt absq̃ episcopor̃ seu inquisitor̃.aut saltim alterius eorũdẽ licentia:sed qr ratio q̃ ibi assignatur circa maleficos nõ videt habere locũ qr dicit ibi q̃ ideo non debẽt iudicare:eo q̃ crimen heresis est mere ecclĩasticũ:malificor̃ autẽ crimen nõ videt mere ecclesiasticũ sed etiã ciuile ppter dãna tpalia.quicquid tñ sit vt infra patebit:lz iudicis ecclesiastici sit cognoscere ꝛ iudicare:tñ iudicis secularis est exequi ꝛ punire: vt patet extra de here.ca.ad abolẽdam.ꝛ.c.vergẽtis.ꝛ.c. excõmunicamus.vtriq̃. Unde ꝛ iudex secularis si tradet talem ordinario ad iudicandum:hz tñ per se eundem punire postq̃ ab epo sibi traditur aut relinquitur.vel etiã ex consensu epi secularis iudex vtrũq̃ facere potest.s.iudicare ꝛ punire. Nec valet si dicatur q̃ tales malefici non sunt heretici:sed potius apostate:qr cum vtrũq̃ contingat circa fidem:tamen sicut hereticus circa illam tñmodo dubitat.ꝛ hoc in toto vel in parte ita et apostate malefici.ratio etiam per se dictat.cum em̃ grauius est corrumpe fidẽ:per quã est aie vitaq̃ falsare pecuniã:per quaz vite temporali subuenit̃. Unde si falsarij pecunie vel alij malefactores statim per seculares potestates iuste morti tradũtur: multomagis tales heretici ꝛ apostate statim q̃ conuincuntur: possunt iuste occidi. Unde ꝛ per hec est responsio ad secundũ: quo scilicet ordine ꝛ a quo iudice sit puniẽdus:sed clarius de illo tractabitur in tertia parte operis circa modos sentẽtiandi.qualiter deprehensus manifeste in heresi sit sententiandus circa.viij.ꝛ.xij.modum:ꝛ super dubium quid si peniteret an adhuc esset occidendus? Reuera enim si hereticus simplex relapsus quantumcunq̃ peniteat est occidendus in ca.ad abolendam.allegato.ꝛ hoc rationabiliter ꝼm thomaz cũ per hoc prouidet bono cõi:qr si heretici reuersi sepe recipient̃:vt in vita cõseruarent̃ ꝛ alijs tpalib⁹ bonis posset hoc esse in preiudiciũ salutis alior̃.tũ qr si relaberet̃ alios inficerẽt.tum etiaz qr si sine pena euaderent:alij securius in heresim relaberentur ex relapsu etiã ipsorum p̃sumitur de incõstãtia eor̃ circa fidẽ:ꝛ iõ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

iuste occidēdus. quare ꝛ hic dicere oportet ꝙ si ꝓpter suspitionem solā inconstantie eccl'iasticus iudex relapsum hz tradere curie seculari ad occidēdum: a fortiori si nō velit tradere apostatam aut maleficam quācūqz curie seculari propter pniam ꝛ eius conuersionē. tñ relinquere hz talē ꝛ non impedire: cū iudex secularis ꝓpter dāna tpalia ipsoꝝ maleficum vult occidere ꝝm leges lz ecclesiasticus iudex pri⁹ habeat penitentem maleficum absoluere ab excōicatione: quā propter heresim malefi/carum incurrit: cum ꝛ hereticus sit excōicatus. iuxta ca. excōi/camus. j. ꝛ. ñ. ꝛ ad gremiū ecclesie recipere: vt spūs saluus fiat: vt dicit. xj. q. iij. audi. Alie rōnes assignant inferius circa questionē primā tertie partis. sufficiant ista. ad presens tm̄modo aduertāt aīarum rectores q̄ dura ꝛ districta exiget ab eis: ratio a tremendo iudice cū reuera iudiciuz durissimum his qui presunt: ac vbi tales in iniuriam creatoris viuere permittunt. Seqtur de duobus alijs maleficoꝝ generibus. Nā ad idē genus maleficij reducunt: ꝛ illi qui ꝑ incātatiōes ꝛ carmina sacrilega arma q̄cunqz incantare sciunt. vt eis nullo modo nocere valeāt. vñ nec etiam vulnerari pñt: hi em̄ diuersificantur. Nā aliqui sunt q̄ cum predictis sagittarijs maleficis concordant: in eo ꝙ etiam circa imaginem crucifixi ꝛ contumelia ei illata talia addiscūt gratia exempli qui vult: vt nō valeat ledi in capite aliquo ferro aut ictu habet caput imaginis auferre: q̄ circa collum auferat collum: q̄ circa brachium auferat seu cōminuat brachium ꝛ sic consequenter. Interdum supra cingulum aut infra: interdū ex toto comminuunt. ꝛ in huius signuz viz inter decem imagines in biuio aut in campis repositas vna integra reperitur. Aliqui vero sunt q̄ certa breuia secum deferūt aliqui verbis interdum sacris aut etiam ignotis talia procurant. Inter que hec estimatur diuersitas. Nam primi lz in cōtumeliam fidei circa dehonestationem imaginis saluatoris cū prefatis maleficis sagittarijs concordant: vnde ꝛ veri apostate reputandi ꝛ iudicandi vbi fuerint deprehensi: alio tamē respectu sagittariorum: nec etiam in malum proximi manifestuz prout in tuitionem proprij corporis supra cingulum vel infra aut etiam totius corpis seruire videtur: ideo tanq̄ hereticī penitentes ꝛ nō relapsi: vbi sunt malefici cōuicti ꝛ peniteant sunt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

sudicandi ꝛ sux̄ta octauū modū penitentiandi cū adiuratione ꝛ inclusione vt in tertia ꝑte operis tangeť. ¶Dño secūdis vero q̄ per carmina arma incantare nitunť: ꝛ sup̄ illa nudis plantis incedere ꝛ silia exercere. Incātatores eñ dicunť iux̄ta Isi. viij. ethi. qui artem aliquam verbis peragūt distinguendū. q̄ inter dum incantationes fiunt per verba sacra aut per carmina scripta sup̄ infirmos. ꝛ he quidem incantationes licite fieri p̄nt septem ꝯditionibus seruatis: vt inferius patebit circa modos curandi maleficiatos infirmos. Incantationes aūt que fiūt sine per aliqua verba aut vbi talia carmina scripta deferunť hoc iux̄ta dicibus attendendū: q̄ si bi sunt noīa incognita. Item caracteres ꝛ signature alie p̄ter signaculum crucis: tūc talia sunt oīno refutanda ꝛ attendendi sunt hoīes pie a talium credulitate: q̄ si desistere nollent tunc tanc̄ leuiter suspecti sunt iudicandi de q̄bus in scō modo sniandi: inferius patebit: non eñ tūc caret scrupulo heretice prauitatis: immo q̄ talia oīno ope ꝛ auxilio demonum h̄nt fieri: cuius vt. s̄. patuit qui auxilio vtit apostata a fide iudicať: licet etiam p̄pter ignorantiā ꝛ emendationis gr̄am minus c̄ cum sagittarijs maleficis sit agendum. Et q̄ plurimum cōe cernit apud clientes ꝛ mercatores secum deferre hmōi carmina ꝛ bñdictiones que incantionis speciem habere videntur: expedit oīno siue in foro p̄nie per cōfessorem: siue in foro ꝯtentioso per ecclesiasticum iudicem hmōi eliminare cum tacitum pactū p̄pter verba ignota ꝛ caracteres signaticū demone initur ꝛ demon occulte se ingerit ꝛ optata p̄curat vt tandem ad peiora alliciat: vnde vbi in foro ꝯtentioso talis debet adiurare iux̄ta scōm modum sententiādi vbi in foro ꝯscientie ꝯfessor debet carmina inspicere ꝛ si nolit oīno proycere: debet tñ nomina ignota ꝛ caracteres delere reliqua vero vt euangelica verba ꝛ signacula crucis permittere. Super quibus oibus ꝛ precipue sup̄ maleficos sagittarios notandum q̄ supra tactū est an vt manifeste deprehensi in heretica prauitate iudicandi sint: de qua materia etiā prius tactū est in prima questione primi me partis. Et quidem q̄ sic p̄z ibidem. Nam vt dicit Ber. in glo. ordinaria in ca. abolendam. §. presenti. ꝛ verbi deprehēsi. tribus modis de iure quis pro manifeste deprehenso in heretica prauitate habetur puta facti euidentia: vt in simplici hereti

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qñ publice p̄dicant heresim. ff. de ritu nup. palam. §. vlti. vel legitima ꝓbatione per testes vel ex sua ꝯfessione. Et eiusdē, bern. glo. in ca. excōicamus. ñ. sup ver. deprehensi publice: ita ꝙ notorium sit illis etiam qꝝ ꝯdemnati sint. Ad idez videt facere super ca. sup quibusdam extra de ver. sig. put patuit in. j. q. prime ptis huius operis. Ex q̄bus ptz: ꝙ malefici sagittarij fil'r ⁊ alia arma incantantes ꝓ manifeste deprehensis in heretica prauitate per aliquod pactum expressum cuz demone initum ꝓpter manifesta ipsoꝝ opera que non nisi dyabolica virtute fieri possunt habendi sunt. ℙatet ⁊ secūdo qꝝ eorum fautores: receptores: defensores: vt manifeste tales pro talibus habendi sunt et penis prescriptis manifeste subiacere ita ꝙ non iam sub dubio aut tanq̄ suspecti receptatores leui aut graui vel violenta suspitione iudicandi prout plures alij existere possunt: vnde ⁊ semp grauissime contra fidem delinquunt: ⁊ semp mala morte a deo percutiuntur. ℳam vt fertur quidam princeps cum cōsimiles foueret maleficos ⁊ cum hoc quandam ciuitatez in certis negocijs indebite aggrauaret: dum hoc sibi a quodā familiari obij ceret ille omni timore dei postposito. ℜñdit: det deus ꝙ in hoc loco moriar si iniuste a me illi aggrauentur ad que verba subito diuina vltio subsecuta subitanea morte expirauit: reuera in vindictam non tam iniuste aggrauationis q̄tum ⁊ fautorie heresis. ℙatet ⁊ tertio: ꝙ prelati quicūq̄ ⁊ rectores vbi hm̄oi flagitys ⁊ eoꝝ authoribus: ⁊ fautoribus iuxta oēm possibilitatez non resistunt: etiā tanq̄ manifesti fautores ⁊ ꝙ p̄scriptis penis manifeste subiacere debeant iudicantur.

¶ Sequitur scōm principale huius secunde partis sup modos tollendi ⁊ curandi maleficia premittendo difficultatem.

ℳ Trum licitum sit maleficia per alia maleficia vel ꝙ aliqua illicita tollere. Et arguitur ꝙ nō: quia vti auxilio demonū non est licitū vt. s. patuit ⁊ in. ñ. sen. dist. vñ. a doctoribus communiter determinatur qꝝ videlicet est apostasia a fide ⁊ quidez quod sine auxilio demonum non possit dissolui. ℙrobatur: quia aut dissoluitur humano artificio aut dyabolica aut diuina potētia. ℳō primum: qꝝ inferior potestas non potest infringere superiorez: cum nihil agat vltra suam virtutem: non etiam diuina: qꝝ hoc

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

esset opus miraculosum ⁊ cum illa deus ad suum nutum operatur: ⁊ non ad instantiam hoim sicut ⁊ xps matri petenti miraculum de subuentione necessitatis vini: vt doctores exponunt q̄ hoc miraculuz quersionis desiderabat xps. Respondit. Quid mihi ⁊ tibi mulier. s. commune in opere miraculoso. Apparet etiam q̄ rarissime liberantur q̄ tuncunqz diuinū auxilium ⁊ suffragia sanctorum implorant: ergo non nisi auxilio demonū liberari possunt qđ tamen non est licitum querere. Preterea hoc quod cōiter toleratur in vsu practicatur lz sit licitum sed hoc cōiter practicatur: q̄ tales maleficiati currunt ad mulierculas superstitiosas a quibus sepissime liberantur: ⁊ non per sacerdotes aut exorcistas: ergo practica ostendit q̄ auxilio demonum maleficia tolluntur: cuius tñ auxilium querere cum sit illicituz etiam non est licitum maleficia tollere: sed patienter sufferre. Preterea ꝺm Tho. ⁊ Bonauē. in. iiij. dist. xxxiij. de impedimēto maleficiali maleficium est ita ꝓpetuum: q̄ non potest habere humanum remedium: qz si haberet remedium non est hominī notum vel licitum in quibus verbis dant intelligere: q̄ sit quasi infirmitas incurabilis ⁊ perpetue inherens: vnde subdunt licz deus prestare possit remedium demonem cogendo et demon desistendo ille curaretur: tamen curatio non erit humana ergo nisi deus dissoluerit per se non est licituz eius dissolutionē quocunqz modo querere. Preterea in eadē dist. ⁊. q. dicunt: q̄ etiā per aliud maleficium adhibere remedium est illicitum vnde dicunt ⁊ si posset per aliud maleficiū adhiberi remedium: nihilominus reputaret perpetuū: lz amoueretur maleficiū: qz nullo modo est licitum per maleficium inuocare demonis auxilium Preterea exorcismi ecclesie nonvalent ad reprimendum demones semper quo ad oēs molestias corporales hoc dei iudicio exigente: semper tñ valent contra illas demonum infestationes contra quas principaliter sunt institute sicut contra obsessos vel circa pueros exorcisando. Preterea non oportet q̄ ꝓpter peccatum dyabolo sit potestas in aliquem data cessante peccato cessat potestas: quia interdum cessante culpa remanent peccata ex quibus verbis videntur prefati duo doctores sentire: quod non sit licitum maleficia tollere: sed permittere illa sicut permittuntur alie infirmitates incurabiles: et committe-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

re:illa tm̃modo dño deo qui illa tollere põt ad suum placitũ.
In ꝟrium est: ꝙ sicut deus ⁊ natura non abundant in superfluis
ita non deficiũt in necessarijs:quare ⁊ necessario fidelibus ꝯ hu
iusmodi insultus demonũ sunt dati non solũ remedia ꝑseruati
ua de quibus in principio huius secunde ptis tactũ est. verum
etiam remedia curatiua cum alias non sufficient fidelib⁹ a deo
puisum esset ⁊ opere dyaboli viderent fortiora operibus dei.
Preterea glo.super illud Job.xxj.Non est ptás sup terram ⁊c.
dicit oia humana superat:etsi meritis sanctoꝝ subiacet.Unde
⁊ meritis sanctorum virorum in hac vita subiacent. Preterea
Augustinus de moribus ecclesie non est angelus cum inhere-
mus deo mente nostra potentior:nam si potestas virtus est in
hoc mundo toto mundo sublimior est mens deo inherens. vn
de ex talibus dissolui pñt opera dyaboli. Rñsio: hic sunt due
solennes opiniones sibĩinuicem vt videt̃ ꝟriantes. Sunt em̃
quidam theologi ⁊ canoniste inuicem concordantes: ꝙ licitus
est maleficia tollere etiaꝫ per opera superstitiosa ⁊ vana. Et hu
ius opinionis sunt. Scotus Hostien.⁊ Goffre.⁊ cõiter omnes
canoniste. Aliorum theologoꝝ opinio ⁊ precipue antiquorum
⁊ quorũdam modernorum vt Thome Bonauenture Alberti
Petri de palude:⁊ aliorum multorũ:ꝙ nullomodo sint facien
da mala vt eueniant bona:⁊ ꝙ potius homo mori debet q̃ꝫ in
talia ꝯsentiret vt.ſ.per opera superstitiosa ⁊ vana liberaretur:ſz
quia vnica distinctione poterunt eorum dicta concordari vidẽ
de sunt prius eorum sententie. Nam Scotus in suo.iiij.distin.
xxiiij.de impedimento maleficiali siue de frigidis ⁊ maleficia
tis reputat fatuitatem asserere ꝙ etiam pervana ⁊ superstitio-
sa non debeant maleficia tolli: dicit enim nec in hoc est infideli
tas aliqua:quia destruens non assentit operibus dyaboli: sed
credit eum posse ⁊ velle fatigare dum durat tale signum quia ex
pacto non assistit ad hoc nisi dum illud durat. Et sic de structu
illius signi non ponent finem tali vexationi:vnde ⁊ dicit ꝙ est
meritorium opera dyaboli delere:⁊ qꝛ loquitur de signis po-
namus exemplum. Sunt quedam mulieres que tali signo no-
tant maleficas vt si vacca vbertate lactis ex maleficio priuatur
tuncvꝛceum lactis super ignem appendunt.⁊ certis ꝟbis sup-
stitiosis insistendo:vꝛceum cum baculo percutiunt:⁊ſz flasculũ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mulier ꝓcutiat tamen oĩa verbera dyabolus ad dorſum male/
fice defert per que fic dyabolus cum malefica fatigaſ: facit tñ
illa dyabolus vt percutientem catholicam ad peiora alliceat.
vnde periculoſum non exiſtit: alꝫ non videretur opinio tanti
doctoris habere difficultatẽ. pñt ꝛ alia exempla adduci. Hoſt.
ad idem in ſumma copioſa de frigidis ꝛ maleſi. ꝛ ti. de impotẽ
tia coe. in glo. ſuper ca. lre. §. mulierem aũt. dicit ꝙ in hoc defe
ctu recurrendum eſt ad remedia medicorum. Et lz quedam re/
media ꝯ hec ſcripta vana ſeu ſuperſtitioſa videanť: tñ cuilibet
authori in ſua arte credendum eſt. Sed ꝛ ſatis tolerare pōt ec/
cleſia retunderevana vanis. Humbertinus deniqꝫ in ſuo quar
to ꝑfata diſtinctione hisvtiturverbis. Poſſunt maleficia aut ꝙ
orationes: aut per artem per quam facta ſunt deſtrui. Ad idem
Goffre. in ſumma ſua. eo. ti. Maleficium non pōt ſolui ſemper
per illum qui fecit: vel qꝛ eſt mortuus: vel qꝛ neſcit delere ipm:
vel qꝛ maleficium eſt perditũ. ſi aũt ſciretur: licite poſſet ſoluere
ꝛ loquiť ꝯ illos qui dicebant ꝙ per maleficia non poſſet copu/
le carnali preſtari impedimentum: eo ꝙ nullũ tale eſſet perpe/
tuum. vnde non dirimeret matrimoniuꝫ iam ꝯctum. Preterea
illi qui fuerũt moti afferere ꝙ nullum maleficium ſit perpetuũ
mouebantur his rõnibus: qꝛ putabant omne maleficium poſ/
ſe moueri. vel per aliud maleficium vel per exorciſmos eccleſie
qui ſunt ordinati ad reprimendum vim demonum vel perverſã
pniam cuꝫ dyabolus non habeat ptãtem niſi ſup peccatores.
Unde quo ad primũ ꝯcordabant cũ opinione alioꝝ ꝙ ad mi/
nus per ſuperſtitioſa poſſint tolli. Contrarie aũt opinionis eſt
ſanctꝰ tho. in ſuo. iiij. prefata di. ſic inquientis. ꝙ ſi maleficium
non poſſit reuocari niſi per aliquod illicitũ: vt per demonis au
xiliũ: vel huius etiam ſi ſcireť poſſe ſic reuocari nihilominus ꝑ
petuum iudicatur: qꝛ remedium non eſt licitũ. Ad idem Bona
uentura. Pe. Albertus ꝛ cõiter oẽs theologi vbi cum breuiter
tangunt dem onis auxilium tacite vel expreſſe inuocandũ vidẽ
tur ſentire ꝙ per nil aliud niſi per licitos exorciſmos vel perve
ram pniam; vt in. c. ſi per ſortiarias, alle. tangiť remoueri de/
beant moti; vt apparet rõnibus in principio queſtionis anno
tatis. Et qꝛ tãtos doctores in eorum dictis ꝫtum poſſibile eſt
expedit concordare; ꝛ hoc vnica diſtinctione fieri pōt. Ideo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

notandū ꝙ maleficiū aut tollit̄ per alium maleficū simul: ⁊ per aliud maleficiū. aut tollit̄: non q̄dez per maleficū: sed per male ficiales ritus ⁊ illicitos. ⁊ hoc iterū dupliciter: qz vel per illici tos ⁊ vanos ritus insimul: vel per vanos ⁊ nō illicitos. Primū remedium est oīno illicitū tam ex parte authoris q̄ ⁊ ipsius re medij. sed tñ qz fit dupliciter: qz aut cum nocumento illius qui maleficiū intulit: aut sine nocumento fit. tñ per maleficiales ri tus ⁊ illicitos tunc comprehendit̄ sub scō modo vez vbi male ficium tollitur non per maleficum alium: sed per maleficiales ritus ⁊ illicitos. tunc iterum illicitum iudicatur: licet non tm̄ si cut primum. Unde summarie dicere possumus ꝙ per tria ⁊ tri bus modis remedium redditur illicitum: qñ vez tollit̄ per ma leficum alium. ⁊ per maleficia alia: vez virtute demonis alicu ius. Secundo qñ non per maleficum sed honestam personam tollitur: sic tñ ꝙ superstitiosis remedijs maleficium quod vni p sone aufertur: alteri infertur: ⁊ hoc iterum illicitum. Tertio: qñ aufertur sine eo qđ alteri infertur: vtitur tñ demonum inuoca tione expressa vel tacita: tunc iterum illicitū: ⁊ ꝫm hos modos dr̄ a theologis ꝙ potius mors sit p̄eligenda q̄ in talia ꝯsenti re. Alijs vero duobus modis vltimis tollere maleficium potest esse vel licitum vel non vanum ꝫm canonistas. ⁊ ꝙ tolerari pñt vbi remedia ecclesie prius attentata: vt sunt exorcismi ecclesie: suffragia sctōꝝ implorata: aut vera penitentia nihil effecisset. ⁊ vt clarior habeatur intellectus de singulis sint aliqua gesta et acta per nos reperta recitanda Romam tempore Nicolai pa pe eps quidaz ex alemanie ptibus certa expediturus negotia aduenerat cuius nomen occultare ordo charitatis postulat. ꝫ iam vniuerse carnis debitum persoluerit. Hic quandam iuuen culam adamādo: ⁊ ip̄am ad suam diocesim destinare cum duo bus famulis ac rebus alijs ⁊ clenodijs dispositisset iuuencula auiditate feminea super clenodia que p̄ciosa erant decepta mo dum excogitare cepit: vt ea in itinere existente episcopus male ficijs interiret. iamq; in sua habebat clenodia commissione et ecce sequenti nocte episcopus subito infirmatur ⁊ ne fortassis veneno intoxitatus esset. a medicis percunctatur: ⁊ a famulis dolenter dubitatur. tam ingens enim calor inerat pectori. vt non nisi gargarismis per aquam frigidam continue haberet

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

refocillari. Tertia igitur die cum iam nulla spes vite haberetur. Uetula quedam ingressum ad episcopum instanter petijt. ⁊ ꝙ causa sue sanitatis aduenisset aperuit. Ingressa igit episcopum alloquitur ⁊ sanitatem promittit: dummodo suis acquiescere suasiōibus velit. Episcopus vero quidnam foret cui acquiescere pro recuperanda sanitate: ꝙ summe affectabat: vbi inquirit. vetula respondit. Ecce hec infirmitas maleficio vobis accidit: ⁊ non nisi per aliud maleficium liberari poteritis: vt vcz ipa malefica que vobis intulit moriatur: ⁊ eadem vestra infirmitate inficiatur. Stupefactus episcopus ⁊ ꝙ alio modo liberari non posset: vbi psensit: nil tñ temere volens agere papā cōsulere per supplicationem decreuit. At pontifex cum eū teneret me diligebat: ⁊ ꝙ nō nisi per mortē malefice liberari posset cū didicisset annuit: vt inter duo mala minus permitteret: ⁊ supēr hoc supplicationem signauit: vñ denuo vetula accersita ⁊ tam ipe ꝙ summus pontifex in mortem malefice ꝓsentirent: dummodo pstine sanitati restitueretur differuit: ficqz vetula abscessit. ⁊ ꝙ sequenti nocte liberaretur promisit: ⁊ ecce circa mediuz noctis vbi se sanum ⁊ ab omni infirmitate liberatum persensisset nuncio misso quidnam de iuuencula foret perscrutatur. ⁊ ecce aderat que ipsam circa mediam noctis in latere matris dormientem infirmatam fuisse subito affirmabat. que in re dabatur intelligi: quod eadem hora et momēti infirmitas episcopū relinquendo maleficam iuuenculam per aliam maleficam vetulā inuasit. ⁊ sic spūs malignus a lesione epi cessando ipm sanitati per accūs restituere videbatur: cum tñ ppria sanitatē nō immittebat ꝙ tamen occupare deo permittente poterat ⁊ propter pactum cum malefica altera initū que fortune alterius inuidebat: ipse demon magistram iuuenculam inficere habebat ⁊ bñ estimari pōt illa duo maleficia non per vnū demonē duabus psonis: sed a duobus demonibus duabus maleficis seruiētibꝰ fuisse inflicta: nec ī isto demones sibi ꝫnuicē ꝫriantur cū semper in pditionem aiarum ꝙ summe ⁊ concorditer affectant singula operant. Eps deniqz cū pietatis causa ipsam visitare proponeret cameram ingrediens horribilibus maledictionibus susceptus fuit exclamando. Tu cū tua que te talia docuit ⁊ te liberauit maledicamini ineternū. ⁊ episcopus emollire eius ani

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mum ad pniam ⁊ ꝙ oēm offensam ei remisisset vbi tentabat illa vultum auertendo clamabat: exeas maledicte hic nulla spes venie sed aiam meam oibus demonibus commendo ⁊ miserabiliter interijt: ⁊ eps cum gaudio ad ppria remeauit. Ubi etiā notandum: ꝙ quia priuilegium vnius non facit legem cōmunem. Ideo dispensatio pape in hoc casu non arguit oibus sic allicere. Ad idem refert nider in suo formicario: dicit eñ. Modus tollendi maleficiū: aut se vindicandi in malefico talis practicatur interdum modus. Uenit eñ aliquis lesus in se vel in suis ad maleficam sciscitans scire malefactorem: tunc malefica plumbū liquefactū aliquotiens fundebat in aquam quousqz opere demonis in plūbo imago aliqua videret. Qua visa malefica quesiuit ab explorante in qua parte vis ledi maleficum tuū: ⁊ in eodem vulnere eum agnoscere. cūqz explorator locum eligeret: statim malefica in eadem parte imaginis que in plumbo relucebat fixuram vel vulnus per cultrum posuit: ⁊ locū vbi reum inueniret indicauit. nomen tñ nullatenus manifestauit: sed experientia teste maleficus per oia ledi reperiebat sicut sua imago plūbea demōstrabat. Hec inqz remedia ⁊ similia vtiqz iudicantur illicita: qbus humana fragilitas sub spe venie consequende a deo: sepius his inuoluit plus estuans pro sanitate corporis qz aie. Scōm vero remedium. De ipsis maleficis maleficia dissoluentes sub expresso pacto cuz demone inito absqz nocumento psone: ⁊ quidem de eis quid agendum sit ⁊ qualiter cognoscuntur infra in sextodecimo modo sententiandi patebit. hi eñ qplures existunt: ⁊ semper infra vnū aut duo miliaria teuthonicalia reperiunt: in quo spacio quicquid alie malefice ledunt hoc ille curare videnť. quas etiam curationes alique simpliciter quo ad omne tps: aliquevero tñ aprima angaria lesos maleficijs curare se iactitant. aliquevero nō: nisi in cōsensu malefice que maleficiū intulit curare possunt. Et he notātur super expressum pactum cum demone initum: ppter hoc ꝙ occulta manifestare solent illis qui causa sanitatis recuperande ipsas accedunt. ipsis enim causas sue calamitatis subito manifestant: dicētes. ꝙ ppter brigas ⁊ rixas cum vicina vel alia muliere aut viro habitas: lesa fuerit in se vel in suis attinentibus. que etiam ad occultandum sua flagitia interdum peregrinatio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nes vel alia pietatis opera iniungunt:quas quidem accederet pro recuperanda sanitate:tanto perniciosius existit quãto pre illis q̃ solum per pactuz tacitum curare videntur in contumeliam fidei amplius delinquunt. Hi enim dum ex vna parte sanitatem corporalem deo preponunt:ex altera parte sibꝫpsis in vindictam criminis vitam deo percutiente abbreuiát. Sic eñ in saul diuina seuit vltio:cum primo magos ⁊ ariolos abstuliſſet de terra.postea consuluit vnde ⁊ in bello occisus cum filius fuit.j.Reg.xxviij.⁊ culpa tangitur.j.Paralipo.x.ppter hoc etiam ochosias infirmꝰ mori habuit.iiij.Reg.j.tales etiã visitatores maleficarum infames.vnde nec ad accusationez debent admitti.ñ.q.viij.q̃squis nec. Item tales ꝑm leges debent pena capitis plecti:vt in prima questione operis tactum est. Sed heu dñe deus cum omnia iudicia tua iusta sunt:q̃s liberabit pauperes maleficiatos ⁊ in continuis doloribus eiulantes?pctis nostris exigentibus inimicus nimis ꝓualuit. vbi sunt q̃ licitis exorcismis illa opera diaboli dissoluere valeant. hoc vnicum ergo supereſſe videtur remedium:⁊ iudices eorũ insultis adminus refrenam.varijs penis auctrices maleficas castigando.vnde ⁊ infirmis facultas visitandi maleficas ꝓputabitur:sed heu nemo percipit corde omnes que sua:non q̃ iesu xp̃i sunt querentes. Illa eniz maleficia in rychꝑhoffen.de qua.s̃.mentio facta est adeo assiduis frequentabatur ꝑ recuperanda sanitate maleficiatis q̃ comes castri thelonei lucrum habere voluit:ita q̃ quilibet maleficiatus in se vel in sibi attinentibus denarium vnum in introitu porte soluere habebat. vnde ⁊ magnum exinde se habuiſſe prouentum asseruit: teste etiam experientia didicimus plures tales per dioceſim constanꝫ.existere non q̃ ipsa ꝓe alijs dioceſibus sit infecta cũ hoc genus infidie serpit per omnes dioceſes:⁊ heu totum mũdum infeciſſe videtur:sed q̃ ipsa dioceſis amplius elaborata fuit:⁊ quidam hẽgst nomine repertus:qui maiorẽ concursum ⁊ quotidianuz a maleficiatis pauperculis habere cernitur:quẽ etiã concursum sic oculis nostris perſpeximꝰ in villa quadã eningẽ q̃ sine dubio ad quecũq̃z loca beatiſſime virginis siue aq̃sgrani:siue ad heremitas tantus pauperum concursus non existit: sicut ad eundem ſuperſtitioſum hominẽ.nam hiemali ⁊ frigi-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dissimo tempore dum pre abundantia nimium omnis viare-
gia ⁊ publica obstruit adhuc a circūiacentibus terris ad duo
vel tria miliaria cum magnis hominum fatigationib⁹ freque
tatur:quibusdam remedia percipientibus:alijs vero minime
vt reor qp non eque omnia maleficia dissolui propter varia:vt
s̄.tactum est obstacula pñt.⁊ hi quidem sub expressa demonuz
inuocatione maleficia dissoluentes quo ad secunduz remediū
illicitum:non tñ sicut primum. Tertium vero remedium.qp q̄
busdam cerimonijs superstitiosis practicatur:non tñ in nocu-
mentum alicuius psone:aut per manifestos maleficos agitat
experientia teste per hunc modum. In ciuitate Spirensi mer-
cator q̄dam forensis hunc casum sibi accidisse ppoluit. In par
tibus inquit sueuie.in quodā castro nobilium me degēte qua-
dam die dum peracto prandio associatus duobus domicellis
solatij causa super pratum incederet quedā mulier obuiando:
dum a remotis adhuc incederet:⁊ a duobus domicellis agni
ta fuisset:vnus eorum ad me hec verba protulit.munias te ci-
to signo crucis:⁊ similiter ad idem alius ab alio latere horta
batur. At ego causam huius timoris inquirens. Respōderūt.
En peior malefica totius prouincie iam nobis obuiā dat:ipa
em̄ solo visu maleficare homines nouit. Tunc ego stomachan
do ⁊ nunq̄z tales timuisse me iactitabam ecce vix verba cōple
ui:⁊ me grauiter in pede sinistro lesum persensi:ita vt sine gra
ui dolore de loco figere pedem non potui aut gressum.vnde⁊
alij concito e castro per nuncium mihi equum destinanduz ad
illud reducunt.doloribus autem per triduum augmentatis:
prefate incole intelligentes maleficio me infectum quendā ru-
sticum ad spacium vnius miliaris accedunt:⁊ casum ꝓponunt
quem nouerant per artem quendam maleficia tollere:qui con
cito veniens ⁊ pedem prospiciens si inquit ex vobis contigit
aut naturale defectu experimentum capiam:⁊ siquidem ex ma
leficio accidit cum dei adiutorio curabo:sinautez remedijs na
turalibus opus erit insistere. At ego si absq̄z superstitione ⁊ cū
dei adiutorio curari potero libens acceptabo:qm̄ cum demo
ne nihil commune habere volo:nec eius adiutorio affecto ad
idem ⁊ ipse villanus respondit se non velle nisi licita remedia
⁊ cum dei adiutorio adhibere ⁊ curare:dummodo experien

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tia didicisset hoc per maleficium mihi contigisse:ad que duo assensi ille plumbum vt supra de alia malefica tactum est liquefactum in cocleari ferreo supra pedem tenuit ⁊ in scutellā aqua plenam fudit:⁊ subito diuersarum rerum species prorupērūt: acsi spine vel pili aut ossa ⁊ similia fuissent intromissa. Jaz inquit video ꝙ infirmitas hec non ex naturali defectu:sed maleficio vobis contigit.At ego quomodo talia ex plumbo liquefacto scire posset dum inquirerem.Ecce inquit septem sunt metalla ex septem planetis : ⁊ qr saturnus dñatur plumbo eius proprietas est:vt si plumbum super maleficium aliquod fusuz fuerit per suum influxum maleficiuz demonstrabit:⁊ bene inquit actum est vt cito remedium adhibeatur:ꝙ tot diebꝰ vos visitare habeo quot sub maleficio stetistis:⁊ interrogare quot dies elapsi fuissent:iam triduo fassus sum.vnde ⁊ ipse singulis diebus per triduum me visitando ⁊ pedem inspiciendo:soluz ⁊ tangendo:⁊ cuncta verba penes se ruminando integre sanitati:fugato maleficio me restituit. Hic certe modus actorē nō monstrat maleficum:sicut modum superstitiosum.in eo enim ꝙ dei adiutorio ⁊ non opere diaboli sanitatez promisit:⁊ hoc ꝙ saturni influxum super plumbum tanq̄ ex eius dñio causatum allegauit irreprehensibilis extitit:⁊ potius commendandus fuit.Sed qua virtute maleficium fugatur ⁊ species reruz in plumbo causauit:sub dubio relinquitur.Nam cum maleficium nulla virtute naturali possit amoueri:licet mitigari valeat.vt inferius de obsessorum medijs patebit.potius videtur ꝙ per aliquod pactum ad minus tacitum cum demone inituz hoc practicauerit.⁊ dicitur hic pactum tacituz quando ad minus author tacite in assistentiam diaboli consentit per quemmodum innumera superstitiosa opera practicātur:licet differenter quo ad diuinā offensam:cū in vno ope maior sit creatoris offensa q̄ in altero.Jn eo enī ꝙ de sanitate procurāda certus fuit:⁊ in eo ꝙ tot diebꝰ quot sub infirmitate extiterat ipm visitare habuit:nec aliquibus medicaminibus naturalibus vsus fuit:⁊ tamen iuxta premissa egrotum sanitati restituit.nō tam suspectus q̄ vt manifeste deprehēsus ad minus:lz nō super expressum initū cū demone:pactuz tñ iudicaī:⁊ tanq̄ p cōuicto haberi:⁊ penis ad minꝰ in scdo mō sentētiādi infra cōten-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tis:ſed punire dz cum adiuratiõe ſolẽni:niſi leges que in con/
trariũ ſentire videntur ipm ſuſtentarẽt. Jn quo caſu q̃d ordina
riũ ſit faciendũ in ſolutione argumẽtoꝝ patebit poſtea. Quar/
tum vero remediũ tolerandũ:ꝛ de quo canoniſte ad minus in
tendunt cum certis theologis dr vanum tm̃ ꝛ p̃ciſe:puta quia
ſolũ ſuperſticioſum ꝛ nõ ſub aliquo pacto expreſſo vel tacito
ex intẽtione ꝛ ppoſito practicãtis operatũ:ꝛ dico ad minꝰ:qr
fortaſſis ſi velint etiã tertiũ remedium huic quarto adiũgere:
potiꝰ videtur nobis eoꝝ aſſertioni cedere q̃ cõtẽtionibꝰ deſer
uire.ꝛ hoc quidẽ remedium vanũ ſuperius exẽplificatũ de mu
lieribus q̃ vrceolum ſuper ignẽ poſitum percutiunt in finẽ:vt
erat malefica:que vaccam verberãte lactis priuauit verberẽ:
lz fortaſſis talia in noĩe diaboli facere habeãt:aut fortaſſis ſi/
ne eius expreſſione. Ad idẽ poſſunt ꝛ alia earum geſta adduci
Nam interdum vbi vaccas hmõi leſas ad paſcua emittere vo
lunt explorare etiam ipam maleficam:nituntr tũc bracam viri
vel aliud immundũ ſup caput aut dorſum vacce:ꝛ hoc potius
feſtiuis diebus ꝛ ſacratioribus ipſam vaccam cum baculo for/
taſſis iterũ ſub tali vt ſupra expreſſiõe percutiẽdo expellunt ꝛ
tunc vacca recto tramite ad domum malefice properat ꝛ cor/
nua in eius oſtiũ vibrat cũ magno eiulatu cõtinue pulſando.
ꝛ hec vtiq; diabolus in vacca operatur tãdiu quo p alia ma/
leficia ſedabatur. Reuera ꝛ ſm prefatos doctores talia ſint to
leranda:non tm̃ meritoria:vt q̃dam aſſerere conantur exiſtunt.
cum em̃ iuxta apoſtolum oĩa q̃ in verbo aut opere facimus:in
nomine dñi noſtri ieſu xp̃i facere p̃cipimur:lz ibi non ſit exp̃ſſa
demonis inuocatio:ꝛ tm̃ eius noĩs expreſſio:ꝛ iterũ lz ibi non
ſit intentio p pactum aliquod tacitũ vel expreſſum talia facere
qr fortaſſis dicet. volo hoc facere : ſiue diabolus intromittat
ſe ſiue non:ipſa temeritas qua diuinũ timorem poſtponit deũ
offendit. vnde ꝛ diabolo poteſtatem talia faciendi pmittit in/
ducẽdi:ergo tales ſunt ad pnĩam hortãdi:vt potius deſiſtant
ꝛ ad remedia infra ſcripta vt ſuperius ꝛ in parte tacta p vſum
videlicet aque benedicte ꝛ ſalis exorcizate ꝛc. recurrant. Simi
li modo iudicandum de illis q̃bus dum aliquod iumentũ ma/
leficio interemitur ꝛ explorare maleficium aut etiam ſi natura
li defectu vel maleficio ſit interemptum vbi nituntur ad loca

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vbi cadauera bestiarum excoriticantur:properant et intestina cadaueris super terram trahēdo vsq; ad domum deferunt nō aūt intro domum p ostium sup:sed sub limine domus ad coq̄ nam trahunt:ꝛ igne facto sup cratem intestina ponunt:ꝛ tunc vt ex relatu talia practicantium sepissime informati sumus si cut intestina calefiunt ꝛ ardent.ita intestina malefice calore et doloribus crucientur.aduertūt ergo illi exploratores vt ostiū domus optime sit obstrusum:eo q̄ pre doloribus malefica ad introitum habebit carbonem de igne aufert:ꝛ tunc omnis cru ciatus effugatur repertum deniq; septus nouimus vbi introi tum habere non poterant:extunc densissimis tenebris domū intus ꝛ extra vallabant cum commotione tam horribili ꝛ stre pitu:vt ex ruina domus omnes se tandem interimere putarēt: nisi ostium aperiretur. At idem]etiam certa experimēta reducū tur:nam certi volentes multitudine mulierum in ecclesia exi stentium experiri maleficas:que etiam sine eorum ꝯsensu eccle siam diuinis peractis exire non valeant tali experimēto insi stunt. Nam die dñica sotularia iuuenum axūgia seu pinguedi ne porci vt moris est pro restauratione fieri perungūt ꝛ sic vbi ecclesiam intrant tādiu malefice exire ecclesiam non poterunt quoadusq; exploratores aut exeunt:aut illis licentiam sub ex pressione vt supra exeundi concedant. Simile fit etiam per cer ta verba que annotare non expedit:ne quis per diabolū sedu catur. Nam nec iudices aut presidentes his infallibilem fidē aut opinionem accommodare debent:nisi talis ꝑsona alʒ plu rimum esset diffamata:cum sub tali pretextu ille mille artifex etiam innocias infamare posset. Unde potius auertendi sunt homines a talibus experimentis ꝛ salutares penitentie iniun gende;licet interdum tolerantur. Per hec patet rñsio ad argu menta que concludunt maleficia non esse tollenda:qꝛ primis duobus modis omnino illicitum est tollere]tertium remediū ꝑm leges.ꝛ si toleratur:tamen non paruam super ecclesiastic⁹ iudex debet habere aduertentiam. Nam q̄ leges videntur to lerare patet.C.de maleficis.l.eorum.vbi sic habetur. Alī au tem qui faciunt id ne labores hominum vetorum grandinisq; lapidatione sternuntur non]pena:sed premio digni sunt. Et ntonius in summa de legibus in quibus ius canonicum ꝛ ci

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nile discrepant:hoc idem allegat.ex quo videtur q̄ concedūt leges pro conseruatione frugum ⁊ iumentorum:⁊ in omnem euentum posse certos homines talia practicantes non solum tolerare:sed ⁊ premiare.Erit ergo ecclesiastici iudicis eis aduertere si tantummodo iuxta mentē legis contra grandines ⁊ aeris temperiē modis congruis vt inferius patebit.aut etiā quibusdam superstitiosis procedit:⁊ tunc dum inde nulluz sequitur fidei scandalum etiam tolerare:sed reuera hoc non erit iuxta tertium sed quartum modum ⁊ quintum.de quo consequenter tractandum erit de ecclesiasticis ⁊ licitis remedijs:inserendo interdum de supstitiosis ad quartum modū pertinentibus.⁊ hoc p capitula sequentia.

¶Remedium ecclesiasticum contra incubos ⁊ succubos demones. Capitulum primum.

Uia vero in p̄cedētibus capitulis prime q̄stionis super modos maleficandi hoīes:iumenta:⁊ terre fruges tacta sunt ante oīa ea q̄ ipse malefice erga proprias personas practicant:qualiter videlz innorias iuuēculas in augmentum sue perfidie alliciūt qualis etiā modus sit profitendi earū ⁊ omagij prestandi qualiter etiā infantes proprios aut alienos demonib⁹ offerūt Et quomodo localiter trāsferant̄. Hec inq̄ ⁊ similia remedia re q̄ non est possibile nisi vt per suos iudices de medio tollātur aut ad minus in exēplum oīm futurorum puniantur:ideo de hmōi remedijs non ad presens sed in vltima parte operis vbi viginti modi procedendi ⁊ sententiandi cōtra ⁊ super maleficarum personas deducentur tractabitur. Ad presens tm̄ super remedia contra earum maleficiales effectus tendere opz: ⁊ primo qualiter hoīes maleficiati remediant̄:demū qualiter bestie:⁊ vltimo qualiter fruges terre conseruant̄. De hoibus vero maleficiatis quo ad incubos demones vel succubos:q̄ sunt in triplici genere sed earū qua se voluntarie demonib⁹ incubos subīciūt:vt sunt malefice.q̄ de succubis quo ad viros nō ita voluntarie practicatio reperitur cum ex naturali vigore rōnis quo viri mulierib⁹ p̄eminent:talia plus abhorrēt:est et eorum qui a maleficis cū incubis aut succubis contra eoz̄ voluntatē inuoluuntur:⁊ est tertiū genus ad hoc precipue virgi-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nem quarūdam que ꝓtra earum oīno volūtatē ab incubis de/
monibus molestant: de q̄bus etiā sepe p̄sumitur ꝙ a malefi/
cis sic maleficiant: puta quia demones ad instantiam malefica
rum sicut sepissime alias infirmitates immittere solēt: ita ⁊ in/
cubos illis ꝑsonis se facere habent: vt vel sic eos ad suā pfidiā
allicere valeant. Demus quedā exēpla. Est in ciuitate cōfluē/
tie pauper quidā sic maleficatus ꝙ in p̄sentia vxoris omnez
actū venereū p̄out viri cū mulieribus agere solēt: etiam repe/
titis vicibus ꝑ se exercet nec ab illis ad instantiā ⁊ eiulatū mu/
lieris auerti potest: q̄ vno aut tribus actibus expletis verba
replicat: volumus iterum de nouo ⁊ iterum de nouo inchoare
cum tamen nulla persona corporali vīsu cernatur ei succumbe
re. fitq̄ vt post diutinas huiusmodi vexationes pauper ille col
lisus in terram oībus viribus destituitur. ⁊ dum post aliqua/
rum viriū recuperationez interrogatur quō ⁊ qualiter ista sibi
contingant: ⁊ an ne personam succubantē habuerit? Respōde
re solet se nihil videre: sed ita mente captiuatum vt oīno absti
nere non valeat: ⁊ quidem super hoc maleficium mulier q̄daz
plurimū habetur suspectu ꝙ ei intulerit: eo ꝙ illi pauperi mi/
nata fuerit per verba contumelioſa: ꝙ ipsum p̄opter dīsplicē
tiam sibi factaz expedire vellet: sed legum ⁊ executores iusticie
non assunt: q̄ saltim super diffamiaz ⁊ grauem suspitionem in
vindictā tanti crimīnis p̄cederent putantes neminem debe/
re condēnari: nisi qui confessione p̄opria aut trium testiū p̄o
ductione legitima conuincatur: quasi iudicia facti: aut euiden/
tia super graues aut violentas suspitiones nullas mererētur
penas. de quibus tñ modis sententiandi inferius: vt p̄emis/
sum est patebit. De secundo vero ḡnere quo puelle ab incu/
bis demonibus molestantur. Etiam nostris tp̄ibus referre ni/
mis longū foret: cum hystorie certe de sil'ibus existunt referte.
Sed cū quanta difficultate talia remediari possint. patere po/
test ex his que thomas brabantinus circa finem operis sui de
apibus de quadā in hunc modū refert. Vidi inqt ⁊ in cōfessio
ne audiui virginem quandā in religioso habitu: que p̄imo di
xit se nunq̄z in concubitū cōsensisse. ꝑ hoc tñ dat intelligere se
cognitam fuisse: at ego nō credens arctaui eā rōnibus ⁊ duris
cōminationib⁹ sub periculo aie sue: tādē cū lachrymis cōfessa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

eſt ſe prius corruptam mẽte ꝙ corpore: & cum poſtea doleret quaſi ad mortẽ ꝓfiteret omni die cũ lachrymis: non potuit tñ ingenio ſtudio vel arte ab incubo demone liberari: nec ſigno crucis nec aqua benedicta: que tñ ſpecialiter ad fugandos demones ordinãtur: nec ſacramento xp̃i corporis. ipſis etiã angelis terrifico donec poſt plures annos oratione & ieiunio pie lacrimis fugaretur: & eſt credibile: ſaluo meliori iudicio q̃ poſtꝙ de peccato ſuo dolens confitebatur potius ei concubitus demonis pena culpe ꝙ culpa fuit. Hec etiam cuz in vigilia penthecoſten querularetur apud criſtinam in valle duciſſe brabãtie monialem deuotam: que mihi hoc retulit q̃ non auderet cõmunicare propter demonis importunam vexationẽ compatiens: dixit ei criſtina. Uade q̃eſce ſecura cõcatura cras dñico corpore ego in me recipiam penã tuam. Recedẽs illa gaudẽs dormit in pace: ad orationem de nocte ſurgit mane cum omni trãquillitate ſacramenta ſuſcipit. Criſtina autem ſuſceptã in ſe penã non põderãs veſpere quieti ſe dãs audit in ſtratu ſuo q̃ſi pcellam cõmouentẽ ſe: & inquietius agitantẽ nec ſuſpicans demonem arrepto colo fugare nititur: q̃q̃d eſſe decumbit iterũ: ſed pauida vexata ſurrexit: & hoc pluries tandem ſenſit & vidit euerſis fere ſtraminibus q̃ demonis nequitia vexaretur. Dimiſſo ergo lecto noctem ducit inſomnem: et orare volens demonis cruciabatur inſultu. Et vt dixit nunꝙ talia paſſa fuerat Unde predicte mulieri mane. Renuncio inquit: renuncio pene tue. Uix ſine vite diſcrimine violentiam tẽtatoris peſſima euaſi. Qua ex re perpẽditur difficile eſſe hmõi remediare ſiue maleficio: ſiue abſq̃ eo contingat. Sunt tamen adhuc aliqua per que fortaſſis ipſi demones fugantur. de quibus & nider in ſuo formicario. Licet em̃ vt ibi fertur quinq̃ modis valeant puelle & viri liberari. videlicet per ſacramentalem confeſſionem & ſanctam exercitationem in crucis conſignatione: vel angelica ſalutatione. Tertio. per exorciſmorum applicationem. Quarto per certi loci mutationem: & per cautam ſanctorum excommunicationem: & ex premiſſis patuit q̃ prima duo moniali nõ profuerũt: non tñ ꝓptereã omittẽda ſunt: qõ em̃ vni eſt remediũ non ꝓpter hoc ſequit̃ qõ & alteri: ita ecõuerſo. Mã & incubos ſepe p oronem dñicam aut aq̃ aſperſionẽ: vel etiã p ange-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

licam salutationē fuisse repulsos: hystorie tradunt. Refert eñ Cesarius in dyalogo suo: q̄ sacerdos q̄dam posteq̄ se suspende rat eius ꝯcubina monasterium intrauit: ⁊ per incubum ad lu xuriam prouocata est: quē tñ per crucis ꝯsignationem repulit: ⁊ q̄ aque bñdicte aspersionē: lz statim postea redijt. Qñ aūt angeli cam salutationem dicebat: lōge velut sagitta disparuit ⁊ recessit sed interdū redijt: lz ppe eam accedere non auderet. Jtē de ter tiovez per sacramentalē confessionem: ptz per eundē cesariū q̄ dicit q̄ ꝯcubina antedicta cū iam ꝯfessa esset pure in toto dere licta est ab incubo. Refert idēq̄ quidam vir in leodio passus in cubū ꝯfessione sacramentali finita totaliter liberatus est. Ponit insup exemplū de quadā inclusa quā incubus nec oratione nec ꝯfessione: nec ppter aliud spiritale exercitiū reliquit: quin eius lectū ascēderet: sed cū ad informationē cuiusdā viri religiosi di ceret bñdicite statim eā demon reliquit. De quarto loci vez mu tatione: dicit qui prius q̄ filia cuiusdam sacerdotis stuprata q̄ incubū ⁊ facta ex dolore frenetica: trans renūq̄ elongata ab in cubo dimissa est: sed pater eius q̄ a loco filiam dilpoſuerat a demone percussus est adeovt morieretur in triduo. Fit ⁊ mētio de quadam que per incubū crebro in lecto vexata ꝓprio cōsola ciam deuotam petijt vt loco vexate iaceret q̄ cum fecisset tota nocte quasdam inquietudines grauissimas sensit ⁊ prior tunc quieta fuit. Notaē etiam a Guilhelmo. q̄ incubi plus vexarevi dentur mulieres ⁊ puellas pulchros crines habentes: ideo q̄ aut cure aut ornatui criniū nimiū incubūt hmōi: aut q̄ per cri nes viros inflammare cupiuntvel consueuerūt: permittitvt ter reantur mulieres viros inflammare per ea que etiam demones inflammari viros volūt. De quinto de excōicatione que fortas sis aliq̄ eadem est exorcisationi patet in legenda sancti bernar di. In aquitania siquidē mulier ab incubo sex annis incredibi li abvsu libidinis vexata audiuit sibi incubū ne ad virum san ctum quiventurūs erat appropinquaret minantem. Nihil in quit tibi pficiet sed eo recedente tuus crudelissimus ero psecu tor: qui hactenus tuus amator extiti. Que cum sanctum virum bernardū inuocaret. Rñdit. Tolle meū baculum ⁊ lecto tuo in fige: ⁊ faciat malignus quod potest: hoc cū fecisset demō came ram femine non est ausus intrare: sed foris minabat atrocissi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

me se eam velle psequi bernardo recedente. Quo per feminam audito cõuocat ppl'm beatus bernardus oẽs iubet accẽsas candelas gestare in manibus demonez cum vniuerso qui aderat cetu excõicauit ac ne ad illã vel aliam deinceps accessum habeat interdixit: ⁊ ita illa pene liberata est. Uerum hic notandum: qꝫ potestas clauium concessa petro ⁊ suis successoribus qz sonat super terram ⁊ tantum pro viatoribus hec iurisditionis potestas sit in remedium ecclesie ꝯcessa: mirum vr̃ qꝫ ⁊ aeree potestates hec iurisditione valeant arceri. Sed dici põt: qꝫ qz psone que a demonib⁹ molestant̃ sunt sub iurisditione pape ⁊ clauium: nõ mirũ si per indirectũ hmõi ptãtes vigore clauiũ arceãtur: sicut etiam indirecta aias ptãte clauiũ a penis purgatorij̃ ignis absoluere põt: non obstãte qꝫ ptãs illa sonat sup terram ⁊ aie sunt sub terra. Be ptãte etiã clauiũ ꝯcessa capiti ecclesie scz vicario xp̃i nõ est tutũ disputare: cum notũ sit qꝫ tãta ptãs sit a xp̃o ecclesie ⁊ eius vicario ꝯcessa quanta puro homini ꝯcedi a deo potuit: ⁊ hoc invtilitatẽ ecclesie. Die etiã estimari põt: qꝫ si egritudines a maleficis virtute demonum inflicte excõicarentur cum ipsis maleficis authoribus ⁊ demonibus nõ adeo in ip̃os infirmos seuirent: ⁊ qꝫ citius liberarentur adhibitis sup hoc ⁊ alijs exorcismis licitis. In partibus deniqz athisis vulgaris est narratio simul ⁊ alijs in locis qõ dum diuina pmissione locuste volantes cum ingenti multitudine. Uinetas: frondes: segetes: ⁊ cuncta virentia eradicarent hmõi excõmunicatione ⁊ maledictione fugate ⁊ subito interempte fuerunt. Qõ si sanctificati viri quis ascribere velit ⁊ non virtuti clauiũ fit in noĩe dominj vnum pro certo hactenus qꝫ nec virtus miraculorum nec potestas clauiũ gratiam gratũ facientẽ de necessitate p̃ supponit cũ vtrunqz ex gr̃a gratis data pcedat. Est ⁊ itez notandum qꝫ vbi nullũ predictoz remedioz iuuat: qꝫ tunc ad exorcismos licitos sit recurrendũ de quibus inferius patebit: ⁊ qꝫ si hi ad fugandũ demonis nequitiã nõ sufficiẽt: tunc reuera talis vexatio demonis est pena p peccatis satisfactoria: si put oportet sustineatur in charitate sicut ⁊ alia mala huius mũdi que nos sic p̃munt: vt ad deum ire cõpellant. Uerũ etiam aduertendũ: qꝫ interdum alique in veritate per incubum non vexantur: sed tantummodo ita se vexari putant: ⁊ hoc quod mulieribus preci-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pue ⁊ nonviris cum alias sint timide ⁊ mirabilium formarum in imaginatiõe susceptiue: Unde ⁊ Guil. sepe allegatus . multe inquit de apparitionibus fantasticis ex morbo melãcolico in multis fiunt ⁊ in mulieribus maxime sicut apparet de visionibus ⁊ reuelationibus. Et causa in hoc est vt norunt medici ipsi. nam muliebrium animarum: eo ꝙ longe facilioris ⁊ leuioris impressionis sunt quam anime viriles: ⁊ subdit ibidem. Scio me vidisse mulierem que credebat se cognosci ab intus a dyabolo ⁊ talia incredibilia se sentire dicebat. Nonnunq̃ etiã impregnate sibi videntur mulieres ab incubis ⁊ intumescuntvehementer ventres earum: ⁊ cum partus tempus aduenerit sola emissione multe ventositatis detumescunt. Nam de ouis formicarum in potu sumptis incredibilem ventositatem ⁊ tumulũ inventre generant hominis. Similiter de granis catapucie et de granis arboris que dicitur nigra pinus ꝯ similia inventre fiunt. Facillimum est aũt demoni similia ⁊ maiora in ventribus hoim ꝓcurare. Hec addita sunt vt nõ facillime qs mulierculis fidem adhibeat: sed illis dũtaxat sup quibus experimenta fidẽ fecerunt: vt de illis qui didicerũt in ꝓprijs lectis vel alio modo condormientibus per experientiam talia vera esse.

¶ Remedia pro illis qui circavim generatiuaz maleficiuntur.

Capitulum secundum.

Licet mulieres in maiori numero sint malefice q̃ viri: vt in prima parte operis ostẽsum est. tñ viri plus maleficiuntur ⁊ huius rõ est: qr cum deus plus permittit sup actũ venereũ per quẽ primũ pctũ diffunditur: q̃ sup actus humanos sicut ⁊ ꝓ serpẽtes qui magis incantationibus deseruiunt q̃ alia aĩalia: eo ꝙ dyaboli primum instrm: ⁊ cũ actus ille venereus plus ⁊ faciliori modo põt maleficiari in viro q̃ in muliere ideo. Et quidem ptz ꝙ tactum est. Nam cum quinq̃modis demon in gñatiuam potẽtiam potest agere: ⁊ illi modi citius procurantur in viris . Remedia adhibenda super vnumquemq̃ modum iuxta possibilitatem sunt deducenda: ⁊ ille qui vitiatus est in tali potentia attendat: sub quo modo suum maleficium contineatur . Sunt autem quinq̃ modi iuxta petrum de palude in suo. iiij . distin. xxiij. in processu huius maleficij . Nam demon ex hoc qõ est

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſpūs hz ptātem ſup creaturā corporalē deo permittente: exdi
tione nature ſue: pcipue ad motū localē vt illū phibeat vel vt
pmoueat. Unde per hanc ptātem pñt corpa viri ⁊ mulieris im
pedire ne ſibi appropinquāt: ⁊ hoc directe vel indirecte. Dire
cte qñ vnū elongaret ab altero: vel non ſineret ad alterum ap
propinquare. Indirecte qñ aliqđ ipedimentū pcuraret: vel qñ
ſe interponeret in corpore aſſumpto ſicut cuidam iuueni paga
no acciderat qui idolum deſponſauerat: ⁊ nihilominus ꝺxerat
cū quadam iuuencula nec ppter hoc poterat eam cognoſcere:
vt ſupra patuit. Scđo modo vbi hoiem inflammaret erga vnā
⁊ refrigeraret erga aliam: ⁊ hoc poſſet occulte pcurare per ap
plicationem quarūdam herbaꝝ aut aliaꝝ rerum quas optime
nouit ad hoc validas. Tertio mō vbi eſtimationē viri aut mu
lieris ꝺturbaret que iredderet vnam perſonam alteri exoſam:
qz vt ſupra patuit in prima parte operis poteſt imaginationez
imprimere. Quarto modo reprimendo vigorem membri qui
ad fructificationem neceſſario requirit: ſicut ⁊ motum localem
cuiuſcunq; organi reprimere poteſt. Quinto: prohibendo miſ
ſionem ſpirituū ad membra in q̄bus eſt virtus motiua quaſi in
tercludendo vias ſeminis ne ad vaſa gñationis deſcendāt: vel
ne ab illis vĩs recedat: vel ne excidatur vel emittatur. Quod ſi
quis dicat: neſcio ſub qūo maleficiū mihi illatū ꝺtinetur; vnum
ſcio q̄ gñatiua potētia erga vxorem meam careo. Rñderi pōt
ſi potens eſt ad alias mulieres non aūt ad ppriam: tunc ſub ſe
cundo modo qz de primo modo certificaretur per ſuccubū de
monē. i. q̄ per demones incubos ⁊ ſuccubos deluderetur. Ite
ſi vxorem non hz exoſam: ⁊ tñ non pōt ipſam agnoſcere ſed bñ
alias: tunc iterum manet ſub ſcđo modo. ſi aūt hz exoſam tnō
pōt agnoſcere tunc ſub ſcđo ⁊ tertio modo ꝺtinetur. Ite ſi nō
hz exoſam vellet aūt cognoſcere: ſed non hz vigorē membri tūc
ſub quarto modo. Si vero hz vigorem membri: ſed non hz ex
ciſionem ſeminis: tunc ſub quinto modo. Modus ergo curā
di patebit vbi declaratur ſi equaliter in charitate ⁊ extra chari
tatem exiſtentes his maleficiari valeant. ⁊ quidem q̄ non: dem
pto quarto modo qui tñ etiam rariſſime: accidere eñ pōt qui
in gratia ⁊ charitate exiſtit ſic declaratur: tñ lectori p̄ſupponi
tur quod loquimur de actu ꝺiugali inter matrimonialiter con

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

iũctos quia alias implicaretur cum omnis actus venereus ex-
tra matrimonium est peccatum mortale: ꝛ non nisi ab his qui
extra charitatem existunt exercetur. Nam cum asserere opor-
teat ex totius scripture sacre traditione ꝙ demones magis per
mittuntur a deo seuire in peccatores q̄z in iustos: licet legatur
ip̄m iustissimum Job fuisse percussum: hoc tamen non fuit sin-
gulariter super potentiam generatiuam ꝺnec etiã directe: ideo
dicere oportet ꝙ quibuscũq̄z talia maleficia inter matrimonia-
liter coniũctos contingunt signum est ꝙ vel ambe persone vel
altera extra charitatem existat: ꝛ quidam fundamentum hui⁹
ex scripturis deducitur authoritate ꝛ ratione. Nam angelus
dixit thobie. In illos qui libidini vacant accipit demoniũ po-
testatem effectus demonstrauit: vbi septem viros virgine sare
occiderat. Item cassia. colla. patrum diffinit beatus anto. nul
latenus posse demones mentem cuiusq̄z vel corpus inuadere ni
si eam prius destituerit omnibus cogitationibus sanctis ac spi
rituali contemplatione vacuam nudãq̄z reddiderit: hec verba
vtiq̄z applicari p̄nt super maleficiũ corporis vniuersaliter sup
totum corpus cũ Job tali maleficio percussus: non tñ nudus
diuina gratia fuit sed particulariter q̄ñ vcz particulare malefi-
cium ratione alicuius peccati accidit corpori: ꝛ hoc quidẽ non
potest esse nisi peccatum incontinentie. Ratio. Nam vt dictum
est ꝓpter feditatem illius actus ꝛ qz per ip̄m primũ peccatum
diffundit deus plus permittit sup ip̄m q̄ sup alios humanos
actus: ergo ꝛ inter matrimonialr ꝺiunctos vbi diuino auxilio
ꝓpter pctm̄ destituunt amplius circa illãvim gñatiuam male-
ficiari a deo permittunt: ꝙ si querit cuiusmodi sint illa peccata
dici pōt ꝙ pctã incontinentie que inter cognatos cũ varia sint
Juxta illud hiero. ꝛ habet in tex. Adulter est in ꝓpriam ama-
tor ardentior simul ꝛ hmõi amatores amplius in p̄dictis male
ficiunt. Remedia ergo ecclesiastica sunt duplicia vnũ in foro cõ
tentioso alterꝫ in foro ꝺscientie practicat. Primum si in iudicio
allegatur impotentia ex maleficio illata: tunc diffi nguendum
est qz talis impotẽtia aut est tpalis aut ꝓpetua. Si tpalis nõ im
pedit: tunc aũt presumit esse tpalis q̄ñ infra spaciũ trium anno
rũ cohabitantes ꝛ q̄tum p̄nt operam dantes: siue per eccleſia-
stica sacramenta siue per alia remedia sanari p̄nt. Si vero non

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſanenť aliquo remedio extunc pzeſumiť eſſe ꝑpetua. Jtē aut pze
cedit matrimonij ꝯctionem ⁊ conſummationem: ⁊ ſic impedit
ꝯbendum ⁊ dirimit iam ꝯctum: aut ſequitur matrimonij ꝯctio
nem: ſed non ꝯſummationem: ⁊ eſt cōis modus maleficiandi vi
ros qñ ſpernunt amaſias: tunc em̄ qz ſperabant ſe matrimonia
liter copulari ⁊ defraudant̄ inferunt maleficia viris ⁊ ne alijs cō
miſceri valeant. in tali em̄ caſu vt dicūt aliqui dirimit matrimo
nium iam ꝯctum niſi ſub ꝯtinentia cohabitare velint vt maria
⁊ ioſeph ⁊ hñt ꝑ ſe cañ. dī em̄. xxiij. q. j. ꝙ ꝯiugium confirmať
officio. ſ. carnis vt dicit gl'. ⁊ paꝛ poſt dī antecꝫ cōfirmeť impoſ
ſibilitas officij ſoluit vinculū ꝯiugij. Aut ſequiť matrimoniuꝫ
ꝯfirmatuꝫ: ⁊ tunc vinculū matrimoniale nō dirimit: plura alia
a doctoꝛibus notant̄: ſꝫ qz nō ꝑciſe ſunt pñtis ſpeculatiōis no⁊
tanť añt in varijs ſcriptis doctoꝛ vbi de maleficiali impedimen
to tractāt: ideo hoc eſt ſupſedendū ¦ tm̄modo ſi qs difficultaret
qūo actus ille poſſit impediri reſpectu illius mulieris ⁊ non re
ſpectu alterius. Rñdit boñ. hoc eſt: vel qz ſoꝛtilegus ad hoc re
ſpectu ꝑſone determinate dyabolū ĩuitauit: vel qz deꝰ reſpectu
ꝑſone cuiuſlibet impedire nō ꝑmittit. Occultū em̄ iudiciū dei
hic latet: vt ĩ vxoꝛe thobie: qualr añt dyabolus hoc facere poſ
ſit ꝑtꝫ ex ꝑmiſſis. dicit tñ hic Bonauē. ꝙ impedit gñatiuā nō
impedimēto intrinſeco ledēdo oꝛganū: ſꝫ extrinſeco impedien
do vſum ⁊ eſt impedimētum artificiale ⁊ nō naturale: ⁊ ita pōt
impedire ad vnā ⁊ non ad alias: vel tollēdo exercitationē con
cupiſcentie ad illam vel aliā ⁊ hoc per virtutē ꝑꝓriam vel per
herbam vel per lapidē vel per aliquā creaturā occultā: ⁊ ſatis
cōcoꝛdat cū dictis petri. Remediū vero eccleſiaſticū in foꝛo cō
ſciētie tradiť. xxxiij. q. viij. ſi per ſoꝛtiarias vbi ſic dī. Si per ſoꝛ
tiarias atꝙ maleficas artes nōnunꝙ occulto iuſto dei iudicio
ꝑmittente ⁊ dyabolo ꝑparante ꝯcubitus ſequiť. Hoꝛtādi ſunt
q̄bus iſta eueniūt vt coꝛde ꝯtrito ⁊ ſpū humiliato deo a ſacerdo
ti de oībus peccatis ſuis purā ꝯfeſſionē faciāt: ⁊ ꝑfuſis lachry⁊
mis ⁊ largioꝛibus elemoſynis: ⁊ oꝛonibus: atꝙ ieiunijs dño
ſatiſfaciant. Jn q̄bus verbis notať ꝙ tm̄modo ꝓpter peccata
⁊ extra charitatem exiſtentibus talia ꝯtingunt: ſequiť ⁊ per ex
oꝛciſmos ac ceteros eccleſiaſtice medicine munimĩa miniſtri ec
cleſie tales ꝯctum annuerit dñs qui abimelech ⁊ domum eius

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

abrae oronibus sanauit sanare procurent. Unde summarie di cere possumus: ꝙ quinꝯ sunt remedia que talibus sic maleficiatis licite applicare ꝑnt: vcz sanctoꝝ aliquoꝝ limina peregrinatio: ⁊ ibidem peccatoꝝ suorum cum ꝯtritione vera ꝯfessio signi crucis: ⁊ orationis deuote multiplicatio per verba sobria licita exorcisatio: que qualiter fieri debet inferius patebit. ⁊ cauta maleficij oblatio facit ad hoc quod. s. de comite tactū est q̄ cum per trienniū sibi matrimonialiter copulatam virginez cognoscere non potuisset.

¶ Remedia contra maleficiatos super amorem vel odium inordinatum. ¶ Capitulum tertiū.

Sicut maleficiū i potētia gñatiua ita ⁊ philocaptio ⁊ odiū involuntate causant: expedit primo de ei⁹ cā ⁊ tandē q̄tum possibile est de eius remedijs trāscurrere. Philocaptio igit seu amator inordinatus vni⁹ sexus ad alterꝝ triplici ex cā oriri pōt. Aliqñ ex sola incautela oculoꝝ: aliqñ ex tētatione demonū solū: aliqñ ex maleficio nigromanticoꝝ ⁊ maleficiarꝝ simul ⁊ demonum. De primo dicit Jacobi. j. Unusquisq tentat a ꝯcupiscētia sua abstractus ⁊ intellectus dei. De ꝯcupiscentia cum ꝯceperit parit pctm̄ peccatū vero cum consummatum fuerit generat mortem. Sic fichem cum vidisset dinam exeuntē advidendū mulieres regionis illius adamauit eam: ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cū ea. ⁊ cōglutinata est aia eius cum ea. Gen. xxxiiij. ꝟm glo. Infirme aie sic accidit q̄n postpositis ꝓpr̄ijs aliena negocia curat: seducitur ꝯsuetudine ⁊ fit vna, vnitate consensus cum illicitis. De scōo ꝙ oriatur ex tentatione demonū principal'r. Sic aman sororem thamar speciosissimam adamauerat ⁊ deperierat in ea valde: ita vt propter amorem eius egrotaret. ij. Reg. xiiij. non em̄ in toto tā corruptus esse potuit mente: vt intantum facinus stupri prosiliret si non grauiter dyabolo tētatus fuisset. De hoc etiam gñe amoris refertus est liber sanctorum patrum: qui refert omnem temptationem ⁊ carnalis amoris sibi in heremis subtraxisse: quosdam tamen vltra quam credi potest: amorem mulierum tētabantur aliquotiens. vnde ⁊. ij. Corum. xij. apostolus dicit. Datus est mihi stimulus carnis mee angelus satbane qui me collaphisat, vbi glosa tentando per libidinem datus est mihi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

stimulus.aiunt q̃dam tẽtatio aũt cui nõ ꝓsentiť non est pctm: ſz materie exercende virtutis.hoc intelligiť de tẽptatione que ab hoste non a carne qui peccatũ est veniale:etiã si ei nõ ꝓsentia tur.De his varia exempla legunť in varijs locis . De tertio q̃ amor hereos ꝓueniat ex maleficijs demonũ ꝛ maleficaꝝ possi bilitas huius maleficij supra in qõnibus prime ꝑtis an demo nes per maleficas mentes hoim ad amorem vel odiũ immuta re ꝛ incitare valeant ad longũ deducit per varia etiam gesta ꝛ acta a nobis reperta cõprobatur:immo inter oia maleficia ni mium ꝓpter sui q̃alitatem reputať.Qõ si querit:petrus philo captus amore talis ꝛc.nescitur an primo scõo aut tertio modo Rñdetur odium inter ꝓiugatos cũ crimine adulterij:ꝛ si opera tione demonum fieri possit:vbi tñ fisco carnalis ꝓcupiscentie amoris quis adeo inuoluit ꝛ succendit:vt nulla ꝓfusione ꝓbis plagis aut factis ad desistendum cogi valebat.Jtez vbi quis se pe pulchriorem dimittit vxorem ꝛ turpissime adheret.Jtẽ vbi nocturno tpe nec quiescere valent:sed ita dementanť:vt per de uia queꝝ incedere habeant.Optimates :prelati: et alij diui tes sepissime his miserijs inuoluuntur.Et quidem hoc ꝑps mu liebre de quo hildegardus vt Uin.in spe.hysto.refert ꝑdixit q̃ non tandiu durabit q̃ꝝtum hucusq̃ ꝑstitit:cum iaz mũdus ple nus sit adulterij:ꝑcipue in optimatibus:ꝛ quid opus scribere de remedijs qui remedia abhorrent: tñ vt pio lectori satisfiat aliqua breuiter tangamus.Super philocaptionem sine male ficio.Auicẽna septem remedia ponit:qñ vcz personam egrota re facit:sed parum ista nostre speculatiõi nisi q̃ꝝtum mystice aie languenti deseruiunt.dicit em̃ lib. iij.q̃ ex variatione pulsus ꝛ ad nominationez amati cum ibi radix egrotationis habeť:tũc si lex sustinet fiet copula per matrimonium:q᷑ sic sanantur cum obeditur nature.Aut fiat applicatio medicinaliũ: de quib9 ibi dem tractat ꝛ docet.Aut vt egrotus amorem suũ de dilecto ꝑ licita remedia ad aliud diligendum conuertat:q̃ prioꝝ preeli gere dz.ꝛ ita fugere ꝑnitiam q᷑ sic distrahitur animus. Aut etiã si corrigibilis est tribuletur horretur quod opus amoris est ma xima miseria vel dirigantur ad ipm qui quantum cum veritate ꝛ deo ꝑnit vituperent corpus ꝛ dispositionem dilecti ꝛ mores cũ trãsfiguratione faciez turpi seu difformi.Uel saltim vltimo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vt occupent in rebꝰ arduis ⁊ distractiuis officijs Reuera sicut
aialis hō ꝑ hmōi remedia sanat.ad spūalem singula capiēdo
interiorem hoiem reformant:obediatur legi mētis potius q̄
nature conuertit amorē suuz ad certas delitias:recordetur q̄
momētaneum sit qđ delectat ⁊ eternum qđ cruciat querat deli
tias in illa vita sic inchoantur ꝙ nunq̄ finiunt:cuius q̄ ama
tor esse noluerit ⁊ istā perdet ⁊ illā non inueniet ⁊ eternis igni
bus deputabitur:ecce tria damna irrecuperabilia ex amatore
hereos puenientia. Super philocaptionē vero ex maleficio re
media in precedēti capitulo tacta nō inconuenienter ⁊ hic ap
plicare possunt precipue autem exorcisato per sacra verba q̄
sibijsi facere taliter maleficatus pōt. Quotidie angelū sanctuz
sibi ad custodiam a deo deputatū inuocet:puta confessiōe san
ctorum limina precipue aūt beatissime virginis frequētet ⁊ si
ne dubio liberabitur. Sed q̄ vituperabile vt barbati homi
nes donis naturalibus ⁊ virtutum armis abiectis seipsos tue
ri rēnuunt cuz puellule sepissime inuicta infirmitate hmōi ma
leficia his armis propulerunt in quarum cōmendationez vnū
e multis in medium producamus. Fuit in rurali villa quadaz
prope lindaxve constantiensis dyocesis virgo adulta facie pul
chra ⁊ elegantior moribus in huius aspectu captus quidā vir
lenis moribus clericus inferre solo nomine vtinam non sacer
dos qui vulnus sue mentis vltra celare non valens venit ad la
boratorium dicte virginis:⁊ honestis verbis se rete demonis
exhibens.primo tandem ad amorez sui virginis ausus est ꝓ
bis dumtaxat prouocare animo.ꝙ illa diuino instinctu perci
piens intacta mente ⁊ corpore respondit viriliter. Domine:cū
verbis talibus domum meam nolite frequentare:alioquin re
pulsam sustinebitis:verecundia mediante. Cui ille. Et si me di
ligere modo renuis:verbis dulcibus monita:non post modi
cum coacta operibus me amabis tibi promitto. Erat vir ille
suspectus incantator ⁊ de maleficio. Sed verba hec virgo ꝓ
vento habuit nec scintillam amoris carnalis ad virū in se sen
sit pro tunc:sed euoluto non multo tēpore imaginatiōes amo
rosas de viro illo cepit habere. Quod illa ꝓcipiens diuinitus
inspirata ad matrem misericordie confugit:⁊ ꝓ auxilio a filio
impetrādo deuotissime implorauit. Et statim honestā societa-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tem requirens peregrinari cepit ad locum heremitarū. sic eñ nominatur ecclesia in honore ipsius genitricis miraculose cō secrata in prefata dioces̄i. In qua sacramentaliter confessa ne ī ea aliquid inuenire posset malignus spūs: ⁊ ad ipam matrem pietatibus precibus fusis: protinus omnis cessauit hostis machinatio: ita vt eam postmodum nunq̄ tangeret. Supersunt tñ adhuc ⁊ barbati viri a maleficis mulierculis importune super hmōi sollicitati quasi nequaq̄ a philocaptione earum se continere possent: qui tñ viriliter resistens quantū se vltro pulsare illecebris imaginationibus sentiret. tm̄ etiaz per presidia premissa cuncta machinamenta diaboli superent. Et vere speculum huius pugne quidam iuuenis prediues in oppido ysbruck: qui quantum a maleficis pulsatus fuit: nec calamo exarari quis posset. semper virilem animum gerens per prefata remedia intactus euasit. quare ⁊ merito concludit prefata remedia contra hmōi morbum esse certissima: ita q̄ certissime ita liberantur quicunq̄ his armis vtuntur: ⁊ quod de amore inordinato hoc ⁊ de odio inordinato cum oppositorum eadem sit disciplina intelligendum est: ꝛ equalis in modo maleficiandi cum sit differentia: etiam aliud remedium illa persona q̄ odio habetur requirere debet. ipse eñ qui odio hz ⁊ in corde defert non de facile si adulter est ad amorem vxoris etiam p quascūq̄ peregrinationes flectitur. Et qz relatu maleficarum cōpertum est q̄ p serpentes hmōi maleficia ad odium procurant: eo q̄ dum primū instrumentum erat diaboli ⁊ in sui maledictionem recepit inimicitiā inter ipsum ⁊ mulierē: ideo ⁊ tales inimicitias ex ipsis procurare satagunt ponendo pellem aut caput serpētis sub limine ostiū camere aut domus. vñ ⁊ oēs anguli domus sunt pquirēdi ⁊ innouādi quo ad inhabitatiōes q̄tum possibile est: vel alienas inhabitare domos. Et quidem cum dictū sit q̄ seipsos maleficiati exorcizare valeāt intelligit q̄ verba sacra: benedictiōes: ⁊ carmina secum deferre in collo poterunt. siquidē legere aut seipsos bñdicere nescirent: que tñ qualiter faciēda sint in sequētibus patebit.

¶ Remedia quibus super eos virilia mēbra prestigiosa arte auferuntur. ⁊ vbi interdum in bestiales formas homines trāsmutantur. ¶ Capm̄ quartum.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Super eos q̄ prestigiosa arte illuduntur ⁊ se virili membro carere: aut in bestiales formas trāsmutatos esse putant: quibus remedijs sublevari valeāt ex premissis satis evidenter elicitur. Nam cuz tales omnino divina gratia destituuntur ꝙ principium in maleficiatis existit fundamentum non possibile vt fero manente invulnere emplastrum curatiuū apponatur. expedit ergo vt per veram confessionē deo ante omnia reconcilietur. Demum qz vt supza in secunda parte operis in ca. vij. tactum est talia membza nunqȝ in veritate evelli aut segregari a corporibus: sz tantummodo prestigiosa arte occultari ad sensum tactus ⁊ visus. patuit etiam ꝙ hmōi illusiones in gratia constitutis non ita faciliter nec actiue nec passiue contingunt vt videlz eis membza auferantur: aut ꝙ in eozum visiua potētia quasi alijs sint ablata deludantur: ideo ⁊ remedium in eodem capitulo exprimitur cum ipso morbo: vt videlicet quantum possibile sit cum ipsa malefica amice se componant. Sup eos deniqȝ qui in bestiales formas se transmutatos esse putāt. Sciendum ꝙ hoc genus maleficij non ita in occidentalibꝰ sicut orientalibus regnis practicatur. intellige quo ad secūdas personas: licet quo ad propzias maleficarum personas hoc sepius apud nos visum fuerit: ipsas videlicet maleficas in effigȝs animalium oculis intuentium se obiecisse: vt supza capitulo octauo deductuz quare ⁊ remedia que in tertia parte operis deducentur: super extremum videlicet maleficarum per seculare brachium forent applicanda. Et quidā quomodo oriē tales hmōi illusiones remediare solent: sic deducitur. Naz ex milialibus fratribus ordinis sancti iohannis hierosolymitani in rhodis veridica relatione plura de his percepimꝰ. Precipue autem ꝙ in ciuitate salamina regni cipzi talis casus accidit. Nam cū ibi portus sit maris: ⁊ nauis q̄dam onusta mercimonijs applicādo peregrinis nauim exeuntibus: vt quisq; victualibus se muniret: iuuenis quidam ex eis robustus domuz cuiusdā mulieris extra ciuitatē supza littꝰ maris situatā accessit ⁊ an oua haberet ad vendendum a muliere scisitabat. At mulier cernens iuuenē robustum forensem ⁊ alienum a patria: vñ minoz de eo suspitio apud intraneos super eiꝰ pditionē ori

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ri possit:expecta inquit paululum:ꝛ iuxta optata singula reci/
pies:ꝛ dum morā faceret clausa ꝛ in interiori parte domꝰ iuue
nis ab extra:vt eum ꝯ totius expediret ne nauem eū neglige/
re contingeret clamare cepit:tūc mulier aliqua oua attulit iu/
ueni tradidit:ꝛ in casu quo nauem neglexisse ꝛ ad eam rediret
sibi iniunxit. Celoci igitur cursu ad nauem q̄ in littore maris
erat pperauit.ꝛ ante ingressum eo ꝙ nec dum alij socij omnes
cōuenerant oua comedere ꝛ seipm reficere studuit. Et ecce post
horam mutus effectꝰ:ꝛ quasi mente destitutus:vt post ipse re/
ferre solitus erat de seipso ammirās quidnā sibi accidisset cō/
gnoscere non poterat. volens ergo nauim intrare ab immoranti
bus baculis verberatus repellit:cunctis acclamantibus. ecce
ecce quidnā in asino:maledicaris bestia:non et tu nauim in/
trabis. Repulsus sic iuuenis ꝛ verba illorum qui ipsum asinū
affirmabant:intelligēs apud se ruminabat.ꝛ ꝙ maleficio mu/
lieris infectus esset cogitare cepit:precipue in eo ꝙ nullus ver
bum formare poterat:cum tñ ipse omnes intelligebat:ꝛ dum
rursum nauim ascendere tentaret grauioribus cesus verberi/
bus:ipsum amaro corde remanere:ꝛ recessum nauis conspice
re opus erat. Huc illucq; discurrens cum omnes ipm asinum
estimabant:necesse erat vt tanq; bestia ab oībus tractaretur.
compulsus igitur ad domū mulieris redit:cui ad placitum p
conseruatione vite sue vltra trienniū seruiuit:nil operis faciēs
manibus:nisi necessaria domus in lignis ꝛ bladis apportās:
etiam que exportanda erant tanq; iumentum deportabat:hoc
consolationis relicto:vt lz ab oībus alijs vt iumentum reputa/
retur.ab ipsis tñ maleficis coniunctim vel diuisim morātibus
vt verus homo humanitus conuersando in incessu statu ꝛ ha/
bitu agnoscebatur. Quod si queritur:quō onera sibi tanq; iu/
mento imponebantur. Dicēdum ꝙ sicut narrat Augu. de mu/
lieribus stabularijs q̄ hospites conuertebāt in iumenta onera
portantia lib.xviij.ca.xvij.de ciui. dei ꝛ de patre prostatij q̄ se
caballum seu equum fuisse ꝛ annonā cum alijs animalibꝰ ba/
iulasse narrauit:vtiq; ex illis actis de p̄senti iudicamus:ita ꝙ
triplex deceptio prestigiosa arte fiebat. Prima quo ad hoīes
iuuenem non vt hoīem:sed vt asinum intuētes.ꝙ qualiter de/
mones faciliter ꝑ curare pñti supra.viij.c.patuit. Scdo.ꝙ illa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

onera nō fuerūt illusoria. ſz vbi vires iuuenis excedebāt demō
inuisibiliter deferebat. Tertio. q̄ sibi ꝑpſi dum inter alios con-
uersabatur: iuuenis etiā iumentum videbaṫ in imagine dūta-
xat ⁊ estimatiua potentia: que sunt affixe organis corporalib⁹
non aūt in rōne: que non adeo erat ligata: quin se hoīem scie-
bat: sed arte magica delusuz vt tanq̄ bestia estimaretur: sicut ⁊
de nabuchodonosor ibidez exemplificatur. Triēnio sic elapso
in quarto dum quodā die ante meridiem ciuitatē prefataz in-
trasset ⁊ mulier a longe sequereṫ: contigit quēdam ecclesiaz in
qua diuina celebrabanṫ iuuenē sic maleficiatū ꝑterire audiēs.
nolam campane cū more latinoz ⁊ non grecorū in illo regno
diuina peraguntˉ pro eleuatione corporis xpi ad ecclesiā se cō-
uertit ⁊ intrare dum propter verba ⁊ expulsionem nō aude-
ret. a foris genua ⁊ crura posteriora in terram fixit et anterio-
res pedes. i. manus simul iunctas eleuans ex capite asinino vt
putabatur sacramentum in eleuatione intuetur. Quod prodi
gium dum certi ianuenses mercatores conspexissent mirantes
asinum sequuntur ⁊ inter se de miro opere conferētes: ecce ma-
lefica cum baculo asinum insequitur: ⁊ qz vt premissum est hu-
iusmodi maleficia illis in partib⁹ plurimum practicantur. ad
instantiam mercatoz per iudicē asinus cū malefica capiṫ: inter
rogata ⁊ q̄stionibus exposita crimen fateṫ: ⁊ vt ad domum re-
dire valeat iuuenem restituere sue forme ꝑmisit. dimissa igitur
ad domum regressa: iuuenis ad pristinam formam reducitur:
ipsa denuo capta debitā vltionem ꝑ cōmissis suscepit: ⁊ iu-
uenis ad ꝓpria cum gaudio remeauit.

¶ Remedia cōtra obsessos ex maleficio. ¶ Capm. v.

Quod interdum ⁊ maleficio demones quosdaz ho-
mines substātialiter inhabitāt. s.c. ix. satis patuit.
quibus etiam de causis: qz nō solum ꝑ grauibus
criminibus ꝓpriis: immo interdum ꝑ ꝓprio suo
maiori merito: aliqñ pro alieno leui delicto: aliqñ
pro suo veniali pctō: aliqñ pro graui alieno pctō: ⁊ aliqñ pro
alieno facinore ꝓprio. ꝑ quib⁹ etiā diuerse diuersimode possi
dentur quidam plus: alij minus: vt etiā nider in suo formica-
rio recitat. non mirū si maleficio seu ad instātiā malefice demō
deo ꝑmittēte hoīem substantialiter modo quo ibi declaratur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qđ videlicet p substātiā sit intelligendum inhabitet. Quibus aūt remedijs liberari possunt: qp videlz per exorcismos ecclesie: z cū hoc vera contritione: vel etiā confessione. vbi p mortali qs esset obsessus: patuit ex ibidem deductis: z ex illi⁹ sacerdotis bohemi liberatione: sed qp vltra hec duo remedia etiaz tria alia valeant suffragari: videlicet eucharistie sacra communio: sanctorum locoꝝ applicatio: vel bonorum oratio: z excōmunicationis absolutio prefati doctoris discursu. quem etiaz deducere expedit: cum oēs necessariorum tractatuum habent. Nam de ipsa sacra communione Cassianus colla. abba. ꝑma loquitur in hec verba cōionem sacrosanctam nequitie spiritibus traditam a senioribus nostris nunqz meminimus interdictam: quinimmo etiam si possibile esset eis quotidie impartiri eam etiā debere censebant: que ad purgationē ac tutelam corporis aīeqz peruenire credenda est z q̄ ab hoīe percepta euz q̄ in mēbris eius insidet spm̄ seu in ipsis latitare conat̄ quodam exurens fugat incendio. hoc nāqz modo curatū: abbatem andronicum nuper aspexim⁹: insultabit offenso: cū eum a celesti medicina viderit segregatū. tanto eū durius z frequēti⁹ attētabit affligere qđto eū a spiritali remedio senserit lōgius abdicatum. hec cassian⁹. Et iterum de eisdē ibidem dicit. Duo hic credere immobiliter opz. primo qp sine dei ꝑmissu null⁹ ab eis spiritibus oīno tētat̄. Scdo qp oīa q̄ nobis a deo inferūtur sine tristicia ad presens: siue leta videant̄. velut a pñssimo patre clementissimoqz medico p nostris vtilitatibus irrogantur. Et idcirco eos velut pedagogos traditos humiliari vt descēdentes ab hoc mūdo vel purgatiōes ad vitam aliā trāsferant̄: vel penali vigore plectantur. q̄ ꝑm apl'm traditi sunt in presenti sathane in interitū carnis vt spiritus saluifiant in die dñi nostri iesu xp̄i. Sed hic orit̄ dubitatio cuz apl's dicat. probat seipm hō: z sic de pane illo edat: quō pñt obsessi non habētes vsum rōnis cōicare. Rñdit sanctus tho. de hoc in. iij. parte. q. lxxx. sic distinguendū de oibus amentibus. Aliq̄ inquit dicunt̄ nō habere vsum rōnis dupliciter. Uno mō qr habēt debilē vsuz rōnis. sicut dr nō vidēs q̄ male videt. Et qr tales pñt aliquam deuotionē cōcipere hui⁹ sacramēti nō est eis hoc sacramentū denegandū. Alio modo dicunt̄ aliqui nō habere vsum rōnis:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quia sic a natiuitate permanserūt ꝛ sic talibus non est hoc sa-
cramentū adhibendū: qz in eis nullo modo pzecessit huius sa-
cramēti deuotio. Aut non semp caruerūt vsu rōnis: ꝛ tūc si pri⁹
qñ erāt sue mētis cōpotes: apparuit in eis hui⁹ sacramenti de-
uotio debet eis in articulo mortis hoc sacramētum exhiberi:
nisi forte timeatur periculum vomit⁹ vel expuitionis. Uñ legi
tur ex concilio carthaginensi. ꝛ habet. xxvj. q. vj. Is qui in in-
firmitate penitentiam petit. si casu dum ad eū inuitatus sacer-
dos venit oppzessus infirmitate innotuit vel in frenesim cōuer
sus fuerit dent testimonium qui eum audierunt. Et si continuo
creditur mozitурus Reconcilietur per manus impositionem:
ꝛ infundatur oꝛi eius eucharistia. De baptizatis qui cozpora-
liter ab immundis spiritibus vexātur est eadē ratio: ꝛ de alīs
amentibus. hec tho. Addit tñ in. iiij. di. ix. ꝙ demoniacis non
est deneganda cōio: nisi certum sit ꝑ aliquo crimine a diabolo
torqueri. cui sic petrus de palude addit in hoc casu ꝑ excōican
dis sunt habendi ꝙ traditi sunt sathane. Ex quibus liquet ꝙ
si aliqui sunt possessi a demone: etiam pzopter sua crimina. ha
bentes tñ lucida interualla ꝛ rōnis vsum postea cōterūtur de
peccatis suis vel debite confitentur tales cum sint absoluti co
ram deo: nullatenus sunt a communione diuinissimi sacramē-
ti eucharistie sequestrandi. De sanctozum applicatione vel de-
uota oꝛatione quomodo per hec obsessi etiam potenter liberā
tur legende sanctozum referte sunt. Uerita em sctōrum: mar
tyzum: confessozum: virginum: exigunt vt hi spūs necꝫ sancto
rum in patria existentium: oꝛatione ꝛ intercessione vincantur:
quos sancti in via vicerunt. Similiter viatozum deuote oza-
tiones liberationem obsessozum obtinuisse sepe leguntur. Un
de ad hoc hoꝛtatur Lassi. vt. s. Si inquit haberemus hāc sen
tentiam immo fidem quam superius compzehendi. ꝛ vt oīa ꝑ
dñm fieri ꝑ vtilitate aīarum ꝛ dispensari vniuersa: non solum
nequaꝫ despiciem⁹ eos: sed etiā ꝑ eis tanꝫ ꝑ mēbzis nostris
incessanter oꝛabimus: eisꝫ totis viscerib⁹ ac pleno compatie-
mur affectu. De vltimo modo absoluēdi aliquem ab excōica-
tione. Sciendū ꝙ nec iste cōis est: nec forte licitus: nisi haben-
ti authoꝛitatē ꝛ ꝑcialem reuelationē: vel ꝑbabilitatē ꝙ pos-
sessus ꝙs fit ꝑpter excōicationē ecclesie: sicut apl's. j. ad choꝛī.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

v.excõicatũ a se ⁊ ad plebem corinthũ fornicariũ tradidit sathane in interitũ carnis vt spũs saluus fieret in die dñi nostri Jesu xpi.i.vt glo.dicit vsq; ad illuminationem gratie:contritionis:vel ad iudicium. Et pseudo doctores qui fidem perdiderant videlz imeneũ ⁊ alexandrum tradidit sathane vt discerent non blaphemare.j.ad thim̃.j. Tante em̃ ptãtis erat apostolus.dicit glo.tantãq; gratiam habebat vt recedentes a fide solo verbo traderet diabolo. Un̄ sanct⁹ tho.in.iiij.di.xviij. vbi magister tres effectus excõicationis tradit:eosdẽ sic declarat idem doctor. Ex hoc ipso inquit q; aliqs suffragijs ecclesie priuat̃ triplex incommodũ incurrit p tria que;qs ex suffragijs ecclesie cõsequitur. Valẽt em̃ ad augmẽtũ gratie eis q̃ habent vel ad merendũ ei qui non hz. Et q̃tum ad hoc magister dicit q; gratia subtrahit̃ p excõicationem. valet etiaz ad custodiam virtutis. ⁊ quantum ad hoc dicit q; protectio subtrahit̃:nõ q; oĩno a dei prouidentia excludantur:sed ab illa/que filios ecclesie specialiori modo custodit. valent etiam ad defendendũ ab hoste quantum ad hoc dicit q; diabolo maior potestas seuiendi in ipsum datur: ⁊ corporaliter ⁊ spũaliter. Un̄ in primitiua ecclesia quando oportebat per signa homines ad fidem inuitare:sicut spũsctũs visibili signo manifestatur:ita excõicatus corporali vexationi a diabolo innotescebat. Nec est inconueniens si ille q̃ non est desperatus hosti datur:qr non datur ei quasi damnandus:sed quasi corrigendus.cum in potestate ecclesie sit ex eius manu ipsum eripere cum voluerit.hec Thom̃. Ubi tamen exorcista ad cautelam obsessum absoluat:non videtur inconueniens. Sed subdit nider q; cauendum est valde exorciste:ne de suis viribus faciliter presumat. Aut iocum ⁊ ludum serioso dei operi intermiscat. Aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adũciat. Alioquin penaz vix euadet vt declaratur per exempla. Nam de primo refert beatus Grego.j.dialogo de quadam:que contra conscientiam suam a marito petẽte ⁊ obtinẽti debiti redditionem in vigilia dedicationis ecclesie sancti Sebastiani: ⁊ qr cõtra conscientiã ecclesie pcessioni se immiscuit possessa est ⁊ publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdẽ ecclesie de altari syndone tulit:eãq; cooperuit:sed ⁊ hũc sacerdotẽ repente diabolus simul inuasit. Et

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

q; vltra vires voluit quicq; p̄sumere cōpulsus est in sua vexa/
tione cognoscere quis esset. Hec Brey. De scō: vt nullus de of
ficio exorcistatus sctm̄ ordinē concernens iocū faciat. Refert ni
der sevidisse in conuentu Colonienſi fratrē verbis satis iocosuz
sed in gr̄a expelli demones famosum. Hic cū in terminis cōuē/
tus Colonienſis demonem in obsesso corpore artaret. Jam de
mon petiuit a fratre locū recedendi: quo gauisus frater ait in
ioco. In cloacā meā vadas. Exijt igit demon nocte: cum frater
ventrem purgare vellet demon eū tam dire torsit p̄pe cloacam
vt vitam cum difficultate saluaret. Sed hoc p̄cipue cauendum
vt obsessi etiam per maleficas ad p̄sidia maleficaz non ducant
vnde, & de p̄fata femina Brey. infert. Cum inquit p̄pinqui eaz
carnaliter amantes atq; amando p̄sequentes ad obtinendum
salutis remedium maleficis tradisset: & per eas ad fluuium du/
cta & in aquam mersa multis incantationibns agitata fuisset.
dum vnus demon expelli debuit legio subintrauit: & eoz distin
ctis vocibus iam clamare cepit. vnde consanguinei tandem cō
fitentes & de hoc dolentes eam p̄sentarunt sancto ep̄o sortu/
nato: qui diuturnis oronibus & ieiunijs eū ex integro sanauit.
Sed q; dictū est debere exorcistas cauere ne superstitiosuz vel sus
pectum aliq̄d de maleficio adijciant. Dubitare exorcista posset
An certas herbas & petras etiam non b̄ndictas adhibere pos
set? Rñsio. Si b̄ndicte sunt herbe: tāto melius si vero nōvt her
ba quedam: que als noiatur fuga demonis: vel etiam naturas
lapidum si q̄s adhibeat non erit superstitiosum: dummodo cre
dat q̄ non directe de sui natura demones compellant: q; tūc in
cideret in errorem q̄ simili modo alijs herbis aut verbis pos/
sent cogivt errore nigromanticorum fatetur putantes se effice/
re per naturales & inditas talium virtutes. Unde sanctus tho.
in. iiij. dist. vij. ar. vl. Non est inquit credendum aliquibus vir/
tutibus corporalibus demones subiacere: & ideo non coguñt
inuocationibus & factis quibusdam maleficis: nisi inquantum
per hoc fedus cum eis initur p̄m quod dr̄ Esa. xviij. Percussi/
mus fedus cum morte & cum inferno fecimus pactum. Et illud
Job. xl. An extrahere poteris leuiathan hamo: & sequentia ver
ba sic finaliter exponit sup̄er Job dicens. Si quis recte p̄side/
rat omnia premissa videntur pertinere ad p̄sumptionē nigro

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

manticorum ꝯfutandam qui nitunt cum demonibus pactum ire acꝺeos ſibi injcerevel qualitercūqꝫ ꝯſtringere. Oſtenſo ergo ꝙ homo non pōt ſua virtute dyabolū ſuperare ꝯcludit dicens. Pone ſuper eū manum tuam ſubaudi ſi potes: ſuperatur tñ virtute diuina vnde ſubdit memento belli quo. ſ. ego pugno ꝯ eum: ⁊ poteſt dici ꝙ ponitur pñs pro futuro. ſ. pugnabo in cruce: vbi capietur leuiathan per hamū. ſ. per diuinitatē occultatam ſub eſca humanitatis eſtimans ſaluatorem purū hoīem Unde etiam poſtea. xlj. dicitur. Non eſt poteſtas ſuper terram que ei pōt cōparari. per hoc inquit ſignatur ꝙ nulla virtus corporalis poteſt adequari poteſtati demonis que eſt poteſtas pure ſpūalis. Hec de Tho. Sed qr indirecte a demone obſeſſus pōt virtute melodie vt ſaul per cytharam dauid vel herbe vel corporalis rei alterius ſibi a naturali ꝓprietate inexiſtenti reuelari. Ideo applicari poſſunt ꝙ quidem poſſe fieri authoritatibus ⁊ rōnibus deducitur. Naz. xxvj. q. vj. demoniuni ſuſtinēti dicitur: licet petras vel herbas habere ſine incantatione: et ſunt Hiero. verba. Item magiſter in hyſto. tractans illud thobie. Cordis pticulam. ſ. de piſce quam cepiſti ſi ſuper carbones ponas fumus eius exterret omne genus demoniorum ſiue a viro ſiue a muliere: ita ⁊ vltra non accedat ad eos dicit. Nec ſup hoc mirari debemus cum fumus cuiuſdam arboris aduſte eādem vim haberevideat: cuius etiam ſpūalem in ſe ꝯtineat ſenſum. ſ. de futuro ſpūalis oſonis. Ad idem alber. ſuper luc. ix. et Nico. de lyra. j. reg. xvj. imo ⁊ paulus burdegaleñ. ſup. j. Re. xvj. hanc ꝯcluſionem tz: ꝙ nō ſolū ꝯcedendum videt ꝙ per aliqua ſenſibilia pñt afflicti a demonibus reuelari: ſed etiam per ſenſibilia aliqua poſſint totaliter liberari: ſed hoc intellige qñ non atrociter affligunt: ⁊ probat per rōnem. Nam cum demones non poſſint materiam corporalem ſecundum ſuam voluntatem tranſmutare. ſed debita actiua debitis paſſiuis coniungendo: vt nico. dicit. Eadē rōne per aliquā rem ſenſibilem pōt diſpoſitio cauſare in corpore humano: p quā fiet aptū ad ſuſcipiēdū actionē demonis. verbi gra. nā mania eſt maxime diſpoſitiua ad alienationem mentis ꝝm medicos: ⁊ per ꝯñs ad ſuſcipiēdum afflictionem demoniacā que q̄dam demoniaca paſſio vbi penitus curatur penitus afflictio demonis actiua receden

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

te passiua in possesso recederet. Item ꝑ posset dici de iecore piscis Item de melodia dauid rõne cuius ꝛ primo refocillaret saul ꝛ leuius haberet: tamen totaliter expulsus fuit per illam vt dicit litera. Recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est litere dicere: quod hoc fiebat ex merito dauid seu per orationes eius quia non est verisimile quod hoc scriptura taceret cum esset in laude eius notabiliter dictum. Hec de paulo prefato: licet non posuerimus supra. in. q. v. prime partis: qđ quia prefigurabatur virtus crucis per expansionez venarum corporis xpi: ideo liberabatur saul. et plura ibi etiam continentur que presenti speculationi seruire possunt tantum concludamus quod rerum sensibilium applicatio in exorcismis licitis non est superstitiosum: iam autem non expedit de ipsis exorcismis aliqua disserere.

¶ Remedia per licitos exorcismos ecclesie contra quascunqꝫ infirmitates a maleficis illatas: ꝛ de modo exorcisandi maleficiatos.

¶ Capitulum sextum.

Quia vt in superioribus tactum est malefice omne genus infirmitatis corporalis inferre pñt: quare ꝛ sub gñali regla ꝓcludere opꝫ: ꝙ quicqd remedij in ꝓbis vel opibus: aut alijs infirmitatib⁹. s. notatis applicari põt. hoc etiã quibuscũqꝫ alijs infirmitatibus p̃cedentibus non expressis: vt vbi epilẽpsia aut lepra esset inflicta conuenire potest: ꝛ qr inter remedia verborum exorcismi liciti computantur: de ipso etiam sepe mentio tancꝫ de quodam gñali remedio habita est tria principaliter de ipo practicanda sunt. Primo: an non hñs exorcistatus ordinem vt. s. laicus vel secularis persona valeat licite demones aut eius maleficia exorcisare vbi tres alie annectuntur qualiter videlicet sunt liciti: et de septem conditionibus que requiruntur ad carmina ꝛ benedictiones: vt quis valeat secum talia proferre: et tertio qualiter moribus sit exorcisandus et demon coniurandus. Secundum principale quid agendum: vbi gratia sanitatis per exorcismos non obtinetur: et tertio quo ad remedia non iam verborum sed operum cum solutionibus certorum argumentorum. Ad primum est doctoris Thom̃. in. iiij. distin. xij. senten. In ordine inquit exorcistatus ꝛ in alijs minoribus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ordinibus oĩbus cũ ꝯferuntur recipitur ptãs :vt quis hoc vel illud ex officio facere possit puta exorcisare. Et idem ꝑa non habentibus ordinem licite fieri põt: ꝙuis illi hoc non habeãt ex officio: sicut in domo non consecrata põt dici missa; ꝙuis consecratio ecclesie ad hoc ordinetur: vt in ea missa dicatur ſz hoc tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam; ꝙ ad gratiã sacramenti. Ex quibus verbis dici potest: ꝙ licet ad liberationez maleficiati bonum est concurrere exorcistam habens potestatẽ exorcisandi morbos maleficiales: tamen etiã interdum deuote persone absq; exorcismis vel cũ ipsis fugare possunt hmõi morbos. Nam fertur de quadam virgine pauperculat ideo plurimum deuota cuius dum amicus in pede maxime per maleficiũ lesus fuerat: ꝙ iudicio medicoꝝ patuit: eo etiam qꝛ nullis medicaminibus sanari poterat: contigit vt virgo infirmum visitaret qui ꝛ statim ab ea petiuit: vt pedi benedictionẽ aliquam applicaret. Annuit illa ꝛ silenter tm̃modo oronem dn̄icam ꝛ apostoloꝝ simbolum cũ geminatis viuifice crucis signis applicuit. Tunc statim infirmus curatum se sentiens scire voluit in remedium futuroꝝ quid carminationis virgo applicasset. Que respõdit vos debili fide diuinis ꝛ approbatis exercitꝫs ecclesie non inheretis ꝛ carmina ac remedia prohibita crebro vestris infirmitatibus applicatis: idcirco raro in corpore curamini: qꝛ semper in aĩa ledimini. Sed si in orationum ꝛ signorum licitorum efficaciam sperauetis facillime sepe curaremini nihil em̃ vobis applicui nisi dn̄icam oronem ꝛ apostoloꝝ simbolũ ꝛ iam sanatus estis: gratia huius exẽpli querit: an non alie b̃dictiones ꝛ carminationes seu etiã ꝯiurationes ꝑ exorcismos habeãt efficaciã cum hic videant reprobari. Rn̄detur; ꝙ hec virgo nõ reprobauit nisi illicita carmina cũ illicitis ꝯiurationib⁹ ꝛ exorcismis. Pro cui⁹ intellectu ꝯsiderare oportet: vn̄ hmõi habuerunt originẽ ꝛ qũo ad abusum deuenerũt. Nam principiũ horum fuit sanctissimũ: sed sicut oĩa demonis instinctu deprauant medianꝫ tibus demonibus ꝛ malis hoĩbus: ita ꝛ diuina noĩa. Apli em̃ ꝛ sanctiviri scõm illud Marc, vlt. In noĩe meo demonia eĩciẽt infirmos visitarũt ꝛ oones sup eos ꝑ sacra verba fuderũt deinde successu tp̃is sacerdotes deuote filia rite peregerũt ꝓpter qõ deuotissime oones ꝛ sancti exorcismi reperiunt in antiqs ho-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

die eccleſijs ad oīa que hoīes facere aut pati poterāt per deuo
tos viros applicati olim ſine omni ſupſtitione ſicut etiā hodie
literati ꝛ ſacre theologie doctores reperiuntur qui infirmos vi
ſitantes ſilia ꝟba egrotis applicāt: ꝛ non ſolū demoniacis. Sꝫ
heu ſuperſtitioſi hoīes a ſe multa vana ꝛ illicita ad inſtar hoꝝ
inuenerūt: qbus hodie vtunt circa infirmos ꝛ iumēta nec clerus
amplius ex ſua deſidia: licitis vtit verbis viſitādo infirmos p̄
pter qđ Guil. dictus durādi gloſator Raymūdi dicit: ꝙ talia
p̄fata ſacerdos religioſus aut diſcretus: etiā laicus vir ſiue mu
lier excellentis vite p̄bate diſcretionis facere p̄ōt: fuſa oīone li
cita ſuper infirmum non ſup pomū aut ſup cingulū aut filia: nꝫ
ſuper infirmantes: iuxta illud euāgeliſte ſup egros manus im
ponent ꝛc. nec ſunt hmōi perſone p̄hibende a talibus niſi for
te timeatur: ꝙ ad exemplum illoꝝ indiſcreti ꝛ ſupſtitioſi alij car
minationis ſibi vſurpent abuſum tuentes ſe exemplo illorum:
hi ergo ſuperſtitioſi carminatores reprehenduntur a predicta
virgine ꝛ dixit illos habere debilem fidem: immo malam qui
tales ꝓſulerunt. Iterum aūt gratia huius declarationis querit
quibus verbis carmina ꝛ benedictiones cenſentur licite vel ſup
ſtitioſe: ꝛ de modo quo debēt applicari. ꝛ an demon ſit ꝓiuran
dus ꝛ morbus exorciſandus. Ad primū: ꝙ qꝛ hoc dicit licitum
in cultu xp̄iane religionis quod non eſt ſuperſtitioſum: ꝛ ſuper
ſtitioſum dicit vt notatur ex gl. ſuper illo ad Col. ij. que ſunt rō
nem habentia in ſuperſtitione quod ſuper modū religionis ſer
natur: vnde ibi dr ſuperſtitio eſt religio ſupra modum ſeruata.
i. religio modis vel circunſtantijs malis ꝛ defectuoſis practica
ta. Etiaꝫ ſuperſtitioſum eſt quicquid traditione humana nomē
religionis vſurpat abſqꝫ ſuperioris authoritate: vt hymnos iū
gere ad miſſas defunctoꝝ p̄fationem inrumpere ſymboluꝫ in
miſſa cantandū abbreuiare: aut in organis ꝛ non in choro de
cantare miſſa reſpondentem non habere: ꝛ his ſimilia. Sed ad
ꝓpoſitum noſtrum modo quando ſit aliquod opus ꝛ virtute
religionis xp̄iane: vtvbi quiſquis vellet infirmo ſubuenire per
aliquam oratiōnem ꝛ benedictionem per ꝟba ſacra. de qua ma
teria nūc intendimus talis hꝫ ꝓſiderare ſeptem ꝓditiones: que
ſi reperiunt talis bn̄dictio cenſet licita. ac ſi fiat per modū adiu
rationis per virtutē diuini noīs: p virtutē operū xp̄i. que ex ſua

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

natiuitate passione preciosa morte ꝛc.innotuerūt:per que etiã dyabolus victus ꝛ electus fuit.dicentur ille benedictiones:carmina:ꝛ exorcismi liciti.ꝛ hi qui practicant possunt dici exorciste:aut incantatores liciti.Juxta Jsido.viij.ethi.Jncantatores dicuntur qui artem aliquam verbis peragunt.ꝛ prima conditio consideranda: vt ex doctrina sancti Tho.ij.ij.q.xciij.elicit: vt verba non contineant aliquid quod pertineat ad inuocationem demonum expressam vel tacitam.quid sit expressa patet. quid tacita:hoc considerat̃ ex intentione ꝛ opere. Jntentione:vt vbi operans non curat siue a deo:siue a dyabolo habeat in suo opere intentū:dūmodo finem optatum consequatur ope vt vbi opus qđ facit non hz aliquam pprietatem ex natura p ducendum talem effectum.de qua non solum medici ꝛ astrologi:immo ꝛ theologi habent iudicare per quem modum nigromantici faciunt imagines:annulos:ꝛ lapides artificiales :qui vtiqz nullam habent naturalem inclinationē ad effectus quos ipsi expectant sepissime.vnde ꝛ in eorum operibus dyabolus se habet immiscere. Secundo considerádum est ne benedictiones seu carmina contineant aliqua nomina ignota.qz ꝑm Crisost.talia metuenda sunt ne in eis aliquid superstitionis lateat. Tertio.ne materia verborum aliquid falsitatis contineat:quia sic eius effectus non posset expectari a deo:cum ipse non sit testis falsitatis.sic quedam vetule in suis carminibus vtūtur rigmatizando beata virgo iordanem transiuit ꝛc. ſ. stephanus ei obuiauit:eam interrogauit:ꝛ multas alias fatuitates . Quarto.ne ibi contineantur vana et caracteres inscripti propter signum crucis vnde breuia que portantur a soldatis reprehenduntur. Quinto .ne spes habeatur:immo scribendi aut ligandi:aut in quacunqz huiusmodi vanitate que ad diuinam reuerentiam non pertineat:quia alʒ oīno iudicabitur superstitiosum. Sexto.vt in allegatione prolatione diuinorum verborum vel scripture sacre:respectus solum habeatur ad ipsa sacra verba ꝛ ad intellectuz eoꝝ:ꝛ ad dei reuerentiam seu ad virtutez diuinam a qua expectat effectus:vel ad sanctoꝝ reliquias:a quibus etiam prefata expectantur secundario:licet a deo principaliter. Septimo.vt committatur effectus qui expectatur diuini voluntati qui scit ytruz sanitas vel tribulatio plus prosit inuo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

canti vel minus:vel an obſit.ꝛ hanc conditionem ponit Tho.
in.j.ſecunde in materia de gratia.ꝛ diſtin.xv.in.iiij. Unde con
cludamus quod ſi nulla dictarum conditionum opus infece
rit illud erit licitum.probat tho.ſuper illud Marci. vlti. Si
gna eos q̄ crediderūt.ꝛ poſt in nomine meo demonia eyciētꝛc.
ſerpentes tollent.ex quo elicit quod predictis ſeruatis condi
tionibus per diuina verba licitum eſt aſſerere ſerpentes. Item
probat premiſſa vlterius. Non minoris ſanctitatis ſunt verba
deiſquam ſanctorum reliquie:dicente Aug. Non eſt minus ver
bum dei ꝗ̄ corpus chriſti:ſed ꝑm omnes licet reliquias ſancto
rum ſecum reuerenter portare : ergo qualitercunq̄ nomen
dei inuocetur rite per orationem dominicam:per ſalutationeꝫ
angelicam:per eius natiuitatem:paſſionem:quinq̄ vulnera:ꝑ
ſeptem verba que protulit in cruce.per titulum triumphalem:
per tres clauos:ꝛ aliorum armorum militie chriſti contra dya
bolum ꝛ eius opera omnino erunt licita ꝛ ſpes poteſt haberi
in eius committendo effectum diuine voluntati. Et hoc quod
dictum eſt de coartatione ſerpentum:idem itellige de alīs ani
malibus quando ſolus reſpectus habetur ad ſacra verba ꝛad
diuinam virtutem.de ipſis tamen caute eſt agendum de incan
tationibus:quia vt dicit doctor. Tales incantatores ſepe ha
bent illicitas obſeruantias ꝛ per demones ſortiuntur effectum
precipue in ſerpentibus:quia ſerpens fuit primum demonis in
ſtrumentum ad hominem decipiendum. Nam in ciuitate ſalcz
burgēci quidam incantator erat hic quadam die ad ſpectacu
lum aliorum cunctos ſerpentes ad quandam foueam incanta
revoluit:ꝛ interimere ex ſpacio vt fertur vnius miliaris cōgre
gatis:ergo vndiq̄ ſerpentibus dum ipſe ſupra foueam ſtaret.
nouiſſime quidem ingens ꝛ horribilis ſerpens foueam intra
re difficultabat:ꝛ ſepe quaſi ipſum abſcedere permitteret:ꝛ li
ber ſerpere quo vellet motibus innuebat. Sed cum ille ab incā
tatione eius deſiſtere nolebat:alīs oībus in fouea ītereptis
q̄ ſtatim ibī moriebantˉ:ꝛ neceſſe erat vt ꝛ ille horribilis intra
ret:ꝛ ſtans ſerpens ex oppoſito cantatoris ſup foueā ſaltum fe
cit:ꝛ in ipſum incantatorem irruit ꝛ ventrem eius: vt angu
lum ſtrangens ipſum incantatorem ſecum in foueam traxit
et interemit. Qua ex re perpenditur : non niſi pro vtilitate

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ad fugandū vez ab hoim inhabitationibus talia sunt virtute diuina practicanda. ⁊ cū dei timore ⁊ reuerentia. Quo ad scdm vez qūo sunt huiusmodi exorcismi vel carmina deferenda et ad colla suspendenda: vel in vestimentis insuenda. Videtur ꝙ talia sint illicita. Nam Aug. ñ. de doctrina christiana. Ad superstitionem pertinent mille magicarum artium ⁊ ligature ⁊ remedia que medicorum quoqz disciplina condennati siue in precationibus siue in quibusdam notis quas caracteres vocant: siue in quibusdam rebus suspendendis atqz insignandis. Itez Christo. super math. Quidam aliquam partem euangelij scripta circa collum portant: sed nonne quotidie euangelium in ecclesia legitur ⁊ auditur ab omnibus: cui ergo in auribus euangelia posita nihil prosunt: quomodo eñ possunt circa collum suspensa seruare? Deinde vbi est virtus euangelij in figuris literarum: an in intellectu sensuum sit in figuris bene circa collū suspendis: si in intellectu: ergo melius in corda posita sunt: qz circa collum suspēsa. Sed hic est rñsio doctoꝝ: precipue sancti Thome vbi supra. ar. iij. vbi querit an suspendere diuina verba ad collum sit illicitum: ꝙ in oibus incantationibus vel scripturis suspensis: duo cauenda videntur. Primo quidem quid sit quod scribitur: vtrum sit ad inuocationes demonum pertinens manifeste tunc nō solū superstitiosum immo illicitū ⁊ apostata a fide iudicatur: vt supra tactum fuit sepe. Similiter etiam cauendum ne contineat ignota noia ⁊c. accipe conditiones supra positas: ⁊ tunc sicut licitum est huiusmodi super infirmos ore proferre: ita licitum est illa secum deferre. Prefati autē doctores respectum habent ⁊ damnant: cum quis ad figuras ⁊ literas scriptas maiorem haberet aduertentiam ⁊ respectum qz ad intellectum verborum. Et si dicatur: ꝙ laicus nō intelligēs verba non potest habere respectum ad intellectum eorum rñdetur: habeat respectum ad virtutem diuinam: ⁊ illam cōmittat diuine voluntati: vt faciat quicquid placitum fuerit sue pietati Quo ad tertium: an simul demon sit coniurandus ⁊ moribus exorcisandus vel econuerso: aut vnum sine altero? Responsio. Dic plura sunt aduertenda. Primo an demon semper sit quando maleficiatus affligitur. Secundo: cuiusmodi res possunt exorcisari aut adiurari. Tertio: de modo exorcisandi. Ad primū:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cum iuxta Damas. demon ibi est vbi opatur: videtur q̄ male-
ficatio semp̄ p̄esens sit cum eū affligat. Item in legenda bea-
ti bartholomei tunc videtur sanare demon q̄n̄ cessat a lesione.
Rn̄sio: q̄ demon p̄sens sit maleficiato ꝛ afflicto hoc p̄ot intel-
ligi dupliciter: vel quo ad suū esse vel quo ad suū effectū. Pri-
mo mō p̄sens est in principio dū maleficiū intromittit. Secū-
do modo per se nō dr̄ p̄esens in suo effectu: sicut etiā cum do-
ctores querunt an diabolus cū qualibet culpa mortali homi-
nem substantialiter inhabitat: dicūt q̄ non p̄ se: sed per suum
effectum: sicut dn̄s inhabitare dicitur seruū quātū ad suū do-
miniuz: aliud tn̄ de obsessis. Quo ad secundū: cuiusmodi res
possunt exorcisari. Notandum est sup̄ doctores tho. in. iiij. di.
vj. sententiam vbi dicit: q̄ qr̄ propter pctm̄ hois diabolus ac
cipit potestatem in hoiem: ꝛ in oia que in vsum hois veniunt
in ipsius nocumentum. Et cū etiam nulla conuenientia est x̄pi
ad belial. Ideo q̄n̄cūq̄z aliquid sanctificandum est ad cultū di-
uinum p̄ius exorcisatur: vt liberatuz a potestate diaboli qua
illud in nocumentum hois assumere poterat deo consecretur.
Et hoc ptz in benedictione aque ꝛ consecratione templi ꝛ ⁊in
oibus hmōi. Unde cum p̄ima satisfactio qua homo deo con-
secratur fit in baptismo: oportet q̄ etiam homo p̄ius exorci-
setur q̄z baptisetur multo fortiori ratione q̄z alie res: quia in
ipo hoie est causa quare diabolus potestatem accepit in alia q̄
sunt p̄opter hoiem scilz peccatum originale vel actuale ꝛ hec
significant ea que in exorcismo dicuntur: vt cum dicitur rece-
de ab eo sathana ꝛ huius: ꝛ sil'r ea que ibi fiunt. Ad p̄posi-
tum ergo cum queritur: an morbus sit exorcisandus ꝛ demon
adiurandus: ꝛ quid illorum p̄imo. Respondetur morbus nō
exorcisatur: sed ipo homo morbatus ꝛ maleficiat⁹ sicut in pue
ro non exorcisatur infectio fomitis sed puer infectus. Item si-
cut p̄ius puer exorcisatur ꝛ post diabolus adiuratur vt rece-
dat: ita maleficiatus p̄ius exorcisatur ꝛ post diabolo ꝛ ei⁹ fa-
cture imperat vt recedat. Item sicut sal ꝛ aqua exorcisan̄t: ita
maleficiato oia q̄ in ipsius vsum ꝙuerti p̄nt. vt cibaria ꝛ pota
gia exorcisare ꝛ benedicere plurimum expedit. Itez licet ritus
exorcismi tenet in baptisandis vt fiat exufflatio versus occidē
talem partem ꝛ abrenunciatio. Scō: manuz ad celū erectio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cum sacra fidei cõfessione xp̃iane religionis. Et tertio oro benedictio ⁊ manus ipositio. Et quarto denudatio ⁊ oleo sancto vnctio: expost baptismuz cõmunio: ⁊ candidioris vestis indutio. tñ non est necesse vt hec circa maleficiatũ exorcizãdũ fiant: sed q̃ primo pure ⁊ debite sit ꝓfessus: candelaz accẽsam si põt teneat ⁊ sacram cõionem recipiat: ⁊ loco vestis cãdide candela benedicta in longitudine corpis xp̃i aut ligni crucis nudo corpore circũligatus maneat. Dici ergo põt. Exorcizo te petrum aut barbaram infirmã: sz sacrosctẽ baptismatis regeneratam per deum viuum: per deũ verum: per deũ sanctum: per deuz q̃ te suo precioso sanguine redemit vt fias homo exorcizatus: vt effugiat atq̃z discedat a te oĩs fantasia ⁊ neq̃tia diabolice fraudis omnisq̃z spũs immundus adiuratus p eum q̃ venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ seculum p ignẽ. Amen. Oremus. Deus misericordie: deus clemens: q̃ ꝑm multitudinem miserationum tuarum quos diligis corripis: ⁊ quos recipis pie ad emendationem coerces. te inuocamus dñe: vt famulo q̃ in corpore patitur membrorum debilitatẽ: gratiam tuã conferre digneris: vt quicquid terrena fragilitate corruptum: q̃cquid diabolica fraude violatum est vnitati corporis ecclesie membruz redemptionis annecte: miserere dñe gemituũ: miserere lachrymarũ eius: ⁊ non habẽtem fiduciam nisi in misericordia tua: ad tue sacramentum reconciliationis admitte: per xp̃m dominum nostrum. Amen. Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam: da honorem deo viuo ⁊ vero: da honorem dño iesu xp̃o: vt recedas ab hoc famulo cum tua factura: quez dñs noster iesus xp̃s suo precioso sanguine redemit. demum secundo ⁊ tertio iterum exorcizet: supra cum orationibus. Oremꝰ. Deus qui facture tue semper pie dñaris affectui: inclina aurẽ tuam supplicationibus nostris. ⁊ famulo tuo ex aduersa valitudine corporis laborantem placatus respice ⁊ visita. ⁊ salutari tuo ⁊ celestis gratie presta eis medicinã. per xp̃m dñm nostrum. Amen. Ergo maledicte diabole ⁊c. vt supra. Pro tertio exorcismo oratio. Deus infirmitatis humane: singulare presidium auxilij tui super infirmum nostrum ostende virtutem. vt ope misericordie tue adiutus vel adiuta. ecclesie tue sancte incolumis representari mereatur. per xp̃m dñm nostrum. Amẽ.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝛ semper aspergat cum aqua benedicta. Et nota ꝙ hic modus
prescribitur: non ꝙ omnino ita fieri debeat: aut ꝙ alij exorcis-
mi non sint maioris efficacie: sed vt modus exorcizandi ꝛ ad-
iurandi habeatur. In antiquis enim historijs ꝛ ecclesiarum li
bris interdum deuotiores ꝛ efficaciores exorcismi reperiũtur
sed q̃ in omnib⁹ dei reuerentia fit: preponendas agat ꝑm hoc
vnusquisq; quantum expediens fuerit concludẽdo propter simplices: sit modus iste exorcizandi ma-
leficiatum: vt primo puram faciat confessionez Juxta ca. alle.
sepe. si per sortiarias. Demum fiat diligens inquisitio per sin-
gulos angulos ꝛ in lectisternijs culcitris: ꝛ sub limine ostij si
fortassis instrumenta maleficij caute possent inueniri: inuenta
etiam statim sunt ad ignem projcienda. expediret etiã vt cun-
cta renouarentur in lectisternijs ꝛ indumentis habitationem:
etiam ꝛ domum mutaret. In casu vero quo nil inuentum fue-
rit: tunc exorcizandus si potest ecclesiam intrabit mane ꝛ quã-
to dies sanctiores vt festa beate virginis aut vigilie existunt:
tanto melius sacerdos etiaz confessus ꝛ in bono statu ampli⁹
proficit teneat itaq; exorcizandus candelam in manu benedi
ctam melius quo poterit sedendo: aut genua flectendo: et qui
assunt deuotas orationes pro eius liberatione fundãt. Et inci
piat letaniam inchoando. Adiutorium nostrum in nomine do
mini. ꝛ habeat respondẽtem: aspergat ipsum aqua benedicta ꝛ
ꝛ stola circundabit collum: ꝛ subinferat psalmum. Deus in ad
iutorium: ꝛ prosequatur letaniam: vt moris est super infirmos
dicendo ad inuocationẽ sanctorum ora p eo: vel orate. ꝛ ppi-
tius esto. libera eu; dñe: singula psequendo vsq; ad finem vbi
orationes sunt dicende: tunc loco orationum incipiat exorcis-
mũ: ꝛ continuabit modo prescripto: vel alio meliori: vt sibi vi
debitur. Possent etiã hmõi exorcismi continuari: ad min⁹ ter
in septimana: vt sic multiplicatis intercessiõib⁹ gr̃a obtinea-
tur sanitas. Verũ post oia cõicãdus est eucharistie sacramẽto
l; q̃dã añ exorcismũ hoc faciendũ putãt: ꝛ in confessione atten
dat cõfessor si aliquo vinculo excõicationis esset innodatus: vl̃
si vnq; temere innodat⁹ absolutionẽ a suo iudice non recepis-
set. tunc eñ l; ad cautelam eum absoluat: tñ reddita sospitate

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

a ſuo iudice q̄ eum ligauerat q̄rat. Attendendum q̄ vbi exor-
ciſta non hz ordinē exorciſtatus: tūc ꝓcedere pōt per oz̄ones: ꝛ
ſi legere nouit ſcripturas legat euāgelia quatuor prima euāge
liſtarū. Jtē euangeliū. Miſſus eſt angelus. Et paſſionez dñi. q̄
oīa magnam habēt virtutē ad expulſionem operum diaboli.
Jtē euangelium ſancti iohannis. In principio erat verbū ſcri-
batur: ꝛ ad collum infirmi ſuſpendat̄: ꝛ ſic gratia ſanitatis a
deo expectetur. Uerum ſi q̄s quereret de differētia inter aque
benedicte aſperſionem ꝛ exorciſmum cū vtrūq̄ in effectu con
tra demonis moleſtiam ordinatur. Rñdit ſanctus Tho. vt ſu-
pra di. vj. diabolus impugnat nos ab exteriori ꝛ interiori. Aq̄
ergo benedicta ordinatur contra impugnationē diaboli: que
eſt ab interiori. Sed exorciſmus contra impugnationē diabo
li q̄ eſt ab exteriori. vnde illi contra quos datur dicunt ener-
gumini: ab en q̄ eſt intra ꝛ geron labor: quaſi intus laboran
tes. In maleficiato ergo exorciſando vtrunq̄ abhibetur cum
vtrobiq̄ moleſtentur. Uerum quo ad ſecundū principale q̄d
agendum vbi gratia ſanitatis per exorciſmos non obtinetur.
Rñſio. hz ſex ex cauſis hoc fieri poſſit. eſt tñ vna ſeptima ſuper
quam iudiciū noſtrum ſuſpendit. Mā ꝙ aliquis nō liberatur:
aut hoc eſt propter paruitatē fidei circunſtātiuz: aut ipm egro
tum offerentium. Aut propter peccata maleficium ſuſtinentiū:
aut propter accommoda remedia adhibere negligentiuz: aut
propter exorciſte aliquod in fide vitium: aut propter reveren-
tiam virtutum in alio exiſtentium propter purgationē vel me
ritum maleficiū patiētium. De primis quatuor docet euāgeli-
ca virtus. Mathei. xvij. et Mar. ix. In patris vnice filij ſui
lunatici ꝛ diſcipuloꝝ xp̄i p̄ſentia. Primo em̄ afferens vt tur-
ba fide carebat. vñ p̄ cū lachrymis orauit. Credo. dñe adiu-
va incredulitatez meā: ꝛ ad turbam ieſus ait. O generatio in-
credula ꝛ peruerſa quouſq̄ ero vobiſcum? De ſecundo: videz
de ſuſtinente demonem: ieſus increpabat eum: ſcz filium: quia
beatus Hiero. ibi dicit propter pctā ſua a demone fuerat op-
preſſus. De tertio. de neglectu debitorum remediorum ptz: q̄
non fuerūt p̄ntes boni ꝛ pfecti viri. Unde Criſo. ibi dicit. Co-
lūne fidei: videz. Petrus. Jacobus: ꝛ Johannes nō aderāt ſi-
cut in tranſfiguratione xp̄i preſentes erant. Hec oratio ꝛ ieiu-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nium aderāt. Sine quib⁹ xp̄s ait: hoc genus demoniorum nō
ejcitur. Unde orige. ibi dicit. Si aliqñ oportuerit circa oratio
nem aliquid patientiū remanere non admiremur: neqz inter
rogamus: neqz loquamur q̄si audienti spū immundo: sed abi
gamus ieiuniis ꝛ orationib⁹ nostros spūs malignos. ꝛ glo. di
cit. Hoc genus demoniū. id est ista carnalium voluptatum mu
tabilitas ad quem. s. spūs ille inclinabat non vincit: nisi spūs
orationem confirmet: ꝛ caro per ieiuniuz maceret. De quarto
exorciste vitio: p̄sertim. s. in fide. Patet ibidem de xp̄i discipu
lis pñtibus. Unde postea secreto discipuli querētes causaz sue
impotentie. Rñdit propter incredulitatem vestram. Amen di
co vobis: si habueritis fidem sicut granū sinapis: dicetis mōti
huic tollere ꝛc. Ubi Hylarius. Crediderunt quidem aposto
li: sz nondum erant pfecti in fide. Nam dño in monte morante
cum alīs trib⁹. ꝛ illis cum turba residentibus q̄dā tepor eorū
fidem relaxauerat. De quinto. patet in vitaspatrum. vbi legi
mus aliqñ obsessos non liberatos per sanctum anto. sed p di
scipulum eius paulū fuisse liberatos. De sexto patuit supra. qz
non semper cū quis liberatur a culpa liberatur a penis: sz re
manet interdum pena in vindictam ꝛ satisfactionem p̄cedēn
tis delicti. ꝛ adhuc aliud remedium de quo ferī q̄ plures fue
rint liberati: videlz q̄ maleficiati de nouo fuerint baptizati: lz
sub cōditione sup quo vt premisi nil determinare audem⁹. Ue
rissimum tñ existit q̄ cum debite quis ante baptismum nō fuit
exorcisatus vtiqz diuina pmissione diabolus semp maiorē re
cipit in talem potestatem. ptz ex p̄missis: nec ambiguū est quin
plures negligētie siue a sacerdotibus non bene dispositis vbi
iam quartum impedimentum p̄notatum tāgitur: videlz exor
ciste vitium cōmittunt: siue a vetulis que tempore necessitatis
debitum modū baptizādi nō seruant. Nec tñ asserere volo q̄n
sacramēta a malis conferri possint. ꝛ q̄ immo quantūcūqz ma
lus baptizat ꝛ cōficit: dummodo debite sub debita formaver
borum materia in intentione baptizat ordinatus ꝛ conficere
intendat. sic a simili in exorcizando rite p̄cedat. ꝛ non suffusus
aut violentus. vñ ꝛ sine actuali vel habituali intētiōe ꝛ vtinaz
non cespitando: ꝛ verba necessaria obmittēdo. hmōi sacris of
ficijs se immisceatur. Reuera sicut ad conficiendum quatuor

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

essentialia deseruiunt: scilz materia: forma: intentio: ordo: mo/
dis tñ pretactis. ⁊ vbi vnū defuerit: nec ꝓficere poterit: ita cir
ca exorcismos suo modo asserere oportet. Nec obiectio valet
ꝙ sine exorcismis in primitiua eccl'ia baptisabantur: aut etiaz
ꝙ nunc caracterem baptismalem sine eo valeat baptisatus re/
cipere qz sic Grego. inuanum exorcismos instituisset: ⁊ ecclesia
in suis cerimonijs potius erraret. Quare nec ausus sum omni
no reprehendere q̄ maleficiatos sub conditione vellent reba/
ptisare: ⁊ neglecta fortassis recuperare. Fertur etiam de illis q̄
nocturno tempore in somnis per alta edificia sine lesione solēt
incedere: quod vtiqz opus esse maligni spūs tales sic deferen/
tes plures asserūt hi cum rebaptisantur meliꝰ habere noscun
tur. ⁊ mirū ꝙ vbi noibus proprijs annuūt: subito ad terrā col
liduntur: acsi fortassis illud nomē non debite in baptismo fue
rit impositū. Expedit lectorem esse attentū super sex illa impe/
dimēta: lz em̄ super energuminos aut possessos ⁊ non sup ma
leficiatos sonāt: tñ qz equa virtꝰ vtrobiqz requirit diuina: im/
mo dici potest ꝙ maioris sit difficultatis maleficiatum curare
qz energuminum aut possessum. ideo illa impedimēta si ibi pñt
habere locū ⁊ a fortiori sup maleficiatos: qđ tali rōne ꝓbatur
Nam vt supra patuit ca. x. possident interdum pro nullo pro/
prio delicto: sz p leui alieno: ⁊ varijs alijs de causis. In malefi
cio aūt qñ adulti maleficiunt vtplurimum eis contingit: qz in
aie necationem grauissime a demone ab intus possident. Uñ
duplex labor circa maleficiatos vbi simplex circa possessos ab
extra reqritur de hac grauissima possessione. Cassia. colla. ab/
ba. sereni dicit. Illi sunt veri miseri ac miserabiles iudicandi:
qui cum se vniuersis criminibus flagitijsqz contaminant: non
solum nullum in eis verisimr signuz diabolice suppletiōis ostē
ditur: sed nec alique q̄dem operibus eoz cōdigna tētatio: nec
vllum flagellū correptionis infertur. Nō em̄ merent celerem
tpis istius expeditāqz medicinam: quoz duritia ⁊ impenitens
cor penam vite pñtis: excedens thesaurizāt sibi ipsis irā ⁊ indi
gnationē in die ire ⁊ reuelatiōis iusti iudicij: in quo vermis eo
rum nō extinguetur. Et iterum idē Cassianus comparādo cor
porale possessionem ad aie per petrim̄ pauloante dicit. Multo
grauius inqt constat illos vehemētiusqz vexari: q̄ cum corpo/

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

raliter ab ipſis affligi minime videantur:aīo tamen pernicio-
ſius poſſidentur eoꝝ:ſcz vitiīs ⁊ voluptatibus inuoluti. Secū
dū apli nāqz ſententiam a quo qs ſuperatur eius ſeruus effici-
tur:niſi ꝙ in hoc iſti deſperatius egrotāt:⁊ cum ſint eorū man
cipia nec impugnari ſe ab illis nec dñatum eorūz ferre cogno
ſcunt. Ex qbus elicitur ꝙ a fortiori maleficiati in corpore:non
tñ poſſeſſi a demone ab extra ſed ab intra quo ad aīe necatio-
nem grauius ꝓpter plura impedimēta ſanant. Quo ad tertiū
principale.ſ.quo ad remedia notandū ꝙ qr opera illa ſunt du
plicia. Licita oīno ⁊ non ſuſpecta:aut ſuſpecta ⁊ non oīno li-
cita.⁊ de ꝑmis.s.tactum eſt immediate.c.v.circa finez.vbi du
bitatio ponit ſuper herbas aut petras vt maleficia repellant
quomodo hoc licitū ſit. De ſecundis vero remediīs que vidē-
tur eſſe ſuſpecta:non tñ oīno licita:nunc tractandū aduertere
oportet ea que in ſcdo principali huius ſcde partis opis tacta
ſunt de quatuor remediīs:quorum tria cēſent illicita. q̄rtum
aūt non oīno licitum ſed vanū. de quo ⁊ canoniſte loquūtur ꝙ
licitum eſt vana vanis cōtūdere. Sed qr nos inqſitores huius
opinionis ſumus cum ſanctis doctoribus. ꝙ in caſu quo reme
dia per ſacra verba ⁊ exorciſmos licitos non ſufficiunt:et hoc
propter impedimenta ſuperius tacta in numero ſex aut ſeptez
ꝙ tunc tales maleficiati hortandi ſunt ad patientiam equani-
miter ad tolerandum mala preſentis vite in ſuorum criminuz
purgationem:⁊ non vlterius querere quocunqz modo ſuper-
ſtitioſa ⁊ vana remedia. Ideo ſi qs ꝑmiſſis licitis exorciſmis
non contētus ad hmōi vana ad minus remedia de qb⁹ ſupra
tactum eſt ſe tranferre voluerit ſciat hoc non noſtra voluntate
aut admiſſione fieri:ſz ꝙ poſita ⁊ enucleata fuerūt ibidē talia
remedia factū fuit:vt tantorū doctorum.vt Scoti ⁊ Hoſtien.
ꝛc.ex parte vna ⁊ aliorū theologorū ex parte altera dicta quo-
cūqz modo concordarentur. Fatemur ergo cū ſancto Auguſti
no in quodā ſermone ꝓtra ſortilegos ⁊ diuinatores. Et intitu-
latur ſermo de augurīs vbi dicit. Fratres noſtis me frequēti⁹
ſupplicaſſe vt ꝓſuetudines paganorum ⁊ maleficorūz minime
ſeruare deberetis ſed hoc ꝑficit apud aliquos parum. Et quia
ſi vobis non dixero pro me ⁊ pro vobis redditurus ſuz in die

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſudicꝫ rōnem ⁊ vobiſcū mihi neceſſe erit eterna ſupplicia ſuſti
nere. Ergo apud deū me abſoluo dū iterū atq; iterum ammo
neo ⁊ cōteſtor vt nullꝰ ex vobis diuinos aut ſortilegos requi
rat nec eos de qualibet re: aut cauſa: aut īfirmitate interroget
qr quicūq; fecerit hoc malum ſtatim peribit in eo baptiſmi ſa
cramentum: ⁊ cōtinuo ſacrilegus ⁊ paganꝰ efficitur: ⁊ niſi pe
nitentia ſubuenerit ſtatim ineternum peribit. Et poſtea ſubdit
nullus dies exeundi ⁊ redeundi obſeruat. fecit em̄ deus om
nia bona valde: ⁊ qui vnum diem ⁊ alterū ſtatuit: ſed quotiēs
neceſſitas vrget faciendi aliqd: aut exeundi: ſignate vos in no
mine xp̄i: ⁊ ſymbolum vel orationem dn̄icam fideliter dicen
tes ſecuri in dei adiutorio agatis. His autem quidā ſupſtitio
ſi ⁊ filij huius ſeculi non contenti errores erroribus accumula
re volentes vltra intellectū ⁊ intentionē Scoti ⁊ canoniſtarū
his argumentis ſe defendere conant. Quia em̄ res naturales
habent quaſdam virtutes occultas. quarū rō ab hoīe aſſigna
ri non pōt: ſicut ⁊ adamas trahit ferrū. Et multa alia que Au
guſt. xxj. de ci. dei enumerat. Ideo inquire de hmōi rebus pro
ſanitate acquirenda vbi exorciſmi ⁊ naturales medicine defi
ciunt non erit illicitum: lz videatur vanum. hoc autē fieret vbi
q̄s per imagines nō nigromanticas: ſed aſtrologicas: vel per
annulos ⁊ huius ſanitatē in ſe vel in alio procurare vellet. Itē
arguunt. Sicut corpora naturalia ſubduntur corporibus ce
leſtibus: ita etiam corpora artificialia: puta imagines ſortiun
tur quaſdam virtutes occultas ſpeciem cōſequentes ex impreſ
ſione corporum celeſtium: ergo etiā corpora artificialia: puta
imagines ſortiuntur aliquā virtutem occultā a corporibus ce
leſtibus ad aliquos effectus cauſandos: ergo vti eis ⁊ alīs hu
ius non eſt illicitum. Preterea demones p̄nt multipliciter cor
pora trāſmutare: vt Augu. iij. de trini. dicit: ⁊ patet in malefi
ciatis: ergo licet vti etiam eoꝝ virtute ad tollendum illa. Sed
reuera in oppoſituꝫ ſunt dicta oīm ſctōꝝ doctorum: vt ſatis ⁊
ſparſim hincinde patuit. Uñ ad primū dicitur q̄ ſi res natura
les ſimpliciter adhibent̄ ad aliquos effectꝰ p̄ducēdos ad q̄s
putant̄ hīe naturalē virtutē nō eſt illicitū. Si vo adiungant̄.
vel caracteres aliq̄ vel alique quecūq; ignota ⁊ vane obſerua
tiones que manifeſtū eſt naturalē nō habere ſuꝑ hoc efficaciaꝫ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

erit superstitiosum ⁊ illicitū. vnde sanctus Tho. ij. ij. q. xcvj. ar. ij. in pede qōnis tractās hanc materiā dicit: q in his que fiunt ad aliquos effectus corpales inducēdos vtputa sanitatē vel alī quid huius ꝯsiderandum est vtrū videantᷣ naturaliꝝ posse tales effectus causare: ⁊ qꝛ lz causas naturales adhibere ad suos effectus: ideo non est illicitum. Si aūt videantᷣ non posse naturaliꝝ tales effectus causare ꝯsequens est q nō adhibentᷣ ad hos effectus causandos tanq̄ cause: sz solū quasi signa: ⁊ sic ptinent ad pacta significationū cū demonibus inita. Unde Augu. xxj. de ci. dei, alliciuntur demones per creaturas quas nō ipsi sed deꝰ condidit delectabilibus p̄ sua diuersitate diuersis: non vt aīa lia cibis: sed vt spūs signis pervaria genera lapidū: herbaꝝ lignoꝝ: aīalium: carminū rituū. Ad scōm dicit idem doctor virtutes naturales corpoꝝ naturalium ꝯsequuntur eoꝝ formas substantiales quas sortiuntᷣ ex impressione corpoꝝ celestiū ⁊ iō ex eorūdem impressione sortiuntᷣ quasdam virtutes actiuas. Sed corpoꝝ artificialiū forme p̄cedunt ex ꝯceptione artificis: ⁊ cū nihil aliō sint q̄ cōpositio: ordo: ⁊ figura: vt dī. j. phȳsi. nō possunt habere naturalē virtutem ad agendū: ⁊ inde est q ex impſ sione celestiū corpoꝝ nullam virtutē sortiuntᷣ inquantū sunt artificialia: sz solum ꝑm materiam naturalē: falsum est ergo quod Porphyrio videbatᷣ. vt Aug. dicit. x. de ci. dei. herbis: lapidibus: ⁊ aīantibus: ⁊ sonis certis: quibusdam etiā vocibus ⁊ figurationibus ac figmentis quibusdā etiā obseruatis in celi auersione. motibus sȳderū fabricari in terra ab hoībus ptātes idoneas varijs effectibus sȳderū exequendas: quasi effectus magicaꝝ artiū ex virtute celestium corpoꝝ p̄uenirent. Sed sicut Augu. ibi subdit totuz hoc ad demones pertinet ludifactores animarum sibi subditarū. Unde etiam imagines quas astronomicas vocant ex operatione demonum habēt: cuius signū est eis inscribi quosdam caracteres que naturaliꝝ nihil operantᷣ: non em̄ est figura principiū actionis naturalis: sz in hoc distāt astronomice imagines a nigromanticis: q in nigromāticis fiunt expresse inuocationes. vnde ⁊ ad exp̄ssa pacta cū demonib⁹ inita ptinent. Astronomice ad tacita pacta propter figurarum ⁊ caracterum signa. Ad tertium: non est homini ptās super demones cōmissa vt eis licite vti possit ad quodcūq̄ voluerit: sed es

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ei ꝯ demones bellū indictū. vnde nullo mō ꝫ hoī demonū auxilio vti per pacta tacita vel expressa. hec Tho. Ad ppositum: qr dicit nullo mō: nec etiā quibuscūqz vanis q̄bus vcz se demō quocūqz modo possit immiscere. Si tñ sunt adeo vanavt ꝛ fragilitas hūana p recuperāda sanitate illa aggredit: doleat de preteritis: caueat de futuris: orat vt sibi debitū dimittat: ꝛ in tentationem non amplius inducat inquit Aug. in fine regule.

¶ Remedia ꝯ grādines ꝛ sup iumēta maleficiata. La. vij.

QUalr deniqz iumēta maleficiata possint remediari sil'iter ꝛ tempestates aeris. Notanda sunt primo q̄dam remedia illicita: que a quibusdā practicantur Nam quibusdā verbis aut factis supstitiosis: vt q̄ vermes in digitis aut membris per quedā ꝟba et carmina illicita curāt. de quibus carminibus qualiter cognoscuntur vt sint licita vel non in precedenti. c. tactū est. Alij sunt qui sup iumēta maleficiata non aquā bñdictam spargūt: ꝫ oī infundunt. Primum remediū verboꝝ esse illicitū vltra p̄missa. Buil. sepe allegatus sic demonstrat. Si em̄ verbis inesset virtus ꝛ dicamus verbis vt verbis: tūc ex q̄nqz modis eēt vnus: vel ex pte materie. i. aeris aut ex pte forme: hoc ē soni. aut ex mō significādi. aut ex pte oīm sil'. Nā primū: qr aer nō īterficit nisi sit venenosus. sonus etiā nō: qr excellēs obiectū corrūpit potentiam nec tertiū qr tūc nomē ħ dyabolus vel mors īferius illa nocerēt semp ꝛ sanitas bonitas semp p̄desset. Itē nec oīa sil': qr totum aggregatū ex ptibus inualidis etiā totū est inualidū. Nec vz si obīcit deus ꝓtulit vim ꝟbis sicut herbis ꝛ lapidibꝫ: qr si que virtutes insunt quibusdā ꝟbis aut sacramentalibꝫ: aut alīsbñdictionibꝫ ꝛ carminibꝫ licitis has hñt in se nōvt v̄ba ꝫ ex institutione ꝛ ordinatiōe diuina ꝛ ex pacto dei: sicut si dñs diceret q̄cunqz hoc fecerit faciā ei hāc gr̄am: ꝛ sic ꝟba in sacr̄is efficiūt qđ signāt. cuius ꝑm alios etiā hñt virtutem intrinsecā: ꝫ prima opinio: qr iā deseruit: iō amplectit. De alīs aūt ꝟbis ꝛ carminibus ptz ex p̄missis q̄ vt ꝟba sunt ꝟba cōpositavel plata aut figurata nihil efficiūt: ꝫ inuocatio noīs diuini ꝛ obsecratio que est p̄ sacra quedā ptestatio cōmittendū effectū diuinevolūtatiꝑ sunt. Remedia ēt opeꝝ que illicita videnr̄ vt supra tactū est. Et etiā vbi in ptibus sueuit plurimū practicat: q̄ prima die mañ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ante ortū solis mulieres villane exeūt: ⁊ ex fluuis vel arboribus deferunt ramos de salicibus aut alias frōdes: ⁊ ad modū circuli plectentes in itroitu stabuli suspendūt: asserētes qꝫ p integrū annū iumēta cūcta illesa a maleficis remanēt ⁊ pseruant. hoc qdem remediū ſm opinionē illoꝝ qui dicūt vana vanis ꝙtunde re posse nō esset illicitū: sicut nec etiā q per carmina ignota morbos expellerēt. Sed sine offensiōe pcedendo dicamus qꝫ si prima die vel scōa mulier vel quicūqz egrediat nō hns respectū ad solis occasum vel ortū colligit herbas: frōdes: aut ramos: cum ore dñica aut symbolo fidei suspendit illa sup ostiū stabuli bona fide cōmittens effectū custodie diuine voluntati nō erit reprehensibilis: vt. s. in pce. ca. ex ꝓbis hiero. ⁊ habet. xxvj. q. vl. Iz herbas ⁊ petras habere etiā sustinēti demoniū sine incantatione. Ad idē sunt qui in tra vineas aut segetes signū crucis frōdes aut flores bñdictos in die palmaꝝ ꝙtinent erigunt ⁊ asserunt: qꝫ vndiqz frugibus per grādines lesis segetes in eoꝝ campis illesi remanserūt. De q̄bus iuxta distinctionē tactam discernendū vī. Ad idem. Sunt que p conseruatiōe lactis: nevcz vacce per maleficia priuentur integrum liquorem lactis quem die sabbati colligunt pauperibus gratis pro deo distribuunt: ⁊ per huiusmodi elemosynam asserunt: vaccas etiam sub vberta te ampliori lactis a maleficys preseruari. In quo opere nihil superstitiosum iudicatur: dummodo pietatis causam quā pauperibus exhibent etiam diuinam pietatem implorare p cōseruatione iumentorum taliter proponunt: vt tamen affectum custodie diuine prouidentie pro suo beneplacito relinquūt. Preterea nider in suo preceptorio. precepto. j. ca. dicit: qꝫ etiam per carmina scripta ⁊ verba sacra licet iumenta sicut homines infirmos benedicere ⁊ per ea que incantationis speciem habere videntur: dummodo septem premisse conditiones significant: dicit enim quod a deuotis personis ⁊ virginibus experientiam habuerit: qꝫ adhibito signo crucis supervaccam ⁊ dominicam orationem cum salutatione angelica trinies vel circiter cessat opus demonis: etsi est per maleficium. Et in suo formicario constat: quod malefici de ritibus ecclesie veneratis: et seruatis sua maleficia prediri fatentur: vt per aque benedicte aspersionem per salis consecrati sumptionem per candela-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

rū in die purificationis: ⁊ palmarū in die palmaꝝ ꝯsecratarum vsum licitum ⁊ similia: qz ad hoc talia ecclesia exorcisat vt vires demonis imminuant. ¶Preterea qz malefice quando volūt iumentū priuare liquore lactis solēt ex illa domo in qua iumentum moratur modicum lactis: vel butyri: ex illo iumēto coagulatum petere: vt ⁊ si ꝯsequenter valeant per suam artem iumentum maleficiare. Ideo sint caute mulieres a quib⁹ suspecte huiusmodi petunt ne eis in minimo mutent aut donēt. ¶Preterea sunt certe mulieres que duz sentiunt: ꝙ in coagulando butyrū nil pficiunt: sicut in vasis oblongis ad hoc aptis laborare solent: tunc si subito ex suspecte malefice domo modicū butyri habere possunt: tria frustra seu bolos ex illo butyro faciunt: ⁊ sub sanctissime trinitatis inuocatione patris ⁊ filij ⁊ spūssancti illa frustra in vasculū pīciunt: ⁊ sic omne maleficium fugatur. Ubi iterum incidit. Uanum vanis ꝯtundere tantūmodo ex eo: ꝙ butyrū a malefica suspecta habet mutare: ꝙ si absq; hoc sub inuocatione sanctissime trinitatis oīonem dn̄icam adiūgendo: etiā si de ppio butyro siue alieno si ppium non haberet tres petias immitteret effectum diuine voluntati committens irrepre hensibilis maneret: lz commendanda non esset ppter tres: vz petias butyri immissas commendanda aūt si per aspersionem aque bn̄dicte salis exorcisari immissionem cum oīonevt. s. maleficiū fugaret. ¶Preterea qz sepe oīa iumenta maleficijs interficiunt: aduertere debent q̄bus talia accidunt ⁊ sub limine ostij stabuli aut p̄sepe vel vbi adequantur: terra amoueat: ⁊ alia terra cum aspersiōe aque bn̄dicte ad illa loca reponat: qz sepe malefice fasse sunt maleficij aliqua instrumenta ad illa loca occultasse fasse: ꝙ ad instantiam demonum tm̄modo foueam facere habeant. Demon aūt maleficium reposuisse qđ quidem maleficium res vilissima erat: vt lapis lignum vel mus aut serpens aliquis: constat em̄ ꝙ dyabolus maleficia operatur per se nec in illis rebus indiget ꝯsensu aut ⁊ perditionem malefice querit: vnde ⁊ ip̄am aliqui modo cooperari cogit. Contra grādines vero ⁊ tēpestates vltra ea que supra de signo crucis erecto hoc remediū pcacticat: lapilli enim tres ex grandine in ignez sub inuocatione sanctissime trinitatis subīciūtur: oratio dn̄ica cū angelica salutatiōe bis aut ter adiungit: euangeliū ioannis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

In principio erat verbū cū signo crucis vndiqz ꝑ tempestatem ante ⁊ retro ⁊ ex omni pte terre subinferr̄. Et tūc cum in fine replicat trinies verbum caro factum est: ⁊ trinies expost dixerit: per euangelica dicta fugiat tempestas ista. subito si quidem tēpestas ex maleficio fuit ꝓcurata cessabit: hec verissima experimenta nec suspecta iudicanr̄: hoc ipm enim ꝙ lapilli in ignem ꝓiciuntur si absqz inuocatione diuini nois fieret: superstitiosum censeretur. Qđ si dicatur: nunqd sine illis lapillis sedari possit tēpestas. Rñdetur vtiqz per alia sacra verba. Proiiciens aūt intendit dyabolū molestare dū eius facturā per inuocatiōnē sanctissime trinitatis destruere conatur. Ad ignem potiusqz ad aquam ꝓiicit, qr citius dum resoluuntur, eo etiam citius factura destruitur, effectum tñ custodie diuine voluntati cōmittit. Est ad hoc ꝙ malefica quedam a iudice interrogata an per aliquē modū tēpestates a maleficis cōcitate sedari possunt: Rñdit. pñt per hoc vez. adiuro vos grandines vt ventos ꝑ quinqz vulnera xp̄i ⁊ per tres clauos qui eius manus ⁊ pedes pforarunt, ⁊ per quatuor euangelistas sanctos: matheū: marcum: lucā, ⁊ ioannem. vt in aquam resoluti descēdatis. Fatenr̄ etiaz multe ez quedā sponte quedā in torturis ⁊ difficulter, ꝙ quīqz sunt ꝑ que multū impediunr̄. Aliqñ in toto, aliqñ in pte, aliqñ ne in personam hois fiant, aliqñ ne in suis amicis. Et sunt fidē integram vel dei precepta seruantibus se signo crucis ⁊ oīone munientibus. Ritus ⁊ cerimonias ecclesie colētibus publicaz iusticiam bñ exequentibus, ⁊ xp̄i passionem verbo vel mente ruminantibus. Unde ⁊ nider vbi supra. Ea de causa vniuersalr vel cōiter in ecclesia campane ꝓ auram pulsanr̄, tum vt tanqz tubas deo consecratas demones recedant a suis maleficijs. tum etiam vt populus excitatus deum ꝓ tempestates inuocet. Et eā dem ob causam cum altaris sacramento ⁊ sacris verbis ad auram sedandam procedit communiter ex antiquissima ꝓsuetudine ecclesiaz in gallia ⁊ in germania. Sed qr hic modus circa deportationem sacramenti ad auram sedandam videtur multis quoddaz superstitiosum, non intelligentes regulas ꝑ quas agnoscitur aliquid superstitiosuz vel non. Ideo considerandū est, quod quinqz dantur regule seu' considerationes per quas q̄ libet cognoscere potest, An opus deo exhibitum sit superstitio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſum.i.ſupra modum xp̃iane religionis obſeruatū.vel fit ad debitum cultum ⁊ honorem deo exhibendum tam in cordis quā corporis actibus ex veravirtute religionis ꝓgrediens.iſta em̃ eliciuntur ex glo.ſup illud apoſtoli ad Collo.ij.que ſunt rōnem habentia ſapientie in ſuperſtitione que dicit.Superſtitio eſt religio ſupra modum ſeruata.vt etiam ſupra tactum eſt. Prima eſt.q̃ in oībus operibus noſtris cum gloria dei debeat eſſe principalis finis noſter.Juxta illud.ſiue manducatis.ſiue bibitis: ſiue aliud q̃d faciatis.oīa in gloriam dei facite. Ideo in omni opere ad religionem pertinens xp̃ianam:attendaī an opus fit ad gloriam dei ⁊ homo in ope det principaľr gloriam deo, ita q̃ per ip̃m opus ⁊ mens hoīs deo ſubijciaī.Et q̃dam ꝫ ꝓpter hanc regulam cerimonialia vel etiam iudicialia veteris teſtamēti iam in nouo non exercentur.cuꝫ ſciamus illa ſub figura.hec aūt in veritate iam eſſe ꝓpalata.tamen deportatio ſacramenti vel reliquiarum ad auram ſedandam non videtur ꝫ hanc regulam militare. Item cum ſcōa regula ſit q̃ attendaī an opus q̃ fit fit ad corporis exercitium.vel refrenatiuum ꝯcupiſcentie vel abſtinentie corporalis.modo tñ virtuti debito. hoc eſt ſm ritum eccleſie.vel ſm moralem doctrinā.q̃ apl̃s dicit Ro. xij. Rōnabile ſit obſequium veſtrum.⁊ ꝓpter hanc ſcōam regulaꝫ fatue faciunt vouentes non pectinare caput ſabbato.vel ieiunare die dñico.tanq̃ meliori die.⁊ ſimilia.non vī iterum q̃ deportatio ſacramenti ⁊c.ſit ſuperſtitioſum. Itē cum tertia regula ſit q̃ attendatur an opus ſit ſm ſtatutum vniuerſalis eccleſie. vel ſm ſacre ſcripture teſtimonium.vel ſaltem ſm particularem eccleſie ritum.aut de conſuetudine generali.que ſm Auguſtinuꝫ ꝓ lege habenda eſt.Unde ⁊ beatus Gregorius ſcribit angelicorum epō conquerenti q̃ ſunt diuerſe eccleſie conſuetudines in miſſarum celebratione.reſpōdit Gregorius.vt ſiue in romana.ſiue in galliarum.ſiue in quacunq̃ eccleſia aliq̃d inueniſti q̃ plus omnipotenti deo poſſit placere ſollicite eligas.diuerſe enim conſuetudines eccleſie in cultu diuino in nullo veritati repugnant.⁊ ideo ſeruande ⁊ eas ꝓterire illicitum eſt.Ideo vt in principio tactum eſt antiquiſſime conſuetudines eccleſiarū gallie.⁊ quarundā germanie cum decreuerint euchariſtiam ad auram deportare nō poterit hoc eſſe illicitum, verū q̃ non in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

patulo. sed in sacrario abscondito ⁊ incluso. Jtē cum quarta regula sit qꝫ inspiciatur qꝫ opus qđ fit habeat naturalem ꝓprietatem ad effectum qui expectatur. alꝫ eñ si hoc nō hz censeꝫ superstitiosum. ex qua consideratione caracteres ignoti ⁊ noīa suspecta etiam imagines astronomice ⁊ nigromātice refutantur oīa tanꝯ suspecta. Jdeo ⁊ ex hac consideratione non possumus dicere qꝫ deportatio reliquiaꝝ aūt eucharistie ꝯ dyabolicas infestationes sit superstitiosum. immo religiosissimum. cum ibi tota salus nr̄a ꝯ aduersariū contineaꝫ. Jtē cū quinta regula sit vt attendaꝫ qꝫ opus qđ fit nō p̄beat occasionē scādali vel ruine qz tūc lz nō esset supstitiosum: tñ ꝓpter scandalū esset dimittendū vel differendū: vel occulte sine scādalo faciendū. Jdeo si deportatio talis sine scādalo fieri pōt vel saltē occulte: tūc nō est omittendū. Ex ista eñ regl'a sepe omittunt̄ bñdictiones p̄ba deuota: siue sup infirmos: siue vt ad collū alligent̄. ⁊ hoc a secularib⁹ omittunt̄. dico qꝫ saltim nō publice fiunt: vbi occasione ruine in alīs simplicibus p̄stare possent. Hec sufficiant quo ad remedia ꝯ grandines per verba ⁊ opera licita.

¶Remedia quedam occulta ꝯ quasdam occultas demonum infestationes. Cap'm. viij.

SEd iā iterū suspendit̄ iudiciū ad scribendū remedia cōtra quedā terre frugū nocumēta: que per vermes īterdū ⁊ cinifes. ꝑ turmas ad lōgissima terraꝝ spacia in aere volātes: ita vt supficiē terre coopire videant̄ radicitus cūcta virentia: tam in vinetis qꝫ segetibus ⁊ graminibus ꝙsummatis immittunt̄. Jtem remedia ꝯ pueros ope demonū cābitos. Ad primū tñ dicendum iuxta sanctuz Tho. ij. ij. q. xc. vbi petit. An liceat adiurare irrōnalem creaturā? ¶Rñdit qꝫ sic per modū tñ cōpulsionis: que referri tunc dz ad dyabolū: qui in nocumentū nostrum vtit̄ irrationalibus creaturis: ⁊ talis est modus adiurandis in ecclesie exorcismis: per quos demonum ptās excludit̄ ab irrationabilibus creaturis. Si eñ intētio referreꝫ quo ad irrationalē creaturam quo ad se: que nihil intelligit vana esset. Ex quo daꝫ intelligi qꝫ per exorcismos licitos ⁊ adiurationes p̄nt depelli: diuina tñ assistente clementia taliter vt prius populo ieiunia: ꝓcessiones: ⁊ alie deuotiones iniungantur, ꝓpter adulteria enim ⁊ multiplicationem]criminum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hmõi mala immittunt. vñ ad ꝓfessiones hoies inducẽdi sunt
In nõnullis etiã ꝑincijs excõicationes fulminant: sed tũcvim
adiurationis sup demones sortiuntur. Est alia horribilis dei
permissio sup hoies: vbi interdũ mulierib⁹ subtractis ꝑprijs fi
lijs et pueris alieni a demonibus supponunt: et hi q̃dem pueri
vulgariter cãpsores in almanico zvechselkind nũcupati sunt in
triplici differentia. Nam aliq̃ sunt semp macilẽti eiulantes: cũ
tñ quatuor mulieres nulla vbertate lactis vnum lactare suffice
rent. Aliquivero sunt incubox demonũ opere ꝓducti: quox tñ
filij nõ sunt: sz ꝑprie illius hois et viri cuius semen receperunt
vt succubi: vel in somnis viros polluentes hos eñ pueros in
terdũ diuina ꝑmissione supponunt: subtractis ꝑprijs filijs. Est
et tertium genus vbi interdũ demones in specie ꝑaruulorũ ap
parentes: nutricib⁹ se ꝯiungunt. Cõe in oibus tribus ꝙmultũ
põderosi macilẽtes nõ crescunt: et nulla vbertate lactis vt ꝑmis
sum est lactantur. Et sepius dicunt euanuisse. Quare aũt diui
na pietas talia ꝑmittit: dici põt ꝙ ex duplici cã. Primo qr pa
rentes pueros nimis diligunt: vñ ꝑpter eox vtilitatẽ talia per
mittuntur. Scõo: qr ꝑsumendum est ꝙ hmõi mulieres q̃bus
talia accidunt: vt plurimũ sunt supstitiose: et in multis alijs a de
monibus seducunt: vñ et dñs verus zelotes ꝑm rectũ zelũ qui est
vehemẽs amator in ꝑpriam spõsam ex quo aliũ non solũ acce
dere non patit: sed nec signa adulterij vel suspitionis vt marit⁹
zelosus sup aiam quam precioso sanguine emit: et per fidem de
sponsauit sustinere põt in tactu colloquio approꝑinquatione
quocũq̃ modo cũ inimico dyabolo et aduersario salutis. Et si
signa adulterij maritus zelosus non patit: ꝙtum tunc turbat
qñ adulteriũ committit: vñ non mirum si ꝑprij subtrahuntur
filij et adulterini supponunt. Et quidem vt fortius ista imprimantur et ꝙtum deus animam zelat et non vult nec signa suspi
tionem causantia pati. Patet ex antiqua lege: vbi vt ꝑplm suos
funditus elongaret ab idolatria ꝓhibuit non solũ idolatriam
sed multa alia que occasionem possent prebere ad idolatriam
et que etiam in se non videntur habere vtilitatem: quam tamẽ
in suo mystico sensu miserabiliter retinent: vnde non solum
dixit. Exo. xxij. Maleficos non patieris viuere super terram:
sed et hoc adiunxit: non habitet in terra tua ne forte peccare

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

te faciat: sicut copulatrix occiditur ⁊ pernagari inter hoīes nō permittīt. Nota zelū dei. Deutero. xxij. deus p̄cepit. Midū cū ouis aut pullis desup cubātem matrē nō deberēt simul seruare: sed matrē p̄mittere auolare: q̄ hoc gentiles ad sterilitatem vertebant: zelotes dñs in suo pp̄lo noluit tale signū adulterij pati: sic iā vetule inuētionē denarij signū magne fortunij ⁊ per oppositū vbi thesaurum somniarēt iudicant. Item p̄cepit oīa vasa cooperiri: ⁊ vasculū nō habens opculū immūdum cēseri. Error erat vt veniētes de nocte demonibus vt aut vetūle dicūt dye seligen. sz sunt malefice vel demones in earum effigiēs debent oīa ꝓsumere vt post abūdantius tribuāt. Colorāt q̄dam ⁊ dicūt schrettel sunt cōtra determinationez doctorū: q̄ p̄ter hoies ⁊ angelos nō sunt alie creature rōnales: vñ nō sunt nisi demones. Item leui. xix. Ne in rotundum attōdetis comam: ne radetis barbam. Illa em̄ faciebāt idolatre in veneratiōnē idolorum. Item Deutero. xxij. vt viri nō induerentur vestib⁹ mulierum nec ecōuerso: q̄ ille in venerationem dee veneris ⁊ alij in venerationem martis ⁊ dee priapis. Item ea de causa iussit destrui aras idolorū. ⁊ Ezechias destruxit serpentē eneū q̄ populus ei voluit offerre dicēs: cuprum est. Et ea de causa inhibuit somnia nō obseruari ⁊ auguria: ⁊ precepit vt vir aut mulier in quo phitonicus spūs esset occideretur sicut iam sunt vvarsagerin nuncupati: que oīa q̄ suspitionē generāt ad adulterium spūale: ideo vt dictum est ex zelo quem deus habet ad aias sibi desponsatas sicut sponsus ad sponsam inhibuit. Sic etiam ⁊ nos p̄dicatores aduertere debemus: q̄ nullū sacrificiū deo magis acceptum q̄ zelus aiarū. vt Iero. sup Ezechielez testatur. Unde ⁊ consequēter in tertia parte operis de extermi nio maleficarum quo ad vltima remedia tractandum erit: hoc ipm̄ em̄ vltimum ecclesie refugiuz ad quod etiā ex diuino obligatur: vt dictum est precepto. Maleficos ne patiaris viuere super terram: vbi ⁊ remedia contra maleficos sagittarios ic̄lu duntur: cum ⁊ hoc ipm̄ genus nisi per seculare brachium posit exterminari. Remedium dum quis intuitu commodi tēporalis se ex toto demoni deuouit sicut experiētia sepe docuit per veram confessionem licet a diaboli potestate liberantur: tamen diu ⁊ post grauissime molestati: ⁊ p̄cipue nocturnis tē-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

poribus fuerũt: ⁊ hoc in eoꝝ penam deus permisit: signum autem ꝙ liberati erant ex illo agnoscebaꝫ: qꝛ pecunia in bursis aut capsulis post ꝓfessionem deficiebat supque plurima gesta deduci possent: sed brevitatis causa omittuntur.

¶ Seqtur tertia ps totiꝰ opis sup modos exterminãdi vel adminꝰ puniẽdi p debitã iusticiã in foro eccliastico ⁊ ciuili: ⁊ habebit q̃stiones. xxxv. gñalis tñ ⁊ introductoria premittitur.

Trũ malefice ⁊ earuꝫ fautores. receptatores. ⁊ defensores ita subyciunt̃ iudicio eccliastico diocesanoꝝ ⁊ ciuili ꝙ ab earũ inquisitione valeãt hereticæ prauitatis inq̃sitores esse exonerati. Et arguit ꝙ sic. Má in ca. accusatꝰ. §. sane. li. vi. dꝛ. Sane cũ negociũ fidei qꝺ summe priuilegiatũ existit. p occupatiões alias nõ debeat impediri pestis inq̃sitores hereticæ a sede apostolica deputati. de diuinationibꝰ aut sortilegñs nisi heresim saperẽt manifeste intromittere se non debent nec punire talia exercentes: ſꝫ relinquere suis iudicibꝰ puniendos. Sed videt obstare ꝙ heresis maleficarum hic nõ exprimit̃. Tuꝫ qꝛ eisdẽ penis in foro ꝓsciẽtie puniunt̃. de ꝓse. di. ij. p dilectiõe. Si diuinatoꝝ ⁊ maleficoꝝ pctm̃ occultũ sit interponitur penitẽtia. xl. dierum: si notoriũ eucharistie denegaꝫ. ⁊ quoꝝ in eadem pena etiã idem iudiciũ decernit̃: tũ etiã qꝛ eadeꝫ vtrobiqꝫ videt esse culpa cũ sicut sortilegi iudiciũ sortiũt: ita malefice nocumenta creaturaruꝫ a demonibus expectant ⁊ exigunt vtrobiqꝫ: qꝺ a solo deo q̃rendũ est a creaturis illicite requirẽtes. vñ vtrobiqꝫ pctm̃ idolatrie ad quẽ sensum Esaie. xxi. notaꝫ ꝙ rex babilonis stetit in biuio in capite duarũ viarum commiscẽs sagittas interrogauit idola. ¶ Preterea si dicaꝫ ꝙ ca. restringit diuinatores ⁊ sortilegos sup crimẽ heresis. i quo subesse debẽt iudicio inq̃sitoꝝ cũ dicit. nisi heresim saperent manifeste. ita ꝙ ad minus diuinatores ⁊ sortilegi hereticales sint eis subiecti. Contra: qꝛ tũc essent dãdi diuinatores artificiales. de q̃bꝰ nullibi i scripturis fit mẽtio. ¶ Preterea si malefice sunt inq̃sitoꝝ iudicio subiecte. hoc erit ꝓpter crimẽ heresis: ſꝫ qꝛ facta maleficarũ sine heresi pñt fieri. ꝓbaꝫ. Má sicut cõculcare corpus xp̃i in luto qꝺ valde horrẽdũ esset pctm̃ põt fieri sine errore in intellectu. ⁊ ꝙ consequẽs etiam sine heresi: qꝛ stat firmiter aliquez credere

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ibi esse corp⁹:proiiceret tñ in lutum ad cõplacendũ demoni ex aliquo pacto ideo vt optatũ finẽ:puta thesauri inuentionem: vel filẽ obtineret:ita ꝛ facta maleficarum sine erroꝛe fidei:ꝫ nõ absq; grãdi pctõ fieri pñt.vñ in illo casu vtiq; iudiciũ inqsitorum subterfugiũt:ꝛ suis iudicibus relinquunt. Preterea sicut Salomon dñs suarũ vxorum reuerẽtiã exhibuit ꝓpter cõplacentiam:nec tñ propterea apostasiam pfidie incurrebat:qꝛ mẽte fidelis ꝛ verã fidem semp retinuit:ita ꝛ malefice ꝓpter reuerentiã quam exhibent diabolo ꝓpter pactum initũ mẽte fidez retinẽtes; nõ sunt ꝓpterea hereticę nũcupãde. Preterea si dicatur ꝙ oẽs malefice fidẽ habent abnegare:vñ ꝛ hereticę iudicãde. Contra qꝛ in casu quo etiam mente ꝛ corde abnegarent adhuc non hereticę:sed apostate nuncupant.ꝛ cũ sit differẽtia inter hereticum ꝛ apostatã ꝛ heretici inquisitoꝛ iudicio subdiciant vtiq; malefice eoꝛ iudiciũ subterfugere habẽt. Preterea xxv.q.v.dꝛ.Epi eorũq; ministri oĩbus modis elaborare studeãt:vt pniciosam ꝛ a zabulo inuentã sortilegam ꝛ magicam artẽ ex parrochijs suis penit⁹ eradicare studeãt.ꝛ si aliquẽ virum aut mulierẽ huius sceleris sectatoꝛez inuenerint turpiter dehonestatum de parrochijs suis eñciãt.vñ cum ca.dicat suis iudicibus relinquãt:ꝛ qꝛ loquitur in plurali tam de ecclesiastico ꝙ ciuili iure:ideo ad minus per cap.alleg.subduntur dyocesanorum iudicio. Quod si dyocesani etiã seipsos exonerare vellent:prout inquisitores prefatis iam tactis argumentis rationabiliter facere videntur.vellẽq; maleficarum punitionem ad temporales iudices retorquere. His argumentis probabiliter hoc facere possent.habetur in ca.vt inqsitionis.§.prohibemus quoq; districtius prefatis dñis tẽporalibus ꝛ rectoribus:ipsoꝛũq; officialibus.ne ipsi de hoc crimine cum sit mere ecclesiasticũ quoquomodo cognoscãt vel iudicent:ꝛ loqtur de crimine heresis.sequitur ergo ꝙ vbi crimen nõ est mere ecclesiasticũ:sicut est crimen in hmõi maleficis:q; ꝓpter dãna tpalia q; ab eis inferunt a ciuili ꝛ non ab ecclesiastico debent puniri. Preterea.C.de iudeis.l.vl.in fi.dꝛ. Cernat preterea bona sua proscripta ꝛ mos sanguinis pena destinãdus.qui fidez christi repugnabat peruersa doctrina.ꝙ si dicatur ꝙ lex loquitur de iudeis conuersis:ꝛ post redeuntibus ad ritum iudeoꝛ instan-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tſa nō valet. immo argumētuz amplis p hoc fortificatur: eo q cū tales ppter apoſtaſiam a fide iudex ciuilis hz punire. ergo etiā maleficas fidē abnegantes: cū abnegatio fidei in toto vel in parte ſit fundamentū maleficarum. Preterea lz in ſolutione dicatur q p eodē apoſtaſia ⁊ hereſis ſit capiēda: adhuc tñ ecclesiaſticus iudex nō ſe hz de eis intromittere: ſed ciuilis. nam occaſione q̄ſtionis hereſum nullꝰ dz populum cōmouere. Sz preſes debet p ſe puidere. In autēti. de manda. princi. i. de mādatis principum. colla. iij. §. neq occaſione. vbi dr neq occaſione religionum: hereſumq q̄ſtionis permittas alicui puinciam cōmouere: aut aliter quadam p̄ceptiōe iniungi puinciaz cui p̄ſides: ſed ipſe prouidebis cōpetenti vtilitate fiſcalibus ⁊ q̄ alia ſunt pſcrutari: ⁊ nō pmittere aliquid fieri circa noſtras p̄ceptiones occaſione religionuz. Patet ex his q de expugnā te fidem nullus dz ſe intromittere niſi p̄ſes. Preterea ſi cognitio iudicū ⁊ punitio taliuz maleficarum nō ſpectaret totaliter ad ciuilem iudicez quō leges de his tribꝰ ſe intromittere poſſent. Nā. C. de maleficis. l. nemo. l. culpa. l. nullꝰ. omnes illos quos vulgus maleficos vocat capitali pena ſubiycit. ⁊. e. l. militi. beſtias obycere decernit: q magica arte vite innocētū inſidiantur. Itē q queſtionibus ⁊ tormentis ad interrogandum ſubyci debeant: ⁊ q nullꝰ fidelium ſub pena exilij ⁊ amiſſione oīm bonoꝝ cū eis participet: cū multis alijs penis annexis: q legenti illas leges occurrunt. Ecōtrario vero ⁊ p veritate legum doctores taliū maleficarū punitionē in eccleſiaſticū iudicem pñt retorquere: vt ſimul copulatiue habeant cognoſcere ⁊ iudicare. Et hoc ſic probat. In crimine canonico preſes cum metropolitano hz diſcernere ⁊ nō metropolitanus per ſe: ſed adiuncto p̄ſide. ptz in auten. de manda. prin. §. ſi vero canonicum ſit qō querit. vna cū metropolitano puincie hoc diſponere ⁊ decernere puidebis: ſiue alij quidam dubitant. glo. j. in fide quo caſu ſolus cognoſcet: ſiue alij quidam gloſa. tūc eps cū p̄ſide. ſ. cognoſcet ⁊ cauſe deo dare amabilem ⁊ decibilem terminū: qui ⁊ decēter orthodoxā cuſtodiat fidē: ⁊ idemptitatem p̄curet fiſcalibus: ⁊ noſtros ſubiectos ſeruet inuiolatos. glo. j. eos non corrūpat in fide. Preterea princeps ſecularis licet puniat pena ſanguinis. non tñ p hoc iudicium eccleſie excludit:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cuius est cognoscere ꝛ diffinire:immo necessario ꝑsupponit vt
ptz.C.de summa trí.ꝛ fi.ca.l.j.í fine.ꝛ extra de here.c.ad abo-
lendam.ꝛ.c.vergentis.ꝛ.c.excõicam⁹.j.ꝛ.ñ.immo eadem pe-
na est ꝛ ꝑm leges:ꝛ ꝓz can̄.vt ptz.C.de here.l.manicheos.ꝛ.l.
arriani.vñ ꝛ ad eos pertinet:ꝑcipue insimul.ꝛ non diuisim ta
lium punitio. Preterea sicut leges decernũt clericos a ꝓprijs
iudicibus emendari:ꝛ non temporalibus seu secularib⁹.eo ꝙ
crimen ecclesiasticũ in eis censet:ita ꝛ maleficarũ crimen : cum
sit partim ciuile ꝛ partim ecclesiasticum:ꝓpter damna tpalia
ꝛ fidem quã violant. Ideo ad vtriusqz partis iudices pertinet
ad cognoscendum:iudicandum:ꝛ puniendu3.ꝛ fortificatur ra
tio in auten.vt cleri.apud ꝓprios iudices.§.si vero.colla.vj.
vbi dicitur. Si vero ecclesiasticum sit delictum egens castiga-
tiõe ecclesiastica ꝛ mulcta. deo amabilis eps h̄ discernit nihil
cõicantibus clarissimis prouincie iudicibus. Neqz em̄ volui-
mus talia negocia omnino scire ciuiles iudices cũ oporteat ta
lia ecclesiastice examinari ꝛ emendari animas delinquentium
per ecclesiasticaz mulctam:ꝑm sacras ꝛ diuinas regulas:quas
ꝛ nostre sequi non dedignantur leges. Dec ibi. Uñ ꝛ ꝙ oppos
tum crimen mixtum ab vtriusqz est puniendum. Respõsio.cuz
principalis intẽtio nostra in hoc opere sit ab inquisitione ma-
leficarum quantũ cum deo fieri possit.nos inquisitores partiũ
superiorís alemanie exonerare suis iudicibus ad puniendũ re
linquendo:ꝛ hoc ꝓpter negocij arduitatem:dũtamen idempti
tate fidei ꝛ saluti aiarum:non eo minus prouideretur.quare ꝛ
presens opus aggressi sumus ipsis iudicibus modos cogno-
scendi: diffiniendi:ꝛ sententiandi relinquendo. Ideo ad often
dendum ꝙ epi contra maleficas in multis procedere possint:
etiam seclusis inquisitoribus: lz ipsi epi sine temporali ꝛ ciui
li iudicio vbi punitio transit in vindictam sanguinis non ita
procedere valeant.expedit certas opiniones aliorum inquisi-
torum in diuersis regnis hyspanie in medium deducere et il-
las salua eorum semp reuerentia:cum sub ordine vno predica-
torum militamus infringere:vt eo clarior in singulis habea-
tur intellectus. Est itaqz eorum opinio ꝙ omnes malefici:sorti
legi:diuinatores:nigromantici:ꝛ breuiter sub quocũqz gene-
re diuinationũ existant:ꝛ qui fidem sacram semel susceperũt et

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

profeſſi ſunt iudicio inquiſitoꝝ ſubiaceant taliter vt in tribus
que notant in capitulo multoꝝ q̄rela. in p̄ncipio de here. in cle
menti. nec inq̄ſitor ſine ep̄o: nec ep̄s ſine inq̄ſitore p̄cedere ha
beat. Licet in quinq; alīs vnus ſine altero p̄cedere valeat: iſti
cui placet capitulū legat ⁊ inueniet: vnum aūt e trib⁹ eſt ſentē
tia diffinitiua ad quam vnus ſine altero non dz̄ procedere: et
hoc vbi p̄fati hereticī ſunt habendi. Addunt inſuper blaphe
mos ⁊ quocūq; modo demones iuocātes ⁊ excōicatos q̄ in ex
communicatione ſtetiſſent p annū aīo contumaci in cauſa fidei
vel etiam in nō cauſa fidei ſub certis caſib⁹ ⁊ plura alia ſinclu
dunt: per que authoritas ordinarioꝝ nimis eneruat̄: ⁊ nobis
inq̄ſitoribꝫ ampliora onera imponunt̄ minus ſecure coꝝ tre
mendo iudice q̄ vtiq; diſtrictaz a nobis ſup cōmiſſi officij exi
get ratione: ⁊ q̄ eoꝝum opinio non infringit̄ niſi eoꝝuz funda
mentū fit annullatū. Ideo notandū: q̄ principale fundamētuz
per gloſatores canonū ⁊ p̄cipue ſuper ca. accuſatus. ⁊. §. ſane.
⁊ ſuper verba hereſim ſapiant manifeſte accipitur fundant in
ſuper ſe ſuper dicta theologoꝝuz Thome, Alberti Bonauen.
in. ij. ſenten. di. vij. Ex his ſpecialiter aliqua expedit recitare.
Nam vbi ca. dicit. vt in argumento primo deductuz eſt: q̄ in
quiſitores hereticе prauitatis de ſortilegijs ⁊ diuinationibus
ſe non debeant intromittere: niſi hereſim ſapiant manifeſte: di
cunt q̄ ſortilegi vel diuinatores ſunt duplices ſcz artificiales
⁊ hereticales: ⁊ primi dicuntur meri diuinatores: q̄ videlicet
niere ex arte agunt: de quibus etiam loq̄tur ca. ex tenore. extra
de ſortilegijs: vbi dicit q̄ vdalricus p̄ſbyter cum quodaz infa
mi hoc eſt diuinatore dicit gloſa ad ſecretum locum perrexit:
non ea intentione vt demonem inuocaret: quaſi dicat. q̄ hoc
fuiſſet hereticum: ſed vt cum inſpectione aſtrolabij furtū quod
dam inueniret: quaſi dicat. q̄ eſt mera diuinatio vel ſortilegiū
Secundi vero hereticales dicuntur diuinatores qui in eoꝝum
arte demonibus aliquem honorem latrie vel dulie impendūt
qui diuinando futura predicere conātur: vel aliquid ſimile q̄d
hereſim ſapiat manifeſte exercent: ⁊ tales iudicio inquiſitoꝝuz
ſicut ⁊ alij hereti ſubiacent. Et q̄ hec ſit mens ca. probant per
caniſtas gloſantes verbum ſaperent. Nam Jo. an. ſuper al
le. c. accuſatus, ⁊ ver. ſaperent, dicit ita ſaperent ſicut eſt circa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aras idolorum nepharias preces emittere. sacrificia offerre: demones consulere: eorūq; responsa suscipere vel associāt sibi propter sortes exercendas hereticos. Uel faciunt predicta cuz sanguine vel cum corpore xpi vel in sortibus vt possint habere responsa puerum rebaptisant vel his similia. Ad eūdem sensum allegant Arch. super eo. ca. t. §. sane t super eodem verbo saperent. Item allegant Jo. mo. Raymundum. Guilhel. de de mōte Laudu. Item probant per determinationem ecclesie ex consilio acquirensi. xxvj. q. v. epi. vbi hmōi mulieres superstitiose īfideles nominātur cum dr vtinam he sole in sua perfidia perissent t pfidia in xpiano dr heresis. Unde t inquisitorz hereticorum iudicio sunt subiecti. Probant insuper per theologos. Primo: per sanctum Thomam in. ñ. senten. distin. vñ. vbi querit: vtrum vti auxilio demonis sit peccatum: vbi inter alia hec verba dicit super illud Esaie. viij. Nunquid non populus a deo suo requiret visionem. In omnibus in quib⁹ complementum operis ex virtute demonis expectatur est apostasia a fide propter pactum initum cum demone vel verbo tenus si inuocatio intersit vel facto aliquo etiam si sacrificia desint. Ad idem allegant Albertum in eodem suo scripto et distin. Item petrum de taranthasia. Item petrum de Bonauentura nouiter canonizato: qui tamen non petrus nominatur cū fuerit verum nomen suum. Item alexandrum de ales. Et Guidonem ordinis carmelitarum qui omnes dicunt q⁹ demones inuocantes sunt apostate. t per consequens heretici vnde inquisitorum hereticorum iudicio subiecti. Sed quod prefati inquisitores per hec t per quecunq; ab eis allegata non possunt sufficienter probare quin etiam prefati sortilegi tc. iudicio ordinariorum seu eporum reclusis inquisitorib⁹ possunt subiacere: t q⁹ inquisitores a talium diuinatorum nigromanticorum seu etiam maleficorum se possunt exonerare: non q⁹ illi inquisitores male faciunt inquirendo super tales vbi episcopi non inquirunt in quo casu potius, inquisitores illi sunt commendandi: sic probatur. Inquisitores non habent se intromittere nisi super crimen heresis: t cum hoc oportet q⁹ illud crimen sit manifestum. Patet per frequenter alle. ca. accusatus. t. §. sane Quo stāte tunc iterum arguitur cum quis aliqua committit q⁹

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

abſq; vitio hereſis cõmittere põt:quãtũcunq; illa ſunt grauia ⁊ enormia adhuc non eſt vt hereticus indicandus:lz ſit puniẽdus.ex quo ſequitur q; vbi qs non eſt iudicãdus vt hereticus: ſed vt malefactor puniendus:inquiſitor nõ ſe dz intromittere: ſed dz talẽ iuxta tenorẽ canonis ſuis iudicibus ad puniendum relinquere. Quo iterũ ſtante ſequitur q; oĩa inducta p gloſatores: canoniſtas:⁊ theologos:vt demones inuocare:eis ſacrificare ⁊c.vt ſupra tactum eſt:niſi ex vitio hereſis proceſſerint:inquiſitores non ſe debent intromittere:ſed ſuis iudicibus,vt ſupra relinquere. Quo iterũ ſtante cum p̃fata ſepiſſime ſine vitio hereſis fieri poſſunt.in quo caſu talia facientes non ſunt vt heretici habendi aut condonandi.ſubſcriptis probatur authoritatibus ⁊ rõnibus. Nam ad hoc q; aliqs ſit proprie hereticus quinq; requiruntur. Primum eſt.vt ſit error in rõne. Secundum eſt.q; error ille ſit circa ea que ſunt fidei vel contra veritatem determinationis eccleſie in his q̃ pertinent ad fidem vel bonos mores : et neceſſario ad concutionem vite eterne. Tertium eſt.q; error talis ſit in illo qui catholicã fidẽ p̃feſſus eſt.alʒ eñ eſſet iudeus vel paganus non hereticus. Quartum eſt.q; talis error in eo q̃ fidem ſuſcepit ſit taliter q; aliquam veritatem de xp̃o confiteatur ptinentẽ ad diuinitatem vel humanitatem:alʒ ſi totum diſcrederet eſſet apoſtata. Quintum eſt, vt talem errorem pertinaci voluntate ⁊ obſtinata eligat ⁊ ſequatur.⁊ qõ de hereſi ⁊ heretico ſic ſumpto.ca.alle.accuſatus. ⁊ verbum ſaperẽt intelligatur.glo.tñ canoniſtarum non reprobando:ſed ſaluãdo ſic probat̃. Nã q; primũ requirat̃.ſ. error i intellectu.hoc notum eſt oĩb9 p cõmunem regulã. Duo requirunt̃ vt qs dicatur hereticus.vnũ materiale.ſ.error in ratione alterũ formale.ſ.pertinacia in volũtate. Patet ⁊ p Augu. Hereticus eſt qui nouas ⁊ falſas opiniones aut gignit aut ſequitur. Rõ etiã adeſt:q; hereſis eſt ſpecies infidelitatis:⁊ infidelitas eſt in intellectu ſubiectiue ſicut ⁊ fides ſibi contraria ⁊ oppoſita habent fieri circa idem. Quo ſtãte factũ vel opus quodcũq; ſine errore nõ facit hereticũ: vtputa. ſi qs fornicatur aut mechat̃:lz agat contra veritatez q̃ dicit. Non mechaberis. ex hoc non eſt hereticus:niſi credat vel opinet̃ fornicari eſſe licitum. Et rõ eſt:q; q̃cunq; alia duo neceſſaria requiruntur ad

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝯstitutionem alicuius:deficiente altero illoꝝ impossibile est il-
lud esse:qꝛ dato opposito ꝙ sine illo possit esse iam non necessa
rio requireretur ad constitutionem illius: sicut qꝛ ad ꝯstitutio-
nem domus necessario requiritur fundamentum: paries:tectū
ideo altero deficiente non habeť domus. Sic ergo qꝛ ad here
sim constituendam requiriť erroꝛ in intellectu necessario: nullū
factum absolute sine erroꝛe in intellectu facit hereticum. Et pꝛo
pter hoc nos inquisitoꝛes germanie dicimus cuꝫ beato Anto.
in.ñ.pte summe sue hanc materiam pertractantis ꝙ baptizare
imagines:adoꝛare demones:eis thurificare:conculcare coꝛpꝰ
xpi in luto:ꝛ oia hmõi que sunt valde horrẽda peccata:nisi sit
erroꝛ in intellectu non faciunt hoiem hereticum. Et ideo si qs
faceret ista. vtputa baptizaret imaginem non male sentiens de
sacramento baptismi nec de eius effectu. nec credens istū baptis
mum esse aliquid. nec habere effectum exvi sua. sed fecit hoc ꝓ-
pter aliquem finem facilius assequendum a demone cui querit
ꝓpter hoc complacere. ita ꝙ aliquo pacto implicito vel exꝓꝛes
so illud agat vt demon sibi vel alicui faciat quod petit ꝝm ꝙ ca
racteribus ꝛ figuris ꝝm artes magicas ab hominibus demo-
nes pacto exꝓꝛesso vel tacito inuocantur ad desideria eoꝝ ex-
plenda. dūmodo non petāt a demone qđ sit supꝛa facultatem
eius:nec ꝗtum ad potentiam. nec ꝗtum ad cognitionem sic.ſ.
ꝙ non male sentiat de ptāte aut cognitiõe demonis. sicut eẽnt
illi qui crederent ꝙ demon possit necessitate liberum arbitriuꝫ
hois. vel illi qui crederent ꝙ demon omnino ex tali pacto ꝛ in
ẽm euentū ꝗtumcunqꝫ a deo non ꝓmissus posset facere qđ pe
tunt. vel qui crederent ꝙ posset scire alteram partem futuri cõ-
tingentis. vel effectum aliquẽ. facere qui est ꝓꝓꝛius soli deo ta-
les eñ non est dubiū ꝙ haberent erroꝛem in ītellectu ꝛ male de
potestate demonis sentirent:ꝛ per consequens suppositis alijs
ꝯditionibus que requirunť ad heresim essent heretici. ꝛ ordina
rioꝝ simul ꝛ inquisitoꝛum iudicio subiecti. Sed si ex causis pꝛe
dictis facerent non male sentientes de baptismoꝛ alijs ꝑdictis
put cõiter fit. eo ꝙ ipso facto malefici ꝛ nigromantici cum sciũt
ipsum dyabolū esse inimicū fidei ꝛ aduersarium salutis iam co
guntur in eoꝛum coꝛdibus sentire magnam vim esse in fide et
ꝙnulli falsitati subiacere potest. cui pater mendacij tñ pꝛesse

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

noſcitur. Ideo licet talia facientes peccarent grauiſſime: nō tñ eſſent heretici. Et rō eſt: qz non male ſentiunt de ſacramento: lz eo male & ſacrilege vtant. vnde ſunt magis ſortilegi q̄ heretici & de numero illorum de q̄bus alle. ca. accuſatus: pretendit non ſubiacere iudicio inquiſitorum cum non manifeſte ſapiant hereſim: immo vix occulte & quaſi nullo modo. Et eodē modo de adorantibus demonem & ſacrificantibus ei: qz ſi hoc faciūt credentes diuinitatē eſſe in demonibus: vel credentes q̄ cultus latrie ſit ei exhibēdus: vel q̄ oīno ex exhibitione talis cultus aſſequant q̄ requirūt a dyabolo: nō obſtante dei prohibitiōe ſeu etiam permiſſione tales eſſent heretici. Sed ſi iſta faciunt non ita ſentientes de demone: ſed vt aliquo pacto cum demone facilius per iſta exequant ab ipſo quod intendūt: tales non ſunt heretici: ex natura rei lz grauiter peccent. Et quidem pro maiori declaratione ſunt alique obiectiones mouende. Nā obſtare vī q̄ ꝑm iura ſymoniacus non eſt hereticus. vt. i. q. i. quiſquis per pecuniam. & tñ non habēt errorem in intellectu. Nā ſymoniacus non eſt hereticus proprie ſed largeppter quandam ſiliſtudinem: qz ex quo vendit vel emit ſacra: ita agit acſi eſtimaret donum gratie pecunie poſſe poſſidere ꝑm Tho. Sed non hoc eſtimādo, ſicut cōiter accidit nō eſt hereticus: qz hoc nō credit. ſed beneverum eſſet ſi hoc crederet ſcz donum gratie poſſe pecunia poſſideri. Item obſtare videt quod dī de hereti. quicūq̄ & alle. c. accuſatus. q̄ adorans hereticum eſt hereticus. Sz grauius peccat qui adorat demonem q̄ qui adorat hereticum: ergo ꝛc. Item qui iudicandus eſt vt hereticus videtur eſſe hereticus. Nam eccleſia nō poteſt iudicare niſi de his que patent. occultorum enim cognitor eſt deus & iudex. diſt. xxxiij. erubeſcant Sed ea que ſunt in intellectu non poſſunt patere niſi ex factis intrinſecis viſis vel probatis: ergo talis faciens talia eſt iudicādus hereticus. Preterea impoſſibile videtur q̄ aliquis, faciens talia. ſ. conculcando corp⁹ xp̄i & huiuſmodi: licet male ſentiat de corpore xp̄i. probatur hoc: qz impoſſibile eſt maliciam eius involūtate quin ſit error in intellectu: cū & ꝑm philoſophū oīs malus eſt ignorās ſeu errans: cum ergo talia faciētes habeant maliciā involūtatem: ergo habēt errorē in intellectu. Rñdetur ad iſta. Et primo ſuper primū & tertium: qz coincidūt. Duplex

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

est iudicium. s. dei qui videt interiorem hoim q̄ non possunt iu
dicare de interioribus nisi per exteriora vt argumentū fatetur
tertiū. Modo ille qui iudicat vt hereticus iudicio dei: est vere
hereticus ex natura rei. Deus em̄ nullum iudicat hereticū nisi
habentem errorem fidei in intellectu. Sed ille qui iudicat he
reticus iudicio hoim non oportet q̄ sit hereticus ex natura rei
sed q̄ fecerit tale factum per qđ apparet ip̄m male sentire de fi
de: ⁊ per consequens iuris p̄sumptione hereticus reputat. Et si
queratur an ecclesia habet statim iudicare tales qui sic adorāt
demones: vel baptisant imagines hereticos: Responsiones
nota. Primo q̄ ad discernendum istud magis pertinet ad cano
nistas quam theologos. Canoniste dicent iuris presumptione
hereticus reputat̄: ⁊ vt hereticus est puniēdus Theologus di
cet primo iudicio sub correctione sedis aplice non q̄tum est ex
natura rei: quicquid sit iuris presumptione. Et rō potest eē ista
q̄ q̄ncunq̄ aliquis effectus dependere p̄ot ex duplici causa: nū
q̄ ex natura rei ex illo effectu potest iudicari precise altera cau
sa. Cum igit̄ iste effectus qui est adorare demonē vel ei⁹ auxiliū
ad maleficandū postulare imaginē baptizādo vel infantē viuū
offerendo vel occidendo: ad aliud huius possunt procedere ex
duplici causa: scilicet vel credendo demonem esse adorandum
q̄ sibi sacrificandum: ⁊ imagines capere sacramentales effectus
vel q̄ aliquo pacto facto cum demone facio: vt facilius obti
neam quod volo a demone in his que non sunt supra facultā
tem suam: vt supra tactum est: non debeo statim iudicare ex ta
li effectu precise alteram causam. s. q̄ hoc faciat: vt male sentiēs
de fide. Unde q̄n̄ constat de huiusmodi effectus: vlterius inq̄
rendum est de causa ⁊ si ex errore ⁊ peruersitate fidei hoc fecerit
iudicandus est hereticus. ⁊ iudicio inquisitorum cū ordinarijs
subiacebit. Sed si ex alia causa iudicandus: vt sortilegus ⁊ vilis
simus peccator. Alia respōsio ad nostrum propositum. quicq̄d
sit ex omnibus dictis ⁊ allegatis constat. q̄ omnes diuinatores
⁊ malefici qui iudicantur heretici iuris presumptione. et non
ex natura rei ordinatorum iudicio. ⁊ non inquisitorum subia
cent. nec prefati inquisitores aliquorum regnox per allegatio
nes canonū ⁊ glosatorum se tueri p̄n̄t. eo q̄ tales demonibus
sacrificātibus ⁊ adorātibus iudicāt hereticos iuris p̄sumptio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nē ⁊ non ex natura rei. Textus aūt dicit: q̄ debeant sapere he-
resim manifeste. i. sapere ītrinsece ⁊ ex natura rei: ⁊ sufficiet no
bis inq̄sitoribus de hereticis ex natura rei infectis se ītromit-
tere alios suis iudicibus relinquendo. Et q̄ dictum est q̄ inq̄-
rendum est de causa: vtrum ex errore fidei hoc fecerit: vel non
vtiq; hoc facile erit. Nam sicut habitus fidei cognoscitur per
actum fidei: qui est credere ⁊ confiteri que sunt fidei ⁊ habitus
castitatis per caste viuere: ita ecclesie potest iudicare aliquē he
reticum inquirendo si habet actum discernendi de aliquo arti
culo fidei. Sic etiam ⁊ malefica que fidem in toto vel in parte
abnegauit: vel corpus x̄pi vilissime tractauit omagium presti
tit vtrum hm̄oi ad complacendum demoni tm̄ fecerit: immo
si in toto abnegauit etiā corde iam iudicabitur vt apostata: et
deficiet quarta conditio: que habet concurrere ad hoc vt quis
proprie dicatur hereticus. Quod si huic determinationi obi-
citur bulla ⁊ commissio nobis ab Innocentio octauo facta: vt
malefice iudicio inquisitor̄ subiiciuntur Respondetur: per il-
la non excluditur quin ⁊ dyocesani etiam vsq; ad sententiā dif
finitiuam contra eos procedere possint per illa antiqua iura vt
dictum est: cum hec bulla potius in partem sollicitudinis no-
bis inq̄sitoribus tradita sit: quam ⁊ opere quātum possumus
cum dei adiutorio exhibemus. Ūñ ⁊ primū argumentum non
suffragat inq̄sitoribus illis. sed potius cōtrarium concludit:
cū tales symoniaci tm̄modo iuris presumptione censeñ here
tici: de quibus ordinarij p̄ se iudicare p̄nt: irreq̄sitis inquisito-
ribus: immo nec inq̄sitores de symoniacis varijs se intromit-
tere habent: ⁊ pari rōne de alijs q̄ tm̄ iuris p̄sumptiōe heretici
iudicanť. Nā ꝯtra ep̄os scismaticos p̄cedere nō possunt: ⁊ pre
latos alios superiores: vt p̄z in capitulo inq̄sitionis: de here.
li. vj. vbi sic dr. Inq̄sitores hereticē prauitatis ab apostolica
sede seu alijs quibuslibet deputatis de hm̄oi crimine inquire-
re contra eos: vt nequeunt aut eius pretextu procedere contra
eos nisi in literis commissiōis sedis apostolice. q̄ hoc possint
contineatur expresse. Si tm̄ inq̄sitores ipsi ep̄os vel alios supe
riores p̄latos sciuerint: vel inuenerint: circa crimen hereseos
commisisse aut eos de hm̄oi diffamatos existere vel suspectos
ad tenebuntur sedi apostolice nunciare. Ad secundū similiter

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

patet ex p̄habitis rñsio. Nā adorans hereticū est tūc hereticꝰ si adoret ipm credēs esse adorandū seu honorandū ꝓpter suaz doctrinā z opinionē. Si aūt honorat ipsum ꝓpter aliqđ tēpo rale sine aliquo errore fidei in intellectu: non est ꝓprie hereti⸗ cus: sed iuris fictione vel p̄sumptione seu similitudinarie: qz agit sicut male sentiret de fide: sicut ille quem adorat: vnde nec inquisitorum iudicio subiacebit. Ad tertiuz patet ex p̄missis quia lz iudicatur ab ecclesia vt hereticus propter facta extrin⸗ seca visa z probata: non tñ sequitur qꝺ semper sit hereticus ex natura rei: sz iuris p̄sumptione sic reputatur. vñ et in illo casu inq̄sitorum iudicium subterfugit: qz non sapit heresim mani⸗ festum. Ad quartum dicēdū qꝺ falsum p̄supponit. qz non est possibile qꝺ aliquos ꝯculcet corpus xp̄i absqz hoc qꝺ male sen⸗ tiat. vel peruersitatē fidei habeat de corpe xp̄i. qz pōt hoc face re sciēs se peccare z credēs firmiter ibi esse corpus xp̄i. Facit ta men hoc vt placeat demoni z facilius obtineat quod vult ab eo. Et lz omnis malus erret. non tñ errore inteilectꝰ qui est he⸗ resis. seu errans male sentiens de his q̄ sunt fidei. sed de his q̄ sunt virtutis alicuius ꝯtrarium in vitys operat̄. Et tñ de p̄mo principali qđ ad heresim ꝓprie sumptum requirit̄. z ſm̄ qꝺ iu⸗ dicio inq̄sitoꝝ debet hereticus subiacere. Nec obstat si dicatur tamē etiam cōtra diffamatos aut suspectos leuiter vehemēter de hereſi. z qui non videtur sapere heresim manifeste inquisi⸗ tor potest procedere. Respondetur. inquirere potest z procede re super tales inquantum sunt suspecti aut diffamati de heresi ꝓprie dicta. de qua etiam nunc loquimur vt sepe tactum est que habet errorē in intellectu. z alia quatuor sequētia annexa quorum secundum est vt talis error sit circa ea que sunt fidei. vel contra veritatē determinationis ecclesie in his que ptinent ad fidē z bonos mores. z necessaria ad consecutionē vite eter⸗ ne. Si enim error sit de his q̄ non pertinent ad fidem. puta qꝺ credat quis solē non maiorē terra z huiusmodi non est pericu⸗ losus error. Error autē contra sacram scripturam. contra arti⸗ culos fidei. contra determinationem ecclesie vt supra tactum est est heresis. ar. xxiiij. q. j. hec est fides. Itē quia determinatio dubiorum circa fidē pertinet principaliter ad ecclesiam. z p̄ci⸗ pue ad pontificem summum christi vicarium. Petri succesſo⸗

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

rem:vt expresse dicitur.xxiiij.q.j.quotiens.Et ꝫ determinatiõ nẽ ecclesie nullus doctor vel sanctus suam sniam defendit.vt dicit Tho.ij.ij.Nec Hiero.nec Aug.nec alius.Sicut ergo asserens ptinaciter ꝫ fidẽ est hereticus.ita ꝛ cõtra determinationẽ ecclesie in his que ptinent ad fidẽ.ꝛ necessaria ad salutẽ ptinaciter asserens est hereticus.Ipsa em̃ eccl'ia nunqꝫ errasse in fide probat.vt dicit.xxiiij.q.j.a recta.ꝛ alijs.c.Signanter aũt dicit, quia asserens contra determinationem ecclesie non simpliciter sed in his duntaxat que pertinẽt ad fidem ꝛ salutem est hereticus.Nam in alijs contrarium sentiẽs non est hereticus.sicutꝙ ius non põt separari ab vsu in rebus vsu consumptibilibus: quod declarauit ꝛ determinauit Johan.xxij.in extraua.ad cõditorem.Ubi dicit contradicẽtes huic snie esse contumaces et rebelles ecclesie non hereticos.Tertium quod requiritur est ꝙ error sit in illo qui catholicam veritatẽ est pfessus.Si quis em̃ nunqꝫ essetpfessus fidẽ xp̃ianam non esset proprie hereticus,ʒ simpliciter infidelis.vt iudeus ꝛ gentilis qui foris sunt.Unde Augu.de ciui.dei.Uidens dyabolus genus humanum a cultura idolorum ꝛ demonum liberari hereticos nocuit.qui sub vocabulo xp̃iano doctrine resisterent xp̃iane.Oportet ergo qꝫ error sit in illo qui in baptismo suscepit fidẽ xp̃ianam.ad hoc vt sit hereticus.Quartuʒ quod requirit̃ est.qꝫ talis error sit in eo qui fidem suscepit taliter qꝫ aliquam veritatem de xp̃o confitetur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem.Si em̃ nullam veritatem penitus confiteretur:magis proprie apostataqꝫ hereticus censeretur.Sic iulianus apostata.ꝛ distinguiturvnũ ab altero:ʒ aliquando vnum sumatur pro alio.Sub hac conditione reperiuntur certi:qui interdum egestatem ꝛ molestijs varijs afflicti corpus ꝛ aiam tradunt dyabolo ꝛ fidẽ abnegãt dummodo in eor̃ necessitatibus ꝛ ad possidendum diuitias ꝛ honores dyabolus eis assistat.Nouimus certos nos inquisitores ꝛ post aliquos penitentes:qui vtiqꝫ absqꝫ errore fidei intellectu:qr tm̃modo ꝓpter cõmoda tpalia talia cõmiserunt.vñ nec heretici ꝓprie:nec iterũ apostate ex corde.Et Julianus.ʒ magis apostate censentur.Ex corde vero apostate.si nolunt resistire vt heretici impenitentes:tradentur curie seculari.Si autem velint:recipiuntur:prout heretici penitentes.Juxta.c.ad

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

abolendam.§.pñti.de hereti.li.vj. Concordat Raymundus.
ti.de apostolica.reuertentes.vbi dicit. Qđ reuertentes ab apo
stasie pfidia cũ fuerint heretici tanq̃ reuertentes ab heresi sunt
recipiendi.ꝛ hic sumitur vnum pro alio:vt prius tactum est. et
subdit.Illi vero qui metu mortis fidem abnegant hoc tu acci
pe.qui propter commodum temporale dyabolo fidem abne
gant ꝛ erroribus non credũt:ꝫ iure heretici non sint nota hic
q̃ nõ sunt ꝓprie heretici. Subdit postq̃ nõ hñt in mẽte errorẽ
Judicio ecclesie que hz p exteriora de interioribꝰ iudicare.he
retici habendi sunt .nota hoc iuris fictione:ꝛ si reuertanturvt
penitentes heretici recipiendi sunt . Non enim metus mortis
est metus cadens in constantem virum ad fidem christi abne
gandam:sic ꝛ tu accipe propter commoda temporalia. vnde
concludit sanctus est mori q̃ abnegare vel vesci idolaticis : vt
dicit Augu.ꝛ recitatur.xxij.q.iiij. Simile iudicium de malefi
cis fidem abnegantibus esset:vt ibi refilere vellent reciperentur
vt penitentes absq̃ hoc quod curie seculari relinquerentur:
omnibus tamen modis ad gremium ecclesie recipiuntur : vbi
petunt ꝛ curie seculari si non traduntur relinquuntur:ꝛ hocp
pter damna temporalia illata prout in modis sententiandi pa
tebit ꝛ omnia prefatus ordinarius exequitur.itaq̃ etiam inqui
sitor suas vices illi committere potest in hoc dñtaxat casu apo
stasie:secus est in alijs casibus sortilegorum. Quintum qđ req
ritur ad hoc vt quis proprie sit hereticus vt talem errorẽ firma
ta voluntate ꝛ obstinata eligat ꝛ pertinaciter sequatur opinio
nes. Unde ꝑm Hieronymum heresis ab electione est dicta. Et
ideo ꝑm Augu.non qui falsas opiniones gignit vel sequitur:
sed qui pertinaciter defendit hereticus est censendus . Unde si
quis non pertinaci malicia sentiret aliquid contra fidem : sed
ignorantia paratus corrigi si quis sentit falsum ostenderetur
sibi esse contra fidem vel sacram scripturam vel determinatio
nem ecclesie.xxiiij.questio.ij.dixit apostolus. Et ideo ipse Au
gustinus dicebat . Errare potero hereticus non ero : quia sci
licet paratus corrigi cum sibi fuerit ostensus error . et constat
quod quotidie inter doctores circa diuina sunt varie opinio
nes : et aliquando contradictorie. ita quod necesse est alteram
esse falsam : et tamen nulla earum reputatur falsa : donec per

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ecclíam fuerit determinata articulo.xxiiij.q.iij. q̃ in ecclía. Ex q̃bus oĩbus ꝯcludit̃:q̃ ꝓbare maleficos subiacere iudicio inq̃ sitoꝝ vel etiã alios quocũq̃z mõ demones inuocãtes ꝑ dicta canonistaꝝ sup alle.verbũ saperẽt in ca.accusatus.comprehẽsum non sufficienter probat̃:cum tales ab eis heretici iudicant̃que dam iuris fictione:nec etiã per dicta theologoꝝ:cũ ꝛ ipsi tales noĩant apostatasv̈bo:vel opere:nõ aũt corde:ꝛ mente.de quo errore v̈bum saperent p̃tendit. Et ly iudicant̃ vt heretici:nõ tñ ꝓpter hoc sequit̃ q̃ eps sine inquisitore non possit sniam diffinitiuã ꝯ eos ꝓcedere:aut carceri ad penaz deputare aut tormẽtis exponere Immo in casu quo hec decisio non videat̃ suffice re ad hoc:vt nos inquisitores simus a maleficaꝝ inquisitione exonerati nolumus tñ hoc via iuris exigere cũ vices nostras in his dũtaxat sup sniam ferendã ipsis dyocesanis cõmittere possum⁹. Hoc em̃ habet̃ in ca.multoꝝ.in prin.de hereti.in clemẽ. Ubi sic dr. Multorum querela ꝛ infra:vt negotiũ inquisitionis huiusmodi prosperet̃ felicius quo deinceps eiusdẽ labis indago solertius diligentius ꝛ cautius peragetur:ip̃m tam p dio cesanos ep̃os:q̃z per inquisitores a sede apl'ica deputatos omni carnali odio vel timore:aut cuiusmodi cõmodi tpalis affectione semotis decernimus exerceri:sic q̃ quilibet de p̃dictis sine alio citare ꝛ arrestare seu capere tute custodie mancipare ponendo in cõpedibus ꝛ manicis ferreis:si eivisum fuerit: sup q̃bus faciendũ ipsius ꝯscientiam oneramus:necnõ inquirere ꝯ illos de q̃bus pro hmõi negocio:scõm deum ꝛ iusticiã viderit expedire:duro tũ tradere carceri qui potius ad penã q̃z ad custodiam videat̃:vel tormentis exponere illos: aut ad sententiã procedere contra eos. Ep̃s sine inquisitore aut inquisitor sine dyocesano aut eius vt ep̃ali sede vacante capituli super hoc delegato si sui adinuicem copiam habere valeant infra octo dierum spacio:postquam inuicem se inquisiuerunt non valebit:et si secus presumptum fuerit nullum sit:et irritum ipso iure post sequitur ad nostrum propositum. Uerum si hoc episcopus vel eius seu capituli sede vacante delegato cum inquisitore aut inquisitor cum altero eorundem propter premissa nequeant aut noluerint personaliter conuenire potest episcopus vel eius seu capituli sede vacante delegatus inquisitor: et inquisi-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tor ego vel esus delegato seu sede vacante ille qui ad hoc fuer
rit p capl'm deputatus: sup illis cōmittere vices suas vel suas
significare p literas ꝯsiliū ⁊ ꝯsensum. Ex quo ptz: qꝺ lz in qnqz
casib⁹: vn⁹ sine altero in trib⁹ ꝓo minime ꝓcedere possit: qr tn
vn⁹ alteri vices suas cōmittere pōt: ꝑsertim q̄ ad sniam ferēdā
iō ⁊ nos hoc per pītes facere decreuim⁹ alīs inqsitorib⁹ in
suis limitibus remanētib⁹. Ad argumēta ergo rndendo patet
de premissis: ad sex prima argumēta p inqsitorib⁹ militātia
decisio: qꝺ eor inqsitioni malefici ⁊ sortilegi non vidētur subīi
ci. Ad alia autem argumēta p dyocesanis in casu quo ⁊ ipsi a
maleficarū inqsitione se exonerare vellent: ⁊ ciuili iudicio re
linquere. Ptz qꝺ non pīt hoc eadē facilitate quo inqsitores fa
cere: quia in crimine heresis iuxta ca. ad abolēdā. ⁊ ca. ver gē
tis. ⁊ ca. excōicamus vtrūqz. extra de here. Judicis ecclesiasti
ci est cognoscere ⁊ iudicare: ⁊ iudicis secularis exeq̄ ⁊ punire:
vbi sententia transit in vindictaz sanguinis: secus vbi ad alias
penas penitentiales. Videt etiā qꝺ in heresi maleficarum licet
nō in alīs heresibus etiā ipsi dyocesani suas vices ad cogno
scendū ⁊ iudicandū in foro ciuili cōmittere valeat: tū vt in ar
gumētis tangit: hoc crimen maleficarum non est mere eccl'iasti
cū: immo potius ciuile propter dāna que inferunt temporalia
tū etiā quia leges speciales in punitionē maleficor quo ad om
nē viam punitionis edite cernuntur. Videt deniqz qꝺ hec via
plurimū in exterminiū maleficarum deseruiret ⁊ in maximū re
uelamen ordinariorum corā tremendo iudice super districtuz
examen quod exiget cum teste scriptura iudiciū duriss'imū his
q̄ ꝑsunt imminet: ⁊ secūdū hanc differētiā ꝓcedemus: videlz qꝺ
iudex secularis cognoscere ⁊ iudicare pōt: vsqz ad sniam diffi
nitiuam ad penitētiam quā ab ordinarīs recipiet: secus super
sanguinem quam p se ferre potest.

Tergo iudices tā in foro ecclesiastico q̄ ciuili mo
dos cognoscendi iudicandum ⁊ sententiam semꝑ
in promptu habere valeant: consequenter circa
tria principaliter procedēduz erit. Primo qs mo
dus inchoādi ꝓcessum fidei. Scōo qs modus ꝯti
nuandi. Tertio qs modus terminandi ⁊ sententiandi in hac
materia maleficarū, Circa p'mū quinqz difficultates. Pria: qs

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

inter tres modos procedendi: q̄ in iure tanguntur sit magis competēs. Scōa de numero testiuz. Tertio. an possint compelli ad iurandum? Quarta. de conditione testiū. Quinta. an inimici capitales ad testificandum admittunt? Scōa pars continet q̄stiones vndecim. Prima qualiter testes sunt examinādi: ⁊ q̄ semp quinqz psone debent esse pñtes. Itē qualiter malefice sunt interrogāde generaliter ⁊ particulariter. ⁊ erit sexta in ordine li. qz cū numerus mutat eo vt lector facilius reperiet materiā optatam. Scōa. varia dubia declarat sup rñsiones negatiuas: ⁊ qñ sit incarcerāda: ⁊ qñ p manifeste deprehēsa in hereſi maleficarum. Tertio. de modo capiendi maleficas. Quarto. de duobus q̄ post captionem faciēda sunt iudici. ⁊ an deponētiū noia sint ei manifestāda: ⁊ defensiōes cū deputatiōe aduocati sint ꝓcedēde. Sexta. q̄d faciet aduocatus cuz sibi testium noia nō publicant: ⁊ vbi inimicitiā capitalem allegat coram iudice. Septima. qualiter iudex inimicitiā capitalez inuestigare hz. Octaua. de his q̄ iudex hz aduertere antequā delatam tormētis exponat. Nona. de modo sentētiādi ad q̄stiones ⁊ tormēta. Decima. sup tormenta cōtinuāda: ⁊ qualiter sint tormētande: ⁊ de cautelis ⁊ signis contra maleficiuz taciturnitatis. Undecima. sup finales interrogatiōes ⁊ cautelas a iudice obseruādas. Tertia pars ꝓtinet primo q̄stiones tres: quas iudex dz aduertere: ⁊ ex quib⁹ ois sn̄a diffinitiua dz pcedere. Prima. an sup examen cādentis ferri possit sententiari? Scōa. de modo quo ois sn̄a est ferēda. Tertia. ex quibus suspitionibus pōt iudicare: ⁊ qualiter super vnāquanq̄z suspitionē dz sententiare. Demum sup vltimā partē de viginti modis sententiādi. Quarū tredecim sunt cōmunes sup oēm heresim. reliqui specialiter super heresim maleficarum: ⁊ qz locis suis patebunt causa breuitatis hic non assignantur.

¶ Questio prima super modum inchoandi processum.

Queritur ergo prio: qs sit modus cōpetēs ad inchoādum pcessum fidei contra maleficas? Rñdet. Luz inter tres modos q̄ tanguntur. extra de accusa. denun. ⁊ inquisitio. ⁊ primus est qñ aliqs accusat aliquez de crimine heresis vel fautoria coram iudice offerendo illud se pbaturū: ⁊ inscribit se ad penam talionis:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nisi probet. Et secundus modus qñ aliquis denunciet aliquē: ita tñ qꝫ non offert se ꝓbaturum. nec vult facere partē: sꝫ dicit qꝫ denūciat zelo fidei: vel rōne ſnie excōicationis late ꝓ ordinarium vel eius vicarium: aut rōne pene tpalis: quam secularis iudex cōtra non denūciātes. Et tertiꝰ modus ꝑ inquisitionez. hoc est qñ non est aliquis accusator vel denunciator: sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco qꝫ sint malefice: ⁊ tunc iudex hz: nō ad instantiam partis: sed etiā ex officio ꝓcedere. Jdeo aduertendū qꝫ primū modū ꝓcedendi iudex nō libēter admittat. Tum qz non est in causa fidei vsitatus: nec etiam in causa maleficarum: q̄ sua maleficia occulte exercēt. Tum etiam qz est accusanti multum periculosus propter penā talionis: qua plecteretur vbi in probatione deficeret. Tum etiam quia est multum litigiosus. Jncipiat processum per citationem generalem affigendo illam ad valua ecclesie parrochialis vel pretorij per modum qui sequitur. Cum nos vicarius talis ordinarñ: aut iudex talis domini totis nostris affectibus inhiantes: ac ex omnibus nostris precordijs affectantes populum xp̄ianum nobis commissum in vnitate ⁊ serenitate catholice fidei confouere: ac ab omni peste prauitatis heretice visceraliter elongari. Jdcirco nos iudex prefatus cui ex iuncto officio hec incumbūt ad gloriam ⁊ honorem recolendi nominis iesu xp̄i: ⁊ ad exaltationem sancte fidei orthodoxe: atqꝫ ad depressionem heretice prauitatis: precipue in maleficis vniuersis ⁊ singulis cuiuscunqꝫ cōditionis status. Hic nota. Si ecclesiasticus iudex inquirit addat ordinis religionis: aut dignitatis existant q̄ sunt infra terminos huius ciuitatis: aut circa illam: aut oppidi ad duo miliaria: ad quorum noticiam peruenerint. hec mandata ecclesiasticus iudex adiungat. Authoritate qua fungimur in hac parte in virtute sancte obedientie: ac sub pena excommunicationis precipimus ⁊ mandamus: ac mandando requirimus: ⁊ monemus quatinus infra duodecim dies prime computandos. Hic secularis iudex modo suo mandabit: ⁊ penis eius consuetis: quorum primos quatuor ꝑ primo: ⁊ reliquos quatuor primis quatuor immediatos pro secundo. ⁊ vltimos quatuor pro tertio termino peremptis. Ac trina monitione canonica assignamus nobis reuelant: si quis scit vidit vel

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

audiuit aliquã esse psonam heretícã ⁊ malefícã: diffamatã: vel
suspectã: ⁊ in speciali talia practicantẽ: que in nocumentũ hoim
umentoꝝ: aut terre frugũ: ⁊ damnũ reipublice celare valeãt. ꝙ
si nris añfactis monitis ⁊ mandatis nõ paruerit cũ effectu pre
missa infra taxatũ terminũ non reuelando sciat se. Judex eccl'ia
sticus addat excõicationis mucrone pcussum. Secularis iudex
addat penas tpales. Quã excõicationis sniam in oẽs ⁊ singu-
los talr vt predicit ꝓtumaces pfata nra monitione canonica p
eunte: ⁊ eoꝝ obedientia requirẽte: nũc vt rex: ⁊ tũc vt ex nũc feri
mus in his scriptis. Absolutionẽ haruꝫ sniarũ nobis tm̃modo
reseruandũ. Cõcludit iudex secularis modo suo. Batũ ⁊c. No
ta insup sup scõm modum ꝙ cũ vt dictũ est scõs modus pceden
di ⁊ pcessum fidei incipiẽdi est p modũ denũciationis vbi denũ
ciãs non offert se pbaturum: nec vult facere ptem: sed dicit ꝙ
denunciat rõne snie excõicatiõis late: vel zelo fidei. ⁊ ꝓpter bo
num reipublice. ideo secularis iudex hoc dz in sua citatione ge
nerali: aut p̃missa monitione specificare ꝙ nemo estimet se pe-
nalem fieri etiam si in pbatione defecerit: qr offert se nõ vt accu
satus: sed vt denuncians. Et tũc qr plures cõparebunt ad denũ
ciandum iudici. notare dz iudex vt pcedat modo qui sequit.
Primo haberet notariũ ⁊ duas honestas psonas: siue sint cle-
rici: siue laici: vel si notarius nõ posset haberi. tũc loco notarij
sint duo viri idonei. Hoc eñ tangit in. c. vt offm̃. §. verũ. li. vj.
vbi dr. Uerum qr in cã graui crimine cũ multa oporteat caute
la pcedi: vt in reos sine vllo proferat error dure ac digne seue
ritas vltionis. Uolumus ⁊ mãdamus vt in examinatione testiũ
quos recipi sup hoc crimine p̃dicto: ip̃mq; ꝓtingentibus opor
tuerit adhibeatis duas religiosas ⁊ discretas psonas. Hic ar-
chidi. in glo. possunt intelligi plone honeste: siue sint clerici: si-
ue laici. Sequitur. in quarum p̃tia per publicaꝫ si commode
habere potestis psonaꝫ: aut per duos viros idoneos fidelr eo
rũ depositiones testiũ describant. Nota ergo ꝙ his psonis ad
hibitis mãdet denuncianti iudex ꝙ det in scriptis: vel saltẽ di-
cat ꝓbo. Et tunc notarius seu iudex incipiat processum per mo
dum qui sequitur.

¶ In noie dñi amẽ. Anno a natiuitate dñi ⁊c. tali die talis mẽ
sis in p̃tia mei notarij: ⁊ testium infra scriptorum, talis de ta-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

li loco.ꝛ talis dyocesis.vt supra cõparuit psonaliꝛ in tali loco
corã honorabili iudice.ꝛ obtulit eidẽ cedulã tenoris sequentis
inseraꝫ tota.Si aũt nõ per cedulam.sed verbo ponaꝫ sic.Com
paruit ꝛc.ꝛ denunciauit eidem ꝙ talis de tali loco.dyocesis ta
lis asseruitꝛ dixit ꝙ sciret hoc.vel ꝙ fecerit talia nocumẽta sibi
vel alijs psonis.Quo facto incõtinenti faciet iurare ipm denũ
ciantẽ modo ꝯsueto.vel ad quatuor dei euangelia.vel sup cru
cem.erectis digitis tribus.ꝛ duobus depressis in testimoniuꝫ
sancte trinitatis ꝛ damnationẽ aie ꝛ corporis de dicẽda verita
te super denunciatis.ꝛ pstito iuramento interrogabit eũ.Unde
scit esse vera que denunciauit.ꝛ si vidit vel audiuit.Si dicat se
vidisse aliqua.vtputa qꝛ ibi repertustali hora tẽpestatis.vel qꝛ
tetigit iumẽtum.vel qꝛ intrauit stabulum.Interrogauit iudex
vbi eum vidit.ꝛ qñ.ꝛ quotiens.ꝛ per quem modũ.ꝛ qui erãt p
sentes.Si dicat ꝙ non vidit.sed ꝙ audiuit.Interrogabit eum
a qbus audiuit.ꝛ vbi.ꝛ qñ.ꝛ quotiens.ꝛ qbus pñtibus audi
uit.formãdo articulos de quolibet ꝓdictoꝝ singulariter ꝛ di
uisim.ꝛ notarius seu scriptor ponat totum in actis seu in ꝓces
sum immediate post predictam denunciationem continuando
sic.Qua quidem denunciatione vt premittitur facta ipse in
quisitor incontinenti fecit intrare ad quatuor dei euangelia ꝛc.
vt supra ipm denunciantem de dicenda veritate super denun
ciatis.ꝛ interrogauit eũndem vnde ꝛ qũo ea que denũciauerat
nouerat vel suspitionem habeat esse vera.Respondit.qꝛ vidit
vel audiuit.interrogauit vbi vidit.vel vbi audiuit.ꝛ dixit. ꝙ
tali die.talis mensis.talis anni in tali loco.Interrogauit quo
tiens vidit vel audiuit ꝛc.ꝛ formentur articuli vt dictum est.et
totum ponatur in processu.ꝛ specialiter interrogatur.qui sciũt
cum eo in tali causa.ꝛ qui possunt scire.Quibus omnibus sic
peractis vltimo interrogabitur.si denunciat mala voluntate.
odio.vel rancore.vel omittat aliquid fauore ꝛ amore.vel alias
denunciat rogatus vel subordinatus.Et postremo iniungetur
ei virtute iuramenti prestiti tenere secretum quicquid ibi dixit
vel per iudicem sibi dictum fuit.ꝛ ponetur totum in ꝓcessu ꝛin
actis.ꝛ omnibus expletis ponatur paulo infra.Acta sunt hec ĩ
tali loco.tali die.talis mensis.ꝛ tali anno.in pñtia mei notarij
vel scriptoris.adiuncto mihi tali in vigorem officij tabellionꝫ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tus:ꝛ talium teſtium ad hoc vocatorum ꝛ rogatorum.

Tertius modus proceſſum incipiẽdi q̃ etiã eſt communis ꝛ vſitatus modus:ꝛ cuꝫ hoc ſecretus eſſet vbi nullus accuſator vel denunciator ſe offerret:ſꝫ fama laboraret in aliqua ciuitate vel loco de aliq̃ malefica ꝛ etiam tali ꝛ ꝓpter famam iudex abſq; citatione generali de qua ſupra ſeu monitiõe ex officio ꝓcedere vellet:eo ꝙ talis clamor frequẽs perueniret ad aures eius: tũc iterum inchoare põt ꝓceſſum in pñtia ꝓſonaruꝫ vt ſupra. In noĩe dñi amen. Anno a natiuitate dñi tali die mẽſe tali ſeu menſibus talibus. Ad aures talis officialis aut iudicis talis loci puenit:pluries fama publica referente ac clamoſa inſinuatione proꝺucent:ꝙ talis de tali loco dixit vel fecit talia ad maleficia pertinentia contra fidẽ ac communẽ vtilitatẽ rei publice:ꝛ ponatur totum prout fama laborat ꝛ paulo infra. Acta ſunt hec die tali menſis talis/de anno tali in pñtia teſtium talium vocatorum ꝛ rogatorum ꝛ mei q̃ notarij talis authoritate ſeu ſcriptoris vigore tali. Sed anteq̃ ſecunda pars inchoetur:videlicet qualiter hmõi proceſſus eſt continuandus p̃mittenda ſunt aliqua ſuper teſtes examinandos quot in numero eſſe debeant:ꝛ cuius conditionis.

¶ Queſtio ſecunda de numero teſtium.

Quia dictuꝫ eſt in ſecundo modo de dictis teſtium: qualiter inſcribi debeãt ſcire numerũ ꝛ ꝯditionez illoꝝ opus eſt. Queritur vtrũ iudex duoꝝ teſtium legitimoꝝ non ſingulariũ poſſit licite aliquem de hereſi maleficaruꝫ ꝯdẽnare vel plures:q̃ duo neceſſario requirant̃:ꝛ dicunt̃ teſtes ſingulares qñ in dictis ſunt partiales. cõcordãt tñ in ſubſtantia ſeu effectu rei:vt ſi diceret maleficiauit mihi vaccam alter puerũ cõcordarent in maleficio. Hic aũt querit̃:vbi teſtes nõ ſunt partiales:ſed oĩno ꝯcordant. Et rñdetur:ꝙ q̃uis videant̃ ſufficere duo teſtes de rigore:quia regula eſt:ꝙ in ore duoꝝ vel triũ ſtat omne verbuꝫ:tñ de iuris equitate nõ vident̃ in hoc crimine duo ſufficere: propter criminis immanitatẽ. In criminibꝰ eñ probationes debẽt eſſe luce clariores. ff. de ꝓbatiõibꝰ:ſ aũt. Et hereſis precipue talis inter maiora crimina enumerat̃. Et ſi dicat̃ ꝙ in hoc

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

crimine ſufficiũt leuiores ꝓbationes qꝝ leui argumẽto qs de-
tegit. C. de here. li. vj. Leti argumẽto recedendo a iudicio ca-
tholice religionis ⁊ tramite hereticũ ſe facit. Rñdetur verum
eſt ad ꝓſumendũ: non aũt ad ꝯdẽnandũ: tũ propter iuris ordi
nis in hoc crimine detrũcationẽ. Jn hoc eñ ordo iudicarius
in fauorẽ fidei detrũcatur: qꝝ nec delatꝰ videt teſtes iurare nec
etiã ſibi publicantur vt poſſet eis graue periculuꝫ imminere:
vt in ca. ſtatuta. de here. li. vj. ꝓpter qđ delatus non poſſet di-
uinare: ſed tenet ipſe iudex ꝓ ſe ⁊ ex officio de teſtiũ inimicitia
ꝙquirere: qꝝ excludunt vt infra patebit: ⁊ etiã ſi depoſuerunt
confuſe de cauſa ꝯſciẽtie eos iteruꝫ interrogare: qđ pot facere
extra de teſti. ꝓ tuas. ⁊. ff. de q̃ſtionibꝰ repeti. nã quãto magis
via defendendi delato ſubtrahitur tantomagis incũbit iudici
ſollicitudo diligentius inquirẽdi. Ubi ergo inuenirentur duo
teſtes cõcordes ⁊ legitimi contra quẽq̃: nec ex hoc vellẽ eũ de
tanto crimine ꝯdẽnare: ſed purgationẽ ſi eſſet diffamatus in-
dicere vel ꝓpter vehemẽtẽ ſuſpitionẽ que oritur ex dictis duo-
rum teſtiũ facere eũ abiurare: vel queſtionare ſeu ſentẽtiã differ
re: non eñ videtur tutum ad vocẽ duorum teſtium hoiem bo-
ne fame de tanto crimine condẽnare. Secꝰ ſi fuerit male fame.
De hoc Archi. pleniꝰ in ca. vt offiñ. §. verũ. in prin. de here. li.
vj. ſuper verbo teſti. ⁊ in ca. fidei. Jn fine gloſe illius capituli.
Et Jo. an. ibidẽ. Jn ca. etiam excõicamus itaq̃. extra de here.
§. addicimus. dr q̃ faciat eps iurare tres: vel plures boni teſti
monij viros de dicenda veritate ſi ſciuerint in parrochia tales
hereticos ibi eſſe.

Idẽ q̃ ſi queritur? Utrum iudex per teſtes ſingula
res ſolum vel ſaltez cum infamia poſſet iuſte de tali
hereſi aliquẽ ꝯdẽnare? Rñdetur q̃ non. nec ꝓ teſtes
ſingulares ſolum: nec etiã cũ infamia: extra de teſti.
cũ literis. pſertim cũ in criminibus ꝓbationes debẽt eſſe luce
clariores: vt ſupra patuit. ⁊ in hoc crimine nemo ſit ex pſũptio
ne dãnãdus. extra de pſumpt. literas: ergo tali indicii purga
tio rõne infamie ⁊ abiuratio rõne ſuſpitiõis vehemẽtis q̃ ꝯſur
git ex dictis teſtiũ: tñ vbi teſtes ſunt ſingulares cõcordãt tñ in
ſubſtãtia facti ⁊ euidẽtia facti ꝯcurrũt: tũc iudicis ꝯſcia ibi one
raꝫ. ex idirectorio habet q̃ſtio quotiẽs poſſit teſtes examinari.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Questio tertia.

Quod si queritᷣ. Utruz iudex testes possit cōpellere ad iurādū de dicenda eidē in causa fidei seu maleficarum veritate. Et etiaz pluries eos examinare? Rñdetur ꝙ sic: ꝑsertim ecclesiasticus iudex: vt supra patuit in ca. vt officium. §. veruz. Et ꝙ testes cogēdi sunt in causis eccl'iasticis veritatē deponere medio iuramento. extra de testi. cogen. ca. puenit. alʒ testimonium non valebit. Et extra de here. c. excōicam⁹ itaqz. §. adiᷣcimus. dr ꝙ archiepʒ vel epʒ parrochiā in qua fama fuerit hereticos habitare circūeat: ꝛ ibi tres vel plures boni testimonij viros: vel etiā si expedire videbitur totā vicinitā iurare cōpellat: ꝛ sequitur infra. Si qui vo ex his iuramēti religionē obstinatiōe dānabili respuētes iurare forte noluerint ex hoc ipso tanqz hereticī reputentᷣ. Qd aūt pluries possit examinari. Item dicit archi. in. c. vt officiū. §. verū. sup ver. testiū. vbi dr sic. Inquisitor hic aūt iudex dz esse sollicitus: vt si testes cōfuse deposuerūt: ꝛ de causa scientie minus plene requisiti fuerunt ꝙ iterato cum eis inquirat. Mā hoc de iure fieri possunt. extra de testi. cogendis. vt supra tactum est. ff. de questionibus repeti.

¶ Questio quarta de conditionibus testium.

Questio sup ꝯditiones testium. Nota ꝙ excōicati. Itē participes ꝛ socij criminis. Itē infames ꝛ criminosi serui contra dños admittuntᷣ ad agenduz ꝛ testificandū in causa fidei quacūqz. Itē sicut hereticus cōtra hereticum ad testificandū admittitur: ita maleficus contra maleficum: in defectum tñ aliaruz ꝓbationum ꝛ semp contra ꝛ non pro. vxor etiam ꝛ filij ꝛ familiares contra ꝛ nō pro. ar. per ca. filiᷣ. de here. li. vj. ꝛ hoc ideo qr eorum testimoniū est magis efficax ad ꝓbandum. De primis ptz in ca. in fidei debere ibidem. In fidei fauorē concedimus: vt in negotio inquisitiōis heretice prauitatis excōicati ꝛ ptiᷣceps vel socij criminis ad testimonium admittantᷣ in defectu aliarum ꝓbationū contra hereticos: credentes: receptatores: fautores: ꝛ defensores eorum. si ex verisimilibus cōiecturis et ex numero testiū aut ꝑsonarum: tam deponentiū qᷣ eorum cōtra quos agitur ꝛ deponitur qualitate: aut aliᷣs circūstantijs

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſic teſtificantes nō falſa dicere p̄ſumant. Be puris qñ p̄ſumit q̄ deponūt zelo fidei. pz in. c. accuſatus. §. lz. vbi ſupza. vbi dī. Licet vero periuri. ꝛ poſt pniam repellant̄. ſi tñ hi qui coza. et infra: ſi ex manifeſtis iudicijs apparuerit tales nō animi leuita te aut odij fomite: ſeu cozruptione pecunie: ſed zelo fidei ozthodoxe dictū ſuum vellent cozrigere: ac modo que p̄ius tacuerāt reuelare in fauozem fidei: niſi aliud obſtiterit ſtare dz: tam p̄ ſe q̄ reliquos atteſtationibus eozundē. Et q̄ infames ꝛ criminoſi ꝛ ſerui contra dños admittunt̄. Archi. in. c. alle. accuſatus. in §. lz. ſuper verbo exceptum. dicit ita. Tanta eſt labes criminis hereſis q̄ ad eius actionem etiam ſerui aduerſos dños ſuos: et quilibet crimtnoſus etiam infames aduerſus quēlibet admittuntur: vt. ij. q. vij. §. huic opponitur.

¶ Queſtio. v. an inimici capitales ad teſtificādum admittunt.

Sj vero queritur. Utrum iudex inimicos capitales alicuius delati poſſit in tali caſu ad teſtificandum ſeu agendum admittere contra illum. Reſpondemus q̄ non. Unde Archi. vbi ſupza. Non tñ intelligas q̄ in hoc crimine inimicus capitalis admittitur ad actionez. iij. q. v. c. ij. ꝛ de ſymo. licet heli. in fine. de hoc etiam ſatis notat Doſtien. in ſum. de accu. §. quis poſſit. ſed dicuntur inimici capitales. Nota q̄ quia ſolum ratione inimicitie quis repellitur: ꝛ non quecunq; repellit ſed capitalis intelligitur: qz moꝛs inter eos eſt de facto illata: vel fuit intentata. ſeu ea que ſunt ad moꝛtē inductiua: aut via vel vulnera grauia vel letalia ſunt ſecutaꝛ ſimilia: que ad peruerſitatem ꝛ maligni tatez agentis p̄ paſſum iudicant manifeſte. ꝓpter qđ p̄ſumitur q̄ ſicut intentauit p̄ iſtum moꝛtē tꝑalem per illū modū. ſ. vulnerando intentaret etiam per iſtū crimen hereſis imponēdo. ꝛ ſi cut voluit ei auferre vitā: vellet auferre famam: quare tales inimici capitales a teſtimonio legitime expellunt̄. Alie vero inimicitie p̄ſertim graues: ꝛ put etiam faciliter mulieres ad inimicitias commouent̄. ꝛ ſi non repellunt totaliter: tñ dictum eoꝝ dubitant aliqualr: vt non ſit plena fides eoꝝ atteſtationibus adhibēda: ſed cū alijs adminiculis: ꝛ alioꝝ teſtium dictis p̄ñt plenam facere ꝓbationem: pzeſertim vbi iudex delatum interrogat. An ne putet ſe habere inimicū q̄ tale crimē ad moꝛtez ſibi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ex inimicitia imponere auderet: si dicet ita interrogabit qua il
la sit psona: ⁊ tunc iudex aduertet si illā psonaz de qua suspitio
est: q̄ ex inimicitia deposuerit denotauit. Jn tali em̄ casu vbi iu
dex etiā de cā inimicitie per alios honestos informatur: ⁊ alia
adminicula non occurrunt ⁊ alioꝝ testium dicta poterit secure
talē testē repellere. Si vō delata psona dicet. Nō spero aliquez
talem habere inimicum: licet interdū brigas cū mulieribꝰ ha
buerim: vel si dicet: habeo inimicū ⁊ non expressit debite: sed
quendaz aliū qui fortassis nō deposuit: tūc dicta talis testis
etiā si alij dicerēt: q̄ cā inimicitie deposuisset: iudex tñ nō dz re
pellere sed ad plenam p̄bationem cū alijs amminiculis ꝓsequa
re. Reperiunt cōplures minus prudi ⁊ circunspecti qui hmōi
depositiones mulierum refutare ⁊ annihilare querūt dicētes
illis standum non esse: eo q̄ sepissime cū rixose sint ex inuidia
deponere solēt. Hi qui ignorāt astutias ⁊ cautelas iudicum lo
quunt ⁊ iudicāt: vt ceci de coloribꝰ de q̄bus astutijs in. xj. ⁊. xij.
q. patebit. ¶ Scda pars qualr processus est ꝓtinuandus
questio. vj. Et qualr testes sunt examinandi in pñtia quatuor
aliaꝝ personaꝝ: ⁊ qualiter delata est interrogāda dupliciter.

Am nūc sexto queriť. Qualiter p̄cessus hmōi ad
uersus maleficas in cā fidei sit ꝓtinuandus: Consi
derandū est primo: q̄ qr in cā fidei p̄ceditur sum
marie simplr ⁊ de plano absq̄ aduocatoꝝ ⁊ iudi
cioꝝ strepitu ⁊ figura: vt pz ca. statuta. li. vj. qualr
etiam ista verba intelligantur: ptz extra dever. sig. ca. sepe ꝓti
git: q̄ cās cōmittimus ⁊ in eoꝝ aliq̄bus simplr: ⁊ de plano ac si
ne strepitu ⁊ figura iudicij p̄cedi mādamus: de quoꝝ significa
tione verboꝝ multis ꝓtenditur ⁊ qualr p̄cedi debeat dubitat.
Nos aūt dubitationez hmōi q̄stum est nobis possibile decide
re cupientes hac in perpetuū valitura constitutione sancimus:
vt iudex cui taliter cām cōmittimus necessario libellum nō exi
gat litis contestationem non postulet tempore feriarum ob ne
cessitates hoīm indultarū a iure p̄cedere valeat: amputet dila
tionem: materiā litis q̄stum poterit faciat breuiorē exceptiōes
appellationes: ⁊ dilationes: frustratorias: repellendo partium
aduocatorum procuratorum contentiones: ⁊ iurgia testiumq̄
superfluam multitudinē refrenādo: nō sic tñ iudex litē obtuat:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quin ꝓbationes necessarie admittent̄:citationē vero ac ꝓtesta
tionem iuramenti de calumnia siue de dicenda veritate neveri
tas occultetur per ꝯfessionem huius intelligimus non excludi
hec ibi.Et q2 processus vt visum est supra est simpliciter incipiē
dus:q2 vel propter instantiam accusatoris : vel propter zelum
denunciatoris:vel propter clamorem fame laborantis:ꝛ ꝓcessus qui fit ad instantiam ꝑtis accusantis iudex in hac materia
non debet acceptare cum maleficarum facto opere demonum
occultantur:nec accusator per euidentiam facti sicut in alys cri
minalibus ꝓcedere ꝛ se defendere potest:immo cōsulere debet
accusatori:ꝙ amoueat verbum accusationis:ꝛ ponat denūcia
tionis.ꝛ hoc propter accusatoris graue periculum.Ideo super
secundum modum qui ꝛ vsitatus ꝛ similiter super tertium in q̄
bus proceditur:ꝛ non ad instantiam partis.Notandum:ꝙ q2
dictum est in precedentibus:ꝙ iudex specialiter dz interrogare
denunciantem qui sciunt cū eo in tali cā ꝛ qui ꝑnt scire.Ideo iu
dex faciet citari illos testes quos denūcians intimauit:ꝛ q̄ ma
gis videnī scire in facto:ꝛ scriptor ꝓtinuabit ꝓcessum scribedo
sic.Post que attēdens ipe iudex denunciata sibi hereticalia aī
dicta fore ex sui natura esse talia ꝛ tam grauia que non ꝑnt nec
debent cōuenientibus oculis tolerari:cū cedant in opprobriū
diuine maiestatis:ꝛ tam fidei catholice q̄ reipublice detrimen
tū descendit ad se informandū ꝛ ad testes examinandū per mo
dum qui sequitur.

¶Interrogatoria super testes.

Talis testis de tali loco citatus:iuratus:ꝛ īterroga
tus:si cognoscit talem exprimendo nomē delati.
Et dixit ꝙ sic.Item interrogatus de causa cogni
tionis:ꝛ dixit ꝙ pro eo quod vidit;ꝛ locutus est si
bi pluries:vel sic vel alias:quia fuerunt socy:ꝛ ex
primentur cause cognitionis.Item interrogatus de cognitio
nis tempore:ꝛ dixit ꝙ sunt.x.anni vel tot.¶Item īterrogatus
de fama illius:ꝛ presertim ad ea que sunt fidei : ꝛ dixit ꝙ quo
ad moralia est homo bone fame:vel male quantum autem ad
ea que sunt fidei dixit:ꝙ est fama i tali loco quod practicat ali
qua contra fidem vt maleficus.¶Item interrogatus quid est
fama : et dixit.¶Item interrogatus si vidit vel audiuit ta-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lẽ talia facientem ꝛ dixit. Jtẽ interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientẽ: ꝛ dixit. ¶ Jtẽ interrogatus vbi audiuit dici supradicta: ꝛ dixit ꝙ in tali loco. Jtẽ interrogatus in quorũ pñtia ꝛ dixit ꝙ illoꝝ. ¶ Jtem interrogatus si ex sua consanguinitate aliqui ꝓpter maleficia fuissent dudũ incinerati vel suspecti habiti: ꝛ dixit. ¶ Jtem interrogatus an cum suspectis maleficis habuit familiaritatem ꝛ dixit. Jtem interrogatus de modo ꝛ cã ꝙ dicta fuerunt: ꝛ dixit ꝙ ea de cã ꝛ tali modo. Jtẽ interrogatus si videt sibi ꝙ talis dixit seu fecerit trufatorie seu recitatorie seu aio indeliberato vel potius assertiue ꝛ aio deliberato: ꝛ dixit ꝙ fecerit supradicta iocose ꝛ trufatorie seu recitatiue ꝛ non animo sic credendi vel assertiue. Jtem interrogatus de causa credentie huius. Et dixit: ꝙ credit ꝓ eo sic: qꝛ ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum: qꝛ nonnunq̃ dicunt aliqui recitando alioꝝ verba: vel trufando: vel ꝛferendo: vt alios alliciunt vel incitent: licet etiam interdum asserendo vel affirmando. Jtem interrogatus si hec deponit odio vel rãcore seu dimittit amore vel fauore. Et dixit ꝙ ꝛc. Et sequitur: iniunctum est sibi tenere secretum. Acta sunt hec in tali loco: die tali. in presentia taliũ testiũ vocatoꝝ ꝛ rogatorum ꝛ mei notarij seu scriptoris. Vbi semper aduertendum ꝙ in tali examine ad minus persone quinq̃ debent presentes esse: scz iudex inquirens: testis vel denuncians: respondens vel ipse delatus: postea comparens. Tertius est notarius seu scriptor. vbi deest notarius: ꝛ tunc adiungat sibi alium honestum qui duo suppleant vices notarij vt supra tactũ est: ꝛ hoc apostolica authoritate qua tunc in illo actu funguntur: vt. s̃. in ca. vt officium. de here. li. vj. Et duo honesti viri tanq̃ testes eoꝝ qui deponuntur. ¶ Jtem aduertendum: ꝙ testis citatus debet etiã esse iuratus. i. vt prestet iuramentum modo quo supra de dicenda veritate: alias false inscriberetur citatus ꝛ iuratus. Consimiliter examinentur alij testes: quib⁹ examinatis. Si iudex videat factum esse probatum plene: vt si non plene tñ esse maxima indicia ꝛ suspitione vehementes. Et nota: ꝙ loquimur non de leui suspitione que ex leuibus coniecturis oritur: sed ꝙ multum diffamata est super maleficia puerorum iumentum ꝛc. Tunc iudex si timet de fuga delati vel delate faciat eum capi: si autẽ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

non timet de fuga faciat eum citari. Et siue capiatur siue non prius faciat iudex eius domum improuise scrutari ⁊ cūcta scrinia aperiri:⁊ in angulis pixides ⁊ oia instra tolli que reperiuntur:⁊ sic ꝓstituto iudex collectis his de q̄bus est delatus: et de his de quibus est per testes conuictus vel habitus suspectus formet interrogatoria super illis.ac inquirat habito secum notario ⁊c.vt supra p̄stito prius corporali iuramēto ad quatuor dei euangelia de dicenda veritate tam de se q̄ de alys: ⁊ hoc ꝙ modum qui sequit conscribantur etiam singula.

¶Interrogatoria generalia sup maleficam aut maleficum. Et est primus actus.

¶Alis de tali loco delatus iuratus sup quatuor dei euangelia corporaliter tacta tam de se q̄ de alys dicere veritatem: ⁊ inde interrogatus vñ est seu vnde originem traxit.Et perpendit:q̄tali loco talis dyocesis. ¶Item interrogatus qui sunt ei⁹ parētes:si sunt viui vel mortui.Et rñdit:q̄viui in tali locovel mortui in tali loco. ¶Item interrogatus vtrū naturali mortevel in cineratu:⁊ dixit q̄ tali. ¶Ibi nota:q̄ hocfit qⁱvt plurimumvt in ꝙ.pte operis patuit:malefice ꝓprios infantes demonib⁹ offerunt aut eos instituunt:⁊ cōiter tota ꝙgenies existit infecta: et vbi deponentes affirmassent ⁊ ipsa negat:⁊ iam esset suspecta. ¶Item interrogatus vbi fuit nutritus:⁊ vt in plurib⁹ ꝙuersatus:⁊ dixit:q̄ in tali loco vel tali.⁊ si videat qđ mutauit locum ꝓprium q⁊ forte mater nō fuit suspecta:nec aliquis ex parētela ⁊ tū conuersatus in alieno ⁊ p̄sertim in locis in q̄bus ꝙsueuerunt maleficevigere interrogabit sic. ¶Itē interrogatus quare mutauit sue natiuitatis locum:⁊ se transtulit ad commorandum in tali loco vel talibus:⁊ dixit q̄ ex tali causa. Itē interrogatus:si in dictis locis vel alibi audiuit loqui de materia maleficaꝝ:puta q̄ tēpestates ꝙcitare vel iumēta maleficiata ⁊ vacce liquore lactis priuare ⁊c.de tali materia de qua est delata:⁊ si dicit q̄ sic interrogetis. ¶Item interrogatus qđ audiuit loqui: ⁊ scribant singula que dicet. Si aūt negat ⁊ dicit se nihil audiuisse:tunc sic. ¶Item interrogatus si credit maleficas esse:⁊ q̄ talia possit fieri que referuntur:vt tempestates concitare:iumēta inficere:⁊ hoies ⁊ dixit. Et nota:q̄ maleficeyt plurimum ne-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

gant prima fronte vñ suspitio oriꝝ magis ꝙꝫ si responderent si sint aut non sint cõmitto superioribꝰ. vnde si negant tunc interrogenꝫ. ¶Item interrogatus. qd ergo vbi comburunꝫ: tũc innocenter condennanꝫ: ꝛ dixit.

¶Interrogatoria particularia super eosdem.

Buerrat iudex ꝙ nõ ꝓcrastinet subsequẽtes interrogationes: sꝫ indilate ꝓponat. ¶Itẽ interrogatꝰ cur cõis ppls eã timeret: ꝛ dixit. ¶Itẽ interrogatꝰ an sciret se eẽ diffamatã ꝛ ꝙ odio haberet: ꝛ dixit. ¶Itẽ iterrogatꝰ cur illi psone obiecit: dicẽdo. tu nõ transibis impune: ꝛ dixit. ¶Itẽ iterrogatus: qd mali sibi fecisset illa persona ꝙ talia verba in eius damnũ ꝓtulisset: ꝛ dixit. Et nota ꝙ hec interrogatio est necessaria: vt deveniat ad fundamentũ inimicitie: qꝛ in fine delata allegabit inimicitiã: sꝫ vbi nõ est capitalis: sed modo muliebri cõcitata nõ impedit. Hoc enim est maleficaꝫ ppꝛium concitare aduersum se: vel verbis inutilibus aut factis. puta petit sibi ꝑstari aliquid: aut infert ei damnũ aliqd in orto: ꝛ similia ad hocvt occasionẽ recipiant ꝛ se manifestant in verbo vel in opere: quam manifestationeꝫ hñt facere ad instantiã demonũ vt sic peccata aggrauentꝫ iudicũ dũ manent impunita. ¶Nota enim ꝙ talia faciunt: non in alioꝫ pñtia vt si deponens vellet testes ꝓducere non haberet. ¶Nota etiã ꝙ incitantꝫ a demonibus: vt a multis maleficis ꝛ post incineratis experti sumus: ita ꝙ ꝑ ipsarum voluntatẽ habẽt incitare ꝛ maleficiare. ¶Itẽ interrogatus qũo effectus potuit ꝑsequi suꝑ minas vt puer aut iumẽtũ tã tacito maleficareꝫ: ꝛ dixit. ¶Itẽ interrogatus iterũ: ꝛ quare dixisti ꝙ nunꝙꝫ deberet habere sanum diẽ: ꝛ ita factum est: ꝛ dixit. ¶Item si oĩa negat: interrogetur de alijs maleficis: alĩs testibus illatis: puta in iumẽtis vel pueris. ¶Itẽ interrogatus cur visa fuerit in cãpis vel in stabulo cũ iumẽtis: tãgẽdo: put interdũ solent facere: ꝛ dixit. ¶Itẽ interrogatus: cur tetigit puerũ ꝛ ꝙ postea male habuit: ꝛ dixit ¶Item interrogatus. qd egit in cãpis tpe tempestatis: ꝛ sic de multis alĩs. ¶Item vnde ꝙ cum habeat vnaꝫ vaccã: aut duas ꝙ plus abundat in lacte ꝙ vicine hñtes quatuor aut sex. ¶Itẽ cur manet in statu adulterij aut cõcubina. lꝫ non seruiãt ad ꝓpositum: tñ suspitionẽ generant amplius ꝙꝫ sup ꝓbas ꝛ hone-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

stas delatas. Et nota q̄ sepius sup articulos ꝯ eā delatos inter rogāda est. vtrum maneat in eodē ꝓposito aut non. ¶ Qua cō fessione pacta ꝛ scripta siue ad ꝑtem negatiuā: siue affirmatiuā siue sub ábiguo scribaꝫ postea. Acta sunt h̄ in tali loco ꝛc. vt. s̄. ¶ Questio septima in qua varia dubia declarant sup p̄missa interrogatoria: ꝛ rñsiones negatiuas. An delata sit incarcerāda: ꝛ qñ p manifeste deprehensa in heresi maleficaꝝ sit habenda. Et est actus secundus.

Querit primo q̄d agendū sit vt plurimū ꝯtingit pso na delata oia negat? Rñdet. Judex hz circa tria attēdere. s. sup infamiā: sup indicia facti: ꝛ sup dicta testium. si vcz oia insimul ꝯcurrunt: aut si nō oia insimul: vt plurimum etiā ꝯtingit: eo q̄ malefice statiz ppter fozefacta in aliqua villa aut ciuitate infamant. īdicia ēt facti sunt pre oculis: puta in pueris maleficiatis: aut in iumentis: que sepius inficiunt: aut lacte priuant. numerus etiam testium est inscriptus: qui licet sint singulares: puta q̄ vnus deposuit q̄ puerum sibi maleficauerit. alius vero iumentū. tertius vero super infamiam: ꝛ sic de alīs tamen in substantia facti cōcordant: puta in maleficijs ꝛ q̄ vt malefica sit suspecta: ꝛ isti testes licet non sufficiant ad condennandum absq̄ infamia: vel etiā cum infamia: vt supra tactum est qōne. iij. tamen cum indicijs facti posset ex his tribus insimul reputari non vt suspecta vehemenˉter: aut violenter. de quibus suspitionibus inferius declarabitur: sed reputari vt manifeste deprehensa in heresi maleficarum: vbi videlicet testes idonei. i. non ex inimicitia ꝛ sufficiētes in numero: puta sex: octo vel decem iurati concurrent: ꝛ cōsequenter deberet penis in capitu. ad ad abolendam. §. presenti. de here. subiacere. ꝛ. c. excommunicamus. ij. ꝛ hoc siue crimē sit fassa: siue non: ꝛ hec sic probantur. Nam quod dictum est quod vbi omnia tria p̄fata concurrunt: tunc pro manifeste deprehensa in heresi debet reputari: non est intelligendum quod necessario oia tria incurrere: sed p̄baꝫ sic p̄ argumentū a fortiori. Nā vnūq̄dq̄ p̄ seiter illa duo que sunt indiciū facti: ꝛ testiz ꝓductio legitima pōt reddere aliquē vt p̄ deprehēso in hereticā pranitate habeaꝫ: quantomagis vbi ambe p̄bationes pariter

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cõcurrunt. Mã iuriste vbi querũt quot modis de iure aliquis habeť p manifeste deprehenso in heretica prauitate? Rñdetur q tribus: vt notat Bernardus in glo. ordinaria in capło ad abolendã. §. pñti. ⁊ vbo deprehensi. extra de hereti. ⁊ tactũ est supra in qõne prima in principio operis. ſ. facti euidentia. puta qr publice p̃dicauit heresim: hic aũt ponimus iudicium factip pter publicas minas quas intulit dicendo nunqz annos dies habilis vel simile: ⁊ effectꝰ fuit subsecutus: sequiť. vel legitima p̃batione per testes: vel tertio ex ppria confessione. vnde sivnũ quodqz illoꝝ per se facit ⁊ reddit aliquez tanqzmanifeste suspectũ: quãtomagis insimul iũgendo infamiam ⁊ indicia facti cũ testiũ depositione: lz ibi dicať euidens factũ ⁊ hoc indicium facti. ⁊ hoc est: qr dyabolus non manifeste operatur: sed occulte damna autem ⁊ instrumenta maleficij que reperiuntur dant indicium facti: vndevbi euidens factum in alia heresi solum sufficeret hic adiungimus tria. Be secundo vero q talis deprehẽsus lz negaret: tñ iuxta illa capitula esset puniendus: sic probať Nam deprehensus facti euidẽtia: vel per testes aut fatetur crimen vel non. Si fatetur ⁊ est penitens tradendus est brachio seculari vltimo suspicio feriendus. Juxta capitulum ad abolendam. vt. s. est carceri perpetuo detrudendus. Juxta capitulum excommunicamus. secundo. Si autez non fatetur sed stat in negatiua: est vt impenitens tradẽdus potestati curie secularis animaduersione debita puniendus: vt notat Hostiensis in sum. titulo de hereticis qualiter deprehendãtur. Sic ergo concluditur q si iudex isto modo procederet super interrogatoria ⁊ testium depositiones: cum vt dictum est in causis fidei summarie simplr ⁊ de plano procedi potest: ⁊ ipam delatam carceri deputaret ad tps vel ad annos plures si forte post annum squaloribus carceris depressa crimina fateret non iniuste sed iuste procederet Attamen ne videatur sententiam precipitare: immo secundum omnem equitatem procedere. queritur quid consequenter agendum sit.

¶ Questio octaua ⁊ precedenti annexa an sit incarrerãda: ⁊ de modo capiendi. Et est actus tertius iudicis.

Ad vero sup negatiuas rñsiones malefica sit carceri ad custodiam mãcipanda vbi p̃fata tria ꝯcurrunt. ſ.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fama:indicia facti:ꝛ ꝓductiões teſtiū.aut ſub cautiõe fideiuſ
ſoꝝ dimittenda vt denuo citata rñdeat.Rñderi põt exꝝ tribus opinionibus.Prio eñ aliquoꝝ ſnia eſt:ꝙ carceribꝰ ſit mancipãda:ꝛ nullomõ ſub cautiõe dimittẽda:ꝛ hi immittunt rõnitacte in p̃cedẽti q̃ſtione:qꝛ videlz habeꝫ ꝓ manifeſte deprehenſa vbi illa tria cõcurrũt.Alij vo:ꝙ añ incarnationem põt cautioni fideiuſſoꝝ relinqui:ita ꝙ ſi fugam caperet:ꝙ tũc ꝓ cõuicta habereꝫ:lz poſt incarnationẽ ſup negatiuas rõnes non ſit cautioni:vel manu lente relinquẽda:qñ videlz illa tria concurrunt ſupꝛa notata:eo ꝙ tũc non poſſet ſniari ꝛ plecti ad moꝛtẽ ꝛ hic immittit ꝯſuetudini.Tertij ſunt q̃ dicũt:ꝙ nõ ſunt danda infallibilis regula ſed iudici ſit relinquendum vt ꝑm dicta teſtium ꝛ infamiã perſone:ꝛ ſi iudicia facti ꝯcurrunt:tãto grauius diſcernaꝫ ꝓ modum patrie ſeruando ꝛ ꝯſuetudinem concludentes:ꝙ ſi nõ poſſet habere fideiuſſoꝛes notabiles ꝛ fortaſſis ſuſpecta de fuga:ꝙ tunc carceri mancipeꝫ:ꝛ hec tertia videtur rõnabilioꝛ ſic tñ ꝙ debitus ſeruetur modus q̃ ſtat in tribus.Primo:vt domus eius quantum poſſibile eſt perluſtreꝫ: ſub ꝛ ſupꝛa in oĩbus angulis foſſis ꝛ ſcrinijs:ꝛ ſiq̃dez famoſa malefica exiſtit:tunc abſq; dubio niſi prius ſint ſub ea occultata varia inſtrumẽta reperiũtur:ſicut ſupꝛa tactum eſt. Secũdo:vt ſi habet ancillam aut conſodales:ꝙ ꝛ ille vel illa ſeorſum includantur:etiam ſi non ſint delate preſumit eas non latere ſecreta aliqua illius delate. Tertio:ꝙ in capiẽdo ſi in domo ꝓpꝛia capitur ꝙ nõ detur ei ſpacium intrandi camerã:eo ꝙ tunc ſolẽt certa maleficia accipere ꝛ ſecum deferre ꝓ tacitur nitate ꝓcurãda.Rõne cuius incidit dubiũ.An modus capiẽdi maleficas q̃ ab aliq̃bus obſeruatur:vbi a famulis ſubito a terra eleuaꝫ:ꝛ in ſpoꝛta ſiue in ſpatulis:ne terraz vltra tangat deferꝫ ſic licitꝰ?Rñderi põt exꝝ canoniſtarũ ꝛ quoꝛũdã theologoꝝ ſnia:ꝙ licitũ ſit hoc triplici reſpectu.Primo:qꝛ vt in.q. introductoꝛia huiꝰ tertie partis patuit plurimoꝝ ſnia:ĩmo taliũ doctoꝝ quoꝝ dicta repꝛobare nemo audet:vt hoſtien.Goffre.eſt ꝙ licitũ eſt vana vanis ꝯtũdere.Expiẽtia deniq; ĩmo et maleficarũ faſſiões demõſtrãt:ꝙ ſepiꝰ ꝓ talẽ modũ capite taciturnitatis maleficium admiſerũt:immo ꝯplures incinerande petentes:vt ſaltem pede vno terram tangere permitterẽtur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dum eis fuisset denegatum: ⁊ in fine scisscitatū. cur tñ terrā tangere optassent? Rñsum. ꝙ si tetigissent seipsas liberassent multis alīs fulminib⁹ interēptis. Alia cā. nā hoc ipm manifestum existit vt in scōa parte opis patuit. ꝙ in publica iusticia oēs vires maleficij frangunt quo ad ꝓterita: sz q̄ ad futura nisi de nouo ei a diabolo succurrat, in maleficio taciturnitatis oīa crimina fatet. Dicam⁹ ḡ iuxta apl'm. Quecūqz ꝛbo vel ope agimus oīa in noīe dñi nr̄i ihesu xp̄i fiāt: ⁊ siqdem innocēs fuerit: hec captio nō te nocebit. Tertio: respectu: qz si ꝑm doctores licitum est p vana opa maleficia tollere: qz i hoc ꝯcordāt oēs. lz discrepāt in illo: ꝙ illa vana nō debeāt esse illicita. vñ dictū hostien. vbi dicit ꝙ licitum sit vana vanis ꝯtundere: glosatur ab alīs. nota ꝙ dicit vanis: nō aūt illicitis. a fortiori illicitū est maleficia impedire: ad qđ impedimētū hic respect⁹ habet: ⁊ non ad aliqđ illicitū exercēdū. Notat insup iudex ꝙ est duplex incarceratio. vna ad penā vbi criminosi ponunt. altera ad custodiā tm̄: ⁊ hec in ꝓfatorio fit: ⁊ he due custodie notant in. c. multorū q̄rela: vt. s. vñ ad min⁹ ad custodiā est incarcerāda. si aūt leuia essent p q̄b⁹ esset accusata. ita ꝙ nō esset infamata ne essent indicia facti in pueris ⁊iumētis. tūc remittat ad domū: sz qz familiaritatē habuit forte cū maleficis ⁊ nouit eox secreta detisdeiussores: quos si hr̄e nō pōt: iuramētis ⁊ penis astricta domum nō exeat. nisi vocata. ancille aūt ⁊ domestice de quib⁹ supra ad custodiam ⁊ non ad penam detineantur.

¶ Questio. ix. q̄d agēdū post captionē ⁊ an deponentiū noia sint ei manifestanda? Et est actus quartus.

Vo aūt post captionē fiūt. sz q̄d primū inter illa iudice relinquit. s. defensionū cōcessio: ⁊ in loco torture: nō tñ ꝑpter torturā examinatio. Primū non dat̄ nisi petierit. Scōm non fit nisi! pri⁹ ancille seu cōsodales si habuit in domo examinētur. Procedamus tñ ordine posito. Si delata dicat se innocētē. ⁊ ꝙ falsse sit delata: ⁊ ꝙ libenter velit tales accusatores inspicere ⁊ eos audire. tūc signū est ꝙ petit defensiones. Sed an iudex teneat ei deponētes manifestare. ⁊ ad cōspectū eius p̄ntare. Dic aduertat iudex ꝙ nullus illox tenet facere: nec noia manifestare. nec ad ꝯspectū p̄ntare: nisi deponentes p se ⁊ sponte ad hoc se

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

offerunt.vt videlz eoꝝ aspectibꝰ ꝓsententur:ꝛ ea q̄ deposuerūt eis in faciem obꝫcere.qđ autem nō tenet̄ iudex.ꝛ hoc propter periculū deponētiū ꝓbat̄.Mā lz diuersi summi pōtifices diuersa senserunt:nullus tñ vnq̄ sensit.qꝫ iudex teneret̄ in talī causa delata noīa deponentium manifestare.nec etiā accusatorum.lz hic nō ꝓcedimus ꝓmodū accusatiōis.sed potiꝰ aliqui senserūt qꝫ in nullo casu liceret.aliq̄ vero qꝫ in aliquo.Tandez aūt Bonifacius octauus statuit vt ptz in.c.statuta.§.inhibemus.li.vj.vbi sic ōr.Inhibemꝰ tñ qꝫ si accusatoribꝰ vel testibꝰ in cā hereſis interueniētibꝰ seu deponētibꝰ ꝓpter potētiā ꝓsonarum ꝯtra quas inquiritur videat epūs ꝛ inquisitor.Nota tu ꝓ inq̄sitore ꝛ epō iudicē quēcūq̄ ꝯtra maleficas ꝓcedentez ex ꝯsensu epī ꝛ inquisitoris:qr idē est ꝛ vices suas cōmittere pñt. vt in q̄stiōe introductoria patuit.vñ ꝛ talis iudex q̄cunq̄ etiā secularis ꝓcedit apostolica authoritate,ꝛ non solū imperatoria sequit̄ graue periculū imminere si ꝯtingat fieri publicationem eorūdē ipsorum nomina nō publicent ꝛc.Et sequitur infra.cessante vero periculo supradicto accusatoꝝ vel testiuz nomina prout in alīs fit iudicīs publicentur.Attendat etiā circūspectus iudex de potentia ꝑsonarum:qr illa est triplex.ſ.potentia generis ꝛ familie.potentia pecunie.ꝛ potentia malicie. que timēda est plusq̄ alie due.qꝫ ex illa testibus grauia periculа possent imminere si eis contra quos deposuerunt eorūz nomina publicarentur.ꝛ ratio est:maius enim est periculum nomina testium publicare alicui delato pauperi habenti in malis complices rebelles ꝛ homicidas qui nihil habent nisi personam perdere.q̄ generoso vel diuiti abundanti in temporalibus.quid autem sit graue periculuz ꝛ quale declarat Jo.an. super predicto ver.periculum.dicens ita periculum qr timet mors vel detrūcatio ipsorum vel filioꝝ vel parētum suorū:vel deuastatio substantie vel his filia.Aduertat isuper iudex qꝫ cū apostolica authoritate ex bñplacito ordinarij in his ꝓcedit qꝫ ad illud decretū.ſcz de non reuelando testificantiū nomina taz ipse q̄ oēs alij assessores qui depositioni testium interfuerunt aut in futurū circa sniam ferendam interesse poterunt tenētur sub pena excōicationis,quam cōtra eos si oppositum fecerint epūs fulminare poterit,ꝛ ita nec reuelent̄ a principio processus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

adminus implicite fulminauit. Vñ in alle.c.statuta.§.t vt eo⁹ rūdē.ita ō⁹.Et vt eo⁹ūdē accusato⁹ t testium periculis efficacius occurrat:t cauti⁹ inqsitiōis negocio pcedat pñtis constitutionis authoritate pmittim⁹ qꝫ eps t inqsitores:tu intellige sicut supra possint indicere illis qbus vt pmissum est:pcessum hmōi applicabūt:t in eos arcana ꝯsilij seu pcessus sibi sub secreto ab eisdē epo t inqsitorib⁹ patefacta pꝛeter ipso⁹ licētia alijs patefacerēt excōicatiōis sniam:quā ex secreti violatione ipso facto incurrāt:si eis videbit pmulgare. Notādū vlterius qꝫ sicut pena annexa est vbi noia testium indebite publicarent ita pena est annexa vbi indebite occultarent.s.illis qbus merito sunt manifestāda.s.peritis t assessorib⁹.de quorū ꝯsilio est ad sniam pcedendū:vel vbi nō publicarēt vbi sine periculo testiū publicari possent:vt in di.c.statuta.circa finem. sequitur. Ceterū in oib⁹ pcipim⁹ tam epos qꝫ inqsitores purā t putdā intētionē hre ne accusato⁹ vel testiū noia suppꝛimēdo.vbi est securitas periculū esse dicāt:nec in eo⁹ discrimine securitatem asserāt vbi tale periculū immineret sup hoc ꝯsciētias eorū onerantes.vbi Archi.ita dicit. O tu qcūqꝫ iudex in tali casu bene aduerte verba ista.nā nō dicit leue periculū sꝫ graue. noli igit reum pꝛiuare iuris ordine sine magna cā:qm̄ hoc fieri nō pōt sine offensiōe dei.Et notādū est lectori qꝫ qꝛ oia pꝛecedentia et etiā sequentia vsqꝫquo pueniat ad modos sententiandi absqꝫ pena sanguinis:in qb⁹ ecclesiastic⁹ iudex iudicare hꝫ.fieri pñt cū ꝯsensu dyocesanor p secularē iudicē:ideo nō ipediat lectorē/si in.c.allegat iudex ecclesiasticus:t non secularis q modos sententiandi super sanguinem capiet ex modis sententiandi: t penitentiandi ordinariorum.

¶ Questio decima.qualiter sunt defensiones cōcedende cum deputatione aduocati.Et est actus quintus.

Si igitur defensiōes petit quō concedi pñt vbi noia testium oino occultant.Dicendū qꝫ defensio stat in/tribus.Primo.vt ei aduocatus deputetur.Scō.vt illi aduocato noia testium non publicent.nec ad secretū etiam tenēdum sub pstito iuramēto:sꝫ informetur de singulis contentis in pcessu.Tertio.delati causa qstū pōt in meliorem partem interpꝛetet,s,ne tñ scandalo fidei t dāno iusticie vt pa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tebit.ꝛ ꝓcuratoꝛ pari foꝛma cui ꝓceſſus totius copia:ſuppꝛeſ
ſis tñ teſtium ꝛ deponẽtium noibus.ꝛ idẽ aduocatꝰ etiã ꝓcu
ratoꝛio noie ꝓcedere poterit. Quo ad pꝛimum. Notaꝫ ꝙ ad
uocatus non deputaꝫ ad bñplacitum delati:puta qꝛ vellet ha
bere vnũ ad ſuum placitũ.de illo oĩno caueat iudex non cõce
dere hoiem litigioſum maliuolũ:q̃ faciliter pecunijs poſſit coꝛ
rũpi:pꝛout ſepe tales inueniunt̃:ꝫ concedat ſibi virũ ꝑbum ꝛ
de legalitate nõ ſuſpectũ. Et notare ꝺz iudex quatuoꝛ i aduo
cato.quaſi obſeruata fuerint ab aduocato:ꝑmittat eũ aduoca
re:alꝫ ꝫ eũ refutare. Nã aduocatus pꝛimo ꝺz examinare qua
litatẽ cauſe:ꝛ ſi viderit eã iuſtam:tũc ſi voluerit aſſumat eam.ſi
vero iniuſtã renuat:vt diligẽter cauere ꝺz ne ꝛcauſam aſſumat
iniuſtam ꝛ deſperatam. Uerum ꝙ ſi ignoꝛãter ab inimico ac
ceptauit cauſam:ꝛ cũ hoc pecuniaꝫ.in ꝓceſſu tñ cognouit cau
ſam deſperatã:tũc ſic cliẽtulo ſuo.i.delato pꝛo quo cãm aſſum
pſit nõ cõſuluit vt cedere ſalarium receptum teneẽ reſtituere ꝫ
Goffre.qꝺ ꝑbare videtur ꝙ.C.de iudi.rem non nouam. Licet
hoſtien.dicat oppoſitum.i.de ſalario reſtituẽdo niſi induſtrio
ſe feciſſet. Uñ ſi neq̃ aduocatus cliẽtuluꝫ ſuum ſcienter inducat
ad defendendum cauſam iniquã:ad dãna ꝛ ad expẽſas teneẽ.
C.de admi.tu.non tñ eſt ignotum. Scõm.ꝙ obſeruare ꝺz vt
ſeruet in aduocãdo tria. Pꝛimo.modeſtiã:vt nõ ꝓcaciter.nec
conuincẽdo:nec vociferando ꝓponat.C.e.qm̃. Scõo.veritatẽ
ſcꝫ vt non emẽtiatur falſas rõnes vel ꝑbationes inducẽdo.nec
falſos teſtes aut iura ſi peritus eſſet.nec delatiões petat.ꝑſer
tim in hac cauſa vbi ſummarie ſimpliciter ꝛ de plano.vt.s.in.
q.vj.tactum eſt.ꝛ tãgitur.iij.q.vij.hec tria. Et tertium qꝺ ob
ſeruaẽ eſt ex parte ſalarij.qꝺ moderaẽ ꝑm ꝯſuetudinẽ regionis
de qua materia tractatur in.q.vij.§.arcentur.ꝛ.§.tria. Sꝫ ad
noſtrum ꝓpoſitum redeũdo. Judex ita pꝛeſcriptas conditio
nes aduocato ꝓponat.ꝛ in fine adiungat ne fautoꝛiaꝫ hereſis
incurrat:qꝛ tũc excõicatꝰ eſſet. Juxta.c.excõmunicamꝰ.j.§.cre
dentes. Nec valet ſi dicat iudici ꝙ non defendit errorem: ſed
ꝑſonam:qꝛ non ꝺz defendere quouiſmodo vt non pꝛocedatur
ſummarie ſimpliciter ꝛ de plano.qꝺ faceret ſi petere vellet om
nino dilationes.vel immiſcere appellationes.q̃ oĩa refutantur
vt ibi in.q.vj.recitantur.qꝛ licet errorem non defendat cuꝫ ſic

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dānabilioꝛ ipſis maleficis eſſet. ⁊ potius hereſtarcha q̄ hereti
cus maleficus. vt patet. xxiiij. q. iij. qui illoꝝ. Tū quia indebite
defendit iam ſuſpectū de hereſi tanq̄ fautoꝛē ſe facit. ⁊ nō ſolū
leuiter: ſed vt vehemēter ꝑm defenſionē quā fecit. ⁊ debet adiu
rare publice coꝛā ep̄o. Juxta. c. accuſatus. frequēter allegatuꝫ.
hec ad longū poſita ſunt. nec paruipēdat iſta iudex qꝛ ex aduo
cato ſeu ꝓcuratoꝛe vbi falſe ꝓcedere nititᷣ. plurima pericula
euenire ſolent. vnde iudex oīno debet eū refutare ⁊ ꝓcedere
ꝑm acta ⁊ ꝓbata vbi repꝛehēſibilis aduocatꝰ fuerit. Uerūta
men ſi iudex habuerit aduocatū irrepꝛehenſibilez ꝓo delato
virum zeloſum ⁊ iuſticie amatoꝛē nomina teſtiū ei indicare po
terit ad ſecretū tam tenendū ſub ꝓteſtito iuramento.

¶ Queſtio. xj. q̄d faciet aduocatꝰ cū ſibi no
mina teſtium non publicantur. Actus. vj.

Quod ſi queritur. Quid ergo aduocatus etiā ꝓcu
ratoꝛio noīe ꝓo delato faciet. vbi nec ſibi nec cliē
tulo ſuo noīa teſtiū publicanᷣ. quā tñ publicatio
nē delatus ſumme affectaret: ¶ Rñſio. infoꝛmatio
nē capiat a iudice de ſingulis in ꝓceſſu ꝓtentis. ⁊
ſiquidē copiā habere velit. ſuppꝛeſſis tñ noībꝰ teſtiū tradatur
ſibi. ⁊ ſic infoꝛmatꝰ accedat delatū ⁊ ſingula ſibi ꝓponat ⁊ ſi
materia poſtulat: vtputa qꝛ multū onero ſa delato. eum ad pa
tiētiā quātū pōt hoꝛteᷣ. Et delatꝰ vbi iterū atq̄ iterū inſtat vt
ſibi teſtes publicenᷣ. ¶ Rñdere pōt ex factis q̄ ꝓtra te delata ſūt
ꝓiecturare teſtes poteris. nā tali maleficiatꝰ eſt puer aut iumen
tū: aut tali mulieri ſeu viro dixiſti. eo ꝙ talē rem quā petebas
tibi cōpꝛeſtare nolebāt. tu ſenties ꝙ meliꝰ fuiſſet vt mihi rē ac
cōmodaſſes. poſt q̄ verba talis infirmatus ſubito facta tua vt
teſtimonia clamāt. q̄ plus pōderanᷣ q̄ teſtimonia verboꝝ. vel
etiā tu ſcis te infamatā. ⁊ a lōgo tpe ſuſpectā de multis malefi
cijs ⁊ dānis hominibꝰ illatis. ⁊ ſic replicādo finaliter ad hoc
deueniet ꝙ ipa aut inimicitias aliegabit. aſſerens ſibi ex ini
micitia obiecta. aut dicet. Fateoꝛ me dixiſſe hec verba. ſed non
aīo nocēdi. Quare aduocatꝰ tūc iudici ⁊ aſſeſſoꝛibꝰ de pꝛimo
videlz de inimicitia habet ꝓponere ⁊ iudex inq̄rere. Et ſiq̄deꝫ
illa capitalis inueniretᷣ. vtpote qꝛ inter maritos vel ꝓſangui
neos fuiſſet moꝛs intētata vel ſecuta. vel alicuius crimīnis in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

culpatio.vt q̃s foret plectendus p publicã iusticiã.vel fuerunt vulnera grauia ex ꝯtrouersijs ꝛ brigis illata:tunc ꝑuidꝰ iudex cũ suis assessoribus discutiet an ex parte delate inimicitia aggrauaẽ:vel ex parte deponẽtis.puta q̃ maritus aut amici delate alios ex parte deponẽtis iniuste oppꝫsserũt:tunc q̃dẽ si nõ assunt indicia facti in pueris seu iumẽtis siue hoĩbꝰ maleficiatis.nec etiã assunt alij testes:aut etiã ꝙ publica infamia nõ laborat tunc ꝑsumitur ꝙ rõne vindicte ꝯtra eam deposuerit.et est delata oĩno absoluẽda ꝛ libere dimittenda sub debita cautiõe de non vindicãdo ꝛc.vt moris iudicũ est. Sed q̃ritur. Katherina hz puerũ maleficiatũ:seu ipsa p se est maleficiata seu in iumẽtis ꝓcepit plurima dãna:ꝛ suspicaẽ sup illam cuius maritus aut ꝯsanguineꝰ p prius iniuste suũ maritũ aut ꝯsanguineũ oppꝛesserũt in publico iudicio:vñ cũ hic duplex sit inimicitia ex parte deponẽtis:q̃ inimicaẽ ratione maleficij illati ꝛ rõne infamie iniuste obiecte suo marito subito aut ꝯsanguineo: est ne eiꝰ depositio replẽda aut nõ:ꝛ q̃dem ex parte videẽ ꝙ fic:q̃ inimicitia ibi est.ex altera ꝙ nõ:q̃ ꝓfert indicia facti. Rñdet: ꝙ in casu quo nõ assunt alij deponẽtes nec etiaz publica laborat infamia ꝯtra delatam:tũc nõ staẽ eius depositioni tñ:sed repellitur ꝛ delata tñ reddiẽ suspecta:si ꝛ inquãtũ moribus est maleficiosus:ꝛ nõ ex naturali defectu ꝛ qualiter hoc cognoscitur inferiꝰ patebit:ꝙ canonice est purgãda. Sed si iterũ q̃riẽ: an alij deponẽtes etiã habẽt sup indicia facti primũ deponere q̃ ipsis aut alijs ꝯtigerunt:aut solum sup infamiam? Rñdetur: ꝙ si super alio indicia facti deponũt bene quidez. si autem tñ super infamiã ꝛ ita in re existit:tunc iudex lz repulerit deponẽtem ꝓpter inimicitiã tñ iudiciũ facti qõ ꝓtulit ꝛ ostẽdit iudex ex alijs testibus q̃ super infamiam deposuerũt capiet ꝑ intersignio super suspitionem vehemẽtẽ ex qua ipsa delata detẽta iudicari poterit a iudice super triplicem penam.s.canonice purgationis propter infamiam. Juxta ca.inter sollicitudines extra de pur.ca. Jtẽ sub abiurationẽ ꝓpter suspitionem iuxta.c. accusatꝰ.in pn.ꝛ ꝑm varias suspitiones ad varias abiurationes.vt patebit in quarto modo sententiandi. Et propter indicia facti si crimen fatetur ꝛ penitet.non relinquiẽ brachio seculari ad punitionem sanguinis,sed p ecclesiasticum iudicem ad

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝑpetuos carceres iudicaꝛ:ꝑ ſecularem tñ iudicē:nō obſtante ꝙ ad ꝑpetuos carceres ſit ꝑ eccleſiaſticum iudicē iudicatus. pōt tñ ipm propter dāna tpalia tradere igni. Juxta.c.ad abolendam.§.pſenti.ꝛ iuxta.c.excōicamus.ij.de here.q̄ oīa patebūt inferius circa ſextū modum ſentētiandi. Epilogādo. Attēdat iudex primo ꝙ nō ſit facilis ad credendum aduocato vbi pro delato allegat inimicitiam capitalē:eo ꝙ rariſſime in tali crimine q̄s deponit ſine inimicitia cuz malefice ſemꝑ exoſe oibꝰ habeanꝛ. Scdo attēdat ꝙ cū quatuor modis malefica pōt cōuinci.ſ.ꝑ teſtes:ꝑ euidētia facti:ꝑ indicia facti:ꝛ ꝑ confeſſionez ꝑpriā:ꝛ hoc vel ſup infamiā tm̄:qđ tm̄ fieret hoc per teſtes vel ſup ſuſpitionē:tunc ꝑ euidentia facti:aut indicia facti fieret.ex quibꝰ ſuſpitio pōt iudicari leuis:vel vehemēs:vel violenta:et hec oīa abſq̄ ꝓfeſſione ꝑpria:q̄ ſi concurreret:tūc vt dictū eſt ꝑcederetur. Tertio.applicet p̄miſſa ad ſuum ꝑpoſitum ſup ꝑſonam detētam ad obuiandum aduocato:ſed videlz ſit tm̄modo ſup infamiam delata:aut ꝙ ibi cōcurrāt aliqua indicia vñ reddiꝛ ſuſpecta vehemēter:vel leuiter:ꝛ tūc aduocato ſup inimicitiā allegatam rñdere poterit.Et hec q̄tum ad illā partez vbi aduocatus ꝑ delato in inimicitiam deponētiuz allegauit. Sed vbi allegat ſcōm videlz ꝙ illa verba q̄ ꝑtulit cōtra deponētē tu ſentíes in breui:q̄ tibi eueniēt:aut tu nō habebis plures dies ſanos:aut veniet in breui ꝙ tu velles mihi talem rem accommodaſſe:aut vēdidiſſe:ꝛ ſilia. Tunc aduocatꝰ adiūgat: lz malū aliquod fuerit ſubſecutum deponēti in rebꝰ:vel corporibus:non tñ propter hoc ꝙ ſequiꝛ illa delata huius mali ſit cauſa tanq̄ malefica eo ꝙ infirmitates varijs modis accidere pñt. Jtē allegat ꝙ cōmune eſt mulierū verbis hmōi mutuo cōtēdere ꝛc. Sup iſtas allegatiōes iudex hz obuiare ꝑ hunc modum.ſiq̄dem infirmitas ex defectu nature accidit:tunc excuſatio locū haberi poterit. Sz qr ex ſignis ꝛ experimētis oppoſitum conſtat:vtpote qr nullo remedio naturali curari poterit. Jtē qr iudicio medicoꝝ iudicatur vt morbus maleficalis vulgariter.nachtſchadē. Jtē iudicio fortaſſis incātatricū aliarūq̄ aſſerūt ſeu aſſeruerūt morbū eſſe maleficialē. Jtē qr ſubito ſupueniet abſq̄ aliqua ꝓuia debilitatiōe.cū tñ naturales infirmitates ſucceſſiue ſolent debilitare. Jtem qr fortaſſis curata

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fuit:ideo qz repperit certa instrumēta sub lecto aut indumētis seu alijs locis:z illis amotis subito sanitati restituta fuit put se pissime ꝓtingit.vt.s̄.in.ij.parte operis patuit.vbi de remedijs tractatur.Et p hec seu silia iudex facilime pōt obuiare ꝙ talis infirmitas potius ex maleficio ꝙ naturali defectu ꝓtingit. Et per minas obiectas suspicaī de tali maleficio.Sicut a sili si qs diceret volo tibi cōburere horreū z effectus subsequit vtiqz violentā causat suspitionē ꝙ ille qui minas ptulit horreū succenderit:lz fortassis alius z non ipse combusserit.

¶Sequitur ad idē questio duodecima magis declarans qualr inimicitia capitalis inuestiganda.Actus septimus.

Attento ꝙ a testimonio ferēdo tm̄modo inimici capitales repelluntur:vt.s̄.v.q.tactum fuit.Inimicitiam autem talem declarare ex his que in capło p̄cedenti tacta sunt iudici fortassis nimis obscurū z difficile videaī:attento ꝙ delatus vel eius p̄curator nolent faciliter eius acquiescere decisioni super materiaz tactam:que dicaī inimicitia capitalis z que nō. Ideo exprimēdi sunt alij modi q̄bus in noticiam talis inimicitie iudex deueniret vt insontem sic minime damnaret:ꝙ tm̄ reū per debitam iustitiam puniret.Et hi modi lz sint cautelosi seu etiā dolosi:tm̄ iudex illos practicare pōt in bonū fidei z reipublice:cū z apls dicat:cū essem astutus dolo eos cepi:spāliter etiā hi modi practicantur super delatos non diffamatos publice seu etiā nō notatos per aliquod indicium facti:lz etiam iudex super quoscunqz delatos vbi inimicitias ℈ deponentes allegarent:z noīa testium oino scire vellent. Primus modus est. Haz datur delatio seu suo aduocato copia ꝓcessus ad ꝑtem suam.s.deorsum:z nomina deponentium seu deferentiū ad ꝑtem aliam:non tm̄ eo ordine quo deponunt:sed isto mō vt nomen testis qui est primus in copia sit sextus vel septimus in cedula.z qui secundus sit penultimus vel vltimus:z sic delatus quis hoc deponat vel illud z quis sit primus vel scōs in sua copia:quo stāte aut dabis oēs inimicos aut nō. Si oēs eo citius deprehendeī delatus de mē dacio:vbi cā inimicitie per iudicem scrutabitur.si quosdam vero:tunc facilius cā inimicitie inuestigabiī. Secundus modus esset a simili ybi daretur aduocato ꝓcessus copia ad ꝑtem vnaz

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

est deponentiū noīa ad ꝓtem aliam ⁊ adiūctis alijs extraneis q̄
alibi a maleficis fuerūt ꝓpetrata: ⁊ non a deponētibus seu testi
bus in scriptis deposita: sic delatus nō poterit assertiue dicere
illū vel istū inimicū capitalē: q̄ nescit que sint ab illis ꝫ eum de
posita. Tertius modus qui ⁊ supra tactus capᷣo. v. Mā q̄n de
latus examinat in fine secundi examinis anteq̄ desint defensio
nes: ⁊ anteq̄ aduocatus sibi deputet. Interroget. An reputet
se habere inimicos capitales qui omni diuino timore postpo
sito falso imponerent sibi labem heresis maleficaꝝ. Et tunc for
te impremeditatus ac improuisus ⁊ non visis deponētium atte
stationibus rn̄det q̄ non reputet se habere tales inimicos: vel
si dicit puto me habere: tunc nominat: ⁊ illi inscribantur ⁊ cā
etiam inimicitie: vt postmodū iudex valeat eo certius inuestiga
re postq̄ copia ꝓcessus ⁊ noīa seorsum fuerint tradita modis
quibus supra. Est ⁊ quartus modus vt iterū in fine secundi exa
minis aut ꝓfessionis de qua in sexta questione circa scōa inter
rogatoria anteq̄ dent sibi defensiones interrogatur de testib⁹
qui grauius deposuerunt ꝫ eum per hunc modū. Cognoscistu
talem vnum noīando de testibus qui grauiora deposuit: ⁊ tūc
dicet q̄ sic vel q̄ nō. Si dicit q̄ nō: tunc non potuerit exposta
do sibi defensiones ⁊ aduocatum ponere illum capitalem ini
micū cum dixerit medio iuramēto prius oppositum sc̄z nō no
scere illū. Si aūt dicit q̄ sic: tūc interroget si scit vel audiuit qō
ipsa vel ipse egerit aliquid ꝫ fidem sicut malefice solent facere.
Si dicit q̄ sic. Talia ⁊ talia fecit. Interrogat si est eius amicus
vel inimicus: statim rn̄debit q̄ amicus: ⁊ hoc ideo vt eius testi
monio stetur: ⁊ extunc in illa causa non potest dare illum inimi
cum capitalem per suum aduocatum cum medio iuramento q̄
per antea dixit eū amicū. Si aūt rn̄deat q̄ nihil scit de eo: tunc
interrogat an sit eius amicus vl̄ inimicus: ⁊ ipe statim rn̄debit
q̄ amicus: q̄ allegare inimicū de quo nil mali nouit: nō facit:
dicet ergo sum suus amicus. Vttamen si scirem aliqua nō omit
terem quin illa reuelarem: in tali ergo cā non poterit eū pone
re exposta inimicum: vel ad min⁹ allegabit causas inimicitie ca
pitalis a principio ⁊ tunc aduocato adhibebitur fides. Quin
tus modus est: nam dat delato seu aduocato copia ꝓcessus sup
pressis noibus deponentiū: ⁊ ibi aduocatus informabit eū de

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

singulis coniecturaꝫ quis vel qui deposuerunt talia ꝯ eum: ⁊ frequenter venit in cognitionem: ⁊ tūc si dicet talis est inimic⁹ capitalis: ⁊ volo probare per testes: tunc iudex hz ꝯsiderare conueniter iuxta processum noiauit: ⁊ tūc qz dixit velle pbare p testes illos examinabit ⁊ causas inimicitie examinabit: secrete cōuocato ad hoc bono ꝯsilio peritoꝝ vel antiquoꝝ in quibus latet prudentia: ⁊ si ita inuenerit causas inimicitie capitalis sufficientes tunc repellat primo testes ⁊ illi dimittetur si non assunt alia grauamina aliorum testiū. Et hic modus quītus ⁊ cōis obseruaꝫ: ⁊ de facto malefice cito ex copia processus eliciunt qui vel que aduersus eam deposuerunt: ⁊ qz rarissime in tali causa inuenitur inimicitia capitalis: qz nisi ea que ex earum malis oritur. Ideo iudex de facili se habet per prefatos modos resolvere: attento etiam ꝙ sepe deponentes affectant se personaliter maleficis presentare et in faciē obijcere ea que per maleficia eis sunt illata. Est ⁊ alius ⁊ vltimus ad quem finaliter iudex recurrere potest vbi predicti modi fortassis iudicarentur ab aliqbus dolosi ⁊ per astutia practicati presertim quatuor primi: iō omnino ad satisfaciendum ⁊ quietandū scrupulosas mentes: ⁊ ne iudici quicqꝫ obijciatur. aduertat ꝙ postqꝫ per p̄cedentes modos expertus est: non esse aliquem inter delatum ⁊ deponentem capitalem inimicitiam vult tamen hoc idem consilio aliorum assessorum concludere in finem: ne sibi quicqꝫ obijciatur faciat hoc det delato seu eius aduocato copiam processus: deponentium tamen ⁊ deferentiū noībus suppressis ⁊ qz defendēdo dicit se habere inimicos capitales ⁊ fortassis causas inimicitiarū varias allegat: siue in re ita sint siue non: ꝯgregat tamē iudex ꝯsilium peritoꝝ cuiuscunqꝫ facultatis si commode habere potest: vel ad minus ex prouidis ⁊ honestis psonis quibuscunqꝫ: quia ad hoc tenetur iuxta capi. statuta. frequenter allegatum: ⁊ illis totum processum integraliter ⁊ perfecte per notarium seu scriptorem legi faciat: ⁊ cum testium seu deponentium nomina publice exponant: ita tamen quod ad tenendum secretū sub p̄stito iuramento omnes astringat: ⁊ de illo an hoc facere velint pri⁹ hz inquirere: qz alias oīno non sunt eis nomina illa exponenda. Et post dicat qualiter per talem et talem modum inquirendo de inimicitia nullam potuerit perpende

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

te.Attñ ſubinferat ſi videbiť fiat e duob⁹ vnū aut p ꝯſiliū diſcer
nať.qui ſint ex deponentibus repellēdi tanq̄ inimici capitales
ꝛ qūo.aut eligañ tres.quatuoꝛ.aut quīq̄.qui ampli⁹ noueriť
in villa aut oppido amicitiā vel inimicitiā delati vel teſtiū ꝛqui
non ſunt pñtes in ꝯſilio ꝛ publicenť illis tm̄modo noīa delati
ꝛ teſtium non aūt articuli ꝓceſſus.ꝛ ſtabitur iudicio eoꝛūdem
ex pꝛimo non poteriť bñ teſtes repellere.Attentoq̄ iudex ſuos
modos inquirendi pꝛacticauit.ex ſcō vero totaliter ſe immu
nem faciet ꝛ oēm a ſe ſiniſtram ſuſpitionem excutiet.teneť etiā
hūcvltimū modū ſeruare vbi delat⁹ in alieno loco ꝛ patria eēt
captus.Et hec ſufficiant ad diſcernendū ſup inimicitiam.
¶Queſtio.xiij.ſup ea que añ interrogatoꝛia in loco carceris ꝛ
toꝛture ꝓponenda hꝫ iudex aduertere.Et eſt actus.ix.

Quid deniq̄ iudice agendū ſit clare ptꝫ. Si eñ vt
cōis exigit iuſticia ad penā ſanguinis nō iudicať
niſi ꝓpꝛia ꝯfeſſione conuincať:q̄uis ex aliīs duo
bus habeť ꝓ maniſeſte depꝛehēſa heretica pꝛaui
tate.ſ.ex euidentia ſeu indicia facti ꝛ ex teſtiū ꝓduc
tione legitima.vt.s̄.qōne ſeptima tactū fuit:ꝛ de tali etiā de
lata animi pñs agiť:tuncvtiq̄ qōnibus ꝛ toꝛmentis ꝓ crimi
nū faſſiōe exponeť.Et vt queſtio clara ſit ponať caſus qui ꝛ pu
re ꝯtigit ꝛ ad multoꝝ noticiā peruenit.Quidā honeſtus dum
quandā mulierem ꝓtranſeundo non ei ad nutum invenditione
cuiuſdā rei venalis cōplacerevoluiſſet illa indignata poſt ter
gū clamauit:in bꝛeui optaſſes ꝛ annuiſſes:ꝛ eſt vſitatus ſic mo
dus loquendi maleficaꝝ:vel a fil'i ſenſu qñ maleficiū per auiſa
menta volūt inferre:tūc ille indignatus ꝛ nō immerito ſup euꝫ
vultū poſt tergūvertit:vt eā quo aīo verba ꝓtuliſſet inſpiceret
ꝛ ecce ſubito maleficio ꝓcuſſus os ſuū in obliquū hoꝛribili de
foꝛmitate:vſq̄ ad aures extendiť ſed retrahere potuit:ſed mul
to tpe in illa defoꝛmitate pſtitit. Hic euidens factum iudici p
ponitur cām ponimus ꝛ an ꝓ manifeſte deꝓhenſa in hereſi ma
leficaꝝ ſit habēda queriť. Rñdere oporꝛtet ex ꝓbis Bernardi
in glo.oꝛdinaria:ꝛ in ca.ad abolendā vt.s̄.qōne notata tangiť
q̄ ſic eo q̄ tribus modis vt ibi tangiť:q̄s vt talr deprehēſus iu
dicať:ꝛ illa etiam tria non copulatiue.i.q̄ oīa tria hñt inſimul
cōcurrere:ſed ynūquodq̄ per ſe.ſ.euidentia facti:teſtium legi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tima ꝓductio:ꝛ ꝓpria ꝯfessio reddit maleficamvt manifeste de
prehensaz reputari.Judiciū aūt facti differt ab euidētia: qz cū
minus sit ꝗz euidentia:tñ capiaꝫ etiam exverbis ꝛ opibus ma
leficorum vt in illa questione.vij.tangitur ꝛ iudicatur ex ma
leficijs non ita subito:sed ꝓcessu tpis illatis:per mínas tñ etiaz
precedētes:sicqz ꝯcludamus qꝫ de similibus maleficis delatis
ꝛque sub defensionibus vt ꝑmissum est.defecerūt etiam vel nō
defecerunt eo qꝫ non fuerunt concesse:non concesse aūt qz non
fuerunt petite:iam nostra questio versatur.quid iudici agendū
ꝛ qualiter ad questiones sit procedendum pro dicenda verita
te in punitionem sanguinis.Ubi plura sunt iudici propter in
gentes labores contra maleficum taciturnitatis aduertenda:
que etiam successiue per capitula deducentur.Et primum estqꝫ
ad maleficam questionandam non sit pronus:habeat tamē ad
certa signa que sequentur aduertentiam.Quare autem non dz
esse facilis:causa est qz nisi diuina coactio per sanctum angelū
vt maleficium dyaboli abscedat concurrat ita insensibilis in il
lis doloribus efficitur.vt membratim citius discerperetur quā
aliquid veritatis fateri valeat.Nec propterea omittendum.tū
qz non equaliter omnes sunt hmōi maleficijs irretite.tum etiā
quia dyabolus sponte interdū non coactus sancto angelo ma
leficaz fateri crimina permittit.Pro cuius intellectu ea que su
pra in secunda parte operis de modo prestandi homagiuz dia
bolo tacta sunt aduertanda.Sunt namqz que sub certis annis
prius dyabolo militant vt sex:octo:aut decez annis anteqꝫ ho
magium sibi prestant.s.in corpore ꝛ anima se eis deuouēdo vbi
tamen alie a principio sibi profitendo fidei abnegationem.et
iam subito homagium prestant.Cum aūt dyabolus hoc spa
cium temporis postulatum acceptatvtiqz ea de causa:vt illo in
termedio maleficam experiatur an ore tantum ꝛ non corde fi
dem abnegando.simili modo etiam homagium sibi prestaret.
Nam cum dyabolus intima cordis non nisi per exteriora ꝛ cō
iecturaliter cognoscere habet.vt in prima parte operis sub dif
ficultate an demones ad odium vel fauorem mentes hominuz
immutare possunt.plures etiam reperiantur qui necessitate ali
qua aut egestate inducte per alias maleficas ꝛ sub spe confessio
nis ꝛ euasionis a fide in toto vel in pte apostatant tales vtiqz

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

etiã non coactus a ſancto angelo relinquit vnde ꝛ faciliter ſua crimina fatent̃:cum tñ alie que ſicut oze:immo ꝛ coꝛde ſibi adheſerũt ꝓ viribus ab eo defendant̃ ꝛ indurant̃ ad taciturnitatis maleficiũ.Et per hec ptz ſolutio ad qõnem vñ ꝓuenit qꝫ certe malefice de facili fatent̃.alievero minime:qꝛ vbi diuinitus dyabolus non repellit̃:adhuc tñ ſpõte illas relinquit vt per tpalez ꝯfuſionem ꝛ horribilem morte ad deſperationẽ inducat:quos coꝛde allicere nunqꝫ poterat.Patẽt hec etiã ex ſacramẽtalibꝫ eaꝝ confeſſionibus:in q̃bus aſſerũt ſe nunqꝫ volũtarie adheſiſſe:ꝛ plura maleficia coacte a demonibus intuliſſe.Eſt ꝛ alia diferẽtia qꝫ cernunt̃ aliqua poſt faſſionẽ criminũ ſibꝫ̃ipſis mortez intẽtare vt laqueo vl̃ ſuſpẽdio vitã ſibꝫ̃ipſis auferãt qõ vtiqꝫ inimicus ille opat̃:ne ꝓ ſacramentalẽ ꝯfeſſionẽ veniã a deo conſequant̃:ꝛ hoc p̃cipue illis:que nõvolũtarie ſibi adheſerunt:ſz ꝛ alĩs que ſibi volũtarie adheſerũt poſt criminũ faſſionẽ intẽtat:ſz tũc cernit̃ qꝫ dyabolus coacte maleficã habuit relinquere.Cõcludamus qꝫ tãtus vel etiã maioꝛ p̃ſupponit̃ laboꝛ ad qõnandum ꝓ dicẽda veritate maleficã quãtus ad exoꝛcizanduz a demone poſſeſſum.Ideo iudex nec volũtarius nec facilis ad hec eſſe debz:niſi vt dictũ eſt in punitionẽ ſanguinis.Sed ꝛ in hac cã faciat diligentiã put ſequit̃ primo ferendo ſentẽtiam.

¶Queſtio.xv.de modo ſniandi delatã ad qõnes ꝛ qũo prima die ſit qõnanda:ꝛ an poſſit conſeruationem vite cõpromittere Actus decimus.

QUid deniqꝫ ſcõo loco iudex hz aduertere ſtat poſt actꝰ in eo qꝫ refert ſniam ꝓ modũ q̃ ſequit̃.Nos iudex ꝛ aſſeſſoꝛes attẽdentes meritis ſeu ꝯſideratẽs merita ꝓceſſus facti ꝓ nos ꝫ te talẽ:talis loci:talis dyoceſis:ꝛ diligẽter oĩbus examinatis:inuenimꝰ qꝫtu es varius in tuis confeſſionibus:vtpote qꝛ dicis tales minas ꝓtuliſſe:non aũt in eo nocendi aĩo ꝛ tñ nihilominus ſunt indicia varia:que ſunt ſufficientia ad te exponendũ qõnibus ꝛ tormentis.Eapropter vtveritas ab oze tuo ꝓpꝛio habeat̃:ꝛ vt deinceps aures iudicũ non offendas.Interloquẽdo declaramus:iudicamus:ꝛ ſententiamus:die p̃nti:ꝛ hoꝛa tali:te ſupponendum queſtionibus ꝛ tormentis.Lata fuit hec ſententia ꝛc.

Scõo ſtat actus in eo qõ ꝛp̃miſſum eſt adhuc nõ ſit voluntariꝰ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ad questionandum:sed carceribus ad penam mācipatus:ꝛ nō
iam ad custodiam tm̄:vt prius:ꝛ adhibitis eius amicis vt pe/
nas subterfugiat:ꝛ ꝙ fortassis morti non tradet̄:lz alias punie
turvbi veritatem fatetur illis ꝓponat:ꝛ ꝙ ad hoc ipm delatū
inducere velint hortatur. Naz meditatio frequēs ꝛ carceris ca
lamitas:ac replicata informatio ꝓborum virox disponunt ad
veritatem erudiendam:ꝛ a nobis expertum est ꝙ per hmōi in/
formationes malefice taliter ꝯfortate fuerunt. vt in signum re
sistentie in terrā spuētes quasi in facie dyaboli dicebant.exeas
maledicte dyabole faciam qđ iustum erit:ꝛ ꝯsequenter crimina
sua fatebant̄. Si vero cōuenienter delato expectato:ꝛ tpe con/
gruenter prosogato.ꝛ multipliciter informato.credat iudex bo
na fide ipm delatum negare veritatem .questionent eum mo/
derate.vtpote sine sanguinis effusione.scientes ꝙ qōnes sunt
fallaces.ꝛ sepius vt tactum est inefficaces. Est aūt modus inci/
piendi talis.vt dū ministri se disponunt ad questionandū post
expolient eum.vel si est mulier prius anteꝯ ad carceres peno/
sos duceꝫ ab alīs mulieribus honestis ꝛ bone fame expolieꝫ.
ea de causa.vt si maleficium aliqđ insutum esset vestimentis ꝓ
ut sepe ex informatione demonum practicāt ex membris puerī
nō baptizati in finē.vt pueri visione beatifica priuentur. Et dū
instrumēta disponunt̄.iudex per se ꝛ alios bonos virosfidei ze
latos inducant questionandū ad fatendū veritatē libere.et si fa
teri noluerit mandat ministris ꝙ ad chordas ligeꝫ. vel ad alia
instrumenta applicetur.ꝛ ibi statim obtemperent non leti. sed
quasi turbati.post iterum soluatur ad petitionem aliquorum.
ꝛ ad partem trahatur.ꝛ iterum inducatur.ꝛ inducendo infor/
metur quod non tradetur morti. Ubi queritur . An hoc iudex
super delatum infamatum.ꝛ per testes et indicia facti legitime
conuictum cum nihil desit.nisi in ore proprio crimen fateatur
possit licite ꝛ conseruationem vite cōpromittere. cū tñ si crimē
fateꝫ vltimo supplicio punietur. Rñdeꝫ.a varīs varia sentiunt̄
Mā qdam ita sentiūt ꝙ si delata est plurimū ifamata ꝛ sup indi
cia facti violenter suspecta.ꝛ ꝙ ipa in magnum nocumentum
fit tanꝯ aliax maleficax magistra. etiā tūc securari posset devi
ta sub his circunstantīs:vt ꝓpetuis carceribus in pane ꝛ aqua
adiudicaretꝫ;dummodo alias maleficas sub certis ꝛ verissimis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſignis manifeſtaret:nec tñ illa pñia carceris vt ponitur'et manifeſtanda eſſet:ſed dũtaxat ſecuritas vite ꝓmittenda ꝛ aliquali pñia puniẽda ꝙ exiliũ vel alio modo puniẽda. Et ſine dubio ꝙ maleficis famoſis p̃ſertim que maleficis medicaminibus inſiſtunt ꝛ maleficiatos ſupſtitioſis actibus curãt talr ſeruande eſſent:vt aut maleficiatis ſubuenirent:aut maleficas ꝑderent nec tñ eoꝝ ꝑditioni ſtaret:eo ꝙ dyabolus mẽdax niſi pariter ꝛ alia indicia facti cũ teſtibus ꝯcurrerent. Alijs vr̃ ad idẽ in caſu quo ſic carceribus deputata eſſet ad tp̃s ꝓmiſſio ſeruãda:et poſt ſpaciũ tp̃is incinerãda. Tertij ſunt q̃ dicũt iudicem ſecure poſſe in ꝯſeruationẽ vite cõpromittere:ita tñ ꝙ expoſt a ſnĩa ferenda ſe exoneraret ꝛ in ſuũ locũ aliũ ſubſtitueret. Inter quos modos primus lz videret vtilis ꝑpter maleficiatoꝝ curationẽ tñ qr̃ non eſt licitũ maleficia ſeu illicita opa tollere:lz vt in qõne prima ꝛ itroductoria huius tertie ptis patuit plurimũ opinio ſit:ꝙ licitũ ſit maleficia per opa vana ꝛ ſupſtitioſa tollere. Sed qr̃ in his magis docet iudices experiẽtia atq; vſus ꝛ negocioꝝ varietas q̃ ars alicuius doctrina. Ideo relinquit hoc iudicib⁹ Certũ eſt aũt vt experientia pluries docuit multi fatereñ veritatez:niſi ꝙ metu mortis retrahunt. Quod ſi nec minis nec talibus ꝓmiſſis fateri voluerit veritatem:tunc miniſtri ſnĩam latã exequant ꝛ qõnetur ꝯſuetis modis:ꝛ non nouis nec exquiſitis leuius vel fortius ſm ꝙ crimen exigit delinquẽtis: ꝛ dum qõnatur de certis articulis ſup q̃bus qõnatur:ꝛ hoc ſepe ꝛ frequenter a leuioribus incipiendo:qr̃ citius ꝯcedet leuia q̃ grauiora. Et dũ hec fiunt notarius totũ ſcribat in ꝓceſſu ꝛ qũo queſtionat:ꝛ de q̃bus interrogat ꝛ qũo rñdetur. Et nota:ꝙ ſi fatet per tormẽta:ducatur poſtea ad aliũ locũ vt denuo recognoſcat ꝛ ꝙ non tantummodo vi tormentorũ cognouerit. Quarto ſtat actus in iſto:ꝙ ſi queſtionatus decenter noluerit fateri veritatem. Ponantur alia tormentorum genera coram eo dicendo: ꝙ oporteat eum ſuſtinere niſi fateatur veritatem. Quod ſi nec poterit ad terrorem vel etiam ad veritatem induci:tunc pro ſecunda aut tertia die queſtionanda ad continuandum tormenta non ad iterandum:quia iterari non debent niſi noua ſuperueniſſent indicia feretur coram eo ſnĩa in modum qui ſequitur Et nos prefati iudex vt.s. Aſſignamus tibi tali diem talem ad

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

questiones ꝯtinuandū: vt a tuo ore proprio veritas oriatur: ⁊ totū ponat in ꝓcessu a notario. Et infra illud tps assignatum iudex per se aut ꝑ alios probos viros inducēt eū ad fatendum veritatē modo ꝓmisso cū securitate vite: si ita videbit expedire. Aduertat etiā iudex vt infra illud tps ꝯtinue apō eā sint custodes: vt videlz sola non relinquat: qr a demone frequentabit sibypsi mortē inferat: si ⁊ quātū diabolus ipsam deserere intēdit aut ad deserēduz ipsam diuinitus arcet. hoc ipsum em̄ diabolus melius noscere pōt: ꝙ aliquis scriptis reserare.

¶ Questio. xv. super tormēta ꝯtinuanda ⁊ de cautelis ⁊ signis q̄bus cognoscere pōt iudex maleficas: ⁊ quō se ab earuz maleficijs debet premunire. Et quō sint abradēde: ⁊ vbi sua habēt maleficia abscōdita cum declarationib⁹ varijs ad obuiādum maleficio taciturnitatis. Et est actus vndecimus.

QUid aūt ꝯsequēter restat iudici sup tormēta cōtinuāda. Est aduertendū prio: ꝙ sicut nō oim morboz est eadē medicina sed potius diuersoz ⁊ singuloz sunt diuerse. ⁊ singulares medicine. sic nec ad oēs hereticos seu de heresi delatos: idē mod⁹ interrogandi: inq̄rendi: ⁊ examinādi quo ad articulos ⁊ seruādos: sed scōm veritatē factarū ⁊ psonarū varius ⁊ diuersus modus examinādi. Idcirco ipse prudens iudex ⁊ medicus q̄ putrida mēbra ⁊ scabiosas oues resecare ⁊ seq̄strare ab innoxijs nititur. iā estimare pōt delataz maleficio taciturnitatis infectam quā taciturnitatē euellere non pōt: vna ⁊ infallibilis depingi regula siue modus: immo etiā dare nō esset tutū: eo ꝙ cū illum modū consequēter assuetū ac regulā generalem videlz tenebrarum filij preuiderent ipsum tanq̄z laqueum sue pditionis facilius euitarēt: seu etiam p̄cauerēt. Cur ⁊ igitur prudēs ac industrius iudex occasionē ⁊ modū interrogandi accipere siue ex testium responsis seu attestationib⁹. siue ex his q̄ alias experientia eum docuit: siue ex his q̄ ppry ingenij acumen aperit. subscriptis cautelis vtendo. Nam si inuestigare affectat an maleficio taciturnitatis sit inuoluta: aduertat an lacrimare coraz eo stando queat: aut tormentis exponendo hoc ipsum enim pro certissimo signo ex fide dignorum antiqua relatione ac ppria experientia docente adeo repertum est: ꝙ etiam si ad lacriman

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dum ꝯiurationib⁹ hortetur ꝛ cõpellatur si malefica exiſtit hoc ipm. ſ. lacrimas emittere nõ põt: dabit q̃dem flebiles voces: et ex ſputo genas: ꝛ oculos linire ac ſi fleret attẽtabit: ſup quo a circũſtãtib⁹ caute aduertẽdum erit. ¶Modus aũt ꝯiurandi ad lacrimas veras ſi innoxia fuerit ꝛ cohibere lacrimas falſas talis vel ꝯſimilis in ſnĩa practicari põt a iudice ſeu p̃ſbytero manum ſup caput delati ſeu delate ponẽdo. Conturo te p amoꝛoſas lacrimas a noſtro ſaluatoꝛe dño ieſu xp̃o in cruce p ſalute mundi effuſas. Ac per ardẽtiſſimas lacrimas ipſius gloꝛioſiſſime virginis marie matris eius: ſuper vulnera ipſius horꝛa veſpertina ſparſas: ꝛ p oẽs lacrimas quas hic in mũdo oẽs ſancti ꝛ electi dei effuderunt: ꝛ a quoꝛum oculis iã omnem lacrimam abſterſit: vt inquãtũ ſis innoxia lacrimas effundas. ſi nocẽs nullo modo: in noĩe patris: ꝛ filij: ꝛ ſpũſancti. amẽ. Experiẽtia docuit quanto amplio⁹ coniurabant: tanto min⁹ flere poterãt. cũ tñ vehementer ſe ad fletum ſtimulabãt: ꝛ genas ſputo humectabant. ¶Poſſibile tñ vt poſt in abſentia iudicis ꝛ extra locum ꝛ tẽpus toꝛture coꝛam cuſtodibus flere valeãt. Qõ ſi cauſa impedimẽti fletus in maleficis queriť. ¶Põt dici q̃ q̃ gratia lacrimarũ in penitẽtibus p̃cipuis donis aſcribiť: cum celum penetrare ꝛ inuincibilem vincere humilis lacrima a bernardo aſſeriť: nulli dubium quin ꝛ inimico ſalutis plurimũ diſplicere noſcitur. vñ ꝛ ſummis conatibus illas impedire nemo ambigat: vt finalis impenitẽtia potius introducatur. Sed q̃d ſi aſtutia diaboli deo pmittente etiã maleficam flere ꝯtingeret cũ flere: nere: ꝛ decipere etiã ꝑpriũ mulierum dicatur? ℟ñderi põt. cum occulta ſint dei iudicia: ſi alĩs non poſſet conuinci p legitimos teſtes ſup aliqua indicia facti. nec etiam ſuſpecta eſſet grauiter aut violenter vtiq; eſſet abſoluẽda: ꝛ p leui ſuſpitiõe inqueſtaret ꝑpter infamiã quam teſtes depoſuerunt haberet hereſim maleficarũ abiurare. vt in ſcõo modo ſententiandi diſcutietur. Scõa cautela nõ ſolum poſt hãc p̃imam obſeruãda verũetiã omni tpe iudici de oĩb⁹ aſſeſſoꝛib⁹ aduertẽda q̃ non pmittunt ſe ab ea tãgi coꝛpoꝛaliter p̃ſertim ſup nudã iunctũrã manuum ꝛ bꝛachioꝝ: ſꝫ oĩno ſecum deferãt ſal exoꝛcizatum in dñico palmã ꝛ herbas bñdictas. he eñ res inſimul cũ cera benedicta inuoluta ꝛ in collo depoꝛtata, vt. ſ, in ſcõa parte opis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

de remedijs cõtra maleficiales infirmitates ⁊ defectus patuit mirã habẽt efficaciã pſeruãdi:nõ ſolũ ex maleficarum teſtimonijs.verũ etiã ex vſu ⁊ ꝯſuetudine eccl'ie:q̃ in hunc finez hmõi exorcizat ⁊ bñdicit.vt ptz in earum exorciſmis cũ dr ad effugãdam omnem poteſtaté inimici ⁊c.Et nõ videatur extraneũ;de tactu iuncturarũ ſeu mẽbrorum:qr diuina ꝓmiſſiõe interdum pauditũ verborum ab eis platorum maleficiare opere demonum pñt.Precipue eo in tpe vbi q̃ſtionib⁹ exponunt. Experiẽtia nos edocẽte. Nouim⁹ quaſdã in caſtris detẽtas q̃ nil alid a caſtellanis inſtãtiſſimis ꝑcibus flagitabãt niſi vt in aduentu iudicis aut alteri⁹ preſidẽtis eis cõcederet vt primum intuitũ viſus in ipſum iudicem dirigere poſſent anteq̃ ab eo vel alijs eſſent viſe.ex quo intuitu etiã ſortite ꝙ talis iudex aut alij ſui aſſeſſores:ita alienati in eor cordibus fuerũt ꝙ omnem ſi quã habuerant indignationẽ amiſerunt:nec ipſas moleſtare quoquo modo ꝑſumebãt ſed libere abire ꝓmiſerũt qui ſcit ⁊ expertus eſt verũ dat teſtimoniũ ⁊ vtinam talia ꝓcurare nõ poſſent non paruipẽdãt iudices talia auiſamẽta ⁊ remedia cũ vilipenſio taliũ poſt tanta auiſamenta in eternã eis cederet damnationem.iuxta ſaluatoris dictum.Si non veniſſem ⁊ locutus eis non fuiſſem.peccatum non haberent.nunc autẽ excuſationez non habent ꝑ peccato. Muniãt ergo ſe premiſſis ex eccleſie conſtitutione:⁊ ſi cõmode fieri poteſt.ipſa a tergo dorſum vertendo ad iudices ⁊ aſſeſſores introducatur.⁊ non ſolum in ꝑſenti actu.verum in omnibus precedentibus ⁊ ſequentibus ſigno crucis ſe muniendo ⁊ vtiliter aggrediendo frangẽtur cũ dei adiutorio vires antiqui ſerpentis. Nec quis eſtimat ſuperſtitioſum vt a terra introducatur.cum vt ſepe tactum eſt canoniſte ad tollendum ⁊ impediendum maleficia maiora concedunt ⁊ vana vanis contundere ſemper dicunt eſſe licitum. Tertia cautela in preſenti actu vndecimo obſeruanda.vt pili ex omni parte corporis abradantur.⁊ eſt eadem ratio:ſicut ſupra de veſtimentis exuendis.habent em̃ interdum ꝓ maleficio taciturnitatis aliquas ſuperſtitioſas allegaturas quarũdam rerum.ſiue in veſtimẽtis.ſiue in pilis corporis ⁊ interdũ in locis ſecretiſſimis non noiandis:quod ſi obijceretur. Nunquid diabolus ad huiuſmodi ligaturis rerũ poſſet mẽtem malefice

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

indurare vt crimina nō valeat fateri: sicut ꝛ alīj sceleroſi ſepius inueniunt̄ ſub q̄buſcūq; maximis tor̄métis q̄ſtumcūq; per indicia facti: aut p teſtes ſint cōuicti. Rñdetur vtiq; veruꝫ eſſe q̄ abſq; rebus quibuſcūq; demon valeat talē taciturnitatē pcurare: illis tñ rebus vtit̄ in animarū pditionē ꝛ offenſam maiorem diuine maieſtatis: q̄ō vt clarius pateat. Maleſica quedaꝫ in oppido Nageror̄ve: de qua ꝛ ſupra in ſecūda parte operis tactum eſt tale maleficiū taciturnitatis pcurare ſciebat: vt maſculus recenter natus ꝛ nō baptizatus: ꝛ cū hoc primogenit⁹ interemptus ꝛ in fornace aſſatus ꝛ cum alijs reb⁹ quas exprimere nō expedit incineratus ꝛ puluerisat⁹: ſi qua maleſica aut flagitioſus es his quicq; ſecuꝫ deferret nullo modo ſua crimina fateri poſſet. Hic clarum eſt q̄ ſi cētum milia pueri adhiberentur ex naturali inclinatiōe nunq; talem effectum taciturnitatis cauſare poſſent vtitur tñ vt cuiq; intelligenti ptꝫ in aiarum pditionem: ꝛ diuine maieſtatis offenſionē. Sed ꝛ hoc q̄ō allegatur q̄ ſepe flagitioſi hoīes. ꝛ non maleſici taleꝫ penes ſe taciturnitatē retinent. Dicendum eſt q̄ talis taciturnitas triplici ex cauſa puenire poteſt. Primo ex naturali quodāmodo duritia mētis. q̄r ſicut aliq̄ ſunt molles corde. aut vecordes q̄ ad leuem torturam oīa concederēt etiam quecūq; falſa: ita aliqui ſunt ita duri q̄ quātūcunq; vexentur. veritas ab eis nō habetur: ꝛ p̄cipue illi q̄ alīs fuerunt queſtionati: quor̄ brachia cito ſicut trahuntur. ita ꝛ flectuntur. Secundo puenit ex maleficio penes ſe retēto: prout dictum eſt. ſiue in veſtimentis. ſeu in pilis corporis. Tertio. q̄ interdum ꝫ penes ſe non habeāt maleficia inſuta aut allegata: maleficiuntur tñ ab alīs maleficis q̄ſtūcunq; remotis prout maleſica q̄dam in yſbruck ſe iactare ſolebat q̄ vbi ad minus filū ex veſtimentis alicuius detēti haberet: tantum efficere poſſet q̄ quātūcunq; tormentaret̄: etiaꝫ vſq; ad mortem nihil fateri poſſet. quare ptꝫ reſponſio ad obiectionem. Sed q̄d in dyoceſi Ratiſbonēſi caſus contigiſſe aſſeritur. q̄ dum quidā heretici ex ppria confeſſione deuicti non ſolum vt impenitentes. immo vt defenſores illius pfidie morti fuiſſent adiudicati. accidit vt illeſi igne remanerent. tandem p aliam ſententiam ad ſubmerſionē adiudicati nihil pficere potuerunt: ſtupentibus oīb⁹ ꝛ fidē ipſor̄ vt iuſtā defendere: dum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quidã conabantur ſollicitꝰ preſul ſup gregẽ triduanũ ieiuniuz indixit quo deuote expleto cuidam notificatur.ꝙ in certo loco corporis:videlz ſub brachio vno maleficium quoddam inter pellẽ ⁊ carnem inſutuz haberẽt.quo reperto ⁊ amoto cõtinuo incẽdio cõſumpti fuerũt:lz ab alijs opinat.ꝙ q̃dã nigromãticus ex demonis ꝯſultatione q̃ ſibi hoc indicauerat ꝓdidiſſet: ſed quocũqz modo factum fuerit veriſi'e eſt ꝙ diuina virtute demon coactꝰ.dũ ſemp ad ſubuerſionẽ fidei machinat hoc manifeſtauerit.A ſili vbi talis iudici acciderit caſus.q̃d faciendũ ſoret elicere pót ſi videlz ad diuinum recurrere ꝑſidiũ.vt ieiunijs ⁊ orationibus deuotarũ ꝑſonarum hoc genꝰ demoniorũ a maleficis expellatur in caſu quo nec ꝑ mutationẽ indumẽtorum:aut tonſurã pilorum ad veritatem fatendam ſub tortura induci valeant.Et lz in alemanie partibꝰ talis abraſura ꝑſertim circa loca ſecreta plurimũ cenſetur inhoneſta:qua de cauſa nec nos inq̃ſitores vſi ſumus ſz tonſis capillis capitis cũ calice aut cipho aque bñdicte guttulã cere bñdicte immittẽdo:et inuocatiõe ſanctiſſime trinitatis ieiuno ſtomacho trinies ĩ potum miniſtrãdo ꝑ dei gratiam a pleriſqz taciturnitatis maleficium abſtulimus.tñ in alijs regnis inquiſitores talem ꝑ totuz corpus abraſuram fieri mãdãt.vñ ⁊ Lumanus inquiſitor nobis inſinuauit ꝙ anno elapſo q̃ fuit.M.cccclxxxv.xl.⁊ vnam maleficas incinerari mãdaſſet oibus ꝑ totum corpus abraſis: ⁊ hꝫ in diſtrictu ⁊ comitatu burbie vulgariter dr rvurmberbad in confinibus archiducis auſtrie verſus mediolanum. Quod ſi queritur an tpe neceſſitatis quo nullis remedijs cõgruis maleficium remoueri:vt ꝓmiſſum eſt.licitũ ſoret diuinatrices.que etiã maleficia curare ⁊ tollere ſolent ꝑ ammonitione talis maleficij ꝯſulere?Rñſio.q̃cquid ſit de negocio ratis bone pacto. exhortamur in dño:vt in nullo caſu quantũcunqz neceſſario ꝑ re publica diuinatrices conſulent.⁊ hoc propter magnã offenſam diuine maieſtatis cum tot alia ſint nobis remedia cõceſſa per q̃ omnino aſſequi poterimus:aut in propria petiti forma: aut in equiualẽti.ita ꝙ omnino veritas experietur.vel ab eius ore vt incinerari valeat.vel deus auferet ipſam de medio aliã mortem ſuper eam ꝓmittendo. Hec aũt nobis remedia propo nuntur.vt primo faciat hõ id quod pót ex propria induſtria ⁊

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ex ꝓpria viriū ſuarū exercitatiõe modis ſupra tactis inſiſtẽdo pluries ⁊ ꝑſertim certis dieb⁹ vt iã in ſequẽti q̃ſtione patebit. ñ. Corinth. ix. Abũdetis in omne opus bonũ. Scõo: qõ ſi deficit recurſum habeat ꝑ conſilio ad alios hoies: q̃ forte ſibi remediũ de quo nunq̃ cogitauerat impartiret: eo q̃ varij ſunt modi ad maleficia tollẽda. Tertio ſi p̃dicta deficiũt habeat recurſum ad deuotas ꝑſonas: iux̃ta illud. Eccli. xxxvij. Cũ viro ſancto aſſiduus eſto quẽcũq̃ agnoueris obſeruantẽ timorem dei. Jtẽ vt ſancti in patria inuocent̃ per eos. Que ſi oĩa defecerint recurſum habeat immediate ad deũ iudex: ⁊ ois ꝓpl's ieiunijs ⁊ oronib⁹ vt tale maleficiũ ſua pietate amoueat̃ ſicut iosaphat. ij. Par'. xx. Cũ ignoram⁹ q̃d agere debeam⁹ hoc ſolũ habem⁹ reſidui: vt oculos nr̃os dirigam⁹ ad te: ⁊ ſine dubio deĩ neceſſarijs nr̃is nõ deficiet. Ũñ ⁊ aug. ⁊ habet̃. xxvj. q. vij. nõ obſeruabitis. Qui has ⁊ q̃ſcũq̃ diuinatiões aut facta aut augurĩa obſeruat aut attẽdit, aut ꝓſentit obſeruãtib⁹: aut talib⁹ credit: ſcz ope ꝓſequẽdo: aut ad domũ earũ vadit: aut ĩ domũ ſuã ꝓpriam introducit: aut interrogat: ſciat ſe fidẽ xp̃ianam ⁊ baptiſmũ p̃uaricaſſe ⁊ paganũ ⁊ apoſtatã ⁊ dei inimicũ irã dei ĩeternũ grauiter incurrere niſi eccl'iaſtica pn̄a emendat⁹: deo recõcilier̃. Non deficiat ergo iudex ſup licitis vtẽdo iuxta premiſſa remedijs: ⁊ finaliter ſubſcriptis cautelis.

¶ Queſtio. xvj. de tpe ⁊ de ſcõo mõ interrogandi: ⁊ eſt actus. xv. ſup finales cautelas a iudice obſeruandas.

Super p̃miſſa ſunt aliqua aduertẽda. Primo: q̃ ſacratioribus diebus ⁊ infra miſſarum ſolẽnia ſunt interrogande: ita vt ⁊ ꝓpl's adhortetur ad implorandum diuinum auxiliũ in generali nihil ſpecificando niſi vt contra quaſcũq̃ demonum infeſtationes ſancti ĩnuocentur. Secundo ea q̃. ſ̃. tacta de ſale ⁊ alijs reb⁹ b̃ñdictis cũ ſeptẽ verbis q̃ xp̃s protulit in cruce in cedula ꝓſcriptis ⁊ inſimul collígatis collo eius alligentur: longitudo xp̃i ſuper nudum corpus ⁊ extra b̃ñdicta circuncingatur: ſiquidẽ longitudo ipſa cõmode haberi p̃ot experiẽtia docuit: miro modo his rebus ipſas moleſtare: virq̃ retinere: p̃cipue autem reliquias ſanctorum. His ſic diſpoſitis ⁊ aqua benedicta in potum porrecta diſponatur iterũ ad q̃ſtiones: continuo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

exortando vt prius dū autē a terra eleuaī: ⁊ si per talē moduz
tormentatur iudex legat vel legi faciat dicta testium submissis
noib⁹ taliter dicēdo: ecce p testes ꝯuicta es. Jtē si testes vellēt
se facie ad faciem adfrōtare: tunc iudex interrogaret an fateri
vellet si testes sibi in faciem ꝑsentarenī: vbi si annueret tūc indu
cendi testes essent: ⁊ coraz eo statuendi si forte ruboze seu vere
cūdia quicqz fatereī. Ultimo si videat ipsam nō velle detegere
flagitia sua interrogabit: an p sua innocētia iudicia cādentis
ferri vellet subire. ⁊ qz illud oēs affectāt sciētes qp p demones
a lesione preseruanī: vñ etiam qp vere malefice existant cogno
scunī. replicabit iudex qua temeritate se tantis periculis sub
mittere possit ⁊ oia ꝓscribanī. sed qō illud cādentis ferri iudi
cū non sit eis ꝓcedēdum: interi⁹ patebit. Aduertat ꝯetiā iudex:
qp sextis feriis ꝑcipue vsqz dum fit cōpulsus p expectatiōe no
stri saluatoris interrogate sepe fasse fuerunt. Sed ꝯqz sup extre
mum nos procedere opz videz sup omnimodā ei⁹ negatiuā in
qua si ꝑstiterit iudex relaxabit eā: ⁊ sequentib⁹ adhuc vtaī cau
telis educēdo eam de carcere penoso ad aliū p custodia tamē
bene munituz: ita tñ qp sibi oīno caueat: qp nullomodo tradaī
cautionib⁹ seu fideiussoribus nec alias manulēta decreto: quia
a talibus manulēte datis veritas nunqz haberet immo semp
peiores efficiūtur. Sed hoc primo ꝓcuret: qp humaniter in ci
bo ⁊ potu tractetur: ⁊ interim intrent honesti ⁊ non suspecti: q
etiam frequenter de diuersis impertinentibus ei colloquātur:
⁊ tandem vt confidenter consultant qp fateatur veritatem: pro
mittendo qp iudex sibi faciet gratiam. ⁊ qp velint esse tanqz me
diatores. Et in finem huius intrabit iudex. ⁊ promittet facere
gratiam: subintelligendo: vel sibi aut reipublice in cuius con
seruationem totum quod fit est gratiosum: si vero sibi ad vi
tam promitteret que supra questione quartadecima super tres
modos tacta sunt: scribantur singula a notario: ⁊ sub qua for
ma verborum ac intentione sit gratia promissa. Et siquidem
delata sic gratiam petierit ⁊ facta detexerit dicantur verba ge
neralia: qp amplius fiet sibi quam ipsa petierit in finem: vt
ampliori confidentia loquatur. Secunda cautela in hoc actu
qp si omnino noluerit detegere veritatem habeat iudex vt su
pra tactū de eius complicibus sine ipsius situ examinatis: ⁊ si

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quid hmõi depoſuiſſent ꝙ que cõuinci poſſet:hec iudex propo
nat:ꝛ diligẽter de ſingulis inueſtiget ꝛ ad idẽ:ſi qua inſtrumẽ
ta:vel vnguenta:ꝛ pixides in domo fuiſſent reperta ſibi offe
rentur:ꝛ ad que vſa fuerit ꝛc. Tertia cautela ſi adhuc perſeue
rat in ſua pertinacia:ꝛ habeat conſodales examinatas:que cõ
tra:ꝛ non pro ea depoſuiſſent:vel ſi non habet:procuret aliuz
fide dignum quem nouit detẽtẽ non ingratum:ſed tanq̃z ami
cum ꝛ fautorem:q̃ quodam ſero intrat ad maleficam ꝓtraben
do locutiones:ꝛ tandẽ ſiquidem non eſt de cõplicibus fingat
nimis eſſe tarde pro receſſu ꝛ remaneat in carcere cum eadem.
ꝛ de nocte pariter colloquantur.ſi vero de cõplicib⁹:tunc edẽ
tes ꝛ bibẽtes mutuo etiã conferũt de rebus cõmiſſis:ꝛ tunc ſit
ordinatũ ꝙ ſtent extra carcerẽ in loco cõgruo explorantes eos
auſcultãtes:ꝛ verba colligẽtes:ꝛ ſi opus fuerit ſcriptor ſit cum
eiſdem. Quarta cautela vt ſi tunc incipiet dicere veritatẽ:nullo
modo dimidiet iudex recipere eius confeſſionem:etiaz media
nocte:ſed cõtinuet quantum põt:ꝛ ſi in die non curet ſi ꝓget
prandium vel cenã:ſed inſtet quoaduſqz dixerit veritatẽ: ſaltẽ
quo ad principalia.nam per dimidiationes ꝛ interruptiones
frequentius eſt repertum ꝙ redeunt ad vomitum ꝛ nõ aperiũt
veritatem quam detegere inceperant:habito conſilio deterio
ri. Et aduertat iudex ꝙ poſt confeſſionem nocumentorum ho
minibus aut iumentis illatorum inquirat quot annis incubũ
demonem habuerit:ꝛ a quãto tempore fidem abnegauerit:q̃
ſicut de his nunq̃z fatentur niſi pri⁹ alia fuerint faſſe:ita etiam
oĩno in fine ſunt interrogande. Quinta cautela ſi predicta oĩa
deficerent:tunc ſi fieri põt ducat̃ ad aliqd̃ caſtrum:ꝛ ibi certis
dieb⁹ cuſtodia mãcipata fingat ſe caſtellan⁹ ad partes longin
quas peregrinaturũ:ꝛ interim familiares aliqui vel etiam mu
lieres honeſte eã viſitantes:ꝓmittant ei ꝙ velint eam oĩno di
mittere libere abire:dũmodo iformet eos vel eas de certis ex
perimẽtis. Et aduertat iudex ꝙ ſepiſſime ꝓ talẽ modum faſſe
fuerunt ꝛ conuicte. Et nouiſſime in dioceſi Argentineñ. prope
oppidum Sletſtat ꝛ caſtro kynnigkhem malefica detenta nul
lis tormentis ꝛ queſtionibus induci poterat ad fatẽdũ ſua cri
mina.tandẽ modo ſupradicto de caſtellano ſeruatu.ꝛz preſens
erat in caſtro.ipſum tñ malefica eſtimabat abeſſe.tres familia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

res intrabāt⁊ ei liberā relaxationē ꝓmiserunt: dūmodo sup certa experimēta eos iformaret. Et lz pria fróte renueret ⁊ dolose cū ea agerēt ꝓponeret tandē interrogās de q̄bus iformari vel lēt: vnus dixit sup grādinē excitādā: alter sup carnalia facta tādēvbi sup grādinē illū iformare volebat ⁊ scutella aque plena apportata malefica sibi iniūxisset: vt digito paululū aquā moueret: ⁊ ipa certa ꝗba ꝓtulisset: subito ad locū quē explorator noiauerat. s. siluā adiacentē castro: tāta tēpestas ⁊ grādo repleuit: sicut a multis annis visum nō fuerat. In casu tñ quo oia deficerēt: vel etiā in casu quo crimina fateret, q̄d vlterius iudici p sniam faciendū sit vt totꝰ ꝓcessus finiat̄ in quo vltima pars huius operis terminatur restat declarare.

¶Sequit̄ tertia pars huiꝰ vltime ptis opis qualr ꝓcessus iste fidei sit debito fine per sniam diffinitiuā terminandus.

QEr dei grām his expeditis que ad cognitionē ꝓprietatū sup heresim maleficaꝝ deseruiūt: simul ēt qualr ꝓcessus fidei aduersus illā sit initiādus ⁊ ꝓtinuādus. restat nūc discutere qualr talis ꝓcessus p debitā sniam sit ꝯgruo fine terminādus. Ubi primo notādū q̄ cū heresis hec vt i prīcipio huiꝰ vltime ptis tactū est p alys heresibus simplicibus hoc habeat q̄ nō est pura: sz mixta crie ecclīastico ⁊ ciuili: vt ō se ptz ꝫó de modis sniandi tractādo. prio tractādū est de quadā snia ad quā malefice solēt appellare: de qua secularis iudex p se irre q̄sito ordinario agit. Scdo de his in q̄bus fine ordinario agere nō pōt. Et sic tertio qūo ordinarij se exonerare pñt patebit.

¶Questio. xvij. sup purgationem vulgarē: ⁊ ꝑcipue sup examē candentis ferri ad qd̄ malefice appellant.

TA aūt maleficā vulgari purgatiōe de qua. ij. q. iiij. ꝫsuluisti. ⁊. c. monomachiam fit sup reatū tētative purgāda ⁊ per iudicē secularem ad hoc astringēda vel admittenda ad iudiciū cādentis ferri si ad hoc appellat: ⁊ vr̄ q̄ sic. Mā sicut duellū ad ꝫseruationē vite ꝓprie in cā criminali vel rex suaꝝ in cā ciuili ordinat̄: ita ⁊ iudiciū cādentis ferri per tactū vel aque bulliētis per potū: sed primū licitū est in aliquo casu iuxta sanctū Tho. ij. ij. q. xcv. in fine vltimi articuli vbi dicit: q̄ tunc duellū pōt esse licitū: vbi ad ꝯem rōnez sortium appropinquat: ergo etiā in aliquo casu iu-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

diciū ferri cādētis. Jtē multi principes sancte vite ⁊ qui bonoꝝ
ꝯsilio vtebant: vt sanctus henricus impator erga ꝯiugem virgi
nē kunigūdā quā de adulterio suspectā habuerat exercuit. Jtē
sicut iudex qui hz curam cōitatis: licite pōt minora mala pmit
tere ad vitandū peiora vt meretrices in ciuitatibus ne oia tur
bent libidinibus. iuxta Aug. in li. arbi. Tolle meretrices ⁊ oia
turbabis libidine. Jta per tale iudiciū vbi qs ab insultibus et
iniurijs alicuiꝰ cōitatis sup cām criminalē aut ciuilem liberari
posset. Jtē qr minus est lesio manuū per cādens ferrū ꝙ vite in
terfectio per duellū: ideo ⁊ si duellū admittit vbi ꝯsuetudo ha
bet: a fortiori ⁊ examē cādentis ferri. Cōtrarium habet. ij. q. v.
monomachiā. vbi dr hec ⁊ hmōi sectātes deū tētare videntur vbi
attendendū esse dicūt doc. ꝙ qr nō solum a malo iuxta apl'm. j.
Thessa. v. sz etiam ab habente speciē mali abstinendum est: iō
non dr in illo ca. oēs hec sectantes tētant deum: sed videt tēta
re vt intelligatur ꝙ posito casu ꝙ aliquis talia exercens inten
dat alium finem forte rectū: qr tñ apparentia est mala cauendū
est. Rñdeo ꝙ tale iudicium seu examen sit illicitum: pcipue can
dentis ferri. Deducit ex duobus: primo qr ordinat ad iudican
dū occulta: que diuino iudicio reseruant. Scdo etiā qr hmōi iu
dicium non est authoritate diuina: aut etiā nocumētis sanctoꝝ
patrū sancitum. Unde in ca. ꝯsuluisti. ij. q. v. qđ sanctoꝝ patruz
documento sancitū non est supstitiosa adinuentione est pſumē
dum: ⁊ Stephanus papa in eo. ca. spōtanea ꝯfessione vel testiū
approbatione delicta ꝯcessa sunt vestro regimini iudicari oc
culta eiñ ⁊ incognita illi sunt relinquenda qui solus nouit cor
da hoim. Est tñ differentia inter duellū ⁊ ferri candentis examē
seu etiam potum bulientis aque: qr duella magis accedunt ad
cōem rōnem sortium: vtpote qr pugiles sunt penitus pares vir
tute ⁊ arte ꝙ examen candentis ferri: qr lz vtrunqz ordinat ad
alicuius facti occulti inquisitionē per aliqđ factum ab hoīe. tñ
qr in iudicio candentis ferri aliquis miraculosus effectus expe
ctat / qđ non ꝯtingit in duello: vbi solūmodo ꝯtingit iterfectio
vnius vel amboꝝ: ideo examen illud est oīno illicitum: lz duel
lum non sit ita illicitū. Jncidentaliter tñ ꝓpter principes ⁊ iudi
ces seculares sup duellum admittendum est. Notandū ꝙ occa
sione horū verboꝝ sancti Thome qui hanc di. ponit Nico. de

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lyra in postilla sua sup bibliam. j. Reg. xvij. occasione etiã duelli seu ꝯflictus ipsius dauid cũ philisteo vult elicere ꝙ in aliquo casu duellũ possit eẽ licitũ: iõ ꝙ hoc nõ sit de mẽte docto. Tho. sed potius oppositũ ꝓbat Paulus burdegalẽs. ꝯ nicolaũ prefatũ cuius ꝓbationem bñ aduertere debẽt principes ⁊ iudices seculares. Primo per hoc qꝛ duellũ sicut ⁊ examẽ alterũ ordinatur ad iudicandũ occulta q̃ diuino iudicio reseruant̃ vt. s. tactũ est. nec põt dici ꝙ instõnem habuerit ex ꝯflicto dauid: qꝛ sibi revelatũ fuit a dño interiori instinctu vt tale certamẽ inire deberet ⁊ ꝙ iniuriã sibi illatã ꝓ eũ vindicare ꝯ philisteũ volebat: qõ ex ꝓbis dauid elicit̃. Ego venio ꝯ te in noĩe dei viuẽtis: ⁊ sic nõ fuit ꝓprie duellator: sꝫ diuine iustitie executor. Scõo ex hoc qõ ꝑcipue iudicibus est aduertendũ: qꝛ in duello dat̃ ptãs: vel saltim concedit̃ licentia vtriqꝫ interficiendi se mutuo: ⁊ cũ alter eorũ sit innocens: iõ prestat̃ authoritas vel saltẽ licentia interficiẽdi innocentẽ: qõ cũ simpl'r est illicitum: qꝛ ꝯ dictamẽ iuris naturalis ⁊ diuinum ꝑceptum. Ideo oĩno illicitũ tam ex pte appellantis ꝗ recipientis: ꝗ etiã iudicãtis ⁊ ꝯsulentium: qui oẽs homicide reputant̃. Tertio. ex hoc qꝛ cum duellũ sit singularis pugna duoꝝ: vt pervictoriam vnius appareat iustitia tanꝗ ꝓ diuinũ iudicium ⁊ alterius in iusticia non obstante: qꝛ tunc deus tentat̃. vnde redditur illicitum ex parte appellantis ⁊ recipiẽtis tũ cum ipsi iudices alĩs mediis iustũ iudicium aut terminationem litis ꝓcurare possent: cum hoc non faciunt sꝫ ꝯsulunt seu oĩno ꝑmittunt: cum ꝓhibere possent vtiqꝫ ad interfectionẽ innocentis. Nec ꝗ non est verisimile postillatorem nicolaũ hec latuisse aut ignorasse. Ideo vbi dicit ĩ aliquo casu duellũ absqꝫ peccato cõmitti mortali: loquitur ex parte iudicantium aut cõsulum. vbi non per ipsoꝝ inductionẽ aut ꝯsilium: sed per ipos appellantẽ ⁊ recipientẽ tale examen exercet̃ siue alio respectu. ⁊ qꝛ non est nostre speculationis his immorari: sed de ipsis maleficis differere: clare ptꝫ ꝙ si in alĩs criminalibꝫ causis circa furtum aut latrocinium tale examen ĩhibetur: quãtomagis hic vbi constat maleficas cunçta malefica auxilio demonum procurare: siue in lesionibus inferendis: siue curandis seu tollendis aut impediendis. Nec mirum ꝙ opere demonum a lesionibus in tali examine preseruant̃ malefice: cum vt naturales tra-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dūt ſuccus cuiuſdā herbe vbi manus inunguñ a cōbuſtione poſſit ꝑſeruare: ⁊ cū ipm demonē vtutes herbaꝝ minime latēt dato q' per interpoſitionē alicuiꝰ corꝑis inter manus deferētis ⁊ ipm ferrū leſionē nō iterciperet: put inuiſibiliter ꝓcurare ꝑt: tñ ꝓ hmōi naturales reꝝ ꝓprietates hoc efficere poſſet: vñ minus ꝯ quibuſcūqz alys malefactoribꝰ ipſis maleficis ꝓpter ītimā familiaritatē: ꝯ cū demonibꝰ tenēt tali examine ſunt purgā de: ſz ipo fctō vbi ad hō appellāt: iā vt ſuſpecte malefice ſūt hīnde Deſeruit ad hoc factū: q in ꝓſtan. dyoceſi tribꝰ annis vix iā elapſis ꝓtigiſſe ferť. Mā in dñio comitū ď furgēburg ptinēt nigre ſilue malefica quedā famoſa ⁊ plīmū ab incolis diffamata vbi ꝓ comitē ad inſtantiā plīmoꝝ fuiſſet cōꝑhēſa ⁊ de plīmis iudicys ſupvaria maleficia delata: tandē iter torméta ⁊ qōnes iterrogarenť manus oīmvolēs euadere ad examē cādētis ferri appellauit. Juuenis comes nec multū his exptus examē admiſit: ⁊ dū candēs ferrū ꝓ tres dūtaxat paſſus deferre adiudicata fuiſſet per ſex deportauit offerens ſe denuo ad ipm lōgiori ſpacio deportare. Qua ex re dū manifeſtū habuiſſent indicio maleficū iudicare: q nullus ſctōꝝ ꝑſumpſiſſet talr diuinā aſſiſtentiā tempta eſt: ipſa tñ abſoluta a vinculis ⁊ illeſa vſqz in pñs nonvticz in ptium fidei ſcandalum perſeuerat.

¶ Queſtio. xviij. de ſnīa diffinitiua in ſe qualr eſt ferenda.

Conſequēter ad tractā dū de his in q̄bus ſecularis iudex ꝓ ſe cognoſcere ⁊ ſnīare pōt dyoceſanis ſi libet manētibus exoneratis: hoc ipm eñ ꝑſupponimus: vt ne dū noſipſi inqſitores ſalua fide exiuſticia ſimus ab his ſnīandi modis exonerativeꝝ ⁊ ipſos dyoceſanos eadē ſinceritate exoneratos affectamus ipſoꝝ facultatēꝫ iuriſditionē minime amputādo que tñ ſi vtivellēt ceſſe foret ⁊ nos inquiſitores. iuxta ca. multoꝝ querela de here. in cle. pariter ocurrere. Attendant tñcy q̄ hoc crimē maleficaꝝ non eſt mere eccl'iaſticum. Uñ nec ptātibus nec dñis tpalibus adiudicandū ⁊ ſnīandū vt in ca. vt inqſitionis. §. ꝓhibemus. de he. li. vj. interdictū. In q̄bus tñ ꝑfata ptās diffinire ⁊ cognoſcere ſine dyoceſanis non pōt: ſil'r deducet. Sz primo videndū de ipa ſnīa in ſe. Scdo qualr ſit ferenda. Tertio quot modis. De primo. Lū ꝑm Aug. vt. ij. q. j. c. j. Nos in quēcz ſnīam ferre

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

non possumus nisi aut ꝙuictum aut spōte ꝙfessum. Et snīa fit triplex: vt dicit glo. summaria in prin. qōnis. ſ. Interlocutoria diffinitiue: ⁊ p̄cepti Ray. exemplificans dicit. Interlocutoria snīa dr: que nō sup principali ſz sup alijs qōnibus p̄fertur inter principiū cāe ⁊ finē emergentib⁹: vt est de teste repellēdo vel de dilatione cāndavel nō ⁊ hmōi vel forte dr̄ interlocutoria: qr interptes loquēdo proferr̄ sine scripture solēnitate. Diffinitiua aūt snīa dr̄: qñ principalis qō diffinitur. ff. de re iudi. l. j. Snīa p̄cepti est qñ maior p̄cipit minori. De primis duab⁹ nostra cō sequēter erit speculatio p̄cipue sup snīam diffinitiuā. Notandū scō: qꝙ ſz in glosa p̄fata dicat̄: qꝙ ſi snīa diffinitiua fuerit lata omisso ordine iuris: ipo iure nulla est. ij. q. vj. Si qñ. §. diffinitiua. Et post dicat̄ scias qꝙ duplex est ordo iuris. Unus qui est de necessaria substantia iudicioꝝ vt fiat litis ꝙtestatio ⁊ lites recipiant̄. Si ꝫ hunc ordinē ferat̄ snīa nō tz. Est alius ordo q̄ nō est de substātia iudicioꝝ. vt. ſ. snīa non ferat̄ sub ꝙditione: ⁊ vt prius nō p̄nuncier̄ de possessione cū de p̄prietate si tñ hoc non seruer̄: tenet snīa. ij. q. vj. Anterioꝝ. §. biduum. In hac tñ cā: qr est cā fidei ⁊ hereſis crimē: lz mixtū p̄ceditur summarie: simplr ⁊ de plano: vt ptz in. c. statuta. li. vj. ⁊ qualiter ista ꝝba itelligātur: habes. s̄. q. vj. ⁊ vt ibi deducit̄: iudex necessario bellū non exigat: litis ꝙtestationem non postulet ⁊c. sequit̄. p̄bationes tñ necessarias admittat: similiter citationē ⁊ p̄testationē iuramenti de calūnia ⁊c. Uñ ⁊ alius modus p̄cedendi iam p̄ iura nova declarat̄. De scōa aūt qualiter sit ferenda. Nota qꝙ pferri dz a iudice ⁊ nō ab alio: alias nō valet. Item in loco publico ⁊ honesto etiam sedendo: vt. iij. q. iij. inducie. §. spaciū. Et similiter de die ⁊ nō in tenebris: ⁊ sic de multis que ibi notant̄. Tum qr ibi ꝙtinet̄ qꝙ non diebus feriatis: ⁊ non in scriptis ferat̄. Notādum qꝙ qr hic summarie simpliciter ⁊ de plano vt. s̄. tactū est p ceditur. ⁊ de ꝝbo. signi. c. Sepe ꝙtingit. in clemē. dr̄ qꝙ tpe feriarū ob necessitates hoīm indultaꝝ a iure p̄cederevaleat: ⁊ qꝙ iudex amputet dilationem. Ideo si iudici libet seruare illa poterit. Nec scripto proferre tenet̄ cum ꝑm Jo. an. Plures sint casus in q̄bus sine scripto snīa valet: ⁊ inter illos enumerat̄ ꝙsuetudo loci vel fori. di. xj. consuetudinis. Ep̄s etiā si est iudex p̄ōt per alium snīam recitare ad instar illustrium. Item nota qꝙ lz in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

actionibus criminalibus executio ſnīe nō ſit differenda: fallit tñ hoc in aliq̄bus caſibus: p̄cipue quatuor: ſed p̄ hac materia capiuntur duo. Primus ſi lata eſt in muliere p̄gnante. differt em̄ vſq̄ ad tp̄s partus. ff. de re iu. l. p̄gnantis. Item cum q̄s eſt q̄feſſus crimen: ꝛ poſtea negat: ꝛ intellige ſi confeſſio prius nō fuit reiterato modo quo ſupra tactum fuit. q. xv. De tertio aūt quot. ſ. modis ſit ferenda: qr q̄sequenter vſq̄ in finem operis de his tractabimus. ſunt tñ adhuc aliqua premittenda de modis q̄bus p̄ſona delata redditur ſuſpecta: eo q̄ varie ſententie ſup varias ſuſpitiones ſunt ferende.

¶ Queſtio decimanona quot modis capitur ſuſpitio pro ſententia ferenda.

Suſpecti de hereſi vel alio crimine quot modis ꝛ q̄bus dicendi ſunt: ꝛ an in tali caſu p̄ tali crimine ex illis iudicandi ꝛ ſnīandi ſint vbi queritur? Rñdendum eſt. ꝛ per antiqua ꝛ noua iura. Nam gl. ſup. c. nos in quē q̄ in p̄cedenti. q. allegato dicit q̄ quatuor ſunt modi cōuincendi reū: aut. ſ. iure: vt inſtrumentis ꝛ teſtibus aut facti euidētia. extra de coha. cle. c. tua. Aut iuris interpretatione: vt ſepius citatū eſſe reū. iij. q. ix. decreuimus. Aut violenta ſuſpitione. xxxij. q. j. dixit. Notant etiam canoniſte q̄ triplex eſt ſuſpitio. Prima temeraria de qua canon. Nullum iudicetis ſuſpitiōis arbitrio ñ. q. j. Secunda p̄babilis. ꝛ hec purgationem inducit: nō aūt prima: vt. ij. q. iiij. preſbyter. Tertia eſt violenta. que condennationem inducit. ꝛ de hac intelligitur dictum Hieronymi q̄ vxor dimitti p̄ōt p̄pter fornicationem. aut fornicationis ſuſpitionem. xxx. q. j. dixit. Nota inſup q̄ ſecunda que eſt p̄babilis admittit ad ſemiplenam p̄bationē. vt extra de p̄ſump. in multis. Unde coadiuuat ad p̄bationem: ſi aſſint alia amminicula: vnde nō ſolum admittitur ad purgationem inducēda. De violenta etiam que ad condennationē ſufficit, nota q̄ eſt duplex: dum quedam iuris: ꝛ de iure: vt cū ius fingit ꝛ ſtatuit aliq̄d ſup facto: ꝛ ꝫ hanc nō admittitur p̄batio. extra de ſponſa. nec qui fidem. vbi dicitur q̄ ſi quis dederit fidem mulieri de contrahē do matrimoniuni cum ea: ꝛ poſtea copula ſequitur: matrimonium eſſe p̄ſumitur: ꝛ p̄batio in ꝫrium non admittitur. Quedam eſt iuris; ſed non de iure: vt, vbi ius preſumit; ſed non fia;

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tuit aliquid:vt si vir diu mulieri cohabitauit:presumitur ab eo cognita.xxvij.q.j.dixit.Et contra hanc admittitur probatio. Applicando ad propositum nostrum super heresim maleficar & super noua iura dicimus q̄ in iure triplex suspitio seu crimē heresis habetur.prima est modica.secunda magna. Tertia ma xima. Prima que est modica in iure vocatur suspitio leuis . ita habetur.ca. Accusatus.de here.libro.vj.in princip.vbi dicitur Si autem leuis & modica suspitio illa fuit.quā q̄ ex hoc sit gra uiter puniendus:non tamen de pena in heresim relapsorum pu niri.Et hec suspitio ideo dicitur modica:siue leuis.tum q̄ mo dica & leui defensione tollitur.tum quia ex modicis & leuibus oritur coniecturis.Unde dicitur modica a modicis indicijs:& dicitur leuis a leuibus coniecturis . Utpote in simplici heresi circa fidem si aliqui reperiantur occulta conuenticula celebran tes:vel vita:vel moribus:a communi conuersatione fideliū de uiantes:vt patet.c.excommunicamus.primo.extra de here.cir ca maleficarum heresim.Simili modo vbi conuenticula in an garijs:aut sacratioribus anni temporibus:in campis : aut sil uis:siue de die:siue de nocte conuenirent:aut aliqui seorsum re perirentur:aut non frequentare diuina temporibus consuetis & modis consuetis:aut cum suspectis maleficis familiaritates secretas contrahere:tales enim leuiter ad minus de heresi ha bentur suspecti:eo quod talia frequenter facere huiusmodi he retici comprobantur:de qua etiam leui suspitione habetur.C. de.he.li.y.in fine.vbi dī. Hereticorum vocabulo continentur & latis aduersus eos sententijs debent succumbere qui vel leui argumento a iudicio catholice religionis & tramite detecti fue rint deuiare.Et huic sententie concordat Hostiensis in summa ti.de presump.§.finali.vbi dicit.Notandum:q̄ q̄uis heretici leui argumento detegantur.s.ad hoc q̄ suspecti habeantur:tñ non debent vt heretici haberi:& probat per precedentia.Secū da suspitio que est magna in iure vocatur vehemens siue fortis de qua iterum in allegato capitulo Accusatus . in principio. Iterum sic habetur accusatus de heresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspitio orta erat &c. Ibi em̄ hec coniunctio & nō tenet copulatiue:sed expositiue vt notat Jo.andree ibidem. Uehemens autē idē est quod fortis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vt dicit.Archi.sup allegatū ca.Accusatus:ꝛ ꝟbo vehemens vt dicit Papias ꝛ Huguitio.qꝫ vehemēs idē est qđ fortis siue grā dis.Allegat etiā Gregoriū primo moraliū Uentus vehemēs ir ruit.Uñ dicimus aliquē vehementē habere casum cū hz fortez hec ibi.Ergo suspitio magna dr̄ vehemēs siue fortis:ꝛ sic noīa tur:qꝛ non nisi vehemētius ꝛ fortibus defensionibus repellit̄:ꝛ etiā qꝛ ex magnis ꝛ vehemētibus ac fortibus orit̄ cōiecturis ar gumētis ꝛ iudicijs.vtpote in simplici hereſi.si aliq̄ cōperiant: q̄ eos sciūt hereticos fore occultāt:fauorē impendāt:associant: visitant:munera offerant:recipiāt:defensant:ꝛ similia exercen tes.tales nāqz de hereſi suspecti sunt:ꝛ similiter cognoscuntur circa heresim maleficaꝝ:eo qꝫ suspitio orit̄:qꝫ pticipant cuz eis in crimine ꝛ p̄cipue notantur:hic mulieri sant viri qui ad amo rem vel odiū inordinatū:hz non ad alias lesiones hoīm tendāt aut iumētoꝝ solent maleficare.Similia eñ vt p̄missuz est i qua cunqz heresi exercētes vehemēter sunt suspecti: vt ptz per alle. ca.accusatus.§.illo vero.ꝛ per notata ibidē per archidiaconū Cum non sit dubiū eos talia facere in fauorē heretice prauita tis. Tertia suspitio hec est maxima:ꝛ in iure vocat violenta .ca. cum ꝓtumacia.ꝛ.c.cum accusatus.li.vj.de here.ꝛ per notata ꝑ archidiaconum ꝛ Jo.an.super ca.accusatis.ꝛ ꝟbo.vehemens vbi dicunt.Dicit vehemens non violenta.s.de p̄sump.c. lr̄as. De hac suspitione loquit̄ canon.di.xxiij.quorundā.ꝛ hec pre sumptio seu suspitio dr̄ violenta:tū qꝛ violētat:cogit:ꝛ artat iu dicē ad credendum:nec tergiuersatione refellitur qualicunqz. Tuz qꝛ ex violentibus cōuincentibus atqz cohercentibus orit̄ cōiecturis.Exempli gratia:in simplici hereſi si aliqui reperian tur q̄ hereticos adorauerint.i.reuerentiam suo amore exhibue rint ꝓsolationem vel communionem ab eis acceperint vel simi lia quo ad ritum eorum pertinent perpetrauerint: tales nāqz violenta suspitione de hereſi ꝛ hereticorum credentia sunt con uicti per ca.filij.ꝛ per ca.accusatus.de here.li.vj.ꝛ per notata. per Archi.super ca.quicunqz hereticos.ꝛ verbo credentes eo. lib.vj.cum non sit dubium eos talia facere in credentiam here tice prauitatis.Super heresim vero maleficarum a simili qui perpetrant ea que ad ritum maleficarum pertinent talia cū sint varia:videlicet aliquando per verba solum cōtumelioſa dicēdo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Tu ſenties in breui que tibi euenient vel ſimilia in effectu: & p tactum ſolum tangendo hoiem aut beſtiam manibus aut per viſum tm̃ ſe manifeſtādo nocturno vel diuturno tpe certis dor miētibus in cubilibus: & hoc vbi hoies aut iumēta nitunt̃ ma leficiare: lz circa grandines varios alios obſeruant modos ſe alīs offerēdo cerimonīs: circa flumen aliquod ſe agitando di uerſimode. vt in p̄cedentibus circa modos maleficia inferēdi patuit. tales vtiq; violenta ſuſpitione ſup hereſim maleficarum vbi reperiuntur & fama laborat ſunt cōuicti: p̄ſertim vbi effe ctus eſt ſubſecutus in maleficio ſiue ſtatim ſiue per ſucceſſum tēporis: quia tunc euidēs factum concurrit ſiue iudicium facti vbi inſtrumeta maleficij in aliquo loco repoſito reperientur: lz ſucceſſus tpis non ita aggrauaret ad euidentiam facti: manet tm̃ ſuſpecta vehementer: & a fortiori amplius circa ſimplicē he reſim. Et ſi queritur: nunq̄d diabolus abſq; viſo aut tactu mu lierum maleficiare poſſet hoies ſeu iumenta? Rñdetur vtiq; ſi deus permittit: ſed q̄ maior dei p̄miſſio vbi creatura deo dica ta per fidei abnegationē & alīs horrendis ſceleribꝰ concurrit ideo & diabolus amplius talē modum maleficiādi creaturas affectat: immo & dici pōt. q̄ diabolus etiaz ſi abſq; malefica poſſet. adhuc ſumme ſper maleficam talia exercere affectat va rijs reſpectibus vt in p̄receden. patuit. Epilogando ad noſtrū ppoſitum ſup modos ex p̄ſumptionibꝰ iudicādi. Dicēdum: q̄ ſuper p̄fatam diſtinctionē ſuſpecti de hereſi maleficarum ſunt in triplici genere: cū quidā leuiter. quidam vehemēter: & q̄daz violenter. Leuiter ſunt ſuſpecti q̄ talia modica vel leuia pagūt q̄ ex eis oritur modica vel leuis ſuſpitio cōtra eos de tali he reſi: & lz vt dictū eſt vbi q̄s ſic inuenit̃ ſuſpectus non ſit hereti cus habēdus: tm̃ dz ſibi indici canonica purgatio vel iniungi tanq̄ p leui abiuratio. Et quidē q̄ purgatio poſſit ſibi indici habetur ca. excōicamus. j. in p̄incipi. extra de here. vbi dicit. Qui aūt inuēti fuerint ſola ſuſpitione notabiles ſuſpitiōe p̄ro babili. hoc eſt leui. & q̄ leuiter apparet dicit hoſti. ſequitur: niſi iuxta ꝯſideratiōes ſuſpitiōis qualitatēq; p̄ſone ppriā innocē tiā ꝯgrua purgatiōe monſtrauerint anathematicis gladio fe riant̃: & vſq; ad ſatiſfactionē condignā ab oībus euitent̃. Ita q̄ ſi per annum in excōicatione perſtiterint: extunc velut here

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tici cõdẽnent. Hec ibi. Et nota q̃ indicta sibi purgatiõe cano-
nica: siue ꝓsentiat: siue nõ: deficiat: siue nõ est p oĩa iudicandũ:
sicut de diffamato de hereſi cui est purgatio canonica indicen-
da. Sz ꝛ hoc q̃ abiuratio possit tali iudici tanq̃ leuiter suspe
cto de hereſi. ptz p. c. accusat⁹. in pn̄i. vbi dr. Accusat⁹ de hereſi
vel suspect⁹ ꝓtra quẽ de hoc crimine magis ꝛ vehemens suspi
tio orta erat. si hereſim in iudicio abiurauit, ꝛ postea cõmittit
in ipa cẽseri dz quedã iuris fictiõe relapsus: lz añ abiuratione
sua hereſis crimen p batũ nõ fuerit ꝓtra ipm. Si aũt modica ꝛ
leuis fuit suspitio illa: quanq̃ ex hoc sit grauiter puniẽdus. tñ
non dz in hereſim relapsor̃ pena puniri. Hec ibi. Quidã autẽ
cum sint suspecti vehemẽter: ꝛ sunt illi q̃ talia vehemẽtia ꝛ for-
tia peragũt. qđ ex eis orit vehemens ꝛ magna suspitio. ꝛ tales
lz etiam nõ sint heretici. nec vt heretici ꝓdẽnandi. eo q̃ exp̃sse
habet. extra de p̃sump. c. literis. §. quo circa. Null⁹ p suspitio
ne vehemẽti est de tãto crimine ꝓdẽnãdus. Nã ibi ita dr. Quo
circa mãdam⁹ quaten⁹ cũ ppter so!ã suspitionẽ. q̃uis vehemẽ
tem. nolum⁹ illũ de tã graui crimine ꝓdẽnari. tñ de tali sic ve-
hemẽter suspecto dz sibi mãdari qđ abiuret gñaliter oẽm here
sim: ꝛ specialiter in quã incidit tanq̃ vehemẽter suspectus per
alle. c. accusat⁹. in pn̄. vt est dictũ. ꝛ p. c. inter sollicitudines. ex
tra de pur. c. ꝛ p. c. literas. extra de p̃sump. Qđ si post modũ re
labat: vel in pristinã: vel in aliaz: vel ĩ eos quos scit maleficos:
an hereticos associet: visitet: vel deducat. vel consulat munera
donãdo. vel mittat: seu fauorẽ eis impẽdat relapsor̃ penã non
euadet. p alle. c. accusat⁹. Vbi dr sic. Eum vero q̃ in vna hereſis
specie vel secta cõmisit: aut in vno articulo fidei: seu sacro eccle
sie errauit. Et post modũ hereſim simpliciter vel gñaliter, abiu-
rauit. Sic extũc in aliã speciem hereſis siue sectã: ac alio articu
lo: seu sacro cõmittat. volum⁹ vt relapsus in hereſim iudicari.
Ille ergo de cui⁹ lapsu ĩ hereſim añ abiurationem ꝓstiterit vel
nũc ꝓstat. si post illã abiurationẽ receptat: hereticos deducat:
visitet. siue associet: ac dona vel munera eis donet vel mittat:
seu fauorẽ eis impẽdat. ꝛ infra merito dz iudicari relapsus cuz
illũ ex approbato a se prius errore nõ sit dubium illud feciſſe.
hec ibi. Ex quibus verbis apparet q̃ in tribus casibus in gñe
suspect⁹ de hereſi vehementer postq̃ abiurauit pena plectitur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

relapsorũ. Primus est qñ relabit in eandẽ ꝛ pristinam heresim de qua suspectus fuerat vehemẽter. Secũdus qñ heresim simpliciter vel gñaliter abiurauit: ꝛ relabitur tñ in aliam heresim esto ꝙ de ea antea nunqꝫ suspectus habitus fuerit nec delatus Tertius qñ hereticos receptat. ꝛ eos deducit: ꝛ fauorẽ impendit. ꝛ hic casus cõplectitur multos casus: ꝛ habet multos finꝰ vt ptz in alle. §. cum vero. in. c. Accusatus. frequẽtius repetito. Sed q̃ritur q̃d agendũ si talis vehementer suspectus ad mandatum sui iudicis nõ consenserit cõtinue abiurare. An tradendus sit seculari arbitrio potestatis aĩaduersiõe debita puniendus. p. c. ad abolendã. §. in pñti vero. Rñdetur nequaqꝫ. qr. c. illud. ꝛ. §. eiꝰ. expresse loquit: non de suspectis: sz de manifeste deprehẽsis in heresi ꝛc. ꝛ rigorosius contra deprehensos manifeste: qꝫ contra suspectos tñmodo est agẽduz. Et si queritur qualiter ergo sit ꝓcedendũ contra talem? Rñdetur ꝙ ꝓcedet contra eũ. per. c. excõicamus. j. ꝛ per. §. q̃ vero sola suspitione. ꝛc. superius inserto. ꝛ excõicabitur. in qua excõicatione si ꝑ annum steterit est vt hereticus condẽnandus. ꝑ alle. c. Quidam aũt suspecti sunt violẽter. ꝛ sunt illi q̃ talia violentia peragũt. quod ex illis oritur violenta suspitio contra eos talis est: hereticus est habendus. ꝛ sicut de deprehenso in heresi est de eo ꝑ omnia iudicandum. per. c. excõicamus. j. extra de here. §. q̃ vero. ꝛ p. c. cũ cõtumacia. ꝛ p. c. vt officium. li. vj. Nã vel fatentur crimen vel non. si sic ꝛ volunt redire ꝛ heresim abiurare ad penitẽtiam recipiẽdi sunt p. c. ad abolendã. ꝛ p. c. excõicamꝰ. ij. §. fi. qõ si non consenserint abiurare tradendi sunt curie seculari: aĩaduersione debita puniendi. p. c. ad abolẽdã. §. j. allegatum Si aũt non fatentur crimen postqꝫ est conuictus nec consensit abiurare: est vt hereticus impenitens condẽnandus per. c. ad abolendam Violenta eñ suspitio ad condennaudum sufficit ꝛ probationem in contrarium nõ admittit: vt habetur extra de presum. c. literis. ꝛ. c. Afferte. Et cum hec discussio locũ habet in simplici heresi absqꝫ euidentia. aut indicium facti: sicut etiã in sexto modo sententiãdi patebit: vbi quis vt hereticus condẽnaꝫ. etiam si nõ sit hereticus in re: quãto magis circa heresim maleficarum. vbi semꝑ concurrit aut euidens factum in pueris: hoibꝰ: aut iumẽtis maleficiaꝫ: aut indiciũ facti: puta ꝑ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

instrumēta reperta. Et lz in simplici hereſi penitētes ꝛ abiurā
tes ad pniam ꝛ ad ppetuos carceres recipiant̄: vt tactū eſt. In
hac tñ hereſi lz eccliaſtic⁹ iudex recipiat vt ſic ad pniam: ciui-
lis tñ ꝓpter forefacta circa dāna tpalia vltimo ſupplicio puni
re pōr. nec eccleſiaſticus ip̄m impediat: qui lz non eū tradat ad
puniendum: tñ relinquere poteſt.

¶ Queſtio. xx. ſuper primum modū ſententiandi.

Quia ergo delata pſona. ¶ Uel repit̄ imunis ꝛ ab-
ſoluēda totaliter. ¶ Uel repit̄ ſolū diffamata de he-
reſi generaliter. ¶ Uel repit̄ vltra ifamiā q̄ſtionib⁹ ꝛ
tormētis exponēda aliq̄liter. ¶ Uel repit̄ ſuſpecta
de hereſi leuiter. ¶ Uel repit̄ ſuſpecta de hereſi ve
hemēter. ¶ Uel repit̄ ſuſpecta de hereſi violēter. ¶ Uel repitur
diffamata de hereſi ꝛ ſuſpecta iſil̄: ꝛ cōiter. ¶ Uel repit̄ ꝓfeſſa
hereſim: ꝛ penitēs: ꝛ nō relapſa veraciter. ¶ Uel repit̄ ꝓfeſſa he
reſim: ꝛ penitēs: ſz relapſa ꝓbabiliter. ¶ Uel repit̄ ꝓfeſſa here
ſim: ꝛ ipenitēs: ſz nō relapſa realiter. ¶ Uel repit̄ ꝓfeſſa here-
ſim: ꝛ ipenitens: atq; relapſa certitudinaliter. ¶ Uel repit̄ non
ꝓfeſſa: ſz ꝓuicta de hereſi: legitimis teſtib⁹: ꝛ alꝫ iudicialiter.
¶ Uel repit̄ ꝓuicta de hereſi: ſz fugitiua vel abſens cōtumaci-
ter. ¶ Uel repit̄ ab alia malefica incinerāda: vel incinerata de-
lata. ¶ Uel repit̄ maleficia nō inferēdo: ſz tollēdo ꝓ remedia il
licita: ꝛ incōgruēter. ¶ Uel repit̄ vt malefic⁹ ſagittari⁹ ꝛ armo-
rū incātator: interimēdo letaliter. ¶ Uel repit̄ vt malefica ob-
ſtetrix: infantes demonib⁹ execrando hoſtiliter. ¶ Uel reperit̄
remedio appellatiōis ſe tuēdo friuole ꝛ fraudulēter. ¶ Et ſiq-
dem repit̄ immunis totaliter erit ꝓ ſequētē modū ſnianda fina
liter. Ubi notādū q̄ pſona delata tūc repit̄ imunis totaliꝫ q̄ñ ꝓ
ceſſus meritis diligēter cū bono ꝓſilio pitoꝝ diſcuſſis nō ꝓuin
citur: nec ꝓfeſſiōe ꝓpria: nec facti euidētia: nec teſtiū ꝓductiōe
legitima: q̄ videlz diſcrepāt ī p̄ncipali: nec etiā alꝫ illa pſona
fuit ſuſpecta: aut diffamata publice de antedicto crimine: q̄ ſe
cus ſi de aliquo alio crimine eēt diffamata nec etiā ſūt indicia
facti ꝓ talē pſonā. Circa talē talis practica ſuaſ: q̄ abſoluēda
est ꝓ ep̄m aut iudicē: ꝓ ſnīam tenoris ſequētis.

Nos. N. miſeratiōe diuina ep̄s talis ciuitatis: aut iu
dex talis ꝛc. Attēdētes q̄ tu talis. de tali loco: ꝛ ta-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lis dyocesis fuisti nobis delat⁹ vel delara de tali heretica pra-
uitate.ſ.maleficarū. Attēdētes etiā illa eē talia q̄ nō valebam⁹
nec debuim⁹ ꝯ̄ niuētib⁹ oculis ꝓtrā ſtre deſcēdim⁹ ad inq̄rēduz
ſi p̄dicta fulcirent aliq̄ veritate teſtes recipiēdo:te examinādo
ꝛ alia faciēdo.q̄ decebāt ſm canonicas ſanctiōes:eapropter vi
ſis ꝛ diligēter examinatis oīb⁹ actis ꝛ actitatis in hac cā. ha-
bitoq̄ ꝯſilio p̄itoꝝ in iure.ac etiā ī theologica facultate.illo-
q̄ ſep⁹ repetito ſedētes ꝑ tribunali more iudicis iudicātis.ac
habētes p̄ oculis ſolū deū ꝛ negocij veritatē ſacroſctis euāge-
lijs poſitis coꝛā nobis.vt de vultu dei iudiciū nr̄m prodeat:ꝛ
oculi noſtri videāt eq̄tatē.ad nr̄am diffinitiuā ſnīam ꝓcedim⁹
in hūc modū:xp̄i noīe īuocato. Quia ꝑ ea q̄ vidim⁹ ꝛ audiui-
mus:ꝛ ꝓducta ꝛ oblata.acta ꝛ actitata ſūt coꝛā nobis in p̄ntī
cā:nō īuenim⁹ aliq̄d cōtra te legitime ꝓbatū foꝛe de his de q̄-
bus delat⁹ fueras coꝛā nobis. Pronūciam⁹:declaram⁹:ꝛ ſen-
tētialiter diffinim⁹ ꝯ te nō eſſe actū legitime coꝛā nobis ꝓpter
qō poſſis ꝛ debeas vt hereticus aut malefic⁹ iudicari:nec ſuſpe
ctus haberi aliqualr̄ de heretica prauitate q̄̄re a p̄ntī inſtātia
inq̄ſitiōe ꝛ iudicio totalr̄ te relaxam⁹:lata fuit hec ſnīa ꝛc. Ca-
ueat vt nō ponat in ſnīa quacūq̄ vt delat⁹ ſit inſons vel īmu-
nis:ſz q̄ nō fuit ꝓbatū legitime ꝯtra eū:qꝛ ſi poſtmoduz tp̄is
ꝓceſſu iterū deferat ꝛ legitime ꝓbet.pōt nō obſtāte p̄dicta ab
ſolutoꝛia ſnīa ꝯdēnari. Nota etiā q̄ eiſdē modis abſoluēdus
eſt q̄s q̄ñ eſt delat⁹ de receptiōe:defenſatione ſeu alia fautoꝛia
hereticę prauitatis vbi nihil ꝓbat legitime ꝯtra eū. Secula-
ris iudex cōmiſſiōe ep̄i modo ſuo iudicabit.

¶ Queſtio.xxj.ſuper ſcōm modum ſententiā
di delatam ꝛ tm̄modo diffamatam.

Ecūdus mod⁹ ſnīandi eſt q̄ñ delat⁹ vel delata ꝓceſ
ſus meritis diligēter diſcuſſis cū bono ꝯſilio p̄itoꝝ
rū repit tm̄mō de tali hereſi diffamat⁹ in aliq̄ vil-
la:ciuitate vel ꝓuincia:ꝛ hoc eſt q̄ñ delat⁹ talis nō
ꝯuincit:nec ꝓpria ꝯfeſſiōe:nec facti euidētia:nec
teſtiū ꝓductiōe legitima:nec ſunt q̄cunq̄ indicia alia ꝓbata ꝯ
eū:niſi p̄cīſe ſola īfamia:ita q̄ ī ſpāli nullū ꝓbat maleficiū ꝓpe
tratum qō q̄dē ꝓbare pōt ſup vehementē aut violētā ſuſpitio-
nē q̄ñ ꝗba cōminatoꝛia ſup leſionē inferēdā ꝓtuliſſet dicendo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

In effectu vel i ſnia. Jn breui tu ſenties q̄ tibi eueniēt: t poſt effect⁹ aliqs fuiſſet ſubſecut⁹ in leſiōe corpoꝛ aut iumētoꝛ. Circa iſtuz igiť ꝓtra quē nil ꝓbať niſi p̄ciſe infamia talis practica eſt ſuāda. Jn tali em̄ caſu qꝛ ſnia non pōt pro delato ferri abſoluēdo eūdē ſicut in prio mō tactū eſt: ſz ꝓtra indicendo ſibi canonicam purgationē. Jdeo eps ſeu ei⁹ officialis aut iudex aduertāt primo: q̄ in cā hereſis nō refert ſi aliqs ſit tm̄mō apd bonos t graues ꝑſonas diffamat⁹: immo attēdiť hic q̄ etiam apud quoſcūq; viles t ſimplices ſit diffamatus. Et rō eſt: qꝛ a q̄b⁹ qs pōt accuſari in crimine hereſis apud illos etiā pōt qs infamari: ſz q̄libet hereticus pōt a q̄buſcūq; ꝑſonis accuſari: cū tm̄mō inimici capitales. vt. s. patuit excipiunť: ergo apd illos pōt infamari. ¶ Feret ergo eps ſeu iudex ſuper cano. pur. ſententiam per hūc modū vel conſimilem.

EOs. N. miſeratiōe diuina eps talis ciuitatis aut iudex talis dn̄ Cōſiderātes: q̄ meritis ꝓceſſus facti ꝑ nos ꝓtra te talē: talis dyoceſis nobis delatū de tali hereſi pꝛauitate diligēter diſcuſſus ꝛc. Nō inuenim⁹ te ꝓfeſſum nec cōuictū de p̄dicta labe: nec al's ſuſpectuz ad min⁹ leuiter: niſi q̄ te repperim⁹ legitime t veraciter i tali villa ciuitate vel dyoceſi t apud bonos t malos publice diffamatū. Eapꝛopť ad purgāduz hmōi infamiā. t vt bon⁹ odoꝛ in cetu fideliū exiſtas. tibi īdicim⁹ canonicā purgationē. vt t iuris aſſignādo tibi talē diē. talis mēſis. t talē hoꝛā talis diei. Jn q̄ cōpareas ꝑſonaliter coꝛā nobis vt purges tuā infamiā tanta manu oꝛdinis tui: q̄ q̄dē cōpurgatoꝛes ſint hoīes fide catholici ac vita ꝓbati. t q̄ ꝓuerſationez tuā ac vitā nouerunt non tā moderno tpe q̄ tranſacto. Significātes q̄ ſi in purgatione defeceris te habebimus ꝓ conuicto pꝛout volunt canonice ſanctiones.

SJ aūt ꝓſideradū eſt. q̄ qñ aliqs repperiť legitime de aliqua hereſi publice diffamatus. t cōtra eū aliquid non ꝓbatur niſi infamia ipſa ſola īdiciť ſibi canonica purgatio hoc eſt q̄ habeat aliquos viros. Septē decē vigīti vel triginta ꝑm q̄ pl⁹ vel min⁹ t i locis plurimis vel paucioꝛib⁹ magis vel min⁹ inſignib⁹ fuerit diffamat⁹: q̄ ſunt ſue ꝓditionis ſeu oꝛdinis. vt ſi diffamat⁹ religioſus t illi ſint religioſi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

si clericus secularis & illi clerici seculares siue milites: & illi milites q̃ purgant eũ a crimine de quo est diffamatus q̃ cum purgatores dicũtur esse hoĩes fide catholici & vita probati q̃ & illius ꝙuersationẽ & vitã non tã moderno tpe q̃ antiquo nouerunt: vt habeť extra de pur.ca.inter sollicitudines. Si autẽ se purgare noluerit excõicetur: quã excõicationẽ si p annum sustinuerit aĩo indurato, extũc vt hereticus ꝙdẽnať. Juxta.c. excõicamus itaq̃.§.q̃ aũt. Si aũt se purgare decreuerit sz i purgatione defecit: hoc est q̃ purgatores tales & tantos put ei iniunctum fuit, q̃ eũ purgent non inuenerit p ꝙicto habeť & sic vt hereticus ꝙdẽnatur: vt habeť extra de here.excõicamus.s.§. adĩcim⁹. & ver.q̃ nõ se. & de purga.ca. Cũ dilectus. Cõsiderandũ aũt est hic, q̃ qñ dr q̃ indicatur diffamato q̃ten⁹ purget se trinavel quarta manu ordinis sui: q̃ ordo sumitur ibi in gñe & nõ in specie. vñ si epꝰ purgandus est non negať quin cuz epis purgãdus possit admitti. Abbates & religiosi presbyteri & in alĩs pari forma de pur.ca. Quotiens purgabit aũt se diffamatus p modũ q̃ sequitur. vt colligitur: extra de pur.ca.quotiẽs. §.porro. & ca.accepimus. Quo ad secundum.

Dueniẽte aũt termino eidẽ diffamatũ ad se purgandũ canonice assignato cõparebit psonaliter purgandus cũ suis cõiuratoribus coram epõ & inqsitore in loco vbi noscitur infamat⁹ & ille q̃ diffamatus est ponẽs manũ sup librum euãgelioz ante eũ posituz dicet sic. Ego iuro sup ista quatuor euãgelia sancta dei. q̃ talẽ heresim exprimendo eã de qua sum diffamat⁹ nunq̃ tenui, nec credidi: nec docui: nec teneo: nec credo. Negabit. s. illud cum iuramẽto de quo est diffamatus q̃ cq̃d sit illud. Quo facto oẽs cõpurgatores ponẽt manũ sup librum p̃dictum euãgelioz. Et q̃libet dicet ita. Et ego iuro sup ista sancta dei euãgelia: q̃ credo ipm verum iurasse. Et tũc canonice est purgatus. Cõsiderãdũ est etiã diffamat⁹ de heresi ibi ea purgãdus vbi noscit diffamatus: et si fuerit in multis locis infamatus imponať sibi q̃ in oibus illis fidem catholicam publice profiteatur & detestetur heresim de qua noscitur infamatus: de purga.ca. inter sollicitudines: nec contennat qui canonice se de heresi purgauit. nam si post purgationẽ incidit in heresim iã purgataz p lapso habeť: & vt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

relapſus tradendus eſt curie ſeculari. Juxta.c. excõmunicamꝰ j.§.adijcimus. ⁊ verſi. vel ſi eſt poſt purgationẽ. ⁊.c.ad abolẽdam.§.illos quoqꝫ.ſecus aũt ſi in aliã hereſim incidit: de qua ſe ante nõ purgauit. Juxta capitulũ allegatum.

¶ Queſtio. xxij. ſuper tertium modum ſententiandi diffamatã ⁊ queſtionibus exponendam.

TErtiꝰ modꝰ ꝓceſſum fidei finiẽdi ⁊ terminandi eſt qñ delatꝰ de hereſi ꝓceſſus meritꝫ diligẽter ꝯſideratis cũ bono ꝯſilio pitoꝝ repit̃ variꝰ vel habẽs ĩdicia ꝯ ſe ad q̃ſtiões. vt. ſ. exponat̃ q̃ſtiõibꝰ ⁊ tormẽtis: vt ſi q̃ſtionatꝰ nihil ꝯceſſerit ꝓ ĩmuni ⁊ innocẽte habeat̃. ⁊ hoc eſt qñ delatꝰ nõ eſt depõhenſus nec ꝓpria ꝯfeſſiõe: nec etiã facti euidẽtia: nec teſtiũ legitia ꝓductiõe: nec ſũt ĩdicia ad talẽ ſuſpitionẽ: vel habeat hereſim abiurare. Eſt tñ ĩ ſuis ꝯfeſſiõibꝰ variꝰ. Uel alꝫ ſunt ĩdicia ſufficiẽtia ad q̃ſtiones ⁊ tormẽta. Circa iſtũ talis ꝓactica eſt ſeruãda. Jn tali aũt caſu qr ſnia ĩterlocutoria eſt ꝯ delatũ ferẽda ⁊ nõ ꝓ eo. Jdeo ꝓ inq̃ſitorẽ ꝯiũctim ⁊nõ diuiſim eſt ferẽda iuxta ca. multoꝝ. Jmprimis ſi talis ſteterit ĩ negatiuis firmiter ⁊ nullatenꝰ lꝫ induct̃us ꝓ ꝓbos⁹ viros fateri voluerit veritatẽ feret̃ ſentẽtia q̃ videtur ſapere vim diffinitiue ſentẽtie ꝓ modũ tenoris ſequẽtis.

QDs. A. miſeratiõe diuina eps talis ciuitatis aut iudex ĩ terris ditiõi talis dñi ſubiectis. Attẽdẽtes meritꝫ ꝓceſſus facti ꝓ nos ꝯ te talẽ: talis loci: talis dyocẽſis: ⁊ diligẽter examinatis q̃ tu es variꝰ ĩ tuis ꝯfeſſiõibꝰ: ⁊ nichilominꝰ ſunt ĩdicia multa q̃ ſunt ſufficiẽtia ad te exponẽdũ q̃ſtiõibꝰ ⁊ tormẽtis. Eapropter vt veritas ab ore tuo ꝓprio habeat̃: ⁊ vt deiceps aures iudicũ nõ offenſas ĩterloquẽdo declaramꝰ: iudicamꝰ: ⁊ ſentẽtiamꝰ die pñti ⁊ hora tali: te ſupponendũ q̃ſtiõibꝰ ⁊ tormẽtꝫ. lata fuit hec ſnia. Si vo q̃ſtionãdꝰ repiat̃ variꝰ ⁊ inſiꝫ ſint ĩdicia alia ad q̃ſtiones ſufficiẽtia: ponet̃ vtrũq; in ſnia. vt in ꝑdicta poſitũ eſt. ſi aũt hec duo nõ ꝯcurrãt ſed vnũ tñ: ¦vtpote varietas. ſ. ne alijs indicijs vel alia ĩdicia ſine varietate ponet̃ in ſnia vt inuenit̃: ſnia aũt lata mox exequatur vel exeq̃ ſimulet̃. Nõ ſit tñ iudex multũ voluntariꝰ ad q̃ſtionãdum aliquem: nã q̃ſtiones ⁊ tormẽta nõ inferunt̃: niſi in defectu aliarũ ꝓbationũ. Et ideo ꝓquirat alias ꝓbatiões: q̃ ſi nõ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

inuenerit ꝛ tenet ꝑbabiliꝫ ꝙ delatus eſt culpabilis: ſꝫ metu ne/
gat veritatē bonis modis: ꝛ qñqꝫ cautelosis interdū adhibitis
eiꝰ amicis īducentibꝰ adveritatē dicendā. faciat ſuā diligentiā
vt ab ore eiꝰ habeat veritatē ꝛ negociū nō feſtinet. nā meditatio
frequēs ꝛ carceris calamitas ac replicata īformatio ꝑ boꝝ viro
rū diſponūt adveritatē erudiēdā. Qđ ſi delato cōueniēter expe
ctato ꝛ tpe ꝯgruent ꝓrogato: ac delato multiplīr īformato. Cre
dāt fide bona eps ꝛ iudex oibus ꝯſideratis ipm delatū negare
veritatē qōnent eū moderate: ſine tñ effuſione ſanguinis ſcien/
tes ꝙ qōnes ſunt fallaces ꝛ inefficaces. Nā aliq ſunt ita molles
cordeꝛ vecordes ꝙ ad leuē torturā oīa ꝯcederent quecūqꝫ falſa
Aliqui aūt ſunt ita ptinaces ꝙ ꝗtūcunqꝫ vexarent: ab eis veri/
tas nō haberet. Aliq ſunt qui fuerūt alꝫ qōnati: ꝛ iſtoꝝ aliq me
lius ſuſtinēt/qōnes: qꝛ brachia ſtatim trahunt ꝛ flectunt. aliq
aūt remanēt debilioꝛes: ꝛ ſic minus ſuſtinent qōnes: aliq etiam
ſunt maleficiati ꝛ in qōnibus maleficijs vtunt qui añ moꝛerent
ꝗaliqđ faterent efficiunt eñ quaſi inſenſibiles. Quare in qōni
bus cū maxima prudentia eſt agendū ꝛ ad cōditionē qōnandi
ꝗplurimū attēdendū. Cū aūt lata fuerit: moꝝ miniſtri ſe diſpo
nant ad qōnandū delatū. Et cū diſponunt ſe eps aut iudex: ꝛ p
ſe ꝛ per alios bonos viros fideiꝫ elatoꝛes inducant qōnandum
ad fatendū: libere etiā cōpromittendo ad ꝯſeruationem vite ſi
opus ſit vt. ſ. tactum eſt. Quod ſi nec ſic poterit ad terroꝛē vel
etiam adveritatez fatendā induci poterit ſcōm diem: vel tertiū
aſſignare ad ꝯtinuandū toꝛmenta ad ꝯtinuandum: qꝛ iterati
nō debēt niſi nouis ſupuenientibus indicijs ꝑ eū ꝛ tunc pñt: ſꝫ
cōtinuari non prohibeāt: dicetur ergo ſic. Et nos. N. eps: ꝛ. N.
iudex ſi aſſit prefati aſſignamus tibi tali diē talem ad qōnes cō
tinuādum vt a tuo ore ꝓprio veritas eruaāt ꝛ totū ponaāt in pceſ
ſu: ꝛ infra tps eidē aſſignatū ꝛ per ſe ꝛ per alios ꝓbos viros in
ducent eū ad fatendū veritatē. Qđ ſi fateri noluerit: die aſſigna
ta poterunt qōnes cōtinuari: ꝛ ſic qōnetur eiſdem vel aliis gra
uibus toꝛmentoꝝ fortius vel leuius ꝑm maioꝛem culpaꝝ gra/
uitatē: ꝛ poterunt iudices multas cautelas licitas adhibere: ꝛ
inverbis ꝛ in factis vtveritas habeaāt quaſi magis docet expe/
rientia atqꝫ vſus ꝛ negocioꝝ varietas ꝗꝫ ars alicuius ſeu doctri
na. Ubi aūt decent qōnatus ꝛ toꝛmētis expoſitus noluerit dete

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

gere veritatē amplius nō vexet:sed libere abire dimittat. Si aūt pstiterit in ipa ꝓfessione ꝛ pderit veritatē culpā ppriam cognoscendo:ꝛ ab ecclesia veniā postulādo tanꝯ deprehēsus in heresim ppria in ꝓfessione sed penitens.iuxta.c.ad abolendaz §.pīti.abiuret ꝛ sīialiter vt deprehēsus publice cōdēnet ꝑ modū quo condēnant in heresim deprehēsi/ppria ꝓfessionevt dicetur ifra in octauo modo expediēdi hmōi deprehensos videat ibi.vbi vero veritatē pderit ꝛ nō penituerit ſz in heresi ptinaciter pstiterit:ꝛ relapsus non fuerit condēnabit.iuxta ca.ad abolendam.§.pīti.ꝛ expectatus competenter:informatus decenter tradet brachio secularivltimo supplicio feriēdus vt dicitur infra in.x.modo. Si aūt relapsus fuerit condēnabit per modū quo dicetur infra in decimo modo processum aliquē terminandi videatur ibi.

SIcut aūt est diligentius attēdendūꝯ ille ą qōnandus est añ qōnes interdū ꝫ se nihil cōfitet:nec aliqd probat ppter qō possit nec debeat heresim abiurare:nec ppter heresim condēnari.ꝛ de talibus agit hic:vt dictū est stati. Interdū aūt ipe delatus est in heresi deprehensus.vel alꝫ sunt alia ꝫeum pbata indicia ppter que dz abiurarevel leuitervel vehemēter de heresi suspectꝰ ppter que nō est qōnandus.ſz si vltra hoc negat aliqua que nō probant:ſz sunt indicia sufficiētia ad qōnesꝛ cum p talibus qōnatur:ſz nihil ppter qōnes confiteat:nihilominus ista non est absoluēda iuxta primū modū:ſz scōm pbata ꝫ eum pcedat ꝛ abiurabit vel vt suspectus vel vt deprehensus si vir put pcessus merita exigēt ꝛ requirēt.si vero ppter qōnes ꝓfiteatur illa vel eoꝝ aliqua ppter que qōnatur:tunc abiurabit hec ꝛ illa:et p istis ꝛ illis sententia ꝫ eum est ferenda.

¶ Questio vicesimatertia super quartū modū sententiandi delatam ꝛ suspectam leuiter.

QUartus modus pcessus fidei sniandi ꝛ terminādi est qñ delatus de heresi pcessus meritis diligēter discussis cū bono ꝓsilio in iure peritoꝝ:reperit tm suspectus de heresi leuiter ꝛ hoc est qñ delatus de heresi nō cōprehēdit:nec ꝓfessione ppria:nec facti euidētia:nec testium pductione legitima; nec alꝫ sunt indicia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fortia seu vehemẽtia de illa hereſi ꝫ eum: ſz tm̃modo modca
z leuia: z talia eſſe ꝓ conſilium indicata: ꝓpter quevt ſuſpectus
leuiter de hereſi põt z dz: vt tales illaz hereſim de qua delatus
extitit abiurare: z talis ſi relabaꝫ pena relapſi dz non punit: lz
grauius tunc fuerit puniendus ꝯ ſi nõ in añ abiuraſſet. Juxta
c. accuſatus. in prin. de here. li. vj. Circa iſtũ talis practica eſt ſer
uanda. Talis eñ ſi habeꝫ reſpectus publice: abiurabit publice
in eccl'ia ꝓ modum qui ſequitur in ſententia.

Eo talis dyoceſis: talis habitator ciuitatis: vel lo
ci talis in iudicio ꝓſtitutus coraꝫ vobis dño epo ta
lis ciuitatis ſacroſanctis euãgelijs poſitis coraꝫ me
z ꝓprijs manibus eis ꝓ me tactis. Juro me crede
re corde z pfiteor ore illam ſanctã fidẽ catholicam
z apl'icam: quam ſacroſancta romana eccl'ia credit: confiteꝫ. pre
dicat z obſeruat. Jtem iuro me credere corde z profiteor ore q
dns ieſus xp̃s cum oibus ſanctis deteſtatur hereſim peſſimam
maleficaꝝ: z q oẽs illam aſſequẽtes ſeu illi adherentes eternis
ignibus cruciabunt cum dyabolo z angelis eius eternal'r niſi
reſipiſcant: z eccl'ie ſancte per pniam recõciliati fuerint. Et ꝯſe
quẽter abiuro: abnego: z reuoco illam hereſim de qua habetis
me ſuſpectam vos dñi epꝰ z officialis videlicet q familiarita
tem cũ maleficis habui eoꝝ errorem ignoranter defendi: odio
habui inquiſitores z illarum ꝓſecutores: ſeu etiam q eoꝝ cri
mina non detexi. Jtẽ iuro q nunqꝫ p̃dictaz hereſim credi neqz
credo: nec illi adheſi nec adhereo: nec vnqꝫ credam neqz here
bo: nec illam docui nec docere intendo: q ſi aliqd p̃dictoꝝ fece
rim in futuꝝ (qõ deꝰ auertat) penis iuris tal'r abiuratis ꝓmpto
aio me ſubmitto paratus ſubire oẽm pniam ꝯ ꝓ his que feci
z dixi: merito me habetis ſuſpectum: volueritis me iniungere
illam iuro pro viribus adimplere: vt nullatenus contrauenire
ſicut me deus adiuuet: et hec euangelia ſacroſancta. ¶Predicta
autem abiuratio fiat in vulgari vt ab omnibus intelligatur.
Qua facta iudex ſi adeſt aut officialis poteſt ſibi dicere publi
ce in vulgari talia verba vel ſimilia in effectu fili vel filia tu ſu
ſpitionem quam de te habebamus vt non immerito abiuraſti
z purgaſti ꝓ abiurationẽ prelibatã decetero caueas tibi q nõ
incidas in hãc hereſim abiuratam. Mã lz ſi peniteres non tra

deris brachio seculari: qr abiurasti tãcp̃ suspectus leuiter ꝛ nõ vehementer: tñ; tũc multo fortius punieris cp̃ si nõ abiurasses: ꝛ ammodo p̃ modico haberis suspecta vehementer ꝛ vbi vt talis abiurares ꝛ plaberis pena relapsis debita punieris ꝛ absq; misericordia traderis curie seculari vltimo supplicio feriend̃a. Si aũt abiurat secrete in camera ep̃i vel camera iudicis qñ scz non est factum publicum modo consimili abiurabit. Quibus peractis feretur sententia in hunc modum.

MOs miseratiõe diuina ep̃s talis ciuitatis aut iudex si adest in terris talis dñi ditioni subiectis. Attendens qvisis ꝛ diligenter cõsideratis p̃cessus meritis: per nos facti ꝯ te talẽ delatum nobis de hereti ca prauitate repperimus te talia ꝛ talia cõmisisse dicañ illa que te reddunt suspectum leuiter de heresi: ꝛ p̃pter que te talẽ merito habẽtes te fecimus vt leuiter suspectũ de p̃dicta labe eandẽ heresim abiurare. Ver ne p̃dicta pte cõmissa remaneãt impunita: ꝛ vt efficiaris cautior in futurũ de multor ꝛ magnor cõsilio in iure peritor ac etiã religiosor. Jn ꝛ sup his habito maturo pariter ꝛ digesto habẽtes p̃ oculis solum deum ac irrefragabilẽ sancte fidei catholice veritatẽ sacrosanctis euã gelijs positis coram nobis. Ut de vultu dei iudiciũ nostrũ p̃deat ꝛ oculi nostri videãt equitatẽ sedẽtesq; p̃ tribunali more iudicũ iudicantiũ te talẽ hic in nr̃a p̃ntia p̃sonaliter cõstitutum per modũ qui sequit cõdẽnamus: sentẽtiamus: seu potius penitea mus: sed nec decetero vnq; scienter teneas associes ꝓbis defen das: legas seu habeas talẽ ꝛ ne deiceps ꝛc. Ponañ illa que cõ misit: p̃pter que suspecta fuit habita de p̃dicta heretica prauitate lata fuit hec sententia seu penitentia.

¶ Laueatq; notarius: q̃ in processu ponat: q̃ talis abiuratio est facta tanq; per suspectum habitũ de heresi leuiter ꝛ nõ vehementer: alias periculum magnum esse posset.

¶ Questio. xxiiij. super quintuz modum sententiandi suspectũ vehement er.

QUintus modus p̃cessum fidei finiendi ꝛ terminandi est qñ delata de heresi p̃cessus meritis diligẽter discussus cũ bono cõsilio in iure peritor repperit suspecta de heresi vehemẽter: ꝛ h̃ est qñ delata de heretica prauitate

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

non repperit legitime deprehēsa:nec ꝯfessione ꝓpria:nec facti euidētia:nec testium ꝓductione legitima:sed sunt magna ⁊ grauia ꝓbata indicia ꝑ eam:⁊ talia ꝑ ꝯsilium indicata que illā reddūt inspectā vehemēter de ꝑdicta heretica prauitate. Circa istū talis practica est seruanda. Talis nāq; dz vt suspectus vehemēter de tali heresi abiurare illam hereticā prauitatē:ita ꝙ si postmodū relabat pena relapsi debita puniat. hoc estꝙ tradat brachio seculari vltio supplicio feriēda. iuxta. c. accusatus. in prin. de hereti. li. vj. Et abiurabit publice vl̄ secrete. scdm ꝙ suspect⁹ est habitus publice vel secrete:⁊ apud plures vel pauciores et graues vel leues:vt dictum est statim de illo qui est suspectus leuiter de heresi:⁊ hz vt talem heresim abiurare. ¶ Modus autez disponendi ad abiurationē talis est. Aduenīēte nāq; die dñica ad abiurationē faciendā ⁊ ad audiendā sn̄iam seu penitentiam abiurando imponendā ꝑdicator sermonem faciet generalem. Quo facto legant̄ publice per notarium vel clericū ea de q̄bus ipe abiurandus est cōuictus:⁊ alia ex quibus habitus est suspectus de heresi vehementer. ¶ Post dicet̄ sibi per iudicē vel officialem. Ecce ꝙ ex hic recitatis tu es nobis suspectus de tali heresi vehementer:quare opz ꝙ tu purges tet abiures heresim supradictam:⁊ tunc ponet̄ coram abiurando liber euangelioz ⁊ ipe ponet manum sup illum. ⁊ si scit legere cōpetenter tradet̄ sibi sequens abiuratio in scriptis:⁊ leget coram omni populo. Si aūt nescat legere cōpetenter:notarius legat ea spaciose:⁊ abiurandus rn̄debit alta ⁊ intelligibili voce per hunc modū. Naz notarius vel clericus dicet sic. Ego talis de tali loco. Et iste respondebit per eadem verba:⁊ ille in iudicio constitutus est:iste rn̄debit per eadem verba invulgari semper. Et sic quousq; abiuratio sit finita:⁊ abiurabit per formam tenoris sequentis.

¶ Ego talis de tali loco:talis dyocesis in iudicio personal̄r cōstitutus. coram vobis reuerendis dn̄is ep̄o talis ciuitatis ⁊ tali iudice in terris ditiōi talis dominis subiectis sacrosanctis euāgelijs positis coram me:propr̄ijs manibus per me tactis. Juro me credere corde⁊ profiteor ore illam sanctam fidem catholicā ⁊ apostolicam quam sacrosancta Romana ecclesia docet:profitetur:predicat:⁊ tenet. ¶ Item iuro me credere corde ⁊ profiteor ore ꝙ ⁊c. Explicet̄ articulus catholicus ꝓrius illi heresi. de

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qua vehementer est suspectus: vt verbi gra. Si est de heresi maleficarum dicetur sic. Juro me credere q̄ non solū simplices hereticī: aut scismatici eternis ignibus cruciabunt̄ verum supoēs heresi maleficarum infecti demonis fidem quam in sacro fonte baptismatis perceperunt abnegantes: ⁊ spurcitijs dyabolicis pro implendis eorum prauis desideriis insistunt hominibus: iumentis: terre frugibus plurima nocumenta inferentes. Et cō sequenter abiuro: abnego: ⁊ reuoco illam heresim: seu potius infidelitatem: que falsē ⁊ mēdaciter asserit non aliquam maleficam in terris: ⁊ q̄ nemo credere debeat illas posse nocumenta inferre auxilio demonum: cum talis infidelitas expresse militat vt iam cognosco aduersus determinationem sancte matris ecclesie oim catholicorum doctorum: immo ⁊ aduersus leges imperiales: que hmōi comburendas decreuerunt. Jtē iuro q̄ nūq̄ predicte heresi credidi supple pertinaciter: neq̄ credam: nec adhereo de presenti: nec adherere intendo: nec docui: nec docere intendo: nec docebo. Jtem iuro ⁊ promitto q̄ talia ⁊ talia exprimant̄ ppter q̄ habetis me suspectū de huiusmodi heresi vehementer nunq̄ faciaz nec operam: vt fiant dabo. Quod si aliquid de predictis fecero in futuruz (quod deus auertat) penis de iure relapsis debitis prompto animo me submitto paratus subire omnez penitentiam: quam pro his que feci ⁊ dixi ppter que habetis me suspectum de dicta heresi vehementer decreueritis mihi iniungere ⁊ illam iuro: ⁊ promitto pro viribus adimplere: ⁊ nullatenus contraire: sic me deus adiuuet: ⁊ hec euāgelia sacrosancta. Predicta autem adiuratio fiat in vulgari: vt ab omnibus capiatur: nisi fieret solummodo coram personis ecclesiasticis: qui linguam latinam intelligerent competenter. Si autem abiurauerit secrete: sed in palatio episcopi: vel camera episcopi. quando scilicet factum non est publicuz modo cōsimili abiurabit. ¶ Facta autem predicta abiuratione iudex auisabit eum: vt supra q̄ non incidat relabendo in penam relapsorum. Si cautus notarius q̄ ponat in actis quomodo talis abiuratio facta est per talem: vt per suspectum de heresi vehementer ad hoc vt si relaberetur qualiter puniretur: quia pena relapsis debita. Quibus peractis feretur sententia seu penitentia in hunc modum.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Os. N. epūs talis ciuitatis ⁊ frater si assit. N. inqsi
tor hereticē prauitatis ī terris talis dñi ditioni sub
iectis a sctā sede aplīce specialr delegat⁹. Attēdētes
q̄ tu talis: de tali loco: ⁊ talis dyocesis: talia ⁊ ta-
lia cōmisisti, dicant illa vt ex pcessus meritis diligē
ter discussis legitime nobis ꝯstat: ppter que merito habemus
te suspectum vehementer de tali heretica prauitate. Et vt tali-
ter suspectum te fecimus abiurare de magno ꝯsilio in iure peri
tor: iustitia suadente. Uerū vt efficiaris cautior in futurū: ⁊ ne
reddaris pcliuior ad filia peragēda: ⁊ ne crimina permaneāt
impunita: vt sis ceteris delinquētibus in exemplū de multor ⁊
magnor in iure ꝯsilio peritor: ac etiaz in facultate theologica
magistror seu doctor. Jn ⁊ sup his habito maturo ⁊ digesto
habentes pre oculis solū deū: ac sancte fidei catholice ⁊ aposto
lice veritatem sacrosanctis euangeliis positis coram nobis: vt
devultu dei iudicium nostrū pdeat ⁊ oculi nostri videant equi-
tatem: sedentesq̄ pro tribunali more iudicum iudicantium te
talez hic in nostra pñtia personalr ꝯstitutum forma qua sequit
condēnamus seu potius penitentiamus: vcz nec deinceps talia
vel talia facere: vel dicere: aut docere presumas ponant illa que
quincitur cōmisisse ppter que fuit suspectus habitus de p̄dicta
heresi vehemēter ⁊ nōnulla que si cōmitteret incideret leuiter
in relapsum: sed alia sibi imponant put negocij varietas expo
stulat ⁊ requirit. Utpote q̄ nunc̄ scienter habeat talia exerci-
tia: vel ne eos quos sciuerit abiurasse receptet ⁊ filia lata fuit
hec snīa. Attendendū aūt q̄ suspecti de heresi ⁊ non deprehen
si siue sint suspecti vehemēter siue leuiter non debēt ppetuo in-
carcerari nec perpetuo immutari: quia hec est pena illorum q̄
fuerunt heretici ⁊ postea penituerūt: vt patet in ca. excōicamus
ij. de here. ⁊ in ca. qm̄. de here. li. vj. sed p̄ntppter illa que cōmi
serunt ex q̄bus habiti sunt suspecti ad certū tps carceri mācipa
ri: ⁊ postmodū vt videbit dispensari Juxta ca. vt commissi. de
here. li. vj. Hec hmōi suspecti sunt crucibus ꝯsignandi: nā cru-
ces sunt insignia heretici penitentis: suspecti autem non fue-
runt heretici habiti quare non sunt consignandi: potest tamen
eis imponi: q̄ stent certis diebus solennibus in valuis talium
ecclesiarum vel circa altaria dum missarum solennia celebran-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tur habētes in manib⁹ cereū ardentē tāti pōderis vel qvadāt ad talē pegrinationē ꝛ filiaput negocij q̄litas expedit ꝛeq̄rit. ¶ Questio.xxv.super sextum modum sententiandi delataꝫ violenter suspectam.

SExtus modus ꝓcessus fidei terminandi est qñ delatus de heretica prauitate processus meritis diligenter discussis cum bono ꝯsilio in iure peritoꝝ repperit̄ de hereſi ſuſpectus vehementer. Et hoc est qñ delatus ipse non repperit̄ legitime deprehē sus ꝯfessione ꝓpria:nec facti euidentia:nec testium ꝓductione legitima:sed sunt indicia non leuia solum vel vehemētia ſꝫ fortissima ꝛ violentissima que ipm delatū reddūt merito suspectuꝫ de dicta hereſi violēter ꝛ ꝓpter que talis dꝫt ſuſpectus violenter de dicta hereſi iudicari. Et vt modus iste clarius intelligat demus exempla tam de simplici hereſi in fide q̄ꝫ ꝛ de hereſi maleficaꝫ. Nam in simplici hereſi casus ꝯtingeret qñ delatus ipe non repperit̄ legitime deprehēsus ꝯfessione ꝓpria ꝛc. vt. s. tñ ꝓpter aliq̄d q̄ dixit vl̄ egit: vtpote citatus in nō cā fidei sustinuit excōicationem per annū vel plus: talis est iam suspectus leuiter de hereſi: qꝛ hoc non caret scrupulo heretice prauitatis. de penis. c. graue. Citat⁹ aūt rñsurus de fide vbi nō cōparet ſꝫ renuit ꝯtumaciter cōparere: ꝓpter qō excōicatur tūc fit suspectus de hereſi vehementer: nam tūc leuis suspitio transit in vehementē ꝛ ſi sustinet illā excōicationem per annū aio pernaci tūc fit suspectus de hereſi violenter. Nam ꝛ tūc vehemens suspitio trāsit in violentā ꝫ quam non admittit̄ defensio: immo extūc talis est vt hereticus ꝯdennandus: vt ptꝫ per ca. cū ꝯtumacia. ꝛ notatur ibidē. li. vj. ¶ In hereſi vero maleficaꝫ exemplificat̄ sup violenta suspitionē q̄ dixit ꝛ egit aliqua que a maleficis practicant̄: q̄ volunt aliquē maleficiare: ꝛ qꝛ hoc cōe est vt ꝓbis cōminatoꝝ ꝭs aut factis ꝓvisum vel tactū se habeāt manifestare ꝛ triplici ex cā vt peccatū a iudicibus aggraueꝫ ꝛ vt simplices eo facilī⁹ seducantur: ꝛ vt deus peramplius offendatur ꝛ maioꝝ seuiendi in homines sibi facultas relinquatur: vnde violenter maleficа suspecta quando postverba comminatoria dicendo faciam tibi que in breui senties vel similia in sententia ꝛ post ꝓba effectus aliquos in ipo vel in alio fuit subsecutus: tunc tātum nō

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

leuiter fit suspecta sicut q̃ ꝓpter familiaritatem habita cũ ma-
leficis fuerunt suspecti: aut q̃ prouocare ad amorem inordinatuz
aliquem voluissent: vide. s̃. de trib⁹ suspitiõibus leui: vehemẽ
ti. ⁊ violẽta. Nunc vidẽdum est qualis practica sit cũ talib⁹ ser
uãda. Nam circa violẽter suspectum in simplici heresi hec pra
ctica seruatur. Nã lz in re fortassis non sit hereticus. vtpote qz
nõ habet errorẽ in mente nec de illo pertinaciã in voluntatem
vt notat Archi. super ca. alle. nihilomin⁹ est vt hereticus con-
dẽnãdus ꝓpter predictã suspitionẽ violentã contra quam non
est ꝓbatio admittẽda. cõdẽnat aũt heretica sic qõ si nolit resili
re ⁊ heresim abiurare ⁊ satisfactionẽ cõdignam exhibere tradi
tur brachio seculari aiaduersiõe debita puniẽdus. Juxta ca.
ad abolẽdam. §. pñti. Si aũt velit ⁊ cõsentiat cũ effectu abiu-
rare heresi ⁊ carceri ꝑpetuo mãcipat. Juxta ca. excõicam⁹. ij̃.
de here. Pariforma ille q̃ sic est suspect⁹ de heresi violẽter. Cir
ca suspectum aũt violenter sup heresim maleficarũ: lz idẽ mo-
dus esset obseruandus. tñ mitiori modo ꝓcedẽdo. Aduerten-
dum: ꝙ si stabit in negatiua asserens ꝓut facere solent: ꝙ non
ea intentione verba illa protulerit: sed ex vehemẽti ⁊ mulie bri
passione vnde ⁊ iudici non videtur ipsam igni posse adiudica
re nõ obstante violenta suspitione: tũc iudex ea in carceribus
detẽta inquirat: ⁊ ꝓclamare faciat: si in silibus dudum notata
fuisset ⁊ si sic vtrum publice sit de tali heresi diffamata: ex q̃b⁹
procedere ad vlteriora põt taliter. vt ante oĩa q̃stionibus tor-
mentis exponatur: ⁊ si indicia appꝛuerint sup talem heresim
aut sup maleficium taciturnitatis. puta qz lacrimas non effu-
dit: immo ⁊ quasi isensibilis ad tormẽta repperit: qz videlicet
cito post tormenta oĩbus viribus restituitur: tunc ꝓcedat per
varias cautelas supra positas vbi de similibus agitur. Et in ca
su quo oĩa deficerent tũc aduertatur: ꝙ si similia dudum per-
petrauit tunc omnino non est dimittẽda: sed per annuz ad mi-
nus squaloribus carceris mãcipãda ⁊ cruciãda sepissime etiã
examinanda: precipue sacratiorib⁹ diebus. Si aũt diffamata
cum hoc lz tũc iudex ꝑ ea que. s̃. tacta sunt circa simplicẽ here-
sim ipsam posset igni adiudicare: precipue ꝓpter multiplica-
tionem testiũ: ⁊ qz sepius in similib⁹ vel in alĩs maleficĩs fuit
notata: tñ qz cum pietate ꝓcedere vult. Jdeo indicet ei canoni

B

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cam purgationē: vt videlz. xx. aut. xxx. purgatores habeat ⁊ p
cedat prout in secūdo modo sentētiandi tactū est: ita videlicet
indicādi sibi qꝫ si in purgatiōe defecerit qꝫ tunc tanqꝫ rea igni
adiudicabitur: ⁊ ꝑm hoc iudex ꝓcedere pōt. In casu vero quo
se purgaret: tūc abiurationē oīs hereſis cum pena relapsoꝝ ac
ꝑpetua pnia p modū qui sequit in snia formāda faciat: ⁊ mo
dus disponēdi ad abiurationē talis est: vt dictuz est in quarto
⁊ in quinto modis p̄cedētibꝰ processum fidei terminandi. No
ta etiā qꝫ in sequētibꝰ modis oibus sentētiādi vbi iudices per
viam pietatis ꝓcedere vellent: tunc p modū iam tactū ꝓcede
re possent. Sed qr seculares iudices varijs suis vtunt modis.
iuxta rigorē: ⁊ non semp iuxta equitatē ꝓcedentes. Ideo ipſis
infallibilis regula ⁊ modus assignari nō pōt sicut iudici eccle
siastico: q̄ abiuratione recipe pōt sub perpetua penitētia p mo
dū qui sequitur. Ego talis. de tali loco: talis dyocesis. in iudi
cio p̄sonaliter constitutus corā vobis venerabilibus dñis ep̄o
talis ciuitatis: ⁊ iudicibus sacrosanctis euāgelijs positis corā
me: eisqꝫ ꝓprijs manibus per me corporaliter tactis iuro me
credere corde: ⁊ pfiteor ore illā sanctā fidē catholicā ⁊ apostoli
cā: quā sacrosancta romana ecclesia tenet: pfitetur: credit: pre
dicat: atqꝫ docet. Et cōsequēter abiuro oēm hereſiz: ⁊ abnego
⁊ reuoco extollentē se aduersus sanctā romā ⁊ apostolicā eccle
siam cuiuscūqꝫ secte fuerit vel errorꝭ. Itē iuro ⁊ ꝑmitto talia
⁊ talia. exprimāt illa q̄ egit seu dixit: ꝓpter que ⁊ ex culpa mea
habetis me suspectum de dicta hereſi violēter: deinceps nūqꝫ
faciam: vel dicam. vel qꝫ fiāt operam dabo. Itē iuro ⁊ ꝑmitto
qꝫ omnem pnīam: quā mihi iniungere voluerītis p̄ predictis
viribꝰ adimplebo: nec contraueniam in aliquo. sic me deꝰ ad
iuuet. ⁊ ista sacrosancta euāgelia. Quod si cōtra abiurata fece
ro in futurū: quod deus auertat extunc penis de iure relapſis
debitis nūc ꝑ tūc obligo ⁊ astringo quatenus illis feriorꝭ. Sit
cautus notarius qꝫ scribat in actis qꝫ dicta abiuratio est facta
p vnum de hereſi violēter suspectum vt si ꝑbaretur post rela
psus vt tunc talis iudicaret talis ⁊ traderetur brachio seculari
Ego talis de tali loco: talis dyocesis. in iudicio p̄sonaliter cō
stitutus coram vobis venerabilibus dominis. N. episcopo ta
lis ciuitatis: iudicibus in terris talis dñi. sacrosanctis euange

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hꝭ positis coꝝ me: eisꝙ ꝑpꝛiꝭ manibus per me coꝛporaliter tactis. iuro me credere coꝛde: ꝛ pfiteoꝛ oꝛe illam sanctam fidē catholicam ꝛ apostolicam. quaꝫ sacrosancta Romana eccleſia tenet. pfitetur: credit: predicat: atqꝫ docet. Et consequēter abiuro: abnego: ꝛ reuoco omnem hereſim extollentē ſe aduersus ſanctam romanā ꝛ apostolicam eccl'iam cuiuscunqꝫ secte fuerit vel erroꝛis. Itē iuro ꝛ ꝑmitto talia ꝛ talia. exꝑimantᷣ illa que egi seu dixi. ꝑpter que ꝛ ex culpa mea habetis me ſuſpectū de dicta hereſi violēter. deinceps nunqꝫ faciam vel doceā: ꝙ fiāt operam dabo. Item iuro ꝛ ꝑmitto ꝙ omnem penitentiā quā mihi iniungere volueritis pꝛo predictis: ꝑ viribus adimplebo: nec contraueniam in aliquo. sic deus me adiuuet: ꝛ ista sacrosancta euangelia. Quod ſi contra abiurata vel iurata fecero in futurum diabolo inſtigante (quod deꝰ auertat) penis de iure relapſis debitis nūc ꝑ tūc me obligo ꝛ aſtringo: quatenꝰ illis feriꝛ cum legitime cōſtiterit me contra feciſſe. Sit cautꝰ notarius ꝙ aſcribat in actis ꝙ dicta abiuratio eſt facta ꝑ talez tanqꝫ per habitum ſuſpectum de hereſi violenter: vt ſi probaretur abiuratꝰ relapſus iudicaretur: et vt talis traderetur brachio ſeculari.

QUibus sic actis abſoluat eū a ſnīa excōicatiōis de qua eſt ſuſpectus habitus violenter ꝙ inciderit ſicut in hereſibꝰ ſupꝛadictis. vñ ſicut hereticus cuz redīt ꝛ abiurat eſt a ſnīa excōicatiōis abſoluēdꝰ: qꝛ oīs hereticus eſt excōicatꝰ. Juxta. c. excōicamꝰ j. ꝛ. ij. de here. ꝛ etiā iuxta. c. ad abolēdam. in ꝓin. Sic talis de quo agiᷣ cū ſit vt hereticus cōdēnādꝰ: vt dictū eſt priꝰ poſtqꝫ abiurauerit eſt ab excōicatiōis ſentētia abſoluēdus. Et abſolutione facta feretur ſententia ꝑ modū tenoꝛis ſequentis.

NOs. N. epꝰ talis ciuitatis. ꝛ ſi adeſt iudex in terris talis domini. Attendentes ꝙ tu talis: de tali loco: talis dyoceſis fuiſti nobis delatus de talibus et talibus: fidem ſanctam tangentibus. exꝑimantur illa et ꝙ nos proceſſimus ad inforꝛmandum: nos ſuper illis: vt iuſticia ſuadebat et meritis proceſſus diligenter examinatis: et omnibus actis et actitatis in cauſa preſenti inuenimus te talia et talia commiſiſſe explicentur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

illa. Eapropter ꝛ non immerito de tali hereſi explicent illa te ſuſpectum violēter habentes fecim⁹ te vt taliter ſuſpectuz omnem hereſim generaliter publice abiurare prout nobis mādāt canonice ſanctiones. Sane cū ꝑm eadē canonica inſtituta omnis talis ſit vt hereticus ꝯdēnandus ꝛ tu ſaniori cōſilio inherendo: ꝛ ad gremiū ſancte matris eccleſie redeūdo abiuraueris vt premittit oēm hereticam prauitatē. ꝓpter quod abſolui mus te a ſnīa excōicationis: q̄ vt obnoxius dei eccleſie aſtrict⁹ merito tenebaris. Si tñ de corde vero: ꝛ fide nō ficta reuerſus ad eccleſie vnitatē. Idcirco inter penitētes deinceps computaris ad miſericordie ſinū ſacroſancta eccleſia te recipiēs de pñti Uerum: qz indignū valde exiſtit offenſas diuinas impunitas cōniuentibus oculis ptrāſire iniurias hoīm caſtigare cum grauius ſit diuinā q̄z humanam ledere maieſtatē: ꝛne tua crimina incētiuum exiſtāt alīs delinquēdi: ꝛ vt efficiaris cautior in futurū: ac minus procliu⁹ reddaris in poſterū ad p̄dicta ſeu ſi'ia cōmittēda: vt in futuro ſeculo leui⁹ patiaris. Nos eps ꝛ iudex p̄fatus prehabito. Jn ꝛ ſup his ſano ꝛ maturo ꝯſilio peritoꝝ ſedētes p tribunali more iudicum iudicantium habentes pre oculis ſolū deū ꝛ ſancte fidei irrefragabilem veritatē ſacroſanctis euāgelijs poſitis coram nobis: vt de vultu dei iudicium noſtrū prodeat: ꝛ oculi noſtri videāt eqtatē te talē in nr̄a p̄ſentia p̄ſonaliter cōſtitutū: hac die ꝛ hora tibi in antea aſſignatis ſentētialiter p modum q̄ ſequit. cōdēnamus ſeu potius penitētiamus. Jmprimis q̄ ſtatim induaris ſup veſtes oēs quas defers veſte liuida ad modū ſcapularis monachi ſine caputio facta ante ꝛ retro habente cruces de pāno croceo: longitudinis palmarū trium: ꝛ latitudinſs duarū: quā veſtē deferre habeas ſup oēs veſtes: al's p tantū tp̄is exprimat vni⁹ anni: vel duoꝝ: vel plus ad min⁹: put culpa exigerit delinquentis: ꝛ nihilominus cū dicta veſte ꝛ crucibus ſtes in porta talis eccleſie: tali ꝛ tāto tpe. ſ. in quatuor feſtis principalib⁹ virginis glorioſe. vel talibus: ꝛ talib⁹ ciuitatib⁹ in valuis talis ꝛ taliū eccleſiarum: teq̄z ad talē carcerē ad perpetuū: vel ad tale tēpus ſententialiter ꝯdēnamus. Ponant illa q̄ videbunt magis ad honorez fidei expedire: attēta culpe maioritati ſeu minoritate ſeu contumacia delinquētes ꝛ ſequitur, retinētes nobis ex certa ſcientia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝛ expꝛesse vt nobis concedunt canonica instituta quatenus dictā penitētiam possumus mitigare aggrauare:mutare tollere in toto ꝛ in parte totiēs quotiēs nobis visum fuerit faciendū: lata fuit hec sntia. ¶ Qua lecta:mox executione debite demandetur:ꝛ induatur veste p̄dicta:cruces hmōi continente.

¶ Questio.xxvj.sup modū sententiandi debitam suspectam ꝛ diffamatam.

SEptimꝰ modus ꝓcessum fidei finiendi ꝛ terminandi est qñ delatꝰ de heretica pꝛauitate ꝓcessus meritis diligēter discussis cū bono cōsilio peritoꝝ in iure reperitur suspectus de hereſi ꝛ etiam diffamatus. Et hoc est qñ delatus ipse nō reperitur legitime deprehēsus:nec propꝛia confessiōe:nec facti euidētia:nec etiam testiū legitima pꝛoductione:sed reperit publice diffamatus:ac etiam reperiunt indicia contra eum:q̄ ipm reddunt suspectū:alꝰ de heretica pꝛauitate leuiter vel vehemēter. Utpote qꝛ habuit magnam familiaritatē cum hereticis:qualis fuit ille de quo agit in.c. Inter sollicitudines.de pur.ca. Et tali ratione infamie est indicenda canonica purgatio:ꝛ ratione suspitionis dꝫ hereſim abiurare. Juxta.c.alle.iuter sollicitudines. Circa istuꝫ talis pꝛactica est seruāda. Talis em̄ sic publice de hereſi diffamatus:ꝛ vltra infamiā ex alqs indicijs suspectus habitus de heretica pꝛauitate imprimis purgabit se publice:ꝑ modum quo in scō modo tactū est. Qua purgatione expleta per ipm diffamatum:mox idē diffamatus vt suspectus aliter:ꝛ ex alqs indicijs hereſi de qua est suspectus habitꝰ:p̄dictū habēs libꝛū euāgelioꝝ coꝛam positis abiurabit ꝑ hūc modū. ¶ Et ego talis de tali loco: talis dyocesis:coꝛā vobis venerabilibus dominis meis.N.epō talis ciuitatis:ꝛ iudice in terris talis dñi in iudicio ꝓstitutꝰ ꝑsonaliter sacrosctis euangelis positis coꝛam me:eisq̄ pꝛopꝛijs manibꝰ coꝛporaliter per me tactis. Juro me credere coꝛde:ac pꝛofiteoꝛ oꝛe illam sanctā fidē apostolicam quaꝫ romana ecclesia credit:pfitetur:p̄dicat:ꝛ obseruat. Et consequēter:abiuro: deteſtoꝛ:abnego:ꝛ reuoco omnē hereſim extollentem se aduersus sanctam ꝛ apostolicam ecclesiam: cuiuscunq̄ secte fuerint seu errꝛis:ꝛ postea vt supꝛa tactum est. Jtē iuro. ꝛ ꝑmitto:q̄ talia ꝛ talia q̄ egi ꝓpter q̄ ꝛ merito sum de tali hereſi diffama-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tus:ꝛ vltra vos me habetis ſuſpectum exprimantur illa nūcꝫ deinceps faciam ſeu dicam neqꝫ operam dabo qꝫ fiant. ¶Jtē iuro ꝛ promitto.qꝫ omnem penitentiam quam mihi iniunge re decreueritis pro predictis pro viribus adimplebo nec con traueniam in aliquo ſic me deus adiuuet:ꝛ iſta euangelia ſa croſancta. Quod ſi contra predicta iurata et abiurata fecero in futurum (quod deus auertat) a penis talibus de iure debi tis me nunc pro tunc libere ſuppono:obligo:aſtringo:quate nus illis plectar cum probatum legitime extiterit me talia cō miſiſſe:aduertendum tamen hic:qꝫ ſi indicia ſunt talia et tam fortia qꝫ cum infamia predicta vel abſqꝫ ea reddant predictuꝫ diffamatum ſuſpectum de hereſi vehementer:tunc abiurabit omnem hereſim generaliter vt habitum eſt:et ſi relabatur in quancunqꝫ hereſim pena relapſis debita punietur:vt in ca.in ter ſollicitudines.de pur.ca.ꝛ in ca.accuſatus.de here.lib.vj. ¶Si autem indicia illa ſunt ita modica ꝛ leuia:qꝫ etiam cum predicta infamia non reddant eum ſuſpectum de hereſi vehe menter ſed ſolum leuiter.tunc ſufficiet qꝫ abiuret non genera liter nec ſimpliciter ſꝫ ſingulariter hereſim de qua habitus eſt ſuſpectus:ita qꝫ ſi probatur in aliam ſpeciem hereſis pena re lapſis debita non punietur:ſed ſi in eadem ratione abiuratio nis:qꝛ.ſ.ſuſpectus leuiter abiurabit pena relapſis debita non punietur.licet durius cōꝫ ſi alꝫ non abiuraſſet vt oīa hec patēt in ca.accuſatus.in prin.de here.li.vj. Ratione autem purga tionis canonice eſt dubium.an ſit poſt purgationem canonicā in eandem ſpeciem hereſis.de qua ſe purgabit canonice proba batur pena relapſis debita.hoc eſt vltimo ſupplicio feriat. Et videtur qꝫ ſic per ca.excōmunicamus.ſ.§.aduc̄imus.ver.vel ſi poſt purgationem.ꝛ per ca.ad abolendā.§.illos quoqꝫ.de he reti.in antiquis. Sit cautus notarius.qꝫ ſcribat in actis an ta lis abiurauerit tancꝫ ſuſpectus de hereſi leuiter vel vehemen ter.quia multum intereſt vt alias frequenter dictum eſt. Qui bus ſic actis fertur ſententia ſeu penitentia per formam teno ris ſequentis.

NOs.N.epꝰ talis ciuitatis aut iudex in terris ditio nī talis dñi ſubiectis.Diligētius attēdētes qꝫ tu ta lis de tali loco ꝛ talis dyoceſis fuiſti delatus nobis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

de tali heretica prauitate exprimantur illa. Et nos volentes vt tenebamur iudicialiter informari. an tu incidisses in predictã heresim condẽnatam ad inquirenduz testes examinandũ: teqz citandum ꝛ interrogandum medio iuramento: ꝛ ad alia faciẽ da que fienda erant per nos descendimus ꝛ processimus vt de cebat. Quibus peractis visis ꝛ diligenter inspectis pariter ꝛ discussis processus meritis huiusmodi cause ꝛ omnibus ꝛ sin gulis productis actis ꝛ actitatis habitoqz in ꝛ sup illis theo logorum atqz in iure peritorum pluries maturo consilio ac di gesto repperimus te de predicta heresi in tali loco seu talibus locis apud bonos ꝛ graues publice diffamatum propter qõ vt nobis mandant canonica instituta. Induximus tibi purga tionem canonicam qua coram nobis hic publice te purgasti. ꝛ ipsi compurgatores pariter te purgarunt. Inuenimus etiaz te talia commisisse: exprimantur illa propter que ꝛ non imme rito suspectum te habuimus vehementer vel leuiter: dicatur si est illud vel illud: ꝛ hoc de predicta heretica prauitate ꝓpter que fecimus te. vt taliter suspectum heresim abiurare dicatur omnem heresim si abiurauit vt suspectus vehementer. vel he resim supradictam si vt suspectus leuiter. Uerum quia nõ pos sumus ꝛ debemus talia que peregisti nullatenus tolerare: sed cogimur ea vitare iusticia suadente ad hoc vt reddaris cau tior in futurum. ꝛ vt crimina non remaneant impunita. et vt ceteri non reddantur procliuiores ad similia committenda. et vt creatoris iniurie non equanimiter tolerentur. Eapropter talem predictum purgatum et abiuratum hic in nostra presen tia personaliter constitutum in hoc loco ꝛ hora tali tibi in an tea assignatis. Nos episcopus iudex prefati sedentes ꝓ tribu nali more iudicum iudicantium sacrosanctis euangeliis posi tis coram nobis vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat et oculi nostri videant equitatem: sententiamus seu penitentia mus per modum qui sequitur: scilicet ꝙ tenearis ꝛc. Donãtur illa que videbuntur magis ad honorem fidei esse ꝛ extermina tionem heretice prauitatis. Utpote ꝙ certis diebꝰ dñicis ꝛ fe stiuis habeat stare ad portã talis vel talis eccl'ie cũ cereo tanti ponderis in manu dũ missarũ solẽnia celebrãtur capite disco

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aperto ꝛ pedibus nudatis ꝛ offerre ad altare cereū antedictū ꝛ ꝙ habeat sextis feriis ieiunare: ꝛ ꝙ certo tpe locū illum non audeat exire: sed certis diebus ebdomade se habeat epō vel iudici pñtare: ꝛ silia q̄ iniūgenda videbunt ꝑm culparū: exigētiā ꝛ varietatem. qꝛ non pōt dari regula vna gñalis: lata fuit hec sñia. ¶ Qua lata: exequat̄: poteritq; dispensari: vel mitigari: vel cōmutari ꝑm ꝙ negociū penitentis: correctio: ꝛ humilitas hec requirunt: qꝛ potestatem habet epūs ꝛ iudex̄: ꝛ hoc de iure: vt in. c. vt commissi. de here. li. vj.

¶ Questio. xxvij. sup modū sententiandi heresim confessam sed penitentem.

¶ Ctauus modus ꝓcessum fidei terminādi ꝛ sententiādi finiendi est qñ delatus de heretica prauitate meritis ꝓcessus diligēter discussus cū bono ꝯsilio in iure peritoꝝ reperitur ꝯfessus heresim: sꝫ penitens ꝛ als non relapsus veraciter. Et hoc est qñ delatus ipse cōfitet̄ iudicialiter coram epō ꝛ inquisitore medio iuramēto fore verū ꝙ ipse tanto tpe stetit ꝛ pseuerauerit in illa seu alia. de qua delatus est heretica prauitate: ꝛ illi credidit et adhesit: sꝫ postmodum ad informationē epi ꝛ alioꝝ vult resilire: ꝛ ad gremiū ecclesie redire. Et illā ꝛ omnez aliam heresim abiurare ꝛ satisfacere. prout ipsi voluerūt ordinare: ꝛ nō reperitur ꝙ nunqꝫ aliā heresim aliquā abiurauerit: sed nūc abiurare promptu aīo est parat⁹. Circa istā talis practica est seruāda. Talis em̄ esto ꝙ multis annis steterit in heresi p̄dicta: ac etiā alīs quibuscūq;. illasq; crediderit: practicauerit: multosq; induxerit in errores: si tandē cū effectu illas hereses consenserit abiurare ꝛ satisfactionē congruam ad arbitriū epi ꝛ iudicis ecclesiastici exhibere non est tradendus brachio seculari vltimo supplicio feriendus: nec si est clericus degradandus: sed est ad miam admittendus. iuxta. c. ad abolendam. §. presenti. extra de here. ꝛ abiurata primitus heretica prauitate est in perpetuum carcerem retrudēdus. iuxta. c. excōicamus. ñ. §. si quis ei absolutionis beneficio imptito ꝛ iniuncto eidē. quod talibus iniūgi cōsueuit. Juxta. c. vt officiū. puiso tñ solerter ne simulata fictione redeat fraudulēter. seculare etiā brachium impedire non possunt. ¶ Modus aūt abiurādi est: vt supra tactum est.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tm̃modo additur vt coram pp̃ro festiuo die in ecclesia crimina sua ore ppr̃io ꝓfiteatur: ita vcz vt dum ab officiali interrogat: tu tot annis pseueraſti in tali hereſi maleficaꝝ & ille rñdebit: ita & poſt tu hec & hec feciſti vt ꝓfeſſus es & ille rñdebit ita. & ſic cõ ſequenter: & tunc poſt oia abiurabit flexis genibus. Et q̃ ſuſpe cti de hereſi nullatenus habeãtur. Et q̃ iſte qui eſt ſic deprehẽ ſus in heretica prauitate excõicatus. iuxta ca. excõicamus. j. et ij. de here. & per abiurationẽ redd̃t ad gremium eccleſie. Ideo eſt ei abſolutionis bñficium impẽdendum. Juxta. c. vt officiuz in pr̃in. de here. li. vj. quare poſt p̃dictam abiurationẽ eſt abſol uendus: vt modum habẽt ep̃i abſoluẽdi a maiori excõicatione q̃ vtuntur apoſtolica authoritate: & ſtatim feratur ſententia per hunc modum.

Os talis epiſcopus: talis ciuitatis aut iudex in ter ris talis domini ditioni ſubiectis. Vtrendentes q̃ tu talis de tali loco: talis dyoceſis fuiſti nobis fa ma publica referente: ac fide dignorum inſinuatio ne delatus de heretica prauitate. Et quia illa infe ctus fueras multis annis in magnum tue anime detrimentum que delatio noſtra precordia acrius vulnerauit nos: quibus in cumbit ex officio nobis tradito ſanctam fidem catholicam in cordibus hominum complantare: ac prauitatez hereticam ab eorum mentibus eneruare. volentes vt tenebamur. Jn & ſuper certius informari & videri: ſi clamor qui ad aures noſtras per uenerat veritate aliqua fulciretur. Ut ſi ſic veritas ſe haberet prouideremus de ſalubri remedio oportuno: deſcendimus ad inquirendum teſtes examinandum: teq̃ vocandum. ac cõgruẽ tius potuimus in & ſuper contra te denunciatis te interrogan dum medio iuramento & ad peragendum omnia & ſingula que per nos erant fienda: iuſtitia exigente: ac vt nobis mandant ca nonice ſanctiones. Sane cum vellemus cauſe tue huiuſmodi congruum finem dare & videre clare quod compertum fuerat an. ſcilicet ambulares in tenebris vel in luce: et an fores infect̃ hereſis labe: nec ne proceſſus meritis actitatis ſolenne tam in ſacra theologia facultate quã in iure canonico & ciuili perito rum coram nobis conſilium ordinauimus congregari ſciẽtes quod ſecundum canonica inſtituta integrum eſt iudiciũ quod

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

plurimoꝝ ſententijs confirmat⁊ habito int⁊ ſuꝑ oībus ⁊ ſingu
lis actis ⁊ actitatis in cā pñti ſano maturo ac digeſto ꝓſilio pe⁊
ritoꝝ p̄dictorum: viſiſq; ac diligēter inſpectis ꝓceſſus meritis
oībuſq; ⁊ ſingulis in eo ꝓtentis: libratis inuenimus te ꝓpria
ꝓfeſſione in iudicio recepto per nos medio iuramento multi⁊
plici prauitate maleficarum deprehenſum exprimant̄ articuli.
Uerum cum miſericors ⁊ miſerator dñs nonnullos plabi pmit
tat aliqñ in hereſes ⁊ errores non ſolum vt viri catholici lr̄ati
in ſacris eloquijs exercent̄: verum etiam vt fide lapſi humilio⁊
res deinceps fiant ac in penitentie opibus excitent̄ eiuſdem ꝓ
ceſſus meritis diligenter diſcuſſis repperimus: q̄ tu ad infor⁊
mationem noſtram frequentem noſtreq; ⁊ alioꝝ proborum ad
herendo conſilio ſanior⁊ ad gremium ſancte matris eccl̄ie: ⁊ad
eiuſdem vnitatem ſalubriter euolaſti p̄dictos errores ⁊ hereſes
deteſtando ac fidei ſancte catholice agnoſcens irrefragabilem
veritatem tuis internis viſceribus infligendo ꝓpter quod illi⁹
veſtigijs inherentes qui neminem vult perire te admiſimus ad
adiuratoriam ⁊ abiuratoriam publicam cautionem faciendo
te in preſentiarum p̄fatas hereſes ⁊ aliam omnem hereſim pu⁊
blice abiurare: qua completa abſoluimus te a ſententia excōi⁊
cationis maioris: qua ex lapſu in hereſim extitiſti innodatus: ⁊
te reconſiliando ſancte matri eccleſie reſtituimus eccleſiaſticis
ſacramentis: dum tamen te corde vero ⁊ fide non ficta redieris
ad eccleſie vnitatem prout te feciſſe credimus ⁊ ſperamus. Sa⁊
ne cum indignum valde exiſtat dominorum temporalium iniu
rias vlciſci deumq; celorum creatoris omnium iniurias equa⁊
nimiter tolerare cum multo grauius ſit eternam quam tempo⁊
ralem ledere maieſtatem: ⁊ vt ipſe peccatorum miſerator tui
miſereatur ſiſq; ceteris in exemplum. Et vt crimina non rema⁊
neant impunita: ⁊ vt efficiaris cautior in futurum ⁊ vt non red
daris pcliuior ſed difficilior ad predicta ⁊ q̄cunq; alia illicita
committēda. Nos epiſcopus ⁊ iudex ſeu iudices in cauſa fidei
antefati ſedentes pro tribunali more vt ſupra. Quod induatur
veſte liuida ⁊c. Item te ſententialiter condēnamus ad perpe⁊
tuum carcerem: ⁊ ibi ſemper pane doloris ⁊ aqua anguſtie cru
cieris: retinentes nobis ex certa ſcientia ⁊ expreſſe: quatenus
poſſimus libere dictam ſententiaz mitigare; aggrauare: cōmu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tare:tollere totaliter:vel in pte si ꝛ quādo ꝛ put nobis ꝛ totiēs quotiens videbitur faciendum lata fuit hec sñia ꝛc. Qua lecta iudex assumat per puncta ꝛ dicat sentētiato hec vel silia in effectu fili sententia vel penitentia tua stat in hoc ꝙ scilicet portes toto tpe vite tue cruces:ꝙ stes in scala cum eis in porta talium ecclesiarum:ꝛ ꝙ sis in carcere perpetuo ad panem ꝛ aquam sed fili ne sit tibi graue:quia certifico te quod si patienter toleres misericordiaz apud nos inuenies:non dubites:nec desperes: sed firmiter speres:quibus dictis sentētie executioni debite demandetur.ꝛ statim vestis predicta sibi induatur:ꝛ in scala in alto ponatur: vt ab egredientibus eminenter videatur circundātibus eum ministris curie secularis. Hora autem prandij ducatur a ministris ad carcerem ꝛ post fiant alia prout ponuntur in sententia. Cum autem ipse induitur ꝛ ad portam ecclesie deducitur. Judex ecclesiasticus non se amplius intromittatur si curia secularis contentatur:bene quidem si nō agat ad libitū. ¶Questio.xxviij.super modum sniandi heresim confessam: sz relapsam lz penitentem.

Onus modus pcessum fidei terminandi ꝛ sententionandi est quando delatus pro heretica pravitate pcessus meritis diligenter discussis cum bono consilio repperitur confessus heresim ꝛ penitens: sed relapsus realiter. Et hoc est quando delatus ip se confitetur iudicialiter coram episcopo aut iudicibus alias se omnez heresim abiurasse:ꝛ ita legitime repperitur. Et quod post credidit de tali heresi seu errore. Vel ꝙ specialiter heresim abiurauit scilicet maleficarum ꝛ post rediit in eadem : sed post adherens consilio saniori penitet credit catholice ꝛ reuertitur ad ecclesie vnitatem,tali enim non sunt si humiliter petat denegande penitentie et eucharistie sacramenta :sed quantumcunqz peniteat nihilominus vt relapsus est tradendus brachio seculari vltimo supplicio feriendus. Hoc autem intelligitur sic. Vbi etiam repperitur quod abiurauerit tanquam deprehensus in heresim seu tancꝫ suspectus de heresi vehementer nō aūt leuiter tantum. Circa autem istum talis practica est seruanda. Nam conclusio in consilio peritoruz maturo pariter ꝛ digesto et si oportuerit replicato quod predictus delatus de iure est re

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lapſus. Eps aũt ꝛ iudex mittẽt ad dictũ relapſum delatũ in car
cere iclusum duos vel tres ꝑbos viros ꝛ ꝑſertim religioſos ſeu
clericos fidei zelatores eidez relapſo non ſuſpectos nec ingra⁊
tos ſed familiares ꝛ gratos: ꝛ iſti intrabunt ad eũ captata hora
cõpetẽter ꝛ loquẽtur ſibi de cõptẽtu mũdi: ꝛ miſeriꝫs vite pñtis
ꝛ gaudys ac gloria paradiſi: ꝛ demũ his ꝑmiſſis indicabit ſibi
ex parte epi ſeu iudicis. ꝙ non pót euadere morte tpalem. ꝛ iõ
ꝙ curet de ſalute aie ſue. ac diſponat de peccatoꝝ ſuorum con⁊
feſſione ꝛ ſacramẽti euchariſtie perceptione: ꝛ iſti frequẽtabũt
eum inducẽtes illũ ad penitẽtiam. ac etiã ad patientiã. Confir⁊
mantes eum pro viribus in catholica veritate taliter vt ipſum
diligẽter faciant confiteri ac conferri eidẽ petenti humiliter eu
chariſtie ſacramentum. nam huiuſmodi ſacramẽta non ſunt ta
libus deneganda. Juxta. ca. ſuper eo. de here. li. vj. Quibus ſa
cramentis receptis eo ꝙ bene diſpoſitio ad ſalutem iudicio ꝑ⁊
dictorum poſt duos vel tres dies In quibus per ꝑdictos in fi⁊
de catholica confirmetur ꝛ ad penitẽtiam inducatur. Eps ſeu
iudex loco eius mandabunt baliuo loci ſeu poteſtati curie ſecu
laris. quatenus tali die ꝛ hora ſcz nõ feſtiua ſit cum ſua familia
in tali platea ſeu loco extra eccl'iam: tamẽ ad recipiẽdum de fo
ro ſuo quendam relapſum quem ipſi eps ꝛ iudex tradẽt ei. Et
nihilominus ꝙ die ꝑfixa de mane ſeu ꝑcedente faciat publice
ꝑconiſari per ciuitatẽ ſeu locum in locis illis ſeu vicis in quib⁹
ꝑconiſationes alie cõiter ſolent fieri. Quod tali die ꝛ hora in
tali loco ꝑdicator pro fide ſermonem faciet: ꝛ epiſcopus ꝛ alij
iudices condẽnabunt quẽdam relapſum in hereticam prauita
tẽ tradendo eum brachio ſeculari. Conſiderandum aũt hic eſt
ꝙ iſte qui ſic relapſus eſt ſi fuerit in ſacris ordinibus cõſtitutus
vel alias ſacerdos vel cuiuſcunq; ordinis ſeu religionis obum
bratione fuſcatus prius anteq; tradatur eſt totius eccleſiaſticis
ordinis prerogatiua nudandus ꝛ ſic omni officio eccleſiaſtico
expoliatus relinquat ſecularis arbitrio poteſtatis animaduer
ſione debita puniendus: ꝛ in ca. ad abolẽdam. §. pñti. de here.
Quando igitur talis eſt a ſuis ordinibus degradandus: ꝛ ſecu
lari curie derelinquendus. Eps cõuocet ꝑlatos ꝛ viros religio
ſos ſue dyoceſis: qr lz non olim nunc tñ ſolus eps cum ꝑlatis ꝛ
aliꝫs viris religioſis ꝛ peritis ſue dyoceſis pót in ſacris ordini⁊

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

bus constitutum degradare cum est relinquēdus brachio secula
ri vel ppetuo immurandus pro heretica prauitate. Juxta ca.
qm̃. de here.li.vj. Adueniente autem die prefixa degradando
relapso ac tradendo si fuerit in sacris ordinibus cōstitutus in
brachio seculari aut relinquendo si fuerit laicus ad audiendū
diffinitiuam sn̄iam in aliqua platea seu loco extra ecclesiam po
pulo congregato: ⁊ facto sermone per inquisitorem ac ipsi re
lapso inibi in alto loco constituto ⁊ p̃siti curia seculari si degra
dandus ip̄e relapsus fuerit. Eps in pontificalibus indutus et
prelatus sue dyocesis eidem assistentibus ipsum degradandū
coram eo existentem ⁊ indutum ac dispositum ac si deberet in
suo ordine ministrare a suo ordine degradabit a superiori or
dine incipiendo: ⁊ sic gradatim vsq; ad infimum: ⁊ sic ꝓferen
do ordinem verbis vtitur episcopus ad hoc per ecclesiam ordi
natis: ita degradando in qualibet depositione ⁊ casule ⁊ stole
⁊ sic de alijs poterit vti aliquibus verbis ꝓtrarijs primis. Qua
quidem degradatione facta vbi fienda sit per modum secun
dum quē de iure seu ꝓsuetudinis est fienda: officialis mādabit
notario seu religioso vel clerico quatenus legat sniaz: que snia
siue relapsus laicus siue clericus est degradatur feretur per mo
dum tenoris sequentis.

TOs. A. miseratione diuina eps talis ciuitatis ⁊
iudex in terris talis ditioni subiectis. Attenden
tes legitime informati: qtu talis de tali loco ⁊ ta
lis dyocesis fuisti coram nobis si ita fuerit seu co
raz talibus episcopo ⁊ iudicibus delatus de tali
heretica prauitate seu talibus explicentur. In q̃
bus heresibus vt legitime fuit compertum fuisti a confessione
propria deprehensus ac etiam testibus conuictus: ⁊ qꝫ tu in il
lis perstiteras tanto tempore animo indurato dicatur put fuit
sed post adherens consilio saniori illas heresis in tali loco pu
blice abiurasti in forma ecclesie consueta abnegasti ⁊ reuocasti
propter que predicti episcopus ⁊ inquisitor credentes te vera
citer conuersum ad gremium ecclesie sancte dei te ab excommu
nicationis sententia qua astrictus tenebaris absoluentes: si ta
men de corde veroꝛ fide non ficta reuersus esses ad sancte eccle
sie vnitatem iniunxerunt tibi penitentiam salutarē: verum post

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

oĩa ſupradicta ⁊ tot annoꝝ curriculis iam'elapſis nũc nouiter iterũ delatus nobis extitiſti q̃ iterũ incideras in tales hereſes abiuratas explicenť:noſq̃ lz diſplicenter de te talia audiſſem⁹ tñ iuſtitia nos cogẽte deſcẽdimus ad inquirendũ: teſtes exami nanduz:teq̃vocandũ ⁊ interrogandũ:medio iuramẽto:necnõ ad oĩa ⁊ ſingula facienda que per nos fienda erant ꝑm canoni ca inſtituta. Sane cum vellemus p̃ſentem cauſam fine debito terminare ſoléne conſilium:tam in catholica facultate q̃ in iu re canonico:ac ciuili peritoꝝ iuſſimus cõgregari:⁊ habito pre dictorum conſilio maturo pariter ⁊ digeſto:in ⁊ ſup omnibus ⁊ ſingulis actis:actitatis:ac viſis ⁊ diligenter diſcuſſis proceſ ſus meritis ⁊ omnibus equa lance libratis: put fieri exigebat repperimus legitime tam per teſtes q̃ per ꝓpriam tuã ꝓfeſſio nem iudicialiter receptam q̃ tu incidiſti in hereſes abiuratas. Nam repperimus q̃ talia ⁊ talia dixiſtivel feciſti. Explicentur oĩa. Propter que ⁊ merito de predictoꝝ conſilio te habuimus ⁊ habemus ꝑ relapſo. Juxta canonica inſtituta. q̃ dolenter re ferimus:⁊ referendo dolemus:ſed qz ad informationem nr̃am ⁊ proborum viroꝝ catholicorum diuina gratia inſpirante ite rum es reuerſus ad gremium eccleſie:⁊ ad eiuſdem fidei verita tẽ p̃dictos errores ⁊ hereſes deteſtando:⁊ credẽdo catholice: fidẽq̃ catholicam proteſtando admiſimus te ad recipiendum pnĩe ⁊ euchariſtie petita per te humiliter eccleſiaſtica ſacramen ta. Verum cum eccleſia dei in te ⁊ circa vltra non habeat quid faciat cuz ita miſericorditer ſe habuerit erga te(vt p̃dixímus) ⁊ tu illa abuſus fueris in abiuratas hereſes incidendo. Eapro pter nos eps ⁊ iudices antefati ſedentes ꝑ tribunali more iudi cum iudicantium ſacroſanctis euangelijs poſitis coram nobis vt de vultu dei iudicium noſtrum ꝑdeat:⁊ oculi noſtri videant equitatem habentes pre oculis ſolum deum ⁊ ſancte fidei irre fragabilem veritatem ac extirpationem heretice prauitatis te talem:hoc loco:die: ⁊ hora:tibi ad audiendam diffinitiuam ſententiam in antea aſſignatis ſententialiter iudicamus te eſſe veraciter relapſum in hereticam prauitatem:licet penitentem. Et vt veraciter relapſum i eádem de foro noſtro eccleſiaſtico te proꝟcimus ⁊ relinquimus brachio ſeculari traditus. rogamus tamen ⁊ efficaciter dictam curiam ſecularem. quatenus circa te

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

circa sanguinis effusionem: ⁊ mortis periculum suam senten/
tiam moderetur. Et sic episcopus ⁊ sui assessores recedentes
curia secularis suum officium exequetur. Aduertendum est q̄/
uis episcopus ⁊ inquisitor debeant esse summopere diligentes
⁊ per se ⁊ per alios facere vt relapsus peniteat: ⁊ ad fidem ca/
tholicam conuertatur: tamen post q̄ penituerit ⁊ cōclusum fue
rit in cōsilio q̄ licet peniteat nihilominus veraciter est relapsus
⁊ vt talis tradendus est brachio seculari ipsi personaliter q̄ ta/
li sententia debet plecti eidem non indicent: quia facies iudicis
terret condēnandum. Et verba sua magis inducunt plectandū
ad impenitentiam quam ad patientiam: ⁊ ideo nec extunc: nec
ante sententiam nec post eum sibi faciant pītari vt non mouea
tur animo contra eos q̄ in casu tali mortis diligentius est cauē
dum: sed vt est dictum mittant ad eum aliquos viros probos
p̄sertim religiosos seu clericos ei non ingratos: sed gratos. qui
futuram sniam atq; mortem infligendam indicant: eum ad fi/
dem confirment: ad patientiam exortentur: ⁊ post sententiam
eum associent: consolentur: cum eo exorent: ⁊ ab eo nō discedāt
donec spiritum reddiderit creatori. Sint igitur cauti ⁊ auisati
ne quid agent seu dicant: propter quod relapsus mortem pre/
ueniatur ⁊ ipsi efficiantur irregulares. Et vt vnde debebāt me
ritum deportare deferant secum penam pariter atq; culpam.
Consideranduṁ est etiam quod tales sententie tradendi ali/
quem curie seculari non consueuerunt fieri die festiua vel solen
ni: nec etiam in ecclesia: sed extra in aliqua platea: quia senten/
tia est que ducit ad mortem: et honestus est quod feratur in die
feriali et extra ecclesiam cum dies festiua ⁊ ecclesia domino sint
dedicata.

¶ Questio vigesimanona super modum sententiandi heresim
confessa: sed impenitentem: ⁊ tñ relapsum.

Decimus modus p̄cessum fidei terminādi ⁊ snīandi
est q̄n delatus de heretica prauitate p̄cessus meri/
tis diligenter discussis cum bono consilio perito⁊
in iure repperit̄ p̄fessus heresim ⁊ impenitens: nō
tñ relapsus. Sed q̄ rarissime inuenit̄ talis casus:
⁊ interdum nobis inquisitoribus contigerit: tamē episcopus ⁊

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

iudices cum tali non debent festinare:sed bñ custoditam ꝛ cõ/
peditam ad conuersionem inducere:etiam per plures menses
proponẽdo quod in corpore ꝛ anima sic impenitens damnabi
tur. Qui si tandem nec prosperis:nec aduersis :nec minis : nec
blandicijs poterat emolliri:vt resiliat ab erroribus suis ꝛ fue/
rit predicto congruo tempore expectatus. Episcopus ꝛ iudices
disponent se ad tradendum eum seu reliquendum brachio se/
culari:ꝛ mandabunt per cedulam nuncio seu baliuo:seu pote/
stati curie secularis:quatenus tali die non festiua:ꝛtali hora sit
in tali loco extra ecclesiam tamen cum sua familia:ꝛ ipsi tradẽt
sibi quẽdam hereticum impenitentẽ. Et nihilominus ꝙ ex par
te eorũ faciat publice preconisari in illis vicis seu locis in qui
bus alie preconisationes sunt fieri consuete ꝙ die ꝛ hora ac lo
co predictis. Predicator faciet sermonẽ pro fide:ac tradet he/
reticum quẽdam brachio seculari:ꝛ ideo ꝙ omnes veniant ꝛ in
ter sunt:ꝛ habebunt indulgentiam consuetam. Quibus exple/
tis tradetur curie seculari per modum tenoris sequẽtis :sepius
tñ ammonendo per prius vt resiliatur ꝛ peniteat:ꝙ si omnino
noluerit fertur sententia.

TOs. M. miseratione diuina epũs talis ciuitatis:ꝛiu
dex in terris talis dñi. Attendẽtes ꝙ tu talis de ta
li loco:talis dyocesis:fuisti nobis delat⁹ fama pu/
blica deferente:ac fide dignorum insinuatione de
hereticа prauitate:explicẽtur hereses : ꝛ ꝙ in illis
heresibus ꝛ factis perstiteras multis annis in tue anime detri/
mentum. Nosq; quibus ex officio incumbebat prauitatem he
reticam extirpare. Volentes vt tenebamur in ꝛ super his cer/
tius informari videre an ambulares in tenebris vel in luce dili
genter. Inquisiuimus de predictis :teq; citantes ꝛ efficaciter
interrogantes:repperimus te predicta infectum hereticа pra/
uitate. Sane cum pre cunctis nostre mentis desiderabilibus
insidat:corde nostro fidem sanctam catholicam in populorum
precordijs complantare eradicata heretica prauitate modos
diuersos:varios:ꝛ cõgruos tam per nos q̃ per alios adhibui
mus:quatenus resilires ab heresibus ꝛ erroribus antedictis in
quibus steteras atq; stabas:prout ꝛ nunc stas contumaciter ac
pertinaciter animo indurato. Verum causa humani generis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

inimico tuis precordijs assistenteq; in dictis erroribus voluen
te ⁊ inuoluente nolueris: neq; velis a sepe dictis heresibus re-
silire plus eligens mortē anime incurrere gehēnalem ⁊ corpo-
ris tpalem q; antefatas hereses abiurare: ac ad gremiuz eccl'ie
aduolare ⁊ aiam lucrifacere in reprobum sensum dat⁹. Eapro
pter cū fis ab ecclesia sancta dei excōicationis vinculo innoda
tus ⁊ merito ⁊ numero a grege dñico separatus ac participa-
tione bonoz ecclesie priuat⁹ ⁊ ecclesia circa te non habeat vl-
tra quid faciat cū ad te conuertēdum fecerit iuxta posse. Nos
eps ⁊ iudices in cā fidei sepe sati sedentes p tribunali more iu
dicum iudicātiū sacrosanctis euāgelijs positis corā nobis: vt
de vultu dei iudiciū nostrum pdeat: ⁊ oculi nostri videāt equi
tatē habentesq; pre oculis solū deū ⁊ sancte fidei veritatem ac
extirpationē heretice prauitatis hac die hora ⁊ loco tibi in an
tea assignatis ad audiendā sententiam diffinitiuam condēna-
mus ac sententialiter iudicamus te esse veraciter hereticū im-
penitentē: ⁊ vt veraciter talē tradendū ⁊ relinquēduz brachio
seculari: ⁊ sic vt hereticum impenitentem per hanc nostrā sen-
tentiam de foro nostro ecclesiastico te proȝcimus ⁊ tradimus
seu relinquim⁹ brachio seculari ac potestati curie secularis dī-
ctam curiam secularem efficaciter deprecantes quatenus circa
te citra sanguinis effusionē ⁊ mortis periculum suā sententiaz
moderetur: lata fuit hec sententia.

¶ Questio. xxx. super heresim confessam.
⁊ relapsam ⁊ impenitentem.

Vndecimus modus pcessum fidei terminandi ⁊ fi-
niēdi est quando delatus de heretica prauitate p-
fessus meritis diligenter discussus cū bono consi-
lio in iure peritorum repperitur cōfessus heresim
ac impenitens ⁊ relapsus. Et hoc est q; delat⁹ ore
proprio confitetur iudicialiter talia ⁊ talia se credere ⁊ practi-
casse circa istum est practicādum vt supra. ⁊ feratur sentētia co-
ram epo ⁊ iudicibus: que tamen sunt hereticalia manifeste per
formam tenoris sequentis.

Nos. N. miseratione diuina epūs talis ciuitatis aut
iudex in terris talis domini. Attendentes: q; tu ta-
lis de tali loco: talis dyocesis: fuisti nobis seu tali-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

bus predecessoribus nostris delatus de heretica prauitate ex-
plicentur. In quibus vt legitime est cōpertum fuisti cōfessione
propria iudicialiter ac fidedignis testibus deprehēsus: ꝛ ꝙ in
illis perstiteras tanto tēpore animo indurato: dicatur prout
fuit: sed ꝙ post sano cōsilio inherēdo illas hereses publice ab-
iurasti in tali loco in forma ecclie consueta: propter q̄ predicti
eps ꝛ iudex credētes te veraciter restilisse ab errorib⁹ ante la-
tis: ꝛ ad gremiuz ecclesie tradēdo catholice aduolasse sibi ab-
solutionis beneficiū imptirent: absoluētes te ab excommuni-
cationis sentētia qua altrictus in antea tenebaris: si tñ de cor-
de vero ꝛ fide non ficta conuersus extiteris ad sancte ecclesie
vnitatem tibi salutarē penitentiam iniungentes ad misericor-
diam receperūt: quia ecclesia sancta dei non claudit gremium
reuertenti. Uerum post oīa ante dicta fuisti nobis delatus ꝙ
displicēter accepimus ꝙ iterum incideris in dānatas hereses
per te publice in antea abiuratas: seu talia ꝛ tali commisisti cō
tra abiuratam prelibatam in tue anime detrimentum. Exem-
plificētur. Mosꝙ quanꝯ displicentia sautiati ꝙ de te talia au
dissemus. Nihilominus iusticia nos cogente descendimus ad
inquirendum: testes examinandum: teꝙ vocandum ꝛ interro
gādum: vt decebat medio iuramento: ꝛ ad faciendum omnia
ꝛ singula que per nos fienda erant ꝑm canonica instituta. Sa-
ne cum vellemus presentem causam fine debito terminare solē
ne tam peritorum in theologica facultate q̄ in iure canonico
ꝛ ciuili consilium fecimus congregari. Et habito cum p̄dictis
in ꝛ super omnibus ꝛ singulis in presenti causa productis: de-
ductis: actis: ꝛ actitatis consilio maturo pariter ac digesto: ac
etiaz replicato: visisꝙ ac diligēter discussis processus meritis
huius cause: ac omnibus prout ius ꝛ iusticia suadebant: com-
perimus legitime tam per testes dignos fide q̄ tuam cōfessio-
nem propriam pluries per nos receptā te incidisse ac recidisse
in hereses abiuratas. Nam repperimus ꝙ talia ꝛ talia dixisti
vel egisti. Exemplificētur omnia propter que ꝛ merito de pre-
dictorum consilio te habemus tuis exigentibus excessib⁹ pro
relapso ꝑm canonicas sanctiones quod dolenter referimus: et
referendo dolemus: nouit ille qui nihil ignorat cordium inti-
ma oīm: intuetur ꝛ cū toris nostris p̄cordꝫs cuperemus prout

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

adhuc cupimus te reducere ad ſancte eccleſie vnitatez:ac ener uare a tuis viſceribus prefatam hereticam prauitatē:vt ſic ſal uares aiam tuā ac mortē euaderes corporis ⁊ anime gehēna lem conatus noſtros exercuimus ad te ſalubriter conuerten dum modos cōgruos varios adhibentes:ſed tu in reprobuz ſenſum datus maligno ſpiritu ductꝰ pariter ⁊ ſeductus p̄elegi ſti torqueri diris ac perpetuis cruciatibꝰ in infernum ⁊ hic tē poralibꝰ ignibus corporaliter conſummari ꝙ adherendo con ſilio ſanioꝛi ab erroribus dānabilibꝰ ac peſtiferis reſilire:⁊ ad gremium:⁊ ad miſericordiaz ſancte matris eccleſie aduolare. Eapropter cum eccleſia dei vltra non habeat erga te q̄d faciat cum ad te cōuertendum totū exercuit poſſe ſuū. Nos ep̄s ⁊ iu dices in hac fidei cauſa memorati ſedētes pro tribunali more iudicum iudicātium ſacroſanctis euāgelijs poſitis coram no bis vt de vultu dei iudiciū noſtrum p̄deat:⁊ oculi nr̄i videant equitatē:habenteſq; pre oculis ſolū deū ⁊ honorē ſancte fidei orthodoxe. Hac die:hora:⁊ loco:ad audiendam ſn̄iam diffi nitiuam tibi in antea aſſignatis.te talē in noſtra p̄ſentia ꝯſtitu tum ſententialiter cōdēnamus:⁊ condēnando iudicamus eſſe veraciter impenitentē hereticum ⁊ relapſum:⁊ vt talē realiter tradendum ſeu relinquēdum brachio ſeculari:⁊ ſic vt verū he reticum impenitentē pariter ⁊ relapſum p hāc noſtram ſenten tiā diffinitiuam de foro noſtro eccleſiaſtico te p̄ſcimus ⁊ tra dimus ſeu relinquimꝰ brachio ſeculari ac poteſtati curie ſecu laris:deprecātes efficaciter ſecularē curiam antelatā: quaten⁹ citra ſanguinis effuſionē ⁊ mortis periculū erga te ſuā ſenten tiam moderetur. Iata fuit hec ſententia.

¶ Queſtio. xxj. ſup conuictum ⁊ deprehenſum, omnia tamen negantem.

Undecimus modus proceſſum fidei terminan di ⁊ finiendi eſt quādo delatus de hereſica pra uitate p̄ceſſus meritis diligēter diſcuſſis cū bo no ꝯſilio in iure pitorū repperit̄ in hereſim de prehēſus facti euidētia:vel teſtiū p̄ductione le gitima:non tamen confeſſione propria:⁊ hoc eſt quando ipſe delatus conuincitur legitime de aliqua hereti ca prauitate:vel facti euidētia. Utpote:quia hereſim publice

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

practicauit.vel p testes legitimos:contra quos excipere delat⁹ legitime non potuit:tñ ipse sic cõuict⁹ ꝛ deprehensus perfiftit firmiter in negatiua ꝛ confitetur constanter. Jurta notatà per Hostiẽ.in summa titu.de here.§.qualiter quis in heresim deprehendat̃.patuit supra.q.xxxiiij. Circa istuz talis practica est seruãda.¶Talis duro carcere est tenẽdus in compedibus ꝛ cathena frequẽter ab officialibus coniunctim ꝛ diuisim:ꝛ p se:ac per alios ꝛ efficaciter admonendus ꝙ eis detegat veritatẽ indicendo eis ꝙ sic faciat ꝛ confiteat̃ errorẽ suũ ꝙ ad misericordiam admittat̃ abiurãdo primit⁹ illã hereticam prauitatẽ. Si autem noluerit:ſz steterit in negatiua ꝙ ad finẽ relinquet̃ brachio seculari:ꝛ mortẽ non poterit euadere tpalẽ. Qd̃ si diuti⁹ infamatus ꝛ expectat⁹ steterit in negatiua eps ꝛ officiales mõ coniũctim:modo diuisim:nũc p se:nũc p alios pbos viros trahant ad se.modo vnũ testẽ:modo alium:in formãdo eũ vt attẽdat q̃d deposuit.ꝛ si dixit verum vel non:qr non seip̃m damnat eternaliter:ꝛ alium tpaliter.ꝛ ꝙ si vereatur saltim eis secrete dicere ne ille delatus moriat̃ iniuste:ꝛ verba talia studeant ei dicere vt clare videãt si deposuerunt veritatẽ nec ne. Quod si testes sic informati steterint in affirmatiua:ꝛ delatus in negatiua:nec ad hoc statim velint eps ꝛ officiales negocium per sententiam determinare:ꝛ tradendo taliter deprehẽsum brachio seculari:sed diutius eũ teneãt:nũc inducẽdo deprehensum ad affirmatiuã:nunc testes:diuisim tñ ad excutiendus bñ cõscientiam suã. Et singulariter attendant epus ꝛ officiales ad illum testẽ quẽ viderint meli⁹ depositum ad bonum:ꝛ q̃ videtur melioris conscientie. Et circa illum instent diutius si res ita se habuit vt deposuit:necne eius conscientiã onerando:ꝛ si viderint testẽ aliquẽ vacillare vel al's habeant indicia contra eum propter que suspect⁹ ꝙ falsitatẽ dixerit:merito habeatur de bono consilio peritorum arrestent eum ꝛ procedant vt iusticia suadebit. Compertum nãq̃ est frequenter ꝛ frequentius ꝙ sic deprehensus testibus fidedignis postq̃ in negatiua diu perstitit ad cor reductus presertim veraciter informatus ꝙ non tradetur brachio seculari:sed ad misericordiam admittẽ suam tetigit prauitatẽ ꝛ veritatẽ:quam iam diutius negauit.tũc libere cõfitetur:ꝛ frequẽter repertum est ꝙ testes malicia agitati ac ini-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

micitia ſuperati ſe adinuicez colligarunt ad imponendum in-
ſonti hereticam prauitatē. ¶Poſtq̄ ad informationem frequen
tem epi ⁊ officiales remorſu cōſciētie fatigati:ac diuinitus in-
ſpirati reuocāt:quam dixerunt ⁊ fatent malicioſe ſe illi impo-
ſuiſſe tantam labem:ppter qđ talis ⁊ taliter deprehenſus non
eſt per ſniam feſtinandus:ſz diuti⁹:qz p vnū annū ⁊ plures ex-
pectādus anteq̄ ſic tradatur curie ſeculari. Quo expectato tpe
competenti ⁊ adhibita diligentia cōdecenti ſi ſic delatus legi-
time deprehenſus recognouerit culpam ſuā ac cōfeſſus fuerit
iudicialiter ſe fuiſſe illaqueatus tēpore prefato heretica praui-
tate:ac illam omnē hereſim conſenſerit abiurare ⁊ ſatiſfacere
ad arbitrium epi ⁊ inquiſitoris cōgruū exhibere tanq̄ in he-
reſim deprehenſus:⁊ ppria confeſſione:⁊ teſtiū legitima pduc-
tione. Ut hereticus penitens abiuret oēm hereſim publice p
formā de qua agit̄. Octauo modo ſupra poſito pceſſum fidei
terminandi:vbi de talibus agit̄. Si vero ſic confeſſus q̄ incī-
dit ſic in hereſim:ſz ſtat in illo aio ptinaci:vt impenitens relin
quetur brachio ſeculari ⁊ agatur circa illum per modum quo
ſupra agitur in decimo modo proceſſuz fidei terminandi: vbi
de talibus agitur. Si autem ipſe deprehenſus ſteterit conſtan
ter in negatiua:ſed ipſi teſtes reſilierint a ſua affirmatiua ſuuz
teſtimonium reuocando:ac culpam ſuā recognoſcendo:qz in-
ſonti tantam labem impoſuerūt rancore ⁊ odio agitati prece
ſeu precio deducti ipſe delato:vt immune a iudicio relaxato
punientur ipſi vt falſi teſtes accuſantes ſeu deferentes:vt no-
tat Paulus ſuper.c.multorum.⁊.ver.illos.in prin.de here.in
cle.⁊ feretur ſententia ſeu penitentia contra eos ad arbitrium
epi ⁊ iudicum.omnino tñ ad perpetuos carceres tales falſos
teſtes condēnando:⁊ in pane ⁊ in aqua ad dies vite penitētiā
do.ponēdo etiā poſt ad ſcalas ante portas eccleſie tales ⁊c. ha
bent tñ poteſtatez epi mitigare:aut etiam aggrauare poſt an-
num ⁊ tēpora per formam tenoris ſequentis.

Si autē taliter deprehenſus per annū vel plus vel alio
maiori congruo tempore expectatus perſtiterit in ne
gatiua cōtinue:⁊ teſtes legitimi in affirmatiua depo-
nant ſe epūs ⁊ iudices ad relinquendum eundem bra-
chio ſeculari mittendo eidem aliquos probos viros fidei zela

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tores ⁊ presertim religiosos eidem non ingratos sed familia/
res ⁊ gratos: qui sibi indicent q̄ mortem non potest euadere
tēporalem dum sic stat in negatiua: sed tradetur tali die vt he/
reticus impenitens potestati curie' secularis. Et nihilominus
ep̄s ⁊ officialis mittat baliuo seu potestati curie secularis: qua
tenus tali die ⁊ hora ⁊ in tali loco extra ecclesiam tñ veniat cū
familia sua ad recipiendum quendam hereticum impenitentē
quem tradent ei. Et etiaz q̄ faciet publice preconisari in locis
illis in quibus preconisationes alie fieri consueuerunt: q̄ oēs
sint tali die ⁊ hora in tali loco ad audiendum sermonem quez
predicator faciet de fide: ⁊ tradent ep̄s ⁊ officialis quendā he/
reticum pertinacem brachio seculari. Aduenientе aūt die p̄di/
cta ad ferendum sniam assignatā erunt ep̄s ⁊ officialis in loco
p̄dicto ipso tradēdo ibidē existentem alto clero ⁊ pp̄lo cōgre/
gato vt eminenter ab omnibus videatur ac presente potestate
curie secularis stando ipso trandendo. Quibus lectis feretur
sententia per hunc modum.

Os miseratione diuina ep̄s talis ciuitatis aut iu/
dex in terris talis dñi. Attendentes q̄ tu talis de
tali loco: talis dyocesis fuisti nobis delatus de ta
li heretica prauitate. Exprimantur. Et vellemus
certiorari an ea que de te ⁊ contra te nobis dicta
fuerāt veritate aliqua fulcirent̄: ⁊ an tu ambulares in tenebris
aut in luce descendimus ad nos informandum testes diligen/
tius examinandum teq̄z vocandum: ac interroganduz sepius
medio iuramento defensionesq̄z exhibendum ac ad omnia et
singula faciendum que per nos fienda erant secundum canoni
cas sanctiones. Uerum cum vellemus p̄sens tuum negocium
fine debito terminare solenne ꝯsilium tam in theologica facul
tate q̄z in iure canonico ⁊ ciuili: coram nobis fecimus congre/
gari: ⁊ visis ac diligenter discussis p̄cessus meritis ⁊ omnibus
⁊ singulis in p̄nti causa productis: deductis: actis: ⁊ actitatis.
predictoꝝ consilio digesto pariter ⁊ maturo repperimus: con/
tra te legitime probatum q̄ fuisti tanto tpe infectus heretica
prauitate ⁊ iam repperimus q̄ feciſti ⁊ dixisti talia ⁊ talia. Ex/
primantur: ex quibus apparet manifeste q̄ es legitime depre/
hensus in p̄dictā heretica prauitatē. Sane cum cuperem⁹ put

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

adhuc cupimus te veritatē fatēdo resilire ab heresi añdicta: ⁊ reduci ad gremiū ecclesie sancte: ac ad sancte fidei vnitatem vt sic saluares aīam tuam: ⁊ tam aīe q̄ corporis mortē euaderes gehennalē tā per nos q̄ per alios nostram diligentiā exercentes ac p te lōga tpa expectātes: tu in reprobū sensum dat⁹ cōtēpsisti acquiescere nostro cōsilio saniori: imo perstitisti ⁊ persistis in negatiua pertinacia ac cōtumaci aīo indurato qō dolētes referimus ⁊ referendo plangimus ac dolemus. Uerum cū ecclesia dei tanto tēpore expectauerit quatenus resilires: recognoscendo propriam tuam culpam ⁊ nolueris neq̄ velis ⁊ nō habet vltra quid tibi gratie faciat ac mercedis. Eapropter vt sis ceteris in exemplum ⁊ alīj ab huiusmodi heresibus arceantur ⁊ tanta facinora non remaneant impunita. Nos eps ⁊ iudices in causa fidei memorati sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euāgelijs positis coram nobis: vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat: et oculi nostri eqtatē videant habētes pre oculis solū deum ⁊ sancte fidei gloriam ⁊ honorē: te talem in nostra presentia constitutuz hac die hora ⁊ loco ad audiendam diffinitiuaz sniam assignatis diffinimus: declaramus. ⁊ sentētiamus: te esse hereticū impenitētē tradēdum seu relinquendum vt talē brachio seculari ac p nostram snīam vt vere hereticum ptinacem impenitētē a foro ecclesiastico te proīcimus: ⁊ tradimus: seu relinquimus brachio seculari ac potestati curie secularis. Eandem curiam secularem efficaciter deprecantes: quatenus circa ⁊ citra sanguinis effusionem ⁊ mortis periculum suam sententiam moderetur lata est hec sententia.

Oterūt aūt eps ⁊ iudices disponere: q̄ aliqui pbi viri fidei zelatores ipsi relicto. Curie seculari nō ingratos sed familiares ⁊ gratos associēt dictum relictum: dum curia secularis in eum suum officium exequitur qui eum consolentur: et adhuc iudicant q̄ fatendo veritatem et recognoscendo culpam suam resiliat ab erroribus suis. Quod si forsan post sententiam et iam relictus ad locum vbi est comburendus deductus dixerit se velle fateri veritatem ⁊ recognoscere culpam suam: ⁊ ita fecerit ac paratus fuerit huiusmodi heresim ⁊ oēm aliam abiura-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

re:lz ꝑsumat ꝙ hoc faciat plus metu mortis ꝙ amore veritatis credere ꝙ ex misericordia possit recipi vt hereticus penitẽs ꝛ ꝑpetuo immurari. Juxta glo. sup. c. ad abolendam. §. pñti. ꝛ ver. audientia. ꝛ. c. excõicam⁹. ij. de here. ꝙuis de rigore iuris: nec tali cõuersioni est magna fides a iudicib⁹ fidei adhibẽda: immo ꝛ ꝑpter dãna tpalia illata ip̃m semp punire possunt.

¶ Questio. xxxñ. super conuictum: sed fugitiuum vel se cotumaciter absentantem.

Tertiusdecimus ꝛ vltimus mod⁹ ꝑcessum fidei terminandi ꝛ sentẽtiãdi est qñ delat⁹ de heretica prauitate ꝑcessus meritis diligẽter discussis cũ bono cõsilio in iure peritoꝝ repperit cõuict⁹ de hereticа prauitate: est tñ fugitiu⁹ seu absens contumaciter: sed cõgruo tpe expectat⁹. Et hoc est in trib⁹ casib⁹. ¶Prim⁹ est. qñ delat⁹ est deprehensus in heresim vel in confessione propria: vel facti euidẽtia: vel testiũ ꝓductione legitima: sed fugerit. vel se absentauerit ꝛ citatus legitime noluerit comparere. Secundus casus est qñ aliquis est delatus ꝛ receptus aliquali informatiõe cõtra eum habet aliqualiter seu leuiter suspect⁹: ꝛ sic citet respõsurus de fide: ꝛ quia renuit contumaciter cõpare excõicatur: ꝛ excõicatus sustinet illã excõicationẽ aio pertinaci ꝛ semp contumaciter se absentat. Tertius casus est qñ aliquis impediuit directe sententiam seu ꝑcessum fidei ep̃i vel iudicum: vel qui ad hoc dederit auxilium: cõsiliũ vel fauorẽ: talis est excõicationis mucrone percussus: quam si sustinuerit ꝙ annum aio indurato extũc est vt hereticus condẽnandus ꝙ. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de here. li. vj. ꝛ contumaciter se absentauit. Jn primo casu ille talis est impenitẽs hereticus condẽnandus. iuxta. c. ad abolẽdam. §. p̃senti. Jn secũdo casu ꝛ tertio non est hereticus impenitẽs iudicandus: sed tanq̃ vt penitẽs hereticus condẽnandus. Juxta. c. cum contumacia. et per. c. vt inquisitionis. §. prohibem⁹. de here. li. vj. Circa quẽlibet istorum talis practica est seruanda. Talis em̃ congruo tẽpore expectatus citetur ꝙ ep̃m ꝛ officialez in ecclesia cathedrali illius dyocesis in qua deliquit: ꝛ in alijs ecclesijs illius loci vbi domicilium contrahebat ꝛ specialiter vnde fugit ꝛ citabitur per formam tenoris sequentis.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Tos.M.miseratione diuina epꝰ talis ciuitatis ⁊c.
aut iudex talis dyocesis spñ consilꝫ saniozis. Pre
terea cunctis nostre mentis desiderabilibus illud
potissimū infigitur cozdi nostro:tpibus nostris:in
dicta tali dyocesi vberem flozentemqꝫ eccl'iamvi
neā:in quā dñi sabaoth:quaz summi patris dextera virtuosis
complantauit:quā eiusdē patris filiꝰ ppꝛꝫ ac viuifici vnda cru
oris vberibus irri gauit:quam ipe almus spūs paraclitus mi
ris:ineffabilibusqꝫ donis intimus fecundauit:quā tota ipa in
comprehensibilis:atqꝫ inattingibilis trinitas beata grandissi
mis:varꝫsqꝫ priuilegꝫs sanctiꝰdotauit:pariterqꝫ ditauit aper
de silua:qui est ⁊ dr̄ hereticus : quilibet absorbeat ⁊ depascat
fructus fidei vberes:deuastando ac lacerantes heresim:veprez
palmitibus inserēdo:serpensqꝫ tortuosus nostri improbus hu
mani generis inimicus efflans virus qui est sathanas ⁊ dyabo
lus eiusdē vinee dñice palmites inficiat:atqꝫ fructus virus pra
uitatis heretice immittendo. Nec etiam ager ipe dñicus:ppl's
incꝫ catholicus:ad quē excolendū pariter ⁊serendū descēdit de
summoꝛ poloꝛ arce dei patris vnigenitus:atqꝫ primogenitus
seminauit miris:sanctisqꝫ p̄dicationibus discurrit per villas ⁊
castella docēs:non sine magnis fatigationibus. Elegit aposto
los viros vtiqꝫ operarios industrios:ac conduxit ditans illos
eternis retributionibus:expectans ipe dei filius de agro isto
magno illa die iudicij extremo vberes manipulos colligere: ⁊
per manus sanctoꝛ angeloꝛ recondere in celesti hozreo sancto
suo. Sampsonisqꝫ vulpecule incerta teqꝫ sicut psone labe here
tica prauitate:facies quidē habentes diuersas causas:sed igni
tas ad inuicem colligatas:qz de varietate flamme conueniunt
in idipsum segetem dñicam iam albam ad messem splendoꝛi
bus fidei relucentez mozsu amarissimo demoliantur: ac discur
su subtilissimo pergant:impetu validissimo accedant:pariter ⁊
accendant:dissipent ⁊ deuastant sinceritatem sancte fidei catho
lice subtiliter ⁊ dānabiliter subuertendo. Eapropter cum tu ta
lis incideris in dānatas hereses maleficarum illas publice in
tali loco practicando seu taliter dicatur seu fueris per testes le
gitimos conuictus de heretica prauitate siue propria deprehē
sus confessione iudicio per nos receptus ⁊ post captus fugeris

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

medicinā refutās ſalutarē citauerimus te: vt de ⁊ ſup̄ his coꝝ nobis manifeſtius rñderes: tuq̄ ductus maligno ſpiritu pariter ⁊ ſeductus renueris cōparere. Uel ſic. Eapropter cū tu talis delatus nobis de hereticā prauitate ⁊ recepta informatione ꝑ te alʒ de eadē eſſes nobis ſuſpectus leuiter: qm̄ forēs infectus labe p̄dicta. Citauimus te quatenus coꝝ nobis pſonaliter cōparens de fide catholica reſponſurus: cūq̄ citatus renueris cōparere contumaciter excōicauimus te: ac excōicatum fecimus publicari. In qua ſtetiſti per annum ſeu annos tot aīo pīnaci latitans: ⁊ inde ita q̄ nunc quo te duxerit ſpūs malignus ignoramus: ⁊ cū te expectauerimus miſericorditer ⁊ benigne vt reuerteris ad gremium ſancte fidei vnitatē tu facere contempſiſti in reprobum ſenſum datus. Sanevolumus ⁊ tenemur (iuſtitia nos cogente) cauſam tuam hmōi fine debito terminare: ne valeamus tam nephanda crimina conniuentibus oculis tolerare Nos eps ⁊ iudices in cauſis fidei ſupradictis te talem ſepe fatum latitantem pfugum ⁊ fugitiuum per pñs noſtrū edictū publicum requirimus pariter ⁊ citamus pemptorie quatenus die tali. talis menſis: tali anno: in tali eccleſia cathedrali: talis dyoceſis hora tertiaꝝ compareas perſonaliter coraꝝ nobis diffinitiuaꝝ ſniam auditur⁹. Significantes q̄ ſiue cōparueris ſiue nō ꝓcedemus ad noſtrā diffinitiuā ſniaꝝ ꝑ te: putius ⁊ iuſtitia ſuadebunt. Et vt prius noſtra citatio perueniat ad tui noticiā nec valeas ignorantie velamine te tueri: pñtes literas dictas requiſitionem ⁊ citationem noſtrā in ſe continentes: volumus ⁊ mādamus affigi in valuis publice talis p̄dicte ecclie cathedralis. In quoꝝ teſtimonium ſinguloꝝ pñtes noſtras lras impreſſione noſtroꝝ ſigilloꝝ iuſſimus communiri. Datum.

Bueniente aūt die prefixa ad audiendam diffinitiuam ſniam aſſignata. Si pfugus comparuerit ⁊ cōſenſerit publice omnez hereſim abiurare humiliter petens admitti ad miſericordiam poſtulando: ſi relapſus non fuerit admittetur: ⁊ ſi fuerit deprehēſus ꝓpria confeſſione vel teſtium legitima ꝓductione abiurabit et penitebit vt hereticus penitens ſm modum quo agitur ſupra in octauo modo proceſſum fidei terminādi vbi de talibus agit̄ ſed ſi fuerit ſuſpectus violenter ita q̄ citatus reſponſurus de fi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

de noluit cõparere: ⁊ fuit ex hoc excõicatus ⁊ stetit in excõicatio ne per annũ aĩo pertinaci ⁊ penitebit admittetur ⁊ abiurabit oẽm heresim ⁊ penitebit vt hereticus suspectus de heresi violen ter. Penitens ꝑm modum quo agit supra in sexto modo proces sum fidei terminandi. Si aũt comparuerit ⁊ non cõsenserit ab iurare tradet verus hereticus impenitens brachio seculari per modũ quo dictũ est. s. ⁊ agitur in decimo modo ꝓcessum fidei terminandi. Si aũt ꝓtumaciter renuerit cõparere: tunc formet snia per modum tenoris sequentis.

Os. N. epũs miseratione diuina: talis ciuitatis. At tendẽtes q̃ tu talis: de tali loco talis dyocesis: fui sti nobis de heretica prauitate fama publica refe rente seu fide dignorũ insinuatione delatus. Nos q̃bus ex officio decũbit descendimus ad videndu ac inquirendum: an clamor qui ad aures nostras puenerat ve ritate aliqua fulciretur. Uerum cum inueniss̃emus te in heresi deprehensum deponentibus ꝯ te compluribus testibus fidedi gnis: te coram nobis aduocatum iussimus detineri dicat̃ sicut factum fuit. anvez comparuerit ⁊ medio iuramento interroga tus fassus fuerit vel nõ. Sed post maligni spũs consilio ductus ⁊ seductus metuens tua vulnera vino ⁊ oleo salubriter confoue ri aufugisti: aut ponatur si ita est carcerem ⁊ arrestũ: fregisti pa riter ⁊ aufugisti latitans hinc ⁊ inde: ⁊ quo te malignus spũs duxerit ante factus totaliter ignoramus. Uel sic. Uerum cum inueniss̃emus contra te taliter vt predicitur nobis delatum de heretica prauitate multa indicia propter que suspectum leui ter de heretica prauitate predicta te merita habeamus citaui mus te per publicum edictum in talibus ⁊ talibus ecclesiis ta lis dyocesis quatenus infra certum terminum nobis prefixum coram nobis in tali loco personaliter compareres. Jn ⁊ super p̃dictis contra te depositis ⁊ al's de fide catholica ⁊ eius articu lis r̃nsurus: tu vero insano consilio adherendo renuisti ꝓtuma citer cõparere. cunqz iustitia exigente te excõicauerim⁹ ac feceri mus excõicatum publice denunciari: tu medicinaz refutas salu tarem dictã excõicationem vltra quam per annũ sustinuisti ⁊ ad huc sustines in reprobũ sensum datus aĩo pertinaci ⁊ profu gus latitans hinc ⁊ inde: vt quo te malignus spiritus duxerit

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ignoramus. Sane cum lōgo tpe: qz tanto die te expectauerit ec
clesia sancta dei misericorditer ꝛ benigne: quatenus ad eiꝰ mie
gremiū euolares ab erroribꝰ resiliēdo: ꝛ iuxta fidem catholicā
pfessam operando: ipsaqꝫ te clemētia vberibus enutriet mali
gnoꝝ seductus ꝯsilio acquiescere recusasti in tua ptinacia pse
uerans. Utrum cū vellemus put volumus ꝛ debemus iustitia
nos cogente cām tuam fine debito per snīam terminare citaui
mus te quatenus hac die: ꝛ hora: ꝛ hoc loco cōpareres psona
liter coram nobis diffinitiuā snīam auditurus: ꝛ qꝰ renuisti ꝯtu
maciter cōparere: merito te ostēdis velle ppetuo in tuis hereti
bus ꝛ erroribus remanere: qd̄ dolētes referimus ꝛ referēdo do
lemus. Sed cū non possumus nec velimus iustitiā subterfugere
nec tantam inobedientiā ꝛ ꝯtumaciam ad dei ecclesiā tolerare
ad exaltationē fidei orthodoxe ꝛ ad extirpationē heretice pra
uitatis: iustitia exigente: ꝛ tua inobediētia ꝛ contumacia requi
rēte hac die: hora: ꝛ loco tibi in antea ad audiendā diffinitiuā
snīam pemptorie assignatis. ꝓhabito multoꝝ ꝯsilio peritoꝝ tā
in theologica facultate q̄ in iure canonico ꝛ ciuili ꝓcessus me
ritis visis ꝛ diligenter discussis sedētes ꝓ tribunali more iudicū
iudicantiū sacrosanctis euāgelijs positis coramꝫ nobis vt de vul
tu dei iudicium nostrum ꝓdeat ꝛ oculi nostri videant equitatē
habentesqꝫ pre oculis solū deū ꝛ sancte fidei irrefragabilē veri
tatem ꝯ te talem absentez ꝛ pñtem beati pauli apli vestigia imi
tātes snīam diffinitiuā taliter ferimus in his scriptis xpi noie
inuocato. Nos eps ꝛ iudices in cā fidei memorati: attendētes
in cā ista fidei ac ꝓcessibus inde ꝯfectis ordinē iuris fore serua
tū. Attendentes etiā qꝰ legitime citatus non comparuisti: nec ꝓ
te nec per alium te aliqualiter excusasti. Attendentes etiā qꝰ in
pfatis heresibus longo tpe pertinaciter perstitisti: ꝛ adhuc etiā
pseueras: ac excōicationem per tot annos in cā fidei sustinuisti
put ex nūc sustines animo indurato. Attendentes etiā qꝰ eccl'ia
sancta dei non hꝫ vltra: erga te quid faciat cum perseueres ꝛ per
seuerare velis in excōicatione ꝛ heresibus plibatis. Eapropter
beati Pauli apli vestigia sectantes declaramus: diffinimus: et
sententiamus te talem absentem vt presentem esse hereticū per
tinacem ꝛ vt talem vel relinquendū brachio seculari: ꝛ per no
stram snīam diffinitiuā te a foro eccl'iastico expellimus ꝛ relin

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quimus ptāti curie secularis. Eandem curiam affectuose deprecantes vt si qñ te habuerit in sua ptāte erga te citra sanguinis effusionez ⁊ mortis periculum suam sniam moderet̄. Lata fuit hec snia ⁊c. Considerandū est hic ꝙ si iste pfugus⁊ ꝯtumax fuerit deprehēsus in heresi vel ꝓpria ꝯfessione vel testibus legitimis ⁊ ante abiurationem fugit: est per sniam vere hereticus impenitēs iudicandus: ⁊ ita in snia ponendū est. Si aūt aliter nō fuit deprehensus nisi qr delatus ⁊ suspectus habitus fuit citatus rñsurus de fide: ⁊qr renuit cōparere fuit excōicatus: ⁊ in excōicatione tali stetit vltra q̄d̄ per annum aīo indurato ⁊ tandez noluit cōparere: iste non est iudicandus hereticus sed vt hereticus: ⁊ vt talis condēnandus. ⁊ ita ponendum est in sententia vt dictum est prius.

¶ Questio. xxiij. sup psonam delatam ab alia malefica incinerata vel incineranda qualiter sit sententiandū.

Quartusdecimus modus ꝓcessum fidei terminandi ⁊ snīandi est: qñ delatus de heretica prauitate ꝓcessus meritis circa deponentē diligēter discussus cū bono ꝯsilio in iure peritoꝝ repperitur de tali hereꝛ tica prauitate. tm̄modo ab altera malefica incinerata vel incineranda delatus vel delata: ꝓ hoc contingere potest tredecim modis tanq̄d̄ per tredecim casus: qr sic delatus vel repperitur immunis ⁊ absoluēdus totaliter. Vel repperitur cū hoc diffamatus de tali heresi gñaliter. Vel repperitur vltra in famiam qōnibus exponendus aliqualiter. Vel reperit̄ suspectus de heresi vehementer. Vel repperitur suspectus de heresi violenter. Vel repperitur diffamatus ⁊ suspectus insimul ⁊ communiter. Et sic consequenter in alijs casibus put in vicesima questione tactum est: vt ad tredecimum inclusiue. ¶ Primus modus fit qñ tm̄modo ab ipa malefica detēta delatus est: ⁊ nō conuincit̄ nec ꝯfessione ꝓpria nec testium ꝓductione legitima: nec alias repperiuntur indicia ex quib⁹ verisimiliter tanq̄d̄ suspectus iudicari posset: talis oīnovenit absoluendus etiaz per ipm iudicem secularem qui deponentē aut incinerauit aut incinerari ꝓpria authoritate: aut ex cōmissione epi iudicis ordinarij habuit: ⁊ absolueť per snīam in primo modo ꝓcessum fidei terminādi circa vicesimā qōnez ꝯtentā. Secundus modus inci

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dit qñ vltra hoc ꝙ a detenta delatus est etiã ꝑ totã illã villã seu ciuitatẽ diffamata existat: ita ꝙ tñmodo infamia ꝓcisse ⁊ sola laborauit: semp ꝛz de posi per depositionẽ detente malefice ifamia sit aggrauata. Circa talẽ talis ꝓactica est seruanda: qꝛ iudex ꝯsiderando qvltra infamiã nihil in ꝑticulari aduersus eaz ab alys fidedignis invilla aut oppido ꝓbaꝫ. ꝛz forte detẽta certa grauia aduersus eũ deposuit: qꝛ tñ fidem ꝑdidit abnegãdo illam dyabolo: vnde ⁊ difficulter eius dictis a iudicibus fides adhibetur: nisi ex alys circunstantys illa infamia aggrauaretur: ⁊ tunc in tertium iam sequentẽ modũ inciderit. Ideo canonica purgatio erit tunc indicenda ⁊ procedeꝫ per sñia in secũdo modo ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimã secũdam qõnem ꝯtentam. Et si iudex ciuilis illam purgationẽ coꝛã ẽpo decreuerit fieri ⁊ solẽniter in finẽ vt si deficeret vt tũc per ecclia sticum ⁊ ciuilẽ iudices in exemplũ alioꝝ eo firmioꝛi sñia puniꝛeꝫ: bñ quidẽ fit. Si aũt per se voluerit exeq̃ mandet vt decẽ vel viginti cõpurgatoꝛes ordinis sui habeat ⁊ ꝓcedat: vt in scdo modo sñiandi tales tactum est: nisi ꝙ vbi excõicandus esset ꝙ tunc ad ipm ordinariũ recursum habeat. Et hoc ꝯtingeret vbi se purgare nollet. Tertius modus incidit super talẽ delatũ vbi ꝛz nõ vincaꝫ ꝯfessione ꝓpria nec testiũ ꝓductione legitima: nec facti euidentia: nec etiã sunt indicia sup aliqd factũ in quovnq̃ notatus fuisset ab alys inhabitatoꝛibus ville aut oppidi: nisi ꝙ infamia tñ laborauit apud eos. aggrauaꝫ aũt infamia ex detente mafice depositione: vtpote qꝛ asseruit illum vel illam in omnibus fuisse sociaz: ⁊ secum in criminibus participasse: hoc ipsum tñ sicut constanter delata negat: ita ⁊ alys inhabitatoꝛibus vel non est notum vel de nulla nisi de honesta conuersatione seu etiam participatione ipsis constat. Circa talem talis practica seruatur. Primo: ꝙ adfrontare se habẽt facie ad faciez: ⁊ obiectiones mutue ⁊ rñsiones diligenter sunt considerande: et siquidem varietas aliqua in verbis incideret vnde iudex verisimiliter ex concessis ⁊ negatis ꝓsumere potest: ipsam delatam merito questionibus exponendam procedatur per sententias in tertium modum ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimã tertiam questionem contentas ipsam tormentis leuiter exponẽdo: adhibitis cautelis aliys q̃plurimis ⁊ necessarys de quibus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

circa principium huius tertie partis supra patuit ad longum: ex quibus presumitur talem esse aut innoxiam aut reā. Quartus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspectus leuiter: ꝛ hoc vel confessione propria vel depositione alterius detente: ꝛ sunt qui ad hanc leuem suspitionem reducūt illos qui ad procandum mulieres maleficas consuluissent: vel vbi inter coniugatos odio se mutuo persequentes amorez procurassent aut etiam pro aliquo commodo temporali apud maleficas laborassent: sed quia tales vtiqꝫ excommunicati sunt tanqꝫ hereticorum credentes. Juxta ca. excommunicamus. j. §. credentes li. vj. de here. vbi dicitur. credentes autem eorum erroribus hereticos similiter iudicamus: qꝛ etiam ex factis presumitur de effectu: ad hoc ar. xxxij. q. ij. qui viderit. ideo videtur qꝫ acrius sunt puniendi ꝛ sententiandi quam illi qui de heresi leuiter habentur suspecti prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus coniecturis: puta quia eis seruitia exhibuissent: literas detulissent: eorum erroribus sic nullam fidem adhibuissent: quod tamen illos non manifestassent: alimonia ab eis accepissent. Sed siue illi siue isti intelligantur hoc quod in cōsilio peritorum conclusum fuerit super leuem suspitionem prosequendum erit a iudice per talem practicam: talis enim aut abiurabit aut canonice se purgabit secundum quod in quarto modo processum fidei terminando sub questione vicesimaquarta tangitur. Sed tamen qꝛ potius videtur qꝫ abiuratio sit indicenda: ꝛ hoc ꝓpter alleg. ca. excommunicamus. j. §. qui vero inuenti fuerit sola suspitione notabili ꝛc. tamen non debent si relabantur pena relapsorum puniri, ꝛ procedetur prout in quarto modo processum fidei terminandi circa vicesimāquartam questionem tactum est Quintus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspectus vehementer: ꝛ hoc simili modo vel confessione propria vel depositione alterius malefice detente: ꝛ sunt qui ad hanc leuem dispositionem reducunt impeditores iudicum directe vel indirecte eorum officium inquirendo maleficas impediendo dum modo hoc scienter fecerint ex ca. vt inquisitionis negocium. li. vj. de here. Itē reducūt oēs qui impedientibus prestant sciēter auxilium: consiliū: vel fauorē. patet per allega. ca. vt inquisitionis. Item reducunt qui citatos aut captos hereticos instruunt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

de celanda veritate: ⁊ vt illam ſubticeant vel falcitatem afferāt ⁊ hoc ex ca. accuſatus. ⁊. §. fi. Item reducunt oēs qui eos quos ſciunt hereticos receptant ſcienter: deducunt: viſitant: vel aſſo ciant: munera mittūt: ſeu fauorē ipediūt: que oīa in fauorē non perſone ſed culpe fiunt vbi ſcienter fiunt. Et ideo dicunt q̄ vbi delata perſona participat de premiſſis: ⁊ hoc per conſilium ita iudicatuz fuerit. Tunc iuxta quintum modum proceſſum fidei terminandi ſub queſtione viceſimaquinta ſententianda eſt: ta liter vt oēm hereſim ſub pena relapſorum vbi recidiuat habeat abiurare. Poſſum⁹ tamen aſſerere adiūciendo q̄ iudices reſpe ctum habeant ſuper vniuſcuiuſq̄ malefice incinerate aut deten te familia prolez ſeu etiam progenie: eo q̄ vt plurimū tales rep periunt infecte cum malefice etiam proprios infantes ex demo num informatione ipſis habēt deferre: vnde ⁊ indubie in qui buſcunq̄ flagitijs informare: patent hec ex prima parte opis. Probatur ⁊ ex eo q̄ ſic in ſimplici hereſi propter agnitorū he reticoz familiaritatem dū quis de hereſi infamatus exiſtit etiā ſequenter rōne familiaritatis eſt de hereſi vehementer ſuſpe ctus: ita ⁊ in hac hereſi maleficaz. p̄fatus aūt caſus patet in ca. inter ſollicitudines: extra de pur. ca. vbi appet q̄ rōne infamie de hereſi fuit decano cuidam indicta purgatio canonica. Et ra tione familiaritatis hereticorum abiuratio publica: ⁊ ratione ſcandali fuit priuatus beneficio quouſq̄ ſcandalum ſopiretur Sextus modus incidit vbi talis delatus efficitur ſuſpectus vio lenter: hoc autem fit non ad ſimplicem vel nudam depoſitionē alterius malefice detente: ſed ad indicia facti que eliciuntur ex quibuſdam verbis ⁊ factis a malefica detenta perpetratis ⁊ p latis. quibus ad minus delata aſſeritur interfuiſſe ⁊ operibus deponentis communicaſſe. Pro quorum intelligentia aduertē da ſunt ea que ſupra queſtiōe decimanona tacta ſunt: precipue ſuper violentam ſuſpitionem qūo ex violentibus ⁊ conuincenti bus oritur coniecturis: ⁊ qualiter iudex violentatur ad creden dum ex ſola ſuſpitione aliquem eſſe hereticum qui tamen for taſſis bonus catholicus in corde exiſtit. Sicut canoniſte exem plificant circa ſimplicem hereſim de eo qui citatus in cauſa fi dei ad reſpondendum renuit comparere contumaciter: pro pter quam contumaciam excommunicatur in qua vbi per an

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

num perſeuerauit efficitur ſuſpectus de hereſi violenter. Qua re ⁊ a ſimili circa talem delatam aduertãda ſunt indicia facti ex quibus efficitur violenter ſuſpecta: ⁊ ponat caſus. detenta malefica aſſeruit illam interfuiſſe ſuis maleficijs: que tamen de lata conſtanter negat. quid ergo faciet? vtiq; opus erit conſide rare an ex aliquibus operibus ſit vehementer ſuſpecta: ⁊ an ve hemens ſuſpitio in violentam valeat tranſire? ſicut in p̃fato ca ſus citatus reſponſurus vbi nõ comparet: ſz renuit ꝯtumaciter ſit ſuſpectus leuiter de hereſi: etiam vbi citatus fuit in non cau ſa fidei. ſi aũt in cauſa fidei citatus renuit comparere: ⁊ ꝓpter contumaciam excõicatur: tunc fit ſuſpectus vehementer: qz tũc leuis ſuſpitio tranſit in vehementẽ: ⁊ ſi per annum perſiſtat: tũc vehemens tranſit in violentam: ita cõſiderabit iudex ſi ratione familiaritatis contracte cum detenta malefica ſit delata vehe menter ſuſpecta vt immediate in quinto modo incidendi tactũ fuit: tunc opus erit conſiderare an ipa vehemẽs ſuſpitio in vio lentam tranſire poſſit. preſumitur enim ꝙ tranſire poſſit. ideſt ꝙ flagitijs detente ipa delata interfuit vbi familiaritatem cuz ea frequenter habuit. Eſt ergo ꝓcedendum iudici iuxta ſextum modum ꝓceſſum fidei terminandi: prout in vigeſimaſexta queſtione tãgitur. Quod ſi queritur quid faciet iudex ſi adhuc talis delata ab altera malefica detenta omnino perſiſtat in ne gatiua non obſtantibus quibuſcunq; indicijs aduerſus eam ꝓ ductis? Reſpondetur. Primo iudex debet aduertere ſuper ne gatiuas reſponſiones an ex vitio ſeu maleficio taciturnitatis ꝓ ueniant ſiue non: ⁊ quidez vt in primis queſtionibus queſtione decimaquinta ⁊ decimaſexta huius tertie partis patuit: iudex cognoſcere poteſt ſi flere ⁊ lachrymas emittere valeat ⁊ vbi in queſtionibus quaſi inſenſibilis redditur: ita ꝙ ad priſtinas vi res faciliter redit: tunc quidem violenta ſuſpitio aggrauatur: ⁊ tunc omnino non eſt libere dimittenda: ſed ſecundum vt in ſex to modo ſententiandi ⁊ ꝓceſſum fidei terminandi patuit ſup allegato perpetuis carceribus ad penitentiam peragendam deputanda. Si vero maleficio taciturnitatis non ſit infecta ꝓ pter vehementes dolores quos in queſtionibus ſuſtinet vere ⁊ realiter: cum tamẽ alie ex maleficio taciturnitatis quaſi inſenſi biles reddunturvt dictum eſt: tunc vltimum refugium iudex

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

habere põt ſuper canonicam purgationẽ que ſi a ſeculari iu/
dice indicitur dicẽ vulgaris licita: qz nõ de numero illarũ pur
gationum vulgariũ de quibus. ij. q. iiij. conſuluiſti. ⁊ ca. mono
machiam tractatur. Jn qua purgatione ſi defecerit vt reus vel
rea iudicabitur. Septimus modus icidit vbi delatus ipſe nõ
repperitur legitime deprehẽſus nec ppria cõfeſſione nec facti
euidentia: nec teſtiũ legitima pductione: ſed tm̃ repperitur a
detenta malefica delatꝰ vel delata: ⁊ cũ hoc repperiuntur indi
cia que ipſum reddũt ſuſpectum leuiter vel vehemẽter: vtpote
qz ſolũmodo habuit magnã familiaritatẽ cũ maleficis: tunc ta
li ratione infamie eſt dicenda canonica purgatio Juxta ca. al/
le. inter ſollicitudines. ⁊ rõne ſuſpitionis hereſim abiurare cũ
pena relapſoꝝ: vbi recidiuaret ſi vehementer ſuſpectꝰ vel ſine
illa ſi leuiter: ⁊ pcedatur vt in ſeptimo mõ pceſſum fidei termi
nãdo circa ca. xxvij. queſtionẽ tactũ eſt. Octauus modus inci/
dit: vbi ſic delatus repperit ꝓfeſſus hereſim illã ſꝫ penitens et
nunc̃ relapſus. Ubi notãdũ: qꝫ ꝓſequẽter vbi agit de relapſis
⁊ nõ relapſis: penitentibus ⁊ nõ penitentibꝰ: tales diſtinctio/
nes tacte ſunt ppter eccliaſticos iudices q̃ de vltimis iferẽdis
ſupplicijs nõ ſe intermittũt. Jdeo ciuilis iudex ſuper cõfeſſam
ſiue peniteat ſiue nõ: ſiue relapſa fuerit ſiue nõ per ciuiles ⁊ im/
periales leges pcedere põt: vt iuſticia ſuadebit tm̃modo recur
ſum ad ipſos tredecim modos ſniandi habere põt: ⁊ ꝑm illos
ſe reſoluere vbi aliqꝺ ambiguum interuenerit.

¶ Queſtio. xxxiiij. ſuper modum ſententiandi maleficam male
ficia tollentem. Jnſuper etiã ſuper maleficas obſtetrices ⁊ ma/
leficos ſagittarios.

Quintuſdecimus modꝰ pceſſum fidei terminãdi ⁊
ſniandi eſt: qñ delatꝰ de heretica prauitate reppe/
rit maleficia non inferentẽ ſed tollentẽ. Circa iſtuz
talis practica eſt ſeruanda: quia aut vtitur reme/
dijs licitis aut illicitis: ⁊ ſiquidẽ licitis nõ vt ma/
leficus: ſed vt chriſticola eſt iudicandus. De quibus licitis re/
medijs ſupra circa principium huius tertie partis ad longum
patuit. Si vero illicitis: tũc diſtinguendum: quia aut ſunt illi/
cita ſimpliciter: aut ſecũduz quid. Si ſimpliciter adhuc dupli
citer: quia vel nocumẽto proximi: vel ſine nocumẽto: vtroqꝫ tm̃

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

modo semp cum expssa demonum inuocatione. Si vero illicitas ꝑm q̄d: puta qr absqꝫ expssa lz nō absqꝫ tacita demonū inuocatiōe fiūt: talia inducantur vana potius q̄ꝫ illicita noīari a canonistis ⁊ certis theologis: vt. s. in prima q̄stione huiꝰ vltime partis totius opis patuit. Judex ergo q̄cūqꝫ siue ecclesiasticus siue ciuilis: lz primos ⁊ vltimos nō habeat reprobare ⁊ signāter primos potius cōmēdare ⁊ vltimos tolerare: put canoniste asserūt licitum esse vana vanis ꝓtūdere. Illos tñ qui cum expressa demonū inuocatione maleficia auferunt nullo modo tolerare debent: precipue illos qui cuz nocumento proximi talia committunt ⁊ dicuntur cum nocumento proximi practicare q̄ñ maleficium ita ab vno aufertur quod alteri infertur. Nec obstat si illa cui infertur sit malefica per se siue non: ⁊ siue sit illa que maleficium intulit siue nō: ⁊ siue sit homo siue quecūqꝫ alia creatura: patent sup hec omnia acta ⁊ gesta in prima questione supra allegata deducta. Sed queritur quid faciet iudex vbi talis asserit se maleficia tollere per licita ⁊ nō illicita remedia: aut quomodo possit talia veraciter iudex cognoscere? Respondetur: ꝙ citato illo interrogetur quibus medꝫs vtatur: nec tamē verbis suis standū erit: sed ecclesiasticus iudex cui ex officio incumbit diligenter inquirat: siue per se siue per plebanum aliquem: quia singulis parrochianis exacte sub prestito iuramento quod exigere potest perquirat quibꝰ remedys vtat ⁊ siquidē inuenta fuerit prout cōiter inueniūtur cū superstitiosis remedys oīno nō sunt propter horribiles penas a canonibus inflictas vt inferius patebit tolerande. Et si querit vnde possunt remedia licita ab illicitis discerni cuz semper asserent se quibusdam orationibus ⁊ herbarum applicationibꝰ huiusmodi amouere? Respondetur hoc facile foret dummodo diligens inquisitio fieret. Nam quia necesse habent sua superstitiosa remedia occultare: eo vt non] reprehendantur seu vt facilius mentes simplicium illaqueare valeant: ideo huiusmodi verbis aut herbarum applicationibus insistunt: tamē ex quatuor superstitiosis eorum actibus tanꝫ sortilege ⁊ malefice manifeste reprehenduntur. Sunt enim de occultis diuinātes ⁊ ex q̄ nō nisi malorum spirituum reuelatione scire possunt referantes. Exempli gratia: vbi ꝑ sanitate acquiranda frequentantur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

a lesis causam lesionis aut maleficij aperire ⁊ manifestare sciũt: vt si ratione altercatiõis cum vicina acciderit vel aliqua ex causa alia hoc ipsum perfectissime noscunt ⁊ iudicare frequentantibus sciunt. Secũdo vbi ad vnius nocumenti seu maleficij curam se intromittunt: alteri⁹ vero minime prout in dyocesi spirensi malefica quedam in loco quodam zuuhofen nuncupato existit: que licet plures sanare videatur certos tamen minime se posse curare fatetur nullam ob aliam de causa: nisi vt ab incolis fertur: ꝙ maleficia talibus illata sint taz fortiter ab alijs (vt asserit) maleficis impressa: ⁊ hoc vtiqz virtute demonum ꝙ illa amouere non valeant: qz videlicet demon non semp demoni cedere potest aut non vult. Tertio: vbi semper hui⁹ maleficia illata singulares exceptiones facere noscunt prout in ipsa ciuitate spirensi contigisse noscitur: dum quedam honesta persona maleficiata in tibꝰ huiusmodi diuinatricez ob sanitatis gratiam aduocasset. illa domum ingressa et eam dum intuita fuisset talem exceptionem fecit. si inquit squamos ⁊ capillos in vulnere non habuerit reliqua omnia extrahere potero causaz etiam lesionis aperuerit. licet ex rure ⁊ ad duo miliaria aduentasset dicens. quia cum vicina altercasti tali die. ideo tibi accidit preter squamos etiam ⁊ pilos alias ꝯplures diuersorum generum res extraxit ⁊ sanitati restituit. Quarto vbi superstitiosis insistunt aut insistere faciunt cerimonijs et sic ante solis ortum vel alio determinato tempore se frequentari volunt. dicentes ꝙ infirmitates vltra angariam illatas sanare nequeãt. aut ꝙ tantummodo duas aut tres personas per annum sanare valeant. licet non sanando sed a lesionibus cessando sanare videantur. Possunt ⁊ addi ꝯplures alie considerationes circa talium personarum conditiones. qz vtplurimuz retroactis temporibus male ⁊ reprehensibilis vite fuerunt diffamate seu adultere aut maleficarum superstites. vnde ex nulla sanctitate vite hec gratia sanitatis a deo collata. Incidentaliter reducũtur ⁊ obstetrices malefice omnes alias maleficas in flagitijs excedentes de quibus ⁊ in prima parte operis deductuz est: quarum etiam tantus numerus vt ex earum confessionibus compertum est. ꝙ non estimatur villula vbi huiusmodi non reppe riantur existit: cui periculo vtiqz a presidẽtibus foret in parte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſuccurrendum: vt non niſi iurate obſtetrices a preſidentib⁹ de⸗
putarẽtur cum alijs remedijs que in ſecunda parte operis ta⸗
cta ſunt. Incidit ꝛ de maleficis ſagittarijs in contumeliã vtiq3
xpiane religionis tanto periculoſius detegentes quanto ꝛ ſe⸗
curiores habent in terris optimatum ꝛ principum receptato⸗
res fautores: ꝛ defenſores. Sed ꝙ omnes tales receptatores:
fautores ꝛc. omnibus maleficis plerunq3 in certis caſibus dã⸗
nabiliores exiſtunt ſic declaratur. Nam taliuz defenſores a ca
noniſtis ꝛ theologis in duplici genere aſſignantur. Quidam
nãq3 errorem alij vero perſonam ſunt defendentes. ꝛ hi quidẽ
qui errorem dãnabiliores ipſis qui errant exiſtunt. cuz non ſo⸗
lum heretici immo hereſiarchi habẽdi ſunt. vt ptz. xxiiij. q. iij.
qui illorum. Et de his defenſoribus cõiter non loquuntur iu⸗
ra: eo ꝙ ab alijs hereticis non diſtinguntur: in quibus etiam
habet locum ca. ad abolendam. §. pñti. ſepe alle. Quidaz alij
ſunt qui lz non defendunt errorẽ defendunt tñ perſonam erra
tẽ: vtpote qui reſiſtunt viribus ꝛ potẽtia. ne tales malefici ſeu
quicũq3 alij heretici veniant ad manus iudicis fidei ad exami
nandum vel puniendum ꝛ ſimilia. Simili modo etiam fauto⸗
res talium ſunt in duplici genere: q̃dam nãq3 ſunt qui publica
fungũtur authoritate: hoc eſt publice perſone. vt dñi tẽpora⸗
les ſeu etiã ſpirituales tẽporalẽ iuriſditionẽ habentes: q̃ etiam
fautores eſſe poſſunt duobus modis omittẽdo ꝛ committẽdo
Omittendo. ſ. facere ea circa maleficos vel ſuſpectos infama⸗
tos vel credentes. receptatores. defenſores: ꝛ fautores. ad que
ex eorum officio obligantur. cum tamẽ ab epis vel inquiſitori
bus vel eorum alteri requiruntur. vtpote ſi eos non capiãt vel
captos non diligẽter cuſtodiant. vel infra diſtrictum ſuũ ad lo
cum de quo eis mãdatur non deducant aut executionẽ prom⸗
ptam de eis non faciãt. ꝛ ſiꝛia. vt patet in ca. vt inquiſitionis.
in prin. li. vj. de here. Committẽdo aũt vtpote ſi captos hmõi
ſine epi aut iudicis eius licẽtia vel mandato a carcere liberent
vel proceſſum iudicium. vel ſniam eorum directe vel indirecte
impediant vel ſimilia peragunt. vt ptz p ca. alle. vt officiuz. §.
prohibem⁹. Pene taliũ in pcedẽtibus circa ꝑm ꝑncipale hui⁹
opis ꝛ circa finẽ vbi de maleficis ſagittarijs ꝛ alijs armorum
incantatorib⁹ tactũ eſt declarate ſunt. Ad pñs ſufficiat: ꝙ oẽs

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tales ipso iure sunt excommunicati. ⁊. xij. magnas penas īcur-
runt ptz extra de here. excommunicamus. j. §. credētes. ⁊. c. al-
lega. vt inquisitionis. §. prohibemus. Jn qua excōicatione si
p annum perstiterint animo ptinaci extunc sunt vt heretici cō-
dēnandi: vt eodem. c. ⁊. §. alle. Qui vero dicendi sunt recepta-
tores ⁊ an habēdi sunt vt heretici? Rñdetur q̄ recipientes hu
iusmodi maleficos sagittarios aut quoscūq; armoz incantato
res nigromāticos seu maleficos hereticos. de quibus in toto
ope tractatum est sunt in duplici genere: sicut etiam de eorum
defensoribus ⁊ fautoribus tactum est. Quidam nāq; sunt qui
non tm̄ semel vel bis: sz pluries: ⁊ frequenter tales suscipiunt:
⁊ isti proprie ⁊ p̄m vim vocabuli dicuntur receptatores a rece-
ptando quod est verbum frequētatiuum: ⁊ tales receptatores
qñq; sunt sine culpa: vtpote si ignoranter hoc faciunt: nec ali-
quid vnq̄ sinistri de eis suspicati sunt. Aliqñ sunt in culpa: vt-
pote qñ eorum errores sciunt ⁊ non ignorant: qz ecclesia tales
semper psequitur tanq̄ crudelissimos fidei hostes: ⁊ non min9
dñi terrarum eos receptant: tenēt: defendunt ⁊c. tales proprie
sunt ⁊ dicuntur hereticorum receptatores. ⁊ de talibus etiā lo
quuntur iura ⁊ q̄ sunt excommunicati. Juxta. c. excommunica
mus. j. §. credētes. Quidam aūt non pluries ⁊ frequēter: sz tm̄
semel vel bis: huiusmodi maleficos aut hereticos receperūt. ⁊
isti non videntur proprie dici receptatores: qz non frequenta-
runt sed receptores: quia eos receperunt ⁊ non receptauerunt
Licet Archidiaconus dicat contrariū in. c. quicunq;. sup ver.
receptatores. de quo tm̄ non est magna vis: quia non de ꝟbis:
sed de factis curandum est. Ponitur tamen differentia inter re
ceptatores ⁊ receptores: eo q̄ domini terrarum semp dicuntur
talium receptatores vbi simplices[qui eos expellere non ha-
bent nec possunt. ⁊ si receptores sint: sunt tamen sine culpa. Ul
timo autem de impeditoribus officij inquisitionis eōrum cō
tra huiusmodi maleficos hereticos qui sunt: ⁊ si heretici dicē-
di sunt. Ad quod respondetur q̄ huiusmodi impeditores sunt
in duplici genere. Quidam nāq; sunt qui impediūt directe: vt
q̄ captos pro heresis crimine a carcere propria temeritate libe
rāt: vel processus inquisitiōis lacerant testes in causa fidei pro
eo qz testificati sunt vulnerant: vel si dñs temporalis statuat q̄

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nullus nisi ipse de hoc crimine cognoscat. Aut ꝙ nullus nisi sibi de hoc crimine accusari possit nec testificari nisi coram eo ⁊ similia: ⁊ isti impediunt directe iuxta notata per Joannez andree. in. c. statutum. super ver directe. li. vj. de here. Et qui processum iudicium vel sententiam in tali causa fidei directe impediunt: vel qui ad hec agenda prestiterint auxilium: consilium: vel fauorem. Et tales ꝫ sint multum culpabiles: non tñ ex hoc sunt heretici iudicandi: nisi aliter appareret ꝙ essent consilib⁹ errorib⁹ maleficorum inuoluti cum ptinaci voluntate. sunt tñ ipso iure excōicationis mucrone pcussi. iuxta. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. sic ꝙ si in illa excommunicatione steterint per annum animo pertinaci: extunc sunt vt heretici condēnandi. vt ptz. c. ⁊. §. alle. Quīdam vero sunt qui impediunt indirecte: vtpote qui statuunt ꝙ nullus portet arma ad capiendū hereticos: nisi de familia domini tēporalis ⁊ similia. iuxta notata ꝑ Joannē andree. in. c. statutum. super verbo indirecte. ⁊ tales sunt minus culpabiles q̄ ꝑmi. nec sunt heretici: ꝫ sūt excōicati Jnxta alle. capitulum vt inquisitionis. Et etiam prestātes ad hoc consilium auxilium: vel fauorem: taliter quod si steterit in illa excommunicatione per annum animo pertinaci: extunc velut heretici sunt condennandi per alleg. c. ⁊. §. prohibemus Quod sic est intelligēdum ꝙ heretici condēnantur taliter ꝙ si volunt redire recipiuntur ad misericordiā (errore prius abiurato) alʾsvt impenitētes tradentur curie seculari. vt ptz per ca. ad abolendam. §. presenti. Epilogando malefice obstetrices ꝑ ut alie malefice maleficia inferentes ꝑm qualitatem criminum condennantur ⁊ sententiantur. ⁊ a simili malefice maleficia superstitiose vt dictum est opere dyaboli tollentes: cum non dubium sit ꝙ sicut auferre ita ⁊ inferre possunt. vnde ⁊ ex quodaz pacto taliter malefice ex demonum informatione conueniunt: vt heʾquidem ledere: alie vero sanare debent: vt si eo facilius mentes simplicium illaqueando: suam peruidiam augmentāt. Sagittarij vero ⁊ alij armorum incantatores malefici: cum non nisi ex fauore defensione receptatione presidentium sustētant̄ omnes tales penis prescriptis subiacent: ⁊ qui officiales quoscunqz contra huiusmodi maleficos: aut eorum fautores ⁊c, in eorū officio impedirent: similimō excōmunicati sunt: ⁊

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

omnibus penis vti fautores subiacent:verum vbi steterint p annū in illa excommunicatione animo pertinaci si redire voluerint abiurant impedimentum ⁊ fautoriam ⁊ ad misericordiam admittuntur:alʒ vt impenitentes heretici tradūtur brachio seculari.Et vbi nō stent per annū nihilominꝰ contra impeditores hmōi pōt procedi:vt contra fautores hereticorū.ar.c. accusatꝰ.§.vltimo.Et qđ dictū est de fautoribus:defensoribꝰ: receptatoribꝰ :⁊ impeditoribus sup maleficos sagittarios ⁊c. idē ⁊ per oīa intelligendū est erga quascūqʒ maleficas aut maleficos hoībus:iumentis:⁊ terre frugibus varia nocumēta inferētibus.verum ⁊ ipsi malefici quicunqʒ vbi in foro penitētie spiritu contrito ⁊ humiliato pctā deflētes ⁊ pure confitentes veniam petierint:ad misericordiā recipiuntur:alʒ vbi innotescunt cōtra eos pcedere debēt q̄bus ex officio incūbit citādo: arrestādo capiēdo ⁊ pcedendo in oībus iuxta criminū qualitatem vsqʒ ad sentētiam diffinitiuā inclusiue:vt tactum est.si ⁊ inquantū hmōi presidētes eterne dānationis laqueum ꝑpter excōicationē eis ab ecclesia inflictā euadere velint.

¶ Questio.xxxv.huiꝰ vltime partis super modos snīandi maleficos quousqʒ friuole aut etiā iuste appellantes.

Si vero ad appellationis remediū finaliter delatuʒ confugere iudex cerneret,Notanduʒ primo q̄ hec interdū friuola atqʒ nulla decernit.Cū em̄ in negocijs fidei summarie simpliciter ⁊ de plano sit ꝑcedēdum:vt ex p̄cedentibus sepe tactū est.ex ca.multorum querela.in cle.vbi ⁊ appellationis remedium īterdicitur. Attamē qz iudices interdū sponte ꝑpter negocij arduitatē libenter ipsum prorogant ⁊ dilatāt.Ideo aduertere possunt: q̄ vbi delatus sentiret se a iudice realiter ⁊ de facto ꝓtra ius ⁊ iusticiam aggrauatum:vtpote quia eum ad se defendēdū admittere noluit:vel qz solus sine consilio alioꝝ vel etiam sine assensu epi vel eius vicarij ꝑnūciauit delatum q̄stionare cū alīas sufficiētes ꝓbationes ꝑ ⁊contra habere potuissent ⁊ huius filia: tūc quedā appellatio foret iusta alʒ nō.Secundo notandum: q̄ iudex appellatione hmōi sibi p̄sentata:tūc absqʒ perturbatione ⁊ motu dz petere copiam appellatiōis ꝓtestando verbo q̄ non curat sibi tp̄s ⁊ cum iple delatus tradiderit sibi copiā

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

appellationis:aduertat q̄ adhuc hz duos dies ad rñdendum ꝛ post hec duos adhuc triginta ad apostolos exhibendum.Et licet statim possit respōdere ꝛ apostolos dare istos vel illos vbi sit multum expertus ꝛ peritus . tamen vt cautius procedatur melius est vt aliquem terminum.x.vel.xx.vel.xxv. dierum idez ad dandū pariter ꝛ recipiendum apostolos quales dare decreuerit assignare cum potestate prorogandi . Tertio notandum est iudici:quod infra tempus iuris ꝛ infra tempus assignatum debet diligenter attendere ꝛ discutere, causas appellationis se grauamina allegata ꝛ si videt habito bono consilio peritorum quod iniuste indebite delatum aggrauauit:ad se defendendum non admittendo vel questionibus non debito tempore exponendo vel similia adueniente termino assignato corrigat errorem suum : ꝛ reducat processum ad punctum et statum in quo erat quando defensiones ille petiuit vel terminum ad interloquendum assignauit ꝛ similia:ꝛ tollat grauamen: quo ablato procedat prout ante:quia per amotionem grauaminis appellatio que erat aliqua fit nulla.Juxta ca.cessante.extra de appellationibus.Sed hic attendat circunspectus ꝛ prouidus iudex q̄quedam sunt grauamina reparabilia:ꝛ sunt illa de q̄bus iaz dictum est.Et tunc habent locum ea que dicta sunt. Quedam autem sunt irreparabilia:vtpote si delatus fuerit questionatus realiter ꝛ de facto:ꝛ post euadens appellat.Uel si clenodia : et aliqua vtilia simul cum vasis ꝛ instrumentis quibus malefici vtuntur fuerunt recepti ꝛ combusti ꝛ similia :que nequeunt reparari nec reuocari:ꝛtunc non habet locum predictus modus scilicet processum ad statum reducere in quo fuit grauamen huius irrogatum. Quarto notanduz iudici est quod licet a die responsionis habeat triginta dies ad apostolos exhibendum. Juxta capi.de appellationibus.ꝛ possit petenti assignare vltimum diem iuris:hoc est tricesimum ad apostolos recipiendū: tamen ne videatur quod velit vexare delatum: ꝛ de vexatione indebita reddat suspectum.Et ne videatur confirmare grauamen sibi impositum propter quod extitit appellatum melius est quod assignat infra tempus iuris terminum competentem vtpote decimum diem vel vicesimum :ꝛ potest postmodum si expedire noluerit adueniente termino prorogare : dicendo se

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fuisse alijs negocijs implicatum vel huiusmodi. Quinto notandum iudici est q̄ quando p̄figit terminum appellanti ꝛ apostolos petenti q̄ non assignet solum ad apostolos dandum: ſz ad dandum pariter ꝛ recipiendum: quia si assignaret ad dandum tantum: tunc iudex a quo appellaretur haberet appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminum. hoc est talem diem: talis anni: ad dandum eis ꝛ recipiendum a iudice apostolos: tales quales dare decreuerit. Sexto notare debet q̄ in assignatione huius termini: non dicat respondendo: q̄ dabit apostolos negatiuos aut affirmatiuos: sed vt plenius deliberare possit: dicet quod exhibebit tales quales tunc decreuerit exhibendos. Attendat etiam q̄ in assignatione huius termini appellāti vt tollatur omnis cautela: ꝛ astutie: ꝛ malitie appellātis assignet locum in specie: diem ꝛ horam: vtpote quod assignet vicesimum diem augusti anni p̄sentis: ꝛ horam vesperarum: ꝛ cameram ipsius iudicis in domo tali: talis ciuitatis vel loci: si tāli appellanti ad dandum ꝛ recipiēdum apostolos: tales quales decreuerit exhibendos. Septimo notat q̄ si decreuerit in animo suo detinere delatum crimine requirente: ꝛ iustitia exigente. In assignatione termini ponat quod assignat talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter apostolos ipsi appellant: assignetq̄ talem locum eidem appellanti ad dandum eidem ꝛ recipiendum ab eo apostolos. de quo sit in potestate iudicis appellantem libere retinere. datis tamen p̄ius statim apostolis negatiuis: alias non. Octauo notet iudex ne aliquid inuouet circa appellantem ipsum capiendo vel questionā do: seu a carcere liberando: vel alias ab hora qua fuit sibi appellatio p̄sentata vsq̄ ad horam qua tradidit apostolos negatiuos. Epilogādo. Nota. sepe contingit quod delatus quādo dubitat quod contra eum feratur sententia: quia constat sibi de culpa sua frequenter recurrit ad appellationis remedium: vt sic subterfugiat iudicis sententiam vnde ab ipso appellat: ꝛ causas friuolas assignat: vtpote quod iudex eum captum tenuit: ꝛ cautioni idonee eum tradere noluit: ꝛ similia friuola colorata: qua appellatione iudici p̄sentata copiam appellationis petat: qua habita statim vel post duos dies responsione diem; horam: ꝛ locum appellanti ad dandum ꝛ recipiendum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

apostolos:tales quales decreuerit prefigat.in fra terminum ta
men iuris:vtpote.xxv.xx.vel.xxx.diem talis mensis.infra quē
terminum assignatum iudex copiam appellationis ⁊ grauami
na seu causas propter quas appellat diligenter discutiat⁊ cum
bono consilio iurisperitorum deliberaret an exhibeat appel
lanti apostolos negatiuos:hoc est responsiones negatiuas ap
pellationem non admittendo:vel affirmatiuas ⁊ reuerentia
les mittendas ad iudicem ad quem appellat appellationi defe
rendo.Si enim videat quod cause appellationis sunt falsе vel
friuole atqz nulle⁊ quod appellans non vult nisi iudicium sub
terfugere seu prorogare det apostolos negatiuos siue refutato
rios.Si autez videat quod grauamina sunt vera ⁊ iniuste sibi il
lata ⁊ non sunt reparabilia:vel dubitat si est ita vel a's fatiga
tus propter malitiam appellantis vult se a tanto onere libera
re exhibeat appellanti apostolos infirmatiuos seu reuerentia
les.Aduenientе igitur appellanti termino assignato si iudex
nondum formauit apostolos seu responsiones:vel alias nō est
dispositus peremptorie potest rogare simul vel successiue vsqz
ad.xxx.diem:qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum
apostolos assignatos.Si autem formauit ⁊ est dispositus po
test statim dare apostolos appellanti.Si igitur decreuerit da
re apostolos negatiuos seu refutarios aduenientе termino per
emptorio assignato exhibebit per modum qui sequitur in
scriptis.

T dictus iudex respondens p̄fate interiecte appel
lationi si dici appellatio mereatur:dicit qꝫ ipse iu
dex ⁊ ꝑm canonicas sanctiones:seu etiam imperia
lia statuta:seu leges:processit ⁊ procedere intendit
⁊ a iuris vtriusqz tramite non discessit:nec discede
re intendit:minusqz ipsum appellantem aggrauauit nec aggra
uare intendit aut intellexit quod patet per causas colorатas al
legatas singulas decernendo.Non eñ grauauit in hoc qꝫ eu
cepit ⁊ captum tenuit:quia cum sit sibi delatus de tali hereti
ca prauitate⁊ testes multos habeat contra eum merito ipsum
tanqꝫ conuictum de heresi vel sibi vehementer suspectum ca
ptu tenere debuit atqz debet:nec grauauit eū:q̄ dare ip̄m no
luit cautioni.nam cū crimen heresis sit crimen de maioribus ⁊

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ipe appellans esset ꝙuictus: ⁊ statim in negatiua nequaꝯ erat nec est cautioni etiam maxime dandus. si est ⁊ erat in carceribus detinẽdus. Et sic discurrat ꝑ alias rõnes. Quo facto dicat sic quare apparet ꝙ ipe iudex debite ⁊ iuste processit: ⁊ a iuris semitis minime deuiauit. minusꝙ ipsum in aliquo aggrauauit sed ipe appellans per causas coloratas atꝙ fictas nititur subterfugere iudicium iniuste ⁊ indebite appellando. propter que eius appellatio est friuola atꝙ nulla: vtpote a nullo grauamine interiecta: peccans eñ in materia ⁊ forma. Et cum appellationibus friuolis nec iura deferant. nec fit a iudice deferendum Ideo dicit iudex ipe ꝙ interiectã appellationẽ nõ admittit nec admittet itẽdit: nec ei defert nec deferre ponit. Et hãc rñsionẽ offert dicto tali sic indebite appellanti pro apostolis negatiuis ⁊ mandat inseri statim immediate post appellationem ꝑdictam eidem pñtatam. Et si tradat notario qui appellationem eidem presentauit.

Uibus apostolis negatiuis sic adhibitis appellãti statim iudex ꝙtinuando ipm suum offm̃ exequatur. mandando eundẽ capi seu detineri: vl ipm arrestando vel terminum ad comparẽdum coꝝ seei dẽ assignando: vel aliquod simile propter quod appareat quod non desinit eẽ iudex. continuabitꝙ processum suum ꝯ appellantẽ quousꝙ a iudice ad quẽ est appellatũ sit prohibitus ne ꝓcedat. Caueat tñ iudex ꝙ nullã nouitatẽ faciat ꝯ appellantẽ ꝑsonam: nec ipsum capiẽdo: nec si captus est a carcere liberando: nec alꝰ ab hora qua fuit sibi appellatio pñtata: quousꝙ apostolos ei tradiderit negatiuos: ſz extunc vt ꝑdicit poterit si iusticia hoc requirat. quousꝙ sit phibitus a iudice ad quem fuerat appellatum: ⁊ tunc cum ꝓcessibus clausis ⁊ sigillatis: ⁊ cum fide ac tuta custodia idonea cautione si oportuerit remittat eum ad iudicẽ añdictuz. Si aũt iudex exhibere decreuerit apꝰ affirmatiuos ⁊ reuerẽtiales adueniẽte eidẽ termino pemptorio assignato ad dandũ ⁊ recipiẽdum apꝰ. Exhibebit ꝑ modum qui sequit in scriptis.

Et dictus iudex rñdendo ꝑfate interiecte appellatiõi si dici appellatio mereat. Dicit ꝙ ipe iuste ⁊ prout debuit in cã pñti ꝓcessum ⁊ nõ alꝰ: nec dictũ aggrauatũ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

se appellasse aggrauare intēdit.qō ptz ad allegatas rōnes singulas discurrēdo.nō eñ ipm aggrauabit in hoc q dicit ⁊c.discurrat p causas singulas appellationis meliori modo ⁊ cūveritate:qz poterit rñdendo. Concludēdo sic.quare apparet q ipe iudex dictum appellantē nullatenus aggrauauit : nec cām dedit eidē appellanti metuēs ne ꝑm eius demerita ad iustitiā ꝓcedaī.ꝓpter qō eius appellatio est friuola atqz nulla : qz a nullo grauamine interiecta:nec ei est iure a iudice deferendū. Uerum ꝓpter reuerentiam sedis apl'ice:ad quam extitit appellatū . dicit ipe iudex quod dictam appellationem admittit:eiqz defert ⁊ deferre intendit:totum pñs negociū ad sanctissimū dñm nostrum papā ⁊ sanctā sedē apostolicā:remittēdo: assignando eidē appellanti certū tps.s.tot mēses prime subsequētes . Infra quos cū ꝓcessibus clausulis ⁊ sigillatis sibi p ipm iudicē tradē dis:vel al's data idonea cautione de pñtando se in romana curia:vel cū fida ⁊ tuta custodia eidē p ipsum iudicē exhibēda habeat in romana curia pñtare dño nostro pape.⁊ hanc rñsionez offert ipe iudex eidē appellanti p apostolis affirmatiuis:⁊mā daī eā inseri immediate post interiectā appellationē eidē pñtatam.Et sic tradet eā notario q appellationē eidē pñtauit.

Ttendat aūt prudēs iudex q mox vt apl'os reuerētiales appellāti exhibuit in cā illa ꝓ qua ille appellauit statim ipe desinit esse iudex:nec pōt amplius de illa cognoscere nisi sibi cā remissa p sanctissimuz dñm nostrū papā.quare de cā illa se ampliꝰ nō intromittat nisi mittēdo dictū appellantē per modū ꝓdictum ad dñm nr̄m papam assignando eidē terminū competentē:vtpote vnius mēsis duoꝝvel triū:quatenus interim possit se ad eundē disponere ⁊ parare:recipiatqz ab eo de comparēdo ⁊ se pñtando in romanā curiā infra eundē terminū assignatū idonea cautione. Uel si appellans non pōt illā ꝓstare:mittaī cū fide ⁊ tuta custodia. Uel obligat se melius quo poterit quatenus se infra terminū assignatū in romanā curiā pñtabit dño nr̄o pape vel p ipm nō stabit. Si aūt iudex hz cām aliā:ac ꝓcedit ꝫ eā in alia cā in qua delatus non appellauit. In ipa illa cā iudex remanet put añ iudex. Etiā si post admissam appellationē ⁊ datis apl'is reuerentialibꝰ ipe appellans accusaī ⁊ denunciaī iudici de aliis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hereſis criminibus: de q̃bus non agit in cã ꝓ qua appellauit non deſinit eſſe iudex: immo põt ꝓ ſe ad inſormandum ꝛ teſtes examinandũ libere ꝓut ꝓius. Et finita ꝓima cã in romana curia vel ad iudicem remiſſa põt ꝓcedere libere in ſcõa. Aduertãt aũt iudices: q̃ ꝓceſſus clauos ꝛ ſigillatos ad romanam curiaz mittant iudicibus aſſignatis qui iuſtitiam faciant ꝓceſſus meritis actitatis: nec inquiſitores ibi curent agere contra appellãtes ſed dimittant eos ꝓdictis ſuis iudicibus iudicandos: q̃ iudices ſi inquiſitores nolunt facere partem contra appellãtes ꝓcedent ex officio ad ꝓcurationem appellantium ſi voluerint expediri. Aduertant etiam iudices: q̃ ſi ad appellãtium inſtantiam citentur perſonaliter ꝛ cõpareant: caueant tñ oĩno litem non iurare: ſed attendant ꝓceſſus exhibere: ꝛ totam cãm ad illos reducere: ꝛ ꝓcurent vt citius poterũt remeare ne ibi tedijs: miſerijs: laboribus: ꝛ expenſis damnabiliter fatigentur ſequuntur namq̃ dãna eccleſie: ꝛ hereticꝰ ꝙfortantur: ꝛ expoſt non inueniunt iudices tñ fauorem ꝛ reuerentiam nec timent ꝓut eoꝝ pñtia facit. Item ipſi hereticꝰ alij quicunq̃ vidẽtes iudices in romana curia fatigari ꝛ detineri exigent ſibi arma ꝛ cõtẽnent ac malignabuntur ꝛ audacius hereſes minabunt. ꝛ vbi agitur contra eos ſimili modo appellabunt. Alij etiaz iudices efficiuntur debiliores: an negocia fidei proſequendum ꝛ ad hereticos extirpandum metuentes ne per conſimiles appellationes tedijs ꝛ miſerijs fatigentur: ꝛ hec omnia credent in magnũ ꝓiudicium fidei eccleſie ſancte dei: a quibus ſingulis ſponſus ipſius eccleſie eam ꝓſeruare dignetur.

¶ Sit laus deo exterminij hereſis. Pax viuis: requies eterna defunctis. Amen.

¶ Impreſſus Lugduni per honeſtum virum Joannem marion Anno domini. M.ccccc.xix. Die vero. xxiij. menſis februarij.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

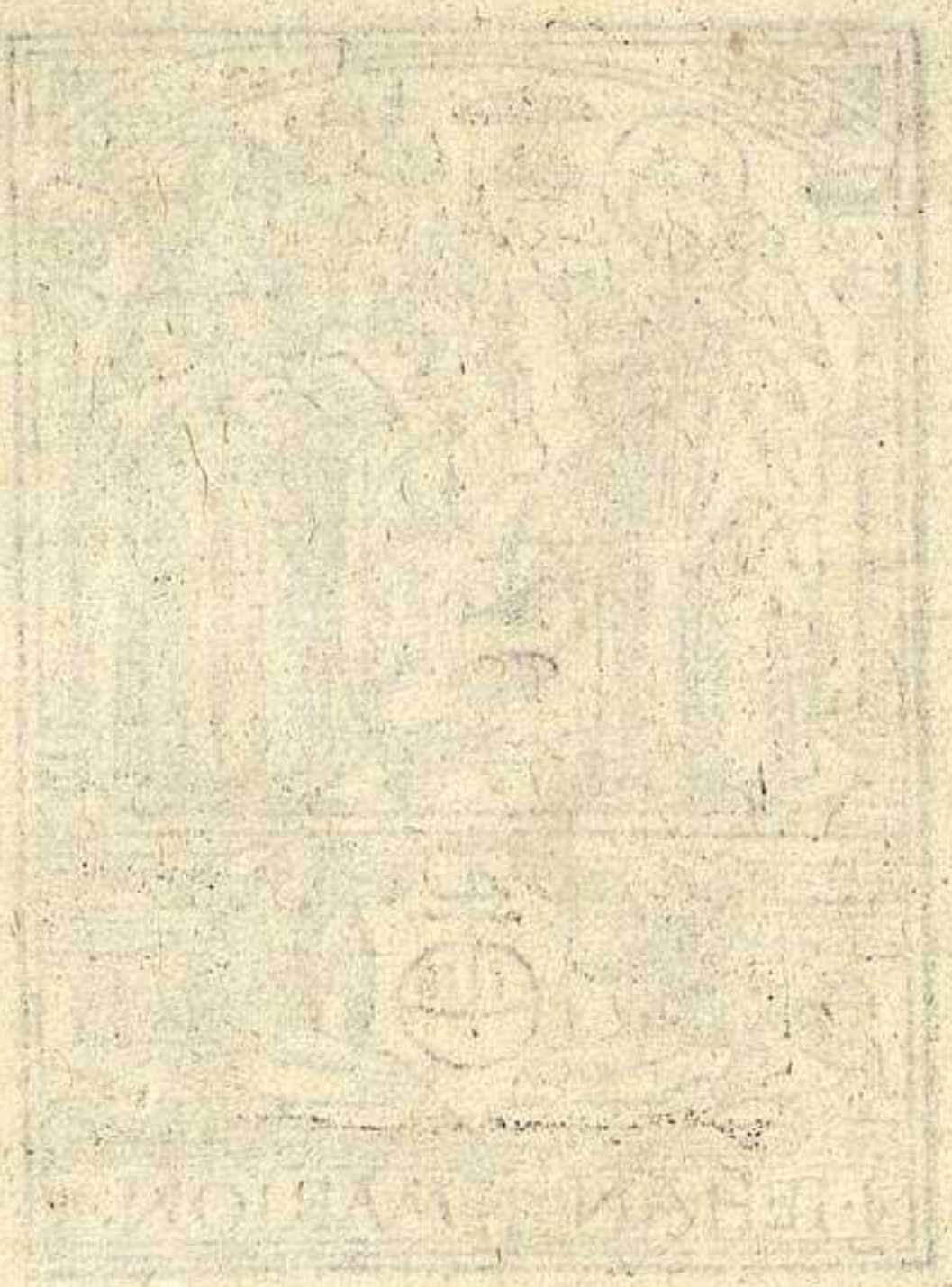

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

TO
BIBLIOT
Sala
Núme

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

TOLEDO

BLIOTECA PROVINCIAL

Sala Reserva

Número 59

Res.

530

1519.

Lugduni